

Městská knihovna v Praze

BARCHESTERSKÉ VĚŽE

Anthony Trollope

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Barchesterské věže

Anthony Trollope

Přeložil Vladimír Vařecha

Znění tohoto textu vychází z díla [Barchesterské věže](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Odeon v Praze v roce 1986. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Anthony Trollope: Barchesterské věže), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 30. 4. 2020.

OBSAH

1 Kdo bude novým biskupem?	7
2 Hiramův chudobinec podle výnosu parlamentu.....	16
3 Pan doktor a paní Proudieovi.....	23
4 Páně biskupův kaplan.....	30
5 Dopolední návštěva	37
6 Válka	46
7 Děkan s kapitulou se radí	58
8 Bývalý správce se těší, že se pravděpodobně vrátí do ústavu... ..	65
9 Rodina Stanhopových	72
10 Recepce u paní Proudieové – zahájení.....	85
11 Recepce u paní Proudieové – ukončení	96
12 Slope versus Harding	111
13 Na smetišti	119
14 Nový adept	128
15 Vdova má nápadníky.....	136
16 Uctívání batolátka	148
17 Kdo bude kohoutem na smetišti?.....	160
18 Vdova je pronásledována.....	168
19 Barchester při měsíčku	176
20 Arabin.....	187
21 Svatoewoldská fara	200
22 Thornovi z Ullathornu	211
23 Farář Arabin se ve Svatém Ewoldu uvede prvním kázáním ..	225
24 Kaplan Slope to v Puddingdalů velice chytře zařídí	234
25 Čtrnáct argumentů ve prospěch nároků faráře Quiverfula..	245
26 Paní Proudieová se utká a utrpí pád	254
27 Milostná scéna.....	265
28 Pan doktor s paní Grantlyovou hostí v Plumsteadu paní Boldovou.....	281
29 Vážný rozhovor.....	296

30 Další milostná scéna	305
31 Biskupova knihovna	319
32 Nový kandidát na církevní pocty	325
33 Paní Proudiová vítězná	341
34 Oxford – představený a tutor Lazarovy koleje	352
35 Fête champêtre slečny Thornové	361
36 Ullathornské kratochvíle – dějství prvé	372
37 V Ullathornu se setkají signora Neroni, hraběnka de Courcyová a paní Proudiová	384
38 Biskup usedá k snídani a děkan umírá	396
39 Horehledovi a Půlpánovi	409
40 Ullathornské kratochvíle – dějství druhé	418
41 Paní Boldová se svěří se svým hořem své přítelkyni slečně Stanhopové	427
42 Ullathornské kratochvíle – dějství třetí	435
43 Na Quiverfulovy se usměje štěstí. Kaplanu Slopovi se dostane povzbuzení od tisku	450
44 Paní Boldová doma	464
45 Stanhopovi doma	473
46 Kaplan Slope se rozloučí se signorou	484
47 Zvolený děkan	493
48 Slečna Thornová osvědčí dohazovačský talent	503
49 Hříbě Belzebub	514
50 Vikář je spokojen se stavem věcí	521
51 Slope se loučí s biskupským palácem a jeho obyvateli	529
52 Nový děkan se ujímá děkanátu a nový správce svého ústavu ..	537
53 Závěr	545

1

Kdo bude novým biskupem?

V posledních dnech měsíce července roku 185- si katedrální město Barchester deset hodin denně kladlo a každou hodinu různě zodpovídalo velevážnou otázku – Kdo bude novým biskupem?

Po mnoho let spravoval onen úřad s blahovolnou autoritou starý dr. Grantly a jeho umírání padlo zrovna do doby, kdy se vláda lorda – – – chystala vyklidit pole vládě lorda – – -. Nemoc milého starého pána byla dlouhá a vleklá až zúčastněné strany začalo nakonec nesmírně zajímat, bude-li nového biskupa jmenovat ještě vláda konzervativní nebo už liberální.

Bylo celkem nabíledni, že odstupující ministerský předseda už volbu provedl, a být po jeho, byla by mitra sestoupila na hlavu syna starého biskupa, vikáře Grantlyho. Vikář totiž už drahná léta záležitosti diecéze stejně spravoval a už několik měsíců před úmrtím jeho otce fáma s důvěrou přiřkla páně otcovy hodnosti právě jemu.

Biskup Grantly zemřel zrovna tak, jako předtím žil – pokojně, zvolna, bez bolesti a bez vzruchu. Dech z něho vyprchával skoro nepostizitelně a už celý měsíc před jeho odchodem nebylo jasné, žije-li či už zemřel.

Krušné to chvíle prožíval pan vikář, pro něhož ti, jimž tehdy příslušelo rozdávat biskupské stolce, chystali diecézi po otci. Neraď bych, aby to vyznělo tak, že ministerský předseda doktoru Grantlymu biskupství výslovně slíbil. Na to byl premiér muž příliš obezřelý. Nebuď zvědavý, budeš brzy starý – praví staré přísloví, a kdo zná, jak to ve vládních úřadech, vysokých či nízkých, chodí, je si nejspíš dobře vědom, že slib lze dát i bez příslušných slov a v čekateli lze vyvolat stav nejvyšší naděje, i když ten potentát, jemuž visí na rtech, třeba jen tak mimochodem špitne: „Pan Tenaten je rozhodně slibný muž.“

To se také stalo a ti v doslechu si to špitnutí vyložili v tom smyslu, že duchovní správu a fary barchesterské diecéze by vikáři už nikdo neměl vzít. V Oxfordu byl tehdejší premiér osobnost nad jiné vítaná a nedávno tam v Lazarově koleji u mistra nocoval. A onen slovatný mistr Lazara – což je mimochodem v každém směru nejlépe vybavená a zároveň jaksepatří majetná oxfordská kolej – byl vikářův nejdůvěrnější přítel a nejvěrnější rádce. U příležitosti návštěvy ministerského předsedy dlel ovšem v koleji zrovna i doktor Grantly a setkání to bylo nanejvýš příjemné. Druhý den se představený koleje doktor Gwynne před vikářem vyslovil, že podle jeho názoru je jmenování hotovou věcí.

Tou dobou byl biskup doslova v posledním tažení, jenže současně se poroučela i vláda. Doktor Grantly se z Oxfordu vrátil celý rozjařený a šťastný, aby znovu zaujal své místo v biskupském paláci a dále prokazoval poslední synovské služby umírajícímu. A ty, budiž mu čest, konal s větší mírou nežné starostlivosti, než by se od jeho jinak dost světských způsobů dalo očekávat.

Měsíc předtím stanovili lékaři čtyři týdny jako nejzazší mez, po kterou se v těle umírajícího udrží dech. Měsíc uplynul a doktoři vrtěli hlavou a stanovili dalších čtrnáct dnů. Starý pán žil už jen na víně, ale dva týdny minuly a on tu stále ještě byl. A zatím zvěstí o nadcházejícím pádu vlády přibývalo. Tehdy už po páté přijeli do Barchesteru věhlasní londýnští lékaři sir Lambda Racek a sir Omicron Straka a pokyvující učenými hlavami prohlásili, že další týden života je nemožný. A když pak v biskupské jídelně zasedli k obědu, pošeptali vikáři, co se soukromě doslechli: vláda dojista do pěti dnů padne. Syn se pak vrátil do otcovy komnaty, a když mu byl vlastní rukou podal udržovací dávku madeiry, usedl u jeho lože, aby si spočítal, jakou má naději.

Vláda má padnout do pěti dnů; otec má být nebožtík do – –. Ne, takto o věci uvažovat nelze. Vláda má padnout a zároveň se třeba uvolní i diecéze. Panuje značná nejistota, kdo jmenovitě by měl nastoupit k moci, a nutně uběhne týden, než bude sestaven kabinet.

A co když právě v tom týdnu obsadí odstupující ministři uvolněná místa? Tak nějak si to doktor Grantly představoval, ale najisto to nevěděl – až se sám pozastavil nad vlastní nevědomostí.

Snažil se na to nemyslet, ale marně. Byl to přece jen závod nadmíru vyrovnaný a sázky tak nesmírně vysoké. Pak pohlédl na klidnou, nevzrušenou tvář umírajícího. Nejevila ani známky smrti či nemoci; byla jen o poznání vyzáblejší než jindy, šedivější, a hluboké rýhy stárí zvýrazněly. Leč pokud může soudit, život v něm může viset na vlásku třeba ještě celé týdny. Už třikrát se sir Lambda Racek a sir Omicron Straka zmýlili a ještě třikrát se mohou zmýlit. Dvacet ze čtyřia dvaceti hodin starý biskup prospal, ale v krátkých intervalech bdění poznával jak syna, tak vikárova tchána, svého milého starého přítele pana Hardinga, a vroucně jim za jejich lásku a péči děkoval. Ted' zrovna ležel a spal jako nemluvně, pohodlně odpočívaje na zádech; ústa měl pootevřená a zpod čepce mu trčely sporé šediny. Dýchal neslyšně a jeho vychrtlá bledá ruka na podušce se ani nepohnula. Nic by nebylo lehčí, než kdyby tento stařec přešel z tohoto na onen svět.

Rozhodně však nebylo lehké u srdce ani tomu, jenž u lože umírajícího seděl a bděl. Věděl, že to musí být ted' anebo nikdy. Už má přes padesát a je malá naděje, že jeho přátelé a známí, kteří ted' vyklízejí pozice, se do nich v dohledné době vrátí. Žádného jiného pravděpodobného britského premiéra kromě toho, který je právě u vesla a co nevidět má od něho odejít, ani ve snu nenapadne udělat z doktora Grantlyho biskupa. A proto v hlubokém usebrání dlouze a chmurně rozjímal a pak utkvěl pohledem na dosud živé tváři a teprve potom si troufl položit otázku, zda opravdu touží po otcově smrti.

To úsilí mělo blahodárný vliv a otázka byla v mžiku zodpovězena. Ten hrdopysný, nedočkavý, sebejistý pozemšťan klesl u biskupova lože na kolena, vzal ruku umírajícího do své a jal se vroucně modlit za odpuštění svých hříchů.

Ještě měl tvář zabořenou do pokrývek, když se dveře do ložnice otevřely a sametovým krokem vešel pan Harding. Už delší čas pan

Harding ministroval u onoho lože s bezmála stejnou oddaností jako sám vikář a jeho příchody a odchody byly stejně samozřejmé, jako když tam vcházel jeho zeť. Tentokrát se octl až u vikáře, než ho tento vůbec zpozoroval, a sám už málem poklekl k modlitbě. Obával se však, že by zeť třeba mohl sebou trhnout a umírajícího vyrušit. Doktor Grantly ho však okamžitě ucítil a vzápětí se zvedl. Pan Harding jej přitom uchopil za ruce a vřele mu je stiskl. V tu chvíli bylo mezi nimi víc družnosti, než bývalo kdykoliv předtím, a jak se ukázalo, okolnosti tento jejich vzájemný cit ještě víc utužily. Jak tam tak stáli a tiskli si ruce, stékaly jim po lících volně slzy.

„Bůh vám žehnej, miláčkové moji,“ – promluvil biskup slabým hlasem, když procítl – „Bůh vám žehnej – oběma vám žehnej Bůh, děti moje drahé“ – a tak skončil.

Žádné hlasité chroptění, žádná děsivá agónie, žádné hmatatelné znamení smrti. Jen dolní čelist mu trochu poklesla a oči dotud ve spánku stále zavřené pojednou strnule hleděly do prázdna. Ani pan Harding, ani doktor Grantly nepoznali, že život vyprchal, i když to tušili.

„Zdá se, že je konec,“ pronesl pan Harding a dále tiskl zeti ruce. „Aspoň myslím – ne, doufám.“

„Já zazvoním,“ řekl sotva hlasitěji než šepem vikáři. „Měla by tu být paní Phillipsová.“

Ošetřovatelka paní Phillipsová byla u nich za chvíli a vzápětí zkušenou rukou zatlačila vytřeštěné oči.

„Je konec, paní Phillipsová?“ otázal se pan Harding.

„Jeho Milost už není.“ Paní Phillipsová se otočila a s vážnou tváří udělala hlubokou poklonku. „Jeho Milost pan biskup odešel spíše jako spící nemluvnátko. Takhle mi dosud nikdo nezemřel.“

„Je to, pane vikáři, veliká milost, veliká milost,“ pravil pan Harding, „ach, ten náš hodný, skvělý starý pán! Kéž by jen naše poslední chvíle byly stejně tak nevinné a pokojné, jako byly ty jeho!“

„Ba věru,“ pravila paní Phillipsová. „Pán budiž pochválen za veškerá jeho milosrdenství. Však taky nad Jeho Milost nebylo pokornějšího, vlídnějšího a jemnějšího křesťana –“ a paní Phillipsová s nelíčeným tichým žalem pozvedla bílou zástěru k slzícím očím.

„Můžete být jen rád, že je po všem,“ nepřestával pan Harding utěšovat příbuzného. Jenže pan vikář byl už myšlenkami daleko od smrtelného lože – až v pracovně ministerského předsedy. Předtím se sice přiměl k modlitbě za otcův život, ale ten život teď skončil a on nesmí promarnit ani minutu. Už nemá smysl zaobírat se páně biskupovou smrtí, zpozdíle předstírat cit a tím třeba všechno ztratit.

Jak se má ale chovat, když vedle něho stojí tchán a tiskne mu ruku? Jak zapomenout a nejevit se přitom bezcitným, že biskup byl jeho otec – přezírat, co ztratil, a myslet jen na to, co by snad mohl získat?

„To ano, nejspíš ano,“ přisvědčil konečně panu Hardingovi. „Však jsme to očekávali už dlouho.“

Pan Harding vzal zetě za ruku a vedl ho z místnosti. „Však ho zítra ráno zase uvidíme, raději to tu přenechme ženám.“ A tak se stoupili do přízemí.

Byl už večer a málem tma. Ještě dnes však musí být předseda vlády zpraven, že je diecéze volná, to je svrchovaně důležité. Právě na tom může totiž všechno záležet. A tak na páně Hardingovu snahu jej dále utěšovat navrhl vikář telegrafovat okamžitě do Londýna. Pana Hardinga to dost zmátlo: ještě před chvílí viděl doktora Grantlyho hluboce pohnutého – nebo alespoň mu to tak připadalo; nic však nenamítal. Bylo mu známo, že má vikář jistou naději stát se otcovým nástupcem, ale jak veliké naděje v něm byly vzbuzeny, o tom neměl ani potuchy.

„Ano.“ Doktor Grantly se sebral a setřásl ze sebe slabost. „Okamžitě se to musí ohlásit. Zdržení by mohlo mít nedozírné následky. Zařídíte to?“

„Já?! Ale ano, samozřejmě, všechno zařídím. Jenom dost dobře nevím, co to má být.“

Nato doktor Grantly usedl k psacímu stolu, vzal pero a inkoust a na čtvrtku papíru napsal toto oznámení:

Telegraficky

Hraběti z – – –, Downing Street, nebo kdekoliv jinde.

Barchesterský biskup zemřel.

Hlášení podává důstojný pán Septimus Harding.

„Prosím vás,“ pravil, „tohle jen zanešte na telegrafní stanici na nádraží a podejte tak, jak to je. Nejspíš to budete muset přepsat na jejich blanket – a to bude všechno. A pak jim zaplatíte půl koruny.“ A vikář sáhl do kapsy a vytáhl potřebný obnos.

Pan Harding si připadal div ne jako poslíček a přitom měl pocit, že se po něm služba jako taková žádá v době velmi nepříhodné. Ale mlčel a kousek papíru i podávanou minci přijal.

„Ale pane vikáři, vy jste tam podepsal mne.“

„Ano,“ řekl jeho společník. „Chápejte, má to posílat některý duchovní, a kdo se k tomu líp hodí nežli vy, jeho dávný přítel? Hrabě jméno prohlížet nebude, za to vám ručím. Jenom prosím, milý pane Hardingu, neztrácejte čas!“

Pan Harding na cestě k nádraží dorazil sotva ke dveřím knihovny, když se rozpomenul na novinu, které byl plný, než vkročil do ložnice nebohého biskupa. Tehdy mu ta chvíle připadala tak nevhodná pro všelike světské zvěsti, že přímo zadržel slova, která se mu už drala na jazyk. A vzápětí byl svědkem výjevu, jenž veškeré myšlenky na onu okolnost zapudil.

„Jenže, pane vikáři,“ otočil se zpátky, „já vám to zapomněl říci – vláda padla.“

„Už padla!“ zaúpěl vikář a jeho tón až příliš jasně prozradil jeho úlek a zděšení, třebaže se vzhledem k okolnostem snažil ovládat. „Padla! Odkud to víte?“

Pan Harding vysvětlil, že zpráva tohoto znění přišla telegraficky a že ji u vchodu do paláce doručil pan Chadwick.

Vikář chvíli seděl a přemýšlel a pan Harding ho pozoroval. „Nic naplat,“ promluvil konečně vikář. „I tak to hlášení odešlete! Někomu se ta zpráva poslat musí a v současné době není zrovna nikdo jiný s to ji přijmout. Bezodkladně to odešlete, drahý příteli; neobtěžoval bych vás, kdybych to mohl udělat sám. A nesmírně záleží na každé minutě.“

Pan Harding tedy šel a zprávu odeslal a snad neprohloupíme, budeme-li ji sledovat až k cíli. Třicet minut poté, co opustila Barchester, dorazila k hraběti – do jeho soukromé knihovny. Jaké složité koncipované, plamenné výzvy, jaké rozhořčené protesty mu v takové chvíli bylo asi spisovati, to si možno představit, nikoli však popsát. Jaké hromy a blesky chystá na své úspěšné soky stoje s rukama v kapsách jezdeckých kalhot jako pravý britský peer zády k ohni rozdělanému na kamenném uhlí, jak jeho bystré oko srší hněvem a jeho čelo hoří vlasteneckým zápalem, jak hněvivě podupává při pomýšlení na své těžkopádné druhy, jak div nekleje, když si vzpomene, jak to jeden takový výtečník s tou chytrostí přehnal – nějak tak si to nejspíš představují moji tvořiví čtenáři. Leč nikoli: historie a pravda mi velí říci ne. Ve skutečnosti si hověl v lenošce, přeříkáváje si, kdy který kůň běží v Newmarketu, a u lokte na stole mu ležel otevřený, dosud nerozřezaný francouzský román, který se zrovna chystal číst.

Otevřel obálku se zprávou, přečetl si ji, uchopil pero a na rub napsal

Hraběti – – –

s poručením hraběte – – –

a poslal ji zas dál.

Takový konec vzaly šance našeho nebohého přítele na slávu a nádheru biskupského stolce.

Noviny přinesly jména četných kandidátů z řad duchovních. Britská babička prohlásila, že z úcty k odstoupivší vládě se má stát biskupem doktor Gwynne. Pro doktora Grantlyho to byla těžká rána, ale nebylo mu souzeno vidět, jak ho jeho přítel přeskočil. Anglikánský stoupenec zase sebevědomě vychvaloval nároky znamenitého londýnského kazatele odříkavých učení. A Východní polokoule, večerník údajně blízký úředním místům, se zase vyslovil ve prospěch jistého vynikajícího sběratele, pána nanejvýš dokonale znalého veškerých hornin a nerostů, o němž se však namnoze soudilo, že v náboženských otázkách nevyznává pražádná učení. *Jupiter*, deník, jenž, jak je obecně známo, bývá jediným zdrojem neomylných informací o všemožných tématech – nějaký čas mlčel, ale nakonec se vyslovil. Nejprve rozebral a dost neuctivě a nešetrně odbyl přednosti všech těchto kandidátů a poté prohlásil, že tím pravým je doktor Proudie.

A doktor Proudie tím pravým skutečně byl. Právě měsíc po úmrtí starého biskupa políbil doktor Proudie ruku královně jako jeho designovaný nástupce.

Musíme poprosit o svolení zatáhnout oponu nad strážněmi pana vikáře, jak tam v pracovně své fary v Plumsteadu Episcopi posedává zasmušilý a na duchu sklíčený. Hned druhý den po odeslání zprávy se totiž doslechl, že hrabě – – – vyjádřil ochotu ujmout se utvoření nové vlády, a tím okamžikem mu bylo jasné, že po jeho šancích je veta. Mnozí si třeba pomyslí, že od vikáře bylo bohaprázdne lkát nad ztrátou biskupské moci, bohaprázdne po ní bažit, ba bohaprázdne na ni vůbec pomyslet takovým způsobem a v takových chvílích, jako to učinil. Nutno však uvážit, z jakých důvodů a za jakých okolností k tomu došlo.

Nemohu předstírat, že se s takovými odsudky bezvýhradně ztotožňuji. Moto *nolo episcopari*, to jest „nechci být biskupem“, se sice stále ještě užívá, ale přitom se natolik rozchází se směřováním všech lidských přání, že očividně nevyjadřuje aspirace a tužby

nadějných duchovních anglikánské církve. Vždyť přece advokát nehřeší, když usiluje státi se soudcem, ani když naplnění svých tužeb dosáhne čestnými prostředky. Mladý diplomat pak chová spravedlivou ctižádost, těší-li se, že bude jednou pánem prvořadého velvyslanectví. Stejně tak nepáše zlo chudák romanopisec, když se pokouší vyrovnat se Dickensovi anebo povznésti se nad Fitzjeamese, i když je třeba naivní. Správně řekl Sydney Smith, že za našich bohaprázdných časů se nelze nadít, že se pod kurátskou kutnou najde velebnost svatého Pavla. Budeme-li od našich duchovních očekávat, že jsou více než lidmi, pak si nejspíš vštípíme myšlenku, že jsou vlastně méně než lidé, a sotva můžeme doufat, že zušlechtíme pastýřův charakter, když mu budeme upírat právo na lidské naděje a touhy.

Náš vikář byl pozemšťan – kdo z nás jím není? Byl ctižádostivý – kdo z nás se stydí přiznat k onomu „poslednímu neduhu ušlechtilých duší“? Byl to chamtivec, řeknou moji čtenáři. Ale nikoli. Bylť jediným synem svého otce a ten mu zůstavil veliké bohatství. Vlastní prebenda mu nesla bezmála tři tisíce liber ročně. Biskupský stolec, okleštěný Církevní komisí, nesl pouhých pět. Jako vikář byl bohatší než by kdy mohl být jako biskup. Rozhodně však zatoužil hrát první housle, zatoužil sedávat v bohatých kmentových rukávech mezi peery britské říše, a musíme-li už s pravdou ven, nepochybně zatoužil po tom, aby mu jeho ctihodní bratří říkali Vaše Milosti.

Jeho nadějím, ať nevinným či hříšným, však nebylo souzeno dojíti naplnění; a barchesterským biskupem byl vysvěcen doktor Proudie.

2

Hiramův chudobinec podle výnosu parlamentu

Není snad třeba čtenářské veřejnosti nějak sáhodlouze líčit, jak až do počátku našeho vyprávění žil pan Harding. Určitě se ještě nezapomnělo, jak těžce ten citlivý starý pán nesl, že byl na stránkách *Jupitera* osočen v souvislosti s příjmem ze správcování Hiramova chudobince ve městě Barchesteru. Ani na to se nestačilo zapomenout, že právní při ve věci onoho dobročinného ústavu proti němu vedl John Bold, jenž se později oženil s páně Hardingovou mladší a tehdy jedinou dosud neprovdanou dcerou. Pod tlakem těchto útoků se pan Harding svého úřadu vzdal, i když ho jak přátelé, tak sami právníci od tohoto kroku zrazovali. Nicméně se úřadu vzdal a statečně se ujal povinnosti ve městě, v malé farnosti svatého Cuthberta, kde byl kaplanem, a zároveň nadále sloužil jako regenschori v katedrále, což bylo postavení málo výnosné a odjakživa se o něm soudilo, že k shora uvedenému správcovství chudobince jaksi samozřejmě přináleží. Když se po odchodu z chudobince, odkud byl tak bezohledně vyštván, po svém skromném způsobu usadil na High Street v Barchesteru, nenadál se, že z toho vznikne víc rozruchu, než byl ochoten udělat sám. Hlavně se kojil nadějí, že se přestěhoval ještě včas a že si ho stránky *Jupitera* už nebudou brát na mušku. Lidé však nedopustili, aby jeho případ tak poklidně zapadl, a o jeho nezištné oběti se teď nadělalo zrovna tolik řečí jako předtím o jeho hamižnosti.

Nejpozoruhodnější na věci bylo, že mu přišel vlastnoručně podepsaný dopis od arcibiskupa z Canterbury, kde Jeho Eminence jeho počin vřele schvaluje a dotazuje se, jaké záměry chová

pro budoucnost. Pan Harding odpověděl, že hodlá být farářem v Barchesteru u svatého Cuthberta; a tím to skončilo. Potom se jeho případu ujaly noviny včetně *Jupitera* a každou čítárnou po celé Anglii se nesly chvalozpěvy na jeho jméno. Rovněž vyšlo najevo, že Harding je autorem onoho znamenitého hudebního díla „Hardingova chrámová hudba“ – i byla řeč o novém vydání, to však tuším nikdy nevyšlo. Jisté však je, že dílo bylo provedeno v Královské kapli v Svatojakubském paláci a že v časopise Hudební skrutátor vyšla obšírná kritika, v níž se prohlašovalo, že v žádném jiném hudebním díle toho druhu se nesnoubí tolik badatelství s tak výsostnou hudebností. Zároveň se tvrdilo, že všude tam, kde se pěstuje umění, či kde je náboženství u vážnosti, bude napříště známo jméno Hardingovo.

To byla chvála veliká a nepopírám, že pana Hardinga takové lichocením hrálo; neboť byl-li pan Harding vůbec v něčem marnivý, pak to bylo v muzice. Tím však věc také skončila. Druhé vydání, bylo-li vůbec vytištěno, nepřišlo nikdy do prodeje; výtisky, jež byly uvedeny do Královské kaple, zase zmizely a byly spolu s hromadou podobné literatury v tichosti odloženy. Redaktor Towers z *Jupitera* a jeho druhové se už zabývali jinými jmény a nehynoucí sláva, našemu příteli slibovaná, byla zřejmě míněna jako sláva posmrtná.

Pan Harding hojně pobýval u svého přítele biskupa, hojně u své dcery paní Boldové, nyní želbohu ovdovělé; a takřka denně navštěvoval ubohý zbytek svých bývalých svěřenců, těch několik dosud žijících almužníků, v Hiramově ústavu. Žilo jich ještě šest. Podle závěti starého Hirama jich tam vždy mělo být dvanáct. Jenže po abdikaci jejich správce biskup žádného nástupce neustanovil, žádní noví chovanci nebyli do chudobince přijati a vypadalo to, že barchesterský „hospitál“ vezme za své, pokud se mocipáni neuráčí něco podniknout a znovu jej neuvedou do provozu.

V posledních pěti letech mocipáni barchesterský chudobinec opravdu nepřehlíželi a do věci se vložili všelijací političtí mudrlanti.

Nedlouho po páně Hardingově rezignaci *Jupiter* velmi jasně ukázal, co by se mělo učinit. Stačilo mu na to půl sloupce, aby rozdělil důchod, přestavěl budovu, skoncoval s všelikým handrkováním, obnovil smírnou náladu, zabezpečil pana Hardinga a celou věc postavil na bázi, která mohla být jediné uspokojivá pro město Barchester a jeho biskupa i pro všechen lid. Moudrost tohoto plánu dotvrdil značný počet dopisů zaslaných *Jupiteru* pod značkou „Zdravý rozum“, „Veritas“ a „Člověk, který miluje fair play“. Jejich pisatelé se vesměs vyslovili obdivně a uvedené podrobnosti dále doplnili. Dost zvláštní je, že nebyl uveřejněn ani jediný dopis proti, a tudíž žádný ani nebyl napsán.

Leč už Kasandře se nevěřilo a ani moudrost *Jupitera* vždy sluchu nedojde. Na stránkách *Jupitera* se sice žádné plány již nenavrhovaly, zato reformátoři církevních charitativních zařízení nelenili a na různých místech zveřejnili různé vlastní recepty na to, jak Hiramův chudobinec znovu postavit na nohy. Jeden učený pan biskup si netíží zmínit se o věci v Horní sněmovně a naznačil, že na toto téma je v písemném styku se svým veledůstojným bratrem v Barchesteru. Radikální poslanec za Staleybridge podal návrh, aby se fondů použilo na vzdělávání anglických zemědělců, a sněmovnu pobavil anekdotami o pověřivosti a obyčejích dotyčného venkovského obyvatelstva. Politický pamfletista zplodil několik tuctů stránek s názvem „Kdo jsou dědicové Johna Hirma?“ s úmyslem nastínit neomylný návod, jak všechna taková zařízení spravovat; jeden člen vlády pak konečně slíbil, že na příštím zasedání bude podán stručný návrh zákona o tom, jak záležitosti v Barchesteru a jiných příbuzných zařízeních urovnat.

A tak přišlo další zasedání a proti všem zvyklostem i návrh zákona. Lidé tou dobou mysleli na jiné věci. Nad národem visely první hrozby veliké války a otázka Hiramových dědiců příliš mnoho lidí v parlamentě ani mimo něj nijak zvlášť nezajímala. Nicméně návrh se projednal a jaksi bezkrevně prošel svými jedenácti stadii bez

odvolání a rozkolů. Co by tomu asi řekl chudák John Hiram, kdyby byl mohl předvídat, že nějakých pětáctýřicet džentlmenů si vezme na svědomí vydat zákon měnící celý smysl jeho testamentu, aniž jsou si v době, kdy jej vydávají, vůbec vědomi, co činí! Je však třeba doufat, že to věděl státní podtajemník ministerstva vnitra, neboť jemu byla celá věc svěřena.

Návrh však byl opravdu schválen a v době, kdy náš příběh začíná, bylo stanoveno, že v barchesterském chudobinci bude jako doposud dvanáctero starců a každý bude pobírat jeden šilink čtyři pence denně; rovněž že v domě, který bude teprve postaven, bude umístěno dvanáct starých žen s denní penzí jeden šilink a dvě pence; že tam bude představená s domkem a sedmdesáti librami ročně, hospodář s platem stopadesát liber ročně; a konečně s prebendou čtyři sta padesát liber ročně správce, který bude dozírat na obě zařízení ve věcech duchovních a světsky spravovat ústav přínáležející mužskému pohlaví. Jako dříve měli almužníky střídavě jmenovat biskup, děkan a správce, úředníky pak biskup. O tom, že správcovství má být v držení regenschoriho katedrály ani o případném nároku pana Hardinga na toto místo tam nebylo řečeno pranic.

Teprve několik měsíců po smrti starého biskupa – takřka vzápětí po instalaci jeho nástupce – bylo oznámeno, že se reforma má co nevidět uskutečnit. Nový zákon a nový biskup byli mezi prvními počiny nové vlády, či spíše vlády, která sice na chvíli ustoupila svým protivníkům, ale pak se k moci znovu vrátila; a k úmrtí starého doktora Grantlyho došlo, jak jsme viděli, zrovna v době, kdy se měnila křesla.

Ubohá Eleonora Boldová! Jak pěkně jí sluší vdovský čepec a ta zasmušilá vážnost, s jakou se věnuje svým povinnostem! Ubohá Eleonora!

Ubohá Eleonora! Nemohu říci, že Johna Bolda jsem si někdy opravdu oblíbil. Nikdy jsem ho totiž nepokládal za hodna ženy, kterou si získal. Jenže v jejích očích jí byl hoden vrchovatě. Její srdce

bylo jedno z těch ženských srdcí, která lpějí na manželu ne jako na své modle – neboť uctívání na modle neumí připustit sebemenší kaz – ale s dokonalou přilnavostí břechťanu. Stejně jako ta popínavá rostlina sleduje i vady kmene, který obepíná, tak lnula Eleonora k samotným vadám svého chotě, až si je zamilovala. Nějaký čas předtím prohlásila, že ať otec udělá cokoli, v jejích očích to bude správné. Později svou přísahu věrnosti přenesla na jiného a byla povždy ochotna do krve hájit i ty nejhorší nedostatky svého pána a vládce.

A John Bold byl muž, jakého si žena dovede zamilovat; sám láskyplný, sdílný a přitom mužný; a ona zpupnost, nepodložená vynikajícími schopnostmi, ona snaha vynikat nad své bližní, jež se tak bolestivě dotýkala citů jeho známých, jej v úsudku jeho choti nikterak nesnížila.

I kdyby u něj snad nějakou vadu připustila, jeho předčasná smrt by byla vzpomínku na ni vyhladila. Plakala, jako by ztratila ten nejvzácnější poklad, jakým kdy byla smrtelnice v tomto světě obdařena. Celé týdny po jeho odchodu jí bylo pomyšlení na budoucí štěstí zde na zemi nenáviděným pojmem, utěšování nesnášela a jedinou úlevou jí byly spánek a slzy.

Jenže ostříhanému jehňátku Bůh mírní vítr. Věděla, že v sobě nosí živoucí zdroj jiných starostí. Věděla, že pro ni bude stvořen další předmět blaha či strasti, nevýslovné útěchy či zoufalého hoře, jak jí to Bůh ve svém milosrdenství dopřeje. To její trýzeň jen zvětšovalo. Být matkou ubohého robátka, osiřelého ještě než přijde na svět, zrozeného do zármutku věčně pustého krbu, kojeného uprostřed slz a bědování a pak vrženého do světa bez pomoci otcovské péče! V tom zprvu žádné útěchy nebylo.

Ponenáhlu se však její srdce začalo strachovat o jinou bytost a už před narozením čekala neznámého hosta zrovna tak toužebně jako každá jiná nastávající rodička. Zrovna osm měsíců po smrti svého otce se narodil druhý John Bold, a lze-li uctívání jedné bytosti

beztrestně přenést na jinou, doufejme, že to, jak nad kolébkou zbožňovala osiřelé novorozeňátko, jí nebude kladeno za hřích.

Nebude nám stát za to líčit povahu dítěte ani vykládat, nakolik matčiny ctnosti dokáží vykoupit v oné malé hrudi vady otcovy. Robátko jakožto robátko bylo nevýslovně rozkošné a nevidím nutnost zkoumat skutečnosti jeho příštího života. Události v Barchesteru nás nebudou zaměstnávat déle než nějaký ten rok, a ponechám proto, aby, bude-li toho třeba, sepsal životopis Johna Bolda mladšího někdo jiný.

Leč jako robě to věru bylo nemluvně k pohledání. Tuto skutečnost se nikdo ani nepokoušel popírat. „Není rozkošný?“ říkávala jeho matka vzhlížeje s kolenou k svému otci. Zářivé oči jí přitom tonuly v tichých slzách, mladou tvář jí rámoval vdovský čepce a ruce spočívaly každá na jednom boku kolébky, v níž její poklad spinkal. Dědeček milerád přisvědčil, že ten její poklad je rozkošný, i strýček vikář vždy souhlasil a Eleonořina sestra paní Grantlyová to slovo s ryzí sesterskou vervou opakovala; a Marie Boldová – inu, Marie Boldová byla tou druhou ctitelkou u téhož svatostánku.

A synáček věru rozkošný byl: papal jako divý, prudce kopal nožkama, kdykoli mu je odkryli, křeče nemíval. Právě v těchto skutečnostech se hlavně spatřuje novorozenecká výtečnost a v tom všem synáček vynikal.

A tak se hluboký vdovin žal zmírnil a do rány, o níž si dříve mysli-la, že ji zhojí leda smrt, byl nalit blahodárný balzám. Oč dobrotivější je k nám Bůh, než býváme sami k sobě. Při ztrátě každé drahé bytosti, při odchodu někoho milovaného, se každý hned odsoudí k věčnému zármutku a už se vidí usouzen v neutuchajícím toku slzí. Jak málokdy takové hoře vytrvá! Jak požehnaná je boží moudrost, která nám to zakazuje! „Nechť jsem provždy pamětliv přátel svých, dokud žijí, ale nechť na ně zapomenu, sotvaže zemřou!“ Takto se modlil moudrý muž, jenž pochopil milosrdenství boží. Takové přání by si patrně málokdo troufal vyslovit a přece by tím pouze žádal o ono vykupení z hoře, jaké nám vlídný Stvořitel téměř vždy nabízí.

Nerad bych ovšem, aby vznikl dojem, že paní Boldová na chotě zapomněla. Denně na něj myslela s veškerou manželskou láskou a jeho památku uložila do svatostánku v nejvnitřnějším koutku svého srdce. Přitom však se těší ze svého synáčka. Vždyť je tak líbezný tisknout k ňadrům tu živou hračičku a cítit, že je na světě lidský tvor, který za všechno vděčí a i nadále bude vděčit jí; jenž svou každodenní potravu přijímá od ní; jehož veškeré skrovné potřeby stačí sama ukojit; jehož srdíčko bude v první řadě milovat ji a jenom ji; jehož dětský jazýček učiní první pokus volat ji tím nejsladším jménem, jaké kdy jen žena vůbec může uslyšet. A tak se Eleonořino nitro upokojilo a do svých povinností se pouštěla vděčně a dychtivě.

Pokud jde o materiální zaopatření, zanechal John Bold vdovu v příznivé situaci. Odkázal jí veškerý majetek a k němu patřil i příjem mnohem vyšší než podle vlastního mínění i mínění přátel potřebovala. Dělal to skoro tisíc liber ročně; a když uvažovala, kolik toho je, z plna srdce doufala, že to předá nejen neztenčené, nýbrž rozhojnené synu svého chotě, svému sladkému synáčkovi, mladému muži, který jí v tu chvíli leží a spí na klíně a naštěstí nemá potuchy o tom, kolik starostí se kvůli němu ještě nakupí.

Když John Bold zemřel, zapřísahala Eleonora otce, aby se přestěhoval k ní. Pan Harding u ní pobyl několik týdnů jako host, jinak však odmítl. Nedal se přemluvit, aby se vzdal myšlenky na to, že mu patří kousek vlastního domova, a tak nakonec zůstal v bytě, který si původně našel nad lékárnou na barchesterské High Street.

3

Pan doktor a paní Proudieovi

Toto vyprávění má započít po jmenování doktora Proudieho. Obřad sám líčit nebudu, jelikož přesně nechápu, v čem spočívá. Není mi jasné, zda takového biskupa posadí do křesla jako nového poslance, či zda ho vezou ve zlatém kočáře jako londýnského starostu, nebo skládá-li přísahu jako smírčí soudce, či je-li jako britský peer představen Horní sněmovně, anebo vedou-li ho mezi dvěma bratry jako nějakého rytíře podvazkového řádu; vím však, že vše bylo vykonáno, jak náleží, a že nic, co mladému biskupovi patří a co se sluší, nebylo při oné příležitosti opomenuto.

Doktor Proudie nebyl z těch, kdo by dopustili, aby se něco, co by mohlo slušet jeho novému důstojenství, opomenulo. Dobře chápal hodnotu formalit a věděl, že hodnost nelze chovat v patřičné úctě, pokud se v patřičné úctě nechová vnější nádhera k ní příslušející. Byl to muž zrozený pohybovat se ve vysokých kruzích; sám si to alespoň myslel a okolnosti jej v tomto mínění rozhodně utvrzovaly. Byl synovcem irského barona z matčiny strany a jeho choť byla neteří skotského hraběte. Už léta zastával jakýsi duchovní úřad spjatý se záležitostmi dvora, což mu umožnilo žít v Londýně a farnost svěřit kurátovi. Býval kazatelem gardistů tělesné stráže, zvaných Beefeaters, kurátorem teologických rukopisů v knihovně Církevních dvorů, kaplanem královniny tělesné stráže a almužníkem Jeho Královské Výsosti Prince z Rappe-Blankenbergu.

Jeho pobyt v sídelním městě, vynucený povinnostmi jemu svěřenými, jeho vysoké styky a osobní talent a temperament jej mocipánům přímo doporučovaly; doktor Proudie nabyl věhlasu jako užitečný a nadějný duchovní.

Ještě v nedávných letech, ba dokonce v živé paměti mnohých, kdo si ještě neradi říkají staří, byl liberální duchovní postavou, s jakou se člověk nesetkal často. Jedním z takových byl Sydney Smith a na toho hleděli div ne jako na bezvěrce; ještě několik by se jich dalo jmenovat, byli to však *rarae aves* – a jejich bratří na ně pohlíželi s pochybami a nedůvěrou. Nikdo nebyl tak zaručeně konzervativní jako venkovský farář – nikde se mocní tohoto světa netěšili takové úctě a vážnosti jako právě v Oxfordu.

Když však byl doktor Whately jmenován arcibiskupem a několik let nato se z doktora Hampdena stal Regius Professor, tj. obdržel královský úřad profesorský založený Jindřichem VIII., seznal neje- den moudrý duchovní, že lidské myšlení se začíná měnit a že kněžím stejně jako laikům budou napříště lépe slušet liberálnější názory. Začalo se hovořit o duchovních, kteří na jedné straně přestali za- tracovat papežence a na druhé dštít síru na rozkolníky. Jasně se ukazovalo, že tak zvané zásady vysoké, tj. konzervativní, královské moci stranící, anglikánské církve, přestaly být alespoň u jedné sku- piny státníků nejjistější cestou k povýšení, a doktor Proudie byl jedním z těch, kdož se v raném věku přizpůsobili názorům, jaké na většinu teologických a náboženských námětů zastávali whigové. Smířil se s modloslužebnictvím Říma, toleroval i bezbožství so- cinianismu a byl jedna ruka s presbyteriánskými synody Skotska a Severního Irska.

V takové době se takový muž ukázal být užitečným a jméno dok- tora Proudieho se začalo objevovat v novinách. Byl třeba členem komise, která odjela do Irska zavést pořádek, než zahájí činnost celostátní výbor; stal se čestným tajemníkem další komise ustavené k prozkoumání příjmů katedrálních kapitul; a měl co činit i s *re- gium donum* a Maynoothovou nadací.

Toto však čtenáři nesmí brát za důkaz, že doktor Proudie byl muž velkých duševních kvalit či velkých schopností obchodních, neboť takové schopnosti po něm nikdo nevyžadoval. V provádění obou

církevních reforem, do nichž byl zapleten, přišli s nápady a původní koncepcí díla, jež se mělo vykonat, ponejvíce tehdejší liberální státníci a odpovědnost za podrobné rozpracování nesli na svých bedrech nižší úředníci. Mělo se však za výhodné, aby se v takových věcech objevilo i jméno někoho z kléru, a jelikož doktor Proudie proslul jako snášenlivý duchovní, bylo v tomto směru využito jeho jména. Nevykonali-li mnoho skutečného dobra, rozhodně nikdy nic nepokazili; dovedl se podříditi těm, kteří byli vpravdě u moci, a v rozličných výborech, kde zasedal, zachovával jistou důstojnost, která nebyla k zahození.

Rozhodně vlastnil dostatek taktu a plnil tak účel, k němuž ho bylo třeba, aniž se stal nepohodlným; z toho však nemusí nikdo vyvozovat, že choval pochybnosti o vlastní mohoucnosti, ani že ztrácel víru, že dokáže sám znamenitě zasáhnout do vysoké politiky, až přijde jeho čas. Trpělivě vyčkával, ale už tehdy se viděl, jak sám autoritativně zasedá v nějakém výboru a hovoří a řídí a má v rukou otěže, zatímco menší hvězdy sedí kolem a poslouchají tak, jak byl dotud zvyklý on sám.

Jeho den konečně nastal a dočkal se odměny. Vybrali ho na biskupský stolec, a jen co se v některé diecézi uvolní, zaujme své místo ve sněmovně lordů odhodlán nehlasovat, ani se nechat slyšet ve všech věcech dotýkajících se blaha stávajícího církevního zřízení. Základnou, na níž hodlá svádět své bitvy, bude snášenlivost, a jako poctivec chrabré mysli se domníval, že neutrpí žádné újmy, ani když se střetne s takovými soky, jako jsou jeho bratří z Exeteru a z Oxfordu.

Doktor Proudie byl muž ctižádostivý a ještě ani nebyl řádně vysvěcen biskupem v Barchesteru a už začal vzhlížet k arcibiskupskému lesku a k důstojnostem Lambethu či přinejmenším takového Bishopsthorpu. Byl poměrně mladý a byl, jak si bláhově namlouval, vybrán pro takové vloh, přirozené či získané, jaké ho nutně, teď když se mu otevřela cesta do vyšších sfér, musí doporučit pozornosti míst ještě vyšších. Doktor Proudie byl tudíž zcela připraven nápadně

se účastnit všech teologických záležitostí těmto hájemstvím přináležejících a jako zastávce takových názorů se rozhodně nehodlal zahrabat v Barchesteru jako jeho předchůdce. Nikoli; polem jeho působnosti zůstane i nadále Londýn; pohodlný palác v provinčním městě se bude celkem hodit pro mrtvou sezónu. Po pravdě řečeno, doktor Proudie si byl odjakživa vědom, že je pro jeho postavení nezbytné z Londýna odejít, když tak činí jiní velcí a vznešení lidé. Londýn však měl i napříště zůstat jeho stálým sídlem a právě v Londýně se odhodlal praktikovat onu pohostinnost, kterou všem biskupům tak důtklivě klade na srdce svatý Pavel. Jak jinak by se mohl držet světa na očích? Jak jinak dávat vládě plně k dispozici v záležitostech teologických dobrodiní své váhy a svých vloh?

Z hlediska ostatního světa to bylo nepochybně rozhodnutí blahodárné, avšak u duchovních a občanů barchesterských mu z toho oblíba nekynula. Doktor Grantly tam žil a zemřel a po pravdě řečeno získat tam oblību po doktoru Grantlym bylo pro každého biskupa těžké. Jeho průměrný příjem činil devět tisíc liber šterlinků ročně; jeho nástupci měl být bez řečí snížen na pouhých pět tisíc. Doktor Grantly měl pouze jediného syna, na nějž ty peníze mohl vynakládat; doktor Proudie měl dětí sedm či osm. Byl to muž, jenž málo potřeboval pro svou osobu, jež si potrpěla pouze na vkus umírněného nenáročného džentlmena; zato doktor Proudie musel udržovat své postavení ve vznešené společnosti a musel tak činit s poměrně omezenými prostředky. Doktor Grantly si ovšem držel kočár, jak se na biskupa sluší, jenže jeho kočár, koně i kočí se ještě tak hodili pro Barchester, ale ve Westminsteru by sklídili posměch. Paní Proudieová se vyslovila, že ji ekvipáž jejího chotě nesmí zostudit, a k čemu se paní Proudieová vyslovila, to se obvykle uskutečnilo.

Z toho všeho plynulo, že doktor Proudie v Barchesteru nejspíš mnoho peněz neutratí; kdežto jeho předchůdce jednal s obchodníky ve městě k jejich náramné spokojenosti. Grantlyové, otec i syn, utráceli své peníze jako džentlmeni, ale nyní se po Barchesteru záhy

šeptalo, že doktoru Proudieovi nejsou cizí ani důmyslné finty, jak z omezených prostředků vytrískat největší okázalost.

Pan doktor Proudie je muž pěkného zevnějšku, fešný a pohledný a svého vzhledu náramně dbající. Je spíše pomešší než střední postavy, měří totiž pět stop a čtyři palce, ale co mu chybí na výšce, vynahrazuje důstojností, s jakou těch sto šedesát dva centimetry, které má, nosí. Nemůže za to, že nemá velitelský pohled, i když si ho všemožně snaží osvojit. Má dobře utvářené rysy, i když se svým špičatým nosem třeba v očích některých lidí vypadá bezvýznamně. Pakliže ano, pak to bohatě napravují jeho ústa a brada, na něž je právem hrdý.

O doktoru Proudiiem lze právem říci, že mu přálo štěstí. Třebaže se nenarodil v bohaté rodině, je nyní biskupem v Barchesteru; leč i tak má své starosti. Má velikou rodinu, tři nejstarší z jeho dětí jsou dcery, dnes už vesměs dospělé a způsobilé pro vznešený život; a má taky ženu. Chraň bůh, nemíním tu špitnout jediného slova proti povaze paní Proudieové, ale nedovedu si představit, že při všech svých ctnostech nějak rozmnožuje blaho svého chotě. Pravdou je, že v domácích záležitostech svrchovaně panuje nad svým titulárním pánem a panuje prutem železným. A to není vše. Domácí věci by jí snad doktor Proudie, byť ne dobrovolně, tedy ochotně, snad ještě přenechal. Jenomže s takovým domácíým panováním se paní Proudieová nespokojuje a rozšiřuje svou moc na každé jeho hnutí a ani ve věcech duchovních není ochotna ustupovat. Milý pan biskup je zkrátka pod pantoflem.

To páně vikářova choť ve svém šťastném domově v Plumsteadu si umí plně přivlastnit výsady svého stavu a přitom vyjadřovat své mínění patřičným tónem a na patřičném místě. Vláda paní Grantlyové, pokud ta vůbec vládne, je mírná a blahodárná. Svého chotě nikdy nezahanbí. Před světem je vzorem poslušnosti, hlas nikdy nezvýší ani pohled nezostří. Moci si bezpochyby cení a nikoliv bezútešně o ni usiluje. Ale přitom ví, kde má vláda ženy své meze.

Ne tak paní Proudieová. Ta dáma už ze zvyku jedná s každým autoritativně, ale se svým nebohým chotěm přímo despoticky.

V očích světa je jeho životní dráha sice úspěšná, zato v očích své choti zřejmě nečiní nikdy dobře. Veškerá naděje, že by se mohl hájit, ho dávno opustila. Ba i sám před sebou se pokouší ospravedlňovat jen zcela vzácně. A uvědomuje si, že nejlépe je se poddat a tak si vykoupit tu trochu klidu, kterou mu jeho vlastní domov je vůbec s to poskytnout.

Paní Proudiová sice nemůže zasedat v komisích a výborech, do nichž byl její choť státem povolán, aniž může uplatnit, jak si často posteskne, svůj hlas v Horní sněmovně. A tak se může stát, že mu napříště plnění této části biskupských povinností nepovolí; co když bude trvat na tom, aby se přísně uzavřel do vlastní pracovny? Před živou duší se o tom nezmínil, ale biskup je pevně rozhodnut: dojde-li k takovému pokusu, tak se vzbouří. Vždyť i ti psi se vrhli na své pány a Neapolitánci na své vládce, když je tito utiskovali přespříliš! A doktor Proudie v hloubi duše cítí, že i on se dokáže vzmužít k odporu, bude-li obojek příliš utažen.

Vazalství, v němž našeho biskupa už tak dlouho drží jeho choť, nikterak nepřispívá k tomu, aby povznášelo jeho postavení v očích jeho dcer, které si při oslovení otce osobují značnou dávku autority, jaká jim rozhodně nepřísluší. Jinak jsou to šarmantní, sympatické mladé dámy. Jsou vysoké, dobře stavěné jako jejich mamá, po níž vesměs podědily vysoké lícní kosti a – dejme tomu světle kaštanové vlasy. Poněkud příliš si zakládají na svých prastrýčcích, ti však jim kompliment dosud neoplatili a nějak příliš si na nich nezakládají. Teď však je jejich otec biskupem a lze se nadít, že se rodina upevní. Uváží-li se jejich sepětí s církví, pak chovají jen málo předsudků proti světským radovánkám. Své rodiče rozhodně nezarmoutily, jak to poslední dobou učinilo mnoho anglických dívek, že by totiž nějak vroucně zatoužily zasvětit se ústraní protestantského kláštera. Synové doktora Proudieho ještě studují.

Je třeba se zmínit o jednom dalším zvláštním povahovém rysu biskupovy choti. Neuzavírá se před společností s mravy svět-

skými, leč svým způsobem je to žena zbožná; tento sklon se u ní projevuje přísným dodržováním pravidla o svěcení neděle. Pod jejím dohledem se za rozmařilost a nevhodné oblékání během týdne činí pokání třemi bohoslužbami a večerním kázáním, jež drží sama osobně, a dále tím, že se o nedělích každý zdrží jakýchkoliv radovánek. Naneštěstí pro ty pod její střechou, na něž se rozmařilost ani nevhodné oblékání nevztahuje, jmenovitě pro jejího choť a služebnictvo, se kajícíná strohost sabatu týká doslova všeho. Běda bezbožné služce, o níž se zjistí, že namísto ducha povznášejícího večerního projevu pana kaplana Slopa naslouchala něžnůstským svého milého v Regent's Parku. Takovou nejenže vyhodí na dlažbu, ale pošle ji s takovým vysvědčením, že už sotvakde najde slušné místo. Běda urostlému kavalíru, který v červených sametových kalhotách provází paní Proudiovou k její kostelní lavici, odskočí-li si potají do nedaleké pivnice, místo aby se usadil v jemu přidělené zadní lavici. Pro takové provinilce má paní Proudiová sto očí jako ten bájeslovný Argus. Občasná podroušenost v týdnu se třeba ještě přehlédne, neboť udržují-li se mravy ustavičně na vysoké úrovni, pak se šest stop za nízkou mzdu těžko sežene; ale ani kvůli okázalosti či šetrnosti nepromíjí paní Proudiová znesvěcení sabatu.

V takových věcech se paní Proudiová nechá vést oním výmluvným kazatelem, důstojným pánem Slopem, a jelikož doktor Proudieho zase vede jeho choť, nutně z toho plyne, že právě jmenovaný slovutný muž nad doktorem Proudiem ve věcech náboženských získal značnou moc. Zatím jedinou Slopovou prebendou bylo místo předčitatele a kazatele v jednom londýnském obvodním kostele. A tak po vysvěcení jeho přítele na biskupa se tohoto obročí ochotně vzdal, aby se podjal těžkých, leč příjemných povinností domácího kaplana Jeho Milosti.

Ovšem pana Slopa nesmíme veřejnosti představit na chvostu kapitoly.

4

Páně biskupův kaplan

O původu důstojného pána jménem Slope vám toho mnoho nepovím. Slyšel jsem, že je přímým potomkem onoho znamenitého lékaře, jenž asistoval u narození pana Tristrama Shandyho, a že po vzoru jiných slavných mužů si ještě za mlada ono „e“ připojil pro libozvučnost ke svému jménu. Je-li tomu tak, pak mám za to, že byl pokřtěn Obadiáš jako jeho biblický jmenovec z I. Knihy královské – neboť tak se vskutku jmenuje, a to v upomínku na střetnutí, v němž se jeho předek tehdy tolik vyznamenal. Datum, kdy jeho rod změnil náboženství, se mi přes veškeré bádání v této věci nepodařilo zjistit.

Na studia v Cambridgi si vydělával posluhou a na každý pád si tam vedl zdárně, neboť v náležitém běhu času z něho byl *magister artium* a dělal studentům tutora. Odtamtud byl přeložen do Londýna, kde se stal kazatelem v novém obvodním kostele postaveném na pokraji ulice Baker Street. Toto místo zastával v době, kdy si ho pro jeho kongeniální názory na náboženské věci oblíbila paní Proudieová, a od té doby se blízce a důvěrně stýkali.

Když ho tedy osud takto nenuceně vrhl mezi slečny Proudieovy, bylo jen přirozené, že z toho povstal jistý něžnější cit než pouhé přátelství. Objevily se náznaky milostného sblížování mezi ním a nejstarší nadějí rodiny Oliví; dosud však nevyústily v žádné příznivé urovnání. Po pravdě řečeno, pan Slope jí sice vyznal lásku, ale potom zjistil, že pan doktor toho času nemá na věno, a svou nabídku k sňatku odvolal. A lze si snadno představit, že po takovémto oznámení z jeho strany nebyla už slečna Proudieová nijak zvlášť ochotna od něj nadále přijímat projevy náklonnosti. Když pak byl doktor Proudie jmenován biskupem v Barchesteru, páně Slopovy názory se vpravdě poněkud změnily. On totiž takový biskup, byť

i chudý, vždycky dokáže dceru zaopatřit a pan kaplan začal litovat, že nebyl nezištnější. Sotva se doslechl o doktorově povýšení, obnovil své naléhání, pravda nikoliv prudce, nýbrž uctivě a zpozvzdálí. Jenže Olivia Proudieová byla dívka rázná – měla v žilách krev dvou peerů – a co víc, měla v nádbě dalšího milovníka. Pan kaplan Slope tedy marně vzdychal, a tak tento pár brzy opanovala zapřisáhlá nenávist.

Snad vám to připadne zvláštní, že po takovéto aféře zůstalo přátelství paní Proudieové k mladému duchovnímu neotřeseno – ta však, abych pravdu řekl, o ní neměla tušení. Sama sice k panu kaplanovi chovala velikou náklonnost, v životě ji však nenapadlo, že k němu přilne některá z jejích dcer. Pamětliva jejich urozenosti a společenských předností očekávala pro ně jinačí partie. A pán ani dáma neviděli, proč ji o svém poměru zpravit. Věděly o něm obě Oliiviiny sestry zrovna jako veškeré služebnictvo i všichni sousedé bydlící po obou stranách biskupského paláce. Paní Proudieové se však neřeklo nic.

Slope se záhy utěšil pomyšlením, že jako biskupův kaplan se snad domůže těch žádoucích poct, jež biskup uděluje, aniž by se otravoval s jeho dcerou; a tak se mu muka zhrzené lásky snášela celkem dobře. Už tehdy při jejich první cestě do Barchesteru zaujal v železničním voze místo naproti biskupovi a paní Proudieové a jal se v duchu osnovat svůj budoucí život. Dobře znal silné stránky svého chlebodárcе, znal však i jeho slabůstky. Dost správně chápal, k jakým výšinám se duch nového biskupa bude vznášet, a správně hádal, že vkusu tohoto znamenitého muže bude lépe hovět veřejný život než drobné detaily diecézních povinností.

Barchesterským biskupem bude tedy on, kaplan Slope. K tomu se rozhodl; a buďme k panu kaplanu Slopovi spravedliví: k tomu, aby svému odhodlání dostál, měl odvahu i výdrž. Věděl, že ho čeká tvrdý boj, neboť po moci a přízni diecéze bude právě tak bažit i jiná velká osobnost – paní Proudieová – i ona bude v Barchesteru chtít

dělat biskupa. Kaplan Slope si však namlouval, že dámu dokáže přelstít. Ta musí hodně pobývat v Londýně, kdežto on bude neustále na místě. Jí nutně leccos ujde, kdežto on bude o diecézi vědět vše. Zprvu bude bezpochyby muset pochlebovat a úlisně se vemlouvati, v leccems i třeba ustoupit. Že však nakonec slavně zvítězí, o tom nepochyboval. Selžou-li všechny ostatní prostředky, třeba se spojí s biskupem proti jeho choti, vlije do toho nebožáka odvahy, vypáčí kořen ženiny moci a muže z jejích tenat vysvobodí.

Takové myšlenky se mu honily hlavou, jak tak seděl ve vlaku naproti spící dvojici, a pan kaplan Slope není člověk, který by se takovými myšlenkami soužil pro nic za nic. Je nadán víc než průměrnými schopnostmi a má kuráž. Umí sice ohýbat hřbet, a je-li třeba, ohnout jej i hodně nízko, ale pořád má v sobě sílu dělat tyrana; a k té síle se rozhodně druží i touha. Jeho pilností nabyté schopnosti nejsou nejvyššího řádu, ale takovými, jaké jsou, vládne suverénně a dovedně jich využívá. Je obdařen jistou kazatelskou výmluvností, která sice nezní přesvědčivě uším mužů, zato mocně působí na něžnější pohlaví. Ve svých kázáních si značně potrpí na zatracování, v myslích svých slabších posluchačů vzbuzuje nikoliv nepříjemný děs a zůstává v nich dojem, že s celým lidským pokolením, ba i s jeho ženskou částí, až na ty, kdož pravidelně navštěvují večerní čtení v Baker Street, to vypadá prachbídne. Tváří se a hovoří nesmírně přísně, takže se neubráníme dojmu, že v jeho očích je svět většinou až příliš bezmezně zkažený, než aby stálo za to o něj pečovat. Když kráčí ulicemi, už sama jeho tvář vyjadřuje úděs nad hanebností světa; a kdesi v koutku jeho oka povždy číhá hrozba prokletí.

Podobně jako jeho ochránce, je ve svatém učení snášenlivý vůči rozkolu, pokud lze mysli tak přísné vůbec přiznat snášenlivost. S wesleyovskými metodisty má něco společného, ale nad nepravostmi puseyovců se jeho duše chvěje smrtelnou úzkostí. Svůj odpor přenáší na věci vnější i vnitřní. Nový kostel s vysokou střechou mu

zvedá žluč. Řasená černá hedvábná vesta je mu symbolem Satanáše. A místo křesťana v kostelní lavici podle něho neznesvětí ani tak světská kniha šprýmů jako modlitební knížky tištěné červenými literami, které na rubu zdobí kříž. Duchovní v činné službě většinou mívají svého koníčka, u něho je to svěcení neděle. „Neděle“ je ovšem slovo, které jaktěživo nepotřísní jeho ústa – je to vždy ‚sabat‘. „Znesvěcování sabatu“, jak tomu s rozkoší říká, je mu každodenní potravou: tyje z něho jako policisté z obecných zlovyků občanstva. Je to oblíbený námět všech jeho večerních rozjímání, zdroj veškeré jeho výmluvnosti, tajemství veškeré jeho moci nad srdci žen. Pro něho tkví zjevení boží v onom jediném židům uloženém přikázání. Marně k němu promlouvá milosrdenství našeho Spasitele, pro nějž bylo nadarmo proneseno ono kázání, jež skanulo se rtů božích tehdy na hoře – „Blahoslovení tiší, neboť oni dědictví obdrží na zemi.“ – „Blahoslovení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou.“ Na Nový Zákon drží poměrně málo – z toho totiž nemůže čerpat žádné další oprávnění pro onu nadvládu, kterou tak rád uplatňuje alespoň nad sedminou času vyměřenou člověku na této zemi.

Pan kaplan Slope je vysoký kolohnát. Nohy i ruce má veliké, jak je tomu odpradáva v celé jeho rodině, má však široký hrudník a široká bedra, která tyto končetiny lehce nesou, a celkem vzato není zle stavěný. Zato jeho obličej není nikterak vábný. Vlasy má měkké, nazrslé. Má je vždy urovnány do třech pramenů, každý obdivuhodně precizně učesaný a zpevněný spoustou pomády; dva mu přiléhají těsně k spánkům a třetí nad nimi leží v pravém úhlu. Licousy nenosí a je vždy pečlivě vyholen. Jeho obličej je pomalu stejné barvy jako jeho vlasy, snad ještě o poznání rudější; není nepodoben hovézímu – leč hovézímu, řekl bych, nevalné jakosti. Čelo má rozlehlé a vysoké, ale čtyřhranné, těžké a nepříjemně lesklé. Ústa má veliká, zato rty úzké a bezkrevné, a jeho veliké vyboulené světlehnědé oči ve vás budí vše jen ne důvěru. Všechno však vynahradí nos: je výrazně rovný a dobře rostlý, i když mně osobně

by se více zamlouval nebýt tak houbovitě pórovitý, jakoby umně vymodelovaný z červeně zbarveného korku.

Sám bych nikdy nesnesl podat Slopovi ruku. Ta jeho totiž věčně vylučuje studený lepkavý pot, stejně jako jsou mu stále vidět na čele kapičky potu, a jeho přátelský stisk je nepříjemný.

Takový je tedy pan kaplan Slope – takový je muž, jenž zčistajasna padl doprostřed prostranství barchesterské katedrály a jemuž je souzeno zaujmout postavení, které tam až dosud měl syn zesnulého biskupa. Jen považ, můj uvážlivý čtenáři, co to tu máme za společníka pro ony zazobané pány prebendáře, ony takřka urozené doktory bohosloví, ony šťastné a dobře živené kanovníky, kteří zde v Barchesteru vyrostli pod laskavými křídly biskupa Grantlyho!

Ne však pouze jako budoucí společník tohoto výkvětu cestuje pan kaplan Slope s biskupem a jeho chotí do Barchesteru. Hodlá být ne-li přímo jejich pánem, pak tedy alespoň prvním mezi prvními. Hodlá mít a vést následovníky; hodlá mít vládu nad pokladnou diecéze a seskupit kolem sebe poslušné stádo svých chudých a hladových bratří.

A na tomto místě můžeme stěžít opomenout nastínit srovnání mezi vikářem a naším soukromým kaplanem; a přes veškeré vady toho prvního nám nakonec nezbytně vyzní značně v jeho prospěch.

Oba mužové jsou dychtívi, až přespříliš dychtívi, podepírat a zmnožovat moc svého stavu. Oběma leží na srdci, i když to nejspíš ani sami sobě jakživ nepřiznají, aby světu vládli kněží. Vůči každému jinému ovládání člověka člověkem mají oba výhrady. Doktor Grantly, pokud uznává královninu svrchovanost ve věcech duchovních, uznává ji jen natolik, že pramení z jistého kvazikněžství, které jí udělují vysvěcující vlastnosti její korunovace; a věci světské jsou podle něj již svou povahou podřízeny věcem duchovním. To páně Slopovy názory na kněžskou vládu jsou rázu zcela jiného. Královninu svrchovanost, ať ve věcech světských či duchovních, neuznává vůbec; jeho uším to zní jako prázdná slova, která nic neznamenají. Na formu dbá jen málo

a takové titulární výrazy jako svrchovanost, posvěcení a podobně jemu samy o sobě nic neříkají. Ať má vrch ten, kdo může. Světský král, soudce či žalářník, ti všichni jsou s to působit pouze na tělo. To duchovní pán, pokud má potřebné vlohy a umí je náležitě užívat, vládne větší říší. Působí na duši. Dokáže-li si u lidí získat důvěru, může mít nad svými posluchači neomezenou moc. Dá-li si pozor a nepustí-li se do nikoho, kdo je duchem příliš silný, nebo podléhá příliš lidským slabostem, pak může vládnout vskutku svrchovaně. A právě po tom baží pan kaplan Slope.

Doktor Grantly se pramálo pletl do světských záležitostí těch, kdo mu byli jakkoli podřízeni. Tím neříkám, že si nevšímal nepravostí mezi svým duchovenstvem, nemravnosti mezi farníky či nedostatků ve vlastní rodině; nepletl se však do ničeho tam, kde se tomu dalo vyhnout. Netrápil ho sklon ke zvědavosti, a pokud lidé kolem něho nebyli poskvrněni žádnou kacírskou náchylností k rozkolu, pokud plně a svobodně uznávali účinnou moc Matky Církve, byl nakloněn tomu, aby to byla matka milosrdná a milující, spíše shovívavá a ne hotová trestat. Sám rád užíval věcí vezdejšího světa a to, že si v nich libuje, rád na sobě dával znát. Z duše se mu protivil každý bratr farář, jenž spatřoval zlo v slavnostních večerech, nebo se děsil nebezpečí umírněného pití klaretu; a tak večerní společnosti a džbánky klaretu byly v diecézi běžné. Rád lidem ukládal zákony a liboval si, když ho bezvýhradně poslouchali, snažil se však, aby jeho příkazy byly únosné pro kmána a nikoli nestravitelné pro pána. Tou dobou mezi svými duchovními sousedy panoval už řadu let. Z toho, že si svou moc udržel a přitom neztratil oblibu, lze usoudit, že si počínal vcelku moudře.

O chování pana kaplana Slope toho zatím nelze mnoho povědět, jeho skvělá kariéra má teprve začít. Lze však předeslat, že jeho záliby se budou velmi lišit od zálib páně vikářových. Klade si totiž za povinnost vědět vše o tom, jak si v soukromí počínají a po čem touží ovečky svěřené jeho pastýřské péči. Od chudších vrstev vyžaduje,

aby bezpodmínečně zachovávaly stanovená pravidla chování, a odepře-li mu kdo poslušnost, uchyluje se zrovna jako jeho slovuťný předeek k hromobití hodnému takového Ernulfa: „Budeš proklet ve svých vstupech i výstupech – v svém jídle a svém pití atd., atd., atd.“ Pokud jde o bohaté, zkušenost jej naučila, že u těch je nutno postupovat jinak. Muži z vyšších kruhů si ze zatracování nic nedělají, a ženy, pokud se tak děje jemnými obraty, si v něm spíše libují. Jenže proto ještě se tak významné části věřících křesťanů nevzdal. S muži se vpravdě většinou rozchází; jsou to zatvrzelí hříšníci, na něž hlas kněžského kouzelníka často dopadá nadarmo. Zato u dam, ať jsou staré či mladé, pevné či chatrné, pobožné či prostopášné, u těch je, jak se domnívá, všemocným. Vady umí vytýkat s tolika lichotkami a pokárání vyjadřuje tak laskavým způsobem, že ženské srdce, žhne-li sebemenší jiskrou protirituální citlivosti, mu prostě neodolá. V mnoha příbytcích je tudíž vítaným hostem, manželé jsou nuceni ho kvůli manželkám přijímat, a jakmile ho někdo jednou přijme, už ho tak lehko nestřese. V jeho chování je však cosi tichošlápkovského, slizkého, čím si srdce těch, kdo si ho nepovažují kvůli svému spasení, nezíská. Není to tedy člověk, který by se v širokém kruhu, takovém, jaký ho patrně bude v Barchesteru obklopovat, rázem domohl oblíby.

5

Dopolední návštěva

Bylo známo, že podle sněmovnou odhlasovaného zákona bude doktor Proudie okamžitě muset jmenovat nového správce chudobince. Nikdo se však nedomníval, že má v této věci nějakou volbu – nikoho totiž ani na chvíli nenapadlo, že by mohl jmenovat někoho jiného než pana Hardinga. Sám pan Harding, doslechnuv se, jak byla věc urovnána, se tím nikterak příliš nevzrušoval, nýbrž najisto počítal s tím, že se do svého příjemného domu a zahrady vrátí. Takový návrat bude sice v lecčems kormutlivý, neřku-li srdcervoucí, ale i tak tomu byl rád. Třeba se mu podaří přemluvit i dceru, aby se tam vrátila s ním. Vždyť to sama bezmála slíbila, i když se stále zaobírala myšlenkou, že onen největší ze smrtelníků, onen významný atom lidství, onen malý bůh na zemi – její synáček, John Bold – má mít vlastní střechu nad hlavou.

Právě díky tomu, že pan Harding o věci takto smýšlel, ani ho osobně nijak zvlášť nezajímalo, že biskupem byl jmenován doktor Proudie. Zrovna jako ostatní v Barchesteru želel toho, že jim tam poslali člověka, o němž je známo, že nesdílí jejich názory; leč ve věcech křesťanského učení nebyl pan Harding sám bigotní a byl zcela ochoten doktora Proudieho v Barchesteru uvítat, jak se sluší a patří. O nic neusiloval, ani se neměl čeho bát; cítil, že mu přísluší být s novým biskupem zadobře, a nenadál se překážky, která by mu v tom mohla zabránit.

V takovém rozpoložení se tedy druhý den po příjezdu pana biskupa a jeho kaplana vypravil do paláce složit mu svou poklonu. Nešel však sám. Doktor Grantly se nabídl, že ho doprovodí, a panu Hardingovi nebylo proti mysli, mít s sebou při takovémto interview společníka který s jeho beder sejme břímě společenské konverza-

ce. Doktor Grantly byl biskupovi představen při vysvěcení a pan Harding tam rovněž byl. Tehdy se však držel v pozadí a teď tedy má být tomuto znamenitému muži představen poprvé.

Zato vikářem lomcovaly pocity mnohem silnější. Nebyl totiž zrovna z těch, kdo umí přehlédnout vlastní odmrštěné nároky, a nedovedl proto odpustit, že přednost dostal někdo jiný. Doktor Proudie byl jako Venuše proti Junoně a proti majiteli kýženého jablka a všem jeho nohsledům, soukromým kaplanům a jiným byl vikář odhodlán vést vyhlazovací válku.

Nicméně mu příslušelo chovat se vůči vetřelci jako starý vikář vůči nastupujícímu biskupovi. Dobře věděl, jaké bohapusté názory, pokud jde o rozkolníky, církevní reformy, týdenní rady a podobné věci, doktor Proudie zastává. Jako člověka ho neměl rád a jeho učení se přímo štítil, biskupské hodnosti byl však ochoten projevit úctu. A tak se společně s panem Hardingem vypravili do biskupského paláce.

Jeho Milost byla doma a oba návštěvníky uvedli obvyklou před-síní do známé komnaty, kde donedávna s oblibou sedával milý starý biskup. Nábytek do ní byl kdysi nakoupen za sjednanou cenu a každé křeslo a stůl, každou poličku na zdi a každý čtverec na koberci tam oba znali stejně dobře jako vlastní ložnici. Přesto okamžité pocítili, že tam jsou cizí. Nábytek byl většinou stejný, místnost však byla jako proměněná. Vpravili do ní novou pohovku, příšernou kartounovou ohavu, svrchovaně neprelátskou a málem bezbožnou; pohovku, jaká dosud v pracovně slušného episkopálního duchovního anglikánské církve nikdy nestála. Staré záclony vzaly rovněž za své. Byly už sice dost ošuntělé a jejich původně sytý rubín časem zdegeneroval v narudlou hněd'. Pan Harding však míval tu starou narudlou hněd' mnohem raději než ten honosný žlutavý lesklý mohér, jenž paní Proudieové připadal dost dobrý pro přijímací salón jejího chotě v provinčním městě Barchesteru.

Když naši přátelé vstoupili, seděl doktor Proudie v křesle ze-
snulého biskupa a v té své nové zástěře se dobře vyjímal. Na
rohožce u krbu, zrovna tam, kde donedávna stával náš vikář, stál
sebevědomý a dychtivý kaplan Slope. Zato je tam čekala novota, pro
kterou by se v análech barchesterského biskupství darmo hledal
precedent – na pohovce seděla také paní Proudieová.

Prostě tam byla a oni se s tím museli smířit. Představování
proběhlo s velikou okázalostí. Vikář si podal ruku s biskupem a před-
stavil pana Hardinga, jemuž se pak dostalo pozdravení, jaké může
od biskupa čekat regenschori. Jeho Milost pak oba představila své
urozené choti; nejdříve vikáře se všemi vikářskými poctami a poté,
se zmenšenou parádou, ředitele kůru, pan Slope se představil sám.
Jeho jméno sice už předtím pronesl biskup a také – a to zvučněji –
paní Proudieová, hlavní břímě seznámení s doktorem Grantlym však
na sebe vzal sám kaplan Slope; mnoho prý slyšel o záslužné činnosti
pana vikáře v oné části diecéze, kde koná své vikářské povinnosti
(záměrně opomenul dotud neomezenou vikářovu vládu nad celou
diecézí). Uvědomuje si, že Jeho Milost milerád vezme zavděk pomo-
cí, kterou mu bude doktor Grantly v oné části diecéze prokazovat.
Pak prudce napřáhl pravici a uchopiv ruku svého nového soka,
nemilosrdně mu ji skropil. Doktor Grantly se na oplátku uklonil, za-
tvářil se odměřeně, stáhl obočí a ruku si otřel kapesníkem. Nikterak
zahanben si pak kaplan Slope ráčil všimnout ředitele kůru a uvolil se
sestoupit na úroveň nižšího duchovenstva. Rukou, náramně vlhkou,
leč plnou náklonnosti, mu stiskl pravici a je prý velmi rád, že se může
seznámit s panem – ach ano, s panem Hardingem, nějak to jméno
přeslechl –regenschorim v katedrále – domýšlel se pan Slope. Pan
Harding doznal, že takový je skromný okruh jeho činnosti. „Rovněž
drobet práce na farnosti,“ nadhodil pan Slope. Pan Harding přiznal
deminutivní prebendu u svatého Cuthberta. Pak už ho Slope, který
tím prokázal dostatečnou míru blahosklonnosti, nechal být a vložil
se do hovoru mezi vyššími mocnostmi.

Čtyři lidé tam byli a každý se pokládal za nejdůležitější osobnost v diecézi. Patřila k nim i paní Proudiová a při takové různosti názorů se nedalo čekat, že spolu budou dobře vycházet. Biskup byl očividně oděn v biskupskou zástěru a hlavně v tu skládal víru – v ni a ve svůj titul – a obě tato fakta se nedala přehlédnout. Vikář ovládal svůj předmět a biskupování skutečně hověl, zatímco ostatní ne; a v tom si stál dobře. Paní Proudiová se opírala o to, že je žena a že je zvyklá poroučet, a postava doktora Grantlyho ani jeho vzezření jí strach nenaháněly. Slope se mohl spolehnout jenom na sebe a na vlastní odvalu a takt, nicméně byl dokonale sebejistý a nepochyboval, že záhy přetrumfne slabochy, kteří tolik sází na vnější znaky moci, jak to zřejmě činí biskup a vikář.

„Sídlíte prosím v Barchesteru, pane doktore?“ ozvala se s nejlíbeznějším úsměvem dáma.

Doktor Grantly vyložil, že bydlí ve vlastní farnosti několik mil od města. Načež dáma vyslovila naději, že to snad není na návštěvu příliš daleko, tak ráda by totiž poznala paní Grantlyovou. Učiní tak při nejbližší příležitosti, jen co do Barchesteru dorazí jejich koně. Zrovna teď je mají v Londýně a hned tak s nimi na venkov nepřijedou, pan biskup totiž musí za pár dní zpět do Londýna. Doktoru Grantlymu je bezpochyby známo, že biskupa toho času nesmírně zaneprázdnňuje výbor pro reformu vysokých škol; bez něho vlastně ani nemohou dost dobře pokračovat v práci, protože se už musí sepsat závěrečná zpráva. Biskup musí rovněž sestavit program Společnosti pro ranní a večerní nedělní školy v továrních městech, jejímž je patronem či předsedou či ředitelem či co, a koně tudíž zatím do Barchesteru nepřijedou; ale jen co tam dorazí, pokud to na návštěvu není z města příliš daleko, hned při první příležitosti je v Plumsteadu Episcopi navštíví.

Vikář se popáté uklonil – klaněl se při každé zmínce o koních – a zaručil se, že paní Grantlyová si bude klást za čest vykonat v blízkém budoucnu návštěvu v paláci. Paní Proudiová prohlásila, že jí

bude také potěšením, sama se totiž nechtěla ptát, jelikož si nebyla tak docela jista, vlastní-li paní Grantlyová koně; taky není-li to příliš daleko atd., atd.

Doktor Grantly se znovu uklonil, ale raději mlčel. Mohl totiž skoupit všechno, co vlastnila celá Proudieovic rodina, a vrátit jim to vše ctí a darem, aniž by ztrátu nějak zvlášť pocítil; hned od svatby vydržoval zvlášť pár koní výlučně pro svou choť. Paní Proudieovou zatím po Londýně vozili koně najatí za tolik a tolik měsíčně; a jinak ji neobtěžovalo chodit pěšky nebo si najmout pěknou lehkou bryčku se spřežením z půjčovny.

„A co nedělní školy – máte je ve vašem vikářství zpravidla dobře zajištěné?“ otázal se náhle kaplan Slope.

„Nedělní školy!“ opakoval vikář s předstíraným údivem. „To vám na mou duši nepovím, o to pečují hlavně farářova žena a dcery. V Plumsteadu žádnou školu nemáme.“

V tom si pan vikář drobet zalhal, neboť paní Grantlyová má velice pěknou školu. Není to sice výhradně nedělní škola, ani se jí tak neříká. Ta příkladná paní však vždycky chodí do kostela hodinu před bohoslužbou a nechá si od dětí odříkávat katechismus a dohlédne na to, aby šly do kostela čisté a upravené, ruce umyté a boty zašněrované. Dcery Gisela a Florinda tam nosí koš velkých žemlí napečených v sobotu odpoledne a rozdělí je mezi děti, pokud zrovna některé nejsou zvlášť v nemilosti. A ty si je s potěšením nosí po mši domů, kde si je rozkrojí a osmaží a horké jídají ke svačině. Plumsteadské děti by věru zíraly, slyšet tak svého ctihodného pastýře, jak říká, že ve farnosti žádnou nedělní školu nemají.

Slope jen víc otevřel oči a lehce pokrčil rameny. Zamilovaného námětu se však jen tak nepustil.

„Bohužel se zde o sabatu zřejmě příliš cestuje,“ pravil. „Při pohledu do Bradshawa zjišťuji, že sem o nedělích přijíždějí a odjíždějí tři vlaky. Nešlo by nějak přimět společnost, aby je zrušila? Nemyslíte, pane doktore Grantly, že s trochou energie by se to zlo dalo zmírnit?“

„Nejsem ředitel, a tak nevím. Dokážete-li však zrušit pasažéry, pak společnost patrně zruší vlaky,“ odpověděl doktor. „Je to čistě otázka dividend.“

„My však bychom se na to měli dívat jinak, nemyslíte, pane doktore?“ pravila dáma. „Na příklad vy a já v našem postavení: rozhodně bychom se měli všemožně snažit tak těžký hřích udržet na uzdě. Nemyslíte, pane Hardingu?“ obrátila se k regenschorimu, který tam seděl jak hromádka neštěstí.

Pan Harding mínil, že by každý, ať nosič či topič, průvodčí, brzdář nebo výhybkář, měl mít možnost chodit v neděli do kostela, a že doufá, že ji má.

„Prosím, prosím,“ pokračovala paní Proudieová, „ale to rozhodně nestačí. Rozhodně to nezaručí takové svěcení sabatu, jaké je podle věrouky nejen radno, nýbrž nezbytno, rozhodně –“

Doktor Grantly se však za nic na světě nehodlal nechat zatáhnout do rozpravy o křesťanské věrouce s paní Proudieovou, ba ani s kaplanem Slopem, a tak se bez velkých okolků otočil k pohovce zády a projevil naději, že se panu doktoru Proudiemu provedená oprava paláce zamlouvá a splňuje jeho přání.

„Ano, ano,“ pravila Jeho Milost, „celkem vzato ano – celkem vzato se nezdá, že by bylo mnoho důvodů si stěžovat; architekt snad mohl –“ jenže jeho dvojník pan kaplan Slope, jenž se zatím přitočil k páně biskupovu křeslu, nebyl ochoten Jeho Milosti dovolit nerozhodnou řeč dokončit.

„O jedné věci bych se, pane vikáři, rád zmínil. Jeho Milost mě požádala, abych budovu prošel, a já zjistil, že stání v druhé stáji nejsou dokonalá.“

„Jak to? Vždyť tam je ustájení pro tucet koní!“ opáčil vikář.

„Snad ano,“ odpověděl druhý, „vlastně o tom vůbec nepochybuji. Jenže, jak víte, pro ubytování návštěv je mnohdy třeba spousty místa. Pan biskup má mnoho příbuzných a každý si přiveze vlastní koně.“

Doktor Grantly slíbil, že o koně příbuzných bude náležitě postaráno, aspoň potud, pokud to rozloha původní budovy stáje dovolí. Osobně to projedná s architektem.

„A kůlna na kočáry, pane doktore Grantly,“ pokračoval Slope, „do velké kůlny se vlastně sotva vejde druhý kočár a do menší přirozeně pouze jeden.“

„A plyn,“ pípá do toho dáma, „v celém domě až na kuchyně a chodby není plyn, vůbec žádný plyn. V paláci přece mělo být všude zavedeno plynové potrubí a taky teplovodní. Nad přízemím není nikde zavedena teplá voda. Rozhodně by se mělo zařídit, aby se teplá voda vedla i do ložnice a nemusela se tam nosit ve vědrech z kuchyně.“

Pan biskup byl rozhodně toho názoru, že potrubí pro teplou vodu by tam mělo být. Teplá voda je pro pohodlné bydlení v paláci nezbytná. Vždyť bez teplé vody se urození lidé vlastně neobejdou.

Pan Slope poznamenal, že kryt na zahradní zdi je na mnoha místech nedokonalý.

Paní Proudiová objevila v čeledníku velkou díru, určitě dílo krysa.

Pan biskup se vyslovil, jak bytostně se krysa štítí. Nic na tomto světě mu prý není odpornější než krysa.

Slope navíc poznamenal, že na přístavbách jsou velmi nedokonalé zámky, jako příklad může uvést uhelný sklep a dřevník.

Paní Proudiová zase viděla že ve stejně špatném stavu jsou zámky na dveřích u ložnic pro služebnictvo; a vůbec zámky po celém domě jsou staromódní a nezamykají.

Biskup dodal, že na dobrém zámku mnoho záleží a zrovna tak na klíči. Povšiml si, že závada je velmi často v klíči, zvláště když má nějak zkřivené zuby.

Slope pokračoval ve svém katalogu stížností, až ho vikář dost rázně okřikl a jasně vysvětlil, že v takových věcech je kompetentní osobou architekt diecéze či spíše jeho polír; a že on, jako doktor

Grantly, se na pohodlné bydlení v paláci dotazoval čistě ze zdvořilosti. Nicméně jej mrzí, že se tam našlo tolik závad; načež se zvedl k útěku.

Paní Proudiová se sice zdárně zapojila do rekapitulace všeho, co je v paláci v rozkladu, tím však nikterak nepustila ze spárů pana Hardinga ani neustala ve svém křížovém výslechu o tom, jak bezbožné jsou nedělní radovánky. Znovu a znovu chrlila na páně Hardingovu pokornou hlavu své „rozhodně, rozhodně“ a jen těžko se tomu pánu dařilo její útoky odrážet.

Nikdy předtím totiž na něj nikdo takhle nedorážel. Až dosud mu dámy, když se s ním radily o náboženských věcech, vždy s jistou úctou naslouchaly, a pokud měly jiný názor, tak si ho nechaly pro sebe. Zato paní Proudiová ho vyslyšala a nakonec mu i kázala: „Nebudeš dělati žádného díla ty i syn tvůj i dcera tvá, služebník tvůj i děvka tvá,“ a to ne jednou, jako by byl pan Harding ta slova bible zapomněl. Když citovala toto své oblíbené přikázání, hrozila mu prstem, jako když mu hrozí trestem božím. Načež ho vyzvala, aby se kategoricky vyslovil, zda si nemyslí, že cestovat o sabatu je ohavnost a znesvěcení.

Dosud nikdy v životě nebyl pan Harding vystaven takovému nátlaku. Měl pocit, že by měl dámu pokárat, že si takto troufá mluvit s džentlmenem a duchovním o tolik starším; zalekl se však pomyšlení, že by hned při první návštěvě v paláci a v biskupově přítomnosti měl biskupovu choť plísnit. Navíc, po pravdě řečeno, se jí trochu bál. Zato ona, vidouc že sedí zamyšlen a nic neříká, nikterak ve svém útoku nepolevila.

„Doufám, pane Hardingu,“ pravila, zvolna a velebně pokyvujíc hlavou, „doufám, že nedopustíte, abych si myslila, že cestování o sabatu schvalujete,“ a neskonale významně mu pohlédla do očí.

Tohle už bylo k nevydržení. Ted' už na něj hleděl i Slope a také pan biskup a zrovna tak i vikář, který právě na druhé straně komnaty skončil svoje loučení. A tak se pan Harding zvedl, podal paní

Proudieové ruku a řekl: „Ráčíte-li některou neděli přijít k Svatému Cuthbertu, udělám vám na toto téma kázání.“

A s tím se pánové vikář a regenschori poroučeli: dámě se hluboce uklonili, s Jeho Milostí si podali ruce a před Slopem unikli, jak každý nejlíp stačil. Pan Harding se nechal opět týrat, zato doktor Grantly se v hloubi srdce zapřísahal, že už nikdy v životě se za nic tlapy toho nečistého slizkého hada nedotkne.

A vládnout teď perem mocného básníka, epickým veršem bych opěval vikářův hněv. Schody paláce se svažují k širokému točitému šterkovanému příjezdu, odkud, zcela blízko krytého průjezdu na chrámové nádvoří, vede do ulice branka. Od vchodu do paláce se silnice stáčí doleva přes rozlehlé zahrady a končí půl míle od katedrály na silnici do Londýna.

Dokud neprošli touto brankou a nevstoupili na chrámové nádvoří, žádný z obou duchovních slova nepromluvil; avšak podle výrazu tváře svého společníka regenschori věděl, že v něm vře hotové tornádo. A jeho ani nenapadne, aby tomu činil přítrž. Povahou byl méně popudlivý než vikář, ale i on byl nazloben; ani on – muž mírný a zdvořilý – by se nebyl rozpakoval si zaláteřit a použít výrazů rozhodně neuhlazených.

6

Válka

„Dobrotivé nebe,“ zvolal vikář, sotva vkročil na štěrkovanou cestičku chrámového nádvoří. Jednou rukou nadzvedl klobouk a druhou si dost prudce přejel tehdy již našedivělé kadeře. Z nadzvednutého bobrového klobouku jako mračno hněvu vyrazil kouř. Pojišťovací záklopka jeho zloby se zvedla, vypustila viditelnou páru a předešla tak zcela určitě skutečný výbuch a dost možná i mrtvičku. „Dobrotivé nebe!“ A vikář zvedl zrak k šedým špicím katedrální věže s němou prosbou k onomu dosud žijícímu svědku, jenž už shlížel na skutky tolika barchesterských biskupů.

„Ten Slope mi asi nikdy k srdci nepřiroste,“ prohodil pan Harding.

„Ten a přirůst k srdci,“ houkl vikář, zastaviv se na okamžik, aby hlasu dodal síly. A všichni havrani chrámového nádvoří zakrákali na souhlas. Staré zvony na věži, právě odbíjející hodiny, ta slova ozvěnou opakovaly a vlaštovky, které vylétly ze svých hnízd, vyjádřily podobné mínění. „Oblíbit si Slopa! Bodejť, toho si v Barchesteru neoblíbí nikdo a nic!“

„A paní Proudiovou jakbysmet,“ dodal pan Harding.

Načež se pan vikář zapomněl. Nebudu následovat jeho příkladu, ani své čtenáře neohromím tlumočením výrazu, jímž vyjádřil své smýšlení o právě jmenované dámě. Havrani a poslední doznívající tóny věžních hodin, ti už tak ohleduplní nebyli a příslušnými ozvěnami ten velmi neslušný výkřik opakovali. A vikář opět nadzvedl klobouk a znovu si účinně ušetřil zdravý únikem páry.

V nastalé pauze si regenschori snažil uvědomit skutečnost, že byla takto nazvána choť barchesterského biskupa, a to přímo na chrámovém nádvoří ústy svého vlastního vikáře, ale nedokázal to.

„Zato biskup se zdá být pán dost lidský,“ nadhodil pan Harding, když sám sobě doznal svůj nezdár.

„Idiot!“ vzkřikl doktor. Na nic víc než takové křečovitě pokusy o výpověď se pro tu chvíli nezmohl.

„No, moc duchaplně zrovna nevypadal,“ pravil pan Harding, „a přece ho provází pověst chytrého člověka. Asi je opatrný a nerad se vyjadřuje příliš otevřeně.“

V očích pana doktora Grantlyho byl nový barchesterský biskup tvorem tak opovrženímhodným, že se náš hodnostář ani nedokázal snížit k tomu, aby jeho povahu rozebíral. Je to loutka, již budou vodit jiní, pouhá vosková panenka nastrojená do biskupské zástěry a mitry, která se posadí na trůn či kdekoli jinde, a druzí budou tahat za nitky, jak si zámánou. Doktor Grantly se neráčil snížit, aby doktora uznal za hodna hovoru; viděl však, že se bude muset rozhovořit o ostatních členech jeho domácnosti, o těch biskupských koadjutátorech, kteří si Jeho Milost zřejmě do Barchesteru přivezli v krabici a chystají se tahat za provázky, jak se jim zlíbí. To samo o sobě vikáře příšerně hnětlo. Kdyby byl mohl kaplana ignorovat a bojovat s biskupem, nebylo by v takovém zápolení aspoň nic ponižujícího. Ať si královna udělá biskupem v Barchesteru koho chce; muž, ba třeba i opičák, jakmile se jednou stal biskupem, by byl ctihodným sokem, jen kdyby byl ochoten bojovat sám. Ale co si má takový člověk jako doktor Grantly počít, když mu za protivníka předhodí takového chlapa jako je Slope?

Když on, náš vikář, boj odmítne, pak si Slope bude vítězoslavně vykračovat po bitevním poli a barchesterskou diecézi si podmaní.

Jestli naproti tomu vikář uzná za svého nepřitele člověka, kterého mu ten nový loutkový biskup jako takového představuje, pak bude muset o Slopovi hovořit, o Slopovi psát a se Slopem ve všech věcech jednat jako s někým, kdo do jisté míry stojí na podobné půdě jako on sám. Bude se muset se Slopem scházet; bude muset – fuj! už jen to pomyslení mu zvedá žaludek! Jednat se Slopem, s tím se nedokáže smířit!

„Horšího zhovadilce jsem v životě neviděl!“ pravil vikář.

„Koho – biskupa?“ zeptal se prostoduše jeho druh.

„Biskup! Ale kde – já přece nemluví o biskupovi. Jak se proboha takový tvor vůbec dostal k vysvěcení! – já vím, dnes vám vysvětlím kdekoho, ale je přece v církvi už deset let a před deseti lety bývali drobet opatrnější.“

„Ach tak, vy máte na mysli kaplana Slopa?“

„Viděl jste kdy tvora, který se míň podobá džentlmenu?“

„Abych pravdu řekl, ani mně se moc nezamlouval.“

„Nezamlouval, nezamlouval,“ zalátelel si opět pan doktor a havrání souhlasně zakrákali. „Ovšemže se vám nezamlouvá. Tady nejde o zamlouvání, na tom pramálo záleží. Ale co si s ním počnem?“

„Co si s ním počnem?“ ptal se pan Harding.

„Ano, co si s ním počnem? Jak s ním máme nakládat? Jednou tady v paláci je a už tam zůstane. Strčil tam nohu a už ji z něho jakživ nevytáhne, dokud ho nevyženem. Jak se ho jenom zbavit?“

„Nějak moc škodit nám podle mého nemůže.“

„Že nemůže škodit? – No, neuplyne ani měsíc a budete o něm soudit jinak, uvidíte. Co třeba řeknete tomu, když se nechá dosadit do chudobince? To že nebude škoda?“

Pan Harding se zamyslel a pak prohlásil, že nemá za to, že nový biskup do chudobince dosadí zrovna Slopa.

„Nestrčí-li ho tam, pak ho strčí jinam, kde natropí zrovna tolik zla. Nechte si říct, ten chlap bude jistě prakticky barchesterským biskupem!“ A doktor Grantly opětovně zvedl klobouk a smutně a zamyšleně si pročísl vlasy.

„Hnusný, nestydatý padouch!“ pokračoval po chvíli. „Jak se opo-važuje mě vyslýchat, jaké máme v diecézi nedělní školy, a navíc o tom, že se tu v neděli cestuje! S větším drzounem jsem se v životě nesetkal! Vždyť s námi namouduši jednal jako s dvěma kandidáty na svěcení!“

„Mně se zas namouvěru zdálo, že nejhorší z těch dvou je paní Proudiová,“ vyslovil se pan Harding.

„Když je ženská impertinentní, musí se s tím člověk prostě smířit a v budoucnu jí nechodit na oči. Ale se Slopem se smířit nehodlám. Cestování o sabatu!“ a pan doktor se to pokusil protahovat jako muž, k němuž pojal takový odpor. „Cestování o sabatu! Právě takoví lidé uvrhnou anglikánskou církev do záhuby a zneváží povolání duchovního. Nikoli rozkolníků a papeženců jest se nám obávati, nýbrž bandy pobožnůstkářských kňouralů a sprostých pokrytců, kteří se mezi nás snaží vplížit. Lidí, kteří nemají v náboženství ani v učení stálé zásady, ale kteří naletí na lecjaký pokřik davu, jako naletěl tenhle chlap na ,cestování o sabatu““

Nahlas sice doktor Grantly už otázku neopakoval, ale v duchu si neustále říkal, „co si jen s tím Slopem počneme!“ Jak má otevřeně, před celým světem, ukázat, že takového člověka naprosto neuznává a že se ho štítí?

Barchester do té doby unikl poskvrně nějaké krajní přísnosti v církevním učení. Duchovní ve městě a v okolí byli sice více než ochotni podporovat principy, výsady a prerogativy „vysoké“ anglikánské církve, jakživ se však nepropůjčili tendencím, jimž se trochu příliš volně říká „purseyitské praktiky“. Jako jejich otcové před nimi, všichni do jednoho kázali v černých sutanách; nosili obyčejné vesty z černého plátna; na oltářích nemívali žádné svíce, zažehnuté či nezažehnuté. Sami žádné soukromé klekání neprovozovali a spokojeně konali takové pobožnosti, jaké byly v módě posledních sto let. V jejich farních kostelech se bohoslužby decentně a vážně četly, zpívání se provozovalo jen v katedrále a věda zpěvavého předříkávání tam byla věcí neznámou. Jeden mladý kněz, který zrovna přišel z Oxfordu jako kurát do Plumsteadu, se po uplynutí dvou tří neděl k nemalému zděšení chudších farníků o to chabě pokusil. Doktor Grantly zrovna nebyl přítomen, zato paní Grantlyová, která v té věci vyznávala vlastní názor, hned po

bohoslužbě vyslovila mínění, že ten mladý velebný pán asi náhle ochořel, a nabídla se, že mu pošle všemožné bylinky, o nichž věří, že jsou dobré proti bolení v krku. Od té doby se v Plumsteadu Episcopi už nikdy nevyzpytovalo.

Tentokrát se však vikář jal hloubat, co podniknout, aby tomu rázně učinil přítrž. Doktor Proudie a jeho spřeženci patří k tomu, co je v anglikánské církvi nejnižší, a sluší se tudíž, aby on, doktor Grantly, patřil k tomu zcela nejvyššímu. Doktor Proudie se chystá zrušit všechny ceremoniální obřady a doktor Grantly najednou pocítil náhlou potřebu je rozhojnit. Doktor Proudie si nechá líbit, aby církev byla zbavena veškeré kolektivní autority a vlády, a proto se doktor Grantly postaví za plnou moc synodu a za obnovu veškerých jeho starodávných výsad.

Sám sice bohoslužbu zpívat nedovede, ale může si k tomu najmout celou řadu vzdělaných kurátorů, zacvičených do onoho tajemného umění. Sám sice nerad mění styl oblékání, ale může Barchester zaplavit mladými duchovními v těch nejdelších sutanách a v nejvyšších hedvábných vestách. Rozhodně není hotov se křičovat ani propagovat víru ve skutečnou přítomnost Krista v hostii, do takových krajností zacházet nemusí. Jsou zde ale různé obřady, které může zavést a tím nad slunce jasněji projevít svou antipatii k takovým církevníkům, jako jsou doktor Proudie a kaplan Slope.

To všechno se mu honilo hlavou, když s panem Hardingem přecházel po chrámovém nádvoří. Jeho srdcem lomcovala válka, válka, vyhlazovací válka! Cítil, že pokud jde o město Barchester, jeden z nich dvou, buď Slope nebo on, musí být totálně zničen; a sám nehodlal ustoupit, dokud mu zůstane třeba jen píd' půdy zázemí. Stále ještě si věřil, že z Barchesteru dokáže pro Slopa učinit příliš horkou půdu, a bude-li to v jeho moci, žádná slaboduchost jeho záměr docílit takového vyvrcholení nepřekazí.

„Domnívám se, že se Zuzana musí vypravit do paláce,“ prohodil pan Harding.

„Ano, návštěvu tam vykoná, ale tím to skončí. S koňským spřežením se snad Proudieovi do Plumsteadu hned tak nevypraví, a až se tak stane, lze záležitost pokládat za vyřízenou.“

„Eleonora k nim chodit nemusí. Mám dojem, že s paní Proudieovou by si Eleonora moc nerozuměla.“

„Vůbec tam nemusí chodit,“ odvětil vikář, dobře uváživ, že obřad, který je nezbytný pro jeho choť, nemusí si vůbec klást za povinnost vdova po Johnu Boldovi. „Nemá naprosto důvodu se namáhat, když jí to není milé. Osobně si myslím že žádná slušná mladá žena by neměla být vystavena otravné nutnosti dlít v jedné místnosti s tím chlapem.“

A s tím se páni duchovní rozešli – pan Harding šel k dceři a vikář se uchýlil do ústraní své bryčky.

Noví obyvatelé paláce se o svých návštěvnících nevyslovili o nic lépe, než jak se jejich návštěvníci vyjádřili o nich. Nepoužili sice docela tak silných výrazů jako předtím pan doktor Grantly, ale cítili osobní averzi a byli si stejně jako on dobře vědomi, že musí vybojovat bitvu a že se v Barchesteru sotva najde místo pro proudieismus, dokud tam pováldne grantlyismus.

Ba lze pochybovat o tom, neměl-li Slope už tehdy v nitru lépe připravený systém strategie, přesněji vymezenou linii nepřátelského chování nežli vikář. Doktor Grantly se chystal do boje proto, že zjistil, že toho člověka nenávidí. Slope se rozhodl soka nenávidět už předem, poněvadž nutnost boje proti němu předvídal.

Když tehdy ještě před vstupem do Barchesteru prvně zkoumal *carte du pays*, napadlo ho, že by měl vikáře usmířit, lichocením a pochlebováním ho přimět, aby se poddal, a získat nadvládu raději lstí než odvahou. Stačilo však jen trochu se poptat a nabyl přesvědčení, že ani všechna jeho lest nezíská takového muže jako je doktor Grantly pro takové počínání, k jakému se kaplan Slope chystal; a tehdy se odhodlal sáhnout raději k odvaze. Okamžitě rozpoznal, že otevřený boj proti doktoru Grantlymu a všem jeho

přívřezencům je nezbytnost plynoucí z jeho postavení, a záměrně osnoval nejvhodnější způsob, jak ho urážet.

Nedlouho po svém příjezdu naznačil biskup děkanovi, že s povolením tehdejšího kanovníka bude mít jeho kaplan příští neděli v katedrále kázání. Tehdejším kanovníkem byl náhodou urozený a ctihodný pan doktor Vesey Stanhope, jenž byl toho času zaneprázdněn na březích jezera Comského doplňováním své jedinečné proslavené sbírky motýlů. Či spíše, byl by tehdy kanovnické místo zastával, nebýt motýlů a jiných podobných letních rozptýlení; a kůrovový zpěvák, jenž ho měl na kazatelně zastupovat, neměl nic proti tomu, že jeho práci za něj vykoná kaplan Slope.

A tak Slope kázal, a může-li kazatel nalézt uspokojení v tom, že mu lidé naslouchají, pak mohl být pan Slope spokojen. Mám důvod se domnívat, že spokojen byl a že kazatelnu opustil s přesvědčením, že co si při vstupu na ni předsevzal, opravdu splnil.

Při této příležitosti nový biskup poprvé usedl na svůj biskupský stolec. Byly připraveny nové šarlatové podušky a závěsy s novým zlaceným vázáním a s novými trásněmi. Staré vyřezávané dubové dřevo stolce, který svými četnými groteskními vížkami čněl až do půle střechy kruchty, vydrhli a oprášili a naleštili, a tak vypadal náramně nóbl. Ach jak často jsem za starých blahých časů tam na těch nízkých lavicích před oltářem sedával a zaháněl nudu z kázání přemítáním, jak se po těch dřevěných věžičkách nejlíp vyškrábat nahoru a bezpečně vylézt až na nejvyšší vrchol!

Pana kaplana Slopa si přišel poslechnout celý Barchester; buď kvůli kázání, nebo okukovat nového biskupa. Byly tam všechny nejlepší čepce z celého města a navíc všechny nejlepší lesklé duchovenské klobouky. Nebylo lavice, kde by neseděl její náležitý majitel. Leckterý prebendář byl toho času třeba v Itálii či jinde, ale jejich místa zaplnili bratří, kteří si při této příležitosti dali v Barchesteru dostaveníčko. I děkan, těžkopádný stařec, věru již příliš starý na to, aby své místo zaujímal příliš často, se tam ukázal; i pan vikář

tam byl. A rovněž kancléř, pokladník, regenschori, všelicí kanovníci a nižší kanovníci a kdekterý laický člen chrámového sboru, hotovi náležitě vezpívat nového biskupa do jeho úřadu a uvítat jej harmonickou chrámovou hudbou.

Bohoslužba byla věru provedena znamenitě. Tak to v Barchesteru bývalo napořád, neboť hudební sbor měl dobré hudební vzdělání a hlasy byly pečlivě vybrané. Žalmy odzpívali překrásně, Te Deum přímo velkolepě; a litanie byla odříkána způsobem, který se ještě pořád najde v Barchesteru, ale je-li můj vkus správný, už nikde jinde. V barchesterské katedrále byla litanie odedávna zvláštním úkolem, jemuž byly odjakživa zasvěceny páně Hardingův hlas a umění. Před zástupy posluchačstva se obvykle dobře vystupuje – pan Harding sice neměl dojem, že se nějak zvlášť namáhá, ale i tak nejspíš hodně vynikl nad svůj průměr. Ostatní dělali, co mohli, a bylo přirozené, že on se bratřím musí vyrovnat. Tak tedy probíhala bohoslužba a na kazatelnu konečně vystoupil Slope.

Za text vybral verš z ponaučení svatého Pavla Timoteovi, jak se má chovat duchovní pastýř a průvodce, a ihned bylo nasnadě, že milé barchesterské duchovenstvo čeká pořádná lekce.

„Pilně se snažuj vydati sebe Bohu milého dělníka, za nějž by nebylo proč se stydět, kterýž by právě slovo pravdy rozdělával.“ Taková byla slova jeho textu a při takovémto námětu v takovémto chrámu se lze nadít, že takového kazatele takové posluchačstvo pozorně vyslechne. Poslouchali ho ani nedutajíce a nikoli bez značné dávky úžasu. Než započal svůj výklad, mohl si o kaplanu Slopovi leckdo myslet cokoli, ale žádný z jeho posluchačů v něm po kázání nemohl omylem vidět hlupáka či zbabělce.

Nepatří se, abych na stránkách románu uváděl travestii kázání, či je dokonce doslova opakoval. Ve snaze vylíčit povahy osob, o nichž píši, jsem do jisté míry nucen hovořit o věcech duchovních. Věřím však, že nevznikne dojem, že se kazatelně vysmívám, byť se třeba leckdo bude domýšlet, že ke každému kněžskému suknu

necítím veškerou úctu, jakou jsme mu povinováni. Mám možná své pochybnosti o neomylnosti učitelů, ale proto doufám nebudu ještě viněn, že pochybuji o tom, co se má učit.

Když své kázání zahajoval, prokázal Slope nemálo taktu tím, jak dvojznačně nadhodil, že ač sám nízkého stavu, stojí před nimi jako mluvčí znamenitého církevního hodnostáře, jenž sedí naproti němu; a když byl tolik předeslal, velmi přesně definoval, jaké chování by tento prelát rád viděl u duchovních, kteří se právě dostali pod jeho pravomoc. Je třeba říci, že zvláště zdůrazňované žádoucí věci byly právě ty, jež byly duchovenstvu diecéze nejvíc proti mysli a které se přičily jejich praxi a názorům; a že veškeré konkrétní zvyklosti a výsady, jež jsou odjakživa drahé kněžím vysoké církve, tj. církve nakloněné straně královské, již se dnes přemrštěně říká vysoká a suchá, byly vysmívány, napadány a zatracovány. A aby bylo jasné – duchovní barchesterské diecéze všichni do jednoho patří právě k oné vysoké a suché církvi.

Když byl takto podle vlastního názoru vyložil, jak se má duchovní osvědčovat, aby se zalíbil Bohu jako dělník Páně, jenž se nemusí stydět, pokračoval ve výkladu o tom, jak se má slovo pravdy rozdělovat; a zde se na věc díval hodně úzkoprse a své argumenty dovozoval hodně zdaleka. Jeho cílem bylo vyjádřit, jak se mu hnusí veškeré obřadné způsoby vyjadřování, znevažování každého citu, který by mohl být vyvolán nikoli smyslem, ale zněním slov, a urážet stávající katedrální obyčeje. Kdyby byl svatý Pavel hovořil o tom, jak správně vyslovovat, nikoli správně rozdělovat slovo pravdy, byla by tato část Slopova kázání případnější. Jenže kazatelovým bezprostředním cílem bylo kázat učení pana Slopa a nikoli svatého Pavla a podařilo se mu text dosti šikovně přizpůsobit svým potřebám. V šikovnosti kaplana Slopa hned tak někdo nepředčil.

Hřímaje z katedrální kazatelny nemohl doslova tvrdit, že by se v katedrálních bohoslužbách mělo od zpívání upustit. Takovým tvrzením by byl přestřelil a k nemalému potěšení svých poslu-

chačů se zesměšnil. Mohl však, a také tak učinil, udělat narážku a příkře odsoudit praktiku zpívané mše ve farních kostelích, třebaže v diecézi byla tato praxe takřka neznámá. Odtamtud se oklikou dostal k tomu, jak v překrásné bohoslužbě, kterou právě vyslechli, podle něho hudba nenáležitě převažuje nad významem. Uvědomuje si, pravil, že od způsobu našich předků nelze upustit najednou; stařešiny by to pobouřilo a ctihodné muže šokovalo. Uvědomuje si, že je mnoho lidí, jimž nedostačující duševní kalibr nedovoluje postřehnout a nedostatečné vzdělání nenapoví, že takové vedení bohoslužby, jaké se osvědčovalo v dobách, kdy se větší váha přikládala obřadům nežli vnitřnímu cítění, se stalo bezmála barbarstvím v době, kdy má každé slovo ze rtů duchovního srozumitelně padnout do srdce posluchačstva. Dřív bývalo náboženství pro masy věřících věcí představivosti; v dnešní moderní době musí mít každý křesťan pro svou víru důvod – má nejen věřit, ale svou víru zažít – ne pouze slyšet, ale i chápat. Jak krásná jsou ta slova naší pobožnosti, jak přiléhavá jak pochopitelná, když se čtou s prostým a zřetelným dekorem. Ale kolik z jejich významu se ztrácí, když je vyslovujeme s veškerými těmi křiklavými kouzly melodií atd., atd.

Takové kázání se tu přednášelo před panem vikářem Grantlym, panem regenschorim Hardingem a všemi ostatními, když tu ve vlastní katedrále sedí děkan s celou kapitulou! Před lidmi, kteří v provozování svých zvláštních bohoslužeb zestárli s plným přesvědčením, že jsou po všech stránkách výtečné! A kdo jiný jim to káže než takový chlap, duchovní povýšenec, člověk bez kurie, prachsprostý kaplánek, jenž se mezi ně vetřel; chlápek, kterého, jak se vyslovil doktor Grantly, vylovili ze stok londýnského Marylebonu! A oni musí sedět a všechno to vyslechnout! Nikdo z nich, ani doktor Grantly, si netroufne zakrýt uši ani opustit dům Páně v hodinách bohoslužebních. Jsou nuceni poslouchat, a navíc ani nemají možnost okamžitě se ozvat. Musejí tudíž snášet příkoří, jež se jim tu činí.

Lidskému pokolení se dnes v civilizovaných a svobodných zemích nečiní snad větší příkoří než to, že jsou nuceni poslouchat kázání. Nikdo leda kazatel nemá v těchto hájemstvích moc donutit posluchačstvo sedět bez hlesu a nechat se trýznit. Nikdo, leda kazatel, se nemůže vyžívat v mělkých řečech, zjevných pravdách a nepravdách a přesto si osobovat nezadatelné právo, aby se mu naslouchalo tak úctyplně, jako kdyby se z jeho rtů linula slova plamenné výmluvnosti nebo přesvědčivé logiky. Ať si profesor práva nebo přírodovědy zaujme své místo v posluchárně a tam ze sebe chrlí jalová slova a zbytečné prázdné fráze, a bude je chrlit do prázdných lavic. Jen ať se advokát pokusí řečnit, a neřečnit dobře, a bude řečnit jen málokdy. Soudcovu obžalobu nemusí nutně poslouchat nikdo, leda porota, obžalovaný a žalárník. Poslance v parlamentě mohou vyštvat kašláním nebo se mu vezme slovo. Páni radní mohou být za řečnění dáni do klatby. Kazatele se však nezbaví nikdo. To on otravuje naši dobu, ten stařík, jehož my Sindbadové nemůžeme setřást, noční můra, která ruší náš nedělní klid, inkubus, jenž naše náboženství přetěžuje a bohoslužby nám zprotiví. Do kostela nás nikdo nežene násilím, to ne, my si však žádáme víc. Toužíme po tom, abychom nemuseli zůstat doma. Přejeme si, ba jsme odhodláni mít z veřejné bohoslužby požitky; zároveň si však žádáme, abychom si ji mohli vychutnat a nenudit se tolik, že už to normální lidská přirozenost nesnese; abychom byli s to odcházet z domu Páně bez oné prahnoucí touhy uniknout, jakou v nás nudná kázání nutně vzbuzují.

S jakou samolibostí si takový mladý kaplan vyvozuje falešné závěry z nepochopených faktů a pak nám hrozí všemi pekelnými tresty, jestliže se opomenem jeho návodům podřídít! Ano, ty můj příliš sebevědomý mladistvý příteli, já věřím v ony tajemné obřady, které v tvých ústech tolik zevšedňují, věřím v neposkvrněné slovo, které tam držíš ve své ruce, ale musíš mi prominout, když o některých věcech, jak je vykládáš ty, pochybuji. Bible je dobrá, modlitební knížka také, ba i tebe sama snesu, budeš-li mi číst ty starodávné

výklady, které v plné zralosti svých sil vypracovali naši církevní otcové. Ale musíš mi, ty můj nedokonalý mladý přednášeči, prominout, jestli mě nudí ty tvé nedokonalé sentence, tvé opakované fráze, tvůj falešný pathos, tvé protahování a zatracování, tvé ehm – a ahm, tvé četné ochy a áchy, tvé černé rukavice a bílý kapesník. Mně tohle všechno nic neříká; a čas je příliš drahocenný, než aby se jím takto mohlo plýtvat – pokud se tomu našinec může vyhnout.

A zde musím vystoupit proti falešnému tvrzení, jež tak často uplatňuje pracující duchovenstvo, že jsou tou spoustou povinných kázání přetíženi. Každý z nás se až příliš rád poslouchá a kazatele v jeho ješitnosti slyšet vlastní hlas utvrzuje výsada, že ho lidé musejí poslouchat. Jeho kázání je pochoutkou jeho života, slastnou chvilku sebevyvýšení. „Tento týden jsem měl devět kázání,“ stěžoval si mi onehdy jeden můj mladý známý, s rukou nyvě zvednutou k čelu, hotový obraz přetíženého mučedníka, „devět tento týden, sedm minulý, čtyři týden předtím. Tento měsíc jsem kázal třiadvacetkrát. To je věru příliš.“ „Ba věru příliš,“ otřásl jsem se, „to se nedá vydržet.“ „Ano,“ pokorně souhlasil, „věru je to tak, začíná mě to zmáhat.“ „Škoda, že to necítíte,“ řekl jsem mu. „Škoda, že vás o tom nikdo nepřesvědčí.“ On však vůbec netušil, že mě bolí srdce kvůli nebohým posluchačům.

Poslouchat při zmíněné příležitosti kaplana Slopa aspoň nebylo nikterak nudné. Na to, aby své posluchače nudil, se jich jeho téma příliš úzce dotýkalo. A abych pravdu řekl, Slope měl dar používat slov působivě. Celých těch třicet minut mu naslouchali s otevřenýma ušima a nikdo ani nedutal. Zato jejich hněvivé zraky putovaly od jednoho soptícího kněze k druhému, z široce rozevřených chřípí už tehdy vyrážely plameny rozhořčení, kdekdo šoupal nohama, nervózně se vrtěl, což poukazovalo na rozrušené srdce a nikoliv na mír s všehomírem.

Konečně biskup, jenž byl v celém tom shromáždění nejvíce udiven a jemuž hrůzou div vlasy na hlavě nevstávaly, udělil pozhánání – byť zdaleka ne tak dobře, jak si to předtím v pracovně nacvičil – a věřící se mohli rozejít do svých domovů.

Děkan s kapitulou se radí

V celém Barchesteru to vřelo. Doktor Grantly sotva stačil vyjít z chrámu a už v něm vybuchl hněv. Starý děkan se tiše odebral do svého děkanství, maje strach promluvit; a tam seděl, napolo omráčen a marně rozvažoval o mnoha věcech. Pan Harding vylezl sám a nešťasten; a zvolna přecházej pod jilmy chrámového prostranství se stěží donutil uvěřit, že slova, která právě vyslechl, zazněla z kazatelny barchesterské katedrály. Má snad být opět vyrušen z klidu? Má snad být celý život už podruhé vystaven na odív jako zbytečná přetvářka? Bude se muset vzdát svého ředitelství kůru, jako se musel vzdát opatrovnictví, i svého předzpěvování, jako už předtím svých dvanácti starých špitálníchů? A co když bude muset! Některý jiný *Jupiter*, některý jiný kaplan Slope přijde a vypudí ho z farnosti Svatého Cuthberta. Přece se nemohl celý život mýlit, když zpíval litanii tak, jak ji zpíval! Začínal však mít své pochyby. Pochybovat o sobě – to byla páně Hardingova slabost.

Obvyklá chyba to však u jeho řádu nebývá. Ano, v celém Barchesteru to vřelo. A nebylo zasaženo jen duchovenstvo.

I laictvo vyslechlo páně Slopovu novou doktrínu, všichni s úžasem, někteří s rozhořčením, a někteří se smíšenými pocity, do nichž se nijak silně nemísila nelibost k duchovnímu. Starý biskup a jeho kaplani, děkan a jeho kanovníci a nižší kanovníci, starý chrámový sbor a zvláště pan Harding, jenž mu stál v čele, se v Barchesteru odjakživa vesměs těšili oblibě. Utratili své peníze a vykonali dobro; chudé nikdo z kůže nedřel; duchovenstvo nebylo ve společnosti ani zpupné, ani příliš vážné; a za celý svůj věhlas vděčilo město právě významu jako bašta církve. A přece byli tací, kteří kaplana Slopa vyslechli s uspokojením.

Vždyť je to tak osvěžující dostat špetku vzruchu, když člověk trpí nudnou šablonou každodenního života! Církevní moteta a Te Deum jsou samy o sobě hotová rozkoš, jenže je už tolikrát slyšeli! Kaplan Slope rozhodně rozkošný nebyl, byl však nový a navíc chytří. Už dávno jim to, jak teď někteří z Barchesteru tvrdili, připadalo jakési pomalé jít pořád tou starou obehnanou cestou a nedopřávat sluchu žádné ze změn v duchovním životě, které hýbaly okolním světem. Lidé, kteří předstihli svou dobu, mají teď nové myšlenky a je zcela na čase, aby i Barchester předstihl svou dobu. Co když má kaplan Slope pravdu! Neděle se v Barchesteru, až na chrámové bohoslužby, věru přísně nesvětí. A ty dvě hodiny mezi bohoslužbami byly už dávno zrekvírovány pro dopolední návštěvy a teplé přesnídávky. A co teprve nedělní školy! Co těch se týče, mělo by se skutečně vykonat mnohem víc; kaplan Slope jim říkal školy sabatu. Zesnulý biskup opravdu na nedělní školy nedbal, jak by měl. (Tyto lidi patrně vůbec nenapadlo, že katechismus a krátké příležitostné modlitby jsou pro mladou mysl zrovna tak náročné, jako je pro starší třeba účetnictví, a že v tom prvním úkolu bývá zrovna tak málo pocitu pobožnosti jako v tom druhém.) A pak, pokud jde o velikou otázku bohoslužeb s chrámovou hudbou, lze do značné míry podpořit názor kaplana Slope. Faktem je, že lidé chodí do chrámu poslouchat muziku atd., atd.

A tak se v Barchesteru nakonec doslova vytvořila strana, která v té otázce stranila kaplanu Slopovi. Mezi horními vrstvami k ní patřily zejména dámy. Slope nemohl upoutat žádného muže – to jest žádného ušlechtilého muže – ani by se žádný z nich neuvolil sedět u nohou takového odpuzujícího Gamaliela. Dámy bývají někdy méně vybíravé v hodnocení tělesných závad; a pokud k nim muž dobře hovoří, naslouchají mu, byť mluvil ústy sebevíc deformovanými a sebevíc zohyzděnými. Takový Wilkes měl ohromný úspěch jako milenec, a tenhle slizký Slope rusých vlasů, vyboulených očí a červených rukou měl moc pouze nad srdcem žen.

Mezi vedoucím duchovenstvem v sousedství se však našlo pár lidí, kteří nepovažovali za docela bezpečné pohrdnout košíky, v nichž byly pro tu chvíli uloženy chleby a ryby barchesterské diecéze! Ti a jenom ti přišli kaplana Slopa po jeho vystoupení na katedrální kazatelně navštívit. Mezi nimi puddingdaleský farář Quiverful, jemuž manželka stále ještě každoročně předkládala nové záruky své lásky a tak rozmnožovala jeho starosti a – alespoň tak doufáme – i jeho štěstí. Kdo se tomu může divit, že muž se čtrnácti žijícími dětmi a s čistým příjmem čtyři sta liber se stará o chléb a ryby, byť i byly pod palcem páně Slopovým?

Velmi záhy po oné neděli, kdy bylo proneseno ono kázání, drželo spolu okolní duchovenstvo debatu na vysoké úrovni o tom, jak by se měl kaplan Slope uzemnit. V první řadě už nikdy nesmí kázat z kazatelny barchesterské katedrály. Tak se nejprve pohotově vyjádřil doktor Grantly a všichni souhlasili, pokud ovšem budou mít tu moc ho vyloučit. Doktor Grantly prohlásil, že pravomoc je v rukou děkana s kapitulou, přičemž poznamenal, že žádný duchovní nemá z toho titulu právo v dómu kázat, leda samotný biskup. S tím děkan souhlasil, ale tvrdil, že utkat se v takové věci by nebylo na místě. Na což hubeňoučkový doktůrek, jeden z prebendářů katedrály, opáčil, že utkání by musel na celé čáře vyhrát kaplan Slope, jen kdyby tam vždycky každý prebendář byl hotov zaujmout své místo na kazatelně. Úskočný hubený doktůrek, jemuž hoví bydlet si v útulném domě uvnitř chrámového nádvoří a jenž si rád drobet vyjede na doktora Beseye Stanhopa a další absentéry, pro něž jsou jejich italské vily nebo úchvatné panské domy v Londýně lákavější než katedrální lavice a rezidence.

Na to odpověděl ramenatý kancléř, muž jinak vpravdě dosti mlčenlivý, ale zato rozumný, že nepřítomní prebendáři mají své kaplany a v takovém případě prý mají kaplani stejně oprávněný nárok na kazatelnu jako vyšší hodnostáři. S tím děkan souhlasil, i když na něj tyto pravdy krutě doléhaly. Načež ale hubený doktor

poznamenal, že to pak je budou mít v rukou jejich nižší kanovníci, z nichž jeden může kdykoli zklamat. Načež ramenatý kancléř vykřikl cosi jako „no, no, no!“, ale je docela možné, že si ten důstojný hodnostář jen tak prudce odfrkoval. A proč ho vůbec umlčovat? nadhodil pan Harding. Necht' se nestydí vyslechnout, co jim chce kázat každý duchovní, ledaže by kázal falešné učení; v tom případě ať ho umlčí biskup. Tak promluvil náš přítel, leč nadarmo; neboť lidských citů nutno docilovat lidskými prostředky. Ale děkanovy osleplé staré oči přece jen zahlédly záblesk naděje. Ano, necht' biskupovi povědí, jak se jim tenhle kaplan Slope z duše protiví; nový biskup, který teprve zasedl na svůj stolec, si přece nemůže přát své duchovenstvo urážet, dokud se mu ještě čerstvě leskne první biskupská zástěra!

Potom se zvedl doktor Grantly; a když shrnul takto roztroušenou moudrost svých druhů, promluvil slovy hluboké autority. Říkám-li, že se vikář zvedl, pak mám na mysli jeho nitro, neboť fyzicky stál pan doktor celý ten čas zády k děkanovu prázdnému krbu a oběma pažemi zvedal krovky svého hábitu. Ruce měl v kapsách jezdeckých kalhot.

„Je zcela jasné, že tenhle člověk už nikdy nesmí v katedrále kázat. To vidíme všichni, jak tu jsme, až na našeho milého přítele, jenž je tak měkké beránčí povahy, že by neměl srdce odepřít svou kazatelnu samému papeži, kdyby ho o to přijel požádat. Nicméně tohohle člověka už zde nechat kázat nesmíme. Ne proto, že se s námi třeba rozchází v názorech na věci církve – to by mu našinec nezazlíval. Ale proto, že nás záměrně urážel. Když minulou neděli vystupoval na kazatelnu, bylo jeho promyšleným záměrem urazit muže, kteří zestárli v uctívání těch věcí, o nichž on si troufl hovořit tónem tak znevažujícím. To by tak hrálo! Přijít si sem jako cizák, mladý, neznámý a s nikým se nepřátelícím cizák, a předstírat jménem svého pána, pana biskupa, že jsme neznalí svých povinností, staromódní a zbyteční! Nevím, mám-li se víc podívat jeho troufalosti

či jeho nestydatosti. A jedno vám povím! To kázání bylo výplod jeho samého, biskup se na něm nepodílel o nic víc než tuhle pan děkan. Vy všichni víte, jak mě rmoutí, že biskup v této diecézi zastává svobodomyslné názory, jakými na sebe právě doktor Proudie upozornil. Všichni víte, s jakou nedůvěrou bych přijímal mínění takového člověka. Ale v této věci, soudím, je bez viny. Domnívám se, že doktor Proudie žil příliš dlouho mezi džentlmeny na to, aby se sám provinil, nebo popichoval jiného, aby se provinil takovou bohapustou nehorázností. Nikoli! Ten chlap v hrdlo lhal, když tvrdil, že hovoří jako biskupův mluvčí. Jeho ctižádostivým názorům se hodilo rovnou nám hodit rukavici – rovnou se nám protivit v tichu našich náboženských povinností – zde uvnitř stěn naší milované katedrály – zde, kde už po tolik let bez rozkolu a s dobrou pověstí konáme své povinnosti. Takový útok na nás a z takového místa, to je ohavnost!”

„Ohavnost,“ zasténal děkan, „ohavnost,“ houkl hubený doktůrek, „ohavnost,“ ozvěnou opakoval kancléř, vyraziv to slovo ze samého spodku svého hlubokého trupu. „Já opravdu myslím, že to byla ohavnost,“ pravil pan Harding.

„Nanejvýš ohavné a vrcholně neospravedlnitelné,“ mluvil dál vikář. „Ale pane děkane, bohudíky kazatelna ještě pořád patří nám; tedy vlastně vám, promiňte! Ta kazatelna náleží jedině děkanu a kapitule barchesterské katedrály a pan Slope není dosud členem oné kapituly. Vy jste, pane děkane, nadhodil, že bychom se měli obrátit na biskupa, aby nám tohohle člověka už dále nevnucoval; ale co když se biskup nechá od svého kaplana ovládat? Podle mého je celá věc v našich rukou, Slope tam nemůže kázat, aniž požádá o povolení a dostane je, a takové povolení budiž proto pokaždé odmítnuto! Budiž mu odmítnuto jakkoliv se účastnit duchovenských úkonů v katedrálních bohoslužbách! Jestli si pan biskup potom zamane zakročit, aspoň budeme vědět, jakou dát panu biskupovi odpověď. Tuhle můj přítel nadhodil, že ten člověk může třeba zas

nalézt cestu na kazatelnu tím, že převezme povinnost některého z vašich nižších kanovníků; ale já jsem si jist, že se na tyto pány můžeme plně spolehnout, že nás budou podporovat, když bude známo, že panu děkanovi se každé takové přenášení povinností přičí.“

„Ovšemže můžete,“ souhlasil kancléř.

Mezi učeným konkláve následovala živá debata, nakonec to však samozřejmě skončilo tak, že se poslechně vikářových rozkazů. Jeho vládu tak brzy nedokázali setřást, už dávno si na něj zvykli; a v tomto konkrétním případě si nikdo nepřál podporovat člověka, po jehož zkrocení vikář tolik toužil.

V městě jako je Barchester se takové sezení, jaké jsme právě popsali, nekoná, aniž by se o něm nevědělo a nepovídalo. Nejenže se o konání schůze hovořilo v každém počestném domě včetně biskupského paláce; co řekl děkan, vikář a kancléř se přímo opakovalo. Leccos se přidalo a přibásnilo podle vkusu a názoru posluchačů.

Všichni se však shodli v názoru, že tomu Slopovi je třeba zakázat, aby v barchesterské katedrále ještě vůbec někdy otevřel ústa. Mnozí věřili, že kostelníci dostanou příkaz odmítnout mu i jeho pohodlné místo v kostelní lavici. A někteří nejradikálnější zastánci tvrdých opatření prohlašovali, že se v jeho kázání spatřuje žalovatelný přečin a že proti němu bude vznesena žaloba pro buřičství.

Strana, která byla nakloněna ho hájit – zanícené pobožné slečny a staré panny středního věku, žádostivé, aby se věci hejbaly – se ovšem ujala jeho obhajoby o to vřeleji, že byl takto napaden. Nebudou-li moci kaplanu Slopovi naslouchat v katedrále, budou mu naslouchat jinde. A nudný děkan, nudní staří obročníci a sotva méně nudní mladí nižší kanovníci, ti ať si kážou jeden druhému. Pro pana kaplana budou vyrábět papuče a polštářky, lemovat stuhy, udělají z něho blahoslaveného mučedníka, vztyčí si ho na nějakém novém Siónu či Bethesdě a katedrála tak vyjde dočista z módy.

Doktor a paní Proudieovi se okamžitě vrátili do Londýna. Pokládali to za vhodné; aspoň nebudou muset čelit jakékoli osobní

interpelaci od děkana a kapituly stran kázání, dokud se prudkost bouře neztiší. Zůstal tam však kaplan Slope. Nikterak neotřesen šel se zápalem po své práci, pochlebuje každému, kdo byl jeho pochlebování ochoten naslouchat, šeptaje náboženské tlachy do uší pobožných paní a dívek, snaže se zavděčit té trošce duchovních, kteří byli ochotni ho přijmout, navštěvoval domovy chudých, šťou-
ral do všech možných lidí, do všeho strkal nos a zrakem nanejvýš bedlivým se pídil po všem, co v paláci chátrá. Ale aby v chrámu zas bezprostředně kázal, o to se nepokusil.

A tak byl celý Barchester rozeštván.

8

Bývalý správce se těší, že se pravděpodobně vrátí do ústavu

Mezi dámy, které zatím uznaly kaplana Slopa za svého duchovního pastýře, nesmíme počítat vdovu Boldovou ani její švagrovou. Když prvně propukl hněv mezi starousedlíky chrámového prostranství, nikdo na vetřelce víc nezanevřel než tyto dvě dámy. A bylo to přirozené. Kdo mohl být víc hrdý na hudební slávu jejich vlastní katedrály než milovaná dcera ředitele kůru? Od koho se dalo čekat, že se ho víc dotkne urážka vmetená do tváře starého sboru? A v takových věcech měly slečna Boldová a její švagrová pouze jediné mínění.

Tento hněv se však časem do jisté míry zmírnil a s lítostí konstatoji, že dámy kaplanu Slopovi dovolily být vlastním obhájcem. Asi dva týdny poté, co ono kázání bylo proneseno, obě nemálo užasly, když sluha v livreji otevřel dveře salónu paní Boldové a ohlásil kaplana Slopa. Snad nikdo na světě je svou ranní návštěvou nemohl více překvapit. Je tu nepřítel všeho, co je v Barchesteru dobré, a přichází rovnou do jejich přijímacího salónu a ony nemají na svou ochranu poblíž žádnou pevnou ruku, ani výmluvnost! Vdova popadla chlapečka z kolébky do klína a Marie Boldová zaujala bojovnou pózu hotova za děťátko zemřít, jestliže si okolnosti takovou oběť vynutí.

Takového přijetí se tedy panu kaplanu Slopovi dostalo. Ale když potom odcházel, směl oběma dámám podat ruku a rozloučit se s nimi jako džentlmen, jenž byl právě blahosklonně přijat a pohoštěn. Ano, oběma podal ruku a obě mu vysekly zdvořilé pukrle a sluha v livreji mu otevřel dveře zrovna tak, jako by je otvíral nejlepšímu kanovníku v celém Barchesteru. Dotkl se i ručičky nemluvnátka a co nejvroucněji mu požehnal. S vdovou hovořil o jejích dřívějších

strastech a Eleonořiny slzy ho nepokáraly; Marii Boldové řekl, že její oddanost dojde odměny, a Marie Boldová vyslechla tu chválu bez opovržení. A jak tohle všechno dokázal? Jak tak rychle obrátil odpor alespoň ve známost? Jak překonal nevraživost, s jakou se ho obě dámy chystaly přijmout, a tak snadno se s nimi spřátelil?

Z toho, co jsem již napsal, čtenáři uhodnou, že osobně kaplana rád nemám; jsem však nucen přiznat, že je to muž talentovaný. Umí říci jemné slůvko na pravém místě; umí své pochlebování přizpůsobit uším svých posluchačů; ovládá úskoky hadů a také jich používá. Kdyby Slope byl dokázal přizpůsobit své chování mužům zrovna tak jako ženám, kdyby se byl naučil způsobům džentlmena, mohl se povznést k velkým činům.

Svou známost s Eleonorou začal tím, že pochválil jejího otce. Prý si uvědomil, že se dotkl útlocitu člověka, o němž může hovořit jen s největší úctou; nerad by mluvil teď o věci, která je pro rozhovor v salóně patrně příliš vážná, ale tolik řekne, že byl dalek toho vyřknout jediné slovo na pohanu člověka, o němž celý svět, alespoň svět církevní, hovoří s takovou úctou jako o panu Hardingovi. A tak mluvil dál, popíraje značnou část svého kázání, vyjadřuje svůj největší obdiv k hudebnímu talentu regenschoriho, pěje chvalozpěvy na otce a na dceru a na švagrovou, hovoře oním hebkým šepotem, který měl vždy připraven pro ženská ouška, až nakonec dosáhl svého. Na odchodu vyslovil naději, že mu bude dovoleno dámy opět navštívit. A i když Eleonora nijak slovně nepřisvědčila, nevyjádřila nesouhlas, a tím bylo právo kaplana Slopa chodit k vdově na návštěvu ustanoveno.

Den po této návštěvě pověděla o ní Eleonora otcí a vyslovila názor, že pan kaplan Slope není tak docela černý, jak ho malovali. Pan Harding otevřel oči o hodně víc než kdy jindy, když slyšel, co se událo, ale řekl k tomu jen málo: s žádnou chválou na kaplana Slopa nebyl ochoten souhlasit a někoho pomlouvat, to neměl ve zvyku. Ale i tak mu ta návštěva byla proti srsti a i při své prostoduchosti

považoval za jisté, že Slope měl nějakou hlubší pohnutku než pouhé potěšení vést úlisné řeči před dvěma dámami.

Pan Harding ale přišel dceru navštívit za jiným účelem, než aby chválil či haněl kaplana Slopa. Přišel jí zvěstovat, že místo správce Hiramova ústavu má být znovu obsazeno a že se do svého starého domova a k svým dvanácti svěřencům s největší pravděpodobností opět vrátí.

„Ale ze své bývalé slávy budu hodně ostržhán,“ usmál se.

„Jak to, papá?“

„Ten nový parlamentní výnos, který nás všechny má zas postavit na nohy, stanovil můj příjem na čtyři sta padesát liber ročně.“

„Čtyři sta padesát místo osmi set,“ zvolala dcera, „to je dost mizerné. Ale i tak, papá, budete mít svůj milý starý dům a zahradu.“

„Moje milá,“ odvětil, „to vydá za dvakrát tolik,“ a při těch slovech projevil v tónu hlasu i v chování i v tom, jak se rychle a zálibně procházel po Eleonořině salónu, jakési bodré uspokojení. „To vydá za dvakrát tolik. Budu mít dům a zahradu a důchod, který vůbec nestačím spotřebovat.“

„Aspoň už nebudete muset vydržovat rozmařilou dceru,“ a mladá vdova se do něho zavěsila a usadila ho vedle sebe na pohovku, „aspoň těch výdajů už budete ušetřen.“

„Ano, má drahá, a bude mi bez ní moc smutno; ale to teď nechme stranou. Co se příjmu týče, bude mi stačit na všechno, co potřebuji. Budu mít svůj bývalý dům; a nerozpakuji se přiznat, že jsem občas pociťoval nevýhody bydlení v pronajatém bytě. Na bytě se moc dobře bydlí mladíkům, ale v mém věku tam člověku schází – ani dobře nevím, jak to nazvat, snad ani ne ztráta úcty –“

„Ale papá! Tak to vůbec nebylo, to vím určitě. Nikoho to nenapadlo; nikdo v celém Barchesteru nebyl váženější od té doby, co jste si pronajal ty místnosti na High Street. Ani děkan na svém děkanství, ba ani vikář v Plumsteadu!“

„Pan vikář by se ti pěkně poděkoval!“ pousmál se nad tím, jak exkluzivně dcera omezila výčet církevních hodnostářů barchesterské kapituly. „Ale do starého domu se budu rozhodně vracet moc rád. Slyšel jsem, že je to hotová věc, a hned jsem si začal namlouvat, že bez dvou obývacích pokojů nemohu dost pohodlně žít.“

„Tak pojdte ke mně, papá než se to vyřeší – co tomu říkáte!“

„Děkuju ti, Elenko. Ale ne, to neudělám. To by bylo dvojí stěhování. Moc rád se zas vrátím ke svým dvanácti špitálníkům. Běda, běda! Za těch pár posledních let je jich už šest na pravdě boží. Šest ze dvanácti! A těm ostatním se tam bohužel vedlo moc bídne. Nebohý Bunce, chudák stará!“

Bunce byl jeden z ještě žijících pobíratelů Hiramovy dobročinnosti; staroch, dnes už přes devadesát, jehož si pan Harding dávno oblíbil.

„To bude mít starý pan Bunce radost.“ Paní Boldová lehce zatleskala. „Všichni budou mít radost, že se k nim vracíte. Až tam budete, určitě zas mezi nimi zavládne přátelská vlídnost.“

„Jenže mě čekají nová trápení,“ pravil a napolo se zasmál. „Pro mě to bude hrůza. Má tam být dvanáct stařen a představená. Jak jen si poradím s dvanácti ženami a s představenou!“

„Ženy si samozřejmě bude řídit představená.“

„A kdo bude řídit představenou?“ odvětil.

„Tu nebude muset řídit nikdo. Sama to nejspíš bude velká dáma. Ale papá, kde bude představená bydlet? Snad ne s vámi v správcově vile?“

„Doufám, že ne, drahoušku.“

„Papá, to vám říkám rovnou, žádnou matrónu za macechu nechci.“

„Žádná také nebude, má drahá, totiž, bude-li po mém. Ale pro představenou a ženy postaví novou budovu; ještě ani nerozhodli, kde to bude.“

„A představenou už jmenovali?“ tázala se Eleonora.

„Ještě nejmenovali ani správce.“

„Ale o tom, doufám, není pochyb,“ pravila dcera.

Pan Harding jí vyložil, že si myslí, že opravdu není pochyb; že se tak vyslovil i vikář, když řekl, že biskup a kaplan nemají pravomoc jmenovat někoho jiného, i kdyby nakrásně chtěli a měli dost drzosti takový záměr prosazovat. Vikář byl toho názoru, že pan Harding sice ze správcovství odstoupil, a to bezpodmínečně, ale za okolností, které biskupu neoponechávají žádnou volbu, pokud jde o znovujmenování nyní, kdy je záležitost hospitálu upravena na nové bázi výnosem parlamentu. Takový byl vikářův názor a jeho tchán jej přejal bez jediného stínu pochyb.

Doktor Grantly byl vždycky velmi silně proti tomu, aby se pan Harding svého místa vzdával. Také učinil, co bylo v jeho moci, aby mu to rozmluvil. Doufal totiž, že pan Harding ten veřejný pokřik, napadající ho za to, že z takové dobročinnosti pobírá vysoký důchod osmi set liber ročně, přežije, a ani dnes si nebyl tak docela jist, jestli si tchán tehdy vedl zbaběle a nedůstojně. V snížení správceva důchodu rovněž viděl zavrženíhodný trik ze strany vlády, která tak chce vybřednout z nesnází, do nichž ji veřejný tisk zapletl. Doktor Grantly prohlásil, že vláda nemá o nic větší právo disponovat částkou čtyř set padesáti liber důchodu z Hiramovy nadace než částkou devíti set; kdežto, jak tvrdil, biskup a děkan s kapitulou jasně mají právo stanovit, jaká částka se bude vyplácet. Rovněž prohlásil, že vláda nemá o nic větší právo zatížit dobročinný odkaz dvanácti stařenami, než kdyby jich mělo být třeba dvanáct set; a byl tudíž kvůli tomu nesmírně rozhořčen. Nejspíš při těchto řečech zapomněl, že vláda nic takového neučinila a nikdy si žádnou takovou moc ani žádné takové právo neosobovala. Udělal běžnou chybu v tom, že vládě, jež je v takových věcech bezmocná, přisuzoval počiny parlamentu, který je v takových věcech všemocný.

Měl pocit, že čest a sláva postavení správce barchesterského dobročinného ústavu byla tím novým uspořádáním doopravdy okleštěná, že celý ústav byl dotekem whigovských komisařů do té

míry znesvěcen, že ústav tím svým sníženým důchodem, svými staruchami a dalšími novotami je teď o hodně jiný, než býval původní chudobinec. Nicméně však byl vikář muž natolik praktický a světa znalý, že ho nenapadlo si přát, aby jeho tchán, jenž měl toho času na všechny své potřeby sotva víc než dvě stě liber ročně, se místa vzdal, i když je zneuctěno a znečištěno a v područí všelijakých komisí.

A tak se pan Harding rozhodl, že se do starého domova v chudobinci vrátí, a mám-li být upřímný, působila mu ta představa radost skoro dětinskou. Nad snížením důchodu se ani na okamžik nepozastavil, ani líto mu to nepřišlo. Představená a těch dvanáct stařen mu bylo dost proti mysli, ale útěchou mu bylo pomýšlení, že na takovém opatření koneckonců vydělá městská chudina. Trochu ho hnětlo, že své znovujmenování musí přijmout jako dar od nového biskupa a nejspíš z rukou kaplana; v tom ho však uspokojil vikář, když jej ubezpečil, že při takové prezentaci nepůjde o žádnou protekci. Znovujmenování starého správce bude celý svět považovat za samozřejmost. Proto se pan Harding vůbec nerozpakoval sdělit dceři, že lze jeho návrat do starých prostor mít za hotovou věc.

„A ani o to nebudete muset žádat, papá.“

„To rozhodně ne, má drahá. Není vůbec proč žádat nového biskupa, kterého vlastně ani neznám, o nějakou laskavost. A o udělení něčeho, z čeho by se mohl udělat problém, který by měl řešit Slope, o to už vůbec nestojím. Ne,“ pravil v okamžiku vzdoru, který mu nebyl nijak vlastní, „do špitálu se budu vracet tuze rád, ale nikdy bych tam nevkročil, kdybych se o to musel doprošovat kaplana Slopa.“

Tento malý výbuch otcova hněvu se současnému Eleonořinu rozpoložení přičil. V kaplanu Slopovi sice nenašla zalíbení, ale přijala názor, že nový kaplan si jejího otce velmi váží, a proto se odhodlala ve věci angažovat a vytvořit mezi nimi cosi jako dobrou shodu.

„Papá,“ pravila, „mám dojem, že se v páně Slopově povaze poněkud mýlíte.“

„Nepovídej,“ pravil pokojně.

„Opravdu si to myslím, papá. Podle mého se vás osobně vůbec nechtěl dotknout, když pronesl to kázání, co vikáře a děkana tak pobouřilo.“

„To mi ani na mysl nepřišlo, má drahá. Tou otázkou jsem se myslím ani v duchu netrápil. Taková věc by si vůbec nezasloužila přešetřování a už vůbec ne toho, aby o ní jednala i kapitula. Bohužel však úmyslně brojil proti prostředkování služeb božích, jak se provádějí v souhlase s předpisy anglikánské církve.“

„Ale co když to třeba pokládal za svou povinnost dát najevo, že nesouhlasí s tím, pro co vy a pan děkan a my všichni tady tolik horujeme?“

„Mladý muž si sotva může klást za povinnost neurvale napadnout náboženské přesvědčení svých starších církevních bratrů. Když už ho nestačily umlčet křesťanská láska ani skromnost, pak mohl být zticha aspoň ze zdvořilosti. Tolik taktu by mít měl.“

„Jenomže pan Slope by řekl, že mlčet o takovémto tématu mu nedovolují příkazy jeho Pána na nebesích.“

„Ani to, aby byl zdvořilý?“

„To neřekl, papá.“

„Věř mi, dítě moje, že křesťanským duchovním slovo boží nikdy nevelí urážet přesvědčení, ba ani předsudky svých bratrů; a že náboženství v žádném případě nevede lidi o nic méně ke zdvořilosti a k rytířskému chování než každé jiné studium, kterému se věnují. Musím bohužel říct, že kázání pana Slope v katedrále nemohu hájit. Ale pojd', má milá, vezmi si čepec a pojd'me se projít do těch milých starých zahrad u chudobince. Co jsme odtamtud odešli, netroufl jsem si dál než na dvůr. Nyní myslím mohu jít i dovnitř.“

Eleonora zazvonila a vydala řadu rozmanitých příkazů stran blaha drahocenného synáčka, od něhož se téměř nerada hodlala na nějakou tu hodinku odloučit, a pak se s otcem zvolna ubírala na návštěvu starého chudobince. Od doby, kdy tehdy společně vykročili z jeho zdí, byla to pro ni zrovna jako pro něj zakázaná půda.

Rodina Stanhopových

Jsou tomu teprve tři měsíce, co pan doktor Proudie započal své panování, a již byly v diecézi zavedeny změny, které svědčí přinejmenším o energii činorodé mysli. Mezi jiným byly absentérským duchovním uštědřeny nárážky tak silné, že je nemohli přehlédnout. Chudák milý starý pan biskup Grantly býval v této věci příliš shovívavý a vikář nebyl nikdy nakloněn být přísný k těm, kdož byli nepřítomni z přijatelných důvodů a kdo za vykonávání svých povinností štědře platili.

Mezi největší hříšníky v diecézi v tomto směru patřil doktor Vesey Stanhope. Uběhla už léta od chvíle, kdy naposled aspoň jeden den konal své povinnosti; a přece nebylo pro to, aby nesloužil, žádného důvodu nežli nedostatek vůle z jeho strany. V diecézi držel prebendární kanovnícké místo na kůru; jednu z nejlepších rezidencí na chrámovém nádvoří a dvě velké fary, jednu v Crabtree Canonorum a druhou v Stogpingumu. Tak měl vlastně pastýřské povinnosti ve třech farnostech, neboť k stogpingumské byla připojena ještě farnost eiderdownská. Tou dobou sídlil už dvanáct let v Itálii. Jeho první odjezd do oné země byl přičítán angíně; a ta angína, ač se už nikdy v nějak prudké podobě neopakovala, mu natolik posloužila, že mu od té doby umožnila žít v příjemné zahálce.

Ted' tedy byl povolán domů – rozhodně nikoli s drsnou příkrostit ani nějakým přísným rozkazem, nýbrž mandátem, jež si netroufal ignorovat. Na biskupovu žádost mu totiž napsal pan Slope. V prvé řadě prý biskup velmi potřebuje v diecézi neocenitelnou pomoc pana doktora Veseyho Stanhopa, za druhé si biskup klade za povinnost se s nejvýznačnějšími členy z jeho diecézního duchovenstva seznámit; dále se pan biskup domnívá, že v zájmu pana

doktora Stanhopa je zásadně nutné, aby se, alespoň na čas, vrátil do Barchesteru; a konečně se tam pravilo, že u církevní hierarchie vyvolává nepřítomnost jejích duchovenských bratří v současné chvíli tak silnou nelibost, že se sluší, aby pan doktor Vesey Stanhope nenechal své jméno figurovat mezi těmi, jež budou za pár měsíců nejspíš postoupena vyšším celonárodním radám.

V této poslední pohružce bylo cosi tak dvojznačně děsivého, že se doktor Stanhope rozhodl strávit dva či tři letní měsíce ve své rezidenci v Barchesteru. Jeho fary obývali jeho kaplani, on sám farní službě odvykl a necítil se pro ni vhodný; avšak jeho prebendářský domov mu byl ponechán k dispozici a on sám se domníval, že tu a tam bude s to proslovit prebendářské kázání. Proto přicestoval do Barchesteru s celou rodinou a já jeho i ji musím čtenářům představit.

Lze snad říci, že velmi příznačnou vlastností Stanhopových je bezcitnost. Tento nedostatek citu však u nich většinou provází takové množství dobromyslnosti, že svět si jejich nedostatku citu ani nepovšimne. Dělají vše možné, jen aby se zavděčili svým sousedům, takže sousedé pak ani nepostřehnou, jak lhostejné je Stanhopovým štěstí a blahobyť lidí jim nejbližších. Stanhopovi vás navštíví v nemoci (pokud není nakažlivá), přinesou vám pomeranče, francouzské romány a nejnovější drby, a to, že jste umřel nebo se pozdravil, vyslechnou pak se stejně lhostejnou vyrovnaností. K sobě navzájem se chovají zrovna tak jako k okolnímu světu; snášejí se a promíjejí si a někdy, jak uvidíme, je té shovívavosti velmi zapotřebí, ale jejich vzájemná láska sotva kdy přesahuje tuto mez. Je úžasné, co všechno každý člen rodiny dokáže udělat, a co také každý dělá pro to, aby překazil dobrou pohodu ostatních čtyř.

Je jich celkem pět, to jest pan doktor a paní Stanhopovi, dvě dcery a jeden syn. Z těch všech je pan doktor snad nejméně výstřední a zaslouží si nejvíc úcty, a přece těch pár dobrých vlastností, co má, je vesměs záporných. Je to fešný, ale dost krevnatý pán kolem

šedesátky. Vlasy má sněhobílé, velmi husté, něco jako nejjemnější vlna. Licousy má dlouhé a čistě bílé, vyhlíží v nich jako dobromyslný ospalý starý lev. Je vždy bezvadně oblečen. Přestože žije tolik let v Itálii, je jeho oblek vždy decentní duchovenské barvy, nikdy však hyperklerikální. Není to člověk, který by toho moc namluvil, ale to málo, co řekne, bývá obvykle řečeno dobře. Zřídka kdy čte něco víc než romantické příběhy a poezii toho nejlehčího a ne vždy nejmravnějšího druhu. Je to *bon vivant* každým coulem; dokonalý znalec vína, i když nikdy nepije přes míru; a neúprosný kritik ve všech věcech týkajících se kuchyně. Ve vlastní rodině musel od té doby, co kolem něho vyrostla, už leccos leckomu odpustit – kromě nevšímavosti k jeho večeři. Jeho slabost v tomto směru se dnes plně respektuje a jeho dobrý rozmar bývá zřídka kdy podroben zkoušce. Doktor Stanhope je duchovním a bylo by tedy možno mít za to, že valnou částí jeho charakteru je náboženské přesvědčení, ale není tomu tak. Že má náboženské přesvědčení, tomu je třeba věřit, málokdy však je staví na odiv, a to i před dětmi. Tato jeho zdrženlivost není soustavná, leč i tak pro něj velmi příznačná. Není to tím, že by si byl předem umínil nikdy neovlivňovat jejich smýšlení; jenže je obvykle tak líný, že jeho čas pro tuto činnost nikdy nenastane, až nakonec příležitost k ní navždy promarní. Ať už je otec jakéhokoli přesvědčení, jeho děti jsou vlažnými příslušníky církve, od níž on pobírá svůj důchod.

Takový je pan doktor Stanhope. Povahové rysy paní Stanhopové jsou ještě méně zřetelně zvýrazněny než rysy jejího pána a vládce. Sladké *far niente* jejího italského života proniklo jí až do duše a následkem toho pokládá stav nečinnosti za jediné pozemské blaho. Způsoby i zjevem je nesmírně podmanivá. Bývala to kráska a ještě dnes v pětapadesáti letech je to pěkná žena. Její oblečení je vždy dokonalé; obléká se jen jednou denně a neobjeví se nikdy dřív než mezi třetí a čtvrtou; ale když se pak objeví, je to dokonalá dáma. Zda se s tím lopotí sama nebo její panská, to si takový člověk jako náš

autor, netroufá ani domýšlet. Struktura jejího odění je vždy složitá a přece nikdy škrobená. Je oblečena bohatě, ale není vyparáděná; její ozdoby bývají vždy drahé, vzácné a toho druhu, že nemohou neupoutat pozornost, a přesto nebudí dojem, že se nosí jen kvůli nim. Dobře ovládá to veliké architektonické tajemství, jak své tvory zdobit, a nikdy se nesníží k tomu, aby tvořila ozdobu. Jakmile však jsme řekli, že paní Stanhopová se umí oblékat a svého umu denodenně využívá, řekli jsme vše. Žádný jiný cíl v životě nemá. Už na tom je věru dost, že se nemíchá do záměrů jiných. Za mlada podstoupila těžké zkoušky s tím páně doktorovým stolováním; ale posledních deset až dvanáct let jí tu námahu sňala z beder její nejstarší dcera Charlota a paní Stanhopová má už teď jen málo starostí – to jest měla, dokud nebyl vydán edikt o téhle děsné cestě do Anglie; od té doby je její život dosti krušný. Pro takovou dámu je to přece námaha nechat se nést od břehů jezera Como až do města Barchesteru, byť se o ni její nosiči starají sebezpozorněji. Musela si dát zabrat všechny šaty, tak se tou cestou zhubla.

Charlotě Stanhopové je toho času asi třicet pět let, a ať už má jakékoliv chyby, těch, které bývají výsadou starých panen, je prostá. Neobléká se mladě, ba ani mladě nevypadá. Zdá se, že je se svým věkem spokojena a do půvabů mládí se nikterak nenutí. Je to znamenitá mladá dáma; a kdyby byla mužem, byl by z ní znamenitý mládenec. Vše, co je v domě třeba a co nedělá služebnictvo, je jejím dílem. Vydává rozkazy, platí účty, najímá a propouští služebnictvo, vaří čaj, krájí maso, a řídí vše v domácnosti Stanhopových. Ona a jen ona dokáže vůbec někdy přimět otce, aby nahlédl do toho, jak vypadají jeho světské záležitosti. Ona a jen ona dokáže vůbec nějak udržet na uzdě absurdnosti své sestry. Ona a jen ona chrání celou rodinu, aby neupadla do naprosté hanby a nuzoty. A právě na její radu se teď v Barchesteru ocitli ve velmi nepříjemném postavení.

Dosud vylíčená povaha Charloty Stanhopové není bez půvabu. Zbývá však dodat, že vliv, který v rodině má, byť byl do jisté míry

používán pro její světské blaho, nebyl vždy užit v její skutečný prospěch, jak mohl být. Podporuje otce v jeho netečnosti vůči služebním povinnostem a našeptává mu, že jeho obročí jsou zrovna tak jeho individuálním vlastnictvím, jako jsou statky jeho staršího bratra vlastnictvím onoho ctihodného peera. Už po léta rdousí každý sebemenší záchvívání přání vrátit se do Anglie, který pan doktor čas od času vysloví. Matku podporuje v její zahálce, aby paní a hospodyně u Stanhopových mohla být jen ona sama. Sestře nadřazuje a podporuje ji v jejích pošetilostech, přitom je vždy ochotná a často i schopná ji uchránit před jejich pravděpodobnými důsledky. Dala si nesmírně záležet a dokonale se jí také podařilo zkazit bratra a vydat ho na pospas světu jako povaleče bez profese a bez jediného šilinku v kapse, který by mu říkal pane.

Slečna Stanhopová je chytrá žena, umí se bavit skoro o všem a je jí lhostejné, na jaké téma. Honosí se, že je jí cizí anglická předpojatost, a mohla by dodat, i ženská jemnost. V náboženství je čistou volnomyšlenkářkou a s velkým nedostatkem opravdové lásky si náramně libuje v tom, že vlastní názory předhazuje ztrápené myslí svého otce. Moci tak otrást tím, co ještě zbylo z jeho anglikánské víry, byla by v sedmém nebi; ale že by se svého církevního obročí měl vzdát, to jí v životě na mysl nepřijde. A jak by také mohl, když žádný jiný zdroj příjmů nemá?

Ale zbývá nám ještě popsat dva nejvýznačnější sloupy rodiny. Druhé dítě bylo pokřtěno Madelina a bývala to náramná kráska. A ani nemusíme říkat bývala, poněvadž nikdy v životě nebyla tak krásná jako v době, o níž tu píšeme, přestože její zevnějšek je už mnoho let znetvořen nešťastnou nehodou. Líčit zde ranou historii Madeliny Stanhopové dopodrobna není nutné. Do Itálie přijela, když jí bylo asi sedmnáct, a bylo jí dovoleno těžit co nejvíc ze své krásy po milánských salónech a v přeplněných vilách na březích Lago di Como. Proslula svými avantýrami, v nichž jen taktak nepřišla o svou pověst, a v nichž zničila srdce tuctu kavalírů, aniž sama ve

svém vlastním byla dotčena. V půtkách kvůli jejím půvabům tekla krev a slýchat o těchto soubojích ji příjemně vzrušovalo. Dokonce se o ní vyprávělo, že při jedné příležitosti stála opodál v přestrojení za panoše a viděla svého milence padnout.

Jak už se tak často stává, provdala se za vůbec nejhoršího ze svých nápadníků. Proč si vybrala zrovna Paula Neroniho, člověka bez urozenosti a bez majetku, pouhého kapitána v papežské gardě, který do Milána přišel čistě jako dobrodruh či jako špión, muže drsné povahy a úlisných způsobů, drobné postavy, černého jako cikán a takového falešníka, že byl každou hodinu odhalen jako lhář, není teď třeba líčit. V době, kdy k tomu došlo, neměla patrně jinou možnost. Buď jak buď, toho si tehdy vzala; a po delších líbáncích mezi jezery spolu odjeli do Říma, poté, co papežský kapitán marně usiloval přimět svou manželku, aby zůstala doma.

Po půlroce se v otcovském domě objevila coby mrzák a matka. Domů přijela bez ohlášení, měla sotva co na sebe, a z četných ozdob, jež kdysi dodávaly půvabu její svatební výbavě, jí nezbyla ani jediná. Děcko jí nesla v náručí chudá dívka z Milána, kterou si najala místo římské služebné, která ji do té doby doprovázela a již se pak – tak to její paní vysvětlovala – zastesklo po domově. Dáma se zřejmě rozhodla nepřivést s sebou svědky, kteří by o jejím životě v Římě mohli leccos povídat.

Sama tvrdila, že se zřítíla při výstupu na nějakou trosku a šlachy v koleně si poranila tak osudně, že když se postavila, měla nohu o osm palců kratší; tak osudně, že každý pokus o pohyb znamenal se jen bolestně sunout vpřed s vystrčenou kyčlí a s nataženou nohou, způsobem ještě méně půvabným než nějaký hrbáč. A tak se jednou provždy rozhodla, že se už nikdy nepostaví, ani se nepokusí o pohyb.

Netrvalo dlouho a pověsti ji dostihly. Tvrdilo se, že s ní Neroni krutě nakládal a že za tu nehodu vděčí právě jeho násilnictví. Tak či tak, o svém choti se mnoho nešířila, ale i z toho mála rodina

jasně vyrozuměla, že ho signora Neroni už nikdy neuvidí, ani o něm neuslyší. Nebylo pochyb o tom, že nebohou utýranou krásku znovu připustí k jejím starým rodinným právům, ani pochyb, že její dcerušku Stanhopovi přijmou pod rodnou střechu. Ač tvrdí, Stanhopovi nebyli sobci. Matku i malé přijali, mazlili se s nimi, dělali jim pomyšlení, na čas je takřka zbožňovali, potom však páni rodičové pocítili, že mít je v domě je věc velmi nemilá. Signora však v domě byla a také tam zůstala a žila si po svém, i když se to obvykle příliš neshodovalo s tím, jak žije anglikánský duchovní.

Pohybu po světě se madame Neroni byla sice nucena vzdát, nikterak však se nehodlala vzdát světa samého. Krása její tváře zůstala nedotčena a byla to krása zvláštního rázu. Bujné bohaté hnědé kadeře nosila spletené kolem hlavy jako Řekyně, čímž co nejvíc stavěla na odiv čelo a líce. Její čelo, ač dost nízké, bylo překrásné – mělo dokonalý tvar a bělost perel; podlouhlé veliké oči byly pohádkově zářivé; troufnu-li si říci, že to byla záře „Luciferova“, pak snad hloubku jejich jasu vyjádřím nejlépe. Bylo strašné se do nich podívat, každého muže vyrovnané mysli a pokojného ducha odradily od pokusu s takovým sokem zkřížit zbraň. Byl v nich talent a žár vášně a hra vtipu, ale lásky v nich nebylo. Místo toho se v nich zračila krutost a odvaha, touha ovládat, úskočnost a lstivost. A přece i jako takové byly nesmírně krásné. Řasy dlouhé a dokonalé a ten dlouhý, pevný, upřený pohled, jakým mu zírá do tváře, jejího obdivovatele fascinuje a zároveň děsí. Byl to bazilišek, jemuž zánícený milovník krásy není s to uniknout. Nos a ústa a zuby a bradu a šíji i ňadra měla dokonalá, mnohem víc v osmadvaceti, než bývaly v osmnácti. Jaký div, že žena, již ve tváři stále ještě žhnuly takové půvaby, s postavou tak znetvořenou, se rozhodla, že ji svět sice bude vídat, ale jenom, jak spočívá na lenošce.

Její odhodlání se neproměnilo v čin bez potíží, dále totiž chodila do milánské opery; ještě stále ji bylo vídat v salónech *noblesse*; z kočáru a do kočáru se nechávala nosit, a to takovým způsobem, že se

jí její půvaby přitom nikterak nepocuchaly, šaty nepomačkaly, a její znetvoření se nestavělo na odiv. Vždycky ji doprovázela její sestra a služka, a také sluha a ti byli při zvlášť slavnostních příležitostech dva. S menším doprovodem už svého cíle dosáhnout nemohla; a přece, ač chudá, cíle vždy dosáhla. A pak už zas ti nejzpuštější milánští mladíci navštěvovali Stanhopovu vilu, shlukovali se kolem její pohovky, i když z toho otec nijak velkou radost neměl. Někdy mu to zvedlo žluč, na líci mu vyskočila rudá skvrna a papá se vzbouřil. Charlota ho však nějakým zvláštním triumfem svého kuchařského umění uchlácholila a všechno se zase na čas urovnalo.

Madeline si libovala v manýrech boháčů a ve výstředních nápadech při zařízení svého pokoje, své osoby a své ženské výbavy. Na ničem to nebilo víc do očí než na tom, jakou si dala zhotovit navštívenku. Řeklo by se, že takový artikl jí v jejím současném stavu bude jen málo platný, vždyť je sotva pravděpodobné, že by u někoho vykonala dopolední návštěvu; ona sama se však na to tak nedívala. Její navštívenku lemoval široký pozlacený okraj; na ni si dala do tří řádků natisknout:

La Signora Madeline

Vesey Neroni

– Nata Stanhope.

A nad jménem se skvěla pozlacená korunka, jež vypadala vskutku tuze velkolepě. Jak na takovouhle slátaninu přišla, těžko povědět. Její otec byl křtěn Vesey, jako je jiný pokřtěn třeba Tomáš; a Madelina neměla větší právo si jméno přisvojit než třeba dcera pana Josiáše Jonese zvat se po sňatku s mužem toho jména paní Josiášová Smithová. Ta zlatá korunka byla zrovna tak nemístná a připojená s nejspíš ještě menším opodstatněním. Paulo Neroni neměl ani ten nejmenší nárok tvrdit, že je potomkem byt' jen italské šlechty. Kdyby se ti dva byli poznali v Anglii, byl by Neroni nejspíš

hrabětem; seznámili se však v Itálii a předstírat něco takového by od něj bylo prostě směšné. Korunka je však pěkný ornament, a může-li na navštívence ubohého mrzáčka utěšit, kdo by jí to nepřál?

O manžela ani o jeho rodinu slovem nezavadí; ale v kruhu obdivovatelů sama často udělá záhadnou narážku na to, jak žila v manželství a jak je osamělá a ukazujíc na dcerušku, nazývá ji poslední ratolestí z císařské krve, spojujíc tak Neroniho původ se starým římským rodem, z něhož vyšel nejhorší z císařů.

Signora nepostrádá talent ani určitý druh píle; je nezkrotnou pisatelkou dopisů a její listy stojí za poštovné, je v nich plno vtipu, čtveráctví, satiry, lásky, volnomyšlenkářské filozofie, náboženské svobodomyslnosti a někdy, ouvej, i holé oplzlosti. Téma ovšem zcela závisí na tom, komu zrovna píše, a ona je ochotna si dopisovat s každým až na mravné slečny a upjaté staré dámy. Píše rovněž cosi jako poezii, většinou italsky, a krátké romance, ty většinou ve francouzštině. Leccos, byť bez ladu a skladu přečetla a věru moc dobře si osvojila moderní jazyky. Taková je tedy dáma, která teď přišla zraňovat mužská srdce v Barchesteru.

Ethelbert Stanhope se v leccems podobá mladší sestře, jako muž je však méně neocenitelný nežli ona jako žena. Jeho velkou chybou je, že naprosto postrádá zásadu, která ho jakožto nemajetného syna měla přimět vydělávat si na chléb. Mnohokrát se už pokusili mu ji vštípit, ale všechno zmařila ani ne tak jeho zahálčivost jako spíš nechut' vůbec hnout prstem v něčem, co mu není po chuti. Vystudoval v Etonu, ale z Cambridge po jediném semestru znechuceně odešel a otci sdělil svůj záměr studovat práva. Za dobrou přípravu pokládal studium na některé německé univerzitě, a tak jel do Lipska. Tam pobyl dva roky a odnesl si znalost němčiny a zálibu ve výtvarném umění. Stále ještě však pomýšlel na advokacii, dal se zapsat na právnickou kolej a zaujal místo u nohou jistého vědátora a strávil jednu sezónu v Londýně. Tam shledal, že jej veškeré jeho schopnosti předurčují k životu umělce, a odhodlal se živit

malováním. S tímto cílem se vrátil do Milána a nechal se vystrojit pro Řím. Jako malíř se mohl i uživit, neboť k tomu, aby vynikl, mu chyběla jediné píle; sotva se však octl v Římě, zaujaly ho jiné věci: brzy napsal domů o peníze, oznamuje, že byl Matkou Církví obrácen na víru a že co nevidět odejde s misíí do Palestiny obracet na víru Židy. Do Judeje jel, ale nejsa schopen obrátit na víru Židy, nechal se sám obrátit na jejich víru. Znovu napsal domů, že Mojžíš je jediný dokonalý zákonodárce světa, že příchod pravého Mesiáše je už nablízku, že se v Palestině dějí veliké věci a že tam poznal člověka z rodiny Sidoniů, muže nanejvýš pozoruhodného, který je zrovna na cestě do západní Evropy a jehož přiměl odbočit od trasy a navštívit Stanhopovy v jejich vile. Ethelbert pak vyslovil naději, že jeho matka i sestry budou tomu báječnému proroku naslouchat. U otce to z finančních důvodů nejde, to uznává. Tento Sidoniec však k němu nepřilnul tak silně jako kdysi jiný člen onoho rodu k jednomu mladému Angličanu. Rozhodně mu nedaroval žádné hromady zlata velké jako lvy; takže požitkářský Ethelbert byl opět nucen čerpat z příjmů od křesťanské církve.

Netřeba líčit, jak se otec zapřísahal, že už žádné peníze nepošle a žádného Žida přijímat nebude; ani jak Charlota prohlásila, že Ethelberta nemohou v Jeruzalémě nechat bez halíře v kapse, a jak si signora Neroni umínila, že jí ten Sidonius musí ležet u nohou. Tak se peníze poslaly a Žid přijel. Žid opravdu přijel, ale signore se nezamlouval. Byl to špinavý stařík, a i když žádné lvy neposkytl, přece jen mladému Stanhopovi v jeho starostech ulevil. Odmítl se totiž z vily hnout, dokud syn od pana doktora nedostane směnku na jeho londýnské bankéře.

Židem Ethelbert dlouho nezůstal. Znovu se ve vile objevil bez předsudků na téma svého náboženství a pevně odhodlán dobýt si slávy a jména jako sochař. Přinesl s sebou některé modely, které začal už v Římě a které opravdu vypadaly tak slibně, že rodina otce donutila vynaložit na podporu těchto názorů další částku. Ethelbert

si otevřel ateliér, či spíše najal byt a dílnu v Carrare, a tam pokazil spoustu mramoru a vytvořil pár pěkných soch. A od té doby po čtyři roky pendloval mezi Carrarou a vilou, ale jeho pobyty v ateliéru byly čím dál tím kratší a ve vile čím dál tím delší. A nebylo divu; Carrara není zrovna místo, kde by Angličan rád pobýval.

Když se rodina chystala do Anglie, usmyslil si, že tam bez něj nesmějí, a s pomocí starší sestry svou vůli proti přání svého otce prosadil. Do Anglie prý potřebuje jet pro zakázky. Jak jinak se má v tom svém povolání prosadit?

Co se týče osobního vzhledu, byl Ethelbert Stanhope bytostí věru jedinečnou. Rozhodně byl velmi hezký. Měl oči své sestry Madeliny, jen ne tak pronikavé a tak tvrdě vychytralé a krutě odhodlané. Rovněž je měl o mnoho světlejší a modři tak lehké a jasné, že když nic jiného, tak jeho oči jej dělaly nápadným. Při vstupu do místnosti, kde byl on, byly Ethelbertovy oči to první, co jste spatřili, a po odchodu to poslední, nač jste zapomněli. Světlé vlasy měl velmi dlouhé a hedvábné a splývaly mu po plášti. Vous mu upravili ve Svaté zemi a byl to vous patriarchální Zřídkakdy se holil a vous málokdy přistřihoval. Byl lesklý, hebký, čistý a celkově nikoliv nepřitažlivý. Byl takový, že si dámy mohly přát navinout jej na cívku a všít jej do svých vzorů místo hrubého hedvábí. Plet' měl světlou a skoro růžovou, byl malé postavy a štíhlých údů, ale dobře stavěný a s hlasem podivně líbezným.

Stejně pozoruhodný byl ve způsobech a v oblékání. Nebylo v něm nic z oné anglické *mauvaise honte*. Nemuseli jste ho představovat, hned se každému zalíbil. Klidně oslovoval neznámé lidi, dámy stejně jako pány, bez takovéto formality, a nestalo se mu, aby ho někdo pokáral. Jeho oděv se nedá popsat, tak býval rozmanitý, vždy však barvou a střihem docela na štíru s tím, jak se oblékali lidé, s nimiž se toho času stýkal.

Brzy propadl zvyku vyznávat lásku dámám a činil tak bez sebe-menších skrupulí a vůbec nechápal, že takové chování je nepřístojné.

Sám neměl srdce, jehož by se láska mohla dotknout, a doslova neměl potuchy, že lidstvo takovým neduhem vůbec trpí. Mnoho o tom ani nepřemýšlel, ale kdybyste se ho na to zeptali, odpověděl by, že zahrávat si se srdcem dámy znamená poškozovat její šanci někam to ve světě dotáhnout. Jeho zásady mu proto zapovídaly dvořit se dívce, když si myslel, že je přítomen nějaký muž, jenž by se jí hodil za ženicha; a tak se mu jeho dobromyslnost často pletla do jeho zábavy; žádnou jinou pohnutku zdržet se nejhoroucnějšího vyznání lásky každé dívky, která mu padla do oka, však neměl.

Nicméně byl Bertie Stanhope, jak se mu všeobecně říkalo, v oblibě u obou pohlaví; a měli ho rádi Italové stejně jako Angličané. Měl velmi široký okruh známých a patřili k němu nejrozumnější lidé. Neměl žádnou úctu k vyšším kruhům a žádnou averzi k lidem nižšího stavu. Dobře se znal s anglickými šlechtici, německými kramáři i římskými kněžími. Pro něj byli všichni lidé téměř stejní, byl povznesen či spíše ponížěn nad všechny předsudky. Neokouzila ho žádná ctnost, neotrásla jím žádná neřest. Měl v sobě jakousi přirozenou nenucenost, která ho jako by kvalifikovala pro nejvyšší kruhy, a přece se nikdy necítil nesvůj v těch nejnižších. Neměl žádnou zásadu, žádnou úctu k druhým, žádnou sebeúctu, žádnou touhu být něčím jiným než trubcem v úlu a jako ten trubec dostat pokud možno tolik medu, aby s ním vystačil. Lze patrně předpovědět, že v pozdějších dnech života bude toho medu jen skrovný přírůstek.

Taková tedy byla rodina Stanhopových, která se v tomto údobí nenadále přidružila ke kruhu duchovních kolem barchesterského chrámového prostranství. Podivnější svazek si snad ani nelze představit. A nebylo to tím, že by byli do okolí katedrály všichni do jednoho spadli jako lidé docela neznámí, o nichž se vůbec nehovoří. V takovém případě by se žádné splynutí nově příchozích s proudieovci nebo grantlyovci ani nedalo očekávat. Jenže tak tomu ani zdaleka nebylo. Stanhopovy v Barchesteru podle jména kdekdo

znal a Barchester byl ochoten přijmout je s otevřenou náručí. Pan doktor byl přece jedním z jeho prebendářů, jedním z jeho farářů, jednou z jeho pevných opor a navíc s ním proudieovci stejně jako grantlyovci určitě počítali jako se spojencem.

Sám byl bratrem jednoho šlechtice a jeho žena sestrou druhého a oba tito peerové byli lordi spíše whigovského ražení, s nimiž byl nový biskup na jakžtakž dobré noze. Kaplanu Slopovi to dávalo velikou naději, že doktora Stanhopa třeba získá na svou stranu, než ho nepřátelé stačí přetáhnout k sobě. Naproti tomu se starý děkan – před mnoha a mnoha lety, kdy pan doktor ještě ve farnosti působil – zasloužil o to, že mu svým hodnocením dopomohl k povýšení; a před mnoha a mnoha lety se ti dva doktoři, Stanhope a Grantly, jako mladí kněží veselili ve sborovnách oxfordské univerzity. Doktor Grantly tudíž nepochyboval, že se nově příchozí zařadí pod jeho prapory.

Sotvakdo z nich však tušil, z jakých ingrediencí se dnes rodina Stanhopových skládá.

10

Recepce u paní Proudiové – zahájení

Při své první návštěvě pobyl pan biskup s chotí v Barchesteru pouhé tři čtyři dny. Jak jsme viděli, jeho lordstvo na svůj biskupský stolec usedlo; do chování na něm sice doktor Proudie hodlal vlít značnou dávku hodnostářské důstojnosti, ale troufalé kázání jeho kaplana tento bohulibý záměr značně narušilo. Svým duchovním se ani do očí pohlédnout neodvážil, ani nenasadil přísný výraz, jímž by dal najevo, že za tím, co jeho slouha jeho jménem říká, sám plně stojí. A zavrhnout Slopa a všem kolem ukázat, že s tím kázáním nemá nic společného a že jej pohoršuje, to si také netroufal.

Svému lidu tedy požehnal jen jaksi halabala, což jeho samého nikterak neuspokojilo, a do paláce se vrátil s hlavou plnou pochyb, co svému kaplanu na toto téma vlastně poví. Na pochybách však dlouho nezůstal. Jen svlékl své hedvábí a už tu byla družka všeho jeho snažení, a ještě se ani neposadila a už volala:

„Biskupe, už jste v životě slyšel proslov vznešenější, jímavější a přiléhavější?“

„Inu, má milá, ehm, – ehm, – aha!“ biskup nevěděl co říci.

„Tím snad, milorde, doufám nechcete říci, že nesouhlasíte.“

A pohled, jaký na něj v tu chvíli upřela, ani nepřipouštěl, aby milord nesouhlasil. Chce-li projevít nesouhlas, musí to být teď nebo nikdy, to cítil. Zároveň však cítil, že teď to být nemůže. Prostě není s to říci své draze milované choti, že páně Slopovo kázání bylo zle načasované, impertinentní a trapné.

„Ne, ne,“ odvětil tedy. „Že bych nesouhlasil, to říci nemohu – bylo to kázání velmi chytré a, velmi dobře míněné – a bohdá přinese i hodně dobrého.“ Tuto poslední chválu honem přidal, poněvadž tím, co už řekl, se paní Proudiové rozhodně nezavděčil.

„To taky doufám,“ řekla. „A kritika to byla na mou duši zasloužená. Copak jste, biskupe, v životě slyšel takové komedianství, jako když ten pan Harding zpíval litanii? Pana Slopa poprosím, ať na toto téma pronese třeba celou sérii kázání, dokud se to nezmění. Alespoň tady v našem chrámu budeme mít decentní, zbožnou, skromnou ranní pobožnost. S tím komedianstvím je odedneška konec!“ A dáma zazvonila, ať podávají oběd.

O katedrálách a děkanech a ředitelích kůru a kostelních bohoslužbách a rovněž o biskupově pravomoci věděl toho biskup více nežli jeho choť. Zatím však pokládal za rozumnější rozhovor na toto téma nezapřádat.

„Má drahá,“ pravil. „Mám za to, že se v úterý musíme vrátit do Londýna. Zdržím-li se zde, způsobí to vládě nemalé potíže.“

Biskup věděl, že proti tomuto návrhu jeho choť nic namítat nebude; a zároveň měl pocit, že vyklidí-li takto bitevní pole, zápal boje za jeho nepřítomnosti třeba pomine.

„Pan Slope, ten ovšem zůstane zde,“ pravila dáma.

„Ovšem, jak jinak,“ přisvědčil biskup.

A tak po sotva týdenním pobytu ve svém paláci vzal biskup z Barchesteru do zaječích; a celé dva měsíce se tam nevrátil ani poté, co společenská sezóna v Londýně skončila. Během toho času pan kaplan Slope nezahálel, ale aby v katedrále znovu kázal, o to se nepokoušel. V odpovědi na dopisy paní Proudiové, kde mu radila proslovit řadu kázání, se vymluvil na to, že takový podnik raději odloží až na dobu, kdy tam bude ona a sama si bude moci kázání vyslechnout.

Mezičasu využil k upevnění strany Proudieho a Slopa – či spíše strany Slopa a manželů Proudiových – a svůj čas rozhodně nepromarnil. Děkanovi a kapitule se do jejich věcí nepletl až na to, že jim občas uštědřil jemný rýpanec stran toho, co si pan biskup přeje a jak smýšlí o té či oné věci, a to způsobem, jenž byl sdostatek nepříjemný, ale proti němuž se sotva mohli ohradit. Několikrát měl

kázání v jedné odlehlé farnosti, ale o bohoslužbě v katedrále se slovem nezmínil. Započal se zřizováním dvou Škol sabatu biskupa z Barchesteru, oznámil, že bude vybudována Sín barchesterského biskupa pro večerní přednášky pro mladé muže a přednostovi barchesterské železniční stanice napsal několik dopisů, v nichž mu oznamoval, jak velice panu biskupovi záleží na tom, aby přestaly jezdit nedělní vlaky.

Po dvou měsících ale pan biskup s chotí do Barchesteru znovu zavítali; a aby šťastně zvěstovali svůj návrat, ohlásili svůj příjezd slibem, že uspořádají recepci toho nejvelkolepějšího řádu. Pozvánky rozeslali už z Londýna – datovány byly z Bruton Street a odeslány po oné nenáviděné a sabat znesvěcující železnici v obrovském hnědém balíku na adresu pana kaplana Slopa. Mezi pozvanými byl každý v celém Barchesteru a v okruhu dvou mil kolem něho, kdo si říkal „gentleman“, a každá co se zvala „lady“. Pozvánky dostali všichni duchovní diecéze a rovněž mnohé jiné osoby kněžského důstojenství, u nichž si byl pan biskup, či alespoň jeho choť, jakž-takž jisti, že nepřijdou. Každopádně však to měla být záležitost hojně navštívená a pozoruhodná a byly konány přípravy pro přijetí několika stovek hostů.

Mezi grantlyovci nastal v tu chvíli značný rozruch, mají-li či nemají biskupovo pozvání přijmout. První pocit byl nejít a co nejstručněji omluvit sebe i manželky a dcery. Postupně však převládla a nad vášní zvítězila obezřelost. Vikář si uvědomil, že dopustit, aby katedrální duchovenstvo zavdalo biskupovi spravedlivou příčinu k pohoršení, by byl falešný krok. Všichni se tedy v konkláve sešli a dohodli se, že půjdou. Ukážou, že jsou ochotni ctít biskupský úřad, třebaže jeho držitele seabemín milují. Dohodli se tedy, že tam půjdou. Starý pan děkan se tam přišourá, třeba jen na půl hodiny. Kancléř, pokladník, vikář, prebendáři a nižší kanovníci – všichni půjdou a vesměs s sebou přivedou i manželky. Pan Harding byl zvlášť naléhavě vybídnut, aby šel, ale v duchu si umiňoval, že od paní

Proudieové se bude držet co nejdál. A paní Boldová byla odhodlána, že půjde, přestože ji otec ujišťoval, že takové oběti z její strany není vůbec třeba. Když tam měl být celý Barchester, pak ani Eleonora, ani Mary Boldová nechápaly, proč by zrovna ony měly zůstat doma. Což nebyly obě, každá zvlášť pozvány? A nebyla k obrovité páně biskupově pozvánce přiložena zvláštní pozváněčka od pana Slopa sepsaná nanejvýš úctyplnou řečí?

I Stanhopovi tam budou, všichni do jednoho. Kvůli takové příležitosti se i ta letargická matka bude tak dalece obtěžovat. Vlastně do Barchesteru teprve dorazili. Pozvánka na ně čekala v rezidenci. V Barchesteru je předtím nikdo neviděl; a jakou lepší příležitost ukázat se barchesterskému světu mohou mít? Pravda, několik starých známých, jako třeba vikář a jeho choť, už u nich byli a zastihli pana doktora a jeho nejstarší dceru; ale *elitu* rodiny zde dosud žádný nezná.

Doktor si v skrytu duše přál signoře v přijetí páně biskupova pozvání zabránit; ona sama však byla plně odhodlána je přijmout. Styděl-li se otec za to, že mu dceru do biskupského paláce ponesou, pak ona sama žádný takový pocit neměla.

„To víš, že půjdu,“ pravila předtím sestře, která se ji snažila šetrně odradit tím, že to tam bude samý farář a jejich manželky. „Podle mého jsou faráři celkem stejní jako jiní muži, když je vyvlečeš z těch jejich černých hábitů; a co se jejich manželek týče, s těma si už jistě poradím. Papá můžeš říct, že zůstat doma rozhodně nemíním.“

Papá se to řeklo, a ten cítil, že nemůže učinit nic jiného než se poddat. Rovněž měl pocit, že je teď nemístné stydět se nějak za vlastní děti. Takové, jaké jsou, takovými se staly pod jeho záštitou; jak si ustlal, tak si musí lehnout; jaké sémě zasel, tak teď musí sklízet. Sám sice tyto úvahy takovýmto jazykem nepronесl, ale asi takový byl stručný obsah jeho myšlenek. Vidět Madelinu mezi biskupovými hostmi, toho se neděsil proto, že Madelina je mrzák, ale proto, že bude házet své obvyklé návnady a opět stavět na odiv

své vnady a svádět muže; chovat se způsobem, jenž upejpavým Angličankám nemůže být než odporný. V Itálii ho tyto věci zlobily, ale nešokovaly. Tam totiž nešokují nikoho, ale zde v Barchesteru, mezi jeho kolegy faráři se styděl, že by zrovna oni je měli vidět. Takové ho přepadly pocity, ale potlačil je. Co když budou jeho bratři duchovní šokováni! Přece mu za to, že mravy jeho provdané dcery jsou příliš volné, nemohou vzít obroč!

To La Signora Neroni rozhodně neměla obavy, že by mohla někoho šokovat. Její ctižádostí bylo vyvolat senzaci, mít faráře u svých nohou, když už mužské pokolení tvoří v Barchesteru většinou sami duchovní, a každou farářskou paničku poslat domů v záchvatu žárlivosti. Žádný pro ni nebude starý a sotva který příliš mladý. Žádný příliš posvěcený a žádný příliš světský. Byla zcela hotova chytit do léčky samotného biskupa a na jeho ženu potom ohrnout nos. O úspěchu nepochybovala, neboť až dosud měla úspěch vždycky; ale jedna věc byla naprosto nutná: musí si zajistit jednu pohovku jen pro sebe.

Pozvánka doktoru a paní Stanhopovým s rodinou byla zaslána v obálce, na jejímž obalu bylo jméno pana Slopa. Signora záhy zvéděla, že paní Proudieová v paláci ještě není a že vše zařizuje kaplan. Vyhovovalo jí mnohem líp obrátit se na něj než na onu dámu a napsala mu tudíž to nejrozkošnější psaníčko na světě. Všechno vysvětlila v pěti řádcích, prohlásila, jak nemožné je pro ni netoužit poznat takové osobnosti jako je biskup z Barchesteru a jeho choť, a budiž jí dovoleno dodat, i pan kaplan Slope, vylíčila svůj neblahý stav a nakonec prohlásila, že je ubezpečena, že jí paní Proudieová odpustí její smělost, když požádá, aby ji tam donesli na pohovku. Od kaplana Slopa obdržela právě tak zdvořilou odpověď – ve velkém salónu, hned nad velkolepým schodištěm, bude rezervována pohovka výhradně pro ni.

Den recepcy už zatím nadešel. Pan biskup s chotí, jak se na vysoce postavené lidi sluší, přijeli z Londýna teprve dopoledne

onoho pohnutého dne; zato pan kaplan Slope se činil dnem i nocí, aby všechno bylo náležitě připraveno. A věru bylo co činit. Bůhví jak dlouho v paláci žádná recepce nebyla. Musel se proto obstarat nový nábytek, nové hrnce a pánve, nové šálky a misky, nové talíře a podnosy. Paní Proudiová zprvu prohlásila, že k něčemu tak sprostému, jako je jídlo a pití, se nesníží; ale pan kaplan Slope jí tu šetrnost vymluvil, či spíše vypsál! Biskupové mají být pohostinní a pohostinnost znamená jídlo a pití. Na večeři se tedy přistoupilo, ale s tím, že při jejím konzumování musí hosté stát.

V prvním poschodí byly navzájem propojené čtyři komnaty, jež byly označeny jako salóny, přijímací pokoj a budoár paní Proudiové. Za starých časů bývala jedna ložnicí biskupa Grantlyho a druhá obývací pokoj a pracovna v jednom. Současného biskupa však přemístili dolů do zadního salónku a bylo mu dáno na srozuměnou, že přijdou-li jeho duchovní v příliš velkém houfu, může je přijmout v jídelně. Zprvu se mu nechtělo ustoupit, ale po krátké debatě povolil.

Paní Proudiové srdce prudce bušilo, když tu suitu pokojů prohlížela. Byly vskutku nesmírně velkolepé, anebo takové alespoň budou při osvětlení; a přesto byly vybaveny s chvályhodnou úsporností. Veliké místnosti, jsou-li plné lidí a plné světel, vypadají dobře právě proto, že jsou veliké a plné a osvětlené. Malé místnosti naopak vyžadují nákladné vybavení a bohatý nábytek. To paní Proudiová věděla a také toho pozitivně využila; proto měl z každého stropu viset obrovský plynový lustr s dvanácti hořáky.

Lidé měli přijít v deset, večeře měla trvat od dvanácti do jedné a v půl druhé mělo být po všem. Kočáry měly přijíždět až k vnitřní městské bráně a odjíždět od vnější. Žádalo se, aby byly přistaveny ve tři čtvrtě na jednu. Bylo to skvěle zařízeno, pan kaplan Slope byl hotový poklad.

V půl desáté vstoupili do velkého přijímacího sálu pan biskup s chotí a jejich tři dcery – a byli věru náramně velkolepí a náramně

velební! Pan kaplan Slope byl dole a uděloval poslední pokyny stran vína. Dobře věděl, že kuráti a venkovští faráři a jejich rodinní příslušníci nepotřebují tak ušlechtilý artikl jako hodnostáři z chrámového nádvoří. Takové věci je užitečné odstupňovat, pro ty přídavné stoly v koutě plně stačí Marsala po dvaceti šilincích za tučt.

„Pane biskupe,“ pravila dáma, když se biskup uvelebil, „na tu pohovku si prosím pěkně nesedejte; ta se má zvlášť rezervovat pro jednu dámu.“

Biskup vyskočil a usedl na rákosem vypletenou židli.

„Jednu dámu?“ zeptal se krátce. „Máte na mysli nějakou konkrétní dámu, má drahá?“

„Ano, biskupe, jednu konkrétní dámu,“ pravila jeho choť neobtěžujíc se s výkladem.

„Ona nemá nohy, papá,“ uchichtla se nejmladší dcera. „Nemá nohy?“ vyvalil oči biskup.

„Co to mluvíš za nesmysly, Netto,“ napomenula ji Olivie. „Má nohy, jenže se na ně nepostaví. Pořád musí setrvávat vleže a všude ji musí nosit tři nebo čtyři sluhové.“

„Jemináčku, to je divné!“ vyhrkla Augusta. „Všude ji musí nosit čtyři sluhové. Dejte pokoj, to by se mi určitě nelíbilo. Je to tam vzadu v pořádku, mamá? Mám pocit, že se mi to rozepnulo,“ otočila se zády k své úzkostlivé máti.

„Rozepnulo, bodejt' by ne,“ pravila, „a navíc ti kouká metr tkalounů od spodničky. Nevím, proč paní Richardsové tolik platím, když se ani neobtěžuje podívat se, vypadáš-li k světu.“ A paní Proudiová trhla tkalouny sem a šklubla šaty tam, dcerou pořádně zacloumala a zatřásla a pak prohlásila, že už je to dobré.

„Ale,“ ozval se znova biskup, jenž umíral zvědavostí stran té záhadné dámy a jejích nohou, „kdo to má na té pohovce ležet? Jakkak se jmenuje, Netto?“

Rozhovor přerušilo hromové zabušení na přední vchod. Paní Proudiová vstala a lehce se otřepala a před zrcadlem si po obou

stranách lehce přiklepla čepec. Dívky stály všechny na špičkách a znovu si upravily vázanky na prsou a pan kaplan se hnal nahoru a bral tři schody najednou.

„Ale kdo to má být, Netto?“ zašeptal biskup své nejmladší dceři.

„La Signora Madeline Vesey Neroni!“ odvětila šeptem dcera, „dohlédněte, ať si na tu její pohovku nikdo nesesadá!“

„La Signora Madeline Vicinironi!“ mumlal jen tak pro sebe z míry vyvedený prelát. Kdyby mu byli řekli, že tam má přijít sám král Šalomoun nebo královna ze Sáby, nemohl být víc udiven. La Signora Madeline Vicinironi, která se nemůže postavit na nohy, si v jeho salóne objednala pohovku! – Kdo to může být? Dále se však už vyptávat nemohl, právě totiž by li ohlášení pan doktor a paní Stanhopovi. Byli posláni napřed a tak uklizeni z cesty, aby signora měla hojnost času nechat se pohodlně naložit do kočáru.

Pan biskup se jen culil na prebendářovu choť a paní biskupová vítala prebendáře samými úsměvy. Byl představen pan kaplan Slope, jenž byl unesen, že se může seznámit s mužem, o němž už tolik slyšel. Pan doktor se tuze hluboce uklonil a pak se zatvářil, jako že on tento kompliment nemůže opětovat, pokud jde o pana kaplana Slopa, o němž dosud ničeho neslyšel. Přes svou dlouhou nepřítomnost v Anglii pan doktor dobře poznal, kdy má před sebou anglického džentlmena.

A pak už se hosté hrnuli v hejnech: Manželé Quiverfulovi a jejich tři dospělé dcery. Manželé Chadwickovi a jejich tři dospělé dcery. Hřmotný kancléř s chotí a jejich syn, duchovní v Oxfordu. Hubeňoučký doktůrek bez jakéhokoliv doprovodu. Pan Harding s Eleonorou a slečnou Boldovou. Děkan zavěšený do vytáhlé staré panny, jeho jediné dcery, u níž nyní bydlel, dámy to velmi učené ve věci kamenů, kapradin, rostlin a hmyzu, která napsala knihu o okvětních lístcích. Svým způsobem obdivuhodná žena byla slečna Trefoilová! Dále se objevil advokát Finnie s manželkou k nemalému ohromení mnohých, kteří jej nikdy předtím v žádném

salónu neviděli. Bylo tam všech pět barchesterských lékařů a starý Scalpen, apatykář a trhač zubů na odpočinku, kterého pozvání od biskupa tehdy poprvé poučilo, že se má pokládat za někoho, kdo patří k vyššímu stavu. Potom se dostavili pan vikář a jeho choť se svou starší dcerou Griseldou, útlou bledou plachou sedmnáctiletou dívkou, která se div nedržela matky za sukně a pozorovala svět klidnýma bdělýma očima, dívkou, která slibovala rozvít se a dozrát ve velikou krásku.

A tak se komnaty zaplnily a vytvořily se hloučky a každý nově příchozí složil poklonu Jeho Lordstvu a šel dál, netroufaje si poutat na sebe mnoho pozornosti tohoto velikého muže. Vikář si velmi srdečně potřásl rukou s doktorem Stanhopem a paní Grantlyová si sedla vedle páně doktorovy choti. A paní Proudiová tu poletovala s patřičnou graciézností, odměřujíc množství své přízně podle kvality hostů, zrovna jako to předtím činil pan kaplan Slope s vínem. Ale pohovka byla ještě pořád prázdná a pětadvacet dam a pět pánů bylo pozorným kaplanem zdvořile upozorněno, aby si na ni nesesali.

„Proč jenom nejde?“ říkal si v duchu biskup. Jeho mysl signora tak zaměstnala, že málem zapomněl, že se má chovat jako episkopos.

Konečně se ke schodům do dvorany přihnul kočár – zcela jinak než kterýkoli povoz, co tam onoho večera přijel. Nastala hotová vřava. Doktor Stanhope, právě stojící v salóne, rázem poznal, že přijíždí jeho dcera, a uchýlil se do nejzazšího kouta, aby její příchod neviděl. Paní Proudiová se načepýřila, neboť cítila, že se děje něco závažného. Pan biskup si pudově uvědomil, že to konečně dorazila La Signora Vicinironi, a pan kaplan Slope chvátal do haly, aby jí z kočáru pomohl.

Byl však bezmála sražen a pošlapán průvodem, s nímž se na schodišti střetl. Sotva se trochu sebral a otřepal, sledoval průvod vzhůru po schodech. Signoru nesli hlavou vpřed, hlavu jí opatroval její bratr a italský sluha, jenž byl na tu práci zvyklý. O její

nohy pečovali panská a italský panoš, a pak následovala Charlota Stanhopová, jež dohlížela, aby se vše konalo s náležitým šarmem a zachovalo se *decorum*. Tímto způsobem se snadno vyšplhali do salónu, a poněvadž se dav široce rozestoupil, mohla se signora bezpečně uvelebit na pohovce. Pro jistotu totiž předem vyslala sluhu, aby zvěděla, zda je to pohovka pravostranná či levostranná, neboť podle toho se musela obléci, zejména pokud šlo o náramky.

A věru velmi slušivé bylo to její oblečení. Bílý samet bez jediné ozdoby až na bohatou bílou krajku lemovanou přes prsa a kolem rukávů perlami. Přes čelo měla stuhu z rudého sametu, uprostřed níž se skvěl na medailonku skvostný mozaikový Amor, křídélka vybarvená do překrásného azuru a buclatá líčka zářivě růžová. Na paži, kterou ji její poloha nutila stavět na odiv, měla tři nádherné náramky, každý z jiných kamenů. Na pohovce před sebou, přes podušku a čelo svého lože měla rozprostřenu nachovou pláštěnku či šálu, která jí obepínala celé tělo a skrývala nohy. Její oblečení a vzezření, taková krása a ještě k tomu bez pohybu, zářivá bělost šatu, jež na té barvě zvlášť zvýrazněla, líbezná hlava a veliké výrazné jasné pronikavé oči – nebylo možno jinak.

Ať muži či ženy, museli hledět jenom na ni.

A nic jiného nikdo po několik minut také nečinil.

Pozornost poutali i její nosiči. Tři sloužící byli z Itálie, a i když ve vlasti dost možná žádná zvláštnost, v barchesterském paláci jí byli v míře vrchovaté. Jeden sluha byl zvlášť nápadný, a u některých hostů vyvolal pochybnosti, není-li to spíš přítel rodiny. Stejnou nejistotu vyvolal Ethelbert. Sluha byl oděn ve splývavý, dobře přiléhající župan z obyčejného černého sukna. Měl bodrý čistý obličej, buclatý a samolibý, bez jediné poskvrnky vousu a kolem krku volný černý hedvábný šátek. Biskup se mu pokoušel uklonit, ale ten dobře cvičený chlapík si ho ani nepovšiml a zcela nenuceně z místnosti zas vypochoďoval a žena s chlapcem ho následovali.

Ethelbert Stanhope byl oblečen od hlavy až k patě ve světle modrém. Měl na sobě to nejvolnější modré sako, velmi krátké a střižené do hranata na způsob lovecké kazajky. Lemováno bylo azurově modrým hedvábím. Pod sakem měl modrou atlasovou vestu, modrý šátek pod krkem upevněný korálovým prstenem a tuze volné modré kalhoty, takže mu skoro nebylo vidět nohy. Jeho hebký lesklý vous byl hebčí a lesklejší než kdy předtím.

Biskup, který se už jednou zmýlil, považoval i jeho za sluhu a snažil se mu uvolnit cestu. Jenže Ethelbert ho záhy vyvedl z omylu.

11

Recepce u paní Proudiové – ukončení

„Barchesterský biskup, nemýlím-li se,“ zahlaholil Bertie Stanhope, upřímně mu podáváje ruku. „Nesmírně mě těší, že vás poznávám. Jsme zde v poněkud stísněných poměrech, vidíte?“

A věru také byli. Dav je zatlačil za čelo pohovky – biskup se tam chystal přijmout svého sličného hosta a ten druhý ji zas nesl – a tak se teď mohli sotva hnout.

Biskup mu rychle podal ruku a provedl svůj nacvičený úklon a bylo mu nesmírným potěšením, že poznává – . Dál nemohl, poněvadž nevěděl, není-li jeho nový známý signor nebo hrabě, či snad kníže.

„Sestra vám všem působí velké potíže,“ prohodil Bertie.

„Ale vůbec ne! Co vás nemá!“ Biskupa nesmírně těší, že může signoru Vicinironi uvítat – aspoň tak to říkal – a prodíral se k čelu pohovky. Každopádně se dověděl aspoň tolik, že jeho zvláštní hosté jsou sourozenci. Ten pán, předpokládal, je určitě signor Vicinironi – a co když hrabě nebo kníže? Je úžasné, jak dobře hovoří anglicky. Má jen takový lehounký nádech cizího přízvuku, nic víc.

„V Barchesteru se vám jinak líbí?“ tázal se Bertie.

Pan biskup se zatvářil důstojně a pravil, že v Barchesteru se mu vskutku líbí

„Nejste tu, tuším, ještě nijak dlouho,“ pravil Bertie.

„Ne, nijak dlouho,“ přitakal biskup a znovu se snažil prokřestit si cestu mezi opěradlem pohovky a hřmotným farářem, který přes ně civěl na signoriny grimasy.

„Předtím jste biskupem nebyl, vidíte?“

Doktor Proudie mu vysvětlil, že je to jeho první diecéze. „Aha – to jsem si myslel,“ pokračoval Bertie, „ale někdy s vámi taky zamávají, vidíte?“

„Translace se občas praktikují,“ prohlásil doktor Proudie, „byť ne tak často jako v dřívějších časech.“

„Dnes je všechny stříhaj více méně na jedno brdo, vidíte?“ míní Bertie.

Biskup se vůbec nezmohl na odpověď, zato se znovu pokusil pohnout tlustým farářem.

„Ale práce je myslím rozdílná?“ pokračoval Bertie. „Je jí v Barchesteru hodně?“ Toto bylo řečeno přesně takovým tónem, jakým třeba mladý písař na admiraltě klade stejnou otázku bratru akolytovi na ministerstvu financí.

„Práce biskupa anglikánské církve,“ pravil doktor Proudie s notnou dávkou důstojnosti, „není snadná. Odpovědnost, kterou nese, je vskutku obrovská.“

„Ano?“ Bertie zeširoka otevřel ty své obdivuhodné pomněnkové oči. „No, já se odpovědnosti nikdy nebál. Sám jsem kdysi pomýšlel na to, stát se biskupem.“

„Stát se biskupem!“ žasl doktor Proudie.

„To jest knězem – chápete, nejprve knězem, a potom biskupem. Jednou se do toho dát, tak jsem se toho držel. Ale celkově se mi nejvíc zamlouvá římská církev.“

Na takovou debatu biskup nestačil, proto raději mlčel. „Vezměte si třeba otce,“ pokračoval Bertie, „ten se toho nedržel. Mám dojem, že se mu znechutilo říkat totéž a pořád dokola. Mimochodem, pane biskupe, otce jste tu někde neviděl?“

Biskup žasl jako snad nikdy. Neviděl-li jeho otce? „Ne,“ odvětil, dosud neměl to potěšení. Ale doufá, že se s ním seznámí, a po těch slovech se veškerou silou opřel do nehybného tělnatého faráře.

„Je tady někde v salónu,“ pravil Bertie, „a co nevidět se objeví. Mimochodem, o Židech toho víte hodně?“

Konečně se panu biskupovi naskytla možnost úniku. „Promiňte,“ pravil, „ale musím obcházet salón.“

„Dobrá, já vás asi budu následovat,“ řekl Bertie. „Hrozné vedro, vidíte?“ Tato slova adresoval vypasenému rektorovi, s nímž se dostal do nejtěsnějšího styku. „Tu pohovku už ani hůř umístit nemohli, co kdybychom s ní drobet hnuli? Pozor, Madelino!“

Pohovka byla vskutku tak nevhodně postavena, že kdo se octl za ní, dostával se odtamtud náramně těžko – byla tam jen úzká ulička, kterou stačila zatarasit jediná osoba. To bylo prachmizerné a Bertieho napadlo, že bude dobře to uspořádání vylepšit.

„Pozor, Madelino!“ pravil a obrátil se na tlustého faráře. „Jen mi maličko pomozte a drobet to postrčte!“

Farářova váha spočívala na pohovce a mimoděk propůjčila veškerou svou hybnost prudkému pohybu, jež Bertie záměrně vyvolal.

Pohovka se rozběhla ze svého kotviště a ocitla se bezmála ve středu místnosti. Paní Proudiová stála s kaplanem Slopem před signorou a snažila se, seč mohla, dělat blahosklonnou a družnou; ale nebyla zrovna v nejlepší náladě. Zjistila totiž, že kdykoliv na dámu promluvila, dáma odpověděla tím, že promluvila na pana Slopa. Pan Slope se jí nepochybně zalíbil; ale aby si jí někdo všímal méně než nějakého kaplana, s tím se paní Proudiová nehodlala smířit.

Začínala být pompézní, prkenná a dotčená, když tu se naneštěstí kolečko od pohovky zachytlo do její krajkové vlečky a bezmála celou tu její parádu odneslo. Bylo slyšet povolovat záhyby, praskat švy, náběry se rozletěly a kanýry padaly a boky se odhalily; dlouhá troska potrhané krajky zohyzdila koberec, stále se ještě držíc v tom mizerném kolečku, po němž se pohovka šinula.

Když se do žuly položí nálož, je to pastva pro oči válečníků, její síla a souměrnost budí obdiv. Je to dílo věků. Její úhledné výklenky, její hlazené parapety, její kazematová poschodí ukazují veškerou zručnost moderní vědy. Vzápětí se však k zrádnému doutnáku přiloží malá jiskérka – k nebi stoupá mračno prachu – a pak už není vidět nic než dým a prach a ošklivé úlomky.

Víme, jak Juno vzkypěla hněvem, když byla pohaněna její krásou. Víme též, jaké bouře hněvu se dokáží zrodit i v nebeské mysli. Jak tehdy asi na hoře Idě hleděla na Parida Juno, tak hleděla paní Proudiová na Ethelberta, když jí noha pohovky vjela do krajkové vlečky.

„Ach Bertie, ty idiote!“ zvolala signora, když viděla, co se stalo a jaké to bude mít následky.

„Idiote,“ opakovala ozvěnou paní Proudiová, jako by ten výraz nebyl ani zdaleka tak silný, aby stačil vyjádřit její hněv, „já ho naučím –“ a letmo se rozhlédnuvši kolem, aby zjistila rozsah zkázy, usoudila, že v danou chvíli učiní nejlíp, když posbírá rozházené *débris* svého roucha.

Když Bertie viděl, co provedl, vrhl se přes pohovku a padl před uraženou dámou na kolena. Bezpochyby chtěl potrhanou krajku uvolnit z kolečka: jenže vypadal, jako když prosí nějakou bohyni za odpuštění.

„Ruce pryč, pane!“ zvolala paní Proudiová. Z kterého úryvku veršovaného dramatu ten výraz čerpala nelze říci, zcela jistě jí však uvízl v paměti a pro danou příležitost jí připadal patřičně vznešený.

„Zaletím tam, kde předou samy víly, a škodu napravím, jen když mi odpustíte!“ žadonil Ethelbert stále ještě na kolenou.

„Ruce pryč, pane!“ vzkřikla paní Proudiová s dvojnásobným důrazem a div ne bez sebe hněvem. Ta narážka na víly byl holý výsměch a měl ji přede všemi zostudit, tak to alespoň viděla. „Ruce pryč, pane!“ téměř zavřískla.

„To já ne, to ta prokletá pohovka,“ hájil se Bertie, vzhlížeje jí úpěnlivě do tváře a zvedaje obě ruce na důkaz, že se jejích věcí nedotýká, ale stále ještě setrval na kolenou.

A tehdy se signora zasmála; ne nijak hlasitě, ale slyšet to bylo. A zrovna jako tygřice oloupená o mládě se vrhá se stejným hněvem na kohokoliv ve své blízkosti, tak se paní Proudiová rozlítla na svého ženského hosta.

„Madam!“ pravila – a je nad síly umělecké prózy vypovědět, jaký oheň jí sršel z očí.

Signora jí na okamžik zírала přímo do tváře, a pak se otočila k bratrovi a řekla rozmarně: „Bertie, ty idiote, okamžitě vstaň!“

Zatím už se kolem paní biskupové shromáždili pan biskup, pan kaplan Slope a její tři dcery a posbírali rozseté trosky její velkoleposti. Dívky utvořily za svou matkou kruhový šik a takto, následující ji a nesouce ty trosky, opustily salón způsobem, který tak docela nepostrádal jisté důstojnosti. Paní Proudiová musela vyklidit pole a jít se převléknout.

Sotvaže to souhvězdí kolem něho proplulo, zvedl se Ethelbert s kolenou a obořil se s předstíraným hněvem na tlustého faráře: „Koneckonců jste tím vinen vy, pane – ne já. Ale vy třeba zrovna čekáte na obroč, tak jsem to vzal na sebe.“

Načež se strhl smích na účet tlustého faráře, a připojili se k němu jak biskup, tak kaplan; a tím se situace poněkud uklidnila.

„Ach, Vaše Lordstvo, mě ta nehoda neskonale mrzí,“ pravila signora a napřáhla ruku tak, že biskupovi nezbylo než se jí chopit. „Můj bratr je tak zbrklý. Prosím posad'te se a dopřejte mi to potěšení vás poznat. Jsem sice tak ubohé stvoření, že potřebuji pohovku, ale abych ji potřebovala celou, tak sobecká zas nejsem.“

Madelina se vždy dovedla uhnout tak, aby uvolnila místo pro pána; kdežto, jak prohlašovala, krinolíny jejích přítelkyň jsou na to příliš objemné.

„Pouze pro to potěšení vás poznat,“ pravila, „jsem se sem nechala přinést. Samozřejmě při vašem postavení se nedá ani doufat, že byste vy zavítal k nám na návštěvu. A na našich anglických večírcích bývá všecko tak nudné a tak důstojné. Víte, Vaše Lordstvo, že při cestě do Anglie bylo mou jedinou útěchou pomyšlení, že se seznámím s vámi?“ utkvěla na něm pohledem d'áblíce.

Biskupovi však připadala spíše jako anděl, a přijímaje nabízené místo, usedl vedle ní. Vyslovil nějakou banálnost, jak hluboce si

cení, že podstoupila tak únavnou cestu, a čím dál víc mu vrtalo hlavou, kdo ta kráska vlastně je.

„Můj smutný příběh je vám zřejmě znám?“ pokračovala.

Biskup o něm nevěděl ani slova. Věděl však, či aspoň si myslel, že ví, že nedokáže sama vejít do místnosti jako jiní, a toho se chytil. Nasadil výraz nevýslovného zármutku, a pravil, že je mu známo, jaké soužení na ni Bůh seslal.

Signora se nejrozkošnější z kapesníků lehce dotkla koutku očí. Ano, pravila, byla podrobena těžkým zkouškám – byla zkoušena tak, že by to normální člověk ani nevydržel; ale dokud jí zůstalo její dítě, má na světě všechno. „Ach, Vaše Lordstvo,“ zvolala, „vy to dítě musíte vidět – to poslední poupě obdivuhodného rodu: musíte matce ponechat naději, že vložíte své svaté ruce na její hlavičku a vysvětlíte ji na vzor ženských ctností. Mohu v to doufat?“ Zírala biskupovi přímo do očí, dotýkajíc se jeho paže.

Pan biskup byl taky jenom člověk a přisvědčil. Konečně tím ho jenom žádá o biřmování své dcery. Žádost je to vlastně naprosto zbytečná, poněvadž to stejně udělá, až ta mladá dáma obvyklým způsobem předstoupí.

„Krev Tibérioiva,“ pravila signora téměř šeptem, „v jejích žilách koluje Tibérioiva krev. Je to poslední z Neronů!“

Biskup sice kdysi slyšel o posledním potomku Visigotů a na mysl mu přišla jakási matná vzpomínka na posledního Mohykána, ale že by před něj přinesli k požehnání poslední ratolest z rodu Neronů, to bylo omračující. Nicméně dáma se mu líbí: myslí jí to náležitě a hovoří s větší dávkou vybranosti než ten její bratr. Ale kdo jsou ti lidé? Nyní je nad slunce jasnější, že ten modrý šílenec s hedvábným plnovousem není kníže Vicinironi. Dáma je vdaná a je ovšem jednou z Vicinironiů po svém choti. Pan biskup byl zas o něco chytřejší.

„A kdy ji navštívíte?“ vyhrkla náhle signora.

„Navštívím koho?“ podivil se biskup.

„Mou dceru,“ pravila matka.

„A kolik je slečně dceři let?“

„Právě sedm,“ odvětila signora.

„Ach to je ještě moc mladá,“ zavrtěl biskup hlavou, „až příliš mladá!!“

„Jenže u nás v slunné Itálii je to jinak; my nepočítáme podle let,“ a signora biskupovi ušetřila jeden ze svých nejrozkošnějších úsměvů.

„Ale skutečně je příliš mladá,“ trval na svém biskup, „my nikdy nebiřmujeme dřív než –“

„Ale promluvit s ní můžete; může od vás, z vašich posvěcených rtů slyšet, že za to, že je Římanka, nebude zavržena; že může být z Neronů a přitom křesťankou; že sice za své černé kadeře a smavé líce vděčí krvi pohanských Caesarů, ale přesto může být dítětem boží milosti; vidíte, že jí to povíte, příteli?“

Přítel slíbil, že poví, a zeptal se, zda dceruška umí katechismus.

„Ne,“ pravila signora, „v zemi prolezlé kněžžoury a znečištěné modlářstvím Říma jsem jí taková ponaučení nedovolila. Ta posvátná slova se musí naučit odříkávat až tady v Barchesteru. Ach, kéž byste ji tak mohl učit vy!“

Doktoru Proudieu se dáma rozhodně líbila, ale vzhledem k tomu, že byl biskup, nebylo pravděpodobné, že by on sám uváděl dívku do prvních základů katechismu; proto přislíbil, že jí pošle učitele.

„Ale i tak ji sám navštívíte, Vaše Lordstvo?“

Biskup souhlasil, ale kde prý ji má vyhledat?

„V domě mého papá,“ pravila signora s nádechem překvapení nad tou otázkou.

Zeptat se přímo, kdo je její papá, si biskup doopravdy netroufal; a tak ji nakonec musel opustit, aniž té záhadě přišel na kloub. Do salónu se totiž vrátila paní Proudiová ve svém druhém nejlepším oblečení a její choť nepovažoval za moudré setrvat nadále v důvěrném rozhovoru s dámou, již jeho vládyně zřejmě chová v tak nepatrné úctě. Vzápětí se střetl s nejmladší dcerou.

„Netto, víš kdo je otcem signory Vicinironi?“

„Žádné Vicinironi, papá,“ pravila Netta, „ale Vesey Neroni a je to dcera pana doktora Stanhopa. Ale já musím jít a ze zdvořilosti pohovořit s Griseldou Grantlyovou; vždyť s tou ubohou dívkou za celý večer nikdo nepromluvil!“

Tak doktor Stanhope! Doktor Vesey Stanhope! Dcera doktora Veseye Stanhopa, o jejímž sňatku s jakýmsi zhýralým italským ničemou se kdysi cosi doslechl. A to opovážlivé štěně, co ho zkoušelo z jeho biskupských povinností, je starého Stanhopa syn, a ta dáma, co ho zapřísahala, aby přišel učit katechismu její dcerku, je starého Stanhopa dcera! Dcera jednoho z jeho prebendářů! Jak mu tyto myšlenky bleskly hlavou, rozlít se skoro tak jako předtím jeho choť. Nicméně nemohl to nepřiznat: matka poslední ratolesti rodu Neronů je příjemná žena.

Doktor Proudie vycupital do vedlejší místnosti, kde byl shromážděn houf grantlyovských duchovních, mezi nimiž čněl vikář, zatím co starý děkan seděl bezmála pohřben v obrovské lenošce u krbu. Biskupovi nemálo záleželo na tom být milostivý a pokud možno snížit roztrpčení, která vyvolal jeho kaplan. Necht' pan kaplan Slope obstará to *fortiter in re*, on sám bude vlévat ono *suaviter in modo*.

„Prosím, jen zůstaňte sedět, pane děkane, neobtěžujte se vstát,“ pravil, když se stařec pokoušel zvednout, „považuji to za velkou čest, že jste přišel na takovéto omnium gatherum Ale my jsme se zde sotva usadili a paní Proudieová se zatím nestačila sejít se svými přáteli tak, jak by si to sama přála. Inu, pane vikáři, koneckonců v Oxfordu jsme na vás nebyli tak přísní.“

„To ne,“ pravil vikář, „pouze jste nám vytrhali zuby a vyřízli jazyky; ale ještě jste nám dovolili dýchat a polykat.“

„Chachacha!“ zasmál se biskup, „vyříznout oxfordskému hodnostáři jazyk není zas tak docela snadné, a co se zubů týče, chachacha! tak, jak jsme tu věc nakonec nechali, je velmi divné, že představení

kolejí nemají mít volné ruce zrovna tak, jako když byl hebdomadální výbor v plném lesku; co říkáte vy, pane děkane?“

„Starý člověk, milorde, si na změny nikdy nepotrpí,“ pravil děkan.

„Je-li tomu tak, tak jste to určitě pořádně zpackali,“ vikář na to, „a abych pravdu řekl, myslím, že jste to doopravdy zvorali. Každopádně musíte přiznat: neudělali jste ani polovinu toho, co jste se holedbali, že uděláte.“

„A co se vašeho systému profesorů týče,“ začal zvolna kancléř. Ale nebylo mu vůbec souzeno dostat se za tento začátek.

„Když už je řeč o profesorech,“ ozval se jasný hlas hned za kancléřovým loktem, „co všechno byste se vy Angličané mohli naučit od Německa; jenže jste všichni příliš pyšní.“

Biskup se ohlédl a zjistil, že ten odporný mladý Stanhope je mu v patách. Děkan na něho zíral jako na zjevení; a s ním dva tři prebendáři a nižší kanovníci. Vikář se zasmál.

„Němečtí profesori jsou učení mužové,“ pravil pan Harding, „ale –“

„Němečtí profesori!“ zasténal kancléř, jako by jeho nervová soustava utrpěla takový šok, jaký může vyléčit jen týden oxfordského vzduchu.

„Ano,“ pokračoval Ethelbert; vůbec nechápal, proč by měl být německý profesor v očích oxfordského dona opovržením hodný. „Uznávám, že věhlas se nejlépe získá v Oxfordu. Ale v Německu profesori doopravdy učí; v Oxfordu podle mého jenom dělají, že učí, a někdy ani to. Vaše univerzity vám co nevidět spadnou na hlavu, nenecháte-li se poučit od Němců.“ Na to nebylo odpovědi. Šedesátiletí důstojní páni duchovní se přece nesníží, aby o takové věci vedli diskusi s mladíkem v takových šatech a s takovými vousy.

„Máte u vás v Plumsteadu dobrou vodu, pane vikáři?“ otázal se biskup, aby změnil téma rozhovoru.

„Děkuji, docela dobrou,“ odvětil doktor Grantly.

„Ale rozhodně ne tak dobrou jako víno, milorde,“ prohodil vtipný nižší kanovník.

„A ani ne tak všeobecně používanou,“ pravil další, „to jest pro vnitřní aplikaci.“

„Chachacha!“ zasmál se biskup, „dobrý vinný sklep v domě je věc velmi příjemná.“

„To ti vaši němečtí profesori, pane, mají asi raději pivo,“ řekl sarkasticky hubeňoučkový prebendář.

„Ti neholdují jednomu ani druhému,“ odpověděl Ethelbert, „a tím se patrně vysvětluje jejich vyšší úroveň. To zas židovský profesor –“

Urážka se stávala příliš hlubokou, než aby ji duch Oxfordu snesl. A tak pan vikář odešel na jednu stranu a kancléř na druhou a za nimi jejich učedníci, až biskup s mladým reformátorem na krbové předložce osaměli.

„Já jsem byl jeden čas taky žid,“ začal Bertie.

Biskup byl odhodlán nenechat si líbit žádný další výsledek ani se za žádnou cenu dát zavést do Palestiny; a tak se opět rozpomenul, že má cosi velmi konkrétního k vyřízení, a mladého Stanhopa tam nechal s děkanem. Děkan ještě nepochodil nejhůř, neboť Ethelbert mu věrně vylíčil své pozoruhodné zážitky ze Svaté země.

„Pane Hardingu,“ oslovil biskup bývalého správce, „chtěl jsem s vámi pohovořit o ústavu. Víte bezpochyby, že se místo správce bude obsazovat.“

Panu Hardingu se trochu rozbušilo srdce a přiznal, že o tom slyšel.

„Samozřejmě,“ pokračoval biskup, „pro mne existuje toliko jeden muž, jehož bych si na onom místě mohl přát vidět. Neznám ale váš názor na tu věc, pane Hardingu –“

„To se dá říci velmi snadno, milorde,“ pravil ten druhý, „místo přijmu, bude-li mi nabídnuto, a oželím, když je dostane jiný.“

Biskup prohlásil, že taková slova slyší velmi rád. Pan Harding si může být zcela jist, že nikdo jiný je nedostane. Je tu jen několik málo okolností, které nepatrně změní povahu povinností. Pan Harding o tom patrně ví a nebude snad mít nic proti tomu, aby to probral

s kaplanem Slopem. Pan kaplan Slope totiž té záležitosti věnoval značnou pozornost.

Aniž věděl proč, pan Harding se náhle cítil stísněn a znepokojen. Co mu takový Slope může udělat? Změny být musí, to ví. Jejich povahu musí správci někdo sdělit a přirozeně kdo jiný než právě páně biskupův kaplan? Takto si v duchu argumentoval, aby sám sebe uklidnil, leč marně.

Pan kaplan Slope zatím už zaujal místo na signorině pohovce, které biskup předtím uvolnil, a ve společnosti oné dámy setrval do okamžiku, kdy bylo třeba uspořádat houfy hostů k večeři. Paní Proudiová to s nikoli spokojenýma očima sledovala. Což se jí ta ženská nevysmála v její tísní a cožpak to kaplan Slope neslyšel? Což to není italská intrikánka, napůl vdaná a napůl nikoli, na výsost afektovaná, namyšlená a nestydatá? Což není strašlivě vyparáděná sametem a perlami, které jí nikdo ze zad nestrhal? A hlavně, cožpak si nemyslí, že je krásnější než její sousedky? Říci, že paní Proudiová žárlila, by znamenalo vylíčit její pocity chybně. Sama neměla ani té nejmenší touhy, aby se do ní kaplan Slope zamiloval. Horoucně však toužila po kadidle páně Slopových duchovních a světských služeb a bylo jí proti mysli, že by měly být vyšinuty ze svých kolejí kvůli nějaké signoře Neroni. Podle ní měl kaplan signoru z povinnosti nenávidět; z jeho chování však usoudila, že má k nenávisti velmi daleko.

„Pojďte, pane kaplane,“ zašustila kolem něho a zatvářila se přesně tak, jak cítila, „nemůžete trochu pomoci? Prosím, odved'te paní Grantlyovou k večeři!“

Paní Grantlyová to slyšela a unikla. Paní Proudiová ta slova ani nedořekla, a zamýšlená oběť se už zavěsila do jednoho z kurátů svého chotě a byla tak spasena. Co by tomu vikář asi řekl vidět ji tak scházet ze schodů s kaplanem Slopem?

I pan kaplan Slope slyšel, ale rozhodně nebyl tak poslušný, jak se od něho čekalo. Ba co víc, údobí poslušnosti pana kaplana Slopa

vůči paní Proudieové se chýlilo ke konci. Rozejít se s ní teď ani v budoucnu si nepřál, pokud by se tomu dalo vyhnout. Umínil si však stát se v paláci pánem, a poněvadž ona si umínila totéž, nedalo se vyloučit, že se spolu střetnou.

Než od signory odešel, postavil před ni malý stolek a prosil, aby mu ráčila sdělit, co jí má přinést. Jí prý je to docela jedno – nic – cokoliv. Právě teď prý cítí bídu svého postavení, teď, když musí zůstat sama. Tedy, kousek kuřete, trochu šunky a skleničku šampaňského.

Pan Slope byl nucen vysvětlit, nikoli bez uzardění za svého chleboďárce, že šampaňské se nepodává.

Zrovna tak postačí sherry. A potom pan Slope sestoupil dolů a doprovázel učenou slečnu Trefoilovou. Může mu říci, zeptal se, zda se kapradí v Barsetshiru vyrovná kapradinám v Cumberlandu? Jeho nejsilnější světskou vášní jsou právě kapradiny – a než mohla odpovědět, opustil ji vklíněnou mezi dveře a přiborník. Padesát minut jí trvalo, než odtamtud unikla, a i potom bez jídla.

„Snad už neodcházíte, pane Slope?“ pravila ostražitá paní domu, vidouc svého otroka prchat s hromadou jídla, které držel vysoko nad hlavami hostů, směrem ke dveřím.

Pan Slope vysvětlil, že signora Neroni si přeje svou večeři.

„Ať jí to zanese její bratr, pane Slope,“ pravila paní Proudieová hodně nahlas. „Je zcela vyloučeno, aby vy jste konal takové služby. Prosím, pane Slope, poslechněte mě, pan Stanhope svou sestru zcela jistě obslouží.“

Ethelbert byl zrovna nanejvýš příjemně zaměstnán v odlehlém koutě komnaty, snaže se posloužit i zavděčit nejmladší dceři paní Proudieové.

„Já se odtud nedostanu, madam,“ povídá, „i kdyby měla Madelina bez té večeře umřít hlady. Jsem tu fyzicky uvězněn, leda že bych dovedl létat!“

Hněv velké dámy ještě vzrostl, když viděla, že i její dcera přešla k nepříteli; a když viděla, že kaplan Slope nedbá jejích námitek, ba přímo jejích rozkazů, a klidně si jde ven, číše jejího rozhořčení přetekla a už se neovládla.

„Takové způsoby jsem v životě neviděla,“ zavrčela. „To nemohu strpět a také nestrpím.“ Několik minut hněvivě pobíhala, až si na konec proklestila cestu davem a vydala se za kaplanem Slopem.

Když dospěla do horního salónu, našla ho zcela opuštěný, až na ten párek provinilců. Signora si velmi pohodlně zasedla k večeři a pan kaplan Slope se nad ní skláněl a posluhoval jí. Zrovna se rozhovořili o přednostech škol sabatu a dáma nadhodila, je-li vyloučeno, aby ona sama šla k dětem, co kdyby se jí vyšlo vstříc a děti se vodily k ní?

„A kdypak to bude, pane Slope?“ zeptala se.

Od vyslovení příslibu zachránil Slopa vstup paní Proudiové. Připlula k pohovce tak, že stanula provinilé dvojici tváří v tvář, chvíli na ně zírala, a přecházejíc do vedlejší místnosti, pravila: „Pane Slope, Jeho Lordstvo je obzvlášť žádostivo vaší přítomnosti dole; moc se mi zavděčíte, půjdete-li za ním!“ A odkráčela.

Pan Slope jen cosi zabručel a chystal se dolů. Svou chlebodárkyni znal natolik dobře, že to její tvrzení bral s patřičnou rezervou; ale nepřál si stát se hrdinou nějaké scény ani vzbudit pozornost větší dvorností, než kolik si jí příležitost žádala.

„To je vždycky taková?“ tázala se signora.

„Ano – vždycky – madam,“ odpověděla vracející se paní Proudiová, „vždycky stejná, vždy stejně se jí přičí nepřístojné chování jakéhokoliv druhu,“ a znovu se nesla místností vyprovázejíc Slopa ze dveří.

Signora za ní nemohla, jinak by to určitě udělala. Ale zasmála se hlasitě, až její smích zazvonil po celém předsálí a dolů po schodech v patách paní Proudiové. Být stejně čilá jako ten slavný komediant Grimaldi nemohla se jí pomstít lépe.

„Pane Slope,“ pravila paní Proudieová, když delikventa dostihla ve dveřích, „žasnu, že můžete opustit mou společnost a posluhovat takové zmalované Jezabele!“

„Vždyť je chromá, paní Proudieová, a neschopná pohybu! Někdo jí přece posloužit musí!“

„Chromá,“ vyhrkla paní Proudieová, „sama bych ji zchromila, být mou. Co tu vůbec má co pohledávat? – taková nestoudnost – taková afektovanost!“

V hale a přilehlých prostorách právě probíhalo všemožné oblékání do plášťů a šál. To se barchesterští chystali k odchodu. Paní Proudieová si dala záležet, aby se na jednoho každého při loučení povýšeně usmála, ale nijak zvlášť se jí to nedařilo. Její dobrý rozmar byl podroben strašlivé zkoušce. Hosté se zvolna vytráceli.

„Kočár okamžitě pošlete zpátky!“ nabádal Ethelbert, když se doktor s paní Stanhopovou poroučeli.

Stanhopova omladina tam zůstala až do samého konce a biskupova rodina, to nebyla společnost nijak příjemná. Všichni zašli do jídelny, a když pak biskup poznamenal, že „ta dáma“ je v salóně sama, šli všichni za ním. Paní Proudieová udržovala Slopa a dcery v nejživější konverzaci, odhodlána k tomu, že jeho nebude rozmazlovat a dcery že si nenechá zkazit. Biskup ve smrtelné úzkosti z Bertieho a Židů se snažil bavit s Charlottou Stanhopovou o podnebí v Itálii. A tak se Bertie se signorou museli bavit jen a jen spolu.

„A dostalas, Madelino, nakonec tu večeři?“ zeptal se snad z nestydatosti, snad z darebnosti mladík.

„Ale ano,“ pravila Madelina, „pan kaplan Slope byl tak laskav a večeři mi přinesl. Ale obávám se, že s tím měl až příliš mnoho nepříjemností.“

Paní Proudieová si ji změřila, ale nic neřekla. Její pohled se dal vyložit asi takto: „Ooctnete-li se vůbec ještě někdy v těchto zdech, budete moci být tak nestoudná a afektovaná a rozverná, jak jen vám bude libo!“

Konečně se vrátil kočár s těmi třemi italskými sluhy a La Signoru Madeline Vesey Neroni vynesli ven, jako ji předtím přinesli dovnitř.

Vládkyně paláce se uchýlila do své komnaty. S výsledkem své první velkolepé recepce v Barchesteru nebyla nikterak spokojena.

12

Slope versus Harding

Dva tři dny po recepci obdržel pan Harding psaní, v němž ho kaplan Slope žádal, aby jej nazítří v časných hodinách navštívil v biskupském paláci. Nic nezdvořilého na tom sdělení nebylo, a přece byl jeho tón veskrze nepříjemný. Znělo takto:

Milý pane Hardingu!

Bud'te tak laskav a poctěte mě návštěvou v paláci zítra ráno v 9.30. Pan biskup si přeje, abych s vámi promluvil stran chudobince. Prominete mi, doufám, že jsem stanovil tak časnou hodinu. Činím tak proto, že jsem velmi zaneprázdněn. Pakliže Vám stanovený čas zcela nevyhovuje, jsem ochoten Vás přimout o desáté hodině. Bud'te prosím tak laskav a zašlete mi stručnou odpověď.

S přáním všeho nejlepšího zůstávám, milý pane Hardingu, povždy Váš přítel

Obadiáš Slope

Biskupský palác, pondělí dopoledne
20. srpna 185-

Pro pana Hardinga to bylo k nevíře; a navíc měl za to, že zvát se jeho přítelem je od kaplana Slopa nehoráznost. Jeho věrný přítel – to by tak hrálo! Kolikpak věrných přátel člověku osud na tomto světě dopřává? A díky čemu se jimi stávají? A kolik z toho procesu zatím mezi panem Hardingem a kaplanem Slopem proběhlo? Znovu a znovu četl pan Harding to psaní a nutně si kladl takovéto otázky. Odpověděl však následovně:

Vážený pane!

Navštívím Vás v paláci podle Vašeho přání zítra dopoledne v 9.30.

Váš

S. Harding

High Street, Barchester,
pondělí

A nazítří přesně o půl desáté zaklepal na dveře biskupského paláce a ptal se po kaplanu Slopovi.

V přízemí měl jednu menší místnost vyhrazenou biskup a druhou kaplan Slope. Do té druhé teď pana Hardinga uvedli a vyzvali, aby přijal místo. Kaplan Slope tam dosud nebyl. Bývalý správce si stoupl k oknu s výhledem do zahrady a neodolal úvaze o tom, jak málo času vlastně uplynulo od doby, kdy mívál přístup do celičké budovy, jako by se tam byl narodil a vyrostl a patřil do rodiny. Vzpomněl si, jak mu tehdy sloužící otvírali dveře s úsměvem; jak jeho starý známý, stolník, říkával, když se pan Harding dostavil o nějakou tu hodinu později než obvykle: „Pane Hardingu, na vás se člověk podívá a hned je mu líp u srdce“; jak starostlivá hospodyně vždycky přísahala, že určitě ještě nesnídal či neobědval. A pak si hlavně připomněl, jak se vždy starému biskupovi po tváři rozlil milý záblesk vnitřního uspokojení, kdykoli do komnaty vstoupil jeho přítel.

Do obou očí se mu přitom vedrala slza, když uvážil, že to všechno je nenávratně pryč. Nač by mu teď ten chudobinec byl? Je na světě sám a stárne, záhy, velmi záhy bude muset odejít a všechno tu zanechat, jako předtím odešel jeho drahý přítel, odejít a přenechat chudobinec a svůj navykklý chrámový zpěv a svá oblíbená místa a radosti tohoto světa mužům mladším a bohdá moudřejším. To jeho zpívání – tomu snad je doopravdy odzvoněno. Měl pocit, jako by se mu svět propadal pod nohama; jako by právě nyní nadcházel čas, aby sám s důvěrou hledal útočiště v nadějích, o nichž s důvěrou kázával druhým. „K čemu

by náboženství bylo, kdyby mu nemělo být oporou proti přirozené záдумčivosti prchajících let?“ A když tak zamlženými očima zíral do pestrých záhonů a svěžích pažitů biskupské zahrady, cítil, že tu potřebnou oporu v náboženství skutečně má.

Nicméně, aby ho takhle nechali čekat, to mu po chuti nebylo. Kaplan Slope si doopravdy nepřeje přijmout jej o půl desáté, tak proč ho nutí odcházet z domu, když mu snídaně ještě trčí v hrdle? Po pravdě řečeno, od Slopa to byl taktický záměr. Ustanovil se, že pan Harding buď musí ústav přijmout a zcela se podrobit jeho vůli nebo místo absolutně odmítnout; a počítal s tím, že se starý pán spíš asi unáhlí a udělá to druhé, podaří-li se mu téma nakousnout, zrovna když jeho host bude špatně naladěný. A ve svých kalkulacích se Slope zřejmě ani tak docela nepřepočítal.

Bylo bezmála deset hodin, když se kaplan Slope, mumlaje cosi o biskupovi a diecézních povinnostech, vrátil do pokoje, bezohledně stiskl panu Hardingovi ruku a vyzval ho, aby se posadil.

Nadřazenost, jakou ten chlap nasadil, se panu Hardingovi věru zajídala a přece se na něj kvůli tomu nehoršil, toho nebyl schopen. Celou svou povahou a založením byl proti tomu, aby se na oplátku sám nějak vyvyšoval, a nebyl dost protřelý ani pohotový, aby to drzé vychloubání zpražil vyloženým a otevřeným pokáráním, jak by to byl učinil vikář. Panu Hardingovi nezbývalo než se poddat a také se nakonec poddal.

„Jde o hospitál, pane Hardingu, vidíte,“ spustil kaplan Slope hovoře o ústavu tak, jako by mluvil dejme tomu představený cambridgské koleje, když by nějakému studentíkovi uděloval chudinské stipendium.

Pan Harding si přehodil nohu přes nohu a na ně ruku přes ruku a zíral Slopovi do tváře; nic však neříkal.

„Místo se totiž má opět obsadit,“ pravil Slope. Pan Harding odpověděl, že něco podobného vyrozuměl.

„Jistě víte, že důchod bude kapitálně snížen,“ pokračoval kaplan. „Pan biskup ráčil být štedrý a vládu vyrozuměl, že podle něho nemá

činit méně než čtyřistapadesát liber. Osobně se domnívám, že pan biskup měl celkem pravdu; i když vyžadované služby nebudou nijak tíživé, rozhodně jich přibude. A je snad dobře, aby duchovní začlenění přímo do katedrálního města byli tak dobře zaopatřeni, jak jen to rozsah církevních prostředků, jež máme k dispozici, dovolí. Tak o tom smýšlí pan biskup a musím přiznat, že já též.“

Pan Harding si jen mnul ruce, ale slova neřekl.

„Tolik pokud jde o důchod, pane Hardingu. Rezidence ovšem správci zůstane jako dříve. Mělo by se však myslím stanovit, že uvnitř budovy by měl dát vymalovat každých sedm let a zvenku aspoň každé tři roky a že by se měl starat o údržbu pro případ, že by ústav, ať již pro úmrtí či jinak, opouštěl. Ale to je věc, o níž je ještě třeba se poradit s panem biskupem.“

Pan Harding si ještě stále mnul ruce a stále ještě seděl beze slova a vzhlížel do nevábneho páně Slopova obličej.

„Pokud jde o povinnosti,“ pokračoval ten pán, „mám za to, jsem-li správně informován, že až dosud se o nějakých povinnostech prakticky nedalo hovořit,“ a krátce se zasmál, aby obvinění vznesl jaksi v podobě žertu.

Pan Harding se rozpomenul na ta blahá, pohodlná léta, která ve svém bývalém domově prožil; na ty vyčerpané staříky, jimž pomáhal, a na svou práci, jež rozhodně byla jedna z nejllehčích. Nad těmito věcmi se zamyslel a na okamžik si nebyl jist, zda si ten sarkasmus zaslouží či nikoli. Uznal, že protivník může mít pravdu, a tak se proti jeho tvrzení neohradil. Jen poznamenal, velmi pokojně a snad až příliš poníženě, že povinnosti z úřadu plynoucí byly podle jeho názoru vykonávány k spokojenosti nebožtíka biskupa.

Slope se znovu ušklíbl a tentokrát měl být úsměšek namířen spíše proti památce bývalého biskupa než proti pracovitosti bývalého správce; a tak to pan Harding také pochopil. Zrudl v obličejí a začínal mít zlost.

„Jistě si, pane Hardingu, uvědomujete, že v Barchesteru se leccos změnilo,“ pravil Slope.

Pan Harding odtušil, že si toho vědom je.

„A ne pouze v Barchesteru, pane Hardingu, ale všude ve světě. Nejenom v Barchesteru provádějí noví lidé nová opatření a odhazují na smetiště veteš minulých věků. Totéž se děje po celé Anglii. Dnes se od každého, kdo bere mzdu, žádá práce; a lidé, kteří na provádění práce dohlížejí, jsou nuceni bdít nad dodržováním tohoto pravidla. Dnes je třeba nových lidí, pane Hardingu, v církvi jako v jiných povoláních, a také se nacházejí.“

To všechno bylo pro našeho přítele hotový pelyněk. Vlastní schopnosti ani činorodost jaktěživ nepřeceňoval; ale veškeré jeho city patřily starému duchovenstvu a veškeré antipatie, jichž bylo jeho srdce schopno, byly namířeny proti těm novým nepokojným neuznalým chvastounům, jakých byl kaplan Slope zářným příkladem.

„Třeba bude pan biskup chtít mít v ústavu nového člověka,“ prohodil.

„Ani nápad,“ oponoval Slope. „Panu biskupovi velmi záleží na tom, abyste toto jmenování přijal vy; přeje si však, abyste předem věděl, jaké se po vás budou žádat povinnosti. V první řadě bude k hospitálu přičleněna škola sabatu.“

„Jakže? Pro ty staroušky?“ žasl pan Harding.

„Nikoli pro starce, pane Hardingu, ale pro ty děti barchesterské chudiny, jimž přijde vhod. Pan biskup očekává, že budete školu navštěvovat a učitelé že budou pod vaší péčí a dohledem.“

Pan Harding sesunul horní ruku z dolní a začal si třít lýtko podepřené nohy.

„Co se starců týče,“ pokračoval kaplan, „a stařen, které mají být součástí ústavu, přeje si pan biskup, abyste o každém sabatu konal v místě ranní a večerní pobožnost a jedenkrát týdně denní; že jim v neděli budete alespoň jedenkrát kázat; a že se celý ústav

každodenně shromáždí k ranní a večerní modlitbě. Pan biskup se domnívá, že tím odpadne nutnost rezervovat chovancům zvlášť místa v katedrále.“

Slope uстал, ale pan Harding pořád nic.

„Po pravdě řečeno, pro ženy by se místa těžko hledala; a celkem vzato mohu snad rovnou říci, že pro lidi oné třídy se mi chrámová bohoslužba nejeví zrovna nejužitečnější, i když pro lidi každé třídy takovou rozhodně je.“

„O tom se prosím nebudeme bavit,“ povídá pan Harding.

„Já po tom nikterak netoužím, alespoň prozatím ne. Doufám však že páně biskupova přání stran správy chudobince plně chápete; a jestliže – o čemž nepochybuji – od vás obdržím ujištění, že s názory Jeho Lordstva souhlasíte, budu s to přinést jmenovací dekret.“

„Ale co když s názory Jeho Lordstva souhlasit nebudu?“ tázal se pan Harding.

„Já ale doufám, že tomu tak není,“ pravil kaplan.

„Ale co když ano?“ naléhal jeho společník.

„Kdyby tomu tak naneštěstí bylo, což si sotva dovedu představit, pak předpokládám, že vám vaše vlastní city napoví, že se jmenování sluší odmítnout.“

„Ale co když jmenování přijmu a přesto s panem biskupem souhlasit nebudu, co potom?“

Kaplanu ta otázka dost vyvedla z míry. Pravdou bylo, že o tom s biskupem hovořil a že od něho dostal jakési oprávnění zmínit se před Hardingem o vhodnosti nedělní školy a jistých ústavních bohoslužeb; vůbec však nebyl zplnomocněn tvrdit, že má z těchto návrhů učinit neodvolatelnou podmínku pro jmenování. Biskup si to představoval tak, že pan Harding samozřejmě souhlasit bude, a že škola, obdobně jako ostatek oněch nových zařízení, přijde pod dohled biskupovy choti a kaplana. Páně Slopova představa byla správnější. Jemu šlo o to, aby pan Harding místo odmítl a aby je dostal jeden z jeho spojenců; ale že pan Harding třeba jmenování

otevřeně přijme a stejně otevřeně odmítne podmínky, s tím nepočítal.

„Že z rukou páně biskupových přijmete určité obročí a zároveň se předem nezvratně odhodláte podmínky k němu se vízící neuznávat, to předpokládám není pravděpodobné.“

„Stanu-li se správcem,“ pravil pan Harding, „a budu-li své povinnosti zanedbávat, má pan biskup prostředky, jak onu nepřístojnost napravit.“

„Takovou argumentaci, či mohu říci náznak takového způsobu jednání jsem od vás nečekal,“ namítl kaplan a mocně se zatvářil jako uražená ctnost.

„Já zase nečekal, že na mě s něčím takovým přijdete.“

„Každopádně budu rád, když mi sdělíte, jakou odpověď mám Jeho Lordstvu tlumočit,“ řekl Slope.

„Využiji nejbližší příležitosti a Jeho Lordstvo sám navštívím,“ odpověděl pan Harding.

„Takové uspořádání bude Jeho Lordstvu sotva po chuti,“ namítl kaplan. „Ba vlastně je nemožné, aby biskup osobně přijímal každého duchovního stran kdekterého případu patronáže. Pokud vím, pan biskup s vámi již o věci hovořil a já nevidím důvodu, proč by kvůli tomu měl být obtěžován ještě jednou.“

„Víte, pane Slope, jak dlouho v tomto městě sloužím jako duchovní?“ Kaplanu Slopovi se jeho přání už bezmála splnilo. Pan Harding se rozčilil a bylo pravděpodobné, že se vysloví.

„Vskutku nechápu, jak to s touto otázkou souvisí. Přece si nemyslíte, že pan biskup je oprávněn vám dovolit, abyste v postavení, které vyžaduje aktivního člověka, viděl sinekuru jen proto, že jste už mnoho let zaměstnán v katedrále.“

„Třeba právě kvůli tomu mě pan biskup na mou žádost přijme. Já se, pane Slope, v té věci poradím s přáteli; žádný úskok však za lubem nemám – panu biskupovi můžete klidně sdělit, že s jeho názory ohledně hospitálu naprosto nesouhlasím, a proto, zjistím-li,

že místo je sebestěně spjato s takovými podmínkami, jaké jste mi tu předložil, pak je odmítnu.“ A s těmi slovy si pan Harding vzal klobouk a šel po svých.

Slope byl spokojen. Z posledního vyjádření pana Hardinga se dalo vycítit, že navrhované jmenování naprosto odmítá. Tak to alespoň biskupovi a paní Proudiové prezentoval.

„To mě náramně udivuje,“ pravil biskup.

„Mě vůbec ne,“ pravila paní Proudiová, „nemáte tušení, jak je celá ta jejich smečka odhodlána postavit se proti vaší autoritě.“

„Ale pan Harding o to místo tolik stál,“ divil se biskup.

„Ano,“ pravil Slope, „bude-li je moci zastávat a pravomoc Vaší Milosti ani v nejmenším neuznávat.“

„To je vyloučeno,“ pravil biskup.

„Zrovna tak to vidím,“ kaplan na to.

„Jak také jinak,“ pravila dáma.

„Opravdu mě to moc mrzí,“ pravil biskup.

„Nevidím mnoho důvodů, proč se rmoutit,“ pravila dáma. „Pan Quiverful je muž mnohem zasloužilejší a víc to místo potřebuje a jistě se osvědčí jako člověk který bude v sousedství paláce užitečnější.“

„Tak to abych Quiverfula raději navštívil,“ nadhodil kaplan.

„To byste tuším měl,“ pravil biskup.

13

Na smetišti

Když pan Harding prošel palácovou cestičkou a vykročil na chrámové nádvoří, nebylo mu nijak veselo. Už podruhé přišel o své obročí a příjemnou rezidenci; ale s tím se dokázal vyrovnat. Nechal se mentorovat a urážet od člověka tak mladého, že by mohl být jeho synem; i s tím se dovedl smířit. Ba přímo z ran mu zasazovaných čerpal jakousi útěchu, jaké se patrně vždy z toho, jaká nespravedlivá příkoří musí snášet, dostává mučedníkům, a jež bývá tím větší, čím krutěji se s nimi nakládá. Před dcerou sice přiznal, že o pohodlí svého bývalého domova stojí, a přece, kdyby to tím skončilo, byl by se mohl ne-li s jásotem, tedy alespoň s pocitem uspokojení vrátit do svého podnájmu na High Street. Jenže jed kaplanovy řeči mu pronikl do krve a z života vysál veškerou pohodu.

„Noví lidé provádějí nová opatření a vyhazují na smetiště veteš minulých věků!“ Ach, to byla krutá slova, a jak často je takoví Slopové dnes s naprostou bezcitnou krutostí pronášejí! Dá-li se člověku prokázat, že v politice či v náboženství nepatří k některé nové škole ustavené v posledních dvou desetiletích, je rázem vyřícen. Může se pokládat za veteš a čekat, že ho odvezou na smetiště. Dnes není člověk ničím, nenajde-li v sobě odvahu ocenit a uznat novou éru; éru, v níž zřejmě není příliš žádoucí poctivost ani pravdomluvnost, ale kde jediným průběřským kamenem kvality je úspěch. Všemu, co patří k stávajícímu řádu, se musíme vysmívat. Byť byl náš vtip sebehorší, sebeméně věrný skutečným zásadám vtipkování; musíme se smát, jinak nám hrozí smetiště. Posedne-li nás kazatelský duch, pak musíme mluvit, myslit a žít s duchem doby a taky tak psát; jinak jsme nula. Noví lidé a nová opatření, dlouhodobý úvěr a skrovná dávka svědomí, ohromný úspěch nebo

báječný krach, takový je dnes vkus Angličanů, kteří umějí žít. Běda! Běda! Za takových okolností nemůže pan Harding mít jiný pocit, než že je Angličan, který žít neumí. Tato nová páně Slopova doktrína a ta kára se smetím, alespoň v Barchesteru věc nová, trpce rušila jeho duševní klid. Div že jej docela nevyvedla z míry.

„Totéž se děje po celé Anglii! Dnes se od každého, kdo bere mzdu, žádá práce!“ A on snad po celý svůj život bral mzdu a žádnou práci nekonal? Což opravdu žil tak, aby se ve stáří právem pokládal za veteš vhodnou jen k odklizení do jámy na smetí? Školu lidí, k nimž se sám hlásí, takové Grantlye a Gwynny a starou gardu vysokých oxfordských církevníků, ty žádné takové sebeobviňování, jaké kalí mysl panu Hardingovi, nesouží. Ti jsou zpravidla zrovna tak přesvědčeni, že se chovají moudře a náležitě, jako může být s vlastním chováním spokojen leckterý Slope a leckterý doktor Proudie. Jenže pohříchu takové sebedůvěry má pan Harding pramálo. Když slyší, jak ho Slopové tohoto světa označují za veteš, nemá jiné cesty než zkoumat vlastní nitro, není-li to přídomek oprávněný. Běda, běda, svědectví se obvykle obrací proti němu.

Sám si kdysi v salóně u biskupa slíbil, že v těchto nadcházejících zdrojích trampot stáří, v těchto záchvatech trudnomyslného stesku, jichž může být v pozdních letech uchráněn málokterý přemýšlivý muž, mu k útěše vystačí náboženství Ano, pokud jde o ztrátu jakýchkoli pozemských statků, v tom ho náboženství utěšit dovede; je však jeho náboženství onoho činorodého druhu, aby mu umožnilo kát se za promarněná léta, aby ta zbývající prožil v duchu naděje do budoucna? A samo takové pokání – což to není dílo smrtelné úzkosti a slz? O pokání se moc snadno hovoří; ale nežli je vykoná, musí člověk kráčet po žhavých radlicích; být zaživa stažen z kůže jako svatý Bartoloměj; prostřílen šípy jako svatý Šebestián; ležet a péci se na rožni jako svatý Lorenc! Co když jeho minulost vyžaduje právě takové pokání? Má dost síly toto všechno podstoupit?

Po odchodu z paláce se pan Harding asi hodinu zvolna procházel pod stinnými jilmy chrámového prostranství, načež zamířil k dceři. Aspoň k jednomu se zatím odhodlal: zajede do Plumsteadu poradit se s doktorem Grantlym a o tom, co se přihodilo, zpraví v první řadě Eleonoru.

A nyní mu bylo souzeno podstoupit další krutou zkoušku. Kaplan Slope ho totiž u vdovy předešel. Zavítal do jejího domu už předešlého odpoledne. Nemůže si, jak pravil, odepřít to potěšení sdělit paní Boldové, že se její otec do pěkné vilky u Hiramova ústavu co nevidět vrátí. Sám prý dostal od pana biskupa příkaz pana Hardinga zpravit, že jmenování teď bude bez průtahů provedeno. A pan biskup je celý šťastný, že může být nástrojem toho, aby se obročí, jehož býval po tolik let ozdobou, panu Hardingovi opět navrátilo. Načež Slope postupně zavedl řeč na pěknou školičku, která bude, jak doufá, k chudobinci zakrátko přičleněna. Líčením onoho malebného, užitečného a charitativního přívěsku paní Boldovou dočista fascinoval, takže nakonec prohlásila, že nikterak nepochybuje, že otec bude souhlasit, a sama že se mileráda ujme jedné třídy.

Každý, kdo by slyšel ten zcela odlišný tón a viděl to zcela jiné chování, s jakým Slope o oné plánované instituci hovořil s dcerou a předtím s otcem, musel nepochybně uznat, že Slope je génius. O kázáních a bohoslužbách, o vyloučení staříků z chrámu, o údržbě ani o malování, o odklizení veteše se před paní Boldovou slovem nezmněl. Eleonora si v duchu přiznala, že se jí osobně kaplan Slope sice nelíbí, ale že je to duchovní náramně přičinlivý a horlivý a pro Barchester bude nepochybně přínosem. Panu Hardingovi toto vše jen dláždilo cestu k dalším mukám.

Když Eleonora otce zaslechla na schodišti, zatvářila se co nejblaženěji, domnívající se, že mu může už jen blahopřát. Sotva však spatřila jeho tvář, uhádla, že k blahopřání je jen pramálo důvodů. Ten unavený výraz hoře jí utkvěl v paměti, viděla ho u něj už několikrát předtím. Tehdy, když si poprvé přečetl v *Jupiteru* ono osočení,

pro které se ústavu nakonec vzdal, a také později, když ho vikář přemlouval, aby tam proti vlastnímu citu pro slušnost a čest zůstal. Stačil jediný letmý pohled a věděla, že jeho duch tone v hlubokých nesnázích.

„Ach papá, co se probůh stalo?“ řekla, pokládajíc batole na podlahu.

„Má drahá, přišel jsem ti říct, že jedu do Plumsteadu,“ pravil, „ty tam se mnou asi nepojedeš?“

„Do Plumsteadu, papá? A to tam zůstanete?“

„Asi ano, aspoň dnes večer: musím se s vikářem poradit ohledně toho protivného špitálu. Běda mi! Škoda, že jsem na něj vůbec znovu pomyslel!“

„Ale, papá, co se stalo?“

„Byl jsem u kaplana Slopa má drahá, a to není zrovna nejpříjemnější společník, alespoň vůči mně ne.“ Eleonora trochu zrudla; byla však na omylu, domnívajíc se, že otec nějak naráží na to, že i ona se se Slopem zná.

„Tak povídejte, papá!“

„On ti chce z ústavu udělat nedělní školu a modlitebnu; a podle všeho to prosadí. Na takový ústav se necítím a asi budu muset jmenování odmítnout.“

„A co je na takové škole špatného, papá?“

„Není pro ni vhodný učitel, má drahá.“

„Ale ten nedostatek se dá nějak překlenout.“

„Kaplan Slope ho chce překlenout tím, že učitelem udělá mne. Jenže já se na takovou práci vůbec necítím, a proto ústav nejspíš odmítnu.“

„Ach papá! Něco takového si pan kaplan Slope nepřeje. Byl tu včera a říkal, že vás tam chce!“

„Že tu včera byl?“ žasl pan Harding.

„Ano, papá.“

„A o ústavu že hovořil?“

„On i pan biskup prý budou rádi, když se tam vrátíte. A potom se rozhovořil o té nedělní škole; a mám-li být upřímná, já s ním souhlasila; domnívala jsem se, že vám to není proti mysli. Říkal, že škola nebude součástí chudobince, bude k němu jen přičleněná. Vy že budete jejím patronem a inspektorem, a já myslala, že takovou školu uvítáte; a slíbila jsem, že se v ní ujmu jedné třídy – všechno to vypadalo tak – Ale, papá! Jednala-li jsem špatně, nikdy si to neodpustím!“

„Nic špatného jsi neučinila, děvenko,“ pravil mírně, velmi jemně odmítaje dceřino pohlazení. „Chceš se uplatnit a na tom nemůže být nic špatného; vlastně by ses na to měla dát. Dnes se každý musí činit, nechce-li, aby šel ke zdi!“ Ve svém zármutku se chudák pan Harding snažil dceři kázat to nové učení. „Žena či muž, všechno jedno,“ pokračoval, „to tě bude jenom ctít, jenže –“

„Co, papá?“

„Jen si nejsem tak docela jist, že bych si na tvém místě vybral za rádce zrovna kaplana Slopa.“

„Ale to jsem neudělala a nikdy neudělám!“

„Já ho nechci pomlouvat, byl by to ode mne veliký hřích. Po pravdě řečeno o něm nic špatného nevím; jen si nejsem tak docela jist, že je to džentlmen. Že se jako džentlmen nechová, to vím zcela určitě.“

„Já si ho přece, papá, za rádce neberu, to mě ve snu nenapadlo!“

„Co se mne týče, má drahá,“ pokračoval, „známe přece staré přísloví – Starého psa novým kouskům nenaučíš! Já tu nedělní školu musím odmítnout a nejspíš odmítnu i chudobinec. Nejdřív se ovšem poradím s tvým švagrem.“ A pan Harding si vzal klobouk, políbil vnoučka a odešel, zůstaviv Eleonoru stejně sklíčenou, jako byl sám.

To všechno jeho trápení jen zvyšovalo. Lidí, s nimiž dovede sympatizovat, je tak málo, že si nemůže dovolit odříznout se od bytosti, jejíž sympatie je pro něj nejcennější. A přece už tomu asi

tak bude. Že by si přál, aby jeho dcera Slopa nenáviděla, to si nepřiznával; kdyby se však ona v tom smyslu vyjádřila, byl by ji za takové nešlechtné cítění bez veškeré trpkosti jen mírně pokáral. Faktem však je, že Eleonora je se Slopem zadobře, že sdílí jeho názory, rovnou se zapojila do jeho plánů a jeho učení naslouchá s potěšením. Aby na toho člověka zanevřela, to si pan Harding nepřál; raději však to, než aby v něm našla zalíbení.

Zamířil do hostince objednat si drožku, pak zašel domů, sbalil si plátěnou brašnu a vyrazil do Plumsteadu. Že se s kaplanem Slopem bude bratřit vikář, to nebezpečí rozhodně nehrozilo; jenže ten zas bude pro bratrovražedný boj, výzvy k veřejnosti, hlasité výčitky a veškeré parafernálie otevřeného boje. Jenže tato alternativa byla panu Hardingovi ještě méně po chuti než ta první.

Když přijel na faru, vikář ještě nebyl doma a čekali ho až večer; tak si nejdřív postěžoval starší dceři. Paní Grantlyová cítila ke kaplanu Slopovi stejný odpor jako její choť; byla si rovněž plně vědoma, že je třeba proudieovskou kliku potírat, postavit se za staré církevní zájmy chrámového nádvoří, uchovat si ve vlastním kruhu tolik chleboů a ryb, kolik jim po právu náleží. A zrovna jako její pán a vládce byla stejně ochotna bojovat dál, nikoho nešetřit ani se nenechat šetřit. Ne že by to byla žena svárlivá či že by se jí nějak přičilo žít s duchovenskými sousedy v míru. Stejně jako vikář však cítila, že Slopova přítomnost v Barchesteru je pro každého, kdo měl co činit se zesnulým biskupem, urážkou, a to, že Slope uchvátil moc nad diecézí, je pro jejího manžela duchovní potupou. Až dotud sotva kdo tušil, jak urputná dokáže paní Grantlyová být. Se všemi farářskými manželkami v okolí žila v dobré shodě. U všech dam spjatých s chrámovým nádvořím byla v oblibě. Ač zdaleka nejbohatší z duchovenských matron v celém hrabství, dosud vždy spravovala své záležitosti tak, že svým kočárem a spřežením nikomu nezvedala žluč. Nikdy se nehrnula mezi škodolibou hrabskou smetánku, aby jí to manželky ostatních kněží musely závidět. Nikdy nevytru-

bovala, že se stýká s hrabaty a komtesami, ani se neholedbala, že guvernante platí šedesát liber ročně a kuchařce sedmdesát. Paní Grantlyová žila životem mírumilovné manželky; a tak Barchester žasl, kolik vojenské říznosti projevuje jako generál grantlyovských ženských sil.

Paní Grantlyové se záhy doneslo, že její sestra Eleonora Slopovi ve věci chudobince slíbila pomoc; a právě na tento bod se záhy upřela její pozornost.

„Jak ho ta Eleonora vůbec snese?“ divila se.

„Je to tuze mazaný chlap,“ pravil otec, „a lstivě u Eleonory vyvolal dojem, že je pokorný, šlechetný, dobrý kněz. Bůh mi odpusť, jestli mu křivdím, ale podle mého takový opravdu není.“

„Bodejť že ne, je úplně jiný!“ vyhrkla a po otcově umírněnosti to vyznělo jako opovržení. „Já jen doufám, že jeho úskočnost nebude stačit k tomu, aby Eleonora zapomněla, kdo je a jaké má postavení.“

„Ty myslíš, že by si ho vzala?“ Ta myšlenka pana Hardinga zcela vyvedla z míry. Byla tak nečekaná a hrůzná, že mu rázem vzala jeho obvyklou rozšafnost.

„Co je na tom tak nepravděpodobného? Bude-li si Slope myslet, že má sebemenší šanci na úspěch, samozřejmě tím směrem napře úsilí. Eleonora má zcela volně k dispozici tisíc liber ročně. A co lepšího by se Slopovi mohlo poštěstit, než že by disponování takovým majetkem převedla na něj?“

„Přeci si, Zuzano, nemyslíš, že se jí líbí?“

„A proč ne?“ opáčila Zuzana. „Proč by se jí nemohl líbit? Je to zrovna typ muže, který ví jak na ženu, co zůstala sama a nemá nikoho, kdo by se o ni staral.“

„Kdo by se o ni staral?“ opakoval nešťastný otec, „copak se o ni my nestaráme?“

„Ach papá, vy jste ale naivní. Že se Eleonora znovu provdá, to se samozřejmě dalo čekat. Byla bych poslední, kdo by ji od toho zrazoval, jen kdyby vyčkala a pak si aspoň vzala čestného člověka.“

„Ale to určitě nemyslíš vážně, že Eleonoru vůbec napadlo vzít si zrovna Slopa. Vždyť Bold je sotva rok po smrti.“

„Půldruhého roku,“ opravila ho dcera. „Ale Eleonoru to podle mého v životě nenapadlo. Jeho však skoro určitě ano a nejspíš se pokusí ji k sňatku přimět; a nedáme-li si jaksepatří pozor, tak se mu to i podaří.“

Pro pana Hardinga se celá věc dostala do nového světla. S takovou pohromou, aby mu osud jako zetě, manžela jeho oblíbené dcery, hodil na krk jediného člověka na světě, k němuž opravdu cítí živelný odpor, s tím se přece nesmíří. Ale co když ta hrozivá představa má přece jen nějaký podklad? Ve všech světských věcech dal většinou na úsudek, zpravidla uvážlivý a důvěryhodný, své nejstarší dcery. Ta se v úsudku o povaze, pohnutkách a pravděpodobném lidském počínání obvykle nijak zvlášť nemýlila. Velmi brzy předvídala, že si Eleonora vezme Bold; jediným letným pohledem rozluštila charakter nového biskupa a kaplana; je vůbec možné, že se její současná domněnka třeba ukáže pravdivou?

„Ale snad si nemyslíš, že se jí líbí?“ opakoval pan Harding.

„Že by jí byl z duše protivný, to při nejlepší vůli, papá, říci nemohu. Vlastně ho ani neměla pouštět do domu a on si za ní chodí jako důvěrný přítel! Proč se s ním o tom, co je dobré pro vás a pro vaše postavení, vůbec baví? Onehdy na biskupově recepci se s ním bavila celou půlhodinu, já to viděla.“

„Mně se zdálo, že kaplan Slope se tam nebavil s nikým než s tou Stanhopovic dcerou,“ hájil dceru pan Harding.

„Ten Slope je chytřejší, než si myslíte, papá a má víc než jedno želízko v ohni.“

Buďme však k Eleonoře spravedliví; podezírat ji, že by k panu Slopovi cítila sebemenší náklonnost, znamená krivdit jí. Že by si měla kaplana Slopa brát, to ji nenapadlo o nic víc, než že by si měla brát biskupa; a že by se Slope někdy představil jako nápadník, to jí ani na mysl nepřišlo. A ještě v dalším k ní budmež spravedliví: od

manželovy smrti na nějaké nápadníky vůbec nepomyslela. Přesto je pravda, že veškerý odpor k onomu muži, jaký tak silně pociťovali všichni ostatní z grantlyovské kliky, ona sama překonala. Odpustila mu to jeho kázání. Odpustila mu jeho protirituální sklony, jeho školy sabatu a puritánskou liturgii. Odpustila mu jeho farizejskou hrdopyšnost i ten jeho mastný obličej a úlisné vulgární způsoby. Když se uvolila přehlížet tyto přečiny, proč by se časem nemohla naučit vidět v kaplanu Slopovi ctitele?

A pokud jde o něho, je rovněž dlužno uvést, že v zločinu, jaký se mu přičítal, byl zrovna tak nevinný. Jak se vůbec stalo, že muž, kterému z toho, co se kolem dalo, většinou nic neušlo, zatím nepostřehl, že tato mladá vdova je bohatá a zároveň pohledná, to se teď nedá vysvětlit. Ale bylo tomu tak. Slope se vetřel do přízně paní Boldové jen tak, jak to učinil v případech jiných barchesterských dam, aby totiž posílil vlastní stranu. Později svou chybu napravil; to se však událo až po jeho rozhovoru s panem Hardingem.

14

Nový adept

Vikář se na faru vrátil až krátce před večerí, a tak před tím významným obřadem na nějakou rozpravu vůbec nezbyl čas. Zdál se být ve zvlášť dobrém rozmaru a tchána přivítal s žoviální upřímností, s jakou se obvykle choval, když mu všechno vycházelo podle jeho představ.

„Vše je vyřízeno, má drahá,“ zvěstoval ženě, když si v oblékárně myl ruce, zatím co ona mu po svém obyčeji naslouchala z ložnice. „Arabin souhlasí a prebendu přijme. Bude tu příští týden.“ A vikář si ostře drhnul ruce a třel si obličej, což svědčilo o tom, že Arabinův příchod je náramná trefa.

„To přijede k nám do Plumsteadu?“ tázala se žena.

„Slíbil, že se tu zdrží celý měsíc,“ odvětil vikář, „a obhlédne si farnost. Arabin se vám bude líbit. Je to džentlmen každým coulem a veselá kopa.“

„Je prý ale veliký podivín!“ namítla dáma.

„Inu – někdy mívá trochu podivínské nápady; ale jinak vám na něm nic nebude vadit. V celém Oxfordu není oddanějšího církevníka. Vážně nevím, co bychom si bez Arabina počali. Mít ho nablízku je pro mě velká věc; a dokáže-li vůbec něco Slopa zpražit, pak to bude Arabin.“

Důstojný pán Francis Arabin byl členem profesorského sboru Lazarovy koleje, oblíbený žák slovutného doktora Gwynna, v každém směru úd královského křídla anglikánské církve; v liturgii mířil tak vysoko, že v jednom údobí své životní dráhy div nepřepadl do kloaky Říma; básník a zároveň autor polemik, nesmírně oblíbený ve společenských místnostech oxfordských kolejí, výmluvný duchovní, žertěř, podivín, veselý, rázný; muž svědomitý, a jak ho

vychvaloval vikář, dokonalý džentlmen. Jelikož se s ním blíže seznámíme později, stačí jen dodat, že pan doktor Grantly, do jehož vikářské pravomoci obročí spadalo, mu právě udělil faru v osadě Svatý Ewold. Ewoldská farnost leží hned u města Barchesteru. Ba vlastně předměstí nového města jsou zčásti v jejím okruhu a pěkný kostel a fara nejsou od městské brány o mnoho dál než jednu míli.

Svatý Ewold není obročí bohaté – má hodnotu sotva tří čtyř set liber ročně a dosud bývalo v držení duchovního zařazeného do katedrálního sboru. Když se však tentokrát uvolnilo, pokládal vikář za svou svatou povinnost posílit moc své strany nějakým spolehlivým pilířem, pokud se takový pilíř pro Svatý Ewold sežene. Prodiskutoval věc s bratřími v Barchesteru, nikoli však nějak zakřiknutě jako držitel patronáže, které je třeba použít pro dobro jeho či jeho rodiny, nýbrž jako člověk, jemuž byl svěřen mandát, na jehož náležité správě může do značné míry záviset zdar církve. Navrhl jim jméno pana Arabina, jako kdyby volba přináležela jim všem v konkláve, a oni jednomyslně uznali, že bude-li pan Arabin ochoten svatoewoldskou farnost přijmout, nikoho lepšího ani vybrat nemohou.

Bude-li pan Arabin ochoten Svatý Ewold přijmout! V tom je ta potíže. Pan Arabin je muž, který v očích světa, to jest v očích světa anglikánské církve, zaujímá dosti význačné místo. Není to sice muž zámožný, neboť mimo své členství v koleji nemá žádnou prebendu, je to však člověk, jenž nijak zvlášť po bohatství nebaží, samozřejmě není ženatý, a je velmi zaměstnán diskusí, a to jak v tisku, tak na tribuně, o výsadách a praktikách své církve. Jako se vikář bije za její zájmy světské, tak se pan Arabin bije za její zájmy duchovní; a oba to doposud konali svědomitě; to jest ne tolik pro vlastní prospěch jako ve prospěch ostatních.

Při tom, jaké pan Arabin zaujímal postavení, bylo hodně důvodů k pochybám, bude-li souhlasit se službou jako farář ve Svatém

Ewoldu, a doktor Grantly si proto netížil kvůli tomu osobně zajet do Oxfordu. Společně s doktorem Gwynnem uspěli a tohoto znamenitého kněze přesvědčili, že mu povinnost velí jít sloužit právě do Barchesteru. Věc to byla vsutku zapeklitá.

Pan Arabin už totiž delší dobu vedl obrovskou kontroverzi o apoštolském následnictví s nikým menším, než byl kaplan Slope. Ti dva se jakživi neviděli, ale v tisku se zarputile přeli. Slope se snažil svou věc posílit tím, že Arabina nazval sovou, a Arabin odsekl tím, že kaplana Slopa označil za pohana. Bitva započala na stránkách *Jupitera*, mocného listu, jehož majitel byl příznivě nakloněn argumentaci kaplana Slopa. Čtenářům *Jupitera* se však celá věc zajídala a proto byla k jedné z nejpádňějších páně Slopových argumentací připojena noticka, že žádné další dopisy od ctihodných duchovních už nelze zařadit, leda jako inzeráty.

Našly se však jiné cesty k publikování, méně nákladné nežli inzeráty v *Jupiteru*, a tak válka utěšeně pokračovala. Kaplan Slope prohlašoval, že hlavní součástí vysvěcení duchovního je zasvěcení vlastního nitra povinností duchovenského stavu. Důstojný pán Arabin zase tvrdil, že nikdo není doopravdy vysvěcen, ba nemá prý jediného atributu kněžství, aniž mu je vložení rukou předal některý biskup, jenž se předtím stal biskupem vložení rukou jiného biskupa a tak dále v přímé linii až k jednomu z apoštolů. Svého soka každý několikrát nabral na rohy nějakého dilematu; ale jednomu ani druhému to nabrání na rohy zřejmě vůbec neublížilo, a tak se vesele válčilo dál.

Zda to, že bude mít protivníka velmi nablízku, pana Arabina třeba nějak podnítilo obročí ve Svatém Ewoldu přijmout, to si tvrdit netroufám; každopádně se v knihovně doktora Gwynna v Lazarově koleji dojednalo, že Arabin prebendu přijme a bude nápomocen nepříteli z Barchesteru vypudit, nebo pokud tam zůstane, alespoň jej umlčet. Svůj oxfordský byt si Arabin hodlal ponechat a do Sv. Ewoldu si na pomoc najmout kuráta; nicméně slíbil, že

sousedství Barchesteru bude věnovat co možná nejvíc svého času, a doktoru Grantlymu takovýto slib od muže tak znamenitého docela stačil. Nemałym dílem uspokojení, jež se z takového ujednání dalo získat, bylo, že biskup Proudie bude nucen uvést v obročí soka svého oblíbeného kaplana, a to kaplanovi rovnou pod nose.

Po celý večer zářila z vikářova obličejů dobrá nálada. Mocně si pochutnával na předkládaných krmích, s chotí a dcerou vína popil, příjemně hovořil o svém jednání v Oxfordu, tchánovi řekl, že by měl navštívit doktora Gwynna v Lazarově koleji, a znovu se jal duchovního Arabina vychvalovat.

„A pan Arabin je ženat, papá?“ zeptala se Grizelda.

„Nikoli, má drahá; člen koleje nikdy ženatý nebývá.“

„A je mladý, papá?“

„Kolem čtyřicítky tuším,“ odvětil vikář.

„Ach tak,“ pravila Grizelda. Kdyby byl otec řekl kolem osmdesáti, nebyl by jí pan Arabin připadal o mnoho starší.

Oba pánové potom u vína osaměli a pan Harding vylíčil vikáři svůj truchlivý zážitek. Leč ani ten, byť smutný, vikářův dobrý rozmar neztenčil, naopak jen náramně umocnil jeho bojovnost.

„To nemůže udělat,“ opakoval doktor Grantly znovu a znovu, když mu tchán vyprávěl, za jakých podmínek má být nový správce chudobince jmenován, „to nemůže udělat. Ať si říká co chce, vy ho neposlouchejte, nemá to smyslu. Měnit tamější povinnosti – to přece nemůže!“

„Jak to nemůže?“ podivil se bývalý správce.

„Ani biskup, ani kaplan, ba ani paní biskupová, která zjevně má v takových věcech vlastně větší slovo než ti dva dohromady. Udělat ze správce ústavu učitele nedělní školy, k tomu nemá pravomoc ani celá palácová korporace.“

„Ale v biskupově pravomoci je jmenovat, koho se mu zlíbí a –“

„To tedy nevím; podle mého nejspíš zjistí, že mu žádná taková pravomoc nepřísluší. Ať to zkusí a uvidí, co tomu řekne tisk. Ten-

tokrát budeme mít veřejné mínění na své straně. Ale Proudie, i když je to osel, nebude štourat do vosího hnízda, na to zná svět až příliš dobře.“

Panu Hardingovi se při zmínce o tisku sevřelo srdce. Takové publicity si užil ažaž, a podruhé se už ani jako netvor, ani jako mučedník předvádět nenechá. Jemně podotkl, že doufá, že jeho jméno nebude znovu vláčeno po novinách, načež nadhodil, že snad bude líp, když od svého záměru upustí. „Já už stárnu,“ posteskl si, „a koneckonců ani nevím, jsem-li vůbec schopen vzít na sebe nové povinnosti.“

„Jaképak nové povinnosti,“ vybuchl vikář. „Copak vám tu neříkám, že žádné nové povinnosti nebudou?“

„Ba ani ty staré,“ mínil pan Harding, „asi se už spokojím s tím, co mám.“ V duchu totiž stále před sebou viděl Slopa odvážejícího veteš na smetiště.

Vikář dopil svou sklenku klaretu a energicky se vzepjal: „Pevně doufám,“ pravil, „že nebudete takový slaboch a nenecháte se takovým lumpem, jako je Slope, odstrašit od toho, o čem víte, že to je vaše povinnost. Víte přece, že vaše povinnost je znovu zaujmout místo v chudobinci, teď, když parlament stanovil důchod tak, že byly odstraněny potíže, které vás přiměly se úřadu vzdát. To přece nemůžete popřít; pakliže to nyní z bázlivosti neučiníte, vaše svědomí vám to nikdy neodpustí,“ a dokončiv tuto klausuli, přistrčil společníku láhev.

„Vaše svědomí vám to nikdy neodpustí,“ pokračoval. „Vy jste z místa odešel pro skrupule svědomí, skrupule, které jsem já, i když jsem je sám nesdílel, plně respektoval. Respektovali je všichni vaši přátelé a vy jste ze starého sídla odešel stejně bohat, pokud šlo o dobré jméno, jako zničen, pokud šlo o hmotné statky. Teď se od vás očekává, že se vrátíte. Zrovna onehdy říkal pan doktor Gwynne –“

„Pan doktor Gwynne nebere v úvahu, oč jsem dneska starší, než když jsem ho tenkrát navštívil.“

„Starý – jděte mi k šípku!“ naježil se vikář, „nikdy jste se necítil starý, dokud jste nevyslechl nestoudné žvásty toho chvastouna v biskupském paláci.“

„Dočkám-li se listopadu, budu mít pětasedesát,“ upozornil pan Harding.

„A pětasedmdesát, dožijete-li se listopadu za deset let!“ odsekl vikář. „A máte velikou naději, že budete stejně výkonný, jako jste byl před deseti lety. Jen si pro živého Boha v této věci nic nenamlouvejme! To že se vymlouváte na věk, je jistě záminka. Ale co že nepijete své víno? To je jen záminka. Faktem je, že máte strach z toho Slopa, a že raději podstoupíte poměrnou chudobu a nepohodlí, než abyste se sepral s chlapem, který po vás bude šlapat, když ho necháte.“

„Rozhodně se nechci prát, mohu-li se tomu vyhnout.“

„Ani já ne – ale někdy to jinak nejde. Ten chlap vás chce přimět hospitál odmítnout, aby tam mohl nastrčit svého člověka; aby tím že potupí vás, jehož věc a charakter jsou tak důvěrně spjaty s věcí a charakterem kapituly, potupil nás všechny. Ale už sám kvůli sobě přece nebudete tak zbabělý a nepadnete do nastražené léčky, nenecháte si bez boje utrhnout chleba přímo od úst!“

Pan Harding neměl rád, když ho někdo nazýval zbabělcem, a na zetě se proto div nehoršil. „Pochybuji,“ pravil, „že v handrkování o peníze vůbec nějaká odvaha je.“

„Kdyby se poctiví lidé na tomto světě o peníze nehandrkovali, pak by je všechny shrábli nepoctivci; a nezdá se mi, že by se tím věci ctnosti pomohlo. Nikoli – my prostředky máme a musíme je použít. Řídit se podle vás, to bychom promarnili každý šilink důchodu, který církev vůbec má, a předpokládám, že nejste ochoten tvrdit, že by se takovou obětí církev nějak posílila.“ Vikář si nalil, a s velikou důstojností mlčky připíjeje na zdar a trvalé zajištění světského majetku, jenž byl jeho duši tak drahý, číši vyprázdnil.

„Podle mého bychom se měli všelijakým sporům mezi duchovním a jeho biskupem vyhýbat,“ mínil pan Harding.

„Mluvíte mi z duše, jenže to je zrovna tak povinností biskupa jako jeho podřízeného. Něco vám, příteli, povím, já v téhle věci biskupa navštívím – to jest, když mi to dovolíte – a buďte si jist, že vás nezkompromituji. Soudím totiž, že celý ten humbuk s těmi nedělními školami a kázáním o nedělích vyšel jen a jen od Slopa a od paní Proudiové. Biskup mi návštěvu jen tak odmítnout nemůže a já si na něj posvítím, když u sebe zrovna nebude mít svou choť ani kaplana. Nakonec vám to jmenování pošle a bez jakýchkoli podmínek, uvidíte. A co se těch míst v chrámu týče, to přenecháme klidně děkanovi. Zdá se mi, že ten zpozdilec docela věří, že mu biskup, když si zamane, může klidně odejít s celou katedrálou.“

A tak se nakonec na věci dohodli. Pan Harding totiž přišel výslovně pro radu, a tak se cítil povinován radu mu navrhovanou přijmout. Navíc už předem věděl, že vikář nebude chtít ani slyšet, aby věc vzdal, a proto mu vlastní názory sice poctivě vyložil, ale byl ochoten ustoupit.

Takže do salónu spolu šli v dobré shodě a večer příjemně strávili prorockými debatami o nastávajících válkách mezi Arabinem a Slopem. Kampak se na ně hrabou žáby a myši a hněv takového Agamemnona a Achila! Jak si vikář mnul ruce a jak vynášel zdar svého posledního tahu! Aby sám se Slopem sestoupil do arény, to nejde, zato Arabin, ten žádné takové ohledy mít nebude. Arabin, to je ten správný muž na takovou práci a jediný jeho známý, který se k tomu hodí.

Vikářův dobrý rozmar a náramná rozjařenost pokračovaly, dokud se mu jeho choť, opírajíc se o jeho polštář, nejala líčit, jak se mají věci v Barchesteru. Tehdy se jaksepatří vylekal. Poslední slova, jež toho večera vyřkl, byla:

„Jestli ano, pak s ní přísámbůh do smrti nepromluvíme! Už jednou mě strhla do bahna, ale takovouhle špínou se vláčet nenechám –“ A vikář se otrásl, až se celá ložnice zachvěla, tak prudce jím zalomcovala myšlenka, jež právě narušila jeho duševní klid.

V tomto punktu se k vdově po doktoru Boldovi její příbuzní chovali trestuhodně. S tím člověkem mluvila snad třikrát čtyřikrát a projevila ochotu učit v nedělní škole. Takový byl celý obsah jejích hříchů ve věci pana kaplana Slopa. Nebohá Eleonora! Ale čas ještě ukáže!

Nazítří ráno se pan Harding vrátil do Barchesteru, aniž před ním o známosti kaplana Slopa s jeho mladší dcerou padlo jediné další slovo. Neušlo mu však, že při snídani byl vikář méně srdečný než předešlého večera.

15

Vdova má nápadníky

Slope nelenil a okamžitě využil biskupova svolení k návštěvě faráře Quiverfula a právě v rozhovoru s oním ctihodným pastýřem prvně zvěděl, že paní Boldová stojí za namlouvání. Zajel do Puddingdal, aby správcovskému embryu sdělil, že je mu biskup nakloněn, a když už věc spolu rozebírali, nebylo nepřírozené, že přišla řeč na finanční poměry pana Hardinga a jeho rodiny.

Farář Quiverful se svými čtrnácti ratolestmi a čtyřmi sty ročně byl na tom velmi bídne a vyhlídka na tuto novou prebendu, kterou měl užívat spolu s dosavadním obročím, mu tuze lahodila. A kterému duchovnímu v takových poměrech by taková vyhlídka tuze nelahodila? Farář Quiverful se však už dlouho znal s panem Hardingem a dostalo se mu od něho mnohé laskavosti, takže pomyslení, že by měl z chudobince vystrnadit přítele, mu bralo odvahy. K Slopovi byl nicméně nadmíru, až podlízavě zdvořilý; choval se k němu jako k vrchnosti a tuto vrchnost snažně prosil, aby mu ráčila prokázat tu čest a vypila s ním skleničku sherry –, byla to však moc ubohá Marsala a nad tou tehdy už zhýčkaný kaplan Slope ohrnul nos; nakonec farář prohlásil, jak nesmírně je panu biskupovi a panu kaplanovi Slopovi zavázán a jak snažně si přeje chudobinec přijmout, pakliže – pakliže je skutečnou pravdou, že ho pan Harding odmítl.

Kterýpak muž, stejně potřebný jako farář Quiverful, by byl prokázal větší nezištnost?

„Pan Harding jej výslovně odmítl,“ Slope se zatvářil s nádechem uražené důstojnosti, „když slyšel o podmínkách, na které je dnes jmenování vázáno. Vy, pane Quiverfule, ovšem chápete, že stejné podmínky budou uloženy vám.“

Panu Quiverfulovi bylo všechno jedno – podmínky nepodmínky. Byl by se uvázal pronést jakýkoli počet kázání, kolik jen by si Slope zamanul nadiktovat, a každou zbylou nedělní hodinu strávit ve zdech nedělní školy. Za takový přírůstek k jeho příjmu a za takový příbytek nemohly být žádné oběti, nebo aspoň sliby, příliš veliké! Jeho duch se však stále vracel k panu Hardingovi.

„Vlastně máte pravdu,“ pravil, „páně Hardingova dcera je velmi bohatá a nač by se tedy měl trápit se špitálem?“

„To míníte paní Grantlyovou?“ zvídal Slope.

„Měl jsem na mysli jeho ovdovělou dceru,“ odtušil jeho společník. „Paní Boldová má dvanáct set ročně vlastního příjmu a pan Harding hodlá nejspíš bydlet u ní.“

„Dvanáct set ročně vlastního příjmu!“ žasl Slope a velmi brzy poté, vyhnuv se, jak jen to šlo, každé další zmínce o chudobinci, se poroučel. Dvanáct set ročně, říkal si v duchu, když jel zvolna domů. Je-li tomu tak a paní Boldová má dvanáct set ročně osobního příjmu, jak pošetilé by od něho bylo stavět se proti tomu, aby se její papá vrátil do své bývalé rezidence. Sled páně Slopových myšlenek bude asi každému mému čtenáři zřejmý. Proč by těch dvanáct set ročně nemohl získat pro sebe? A získá-li je, což pro něj nebude výhodné mít tchána náležitě zaopatřeného pozemskými statky? A navíc nebude se mu mnohem snáze získávat dcera, bude-li se všemožně činit a podporovat nároky jejího otce?

Tyto otázky se mu draly na mysl s velkou naléhavostí, byla však i hromada pochyb. Rozhodne-li se panu Hardingovi vrátit jeho bývalé místo, musí podniknout potřebné kroky a učinit tak ihned; musí neprodleně přemluvit biskupa, pohádat se kvůli tomu s paní Proudiovou, o níž věděl, že ji nepřemluví, Quiverfulovi dát vědět, že se s tím, že pan Harding definitivně odmítl, drobet unáhlil. Že tohle všechno dokáže, o tom nepochyboval; nechtěl to však uskutečnit zadarmo. Přece panu Hardingovi neustoupí a dcera aby ho potom odmítla! Neztratí jednoho vlivného přítele, dokud nezíská jiného.

A tak jel domů dumaje o mnoha věcech. Napadlo ho, že paní Boldová je švagrovou vikáře, a tomu panovačnému chlapovi se on ani za těch dvanáct set ročně nepoddá!

Bohatá nevěsta je pro něj veliké *desideratum*, ale úspěch v povolání ještě víc; jsou tu i jiné zámožné ženy, které třeba budou ochotny se vdát; a koneckonců, až se na to řádně vyptá, třeba se těch dvanáct set ročně scvrkne na nějaký pakatel, který si jeho pozornosti rozhodně nezasluhuje. Pak si ještě vzpomněl, že paní Boldová má syna.

Silně na něj zapůsobila ještě další okolnost, i když ta byla takového rázu, že lze říci, že jej ovlivnila proti jeho vůli. Ustavičně měl před očima obraz signory Neroni; bylo by přemrštěné tvrdit, že se kaplan Slope rozplýval láskou; přece však si pomyslí – a myslí si to neustále – že tak spanilou ženu dosud v životě neviděl. Byl to muž, jehož povaha takovým podnětům snadno podléhala, a nástrahy té poitalštěné čarodějky u něho slavily naprostý úspěch a vryly se mu do mysli. Nebudeme však hovořit o jeho srdci, ne proto, že by srdce neměl, ale že s jeho novými city má srdce málo společného. Jeho vkus byl uspokojen, jeho zrak a jeho marnivost potěšeny. Krásou, jakou nikdy předtím nespatriil, jej oslnila a nenucené, nevázané, rozkošnické chování, jež pro něj bylo něčím zcela novým, si ho cele získalo. Nikdy předtím nebyl vystaven takovému pokušení, a to pokušení se teď stalo neodolatelným. Nepřiznával si, že mu na této ženě záleží víc než na jiných v jeho okolí, často však rozmýšlel, kdy ji bude moci opět spatřit, a zcela mimovolně kul drobné úskočné plány, jak by ji mohl vídat častěji.

K Stanhopům zavítal hned druhý den po recepci a vřelost jeho obdivu byla tehdy roznícena čerstvým palivem. Byla-li signora půvabná ve svých způsobech a lichotivá ve své řeči, když spočívala na pohovce u biskupa před upřenými zraky tolika lidí, oč svůdnější byla v salóne u matky, kde až na sestru nebylo nikoho, kdo by její přirozenost či její umění předstírat tlumil. Slope od ní tehdy od-

cházel zcela zmaten a nedovedl si připustit, že by se dalšího přátelství s touto dámou měl vzdát.

A tak se domů ubíral zvolna a v hlubokém zadumání.

A zde si autor musí vyprosít, aby byl čtenář pamětliv, že Slope vlastně nebyl člověk veskrze špatný. Jako snad většinu lidí na světě i jeho ovládaly smíšené pohnutky; a byť se jeho chování většinou hodně lišilo od takového, jakým by si byl vysloužil naši chválu, i jeho snad stejně jako většinu lidí na tomto světě vedla touha konati svou povinnost. V náboženství, jemuž učil, třebas bylo strohé a nezázivé, opravdu věřil. Věřil, že ti, které si přeje dostat pod svou patu, všelijací ti Grantlyové a Gwynnové, jsou jeho nepřáteli. O sobě věřil, že je silnou oporou, osudem předurčenou k velikým činům; a s důvtipnou, sobeckou, dvojznačnou sofistikou, jaké tak snadno podlehně mysl kdekoho, si osvojil myšlenku, že koná-li mnoho pro posílení vlastních zájmů, koná zároveň mnoho i pro slávu církve. Nikdy však Slope nebyl člověk nemorální. Ba věru se silným zaujetím, jež mu bylo ke cti, pokušením k nemravnosti odolal. Záhy v životě se zasvětil skutkům, jež jsou s běžnými radovánkami mladosti neslučitelné, a nikoliv bez boje se takových radovánek vzdal. Věc je tudíž nutno chápat tak, že si svůj vroucí obdiv ke kráse vdané ženy nepřipouštěl bez upřímných výčitek svědomí, a aby to svědomí upokojil, musel si vsugerovat myšlenku, že je to obdiv nevinný.

A tak jel zadumán a nebylo mu dobře u srdce. Proti tomu, že si vybral vdovu a její majetek se jeho svědomí pranic nebouřilo. Víc než co jiného v tom spatřoval bohabojný skutek; skutek, který, pokud jej provede, jen zvýší jeho věhlas jakožto kaplana. Odtud nehrozila žádná budoucí výčitka, žádné chování, za něž by se vbrzku třeba musel stydět, žádné vnitřní ostny. Jestliže se doopravdy ukáže, že paní Boldová má k volnému nakládání dvanáct set ročně, bude v tom, aby se učinil pánem takové ženy a takových peněz, vidět spíše povinnost vůči svému náboženství; zároveň povinnost, jež

se neobejde bez jisté dávky sebeobětování. Bude se muset vzdát přátelství se signorou, odporu proti panu Hardingovi, své antipatie – ne, po důkladném sebezpytování shledal, že k tomu, aby se vzdal antipatie k doktoru Grantlymu, se v životě nedonutí. Bude-li jí takové uspořádání vyhovovat, vezme si dámu jako nepřítel jejího švagra; jestliže ne, pak ať si manžela hledá jinde!

A s takovýmto odhodláním dorazil do Barchesteru. Neprodleně se poptá, co je pravdy na tom, že je to paní bohatá, a pak až to zjistí, nechá se ve věci chudobince vést okolnostmi. Zjistí-li, že se může otočit na obrtlíku a to místo pro pana Hardinga získat bez velkého sebeobětování, pak tak učiní; ne-li, pak se bude o dceru ucházet proti otcově vůli. Vikáři se však v žádném případě nepoddá!

Dohlédl na to, aby mu koně odvedli do stáje, a ihned se dal do vyptávání. To se Slopovi musí nechat – byl to muž, u něhož není daleko od myšlenky k činu.

Nebohá Eleonora! Bylo jí souzeno stát se zamýšlenou obětí více pletich najednou.

Zrovna v době, kdy byl kaplan Slope návštěvou u puddingdalského faráře, rozpředel se rozhovor o jejích půvabech a jejím bohatství v rezidenci doktora Stanhopa na chrámovém nádvoří. Navštívilo ji dopoledne několik hostí a povídalo se trochu pravdy a také trochu nepravdy o tom, jaké jmění po sobě zanechal John Bold. Návštěvníci postupně odešli a pan doktor s nimi, a ježto se paní doktorová dosud neobjevila, zůstala Charlota Stanhopová s bratrem o samotě. Ten seděl nečinně u stolu, čmáral si karikatury barchesterských prominentů, načež zívł, zalistoval v nějaké knížce a byl zřejmě na rozpácích, jak bez velké námahy zabít čas.

„Bertie, tomu shánění objednávek jsi ale mnoho nedal,“ vyčetla mu sestra.

„Objednávky,“ opáčil. „Kdopak tady v Barchesteru může dávat objednávky? Kdo mezi zdejšími občany si může myslet, že mu stojí za to dát si vytesat hlavu z mramoru?“

„Tak ty se hodláš své profesi vzdát?“ mínila sestra.

„Ne, to ne,“ odpověděl a klidně si dál maloval jakýsi absurdní portrét biskupa. „Jen se podívej, Lotty; to je přece ten človíček, jako by mu z oka vypadl, s biskupskou zástěrou a se vším všudy! Hned bych tu svou profesi, jak ty tomu říkáš, provozoval dál, jen kdyby byl šéf ochoten zařídit mi v Londýně ateliér, ale co se sochařiny v Barchesteru týče, vsadím se, že polovina zdejších lidí nemá ani ponětí o tom, co to je torzo.“

„Šéf ti na zařízení ateliéru v Londýně nedá ani halíř,“ vyjádřila se Lotty. „Tolik, aby to stačilo, ti vlastně ani dát nemůže, prostě na to nemá. Ale ty by ses mohl sám dobře zavést, jen chtít.“

„Jak to u všech všudy mám udělat?“

„Abych ti pravdu řekla, Bertie, ty si žádným povoláním jakživ nevyděláš ani na chleba.“

„Sám si to taky myslím,“ souhlasil a vůbec se netvářil uraženě. „Někteří lidé mají veliký dar vydělávat peníze, ale nedovedou je utrácet. Jiní jakživ nedají dohromady ani pár liber, ale mají veliký dar peníze rozhazovat. Začínám si myslet, že můj génius leží zcela v té druhé oblasti.“

„Z čeho tedy hodláš žít?“

„Musím si asi myslet, že jsem malý havran, a hledat si nebeskou manu; mimoto každý něco poždíme, až šéf odejde.“

„Ano, tobě to bude stačit ještě tak na rukavice a na boty, jestliže se toho ovšem nezmocní Židé. Většinu toho už asi stejně mají. Bertie, já žasnu, jak můžeš být tak lhostejný; že ty se svým talentem a osobními přednostmi ses nikdy v životě nepokusil usadit. Sama se hrozím chvíle, kdy šéf bude muset odejít. Já s matkou a Madelinou – my budeme dost chudobné, ale ty nebudeš mít zhola nic.“

„Nikdy nebylo tak zle, aby nemohlo být líp,“ zacitoval Bertie.

„Dáš si ode mne poradit?“ pravila sestra.

„*Cela dépend*,“ odvětil bratr.

„Vezmeš si bohatou nevěstu?“

„Rozhodně si nevezmu žádnou bez peněz; nevěsty s penězi nejsou dnes tak snadno k mání, ty nám vesměs sbalí faráři.“

„A nehodíš-li sebou, sbalí ti faráři i nevěstu, kterou jsem ti vyhlédla; mám na mysli paní Boldovou.“

„Jú-í!“ hvízdal Bertie, „vdovu!“

„Je moc krásná,“ pravila Charlota.

„A už pro mě má i syna a dědice,“ Bertie na to.

„Synka, který tu velmi pravděpodobně dlouho nepobude,“ mínila Charlota.

„To bych neřek,“ opáčil Bertie. „Pro mě za mě ať si žije – nechci ho zabít; jenom se musí uznat, že hotová rodina je jistá výhoda.“

„Je to koneckonců jediný syn.“

„A přitom docela malinký, jak říkala služka,“ odvětil Bertie.

„Žebráci si nemohou vybírat, Bertie, nemůžeš mít všechno.“

„Bůh ví, že nejsem nerozumný,“ pravil, „ani nijak umíněný; a když mi to, Lotty, všechno zařídíš, já si tu dámu vezmu. Jenom si zapiš za uši: ty peníze musí být jisté a důchod k mé dispozici, aspoň dotud, dokud bude dáma naživu.“

Charlota se jala bratru vysvětlovat, že hodlá-li v tom pokročit, musí se o dámu sám ucházet, a podněcovala jeho odvahu vřelými chvalozpěvy na Eleonořinu krásu, když v tom do salónu přinesli signoru. Když byla doma a vystavena zrakům jen své rodiny, dávala se nosit dvěma sloužícími, a ti dva nosiči ji teď položili na pohovku. Nebyla zdaleka tak velkolepě oděna jako na recepci u biskupa, leč i tak byla oblečena velmi pečlivě, a třebas měla kolem očí výraz bolesti a trýzně, byla i tak při denním světle neskonalé spanilá.

„Heleď, Madelino, já se budu ženit,“ spustil Bertie, sotva se sloužící vzdálili.

„Jiná hloupost ti už v životě ani nezbývá,“ vyslovila se Madelina, „a proto bude docela v pořádku, když to zkusíš.“

„Tak ty myslíš, že je to hloupost?“ namítl. „Tuhle Lotty mi radí, ať se za každou cenu ožením. Ale tvůj názor v takové věci by měl být nejlepší, máš zkušenosti.“

„To teda mám,“ uznala Madelina s jakýmsi drsným smutkem v hlase, jako by říkala – „co tobě na tom záleží, jestli jsem smutná, tebe jsem se o soucit neprosila.“

Bertiemu naráz přišlo líto, že se jí svými slovy dotkl, i přišel a dřepł si k ní co nejblíže, aby si ji udobřil.

„Nezlob se, Madelino, já jen žertoval, však mě znáš. Ale teď docela vážně: tuhle Lotty mi radí, abych se oženil. Za choť mi vyhlídla paní Boldovou. Je to vdova, má spoustu prachů, pěkného synáčka, překrásnou pleť a na High Street hotel U Sv. Jiří a draka. Přísámbůh, Lotty, jestli si ji vezmu, budu tam dělat hospodského – takový život si nechám líbit!“

„Jakže?“ podivila se Madelina, „to nanicovaté osmahlé stvoření ve vdovském čepci? Vždyť vypadala, jako by na ni šaty naházeli vidlema!“ Signora totiž nikdy nestrpěla, aby se o nějaké ženě řeklo, že je krásná.

„A vůbec není nanicovatá,“ hájila Eleonoru Lotty, „mně připadala jako velká krasavice. Onehdy večer to byla zdaleka nejhezčí žena v celém paláci; ovšem až na tebe, Madelino.“

Ani tato poklona však drsnost zmrzačené krásy nijak nezmírnila. „Lotty připadá každá žena půvabná,“ odsekla, „kam jsi to jen dala oči? Vždy ty to vůbec neumíš posoudit. Předně, kterápak žena by mohla dobře vypadat v takové šeredě, co tam měla na hlavě ona?“

„Samozřejmě nosí vdovský čepce, ale ten odlož, až si ji Bertie vezme.“

„Já v tom žádnou samozřejmost nevidím,“ namítl Madelina. „Já bych se takovému pokání nepodrobila, ani kdyby mi umřelo dvacet manželů. Je to stejný pohanský přežitek, jako když v Indii při spalování manželovy mrtvoly upálí i jeho ženu. Třeba ne tak krvežíznivý, ale zrovna tak barbarský a stejně naprosto zbytečný.“

„Ale snad jí to nevyčítáš,“ ozval se Bertie. „Čepec nosí proto, že je to v kraji zvykem. Jinak by s lidmi nevydržela.“

„Přesně tak,“ souhlasila Madelina. „Je to prostě taková bezvýznamná anglická panička, která je ochotna třeba každé léto ovázat si na tři měsíce kolem hlavy pytel jen proto, že se tak před ní ovazovaly její matka a babička. Takovou nikdy ani nenapadne přemýšlet o tom, má-li vůbec nějaký smysl podrobovat se takové ohavné proceduře.“

„V zemi, jako je Anglie, se mladá žena velmi těžko může takovýmto předsudkům postavit,“ konstatovala moudrá Charlota.

„Tím chceš říct, že husa je prostě husa a už jiná nebude,“ zhodnotila to Madelina.

Bertie Stanhope se od nejútlejšího věku ve světě tak otrkal, že pro vážnost anglických zvyků si mnoho úcty neuchoval; i jemu však svítlo, že u manželky by pravá britská upjatost nebyla nakonec tak nepříjemná jako anglo-italská uvolněnost mravů. Neřekl to tak přímo, ale myšlenku vyjádřil oklikou.

„Mně se zdá,“ pravil, „kdybych zemřel a toulal se po světě jako duch, že bych vdovu po sobě raději viděl v takovém čepci než v bůhvíjakém účesu.“

„Ano – a taky by sis představoval, že nemůže udělat nic lepšího, než se zavřít doma a truchlit nebo se dát upálit. Jenže ona by to viděla jinak. Tu příšernou ženskou helmici by nosila proto, že by si prostě netroufala ji nenosit, ale nosila by ji a v nitru by tajně toužila po době, kdy ji bude moci odhodit. Mně se takové plytké přetvářky protiví. To já, kdybych žádný smutek necítila, tak žádný nosit nebudu, ať si svět říká co chce, a patrně ani tehdy, kdybych ho cítila.“

„Ale to, že nosí vdovský čepec, nijak neztenčí její jmění,“ nadhodila Charlota.

„Ani nezvětší,“ odsekla Madelina. „Tak proč to proboha dělá?“

„Ale Lotty ji právě chce donutit, aby jej odložila,“ poznamenal Bertie.

„Jestli je to pravda, že má dvanáct set ročně k vlastnímu použití a ve svých způsobech není naprosto vulgární, tak ti radím, vezmi si ji. Bezpochyby je k mání, jen si o ni říct: a protože si ji nebudeš brát z lásky, nesejde mnoho na tom, je-li hezká či ne. Aby sis bral nějakou ženu z lásky, na to, myslím, nejsi dost velký blázen.“

„Ale Madelino!“ zvolala sestra.

„Ale Charloto!“ opětovala druhá.

„Snad netvrdíš, že žádný muž nemůže milovat ženu, pokud není blázen!“

„Zrovna tak nějak to myslím – že totiž každý muž, který je ochoten obětovat svou svobodu jen proto, aby dostal pěknou tvářičku, je na hlavu padlý. Pěkné tvářičky jsou k mání laciněji. Mně se, Lotty, tvá přecitlivělá sentimentalita protiví. Víš přece stejně dobře jako já, jak spolu dnes manžel s manželkou většinou žijí; víš, nakolik horoucnost manželské lásky odolá zkoušce jedné špatné večeře, deštivého dne či sebemenšího strádání, jaké s sebou nese chudoba; víš, jakou volnost si muž pro sebe nárokuje, a jaké otročení by vyžadoval od ženy, jen kdyby mohl. A víš také, jak ženy většinou bývají poslušné. Manželství, to je na jedné straně tyranie a na druhé klamání. Já tvrdím, že muž je na hlavu padlý, když své zájmy obětuje kvůli tak mizernému obchodu. Žena, ta většinou nemá na vybranou, jiný způsob obživy nezná.“

„Ale Bertie jiný způsob obživy taky nemá!“ namítla Charlota.

„Tak ať si ve jménu božím tu paní Boldovou vezme,“ uzavřela Madelina. A tím to mezi nimi bylo vyřízeno.

Necht' však útlocitný čtenář nechová žádné obavy. Není souzeno, aby si Eleonora vzala kaplana Slopa nebo Bertieho Stanhopa. A buď zde romanopisci dovoleno vyložit své názory na vypravěčské umění. Náš autor se osměluje zavrhnout způsob, jenž zabíhá tak daleko a porušuje veškerou náležitou důvěru mezi autorem a jeho

čtenáři, jestliže totiž osud svého oblíbeného hrdiny či hrdinky tutlá až téměř do samotného konce třetího svazku. Ba až příliš často se děje ještě víc a horších věcí. Což se kolikrát nevynakládá nejdůmyslnější úsilí na to, aby se čtenářovy aspirace mařily, vyvolávaly se liché naděje a liché obavy a k životu se probouzela očekávání, jež se nikdy nemají naplnit? Což se neslibují okouzlující úděsnosti, místo nichž pak autor v závěrečné kapitole vyprodukuje jenom nejbanálnější skutečnosti? A není v tom jistý druh šalby, jaké by současný poctivý věk neměl vůbec přát?

A jakou cenu mohou mít obavy o hrdinův osud, když je naprosto rozptýlí jediné nahlédnutí do třetího svazku? Jakou hodnotu má literární čarování, jež se dočista zhroutlí, sotva se z něho začneme těšit? Jakmile jednou zvíme, jaký je to obraz, který paní Ratcliffová zahalila svou velebnou rouškou, náš zájem o rám i o roušku rázem pomine. Zůstanou pro nás jen jakousi truhlou pro staré kosti, nevkusnou rakví, a jsme rádi, když ji dáme náležitě pochovat a tím ji sprovodíme ze světa.

A potom, jak žalostná to věc, když nám někdo, kdo už román četl, potěšení z něho zničí vítězoslavným prohlášením: „O Augustu se strachovat nemusíte, ta si toho svého Gustava nakonec vezme!“ „Ty jsi ale zlomyslná, Zuzano,“ praví se slzami v očích Kitty, „mě to teď už vůbec nebaví!“ Milá Kitty, budeš-li číst mou knihu, pak na sestřinu potměšilost určitě vyzraješ. Nebude v ní žádné tajemství, které ti ona bude moci vyzradit. Nikoli, přečti si, je-li libo, poslední stránky, ať se z nich dovíš, jak celá ta naše pohnutá historie nakonec se vším všudy dopadne, a příběh neztratí nic na své zajímavosti, pokud v něm ovšem nějaká zajímavost je.

My hlásáme, že autor i čtenář mají jít ruku v ruce v naprosto vzájemné důvěře. Ať si postavy dramatu prodělávají sebedokonalejší komedii plnou omylů, hlavně ať si však divák neplete Syrakúzana s Efezanem; jinak je jedním ze šašků a taková úloha není nikterak důstojná.

Sám bych v zájmu hodnoty této kapitoly nerad třeba jen u jediného čtenáře vzbudil domněnku, že by se moje Eleonora dokázala přimět k tomu, aby si vzala kaplana Slopa či aby byla obětována člověku, jakým je Bertie Stanhope. Mezi hodnými lidičkami v Barchesteru však mnozí jednomu i druhému věřili.

16

Uctívání batolátka

„Tidly, tidly, tidly, tidly, dum, dum, dum,“ broukala a zpívala Eleonora.

„Tidly, tidly, tidly, tidly, dum, dum, dum,“ pokračovala Marie Boldová, která v tomto dobře sehraném výstupu zpívala druhý hlas.

Jediným divákem na zmíněném koncertě bylo robě, to však spustilo tak hlasitý potlesk, že účinkující, v domněnání, že si říká o přídavek, začaly znova.

„Tidly, tidly, tidly, tidly, dum, dum, dum, ten má ale rozkošné nožičky, že?“ horovala maminka.

„Hm – m – hm – hm,“ broukala Marie a zabořila rty do tučného zátylku malého tvorečka, čímž ho líbala.

„Hm – m – hm – hm,“ broukala maminka rty zabořenými do krátkých tlustých oblých nožek. „Je to ale na mou věru srdnatý smělý mámin miláček a má ty nejhezčí růžovoučké nožičky na světě, na mou duši,“ a pobrukování a líbání nebralo konce, jako by dámy byly tuze hladové a odhodlané chlapečka sníst.

„Svatá pravda, je to mamínčin přesladký miláček, bodejť by ne – och, och – Marie, Marie, jestlipak jsi už něco takového v životě viděla? Co si teď počnu? Můj nezbedný, nezbedný, nezbedný, malý Honzíček!“ Všechny tyto působivé výkřiky vyvolala rozkoš maminky nad tím, že synáček je dost silný a dost nezbedný na to, aby jí zpod čepce vytahal všechny vlasy. „No ne, vždyť mamince vytahal zpod čepce všechny vlasy a je to ten nejnezbednější, nejnezbednější, nejnezbednější chlapeček, jaký kdy vůbec, vůbec, ale vůbec –“

Probíhal totiž pravidelný obřad uctívání batolátka. Marie Boldová seděla na nízké stoličce s hošíčkem na klíně a Eleonora klečela před předmětem své modloslužby. Jak se tak snažila pokrýt hošíčkovy tvářičky svými dlouhými, lesklými tmavohnědými kadeřemi

a nechala ho je po libosti tahat sem a tam, vypadala velmi krásně i přes to, že ještě pořád nosila vdovský čepec. V její tváři byla tichá a vytrvalá příjemná spanilost, která na její známé tak mocně působila, že jiným, kteří se s ní znali jen nepatrně, připadala ta velká chvála její krásy podivuhodně přehnaná. Její krása byla jako půvab nejedné krajiny, jakou člověk plně vychutná, jen když ji vídá často. V jejích očích tkvěl hluboký tmavý zářivý jas, jež letmý pozorovatel nepostřehl, kolem úst jakási pevnost, které si všimli jen ti, s nimiž se nenuceně bavila, a dokonalou symetrii její skvěle tvarované hlavy dovedlo ocenit jen oko umělcovo. Nebyla to oslnivá zářivost, rozkošnická rubensovská krása, perleťová bělost ani nachové odstíny, jež bezprostředně mocí baziliška uchvacovaly muže, kteří se octli v blízkosti Madeliny Neroniové. Signoře bylo takřka nemožno odolat, kdežto Eleonořinu kouzlu se nikdo nemusel bránit. Třeba jste se s ní začali bavit jako s vlastní sestrou, a teprve, až jste hlavou spočinuli na polštáři, vyšlehla před vámi pravdivost a moc její krásy; teprve tehdy vám udeřila v sluch líbeznost jejího hlasu. Prožít nenadále půlhodinku se signorou Neroni bylo jako padnout do jámy; večer prožitý v Eleonořině blízkosti, to byla nečekaná toulka tichými lány zlatohlávku.

„Zakryjeme ho, až nebude vidět ani ždibeček jeho malinkatého, malilinkatého nosáčku.“ A matka spustila po tváři děcka proudy svých vlasů. Nemluvně vřískalo blahem a kopalo, až je Marie Boldová v náručí sotva udržela.

V tu chvíli se otevřely dveře a byl ohlášen kaplan Slope. Do Eleonory jako když střelí a prudkým pohybem si hodila vlasy přes ramena. To snad raději dělat neměla, ukázalať tím víc, jak je zmatena, než kdyby byla zůstala, jak byla. Slope však okamžitě postřehl její spanilost a pomyslel si, že nehledě na její jmění, byla by to družka, jakou si muž milerád bere do domu, partnerka, jež by sdílela starosti jeho nitra, a velmi dobře vybavená k tomu, aby starosti dovedla mírnit. Eleonora vyběhla z místnosti, aby si upravila čepec,

zbytečně cosi mumlajíc a vymlouvajíc se na děcko. A zatímco bude pryč, my se krátce vrátíme a povíme si, k jakým výsledkům dospěl Slope ve svých meditacích o svém plánu na ženitbu.

Ve vyptávání na vdovin důchod uspěl rozhodně natolik, že si umínil ve spekulacích na ženění pokračovat. Co se pana Hardinga týče, rovněž si umínil učinit vše, co bude v jeho moci, aniž sám sobě ublíží. S paní Proudieovou se alespoň prozatím o věci bavit nebude. Jeho cílem bylo popíchnout biskupa k malé rebelii. Usoudil totiž, že takový stav věcí by byl žádoucí, nejen pokud jde o pány Hardinga a Quiverfula, ale i v záležitosti diecéze vůbec. Slope sice zdaleka nebyl mínění, že doktor Proudie umí vládnout, ale niterně pokládal za nesprávné, aby jeho bratří duchovní úpěli pod vládou sukní. Proto si umínil vlít do biskupa trochu bojovnosti, a to aspoň tolik aby ho přiměl oponovat své choti, ne však tolik, aby se stal zcela neposlušným.

Našel si tedy příležitost a s Jeho Lordstvem znovu pohovořil o chudobinci a snažil se vzbudit dojem, že vyloučit pana Hardinga z jmenování by přece jen bylo nemoudré. Jenže tím na sebe kaplan vzal těžší úkol, než si představoval. Paní Proudieová totiž, ve snaze přisvojit si co možná nejvíce zásluh o patronáž, zatím už napsala paní Quiverfulové, aby ji v paláci navštívila, a pak té matroně s velmi tajuplnou blahosklonností a důstojností vyložila, jaká na ni a na její potomstvo čeká blaženost. Po pravdě řečeno, byla paní Proudieová takto zaměstnána zrovna v době, kdy kaplan Slope na puddingdaleské faře zpracovával manžela a tím se už do jisté míry zavázala. Díky, pokora a vděčnost paní Quiverfulové byly neodolatelné; div že své chlebedárkyni kolena neobjala a přislíbila, že modlitby čtrnácti nezaopatřených dětí (takto popsala Quiverfulová svou rodinu, z níž nejstarší už byla statná třiadvacátnice) se každé ráno a večer ponесou k nebi za šlechtinou přítelkyni, kterou jim seslal sám Bůh. Takovéto podkuřování nebylo paní Proudieové proti mysli a také je co nejvíc vychutnávala. Těm čtrnácti ratolestem, zjistí-li, že jsou

hodné, o čemž nepochybuje, přislíbila všestrannou pomoc; vyslovi-la naději, že nejstarší z nich budou s to podstoupit školení v jejích školách sabatu, a celkově se v očích paní Quiverfulové ukázala jako dáma velice znamenitá.

Toto vykonavši, pokládala za rozumné utrousit slovo před biskupem, že puddingdaleské rodině zjevila, jaké ji čeká štěstí; aby z toho vycítil, že se k tomu jmenování zavázala. Manžel úskok své choti dobře pochopil. Věděl, že mu tím patronáž bere z rukou, i rozhodl se s jejím vměšováním skoncovat a znovu se ujmout své pravomoci. Potom však usoudil, že k tomu zrovna není nejlepší čas. A tak, jako už ne jeden muž před ním, i on tu zlou hodinu oddaloval.

Za tohoto stavu věcí narazil kaplan Slope v hovoru s biskupem na určitou potíž a zjistil, že se to nedá překonat, leda za cenu všeobecného pozdvižení v paláci. Všeobecné pozdvižení v tu chvíli mohlo, ale také nemuselo být dobrou taktikou. Rozhodně to nebyl krok, jaký lze učinit lehkovážně. Začal tím, že biskupovi našeptal, že se obává, že proti sobě popudí veřejné mínění, neobjeví-li se v ústavu opět pan Harding. Biskup dost prudce odsekl, že faráři Quiverfulovi bylo místo slíbeno na páně Slopovu radu. „Nikoli slíbeno,“ opravil ho Slope. „Ano, slíbeno,“ odvětil biskup, „a paní Proudiová už v té věci přijala paní Quiverfulovou.“ To byla pro Slopa věc zcela nečekaná, ale neztratil duchapřítomnost a biskupova výroku využil ve vlastní prospěch.

„Ach, Vaše Lordstvo,“ pravil, „to budeme v pěkné kaši, budou-li se nám do věcí míchat dámy.“

Výrok ten byl zcela ve shodě s pocity Jeho Lordstva, takže pro něj nebyl tak docela nestravitelný; a přece taková nárážka vyžadovala pokárání. Jeho Lordstvo bylo rovněž ohromeno, byť ne zcela vyvedeno z míry, zjištěním, že mezi jeho ženou a jeho kaplanem došlo k neshodě.

„Nevím, co tím vměšováním míníte,“ řekl biskup mírně. „Paní Proudiová slyšela, že pan Quiverful má být jmenován, a tak bylo

jen přirozené, že si přála s paní Quiverfulovou pohovořit o školách sabatu. V tom rozhodně žádné vměšování nespatřují.“

„Mně, Vaše Lordstvo, jde o vaši pohodu,“ pravil Slope, „o vaši pohodu a důstojnost v diecézi. Žádnou jinou pohnutku ani mít nemohu. Co se osobních citů týče, nemám lepšího přítele nad paní Proudiovou. Toho musím být povždy pamětliv. Ale i tak v mém současném postavení jsem v první řadě povinován Vaší Milosti.“

„Tím jsem si jist, pane Slope. Tím jsem si docela jist,“ pravil biskup obměkčen, „a vy si doopravdy myslíte, že by hospital měl dostat pan Harding?“

„Na mou čest, kloním se k tomu názoru. Jsem zcela ochoten vzít na sebe vinu za to, že jsem jako první nadhodil jméno pana Quiverfula. Od té doby jsem však zjistil, že v diecézi je ve prospěch pana Hardinga tak silné veřejné mínění, že si myslím, že by Vaše Milost měla ustoupit. Rovněž jsem se doslechl, že pan Harding své prvotní námitky proti námětům Vašeho Lordstva značně zmírnil. To, co se událo mezi paní Proudiovou a paní Quiverfulovou, se třeba ukáže jako věc drobet nepříjemná, ale jsem opravdu toho názoru, že ve věci tak velkého dosahu by to nemělo mít váhu.“

A tak byl nebohý biskup ponechán ve velmi nerozhodném postavení, jak se vlastně zachovat. V duchu se však trochu klonil k tomu jmenovat pana Hardinga, když viděl, že postaví-li se proti paní Proudiové, dostane se mu od kaplana pomoci.

Taková byla situace v paláci v době, kdy Slope přišel navštívit paní Boldovou a zastihl ji, jak si hraje s maličkým. Když pak z pokoje vyběhla, jal se kaplan Slope před Marií chválit počasí, načež pochválil a políbil dítě, a poté se jal chválit maminku a nakonec pěl chválu na slečnu Boldovou. Paní Boldová se však zanedlouho vrátila.

„Musím se omluvit, že přicházím v tak časnou hodinu,“ začal Slope, „ale opravdu jsem tak mocně zatoužil si s vámi pohovořit, že doufám, že mi to vy i slečna Boldová prominete.“

Eleonora zabrumlala cosi jako „zajisté“, „ovšemže ano“ a „vůbec ne příliš časně“, a pak se sama omluvila za to, jak vypadá, a s úsměvem dodala, že z jejího dítěte už začíná být veliký chlapec a není vůbec k zvládnutí.

„Je to velikánský, zlobivý kluk,“ oslovila synka, „musíme ho poslat pryč do veliké přísné školy pro skotačivé děti, kde mají velikánské rákosky a dělají hrozné věci klukům, kteří své maminky neposlouchají;“ a pak zahájila další sled líbání, k němuž ji dohnala představa, kterou si vytvořila její vlastní obrazotvornost, že by totiž své dítě měla někdy poslat pryč.

„A kde páni učitelé nemají tak krásné dlouhé vlasy k rozcuchání,“ navázal Slope na její žert a zároveň jí složil poklonu.

Tu poklonu si mohl ušetřit, pomyslila si Eleonora, ale nic neříkala a cele zaujata robětem, nedala na sobě nic znát. „Podej mi ho sem,“ nabídla se Marie. „Vždyť se tím skotačením div nesvlékl!“ A s těmi slovy vyšla s dítětem z pokoje. Slečna Boldová zřejmě vyrozuměla, že kaplan Slope chce Eleonoře sdělit něco naléhavého, a domnívající se, že by mohla být *de trop*, využila příležitosti a ze salónu se vytratila.

„Ale dlouho tam nebud,“ nabádala ji paní Boldová, když Marie za sebou zavřela dveře.

„Jsem rád, paní Boldová, že si s vámi mohu deset minut promluvit o samotě,“ zahájil Slope. „Dovolíte mi, abych vám otevřeně položil jasnou otázku?“

„Zajisté,“ zněla odpověď.

„A jsem si jist, že mi na ni dáte jasnou a otevřenou odpověď.“

„Bud' takovou nebo žádnou,“ zasmála se.

„Má otázka, paní Boldová, zní: Záleží vašemu panu otci velmi na návratu do hospitálu?“

„Proč se ptáte mne?“ odvětila. „Proč se nezeptáte jeho?“

„Má milá paní Boldová, já vám povím proč. Je to věc nadmíru spleťtá a já bych vám to všechno vysvětlil, jen se obávám, že na

to není čas. Na tuto otázku mi musíte odpovědět vy, je to zásadně nutné; jinak nemohu vědět, jak přání vašeho pana otce podpořit, a abych se ho zeptal sám, to je naprosto vyloučeno. Nikdo si vašeho otce nemůže vážit víc nežli já, pochybuji však, že tento cit je opětován.“ A opětován skutečně nebyl. „Musím k vám být upřímný. Jedině tak se vyhneme konečným důsledkům, které by panu Hardingovi mohly nesmírně uškodit. V Barchesteru bohužel panuje jakési mínění – ne-li zrovna předpojatost, a to nikoli v můj prospěch. Pamatujete se na to kázání –“

„K tomu se, pane Slope, přece nemusíme vracet,“ podotkla Eleonora.

„Jen okamžik, paní Boldová. Ne že bych chtěl hovořit o sobě, ale je zásadně nutné, abyste věděla, jak se věci mají. To kázání snad nebylo dobře uvážené – rozhodně však bylo špatně pochopeno. O tom však teď mluvit nechci; snad jen tolik, že proti mně vyvolalo nevoli, kterou sdílí i váš pan otec. Je možné, že k tomu má své důvody, ale není zkrátka nakloněn setkat se se mnou v přátelském duchu. Řekněte upřímně: vy víte, že tomu tak je.“

Eleonora neodpověděla a Slope si v zápalu své výřečnosti přistrčil židli blíž k místu, kde seděla vdova, ale ta to nepostřehla.

„Vzhledem k tomu,“ pokračoval Slope, „mu nemohu tuto otázku položit tak, jako ji mohu položit vám. Vy jste mi vzdor mému provinění od mého příjezdu do Barchesteru dovolila vidět ve vás svou přítelkyni.“ Eleonora pohodila hlavou, ale sotva to vyznělo jako souhlas; jenže Slope, pokud si toho vůbec všiml, nedal to na sobě nijak znát. „S vámi mohu hovořit otevřeně a vyložit vám, co v hloubi srdce cítím. To by váš pan otec nepřipustil. Pan biskup si bohužel usmyslil, že je správné, aby záležitost hospitálu prošla mýma rukama. Bylo třeba doplnit několik podrobností, jimiž se nechtěl zatěžovat, a tak se stalo, že jsem kvůli tomu musel s vaším panem otcem hovořit.“

„O tom vím,“ pravila Eleonora.

„Jistěže,“ řekl. „V onom rozhovoru ve mně pan Harding vzbudil dojem, že se do hospitálu vrátit nemíní.“

„To není možné,“ vyhrkla Eleonora, konečně vyburcována tak, že zapomněla, že se odhodlala chovat s chladnou zdvořilostí.

„Má milá paní Boldová, dávám vám čestné slovo, že tomu tak bylo,“ pravil a opět si poposedl blíže k ní. „A navíc určité osoby v paláci ještě před mou rozmluvou s panem Hardingem – nemyslím tím pana biskupa – mi sdělily, že tomu tak je. Přiznám se, moc jsem tomu nevěřil. Přiznám se, že jsem se domníval, že váš pan otec si bude za každou cenu – už pro klid svědomí, kvůli těm starcům, kvůli starým vztahům a kvůli vzpomínce, jak krásné dny tam kdysi prožil – ze všech těchto důvodů jsem měl za to, že si pan Harding bude přát znovu se ujmout svých povinností. Ale bylo mi řečeno, že on si to nepřeje; a on sám ve mně rozhodně vzbudil dojem, že ti lidé mluvili pravdu.“

„Nu a co?“ Eleonoru to už pomalu dohrálo.

„Jde sem slečna Boldová,“ upozornil ji Slope, „nežádal bych tím od vás příliš velkou pozornost, kdybyste – já vím, že se slečnou Boldovou svedete všechno.“

Eleonoře se ten výraz „svedete“ nelíbil, nicméně vyšla ven a Marii požádala, aby je ještě čtvrt hodiny nechala o samotě.

„Děkuji vám, paní Boldová, za tu důvěru – jsem vám neskonale vděčen. Jak vám pravím, s takovým dojmem jsem od pana otce odcházel. Ba mohu říci, že mi dal na srozuměnou, že jmenování odmítá.“

„Jmenování ne,“ opravila ho Eleonora. „Jmenování neodmítl, to vím určitě. Ale říkal, že nebude souhlasit – tedy ten plán s těmi školami a bohoslužbami a vším ostatním se mu nezamlouvá. Určitě vím, že jakživ neřekl, že hodlá odmítnout jmenování.“

„Ale paní Boldová,“ Slope hovořil div ne zaníceně. „Za nic na světě bych přece neřekl jediné slovo tak hodné dceři proti tak hodnému otci. Už kvůli němu mi však musíte dovolit, abych vám objasnil, jak to v tuto chvíli přesně vypadá. Pana Hardinga to trochu vyvedlo

z míry, když jsem mu přdestřel, jak si to pan biskup s tou školou přeje. Snad jsem si nepočínal dost obezřele, ale jen proto, že vy sama jste se mnou v té věci tak dokonale souhlasila. ‚Vyřídíte panu biskupovi,‘ řekl, ‚že s ním naprosto nesouhlasím, a jsou-li s tím spojeny takové podmínky, pak se do chudobince nevrátím.‘ Jeho slova v tom smyslu aspoň vyzněla. Vlastně byla, možno-li, ještě pádnější. Mně nezbylo než je tlumočit Jeho Lordstvu, a ten prohlásil, že si je nelze vyložit jinak než jako odmítnutí. Předtím sám zaslechl zvěsti o tom, že váš pan otec o jmenování nestojí, a tak když to uvážil kolem a kolem, měl za to, že mu nezbývá než rozhlédnout se po někom jiném. Proto místo nabídl faráři Quiverfulovi.“

„Nabídl místo faráři Quiverfulovi!“ opakovala se slzami v očích Eleonora. „Tak to je, pane Slope, konec!“

„Ne, přítelkyně moje, nikoli,“ pravil. „Právě proto, aby to nebyl konec, jsem teď u vás. Každopádně tedy mohu předpokládat, že jsem na svou otázku obdržel odpověď, že pan Harding se touží vrátit.“

„Touží se vrátit – samozřejmě!“ pravila Eleonora, „samozřejmě že si přeje dostat nazpět svůj dům a svůj příjem a své postavení; dostat zpět to, čeho se s tak sebezapírající poctivostí vzdal, může-li to dostat nazpět bez výhrad k svému konání, jimž se podrobit v jeho věku by bylo nemožné. Jak jen může pan biskup žádat po muži jeho věku, aby se přeškolil na učitele hordy dětí?“

„Vyloučeno,“ Slope se mírně pousmál, „nic takového se po vašem otci samozřejmě chtít nebude. Sám vám alespoň mohu slíbit, že se nepropůjčím k tomu, abych mu nějaký takový absurdní požadavek tlumočil. Chtěli jsme, aby váš pan otec kázal ve špitále, jelikož chovanci mohou přirozeně být příliš staří na to, aby chodili jinam, ale ani na tom se trvat nebude. Rovněž jsme si k chudobinci přáli přičlenit školu sabatu v domnění, že takové uspořádání pod dohledem tak dobrého duchovního, jakým je pan Harding, a rovněž pod vaším, by mohlo být jen ku prospěchu. O těchto věcech však, milá paní Boldová, diskutovat nebudeme. Jedno je jasné; musíme

učinít, co je v našich silách, abychom onu unáhlenou nabídku, kterou pan biskup učinil panu Quiverfulovi, anulovali. Váš pan otec by za panem Quiverfulem nezašel? Quiverful je čestný muž a vašemu panu otci nebude ani na okamžik stát v cestě.“

„Jakže!“ zhrozila se Eleonora. „Chtít po člověku se čtrnácti dětmi, aby se vzdal své prebendy. Nic takového neudělá, na to vezmu jed!“

„Patrně ne,“ uznal Slope a znovu si k paní Boldové poposedl, takže teď seděli velmi blízko sebe. Eleonora na to příliš nemyslela, ale instinktivně si kousek odsedla. Oč dál by si byla odsedla, kdyby tušila, co o ní bylo řečeno v Plumsteadu! „Patrně ne. Ale aby na místo vašeho pana otce přišel Quiverful, to je vyloučeno – naprosto vyloučeno! Pan biskup se ukvapil. Mám nápad, který nás s boží pomocí třeba z toho dostane. Má milá paní Boldová, co kdybyste vy sama zašla za panem biskupem?“

„A proč za ním nemůže zajít otec?“ bránila se Eleonora. Už jednou v životě se zamíchala do otcových věcí a nic dobrého z toho nevzešlo. Dnes je starší a cítí, že by ve věci pro něj tak závažné neměla nic podnikat bez jeho souhlasu.

„Inu, mám-li být upřímný,“ Slope nasadil výraz lítosti, jako by bůhvíjak želel toho, že jeho patron není sdostatek shovívavý, „pan biskup má dojem, že má proč se na vašeho pana otce horšit. Obávám se, že by rozmluva vedla jen k dalšímu rozladění.“

„Jak to,“ podivila se Eleonora, „vždyť otec je ten nejmírnější a nejjemnější člověk pod sluncem?“

„Já jenom vím,“ pravil Slope, „že má tu nejlepší dceru. Tak vy za biskupem nechcete? Pokud jde o rozmluvu, mohu vám ji sjednat tak, že to pro vás ani v nejmenším nebude nepříjemné.“

„Sama, pane Slope, nemohu nic podniknout. Nejdřív se musím poradit s otcem.“

„Ale to je zbytečné,“ namítl, „to pak budete jen páně otcovým poslem. Nic vás nenapadá? Něco se učinit musí. Přece se pan otec kvůli takovému směšnému nedorozumění nenechá zničit!“

Eleonora odtušila, že ji nic nenapadá, ale že je to velice těžké, a z očí jí vytryskly slzy a stékaly jí po lících. Co by byl Slope za to dal, kdyby jí je směl setřít, měl však dost taktu, aby věděl, že mu ještě zbývá hodně vykonat, než se od paní Boldové může vůbec nadít nějakých výsad.

„Rve mi to srdce, když vás vidím tak sklíčenou,“ řekl. „Ale dovolte mi prosím, abych vás ujistil, že zájmy vašeho otce nebudou obětovány, bude-li je možné uhájit. Panu biskupovi otevřeně řeknu, jaká jsou fakta. Vysvětlím mu, že vlastně nemá právo jmenovat někoho jiného než vašeho pana otce, a ukáži mu, že učiní-li tak, dopustí se velké nespravedlnosti – a vy, paní Boldová, budete aspoň té laskavosti a budete mi věřit, že mi blaho vašeho pana otce opravdu leží na srdci – jeho i vaše.“

Vdova se sotva zmohla na odpověď. Byla si plně vědoma, že otec vůbec nechce být Slopovi nějak zavázán, vroucně si přála otcovy pocity sdílet; a přece nemohla jinak než uznat, že kaplan Slope je tuze milý. Její otec, zpravidla člověk z nejšhovívavějších, jenž proti nikomu neřekne křivého slova, ji před Slopem varoval, a přece se Eleonora nezdržela a kaplanu poděkovala. Jaký zájem by v té věci mohl mít mimo ten, který vyznává? Přesto i ona čemusi v jeho chování nedůvěřovala. Nevěděla proč, ale měla pocit, že v tom člověku je něco, proč by se před ním měla mít na pozoru.

Slope toto vše četl v jejím váhavém chování zrovna tak zřetelně, jako kdyby mu byla otevřela své srdce. Mělt' to nadání, že dovedl číst niterné pocity žen, s nimiž rozmlouval. Věděl, že Eleonora o něm pochybuje, a pakliže mu poděkuje, bude to jen proto, že jinak nemůže, ale to jej nehněvalo, ba ani nerozčilovalo. Všechno se nedá stihnout za jediný den.

„Nejsem zde kvůli díkům,“ pokračoval, když viděl, jak váhá, „ani o ně nestojím – rozhodně aspoň do té doby, dokud si je nezasloužím. Ale o jedno, paní Boldová stojím, abych si v tomto stádu oveček, do něhož mě Bůh ráčil povolat jakožto jednoho z nejponíženějších jeho

pastýřů, získal přátele. Nepodaří-li se mi to, pak mě tady věru čeká krušný úděl. O to, abych si takové přátele zasloužil, se rozhodně pokusím.“

„Vy si určitě najdete mnoho přátel,“ pravila. Cítila, že něco říci musí.

„To pro mě nebude ničím, nebudou-li mezi nimi lidé, kteří budou mít pochopení pro mé city; pokud mezi nimi nebudou takoví, jež mohu ctít a obdivovat – a milovat. Jestliže ti nejlepší a nejčistší se ode mne odvrátí, pak přátelství těch, jichž si vážím méně, mě neuspokojí. V takovém případě budu nucen žít sám.“

„Ach, pane Slope, vy sám žít nebudete, tím jsem si naprosto jista!“ Eleonora tím nic nemyslela, jemu se však hodilo tvářit se, jako by tím měla na mysli určitou specifickou narážku.

„Ba věru, paní Boldová, budu žít sám, docela sám, pokud se srdce týče, odvrátí-li se ode mne ti, s nimiž se tolik toužím spojit. Ale už dost o tom, nazval jsem vás svou přítelkyní a doufám, že v tom mi odporovat nebudete. A pevně věřím, že bohdá přijde čas, kdy tak budu moci zvat i vašeho pana otce. Bůh žehnej vám, paní Boldová, a vašemu drahému synáčkovi! A panu otci ode mne vyřídte, že vše, co v jeho zájmu učinit lze, bude učiněno.“

A s tím se poroučel, stisknuv vdově ruku o hodně pevněji než obvykle. Za daných okolností to však bylo dost pochopitelné a paní neměla pocit, že je v tom něco nepřístojného.

„Já mu nerozumím,“ řekla Eleonora o několik minut později Marii Boldové. „Nevím, je-li dobrý nebo zlý – zda je upřímný nebo falešný.“

„Tak připuště, že se můžeš mýlit,“ radila jí Marie, „a smýšlej o něm co nejlíp!“

„Celkem vzato myslím, že budu,“ odvětila Eleonora. „Myslím, že tomu doopravdy věřím, že to míní dobře – a je-li to pravda, tak je hanba mu lát a dělat mu příkoří, dokud tady bude mezi námi. Jenom se, Marie, obávám, že papá ten chudobinec nakonec nedostane.“

Kdo bude kohoutem na smetišti?

Celý ten čas se věci v biskupském paláci vyvíjely dost neklidně. Slope semtam utrousil nějakou narážku, a ta se u biskupa rozhodně neminula účinkem. Cítil totiž, že chce-li se tehdy už takřka nesnesitelnému despotismu své ženy vůbec někdy postavit, nesmí déle otálet; má-li vůbec někdy být pánem ve vlastní diecézi, natož ve vlastním domě, musí do toho šlápnout neprodleně. Snazší než až teď by bývalo bylo postavit se jí hned v den svého vysvěcení, stále to však ještě bude snazší dnes, než až paní Proudiová podrobně zvládne, jak se diecéze spravuje. Slope mu nabídl pomocnou ruku, a to pro něj byla veliká věc, pomoc zcela nečekaná a neocenitelná. Dosud v těch dvou spatřoval spojení a domníval se, že jako takoví jsou neporazitelní. Už si začínal myslet, že jedinou šancí k úniku bude Slopa povýšit a obdařit ho nějakým odlehlým a přitom bohatým obročím. Najednou se však zdálo, že jeden z jeho nepřátel, zajisté ten nejméně mocný, přesto však velmi důležitý, je ochoten z vlastního tábora dezertovat. Čeho všeho by s kaplanovou pomocí mohl dosáhnout? Přecházel po své malé pracovně a div si nepředstavoval, že třeba jednou nadejde čas, kdy si bude moci pro vlastní potřebu přivlastnit tu velikou místnost v patře, kde vždy sedával jeho předchůdce.

Když tak o těch věcech rozjímal, přinesli mu od vikáře Grantlyho psaní s prosbou, aby Jeho Lordstvo onomu duchovnímu prokázalo tu čest a nadcházejícího dne jej přijalo; přitom Jeho Lordstvo prosil, aby ráčilo určit čas. Chystaná návštěva doktora Grantlyho bude prý souviset s jmenováním pana Hardinga na místo správce barchesterského ústavu pro chudé. Sotva si biskup list přečetl, byl upozorněn, že vikářův sluha čeká na odpověď.

Zde se biskupovi nenadále naskytla příležitost jednat na vlastní pěst. Rozpomenul se na svého novopečeného spojence a zazvonil na kaplana Slopa. Kaplan však zrovna v paláci nebyl; a tak s velikou odvahou napsal biskup sám se svým nikým jiným nepodporovaným duchem vikáři vzkaz, že jej přijme, a stanovil příslušnou hodinu. Když se potom z okna pracovny přesvědčil, že se posel se vzkazem dostal bez úhony ven z prostor paláce, jal se uvažovat, jaký krok by měl podniknout dál.

Zítra bude nucen před vikářem prohlásit, že pan Harding to místo buď dostane nebo nedostane. Biskup cítil, že mu čest nedovolí hodit Quiverfulovy přes palubu, aniž o tom zpraví paní Proudieovou, a tak se nakonec odhodlal postavit se lvici v jejím doupěti a sdělit jí, že okolnosti jsou takové, že nelze jinak než jmenovat pana Hardinga. A vůbec nebude tu nově nalezenou odvahu zmenšovat tím, že by paní Proudieové slíbil, že hned první prebendu, která mu spadne do klína, dostane Quiverful, a tím se bezpráví na něm tentokrát spáchané odčiní. Podaří-li se mu lvici obměkčit takovýmto šidít-kem, jak šťastně potom jeho první pokus o vzdor dopadne!

Nikoli bez obav se octl v budoáru paní Proudieové. Nejdřív ho napadlo, že by měl pro ni poslat. Nebylo však vůbec vyloučeno, že si třeba postaví hlavu a takový vzkaz ji urazí, a pro něj to třeba bude jistá ochrana, když při rozmluvě budou dcery. Zastihl ji, jak sedí nad účetní knihou, hryže konec tužky, očividně zabředlá do finančních nesnází a s hlavou utýranou nad tím, jak nákladně se spravuje palác a co peněz stojí ta biskupská okázalost. Dcery měla kolem sebe. Olivie si četla nějaký román, Augusta dělala křížky na psaníčku pro svou nejmilejší kamarádku na Baker Street a Netta vyšívala dro-bounké zoubky na lem spodničky. Dokáže-li biskup přetrumfnout choť v takovéto náladě, pak všechna čest! Bude si moci blahopřát, že vyhrál jednou provždy. V takových případech to mezi manželkou a manželem vypadá velmi podobně, jako když proti sobě stojí dva hoši z jedné školy, dva kohouti na jednom smetišti nebo dvě vojska

na jedné pevnině. Vyhraješ jednou a máš vyhráno navždy. Prestiž vítězství je nade vše.

„Ehm – má drahá,“ spustil biskup, „máte-li chvíli času, rád bych si s vámi pohovořil.“ Paní Proudiová pečlivě položila tužku na místo, kam až měla odškrtané položky, a potom dosti nevrle vzhlédla k svému druhu. „Jste-li zaneprázdněná, mohu stejně dobře přijít jindy,“ pokračoval biskup, jehož odvaha se teď, co se octl na bojišti, vytratila.

„Oč jde, biskupe?“ tázala se dáma.

„Inu – jde o ty Quiverfulovy – ale vidím, že jste zaměstnána. Mně se to bude hodit i jindy.“

„A co je s těmi Quiverfulovými? Snad jsme se naprosto shodli v tom, že do chudobince přijdou oni. O tom přece není třeba vůbec pochybovat, či ano?“ a při řeči držela tužku sverpě zabodnutou do kolonky před sebou.

„Inu, má drahá, jistá potíž by tu byla,“ osmělil se biskup.

„Potíž!“ zvolala paní Proudiová, „potíž! Jakápak potíž? Místo bylo panu Quiverfulovi slíbeno a samozřejmě je musí dostat. Také se na to všestranně připravil. Napsal si pro kuráta do Puddingdal, projednal s dražebníkem prodej statku, koní a krav, a to místo v každém směru pokládá za své. A samozřejmě je musí dostat.“

Tak, biskupe, dobře se drž a zburcuj v sobě veškerou mužnost, kterou v sobě máš! Uvaž, co všechno je v sázce! Nepostavíš-li se teď poctivě za své záměry, žádný Slope ti později nepomůže. Jak může ten, kdo zradí své barvy, sotva si čichne k střelnému prachu, čekat, že mu zachová věrnost nějaký spojenec? Sám sis zvolil bojiště; teď jsi na něm, tak bojuj srdnatě! Kuráž, biskupe, kuráž! Budou se na tebe mračit, ale mračení ani ostrá slova kosti nelámou. Máš přece zástěru! Ona nemůže jmenovat žádné správce, rozdávat žádné benefice, jmenovat žádné kaplany, jen sám sobě musíš zůstat věren! Vzhůru, člověče, pevně a neochvějně se na ni oboř!

Takto k biskupovi hovořil jakýsi malý rádce. Ale byl tam i jiný rádce, a ten hovořil následovně: Pamatuj, biskupe, je to žena a dobře víš, jaká je; slovní půtka s takovou ženou je hotová spoušť. Nebude snad lepší vést tuto válku, když už ji vést musíš, zpoza vlastního stolu ve vlastní pracovně? Což nebojuje každý kohout na vlastním smetišti? Jsou tu i tvé dcery, plody tvé lásky, plody tvých beder, a je správné, aby tě viděly v hodině tvého vítězství nad jejich matkou? Ba co dím, je správné, aby tě viděly v hodině tvé možné porážky? Navíc nevybral sis svou příležitost s náramně malou dovedností ba ani s náznakem rozšafnosti, jakou jinak slyneš? Neukáže se třeba, že v tomhle punktu jsi v nepravu a tvoje sokyně v právu; že ses ve věci dobročinného ústavu opravdu závazně vyslovil a že se teď chceš na svou choť vrhnout jen proto, že po tobě nežádá nic víc, než abys svůj slib splnil? Což nejsi křesťanský biskup a nemá být tvé slovo pokládáno za svaté, ať z toho vzejde cokoliv? Vrať se, biskupe, do své pracovny v dolním patře a odlož své bojovné choutky na jinou příležitost, kdy budeš alespoň schopen svést bitvu, až poměr sil nebude tak hrozivě proti tobě!

Tohle všechno proběhlo biskupovi hlavou, zatímco paní Proudiová seděla, tužku pevně zabodnutou u číslice součtu stále ještě uložené v tabulkách její paměti. „4 libry 17 šilinků 7 pencí,“ říkala si v duchu. „Quiverful ten špitál samozřejmě musí dostat,“ pronesla nahlas k svému pánu a vládci.

„Prosím, prosím, má drahá, já jen chtěl podotknout, že pan kaplan Slope soudí, že nebude-li jmenován pan Harding, obrátí se proti nám veřejné mínění a třeba se do nás obuje tisk.“

„Pan kaplan Slope soudí!“ vybafla paní Proudiová tónem, jenž biskupovi jasně ukazoval, že právem hledal místo k narušení fronty právě v těchto končinách. „A co je panu kaplanu Slopovi do toho? Doufám, milorde, že se nenecháte ovládat nějakým kaplánkem?“ A ve svém rozhorlení dáma ztratila místo v útech.

„To rozhodně ne, má drahá. Nic není méně pravděpodobné, to buďte klidná! Ale i tak může být pan kaplan Slope užitečný v tom, že zjistí, odkud vítr vane, a já se věru domníval, že kdybychom těm Quiverfulovým dali něco jiného, stejně dobrého –“

„Nesmysl,“ odbyla ho paní Proudiová, „než jim budete moci dát něco jiného, co jim bude vyhovovat zpola tak dobře, uplynou léta, a co se týče tisku a veřejnosti a tak dále, pamatujte, že v té věci existuje dvojí výklad. Bude-li pan Harding dost pošetilý, aby se o tom šířil, můžeme rovněž vyrukovat s naší verzí. To místo se mu nabídlo a on je odmítl. Ted' je dostal někdo jiný a tím to hasne. Aspoň pro mě ano.“

„Inu, má drahá, tak se mi zdá, že máte pravdu,“ uznal biskup a vytrativ se z pokoje sešel dolů pln obav, s jakou zítra přijme vikáře. V tu chvíli se necítil zrovna moc dobře, i napadlo ho, že ho zítra nejspíš upoutá na lůžko žlučníkový záchvat. Žlučníkové záchvaty jej opravdu těžce sužovaly.

„Bodejť, pan Slope! Já ho seslopuju!“ vybuchla rozezlená matrona před naslouchajícím potomstvem. „Vážně nevím, co se s tím Slopem stalo. Já se ho ujala, na mou přímluvu ho otec udělal svým domácím kaplanem, a on si snad ted' myslí, že je v Barchesteru biskupem!“

„Z toho zpupnost jen čiší,“ vyslovila se Olivie, „však ti to, mamá, už dávno říkám.“ Když však Slope před časem Olivii navrhl, aby se stala paní Slopovou, tehdy jí příliš zpupný nepřipadal.

„Ale Olivie, já vždy měla za to, že se ti líbí,“ namítla Augusta. Měla tou dobou na sestru trochu spadeno. „Mně se ten člověk nikdy nelíbil, připadá mi děsně vulgární!“

„V tom se mýlíš,“ opravila ji paní Proudiová, „vůbec není vulgární a navíc je to duši povznášející, zanícený kazatel; ale má-li u nás zůstat, musíme ho poučit, kde je jeho místo.“

„Ohyznější oči než ty jeho jsem na mužské hlavě v životě neviděla,“ přidala se Netta, „a nechte si říct, je děsně chantivý; viděly jste, kolik včera spořádal rybízových koláčů?“

Když Slope dorazil domů, brzy se od biskupa – zrovna tak z jeho chování jako z jeho řeči – dověděl, že rozkazů paní Proudiové ve věci chudobince je třeba uposlechnout. Doktor Proudie přitom utrousil něco jako „jen pro tento případ“ a „všechny záležitosti ohledně patronáže si ponechává výhradně ve svých rukou“. Ale v páně Hardingově věci byl zcela rozhodnut; a Slope, pokud si nepřeje mít proti sobě preláta i prelátku, neviděl v tu chvíli jinou možnost nežli couvnout.

Jen podotkl, že biskupovy příkazy samozřejmě provede a že si je zcela jist, že věci v diecézi budou dobře uspořádány, bude-li se pan biskup spoléhat na vlastní úsudek. Dobře věděl kaplan Slope, že udeří-li hřebík na hlavičku dost často, nakonec přece prorazí.

Ještě týž večer seděl sám ve svém pokoji, když tu někdo lehce zaklepal na dveře, a než se stačil ozvat, dveře se otevřely a v nich stála jeho chlebodárnyně. V mžiku byl samý úsměv, ona však nikoli. Nicméně křeslo, které jí nabídl, přijala a začala mu takto domlouvat:

„Pane Slope, vaše chování k té italské ženštině onehdy večer se mi pranic nelíbilo. Kdekdo si mohl myslet, že jste její milenec.“

„Dobrotivé nebe, má drahá madam!“ A Slope se zatvářil zděšeně. „Vždyť je to vdaná žena!“

„O tom já nic nevím,“ pravila paní Proudiová, „ale za vdanou se aspoň vydává. Ale vdaná nevdaná, to, jak jste se jí věnoval, se vůbec nehodilo. Pane Slope, nechce se mi věřit, že byste se v mém salóně chtěl chovat nepřístojně; ale za sebe i za své dcery vám musím povědět, že vaše způsoby neschvaluji.“

Slope vyvalil ty své vypoulené oči a předvedl pohled mistrně předstíraného úžasu. „Vždyť jsem jí, paní Proudiová, jen přinesl něco k jídlu, když si stýskala, že má hlad!“

„A od té doby jste už zas za ní byl,“ vyčetla provinilci, sledujíc ho přísným zrakem detektiva, který se právě legitimuje.

Slope rozvažoval, nemá-li dračici raději rovnou povědět, že si bude navštěvovat, koho se mu zachce, a bude si dělat, co chce; uvě-

domil si však že se v Barchesteru dosud dost pevně neuchytil a že tedy bude líp, když ji uchlácholí.

„Ano, u Stanhopů jsem byl a s Madam Neroni jsem se viděl.“

„Ano, a viděl jste se s ní o samotě,“ pokračoval ten biskupský Argus.

„Nepochybně ano,“ pravil Slope, „ale jen proto, že v pokoji náhodou nikdo jiný nebyl. Za to jsem já rozhodně nemohl, že ostatní členové rodiny byli zrovna pryč.“

„Dejme tomu, že ne, ale já vás, pane Slope, ujišťuji, že v mých očích nesmírně poklesnete, zjistím-li, že se necháváte chytit do tenat té ženy. Znáám ženy lépe než vy, pane Slope, a můžete mi věřit, že ta signora, jak si sama říká, není pro přísně evangelického svobodného mladého kněze vhodnou společnicí!“

Jak rád by se jí Slope vysmál, jen najít odvahu! On však tu odvahu nenašel, a tak jen pronesl: „Mohu vás ubezpečit, paní Proudieová že dotyčná dáma pro mne nic neznamená.“

„To taky doufám, pane Slope. Považovala jsem však za svou povinnost dáti vám tuto výstrahu. A je tu ještě další věc, o níž se cítím povolána s vámi hovořit. To, jak se, pane Slope, chováte k panu biskupovi.“

„Jak se já chovám k panu biskupovi!“ Tentokrát byl opravdu zaskočen a nevěděl, nač dáma naráží.

„Ano, pane Slope, jak se chováte vůči panu biskupovi. Vůbec se k němu nechováte tak, jak bych si přála.“

„To vám, paní Proudieová, pan biskup něco říkal?“

„Ne, biskup nic neříkal. Patrně se domnívá že v té věci bych se raději měla vyslovit já, která jsem svého času biskupa na vás upozornila. Faktem je, pane Slope, že máte trochu sklony brát si toho na sebe příliš mnoho.“

Na líci kaplana Slopa vyskočila zlostná skvrna a jen taktak se ovládl. Ale ovládl se a seděl mlčky, zatímco mu paní četla litanie dál.

„Takto chybí nejeden mladý muž ve vašem postavení, a tak to biskupa zatím nepohoršuje. Nepochybně vbrzku zvíte, co se po vás žádá a co ne. Přijmete-li však mou radu, dáte si pozor a nebudete Jeho Milosti v žádné záležitosti patronáže vnucovat svou vůli. Bude-li Jeho Milosti třeba rady, pak ví, kde ji hledat.“ A přičinivši ke své radě šňůru obecných frází o tom, co je u přísně evangelického mladého svobodného kněze žádoucí a co nikoli, paní Proudiová odtáhla z bojiště, a kaplan zůstal se svými myšlenkami sám.

Ve svých úvahách dospěl k závěru, že v diecézi rozhodně není místa pro to, aby se tam roztahoval on i paní Proudiová, a že jeho úkolem bude rychle zjistit, má-li mít vrch ona nebo on.

Vdova je pronásledována

Druhý den časně zrána byl kaplan Slope předvolán do biskupovy oblékárny a šel tam s jistotou, že Jeho Milost biskup bude velmi rozhořčen a svou chotí podnícen, aby opakoval výtku, kterou mu den předtím sama udělila. Kaplan si umínil, že alespoň od něho si to líbit nenechá, a vstoupil do oblékárny v dosti bojovném rozpoložení; postřehl však okamžitě, že biskup je zrovna v nejpokornější a nejmírnější náladě. Jeho Lordstvo si stěžovalo, že se zrovna necítí dvakrát dobře, pobolívá ho hlava a taky mu není zrovna dobře od žaludku; na dobré náladě mu to ale nijak neubralo.

„Ach Slope,“ spustil, chápaje se podávané kaplanovy pravice, „dnes dopoledne čekám návštěvu vikáře Grantlyho a opravdu se na to necítím. Budu vás bohužel muset obtěžovat, abyste ho přijal za mne.“ A vzápětí se doktor Proudie jal vysvětlovat, co je doktoru Grantlymu třeba povědět. Má se mu říci, a to co nejzdvořileji, jak jen se taková zpráva dá sdělit, že pan Harding správcovství odmítl, a proto bylo místo nabídnuto panu Quiverfulovi, a ten je přijal.

Kaplan svému chlebodárci znovu připomněl, že podle jeho názoru nerozhodl tak docela moudře, a svou připomínku pronesl *sotto voce*. Leč i při veškeré opatrnosti nebylo bezpečno nějak to rozvádět, a během toho mála, co Slope ze sebe vypravil, učinil biskup velmi nepatrné, leč i tak osudové gesto: palcem ukázal ke dveřím vedoucím z jeho oblékárny kamsi do nitra svatostánku.

Slope ten pokyn okamžitě pochopil a už nic víc neříkal; uvědomil si však že mezi ním a jeho ochráncem vzniká určitá důvěrnost, že spojenectví, po němž touží, bude navázáno a že Quiverfulovo jmenování má být poslední obětí na oltář manželské poslušnosti. To všechno vyčetl Slope z nepatrného pohybu páně biskupova palce

a vyčetl to správně. Žádných pergamenů ani pečeti, atestací, výkladů ani prohlášení nebylo třeba. Věc mezi nimi tím byla dojednána a Slope mu na to dal ruku. Biskup ten o zdání silnější stisk pochopil a v oku mu zajiskřil jasný záblesk souhlasu.

„Prosím vás, pane Slope, k vikáři Grantlymu buďte zdvořilý,“ pravil nahlas, „jasně mu však dejte na srozuměnou, že svým chováním mi pan Harding vzal veškerou možnost vyjítí mu vstříc.“

Paní Proudiovou bychom pomlouvali, kdybychom tvrdili, že při této rozmluvě seděla ve své ložnici s uchem na klíčové dírce. Snížit se k něčemu tak podlému jí zabránil vrozený cit pro slušnost. Přiložit ucho ke klíčové dírce nebo naslouchat u nějaké skuliny – to je kousek hodný ještě tak nějaké děvečky.

To paní Proudiová věděla, a proto tak neučinila, ke dveřím si však stoupla co nejbliž, aby pokud možno získala výhodu děvečky, aniž se snížila k jejímu úskoku.

Zaslechla toho však jen málo, a to málo ji zrovna tak stačilo zmást. Nezahlédla onen přátelský stisk a vůbec už nepostřehla uzavřenou dohodu; a ani se jí nesnilo, k čemu se ti dva falešníci odhodlali, aby ji shodili z trůnu jejího postavení, aby jí od rtů odtrhli číši dřív, než se z ní stačí napít, aby jí vyrvali veškerou moc dřív, než stačí okusit její sladké plody! To jsou mi zrádci; milující a milovaný manžel a s ním vyvrhel, jehož sama hýčkala a přivedla k teplu nejjasnějšího krbu na světě! Jenže jeden ani druhý nebyl tak velkodušný jako tato žena. Byť se proti ní spolčili dva muži, bitvu ještě neprohrála.

Kaplan Slope si byl téměř jist, že doktor Grantly onu čest navštívit ho odmítne, a tak se také stalo. Když vikáře vpustili do paláce, čekal tam na něj vzkaz. Kaplan Slope se uctivě poroučí atd. atd. Pan biskup dlí nemocen ve své komnatě a je mu neskonale líto atd. atd. Páně biskupovy názory byly tlumočeny kaplanu Slopovi, a je-li panu vikáři libo, bude mu ctí atd. atd. Jenže panu vikáři libo nebylo, a tak když si vzkaz v předsíni přečetl, zmačkal papír v dlani, zabručel

cosi, jak je mu líto, že se Jeho Milost rozstonala, a měl se k odchodu; na páně Slopovo sdělení neráčil poslat ani ústní vzkaz.

„Že se rozstonal!“ zamumlal vikář sám pro sebe, když se vrhl do bryčky. „Ten chlap je učiněný zbabělec. Prostě se mě bojí přijmout. Bodejt', nemocen!“ Vikář totiž v životě nestonal, a tak nechápal, že někdo pro nemoc nemůže přijít na sjednanou schůzku. Veškeré takové omluvy pokládal za vytáčky a v daném případě nebyl daleko od pravdy.

Doktor Grantly se nechal zavézt k tchánovu bytu na High Street, a když uslyšel, že pan Harding je u dcery, následoval ho k paní Boldové a u ní jej také našel. Vikář kypěl vztekem, když dospěl do salónu, pro kaplanovu ničemnost už mezitím zapomněl na biskupovu malověrnost.

„Podívejte se na tohle!“ Hodil panu Hardingovi zmačkané psaní od kaplana Slopa. „Mně se vzkáže, že je-li mi libo, mohu mít tu čest být přijat panem kaplanem Slopem, a to prosím poté, co jsem si sjednal schůzku s biskupem!“

„Ale on tu píše, že biskupovi není dobře,“ namítl pan Harding.

„Pchá! Snad mi nechcete namluvit, že se takovouhle výmluvou necháte oblafnout. Ještě včera byl úplně zdrav. Já vám něco povím, já za biskupem půjdu a povím mu, co si o jeho chování myslím. Bud' mě přijme, nebo bude mít v Barchesteru brzy horkou půdu.“

V pokoji seděla i Eleonora, ale té si vikář ve svém rozhorlení ani nevšiml. A vtom mu Eleonora se svatou prostotou řekla: „Škoda, že jste kaplana Slopa nenavštívil, mohlo to myslím přinést leccos dobrého.“

Vikář se na ni skoro vztekle obrátil. Kdyby byla přímo doznala, že si Slopa vzala za svého druhého manžela, sotva mohl nabýt hlubšího přesvědčení, že jeho švagrová tělem i duší náleží k straně slopovskoproudiovské, než když ji teď slyšel vyslovit takovéto politování. Ubohá Eleonora!

„Toho navštívit!“ Vikář ji probodl pohledem. „A proč se po mně chce, abych stykem s takovým člověkem poklesl v očích světa i ve vlastní sebeúctě? Doposud jsem žil mezi džentlmeny a nikomu nedovolím, aby mě zavlékal do jiné společnosti!“ Chudák pan Harding věděl, jak to vikář míní, ale Eleonora byla stejně nevědomá jako to její nemluvně. Nechápala, jak si vikář může myslit, že je zavlékán do špatné společnosti jen proto, že by měl pár minut pohovořit s kaplanem Slopem, když to otcovým zájmům může prospět.

„Já jsem včera s panem kaplanem Slopem hovořila celou hodinu,“ pravila předstírajíc důstojnost, „a nijak mě to neponížilo.“

„Možná že ne,“ odpověděl vikář. „Ale dovolíte-li laskavě, já se v těchto věcech budu řídit vlastním úsudkem. A něco vám, Eleonoro, povím; učiníte mnohem líp, necháte-li se také vést radami těch, kteří jsou vašimi přáteli. Pakliže ne, pak se vám může snadno stát, že o své přátele, kteří vám dovedou poradit, přijdete.“

Eleonora zrudla až po kořínky vlasů. O tom, co v tu chvíli vikáři běží hlavou, neměla tehdy ještě potuchy. Od smrti Johna Bolda si žádá myšlenka na vdavky ani namlouvání nenašla cestu k jejímu srdci, a pokud v něm snad přece vůbec mohla vzkličít, byl by ji musel roznítit jiný muž než kaplan Slope.

Přesto se Eleonora silně zarděla. Cítila, že ji viní z nepřístojného chování, a tím bolestněji se rděla ve svém nitru, když viděla, že se otec okamžitě nepřidal na její stranu; otec, kvůli němuž se z lásky uvolila naslouchat Slopovým důvěrnostem. Nedlouho předtím otci podrobně vylíčila, co se zběhlo; sice s ní nijak bezvýhradně nesouhlasil, ohledně páně Slopových názorů na hospitál, ale neřekl nic, z čeho by mohla vyrozumět, že se rozmluvou se Slopem dopustila nějaké nepravosti.

Na to, aby se před švagrem pokořila, příliš kypěla hněvem. Po pravdě řečeno, nikdy si nezvykla chovat se před ním moc poníženě, a proto se spolu nikdy důvěrně nespřátelili. „Vůbec nechápu, pane doktore, co máte na mysli. Z ničeho, co by moji přátelé neschvalova-

li, se vinit nemohu, to vím. Pan kaplan Slope sem přišel výslovně proto, aby se zeptal, jak si to papá s tím chudobincem představuje. Já věřím, že přišel s dobrými úmysly, a proto jsem mu to řekla.“

„S dobrými úmysly,“ poškleboval se vikář.

„Podle mého kaplanu Slopovi hrubě křivdíte,“ pokračovala Eleonora, „ale to už jsem tatínkovi vysvětlila; vy můj názor zřejmě neschvalujete, tak vás, když dovolíte, nechám s papá o samotě,“ a s těmi slovy vyšla z místnosti.

Pan Harding z toho byl celý nešťastný. Bylo jasné, že vikář se svou chotí usoudili, že si Eleonora hodlá Slopa vzít. Tomu pan Harding opravdu věřit nechtěl, nemohl však popřít, že jak okolnosti nasvědčují, není jí přítomnost toho člověka nepříjemná. Vždyť se s ním teď pořád stýká, a přece jiní svobodní muži za ní nechodí. Kdykoli přijde jeho chování na přetřes, vždycky se ho zastane, i když si je vědoma, že jejím příbuzným je solí v očích. Navíc si pan Harding přiznával, že umíní-li si dcera stát se paní Slopovou, nemá vlastně nic, co by proti tomu mohl poctivě namítat. Ona má přece plné právo svobodně se rozhodnout a on jako duchovní nemůže tvrdit, že se nějak zneváží, když si vezme duchovního, jenž si v očích světa stojí tak dobře jako kaplan Slope. Že by se s dcerou znesvářil a rozešel, jak vyhrožuje vikář, to bylo u pana Hardinga vyloučeno. Rozhodne-li se Eleonora si toho člověka vzít, pak on se musí vynasnažit svou averzi překonat. Jeho Eleonora, která s ním odedávna sdílela jeho starý šťastný domov, musí i nadále zůstat jeho nejmilejší přítelkyní, jeho nade vše milovanou dcerou. Ať si ji zavrhne, kdo chce, on to nebude. Je-li souzeno, že má ve stáří sedávat u jednoho stolu s člověkem, který se mu ze všech lidí nejvíc protiví, pak se s tím osudem smíří, jak nejlíp bude moci. Pro něj bude všechno lepší, než aby ztratil dceru.

Takovéto myšlenky se mu v tu chvíli honily hlavou, a tak se dost dobře neuměl postavit s Eleonorou proti vikáři ani s vikářem proti Eleonoře. Třeba si řeknete, že ji vůbec neměl podezírat. Běda! To pohříchu opravdu činit neměl. Jenže pan Harding rozhodně svou

povahou nebyl dokonalý. Při své nerozhodnosti, slabosti, sklonu nechat se vést od jiných, při svém nedostatku sebedůvěry měl k dokonalosti daleko. A nadto je třeba mít na paměti, že takový sňatek jako tento, na který vikář pohlížel s odporem a jaký bychom my, kteří kaplana Slopa tak dobře známe, pokládali za stejně odporný, nebyl v očích páně Hardingových tak obludný, jelikož ve své křesťanské lásce nezanevřel na kaplana tak zle jako vikář a my.

Byl však hotová hromádka neštěstí, když dcera z místnosti odešla, a uchýlil se k starému triku, jemuž uvykl v okamžicích, kdy na něj dolehl smutek. Jal se přehrávat na fiktivní violoncello jakousi táhlou melodií, jednou rukou tahal jakoby smyčcem sem a tam a druhou měnil délku pomyslných strun.

„Ta si toho chlapa vezme, jako že dvě a dvě jsou čtyři,“ prohlásil praktický vikář.

„Já zas doufám, že ne, doufám, že ne,“ řekl otec. „Ale když ano, co jí mohu říci? Na to, abych byl proti němu, nemám žádné právo.“

„Žádné právo!“ zvolal doktor Grantly.

„Jako její otec na to nemám právo. Je to duchovní jako já a co vím, třeba i dobrý člověk.“

S tím vikář naprosto nemohl souhlasit. Nebylo však dobré stavět se proti Eleonoře v jejím vlastním salóně, a tak oba vyšli ven a jali se věc rozebírat pod jilmy na chrámovém nádvoří. Pan Harding rovněž svému zeti vysvětlil, kvůli čemu, či alespoň údajně kvůli čemu, kaplan Slope vdovu posledně navštívil. Nicméně nezamlčel, že se mu vůbec nechce věřit, že by Slope doopravdy měl takový zájem, jaký u dcery předstíral. „Nemohu zapomenout na to, jak se ke mně choval,“ pravil pan Harding, „a své názory přece nemohl tak brzy změnit.“

„Já do toho vidím,“ řekl vikář. „Ten úskočný *tartuffe*! Tím, že zapopatrí otce, si míní koupit dceru. Chce ukázat, jakou má moc, jaký je hodný a co všechno je ochoten učinit pro její *beaux yeux*, ano, mně je to naprosto jasné. Ale na nás všechny, pane Hardingu, nevyzraje,“

obrátil se s jistou vážností k společníkovi a pevně mu položil ruku na rameno. „Pro vás bude možná líp o ústav přijít, než ho získat za takových podmínek.“

„Přijít o ústav,“ pravil pan Harding, „vždyť já už o něj přišel. Ani o něj nestojím. Rozhodl jsem se, že se bez něj obejdu. Dočista se ho vzdám. Biskupovi prostě napíši pár řádek, že se svého nároku zcela zříkám.“

Nic mu nebude milejší, než když ho nechají, aby se od nepříjemností a potíží takto osvobodil. Jenže pro vikáře to zas byla příliš silná káva.

„Ne – ne – ne! Nic takového neuděláme,“ rozhodl doktor Grantly, „nakonec bude chudobinec přece jen náš! Osobně o tom vůbec nepochybuji. Ne však s pomocí kaplana Slopa. Bude-li to nutné, necháme ústav plavat, ale půjde-li to, dostaneme ho, ať si Slope střečkuje jak chce. V Plumsteadu zítra čekáme Arabina, musíte k nám přijet a promluvit s ním.“

V tu chvíli zrovna zahnuhli do chrámové knihovny, jež duchovenstvu kolem katedrály sloužila za jakousi klubovní místnost. Psávali si tam kázání a občas i dopisy; rovněž tam čítali teologické rozpravy a někdy i časopisy a noviny. Teologické rozpravy nebyly patrně rušeny z klidu tak často, jak se kolemjdoucí, soudíce podle zevnějšku budovy, zřejmě domnívali. A tam se naši spojenci dohodli na společném postupu. Vikář napsal biskupovi psaní, ostře formulované, leč stále ještě úctyplné, vyložil tchánův nárok na jmenování a vyslovil osobní politování nad tím, že mu při jeho návštěvě v paláci nebylo možno se s Jeho Milostí sejít. O Slopovi se slovem nezmínil. Načež se smluvili, že pan Harding nazítří přijede do Plumsteadu, a po dosti dlouhé debatě vikář navrhl, aby tam pozvali i Eleonoru, a tím ji pokud možno vymanili z páně Slopových pozorností. „Třeba za nějaký týden,“ dodal, „na to přijde, co je Slope vlastně zač, a dokud bude v Plumsteadu, bude mimo nebezpečí. Tam si za ní Slope netroufne!“

Eleonoru nemálo překvapilo, když se švagr vrátil a velmi zdvořile na ni naléhal, aby jela s otcem do Plumsteadu. Okamžitě vycítila, že se za ni otec za jejími zády bil. Byla mu za to vděčná a už kvůli němu nechtěla pozvání odmítnout a vikáři tím projevít svou nevoli. Ale hned zítra jet nemůže, namítla; pozvali ji Stanhopovi a už jim slíbila, že pozvání přijme. Pojede tam s otcem o den později, je-li ochoten na ni počkat, nebo tam přijede za ním.

„Stanhopovi,“ podivil se doktor Grantly, „netušil jsem, že se s nimi tak důvěrně znáte.“

„Ani já jsem to netušila,“ přiznala se, „dokud mě včera nenavštívila slečna Stanhopová. Zdá se mi ale moc milá a slíbila jsem, že k nim zajdu na partii šachu.“

„To tam mají hosty?“ zvídal vikář, stále ještě v obavách, že by tam mohl přijít kaplan.

„Ale ne,“ ujistila ho Eleonora, „slečna Stanhopová říkala, že nikoho nečekají. Jenže se doslechla, že mně na pár týdnů odjela Marie, a tak za mnou schválně zašla a pozvala mě k nim.“

„No, to je od nich moc milé,“ zaradoval se bývalý správce. „Vypadají sice spíš jako cizinci, ale myslím, že proto nejsou o nic horší.“

Vikářovým očím se Stanhopovi jevíli příznivě, a tak proti Eleonorině návštěvě nic neměl. Dohodli se tedy, že pan Harding návštěvu Plumsteadu o den odloží a pak tam přijede s Eleonorou i s nemluvnětem a s chůvou.

Kaplan Slope tedy rozhodně začíná mít v Barchesteru určitou váhu.

Barchester při měsíčku

U Stanhopů mívali často proč se rmoutit a vzrušovat, zřejmě se však rmoutili a vzrušovali jen málokdy. Měli ten zvláštní dar, že každý uměl snášet své břímě bez reptání a bez útrpnosti. Dovedli se dívat na slunnou stranu ulice, byl-li na ní alespoň někde nějaký záblesk světla, a nebyl-li tam, pak stín snášeli s lhostejností, která byt' ne stoická, odpovídala cíli, k němuž stoikové směřovali. Starý pan Stanhope musel nutně mít dojem, že špatně plnil své povinnosti duchovenské a otcovské, a sotva mohl hledět vstříc vlastní smrti bez zármutku nad tím, v jaké situaci rodinu zanechá. Už drahnou řadu let měl značně vysoký příjem, tři tisíce liber ročně, a přece neměli dohromady žádné prostředky kromě matčina jmění čítajícího deset tisíc liber. On sám nejen že svůj důchod utratil, ale byl dokonce zadlužen. Leč i přitom všem sebemenší známky trápení na něm byly jen zřídka znát.

Stejně to vypadalo s matkou. Jestliže k radostem svých dětí málo přidala, ještě méně z nich ubrala; na svůj úděl nežehrala a o svých minulých či budoucích strážních nehovořila; pokud měla služebnou, která jí pomáhala s oblékáním, a mohla-li se dobře strojit, byla její přirozenost ukojena. S dětmi to bylo zrovna tak. Charlota ty vyhlídky na budoucí chudobu otci nikdy nevyčítala, ani ji zřejmě nekrušilo, že se tak rychle stává starou pannou; její duševní vyrovnanost sotva kdy něco zčeřilo, a dalo-li se soudit podle toho, jak se tvářila, byla pořád šťastna. Signora, ta už nebyla tak vyrovnaná, zato oplývala vytrvalou odvahou; málokdy si postěžovala – rodině vlastně nikdy. Třebaže tak těžce postižena, že většinu žen sličných jako ona, a tak postrádajících náboženských opor by to naprosto deptalo, snášela své trápení mlčky, nebo se o něm zmínila jen tak,

aby vyvolala sympatii a podnítila obdiv u mužů, s nimiž flirtovala. Pokud jde o Bertieho, ze zvuku jeho hlasu a záře jeho očí by člověk usuzoval, že se ničím na světě netrápí ani nermoutí. A vlastně na světě ani žádnou starost neměl. Hoře příštího dne předjímat nedovedl. Vyhledka na budoucí bídu nerušila jeho chuť k jídlu o nic víc, než ji ruší ovci řezníkův nůž.

Takové tedy bylo obvyklé ladění jejich způsobu života, leč byly i vzácné výjimky. Otcí občas vyšlehl z oka hněvivý pohled, lev vyrazil tlumený, ale nebezpečný řev, jako by dumal o nějakém krvavém činu. I Madame Neroni občas zatrpkla vůči světu, víc než obvykle se protivila světským dobrým mravům, jako by se chtěla utrhnout od svého kotviště a nechat se nést příbojem citů k naprosté zkáze a ztroskotání. Stejně jako všichni ostatní členové rodiny však žádné opravdové city nechovala, žádné opravdové vášni nedovedla propadnout. V tom byla její jistota. Dřív než se odhodlala k nějaké eskapádě, vždycky provedla malou kalkulaci, a tu většinou uzavřela konstatováním, že Stanhopova vila, ba i barchesterské nádvoří jsou pořád lepší než okolní cizí svět.

Jejich denní rozvrh býval vrcholně nepravidelný. V ranní jídelně býval první otec a zanedlouho tam za ním přišla Charlota a podala mu kávu; ostatní však snídali kdekoli, jakkoli a kdykoli. Onoho dopoledne po vikářově nezdařené návštěvě v biskupském paláci sešel pan doktor Stanhope do přízemí zlověstně zachmuřen; bílé kadeře měl rozčuchanější než obvykle, a uvelebiv se v lenošce, sípavě a rychle dýchal. V ruce držel otevřené dopisy a ještě stále je četl, když do pokoje vešla Charlota. Dcera k němu zamířila a po svém obyčeji jej políbila, on si jí však sotva všiml, a tak hned věděla, že je zle.

„Co je tohle?“ hodil přes stůl dopis s milánským razítkem. Charlota dopis dost poděšeně zvedla, ale s úlevou zjistila, že jde jen o účet od italské modistky. Suma byla jistě vysoká, ale ne zas tak vysoká, aby z toho byl nemístný randál.

„To je účet za naše šaty, papá, půl roku předtím, než jsme sem přijeli. Jsme tři a zadarmo se oblékat – to nejde!“

„Zadarmo to rozhodně není,“ vybuchl. V milánské měně byly cifry opravdu hrozně vysoké.

„Správně měla švadlena poslat ten účet mně,“ podotkla Charlota.

„Věčná škoda, že ti ho neposlala, kdybys ho ráčila zaplatit. Jak vidím, je to ze tří čtvrtin pro Madelinu.“

„Vždyť je to pro ni jediné povyražení, papá,“ hájila sestru se skutečnou znalostí Charlota.

„A co ten – ten asi taky nemá jiné povyražení!“ A doktor hodil dceři další psaní. Bylo od kteréhosi člena rodiny Sidoniových a otec Sidonius v něm zdvořile žádal o zaplacení pakatelů – sedmi set liber! Na tuto částku byla ve prospěch pana Ethelberta Stanhopea eskontována směnka, která je dnes už devět měsíců prošlá.

Charlota dopis přečetla, pomalu jej složila a zastrčila pod okraj čajového podnosu.

„Ten zas nemá jiné povyražení než prodávat směnky Židům. Snad si nemyslíš, že to budu platit!“

„To určitě ne,“ přitakala dcera „A kdo to tedy zaplatí?“

„Aby se naučil poctivosti, nebude myslím nijak na škodu, když se to nezaplatí vůbec,“ prohlásila dcera. „Té má rozhodně poskrovnu.“

„Já zas myslím, že nebude nijak na škodu, když ho zavřou, až zčerná.“

Pan doktor Stanhope měl na mysli zvyk z dob svého mládí. Jeho dcera i přesto, že tak dlouho žila v cizině, se ve zvyklostech anglického světa vyzнала mnohem dokonaleji. „Než ho ten člověk dá zavřít, musí to přijít před soud.“

Ano, tak tomu jest, ty velká rodino Sidoniů – takto s tebou my nevěřící zacházíme, když nám tvůj rod v naší nouzi přispěchá ku pomoci horami zlata velikými jako ti lvi – a čas od času poukázkami na víno a objednávkami tuctů krabic s oblečením.

„Jakže a stát se insolventním?“ zhrozil se doktor.

„To už dávno je!“ odvětila Charlota, která si vždy přála mít potíže za sebou.

„Do pěkné bryndy to zabředl syn duchovního anglikánské církve,“ zaúpěl doktor.

„Nevím, proč by synové duchovních měli své dluhy platit víc než jiní mladí muži,“ odpověděla Charlota.

„Co vyšel školu, dostal ode mne už tolik, že s tím obvykle vyjde nejstarší syn nejednoho šlechtice,“ horlil rozčilený otec.

„No tak, otče,“ přimlouvala se Charlota, „dejte mu ještě jednu šanci.“

„Cože?“ odvětil doktor, „to jako mám tomu Židovi zaplatit?“

„Židovi bych nic nedala, ať si to zkusí vymáhat; a dojde-li k nejhoršímu, musí Bertie do ciziny. Já ale chci, abyste se k Bertiemu choval šetrně a dovolil mu zůstat s námi, dokud se tu zdržíme. Má v hlavě plán, který by ho měl zcela postavit na nohy.“

„To má v plánu věnovat se své profesi?“

„Ano, to taky, s tím však musí zatím počkat. Teď myslí na ženitbu.“

Zrovna v tu chvíli se otevřely dveře a do místnosti vešel popisující si Bertie. Pan doktor se okamžitě věnoval svému vejci, a aniž si ho všiml, nechal Bertieho, aby se dopískal až k sestře.

Charlota na něj mrkla, nejdřív se podívala na otce, a pak na dopis, jehož cíp vykukoval zpod čajového podnosu. Bertie ho zahlédl a pochopil, tiše jako kočka po něm sáhl a seznámil se s jeho obsahem. Leč doktor, byť na oko hluboce pohroužen do snídáně, to postřehl a pravil svým nejpřísnějším hlasem: „Tak co, mladý muži, znáte-li pak toho pána?“

„Ano prosím,“ doznal Bertie. „Tak trochu, ale ne zas tolik, aby si mohl dovolit vás obtěžovat. Nechte to prosím na mně, já si to vyřídím.“

„Já to rozhodně platit nebudu,“ pravil otec, načež po určité pauze dodal: „Je to pravda, mladý muži, že pisateli dopisu dluhujete sedm set liber?“

„No, mám sto chutí se proti té sumě ohradit,“ bránil se Bertie, „jen mít dost peněz na zaplacení toho, co mu doopravdy dlužím.“

„Má od vás směnku na sedm set liber?“ zle zahartusil otec.

„To myslím má,“ odvětil Bertie, „ale víc než sto padesát liber jsem od něj neviděl.“

„A co těch pět set padesát liber?“

„Prosím sto liber byla provize a zbytek jsem si vybral v dlažebních kamenech a v houpacích koních.“

„Dlažebních kamenech a houpacích koních!“ žasl otec. „A kdepak je máš?“

„Někde v Londýně prosím – ale přejete-li si, mohu se po nich pozeptat.“

„Je to idiot,“ vzkypěl otec, „a plýtvat na něj další peníze je čirá pošetilost. Toho už od zkázy nic nezachrání.“ A s těmi slovy nešťastný otec z pokoje odešel.

„Stojí snad pantatínek o ty dlažební kameny?“ zeptal se Bertie sestry.

„Já ti něco povím,“ zněla odpověď. „Nedáš-li si pozor, vyžene tě z domu a nebudeš mít ani kam hlavu složit; ty ho neznáš tak dobře jako já. Je pořádně rozzlobený.“

Bertie si jen hladil dlouhý vous, usrkoval čaje, polokomicky a polovážně s ní debatoval o svých pohromách a nakonec slíbil, že se ze všech sil vynasnaží, aby se vdově Boldové zavděčil. Charlota pak vyhledala otce v pracovně, uchlácholila jeho hněv a přemluvila ho, aby o tom židovském účtu alespoň pár týdnů pomlčel. Otec nakonec zašel tak daleko, že slíbil, že by byl ochoten těch sedm set liber zaplatit nebo účet nějak jinak vyrovnat, jen mít jistotu, že si syn najde nějakou slušně zajištěnou existenci. O Eleonoře mezi nimi otevřeně nepadlo ani slovo, ale otec s dcerou si dobře rozuměli.

V devět hodin se v přijímacím pokoji všichni shromáždili v naprosté vzájemné pohodě; a asi ve stejnou hodinu ohlásil sluha paní Boldovou. Ta se u nich sice už dříve příležitostně zastavila, nikdy

předtím však nešla dovnitř; a tak měla zvláštní pocit, že se tam najednou ocitá v obvyklých večerních šatech a že do salónu těchto cizích lidí vstupuje takto přátelsky a bez okolků, jako kdyby se s nimi znala celý život. Za pár minut se však jejich zásluhou cítila jako doma. Charlota scupitala ze schodů a vzala od ní čepec a Bertie jí přišel odebrat šál a signora ji obdařila svým nejkouzelnějším podmanivým úsměvem. Starý pan doktor jí ihned přátelsky a dobrosrdečně podal ruku, čímž si ji okamžitě získal a vyvolal v ní pocit, že to musí být hodný člověk.

Neseděla ještě ani pět minut a vtom ohlásili kaplana Slopa. Dost jí to udivilo, poněvadž jí bylo řečeno, že u nich nikdo jiný nebude, a z toho, jak se někteří chovali, bylo zřejmé, že se tam Slope neobjevil nečekaně. Na tom však celkem nic nebylo. Při takových pozváních se nějaký ten svobodný mládenec nepočítá a nebylo důvodu, proč by u Stanhopů neměl zároveň s Eleonorou pít čaj kaplan Slope. Slope sám však byl nemálo udiven a nikterak potěšen, že ve společnosti nachází i svou vyhlédnutou nevěstu. Vždyť se přišel pokochat pohledem na Madame Neroni a poslouchat a oplácet jí její lichotky; a i když si to nepřiznal, cítil, že bude-li se toho večera chovat podle svých původních představ, jeho námluvám u paní Boldové to nikterak neprospěje.

Signora, netušíc, že má sokyni, přijala kaplana Slopa s obvyklými známkami přízně. Když ji vzal za ruku, důvěrně mu cosi pošeptala, jako že mu po čaji hodlá prozradit jistý plán, a byla očividně připravena na kaplanovi dále pracovat a zcela si ho podmanit. Nebohého Slopa to dost vyvedlo z míry. Domníval se totiž, že se Eleonora z jeho chování určitě dovtípila, že se jí dvoří, a sám sobě lichotil, že ta představa jí není tak docela nepřijatelná. Co si teď o něm jenom pomyslí, když se bude dvořit vdané ženě!

Eleonoru však ani nenapadlo ho v tomto směru nějak přísně kritizovat a vůbec se nehoršila, když ji posadili mezi Bertieho a Charlotu Stanhopovy. O páně Slopových záměrech neměla sebe-

menší tušení; netušila rovněž, z čeho ji druzí podezírají; nicméně uvítala, že Slope nesedí příliš blízko ní.

A nijak jí nebylo proti mysli, že vedle ní sedí Bertie Stanhope. Ten totiž u cizích lidí jen málokdy vyvolal nepříznivý dojem. Snad ještě mohl neuspět u biskupa, příliš dbalého vlastní důstojnosti, sotva však u mladé a půvabné ženy. S ženami se díky svému taktu okamžitě důvěrně sblížil, aniž tím vzbudil nějaké obavy z dotěrnosti. Měl v sobě cosi z krotké kočky. Každé ženě připadalo zcela přirozené, že ho má laskat, mazlit se s ním a chovat se k němu jako ke starému známému a že on oplátkou bude příst a bude se lísat a hlavně nikdy nevystřčí drápky. Jenže jako jiné krotké kočky měl i on své drápky a ty byly někdy nebezpečné.

Když dopili čaj, přistoupila Charlota k oknu a prohlásila, že venku svítí krásný úplněk a bylo by škoda nechat si ho ujít, a všechny pozvala, aby se šli podívat. Po pravdě řečeno, pouze jediná bytost mezi nimi se dovedla nadchnout pro krásu Luny a nebyla to Charlota. Jenže ta věděla, jakou neocenitelnou pomocnicí v jejím záměru se ona cudná bohyň může stát a k tomu účelu dovedla snadno v ten okamžik roznítit trochu nadšení. Vzápětí se u ní octla Eleonora s Bertiem. Pan doktor v tu chvíli seděl mlčky ve svém křesle zrovna jako paní Stanhopová, oba na pokraji dřímoty.

„Paní Boldová, jste stoupenkyní Whewella, Brewstera či toho dalšího?“ otázala se Charlota, jež věděla trochu o všem a z každé ze zmíněných knih přečetla asi třetinu.

„Abych pravdu řekla,“ odvětila Eleonora, „žádnou z těch knih jsem nečetla, ale mám pocit, že na měsíci je aspoň jeden člověk, ne-li víc.“

„Vy tedy na tu dužinatou rosolovitou hmotu nevěříte?“ zeptal se Bertie.

„Něco jsem o ní slyšela,“ odpověděla Eleonora, „a opravdu se domnívám, že takhle hovořit je bezmála rouhání. Jakkak můžeme ze zákonů, které nám dal Pánbůh jako vodítko zde na této planetě, soudit o Boží moci na ostatních hvězdách?“

„Pravdu díte,“ prohlásil Bertie. „Proč by na Venuši nemohlo žít třeba pokolení salamandrů? A i když na *Jupiteru* není nic než ryby, proč by tamní ryby neměly mít stejně široký rozhled jako lidé u nás.“

„Za takovou poklonu by se vám poděkovaly,“ mínila Charlota. „Osobně jsem pro doktora Whewella; podle mého nestojí lidé za to, aby se v tak bezpočetných světech opakovali. Na jiných hvězdách mohou třeba být duše, ale že tam existují ve spojení s tělem, o tom pochybuji. Ale pojďme, paní Boldová, oblečme si čepce a projdeme se po nádvoří. Máme-li se bavit o hvězdných světech, pak nám to půjde mnohem lépe venku pod věžemi katedrály, než když zůstaneme trčet v tom úzkém okně.“

Paní Boldová nic nenamítala, a tak se skupinka sešikovala na procházku po okolí. Charlota Stanhopová znala dobře staré rčení, že ve třech se na schůzku nechodí, a proto musela svou milou sestřičku přimět k tomu, aby kaplanu Slopovi dovolila dělat jim doprovod.

„Pojďte, pane kaplane, s námi,“ vyzvala ho Charlota, „určitě nám nedáte košem. Za čtvrt hodinky jsme zpátky, Madelino.“

Madelina vyčetla Charlotě z očí vše, co má za lubem, a věděla, co tím sleduje, a jelikož téměř za každé povyražení vděčila sestře, nezbylo jí než ustoupit. Bylo to těžké zůstat tam tak sama, zatímco si druzí, stejně staří jako ona, klidně jdou ven pokochat se vlhou zářivou nocí, ještě těžší však by bylo obejít se bez požehnání, které Charlota dává všem jejím flirtům a intrikám. Z Charlotina pohledu vyčetla, že v tu chvíli jí blaho rodiny velí všeho se vzdát, a tak Madelina poslechla.

Zato nic takového nevyčetl z Charlotiných očí kaplan Slope. Jemu by bylo malé *tête-à-tête* se signorou po odchodu těch tří ostatních přišlo velmi vhod, a tak jí pošeptal: „Já vás tu samotnou nenechám.“

„Ale jen jděte,“ namítla Madelina, „jděte, jděte prosím, udělejte mi to k vůli! Tak sobecká zase nejsem, to si nemyslete. Rozumí se samo sebou, že kvůli mně se doma nezůstává. I toto pochopíte, až

mě lépe poznáte. Prosím, jen si s nimi jděte, pane Slope, ale až se vrátíte, přijďte si se mnou na chvíli popovídat.“

Slope se dovtípl, že má jít, a tak se ke skupince v předsíni připojil. Takové uspořádání by mu nevadilo, kdyby si mohl být jist, že se do něho zavěsí paní Boldová; to bylo ovšem vyloučeno. Jeho osud byl po pravdě řečeno velmi záhy zpečetěn, neboť sotvaže dospěl ke dveřím do haly, zavěsila se do něj slečna Stanhopová a Bertie si odváděl Eleonoru tak přirozeně, jako by mu už patřila.

A tak se zvolna brali vpřed; nejprve podle projeveného přání obešli chrámové nádvoří, pak prošli starou klenutou branou pod kostelíkem sv. Cuthberta a potom zabočili za zahrady biskupského paláce a tak dál, až dospěli k mostu na samém okraji města, odkud se kolemjdoucím naskýtá pohled do zahrad Hiramova chudobince. A tam se Charlota s kaplanem Slopem, kteří kráčeli vpředu, zastavili, až je druhá dvojice došla. Slope věděl, že ty štíty a cihlové komíny, jež se v měsíčním svitu tak malebně rýsovaly, patří k bývalé rezidenci pana Hardinga, a moci se tomu vyhnout, nebyl by se na takovém místě vůbec zastavil, jenže slečna Stanhopová nereagovala na jeho posunek, o který se pokoušel.

„Tady je překrásně, paní Boldová,“ zahorovala Charlota, „je to zdaleka nejlíbeznější kout v celém Barchesteru. A divím se, že se toho váš pan otec mohl vzdát.“

Líbezný kout to věru byl a nyní v tom šalebném svitu luny vypadal dvakrát větší, dvakrát tak hezký, dvojnásob starobyle malebný než za neúprosného denního světla. Kdopak by neznal, jakou členitost a záhadně jímavý půvab umí měsíc propůjčit starým budovám se štíty, jaké měl chudobinec, navíc zpola obklopený statnými stromy? Zrovna tu noc vypadalo bývalé páně Hardingovo sídlo z mostu vskutku přerozkošně; a Eleonora, i když neželela toho, že je otec opustil, přece jen v tu chvíli silně zatoužila, aby se tam směl vrátit.

„Však se tam co nevidět vrátí, vidíte?“ zeptal se Bertie.

Eleonora hned neodpověděla. Nejedna taková otázka zůstane nezodpovězena, aniž si to tazatel uvědomí; tentokrát to však dopadlo jinak. Všichni zmlkli, jako by čekali, až Eleonora odpoví, a po chvíli se ozvala Charlota: „Mám dojem, že je rozhodnuto, že se pan Harding do ústavu vrátí, ne?“

„V té věci, myslím, není dosud zcela rozhodnuto nic,“ pravila Eleonora.

„Ale to je přece samozřejmé,“ namítl Bertie, „pokud si to ovšem váš pan otec přeje. Po tom, co se stalo, kdo jiný by probůh měl ústav spravovat?“

Eleonora dala svému doprovodu tiše najevo, že tuto záležitost nelze ve stávající společnosti rozebírat – a tak se šlo dál. Charlota řekla, že si vyjde kousek z města na návrší, aby měla výhled na věže katedrály, a Eleonora, opírajíc se při chůzi o Bertieho mu vylíčila, jak se věci mezi otcem a biskupem mají.

„A co ten?“ pravil Bertie a ukázal na kaplana „na čí straně je on?“

Eleonora vyložila jak se kaplan Slope zprvu snažil otce tyranizovat, ale poslední dobou změnil názor a všemožně usiluje, aby biskupa získal na stranu pana Hardinga. „Jenže otec mu nějak moc nevěří,“ dodala, „všeobecně se soudí, že je k starým duchovním ve městě příliš arogantní.“

„Dejte na má slova,“ odpověděl Bertie, „váš pan otec má pravdu. Jestli se moc nepletu, je kaplan arogantní a navíc falešný.“

Zatím už vystoupili na návrší a vraceli se přes pole po pěšině vedoucí přes řeku po dřevěném můstku či spíše lávce s dřevěným zábradlím na opačnou stranu katedrály, než odkud procházku započali. Obešli tedy biskupovy sady, kudy protéká řeka, a kolem katedrály a přilehlých polí, a až po jedenácté dorazili ke vchodu do doktorovy rezidence.

„Je už hrozně pozdě,“ namítla Eleonora, „nemůžeme přece paní matku rušit v takovou pozdní hodinu.“

„Och, mamá nevyrušíte,“ řekla Charlota se smíchem, „ta už je určitě v posteli a Madelina se bude vztekat, když za ní nezajdeme. Bertie, dělej a odlož paní Boldové čepec!“

Vystoupili tedy nahoru a zastihli signoru, jak si o samotě čte. Byla trochu smutná a zasmušilá, ale ne o moc víc, než aby to stačilo v kaplanově hrudi roznítit ještě větší zájem; a zanedlouho si s tím šťastlivcem, jemuž dovolila spočinout vedle sebe na pohovce, vesele šeptala. Snad nikdo na světě neumí tak šeptat jako signora; její šepot je pravým opakem toho, jaký ovládají velicí tragédové. Veliký tragéd, ten zatají dech a vyrazí opravdový šepot, jen jakési neartikulované jazykem utvářené zvuky, ale přesto je ho slyšet po celém divadle. Kdežto signora neužívala sykavek a každé její slovo mělo jasný stříbrný tón, ale slyšelo je pouze to ucho, do něhož je šeptala.

Charlota šukala po pokoji a dělala – či předstírala, že dělá – všechno možné, potom se vymluvila, že musí za matkou a odchvátala nahoru. Eleonora zůstala s Bertiem o samotě a ani nevěděla, jak utekla další hodina. Bertiemu všechna čest, nemohl si počínat obezřetněji. Nenamlouval si ji ani nevzdychal, ani se milostně netvářil; ale svou partnerku bavil, jakoby se znali už bůhvíjak dlouho, ale se vší úctou, a když pak Eleonoru o jedné hodině s půlnoci doprovodil k jejímu prahu – což mimochodem učinil za asistence teď už žárlícího kaplana Slopa, měla vdova pocit, že Bertie je ten nejroztomilejší mládenec a Stanhopovi absolutně nejroztomilejší rodina pod sluncem.

20

Arabin

Nyní budiž čtenáři osobně představen veledůstojný pán, pan Francis Arabin, člen sboru koleje Lazarovy, někdejší profesor poezie v Oxfordu a nyní farář ve Svatém Ewoldu v barchesterské diecézi. Zasloužil by si celý nový románový svazek, a jelikož v knize zaujme význačné místo, je žádoucí, abychom jej čtenářovým zrakům představili co možná nejvýstižněji.

Je k politování, že dosud nikdo nevynašel duševní obdobu daguerrotypu či fotografie, již by se lidské povahy daly zachytit písmem a převést do gramaticky správného jazyka s neomylnou přesností pravdivého popisu. Jak často totiž mívá romanopisec, ba i historik a autor životopisu pocit, že si v mysli představil a na tabulce svého mozku přesně zobrazil plnou povahu a osobitost nějakého člověka, a přece když pak chvatně sáhne po peru a inkoustu, aby takový portrét zvětčil, slova jej zradí, unikají mu, klamou ho a hrají si s ním na schovávanou, až na konci desítky stránek se popsaný onomu smyšlenému nepodobá o nic víc než vývěsní štít nárožní hospody vévodovi z Cambridge!

A přece by taková mechanická popisná dovednost čtenáři přinesla větší uspokojení, nežli přináší umění fotografa úzkostlivé matce, bažící vlastnit naprostý duplikát milovaného děčka. Podoba je vskutku věrná, ale je to podoba mdlá, mrtvá, bez citu, neslaná a nemastná. Tvář tam je sice vidět a na první pohled se pozná, kdo to je, jenže majitel oné tváře se tou podobou pyšnit nebude.

K vědění nevede žádná pohodlná cesta; žádná zkratka k osvojení kteréhokoliv z hodnotných umění. Ať se fotografové a daguerrotypové činí sebevíc a se zvýšenou dovedností sebevíc vylepšují to, co dovednost již vykonala, přece jen nikdy nevytvoří věrný portrét

lidské tváře stvořené k obrazu Božímu. Necht' si životopisci, romanopisci a my ostatní úpíme pod břemeny, jež tak často přetěžují naše bedra, musíme je buď mužně snášet, nebo si přiznat, že jsme se dali do něčeho, nač nestačíme. Neexistuje způsob, jak psát dobře a zároveň snadno.

Labor omnia vincit improbus. Takové motto by si měl zvolit každý tvůrce, a bude-li v práci náležitě vytrvalý, třeba i nakonec vytvoří jistou, nikoli nepravdivou podobu veledůstojného faráře pana Francise Arabina.

O tom, co dosud na světě konal a jakého věhlasu v něm dobyt, bylo již s dostatek řečeno. Také už víme, že je čtyřicátník a dosud neženat. Je to mladší syn zámožného venkovského šlechtice v severní Anglii. V raném věku šel studovat do Winchesteru a otec pro něj vyhlédl New College; jinoch to byl sice snaživý, ne však snaživý v předepsaných mezích; v osmnácti letech vyšel ze školy sice s osvědčením, že má talent, ale bez stipendia. Kromě výhody dobrého osvědčení získal už jenom zlatou medaili za anglickou poezii, a tím u svých příznivců vyvolal silnou domněnku, že je předurčen trvale se zapsat nehynoucím způsobem mezi anglické básníky všech dob.

Z Winchesteru odešel na studia do Oxfordu a byl zapsán v Balliol College jako chudý student bez stipendia. Tam pak velmi záhy započala jeho neobvyklá životní dráha. Naprosto se stranil společnosti hýřilů, nepořádal žádné pitky, nechoval žádné koně, nevesloval v žádné univerzitní osmě, nepletl se do rvaček a byl chloubou svého tutora. Tak si alespoň vedl až do doby, kdy složil předepsané nižší zkoušky –, potom však nastoupil kurs, který mu jako člověku dělal stejnou čest, nebyl však po chuti jeho tutorovi. Stal se totiž členem velmi čilé debatní společnosti a tam na sebe upozornil překypujícím humorem. Zůstal sice vážným, ale byla to vážnost povždy šprýmovná. Ač věren svým ideám, nezdolný v sylogismech a spravedlivý ve svých aspiracích, neměl na tom dosti. Nedokázal-li argumenty odpůrců přivést ad absurdum a porazit je jak rozumem,

tak vtipem, pokládal to on sám i jiní, kteří ho poznali, za prohru. Tvrdit, že jeho cílem bylo vyvolávat smích, by bylo krajně nepravdivé. Takový vulgární a nepotřebný důkaz spokojenosti ze strany posluchačů se mu přičil. Vtip, který nutně vzbuzoval smích, mu nestál za vyprávění. Jakýmsi ostřejším citem než pouhou citlivostí sluchu rozpoznal, že jeho důvtip sklízí úspěch, a to, zda jej chápou a oceňují, viděl posluchačstvu na očích. A takové projevy mu více lahodily nežli sebehlasnější potlesk.

Už na gymnáziu to byl jinoch nábožensky založený. To jest přidal se v náboženství k určité straně, a tím získal výhodu jako většina lidí, kteří na takovou věc vsadí. Až příliš často spatřujeme v církevním rozkolu naprosté zlo. Mírné schisma, pokud je něco takového vůbec možné, alespoň upoutá pozornost, přitáhne stoupence, kteří by jinak zůstali lhostejní, a učí lidi o náboženství přemýšlet. Kolik dobrého přineslo anglikánské církvi hnutí, jež započalo zveřejněním Froudeových Pozůstatků!

Už jako chlapec se mladý Arabin chopil zbraně na straně traktátníků a nějaký čas seděl v Oxfordu u nohou velkého Newmana. Této věci zasvětil všechny své schopnosti, pro ni skládal verše, pro ni řečnil, pro ni rozněcoval nejzářivější jiskry svého tichého důvtipu. Pro ni jedl a pil a vůbec žil. V náležitém čase graduoval a psal si za jméno BA, bakalář svobodných umění, jenže akademicky se nikterak nezaskvěl. Na to, aby se s dostatečnou vervou věnoval získání dvojitého prvního stupně, se přespříliš zabýval záležitostmi biskupského a královského křídla církve a polemikou, politikou a vnějšími projevy, jaké s sebou příslušnost k „vysoké“ církvi zpravidla přináší. Nestal se tudíž nositelem dvojího vyznamenání, ba ani jedné vyšší hodnosti, ale univerzitě se pomstil tím, že v onom roce jeho zásluhou vyšli takoví premianti a dvojí vyznamenání z módy, a že zesměšnil onen druh pedantství, jehož vinou nezbývá v mysli takového triadvacetiletého muže místa pro prostší témata, než jsou kuželosečky a řecká větná melodie.

Jenže kuželosečky a řecká větná melodie se v Balliolu těšily úctě jako neodmyslitelná učenost, a Arabin proto nezískal místo v jeho profesorském sboru. Zato mladému zastánci církve bojující otevřel svou náruč Lazarus, nejbohatší a nejkomfortnější stánek oxfordských donů. Nedlouho po získání bakalářství byl Arabin vysvěcen a stal se členem jeho sboru a krátce na to získal profesuru poezie.

A nyní nastal okamžik, kdy mu hrozilo veliké nebezpečí. Po těžkých duševních bojích a strastiplném pochybování přešel veliký prorok traktátníků ke katolictví, Newman opustil lůno anglikánské církve a mnohého kolísavce strhl s sebou. Arabina s sebou sice nestrhl, ale mladý duchovní tomu unikl vskutku jen o vlásek. Na čas z Oxfordu odešel a zavřel se v pobřežní vísce jednoho z našich nejodlehlejších hrabství, aby se zpytováním vlastního nitra dopátral, může-li s klidným svědomím setrvat v lůně své rodné církve či nikoli.

Být tam ponechán zcela sám sobě, zle by se mu bylo vedlo. Všechno bylo proti němu: veškeré jeho světské zájmy vyžadovaly, aby zůstal protestantem; a proti jeho světským zájmům se sešikovaly celé legie nepřátel a bylo věcí krajní cti nad nimi zvítězit. V jeho tehdejšímu stavu extatické trýzně by ho bylo takové vítězství ani tolik nestálo, snadno od sebe mohl odhodit celou svou kariéru; těžko se mu však přemáhalo pomyšlení, že volbou anglikánské církve se vydal všanc nařčení, že tak učinil z pohnutek nečestných. Navíc bylo proti němu jeho srdce; silnou a dychtivou láskou lnul k muži, v němž tehdy viděl svůj vzor, a nesmírně toužil jít v jeho šlépějích. Byly proti němu jeho záliby: obřady a pompa katolické církve, její okázalé svátky a vznešené pusty vábily jeho představivost a lahodily jeho oku. Byla proti němu jeho tělesnost: jak by bylo ubohému slabému kolísajícímu muži pomohlo, kdyby ho k vysoké mravní povinnosti, k sebezapření, k poslušnosti a k zdrženlivosti vázaly zákony, jež jsou ve svých příkázáních naprosto určité a jež nelze porušit bez okázalého, hmatatelného hříchu! Byla proti němu

jeho víra: tolik totiž potřeboval věřit; tak mocně dychtil dát světu znát, že věří; jen smýt hříchy ve vodách Jordánu pokládal za zcela nedostačující, takže nějaký veliký čin, jako třeba kvůli pravé církvi se všeho vzdát, byly svody, jimž bylo skoro nemožné odolat.

V té době byl Arabin muž velmi mladý, a když odejel z Oxfordu do svého vzdáleného útočiště, až příliš věřil svým šermířským schopnostem a příliš byl nakloněn shlížet pohrdavě na prostý zdravý rozum obyčejných lidí, než aby v boji, jež mu bylo podstoupit, očekával náhodnou pomoc někoho z místních obyvatel. Prozřetelnost k němu byla vlídná; tam v onom takřka bohapustém koutě, na bouřemi bičovaném břehu onoho vzdáleného moře, tam poznal člověka, jenž ponenáhlu uklidnil jeho mysl, ztlumil jeho představitivost a vštípl mu leccos o křesťanské povinnosti. Při odjezdu z Oxfordu pohlížel Arabin na duchovní většiny anglikánských farností pomalu s opovržením. Jeho ctižádostí, pokud měl zůstat v jejich církvi, bylo učinit něco pro to, aby je vykoupil z jejich podřadnosti a pomáhal vlévat průbojnost a víru do srdcí křesťanských služebníků Páně, kteří se podle jeho mínění příliš často spokojují se svou životní poutí, aniž projevují nějak mnoho jedné či druhé.

A přece právě od takového duchovního se Arabinovi v jeho krajní nouzi dostalo pomoci, jaké mu bylo tolik zapotřebí. Právě chudý kaplan malé cornwalské farnosti ho poprvé v životě přivedl k poznání, že nejvyšší zákony, jimiž se povinnost křesťana má řídit, musí působit zevnitř a nikoli z vnějška, že se žádný člověk nestane užitečným služebníkem jedině tím, že je poslušen psaných ediktů; a že chce-li hledat bezpečí uvnitř bran Říma, vyhýbá se zrovna tak sobecky osobnímu nebezpečí jako voják, který v předvečer bitvy předstírá nemoc.

Do Oxfordu se Arabin vrátil jako člověk pokornější, zato lepší a šťastnější; a hned se začal angažovat pro dobro té církve, pro niž byl vzdělán a vychován. Styk s lidmi, mezi nimiž teď žil jako jejich důvěrný přítel, v něm udržoval nezdolnou oddanost zása-

dám církevní soustavy, k níž celou dobu náležel. Po odpoutání od Newmana na něj nikdo neměl větší vliv nežli představený jeho koleje. V době, kdy se čekalo, že od církve odpadne, neměl doktor Gwynne mnoho chuti se mladého muže zastávat. Ač sám v mírných mezích vyznavač „vysoké“ církve, necítil doktor Gwynne žádných sympatií k lidem, jimž k ukojení jejich víry nestačilo devětatřicet artikulí. V zanícenosti takového Newmana viděl duševní stav bližší nepřítelnosti nežli náboženství; a u mladých lidí ji do značné míry přičítal ješitnosti. Doktor Gwynne sám byl člověk nábožný, zároveň však praktický muž tohoto světa a na každého, kdo tyto dvě věci pokládal za neslučitelné, nepohlížel nijak příznivě. Když zjistil, že Arabin je napolo katolík, zželelo se mu všeho, čím se přičinil o členství koleje pro kandidáta tak nehodného; a když potom zase zvěděl, že Arabin svou pouť k Římu patrně dokončí, bylo mu docela milé, že se v tomto případě Arabinovo místo zase uvolní.

Ale Arabin se vrátil a vyznal se, že je přesvědčený protestant, a představený Lazarovy koleje mu znovu otevřel svou náruč; Arabin se pak poznenáhlu stal miláčkem koleje. Nějaký čas byl tichý a zádušný a do univerzitních půtek se nijak zvlášť nehrnul, pozvolna se však jeho mysl uzdravila, či spíše správně naladila, a tak získal věhlas člověka, který je hotov na zavolanou tasit meč proti všemu, co zavání evangelickou orientací. Byl z něho skvělý kazatel, skvělý řečník, skvělý debatér po slavnostních večeřích, a přitom nejen skvělý, ale zároveň příjemný. Vyžíval se při volbách, sloužil ve výborech, zuby nehty se stavěl proti každému návrhu na univerzitní reformu a při sklence portského žoviálně hovořil o tom, že církev určitě dojde ke zkáze; a o tom, jak se whigové dennodenně rouhají. Měl za sebou těžkou zkoušku, když odolal svodům nevěstky Říma, a rozhodně zocelil svůj charakter. V malých a vnějších věcech byl dost sebevědomý, nicméně ve věcech dotýkajících se lidského nitra usiloval o pokoru ducha, pro kterou by se byl nikdy nenadchl nebýt té návštěvy na pobřeží Cornwallu. Jezdíval tam potom každým rokem.

Tak vypadal při pohledu zevnitř duchovní Arabin v době, kdy přijal obročí ve Svatém Ewoldu. Co se jeho zevnějšku týče, nebyla to osobnost nijak zvlášť pozoruhodná. Byl poněkud vyšší postavy, dobře stavěný a velmi energický. Jeho vlasy, kdysi černé jako uhel, teď prokvítaly šedinami, zato jeho tvář nejevila žádných stop stárnutí. Že je hezký, to se o něm poctivě říci nedalo, přesto na pohled byl jeho obličej příjemný. Na krásu měl lícni kosti trochu příliš vysoké a čelo příliš těžké a masívní. Kolem očí mu neustále zářil plamínek úsměvu, který sliboval jeho projevu patos nebo humor, a ten slib se jen zřídkakdy nenaplnil. Kolem úst mu pohrával lehký úsměv, který hlásal, že jeho vtip se nikdy nesnižuje k sarkasmu a že jeho vtipné odseknutí je prosto uštěpačnosti.

U žen byl Arabin v oblibě, ale spíš obecně než u jedné. Žil v Oxfordu jako člen univerzitní koleje, a tak sňatek s ním byl vyloučen, a zda někdy připustil, aby bylo zasaženo jeho srdce, o tom lze pochybovat. I když náležel k církvi, kde celibát není nutným údělem jejích služebníků, sám se považoval za kněze, pro něhož je celibát takřka nezbytný. K službě ve farnosti nikdy nevzhlížel a jeho kariéra v Oxfordu byla s takovými slastmi domova, jako je manželka a dětský pokoj, zcela neslučitelná. Na ženy proto pohlížel tak, jak to pozorujeme u římskokatolických kněží. Míval kolem sebe rád, co je pohledné a zábavné, obecně však pro něj ženy byly o málo víc než děti. Když s nimi hovořil, nevynakládal veškeré své schopnosti, a když je poslouchal, vůbec od nich nečekal, že ho jejich slova vyburcují k určitému chování nebo ovlivní jeho názory.

Takový byl pan Arabin, nový farář ve Svatém Ewoldu, jenž se chystal nějaký čas pobýt u Grantlyů v Plumsteadu Episcopi.

Do Plumsteadu dorazil den před panem Hardingem a Eleonorou, a tak měli Grantlyovi možnost se s ním seznámit a rozebrat jeho schopnosti ještě dřív, než přijeli ostatní hosté. Grizeldu překvapilo, že vypadá tak mladě, když se však odebraly k nočnímu odpočinku, řekla mladší sestře Florindě, že jako mladý muž vůbec nehovoří;

a s autoritou, jakou má sedmnáct let nad šestnácti, rozhodla, že oči má překrásné, ale není vůbec roztomilý. Jako obvykle šestnáctka na výrok sedmnáctky bezvýhradně přistoupila a prohlásila, že roztomilý rozhodně není. Potom odbočily a jaly se rozebírat přednosti jiných svobodných duchovních v okolí a obě bez jakéhokoliv pocitu žárlivosti dospěly k závěru, že zdaleka největší úcty si zaslouží důstojný pán Augustus Green. Ve prospěch dotyčného pána hovořilo hodně věcí, poněvadž od svého otce dostával potěšitelnou apanáž, a tak mohl celý výtěžek z kaplanství věnovat na fialové rukavičky a bezvadné kravaty. Když takto nezvratně rozhodly, že nový příchozí na sobě nemá nic, čím by otrásl výtečností velebného Greena, dívky si usnuly v náruči spokojeny samy se sebou i se světem.

Paní Grantlyová na první pohled dospěla o manželově oblíbenci k témuž závěru jako její dcery, i když ho ve snaze změřit jeho relativní hodnotu nesrovnávala s kaplanem Greenem, vlastně při tom srovnávání nikoho nejmenovala; před manželem se však vyjádřila, že to, co v očích jednoho jsou labutě, bývají pro druhého husy; tím dala najevo, že farář Arabin zatím svou kvalifikaci na labuťství neprokázal k její spokojenosti.

„No Zuzano,“ opáčil vikář dost nakvašeně, že se před ním o jeho příteli hovoří tak neuctivě, „máte-li pana Arabina za husu, pak nemohu říci, že si vašeho úsudku nějak příliš vážím.“

„Husa! Ovšemže není husa. Nepochybuji, že je to moc chytrý pán. Ale vy jste, vikáři, když se vám to hodí, tak nedůtklivý, že si našinec před vámi nemůže dovolit už ani nějakou *façon de parler*. Nikterak nepochybuji, že pan Arabin je v Oxfordu muž velmi cenný, a že ve Svatém Ewoldu bude dobrým farářem. Chci říci jen tolik, že mi po jednom večeru v jeho společnosti naprosto nepřipadá jako nějaký nedostižný tvor. Předně, pokud se nemýlím, je trochu domýšlivý.“

„Právě Arabin ze všech mužů, které dobře znám, nemá v sobě ani poskvrnky domýšlivosti. Jeho chybou je, že je až příliš ostýchavý.“

„Možná,“ uznávala paní, „ale musím přiznat, že dnes večer jsem ten dojem neměla.“

Pak už o něm nepadlo ani slovo. Doktor Grantly se domníval, že jeho choť Arabina haní čistě proto, že ho sám chválil; a paní Grantlyová věděla, že je zbytečné vystupovat pro někoho nebo proti někomu, v jehož prospěch či neprospěch se vikář rezolutně vyslovil.

Pravdu měli vlastně oba. Arabin byl muž ostýchavý ve styku s lidmi, které důvěrně neznal; ale v situacích, které musel sám řešit, a při debatě o věcech, v nichž bylo jeho povinností se vyznat, si dost troufal. Když stál na pódiu v Exeter Hallu, nikdo na světě by se nenechal méně než on zmást očima davu, do něhož shlížel, neboť to byla práce, kterou od něj žádalo jeho povolání; ale vyslovit rozhodné mínění běžně mezi lidmi, toho se střežil; a svým chováním nezřídka budil dojem, že společnost nepokládá za hodnu plýtvání své energie. Neraď někomu diktoval, když se mu zdálo, že na daném místě nelze diktování ospravedlnit; a jelikož si ho lidé přáli slyšet v takových věcech, kde měl své vyhraněné názory, tak pastím, jež mu lidé kladli, aby ho vlákali do debaty, většinou unikal, a tím nejednou zavdal příčinu k takovým nařčením, jaké proti němu vznesla paní Grantlyová.

Arabin seděl zrovna u otevřeného okna a kochal se překrásným měsíčním svitem, zíraje na šedé věže kostela stojícího téměř na farním pozemku, a neměl zdání, že je předmětem tolika přátelské i nevraživé kritiky. Uváží-li se, jak ochotně rozebíráme povahy druhých a rozebíráme je často nikoli v nejpřísnějším duchu křesťanské lásky, je zvláštní, jak málo jsme ochotni připustit, že druzí mohou nevraživě hovořit o nás, a jak se cítíme pohoršeni a dotčeni, když se přesvědčíme, že se tak děje. Nijak nepřeháním, když tvrdím, že všichni občas hovoříme o svých nejdražších přátelích tak, že by se nám za takové řeči poděkovali, a přesto od těchto nejdražších neochvějně očekáváme, že o nás budou hovořit tak, jako by byli

slepí ke všem našim chybám, ale živě si byli vědomi sebemenšího náznaku našich ctností.

Arabina vůbec nenapadlo, že se o něm mluví. Ve srovnání se svým hostitelem se cítil jako osoba tak málo závažná, že nikomu za slova ani myšlenky vůbec nestojí. Byl totiž ve světě naprosto sám, pokud šlo o domovské svazky a ony vnitřně důvěrné vztahy, které jsou sotva možné mezi jinými lidmi než manželem a manželkou, rodiči a dětmi a mezi sourozenci. V duchu často rozebíral, jsou-li pro to, aby byl člověk na tomto světě šťasten, taková pouta nutná, a většinou se spokojil s odpovědí, že štěstí na tomto světě není nutností. V té věci se sám sebe klamal, či spíše si něco namlouval. I on zrovna jako jiní toužil kochat se vším, co utěšeného kolem sebe viděl; a i když si jako tolik moderních křesťanů snažil stoicky namlouvat, že potěšení a žal se mají pokládat za naprosto lhostejné, jemu tyto věci lhostejné nebyly. Život v oxfordských prostorách a na koleji samé ho přestal bavit. Manželku a děti svému příteli tak trochu záviděl; div že ho v tu chvíli neposedla touha po utěšeném salónu s pěknými okny s vyhlídkou na pažity a květinové záhony, po zařízeném pohodlném sídle a především po atmosféře domova, která to vše obestírala.

Asi si řeknete, že pro takovéto tužby byla právě nejpříhodnější doba: sám se právě stal vlastníkem venkovské farnosti, obročí uprostřed polí a zahrad, domu, jemuž by žena dodala půvabu. Je pravda, že mezi bohatstvím Plumsteadu a skrovnou domácností v Ewoldu je určitý rozdíl; ale Arabin přece není člověk, který by vzdychal po bohatství. Jeho přátelé by jednomyslně prohlásili, že právě on je ze všech mužů poslední, kdo po něm baží. Jenže jak málo nás naši přátelé znají! V údobí, kdy stoicky zavrhoval pozemské blaho, odhodil veškerou starost o majetek jako nicotnost. Jako by o sobě prohlašoval, že o nijaké povýšení nestojí; a lidé, kteří obdivovali hlavně jeho nadání a byli by se jako první vynasnažili zajistit mu za ně zaslouženou odměnu, ho vzali za slovo. A dnes,

musíme-li s pravdou ven, se cítil zklamán, zklamán nikoli jimi, ale sám sebou. Tytam byly jeho sny mládí a ve čtyřiceti měl pocit, že není schopen pracovat v apoštolském duchu. Zmýlil se sám v sobě a na omyl přišel, až už nebylo pomoci. Prohlašoval, že o biskupské mitry a vikářské rezidence, bohaté prebendy a utěšené církevní statky nestojí, a dnes si musel přiznat, že po dobrých věcech jiných lidí, na které si ve své pýše dříve troufal dívat se svrchu, vzdychá.

Nikdy nevzdychal po bohatství v jeho vulgárním smyslu, nikdy netoužil po radosti z drahých věcí, nýbrž po náležitém podílu světské blaženosti, jakou by mu mohly dát žena, děti a šťastný domov; po obvyklé troše pohodlí, které si dovolil zahrnout jako věc nepotřebnou; nyní cítil, že by od něj bývalo bylo moudřejší, kdyby o ně byl usiloval.

Věděl, že kdyby byl sám o povýšení stál, jeho nadání, postavení a jeho přátelé by mu je byli získali. Místo toho se nechal přesvědčit a přijal obroč, které mu ponese asi 300 liber ročně, když se vzdá členství v koleji a ožení se. Takový byl ve čtyřiceti letech výsledek snažení, které si svět zamlouval pokládat za úspěch. Svět se rovněž domníval, že podle toho, jak pan Arabin sám sebe cení, je dostatečně placen. Běda, třikrát běda, v té věci se svět mýlil; a panu Arabinovi začalo být jasné, že je opravdu nedoceněn.

A smím zde čtenáře poprosit, ať tohoto muže nesoudí příliš tvrdě? Což není stav, k němuž dospěl, přirozeným výsledkem snah dosíci toho, co člověku není dáno do vínku? Což není moderní stoicismus, třebaž byl založen na křesťanství, zrovna takové násilí na lidské přirozenosti, jako býval ve starověku? Zenonova filozofie byla postavena na správných zákonech, ale nesprávně chápaných, a proto mylně aplikovaných. Zrovna tak je to s našimi zdejšími stoiky, kteří nám mermomocí vštěpují, že bohatství a dobré bydlo a štěstí na zemi nestojí za to, aby o ně člověk usiloval. Běda učení, jež nenalézá žádných věřících žáků a žádných opravdových učitelů!

Arabinův případ byl o to výjimečnější, že náležel k oné větvi církve, kde se na světské statky a důchody nepokrytě dbá, a že žil většinou mezi lidmi, kteří značnému světskému komfortu uvykli. Takové však bylo jeho zvláštní založení, že právě tyto skutečnosti v něm už za mlada vyvolaly duševní stav, jenž se jeho přirozenosti přičil. Byl spokojen, že žije jako příslušník „vysoké“ církve, pokud jím může být podle svých vlastních zásad a může si klestit cestu výrazně odlišnou od těch, s nimiž se stýkal. Uvolil se být straníkem, pokud bude svět jednat a smýšlet jinak, než jeho strana předpisuje. Jeho strana k němu byla shovívavá. I začal mít pocit, že strana má pravdu a on se mýlí, zrovna když už z takového přesvědčení nemohl nic vytěžit. Objevil totiž, když mu takový objev už k ničemu nebyl, že by se bylo vyplatilo pracovat za obvyklé služné, jaké se na tomto světě za práci platí, a vysloužit si ženu a děti a kočár, ve kterém by seděly; vysloužit si příjemný přijímací salón, kde by přátelé mohli popíjet jeho víno, a kráčet po hlavní třídě svého venkovského města s vědomím, že každý tamní obchodník ho rád u sebe přivítá. Jiní lidé dospěli k tomuto přesvědčení hned při svém startu do života, a tak se k oněm věcem snažili dopracovat. Jemu svitlo v hlavě, až když mu to už nebylo k užitku.

Bylo již řečeno, že si pan Arabin potrpí na vtip; a leckdo se může domnívat, že duševní stav, jaký jsme právě popsali, se s humorem nesrovnává. Rozhodně však tomu tak není. Důmysl je vnější duševní obal člověka a s jeho vnitřním světem myšlenek a citů nesouvisí o nic víc než bohatá brokátová roucha kněze před oltářem s asketismem poutníka, jehož kůži trýzní pytlovina a jehož tělo mrskají pruty. Nikoli, což se takový člověk netěší víc než kdo jiný z bohaté okázalosti svého zevnějšku? Což jeho pýchu neživí pocit, že jeho duch vnitřně strádá, zatímco navenek se skví? Zrovna tak je to s duševním úsilím, jež lidé vynakládají. To, jež denně staví na odiv světa, bývá často pravý opak toho, jež hárá v jejich nitru.

Ve vikářově salónu se pan Arabin skvěl svou obvyklou nefalšovanou brilantností. Když se však uchýlil do své ložnice, seděl tam smuten u otevřeného okna a v nitru lkal nad tím, že také nemá ženu a děti, ani hebký kousek náležitě přistřiženého trávníku, kde by si mohl pohovět, ani houf posluhujících kurátů, ani poklony bankovních úředníků, ani bohatou faru. Apoštolství, na které pomýšlel, mu vyklouzlo z ruky a je teď pouhým farářem ve Svatém Ewoldu, toužícím po biskupské mitře. Vpravdě tedy, jak se říká, upadl mezi dvě stoličky, to jest s volbou mezi dvěma možnostmi váhal tak dlouho, až mu unikly obě.

21

Svatoewoldská fara

Když pan Harding s paní Boldovou druhý den zrána dorazili na faru, byl vikář s přítelem Arabinem ve Svatém Ewoldu. Zajeli tam, aby si nový farář prohlédl svůj kostel a mohl být představen místnímu šlechtici, a nečekali je zpátky dříve než k večeři. Pan Harding si vyšel na toulky, a jak bývalo v Plumsteadu jeho zvykem, toulal se po trávníku a kolem kostela –, a tak bylo jen přirozené, že sestry v jeho nepřítomnosti zapředly hovor o Barchesteru.

Žádné velké sesterské důvěrnosti mezi nimi nebylo. Paní Grantlyová byla o deset let starší než Eleonora a vdávala se, když Eleonora byla ještě holčička. Nikdy si proto nešeptaly do oušek o svých láskách a nadějích; a dnes byla jedna vdanou paní a druhá vdovou a nedalo se tedy čekat, že s tím začnou. Příliš dlouho žily odloučeně, než aby se dokázaly bavit tak nenuceně, aby se mezi nimi takřka nezbytně vyvinula sesterská důvěrnost. To paní Grantlyová věděla, a proto od sestry důvěrnosti ani nečekala; a přece toužila zeptat se jí, zda na kaplana Slopa doopravdy drží.

Stočit rozhovor na kaplana Slopa nebylo nikterak obtížné. Ten pán nabyt v Barchesteru takové proslulosti, měl tolik co činit s každým duchovním v katedrálním městě a byl tak speciálně angažován v záležitostech pana Hardinga, že by bylo podivné, kdyby na něj mezi páně Hardingovými dcerami nepřišla řeč. Za chvíli ho už paní Grantlyová haněla a to s plným zaujetím; a paní Boldová ho zas bezmála stejně opravdově hájila. Z duše se jí protivil, byla by zaplesala, kdyby se doslechla, že se jednou provždy z Barchesteru uklidil a co živa bude, jí už nepříjde na oči. Přímo jí naháněl strach, ale každou chvíli se přistihla, že se ho zastává. Dohnala ji k tomu skutečnost, že ho jiní haněli takovým způsobem, že cítila, že mu

určitě křivdí, a nakonec si vůbec navykla Slopa při každé debatě obhajovat.

Od Slopa se hovor stočil na Stanhopovy a paní Grantlyová naslouchala s jistým zájmem, když Eleonora líčila, jakým dojmem na ni rodina zapůsobila, jenže znenadání vyšlo najevo, že mezi hosty byl i kaplan Slope.

„Jakže!“ vybuchla vládkyně fary. „To tam byl taky Slope!“

Eleonora prostě přisvědčila.

„Ale Eleonoro, to tě musí mít moc rád, když ti je všude v patách.“

Ani to však Eleonoře oči neotevřelo. Jen se zasmála a pravila, že má dojem, že kaplana Slopa do rodiny doktora Stanhopa přitahuje někdo jiný.

A s tím se rozešly.

Paní Grantlyová se utvrdila v přesvědčení, že ten hrozný sňatek se uskuteční; paní Boldová se stejně utvrdila v přesvědčení, že nebohý kaplan – i když je nutno uznat, že jí je nepříjemný – je haněn víc, než si zaslouží.

Vikář se ovšem ještě před večerí doslechl, že Eleonora zůstala minulého dne v Barchesteru proto, aby se setkala se Slopem a že se s ním také opravdu sešla. Vzpomněl si, s jakou rozhodností tvrdila, že u Stanhopů žádní další hosté nebudou, a bez váhání ji obvinil, že ho oklamala. Navíc fakt či spíše domnělý fakt, že se ke klamu uchýlila, svědčil až příliš jasně proti ní v imputovaném zločinu, že Slopa přijímá za svého milence.

„Na to, abychom něco podnikli, je bohužel pozdě,“ pronesl vikář. „I mne to dost překvapuje, to se přiznávám. Vkusů tvé sestry, pokud jde o muže, jsem nikdy nemohl přijít na chuť, ale tohle jsem od ní nečekal – bah!“

„A navíc tak brzy,“ dodala paní Grantlyová, zřejmě narážejíc spíš na to, že se nesluší, aby sestra měla nápadníka dřív, než odloží vdovský šat, než že má špatný vkus, když má takového milence, jako je kaplan Slope.

„Inu, má drahá, nerad bych byl tvrdý nebo učinil něco, co se může dotknout vašeho otce; ale jak je Bůh nade mnou, ten chlap ani jeho žena mi nepřekročí práh!“

Paní Grantlyová si povzdechla a jala sebe i svého pána utěšovat, že to koneckonců ještě není hotová věc. Teď, když je Eleonora v Plumsteadu, dá se ještě leccos udělat, aby té zhoubné vášni odvykla. Nebohá Eleonora!

Večer proběhl a nic pozoruhodného se nestalo. Pan Arabin se s vikářem bavil o svatoewoldské farnosti a paní Grantlyová s panem Hardingem, znajíce tamní osobnosti, se přidali. Eleonora je rovněž znala, ale mluvila málo. Farář Arabin si jí zjevně příliš nevšímal a ona sama v tu chvíli rovněž nebyla zrovna naladěna přijímat švagrova oblíbence nějak zvlášť blahosklonně. První, co jí napadlo po odchodu do ložnice, bylo, že u Stanhopů mívají lepší rodinné dýchánky nežli zde na faře. Najednou měla dojem, že ji duchovní a jejich úctyhodný fádňní způsob života začíná nudit a že nakonec lidé mimo faru, kteří žili v Itálii, Londýně či jinde, nemusí ještě nutně být ohavní a opovrženíhodní. Stanhopovi ji dříve připadali jako lidé lehkomyšní, nerozvášní a marnotratní; neviděla na nich však nic špatného a naopak zjišťovala, že znamenitě ovládají umění žít v pohodě. Stokrát škoda, že vikář nemá aspoň kapku jejich *savoir vivre*. Jak jsme řekli, farář Arabin dělал, že si jí nevšímá; přece však uléhal s pocitem, že byl ve společnosti velmi hezké ženy. A jak tomu u většiny starých mládenců i u některých ženáčů bývá, výhled na měsíční pobyt v Plumsteadu se mu jevil v příjemnějším světle, když zvěděl, že jej s ním bude sdílet velmi hezká žena.

Nežli se všichni uložili ke spánku, dohodli se, že nazítří pojedou celá společnost do Svatého Ewoldu a že si prohlédnou faru. Tři páni duchovní měli zhodnotit, nakolik budova zchátrala, a obě dámy měly přispět návrhy, co by se mělo změnit, aby se tam starému mláďenci dobře žilo.

A tak nedlouho po snídani stál u dveří kočár. Dovnitř se vešli jen čtyři, a tak si vikář vylezl na kozlík. Eleonora se octla tváří v tvář panu Arabinovi a byla tak víceméně nucena bavit se s ním. Brzy si spolu padli do noty, a kdyby o tom uvažovala, byla by si pomyslela, že i v tom svém černém sukně by byl mezi Stanhopovými na rodném večírku zapadl docela dobře.

Vikář byl na kozlíku, mohli se tedy všichni bavit nenuceně. Pan Harding začal a tím nejnevinnějším způsobem jim vyprávěl starou legendu o páně Arabinově nové farnosti. Kdysi za dávných časů žila ve Svatém Ewoldu proslulá kněžka, pověstná po celé Anglii tím, že léčila rozličné neduhy. Jako všechny kněžky měla i ona studnu, a ta studna se uchovala dodnes a je v myslích nejednoho domorodce stejně posvátná jako už tradičně posvěcené okolí farního kostela. Pan Arabin prohlásil, že by takové pověry u svých farníků považoval za zcela neortodoxní. A paní Grantlyová odvětila, že s ním zcela nesouhlasí, že podle ní žádná farnost není v náležitém stavu, není-li tam vedle kněze i kněžka. „Povinnosti nejsou nikdy plněny dobře, pakliže nejsou rozděleny.“

„Mně se zdá, papá,“ pravila Eleonora, „že za starých časů ve všem neomezeně vládla kněžka. Pan Arabin si třeba myslí, že by tomu tak bylo i dnes, kdyby takovou posvátnou ženu přijal do farnosti.“

„Rozhodně soudím,“ odvětil Arabin, „že jistější je se v takové nebezpečí vůbec nevydávat. Žádná kněžská pýcha nikdy nepředčila pýchu kněží. Velmi pokorného kuráta bych si třeba troufal zvládnout, ale kurátka, ta by nade mnou určitě vyhrála.“

„Příklady toho, že k takovým nehodám dochází, rozhodně existují,“ potvrdila paní Grantlyová. „Povídá se, že v Barchesteru je kněžka, která je ve všem, co se týká oltáře, velmi panovačná. Možná že zrovna takového osudu se strachujete.“

Když se k nim na štěrk před farou přidal vikář, poklesl rozhovor do vážné bezduchosti. Ne snad proto, že by vikář Grantly ducha

postrádal; ale jeho pokusy o veselí byly poněkud těžkopádné; a jeho vtip, pokud se o něj vůbec kdy pokusil, se obvykle nepřenesl na posluchače. Zrovna tehdy se jal pronášet řeči o raněných střechách a zdech a prohlásil, že potřebují drobet ranhojičského umu. Nebylo přepážky, na kterou by nezaklepal, ani skupiny komínů, které by zevrubně neprohlédl; šetření podrobil kdekterou vodovodní trubku, rouru, cisternu a jímku; ba v péči o přítele si netížil provrtat šídlem řadu prken v podlaze.

Farář Arabin jej místnostmi provázel a snažil se budit dojem, že se v těchto věcech bůhvíjak dobře vyzná, a ti ostatní tři je následovali. Paní Grantlyová dala jasně najevo, že nadarmo nebyla dvacet let kněžkou, a náramně znalecky prohlížela zvonky a okenní tabule.

„Má-li být tato místnost vaším svatostánkem, budete aspoň mít z okna překrásnou vyhlídku,“ poznamenala Eleonora. Stála zrovna u mřížoví horního pokojíku, odkud byl přerozkošný výhled. Byl ze zadní strany fary a skýtal ničím nerušený pohled na nádhernou pyramidu katedrály. Na prostranství mezi farou a dómem však bylo vysázeno krásné stromořadí. Bezprostředně před ním tekla říčka, která pak lemovala město; a hned vpravo od katedrály čnely mezi jilmy špičaté štíty a komíny Hiramova chudobince.

„Máte pravdu,“ přisvědčil a přistoupil k ní. „Budu mít krásně dokonalý pohled na své soky. Ze svého ležení před nepřátelským městem na ně budu střílet z velmi sympatické vzdálenosti. Usídlí-li se nepřítel vůbec někdy v chudobinci, budu s to ho tam zasáhnout; a palác, ten budu mít plně na dostřel.“

„Vy duchovní jste ale divní lidé,“ pravila Eleonora, „pořád jenom myslíte na to, jak mezi sebou válčit.“

„Bud' na to,“ odvětil, „anebo jak si vzájemně pomáhat. Chyba je v tom, že nedokážeme jedno bez toho druhého. Ale nejsme tu snad proto, abychom bojovali? Není naše církev církví bojující? Copak je všechna ta naše práce, ne-li boj, a to boj tvrdý, koná-li se dobře?“

„Ne však proti sobě.“

„To je zcela v pořádku. Vy mi vyčítáte, že zápolím s jiným duchovním naší vlastní církve; zrovna tak mi může vyčítat mohamedán, že bojuji proti blahu Říma. Jistě však nechcete tvrdit, že jsem v nepravu, když s ním jako takovým bojuji. Stejně divné připadá pohanovi s jeho množstvím bohů, že se křesťan neshodne s mohamedánem.“

„Když vy ale tu svou válku kvůli nicotnostem vedete tak zarputile.“

„Války kvůli nicotnostem se vždycky vedou zarputile, obzvláště mezi sousedy. Když jde o veliké neshody a sporné strany se poměrně málo znají, vedou se boje rytířsky. Kteřípak sokové spolu zápasí urputněji nežli dva bratři?“

„Ale nepřinášejí takové spory církvi hanbu?“

„Více hanby by na církev padlo, kdyby takových sporů nebylo. Máme jen jednu možnost, jak se jim vyhnout – uznat společnou hlavu církve, jejíž slovo bude ve všech bodech učení autoritativní. Takto skoncovat s našimi těžkostmi je velmi lákavé. Je v tom kouzlo, jemuž se mnozí neubrání, a přiznám se, že sám mu stěží odolávám.“

„To máte na mysli římskou církev?“

„Ne,“ odtušil, „nemusí to být zrovna římská církev, prostě nějaká církev s jedinou hlavou. Kdyby byl Bůh ráčil nám takovou církev dát, mohla být naše cesta snadná. Jenže snadné cesty nám nebyly souzeny.“ Ustal a chvíli se odmlčel, rozpomenul se na dobu, kdy za snadnou cestu, na níž by nebylo třeba boje, div neobětoval vše, co měl – svou duševní mohoucnost, svou svobodu jednání, svěží tryskající vody pramene své mysli, ba samotné své vnitřní já – a pak pokračoval: „To, co říkáte, je zčásti pravda, naše spory nám jistou hanbu opravdu dělají. Okolní svět nás sice ustavičně kárá za naše lidské slabosti a předhazuje nám skutečnost, že jako duchovní nejsme víc než jenom lidé, ale přitom po nás žádá, abychom svou práci konali s božskou dokonalostí. Nic božského na nás přitom není: rozcházíme se v názorech s trpkostí, jaká je vlastní člověku – vítězíme jeden nad druhým lidskou křehkostí –, dopouštíme, aby

rozdíly v názorech na věci božského původu vyvolávaly antipatie a nevraživost, jež jsou všechno jen ne božské. V tom všem máte pravdu. A čím to chcete nahradit? Žádná neomylná hlava církve zde na zemi neexistuje. Tento sen vkládat víru v člověka vyzkoušeli v Itálii a ve Španělsku a vidíme, co z toho vzešlo. Dejme tomu, že uvnitř ohrady papežovy církve nebyly a nejsou žádné sváry. Takovýto předpoklad by byl naprosto nepravdivý; ale připustíme jej a pak řekněme, na kterou církev padlo více hanby.“

Obvinění, jež bylo proti němu vzneseno, zpola přiznával a zpola se proti němu bránil, a to s jakousi tichou opravdovostí, která Eleonoru udivovala. Debatám mezi duchovními naslouchala celý život; jenže náměty, o nichž se diskutovalo, tak zřídka kdy přesahovaly světský rámec, že v ní nezanechaly mimořádný pocit velebné úcty. V náπέvech, jež slýchávala, bývala vždy tvrdá světská kůra – buď lásky k penězům, nebo lásky k moci, nikdy se v nich nehorovalo pro pravdu, nikdy se neprahlo po náboženské čistotě. Lidé kolem ní vždy pokládali za samozřejmé, že mají nepochybně pravdu, že tvrdá práce spojená se zkoumáním toho, jaké povinnosti má duchovní plnit, byla už vykonána; a že činorodému bojovnému knězi zbývá už jen hájit své proti všem vyzyvatelům. Její otec byl pravda výjimkou; ten arci byl ve všem tak nebojovný, že v jejích očích stál stranou všech ostatních. Nikdy předtím tuto věc v duchu nerozebírala, aniž přemítala, je-li tento společný tón jejich disputací chybný či nikoli; ale jaksi mimoděk se jí dávno zajídal. A najednou ke svému úžasu a ne bez jistého libého vzrušení zjišťovala, že tento nově příchozí hovoří jinak, než jak je ona zvyklá.

„Ono odsoudit je hrozně lehké,“ pokračoval ve sledu svých myšlenek. „Snad nikdo na světě nemá, pokud vím, blaženější život nežli takový novinář nebo prominent opozice – hřímat proti lidem u moci; odhalovat tu nejhorší stránku všeho, co se kde vytvoří; objevovat díry v každém kabátě, být rozhořčený, sarkastický, žertovný, moralistický nebo bohorovný; odsuzovat mdlou chválou či

drtit otevřeným nactiutrháním. Co může být snazšího, když kritik není za nic hnán k odpovědnosti? Vy odsuzujete to, co já dělám; ale představte si, že jste v mém postavení a činíte pravý opak, a uvidíte, nebudu-li moci odsuzovat já vás.“

„Ale, pane Arabine, já vás přece neodsuzuji.“

„Promiňte mi, paní Boldová, ale odsuzujete – vy jako žena ze světa, který mě obklopuje; zrovna píšete svůj úvodník a děláte to dobře a zarputile. ‚Nechť si psi libují v štěkání a kousání‘, začnete patřičně elegantním citátem, ‚ale máme-li vůbec mít nějakou církev, tak pro rány boží, nechť pastoři, kteří ji spravují, se už přestanou navzájem rdousit. Právníci dovedou žít, aniž na sebe kydají špínu; lékaři nesvádějí souboje. Čím to, že jedině duchovní mají neomezenou volnost jeden druhého ostouzet?‘ A tak nám lajete za naše bezbožné hádky, naše sektářské sklony a ostudné neshody. Ale nijak vám nepřijde zatěžko příští týden napsat zase další článek, ve kterém nám, nebo některým z nás, bude vytykána nepřístojná apatie ve věcech našeho kněžského povolání. Vám nepřipadne úkol tuto nesrovnalost smiřovat; vaši čtenáři si jaktěživi nepoloží otázku, jak to má ten chudák farář dělat, aby byl povždy příčinnivý a přitom nenarazil na lidi, kteří smýšlejí daleko jinak než on. Když odsuzujete tuto zahraniční smlouvu, nebo ono oficiální prohlášení, nemusíte nijak na sebe brát výtku za vážnější chyby žádného jiného opatření. Ono se tak snadno – a tak příjemně – odsuzuje; žádný chvalozpěv totiž neokouzlí posluchače tolik, jako když někoho haníte.“

Jeho výsměch chápala Eleonora jen zpola, ale jak to míní, to pochopila. „Vím, měla bych se omluvit za to, že jsem se opovážila vás kritizovat,“ uznávala, „jenže mne rmoutí zrovna ta nevole, která se v poslední době zahnízdila mezi námi v Barchesteru, a hovořila jsem otevřeněji, než jsem měla.“

„Pokoj lidem dobré vůle – to je něco jako nebe – přísliby do budoucna,“ pravil Arabin, sleduje spíš tok vlastních myšlenek než jejích. „Až se to proroctví naplní, nebude duchovních už vůbec třeba.“

Přerušil je vikářův hlas. Volal na faráře ze sklepa: „Arabine, Arabine!“ a pak – otočiv se ke své choti, jež mu zřejmě byla po boku – „kam se jen poděl? Tenhle sklep je ale úplně hrozný. Uložit do něj láhev vína by byla vražda. Nejdřív se musí zastřešit, obezdít a dostat novou podlahu. V životě neuhádnu, jak s ním mohl starý Goodenough vystačit. Však taky se u něho víno jakživ nedalo pít!“

„Co je, pane vikáři?“ ozval se farář a seběhl dolů, ponechávaje Eleonoru jejímu rozjímání.

„Tento sklep se musí zastřešit, obezdít a dostat novou podlahu,“ opakoval vikář. „Nyní dobře poslouchajte a od žádného architekta se nenechte přemluvit, že to takhle bude stačit. Z architektů každý druhý se ve víně nevyzná. Tak, jak to teď je, by zde bylo v zimě vlhko a chladno a v létě horko a dusno. Když tu bude víno ležet pár roků, nedám ani groš za to nejlepší víno na světě!“

Arabin souhlasil a slíbil, že sklep bude rekonstruován podle vikářova receptu.

„A podívejte se semhle, Arabine; kdopak jakživ viděl takovýhle mizerný pokus o kuchyňský rošt?“

„Rošt je opravdu moc špatný,“ prohlásila paní Grantlyová, „ručím za to, až sem do dějiště jejích nastávajících povinností přivedete kněžku, ta rozhodně nezajásá. Vážně, pane Arabine, s takovým ohništěm se žádná kněžka, uvyklá tak skvělé studni, jako je tamta nahoře, jakživa nesmíří.“

„Musí-li už ve Svatém Ewoldě nějaká kněžka být, paní Grantlyová, pak myslím, že ji zůstavíme její studni a nebudeme svolávat její posvátný hněv na žádnou z nedokonalostí, jejichž pramenem je lidská chudoba. Rád však přiznám, že si sám potrpím na dobře uvařený oběd, a ohniště určitě dáme přestavět.“

Vikář zatím už zase vystoupil nahoru a octl se v jídelně. „Arabine,“ řekl svým obvyklým silným jadrným hlasem a oním u něho tak běžným nařizovacím tónem: „tuhle jídelnu musíte rozhodně změnit, to jest celou ji přestavět, podívejte, tohle je sotva šestkrát

na patnáct stop; kdopak jakživ slyšel o jídelně takových rozměrů?!" A vikář přešel jídelnu hřmotným krokem po délce i na šířku, jako by se i takové činnosti právě tím, jak se to dělá, dala propůjčit jistá církevní důstojnost. „Sotva šestnáct; vždyť je to bezmála čtverec!"

„Moc dobře by se sem hodil kulatý stůl," nadhodil bývalý správce.

Jenže v představě kulatého stolu spatřoval vikář cosi neortodoxního. Odjakživa si potrpěl na poctivou tabuli slušné délky, která se pohodlně prodlouží podle počtu hostů, od ustavičného leštění takřka černou a blyštivou jako zrcadlo. Zato kulaté jídelní stoly bývají zpravidla dubové či zas tak utvářené, že nenabudou zrovna té barvy, která mu tolik lahodila. Ty spojoval s oním pro něho ošklivým novomódním způsobem dávat na stůl ubrus. Jako by se tím lidé upozorňovali, že nemají zůstat dlouho. V kulatém stole viděl cosi demokratického a zbohatlického. Těch používají, představoval si, hlavně rozkolníci a tiskaři kartounů a snad tu a tam pár lvů literárních salónů, kteří jsou nápadnější svým vtípem než svou uhlazeností. Pomyšlení, že by takový předmět měl do diecéze zavést jeho vlastní chránělec, a navíc na popud jeho tchána, ho trochu vyplašilo.

„Kulatý jídelní stůl!" pravil dost podrážděně. „Ohavnější kus nábytku snad ani jakživ nikdo nevynalezl. Doufám, že Arabin má lepší vkus, než aby něco takového ve svém domě strpěl."

Chudák pan Harding se cítil dokonale znemožněn a samozřejmě už nic neřekl; zato pan Arabin, kterýžto v malých věcech sklepa a kuchyňského ohniště nedávno poddajně ustoupil, se cítil povinován postavit se proti reformám, jež by mohly nabýt takového rázu, že by pro jeho kapsu byly příliš nákladné.

„Jenže mně se, vikáři, zdá, že jídelnu nemohu dost dobře prodloužit bez zbourání zdi, a když zeď zbourám, musím ji zase postavit; když pak dám na této straně udělat arkýřové okno, musím je dát udělat i na druhé, a když to udělám v přízemí, musím to pak vyvést až nahoru do poschodí. To bude znamenat, že dům musí dostat nové průčelí a bude to stát hádám několik set liber. Sotva mi půjdou

na ruku církevní komisaři, až uslyší, že si stěžují, že mám jídelnu dlouhou pouhých šestnáct stop.“

Vikář se jal vysvětlovat, že nic nebude snazšího než přidat šest stop k průčelí jídelny a přitom se žádné jiné místnosti v domě ani nedotknout. Takové nepravdivosti bývají naopak malebné, pravil a nabídl se, že bude-li to stát víc než čtyřicet liber, zaplatí všechno z vlastní kapsy. Arabin však stál pevně na svém, a třebaže vikář se vztekal a zle hartusil, nemínil ustoupit. Čtyřicet liber je prý pro něj závažná věc a jeho přátelé, budou-li za takových okolností dost dobromyslní, aby ho vůbec navštívili, musí vzít za vděk pouhou čtvercovou místností. Je však ochoten přistoupit na kompromis a zřící se úmyslu pořídit si někdy kulatý stůl.

„Ale co když bude kněžka trvat na tom, že se mají dát zvětšit obě místnosti?“

„V tom případě si je, paní Grantlyová, musí dát zvětšit sama.“

„A bude na to stačit, o tom nepochybuji,“ opáčila dáma, „na to i na mnoho dalších znamenitých věcí. Ručím za to, že svatoewoldská kněžka, až jednou doopravdy přijde, sem nepřijde s prázdnýma rukama.“

Arabin však zřejmě nebyl zvlášť ochoten spoléhat na nějakou náhodu a pustit se do nákladných spekulací, a proto veškeré podstatné změny, jejichž náklady nebylo dost dobře možno zatížit účet církevní komise ani pozůstalost zesnulého držitele obročí, byly pro něho tabu. Až na tuto podstatnou výjimku vikář jinak všechno ostatní způsobem pro něj velmi uspokojivým srovnal, navrhl a prosadil. Pozorný posluchač by byl postřehl, že zrovna tak užitečná jako on byla v té věci jeho choť. Nikdo se totiž lépe nevyznal v tom, co všechno je na faře třeba k pohodlnému životu. Nepokládala však za nutné osobovat si nárok na sebemenší část zásluh, které by si byl tak rád přivlastnil její pán a velitel.

Když byli své dílo účinně a soustavně dokonali, vrátila se společnost, náramně spokojená se svou expedicí, zpět do Plumsteadu.

Thornovi z Ullathornu

Příští neděli se měl farář Arabin ve svém novém kostele uvést prvním kázáním. Na faře se dohodli, že vikář pojede s ním a bude mu u lektoria asistovat a že vikářovu povinnost v plumsteadském kostele převezme pan Harding. Paní Grantlyová se musela věnovat své nedělní škole a svým koláčům a prohlásila, že se uvolnit nemůže; zato prý je doprovodí paní Boldová. Dále bylo rovněž dohodnuto, že poobědvají u Thornů a po odpolední pobožnosti se vrátí domů.

Urozený pán Wilfred Thorne z Ullathornu byl šlechticem ve Svatém Ewoldu či spíše pánem z Ullathornu; neboť panství novodobého statkáře se těšilo většímu věhlasu nežli sláva onoho starodávného světce. Byl spravedlivou ukázkou toho, jak se za našich dnů povznesl onen druh lidí, který před sto lety, jak se dočítáme, náležitě představoval statkář Western. Je-li v oné knize pravdivě vystižen, pak málokterá jiná třída lidí se povznesla rychleji. Jenže statkář Thorne měl tolik slabých stránek, že byl lidem na posměch. Už překročil padesátku, ale pořád byl starý mládenec a na své osobě si nemálo zakládal. Když bydlil doma v Ullathornu, nebylo pro takovou pýchu mnoho prostoru, a proto tam vždycky vystupoval jako džentlmen a jako první muž ve své farnosti, jímž nepochybně byl. Zato měsíc či půldruha měsíce se každoročně zdržoval v Londýně a i tam se strašně snažil vystupovat velkopansky, což se mu samozřejmě nedařilo, takže se u mnohých ve svém klubu zesměšnil. V jistém směru a o jistých tématech měl značné literární znalosti. Jeho oblíbenými autory byli Montaigne a Burton a snad víc než kdokoli jiný v jeho vlastním i sousedním hrabství se vyznal v anglických esejistech posledních dvou století. Vlastnil úplně ročníky časopisů *Idler*, *Spectator*, *Tatler*, *Guardian* a *Rambler* a celé

hodiny vynášel přednosti takovýchto publikací před vším, co bylo od těch časů vytvořeno v našich kritických časopisech *Edinburgh Review* a *Quarterly Review*. Náramně se vyznal ve všech otázkách genealogie a v rodokmenu každého džentlmena v Anglii, věděl, z jaké krve a z kterého rodu odvozuje svůj původ každý, kdo má vůbec nějaký nárok požívat jakýchkoli takových výsad. Sám ke krvi a rodokmenu choval tu nejhlubší úctu. Vlastní předky počítal zpět až do údobí dávno před normanským zábořem, a byli-li jste ochotni mu naslouchat, objasnil vám, proč oni zrovna jako Cedric Saský si své postavení mezi normanskými barony směli udržet. Podle jeho výkladu to nebylo tím, že se jeho rodina nějak slabošsky poddávala normanským sousedům. Jistý Ealfried z Ullathornu kdysi za časů krále Jana opevnil a udržel svůj hrad a s ním i tehdejší barchesterský dóm proti Geoffreymu De Burghovi a pán z Ullathornu vlastnil celou historii onoho obléhání na velkém pergamenu s nanejvýš vzácnými iluminacemi. Co na tom, že písmo nikdo neuměl přečíst, a i kdyby, nikdo by neporozuměl jazyku, jímž byla psána. Zato statkář Thorne vám dovedně a milerád dobrou angličtinou vyložil veškeré podrobnosti.

Nedalo se poctivě říci, že by se na lidi, jejichž rody byly nedávného data, díval svrchu. Svrchu se na ně nedíval. Často se s takovými stýkal a i mnohé své přátele si mezi nimi vybral. Pohlížel však na ně, jako pohlízejí milionáři na lidi s malými příjmy; jako se dívají lidé, kteří mají v malíčku Sofokla, na ty, kteří vůbec neumějí řecky. Jistě to mohou být dobří lidé, kteří zaslouží mnoho chvály za svou ctnost, velmi obdivuhodní pro svůj talent, lidé ve všech směrech vysoce vážení, jenže postrádají právě ten jeden veliký dar. Takové bylo v této věci páně Thornovo smýšlení; nic nenahradí ztrátu dobré krve; nic nezneutralizuje její dobré působení. Dnes ji má málokdo, ale právě proto je cennější ji mít. Proslovy statkáře Thorny na toto téma bylo radost poslouchat. Třeba jste se ve své nevědomosti domnívali, že ten a ten je z dobrého rodu, protože kdysi dávno byl hlavou jeho

rodu baronet; tu on s rozšafným vzezřením předstíraného údivu otevřel oči a skromně vám připomněl, že baronetství se datují teprve z dob panování Jakuba I. Rozhovořil jste se o urozenosti takových Fitzgeraldů a De Burghů a on si jen mírně povzdechl; nároky takových Howardů a Lowtherů byl sotva ochoten uznat; a už se také nechal slyšet o Talbotech, že je to rodina, jíž se dosud ani nedostalo plných výsad rodokmene.

Takto jednou hovořil o široce rozvětveném rodu, jemuž se dostalo poct tří korunek, jehož ratolesti zastupovaly různé volební obvody, jehož někteří členové byli skoro v každém vládním kabinetu sestaveném v tomto století, prostě vynikající plémě, jakých je v Anglii málo; ty všechny statkář Thorne nazval „špínou“. Ne že by se jich tím chtěl nějak dotknout. V mnoha směrech se jim obdivoval a jejich výsady jim bez závidi přál. Chtěl tím jen říci, že krev, která koluje v jejich žilách, není dosud tak dokonale pročištěna časem, že se z ní dosud nevytvořila tekutina tak ryzí, aby zasloužila být zvána krví v genealogickém smyslu.

Když mu byl prvně představen farář Arabin, statkář Thorne okamžitě prohlásil, že je z rodu Arabinů z Uphill Stantonu. Arabin odvětil, že je velmi vzdáleným příbuzným oné rodiny. Načež statkář Thorne projevil názor, že to nemůže být příbuzenství nijak vzdálené. Arabin jej ubezpečil, že je tak vzdálené, že rodiny o sobě vlastně ani nevědí. Tomu se Thorne svým jemným způsobem zasmál a Arabinovi vyjevil, že dnes už neexistuje žádná odnož jeho rodiny oddělená od rodného kmene dřív než za vlády královny Alžběty; a proto prý si Arabin nemůže říkat vzdálený příbuzný. Je zcela jasné, že farář Arabin je Arabin z Uphill Stantonu.

„Ale přece,“ namítl farář, „Uphill Stanton byl prodán De Greyům a už padesát let je v jejich držení.“

„A když bude v jejich držení třeba sto padesát let, zůstane-li v něm pohříchu tak dlouho,“ pravil pan z Ullathornu, „nebudou mít vaši potomci ani o špetku menší právo počítat se do rodiny Uphill

Stantonů. To nemůže bohudík žádný De Grey koupit – a chválabohu žádný Arabin ani žádný Thorne prodat.“

V politice byl pán z Ullathornu neochvějný konzervativec. V oněch třiapadesáti Trójanech, kteří, jak nám to líčí pan Dod, v listopadu roku 1852 vystoupili proti svobodnému obchodu, spatřoval jediné vlastence, kteří mezi anglickými veřejnými činiteli ještě zbyli. Když nadešla strašlivá krize svobodného obchodu a když zrušení obilních zákonů prosadili právě ti muži, jež statkář Thorne pokládal za jediné možné spasitele vlasti, na čas ho to zchromilo. Jeho vlast byla ztracena; ale to byla poměrně malá pohroma. Jiné země vzkvétaly a upadaly a přece se lidské pokolení pod záštitou božské prozřetelnosti i nadále zlepšovalo. Tentokrát však musí být veškeré důvěře, pramenící z lidské víry, navždy konec. Nejenže musí určitě dojít ke zkáze, ale musí nastat skrze odpadlictví lidí, kteří byli pokládáni za nejvěrnější z věrných souvěrců. V Anglii je s politikou jako s činností džentlmenů nutně konec. Kdyby byl statkáře Thorna pošlapal whig, byl by to jako tory a jako mučedník unesl; ale že ho odvrhli a podvedli ti, které tak opravdově podporoval, to už snést a zůstat přitom naživu nedokázal. Přestal tudíž jako politik žít a o stavu Anglie se s okolním světem ze zásady nebavil.

Takové byly dva tři roky po odpadlictví sira Roberta Peela páně Thornovy pocity; jeho rozhořčení však, jako v případech tolika jiných, ponenáhlu zchladlo. Znovu začal chodit mezi lidi a na trh a dělat soudce a opět ho bylo na slavnostních večerech vídat bok po boku s těmi, kteří jej tak krutě zradili. Prostě musel žít a tomu jeho plán stranit se světa nesvědčil. Nicméně on sám a jiní v jeho okolí, kteří stále ještě vyznávali tytéž neochvějné zásady ochránářství – lidé, kteří byli příliš opravdoví, než aby couvli před pokřikem davu – si našli vlastní způsob útěchy. Zbyli tu a cítili, že jsou jediní věrní strážcové jistých eleusiánských mystérií, jistých hlubokých a zázračných uctívacích bohoslužeb, které jediné umožňují náležitě se přiblížit bohům. Jim a jenom jim bylo nyní dáno tyto věci znát

a zvěčnit je, pokud to ještě bylo možné, pečlivým a tajným vzděláváním svých dětí.

Dočetli jsme se, že v rodinách, které v očích okolního světa zdánlivě dodržovaly bohoslužby některé řádné církve, se z pokolení na pokolení provozují soukromé a neobyčejné formy kultu. A toho se dožil i statkář Thorne. Nakonec se naučil klidně naslouchat, když se před ním hovořilo o ochranářství jako o mrtvé věci, i když v hloubi duše věděl, že jakýmsi mystickým životem žije dál. A zároveň skutečnost, že takové vědomí, ač dopřáno jemu, je zástupům obyčejných lidí odepřeno, jej i svým způsobem blažilo. Zvykl si, a to i mezi venkovskou šlechtou, slýchat, že svobodný obchod není koneckonců věc tak zlá, a slýchat to bez reptání, i když v nitru svém si byl vědom, že všechno, co bylo v Anglii dobrého, vzalo za své, když ono staré paládium zmizelo. Do jisté míry si připadal jako Kato, jenž se chlubil, že by se dokázal zabít jen proto, že Římané už nejsou hodni svého jména. Zabít se, na to pán z Ullathornu jako křesťan a také proto, že pořád ještě měl 4 000 liber ročního důchodu, vůbec nepomyslel, ale ani tím se jeho libý pocit nikterak neumenšil.

Statkář Thorne byl sportovec a odjakživa sportu holdoval, i když to nepřeháněl. Předtím, než politika v jeho zemi tak hluboce upadla, podporoval všemi prostředky, jimiž vládl, hon na lišku. Zvěř šetřil tak, že nakonec se ve svatoewoldské farnosti neodvážila ukázat ani jediná husa, ani krocan. Kapradinové úkryty nasázel pečlivěji nežli duby a modřiny. O pohodu svých lišek se staral s větší péčí než o bezpečnost svých bahnic a jehňat. Žádný sraz lovců nebyl oblíbenější než ten ullathornský; ničí stáje nebyly štedřeji otevřeny koním vzdálených jezdců nežli páně Thornovy, nikdo neřekl, nenapsal ani nevykonal víc pro to, aby udržel klub v dobrém chodu. V praktikách hrabského honu na lišku se přece dala teorie ochranářství tak dokonale rozvinout. Když však nastala ona velká zkáza, když barsetshirský nadlovčí podpořil ve sněmovně lordů odpadlického ministra a zbaběle zaprodal svou pravdu, přátele a čest, tehdy se

statkář Thorne lovu vzdal. Své kryty pro doupata posekat nedal, tak se džentlmen nechová. Své lišky nevybil, poněvadž to by byla podle jeho mínění vražda. Nebránil tomu, aby jeho houštiny byly pročesány a jeho nory zacpány, neboť tím by byl jednal proti místním zákonům platným po staletí mezi venkovskou šlechtou. Ale pokaždé, když se v Ullathornu konal hon, odjížděl z domova a ponechal houštiny svému osudu. A k tomu, aby svůj červený kabátec vytáhl z lisu nebo aby lovecké koně pustil ze stáje, se nikým přemluvit nenechal. To trvalo dva roky, ale pak se ponenáhlu umoudřil. Poprvé se objevil na sousedním honu v loveckém kabátci na poníku, jako by tam byl přicválal náhodou; pak se jednoho rána přišel podívat, jak pročesávají jeho oblíbený hlodaš, a když jeho podkoní náhodou vyvedl ze stáje kobyly, neodmítl na ni nasednout. Příště ho jeden z oné nesmrtelné triapadesátky přemluvil, aby svou loveckou výstroj a výzbroj přenesl na druhou stranu hrabství a čtrnáct dní se tam účastnil honu se svými chrti; a tak se postupně k svému starému způsobu života vrátil. Ale na honech stejně jako při jiných příležitostech jej povznášel pouze pocit duchovní nadřazenosti nad těmi, s nimiž sdílel dech venkovského života.

Statkář Thorne nežil v Ullathornu sám. Měl o deset let starší sestru, která jeho předsudky a pocity sdílela tak silně, že byla živoucí karikaturou všech jeho slabostí. Jakživa neotevřela moderní čtvrtletník, nesnesla v salóně ilustrovaný časopis a za nic na světě by si nebyla pošpinila prsty třeba jen kouskem Timesů. O Addisonovi, Swiftovi a Steelovi hovořila, jako by tehdy ještě žili, De Foa měla za nejproslulejšího romanopisce v Anglii a o Fieldingovi smýšlela jako o mladém, leč zasloužilém novici na poli dobrodružného románu. V poezii znala jména básníků až po Drydena a jednou se nechala svést k četbě Popovy „Uloupené kadeře“; za nejčistšího představitele písemnictví své země v této oblasti však pokládala Edmunda Spensera. Byla posedlá genealogií. Věci, které jsou pýchou všech genealogů, byly pro ni opovrženímhodné. Erby a motta ji

doháněly k nepřičetnosti. Vždyť Ealfried z Ullathornu nepotřeboval žádné motto, když Geoffreyho de Burgha rozčtvrtil až po břicho; a Ealfriedův praděd, obrovitý Ullafrid, nepotřeboval za erb nic než ty paže, které mu dala příroda, aby z vrcholu svého hradu svrhl bratrance, podlého normanského vetřelce. Pro ni byla všechna moderní anglická jména stejně bezvýznamná: jediný ryzí nádech vznešenosti měla pro ni podobná jména jako Hengist a Horsa. Nebyla spokojena, pokud nemohla jít dál než k Sasům; a své děti, mít nějaké, by byla určitě pokřtila jmény starých Britů. V některých směrech nebyla nepodobná Scottově Ulrice, a kdyby byla holdovala klení, určitě by se zaklínala ve jménu Misty, Skoguly a Zernebocka. Poněvadž nepodlehla náruči žádného normanského prznitele jako Ulrika před ní, ani se nepodílela na žádné otcovraždě, mléko lidské vlídnosti se jí v ňadrech nesrazilo. Proto nikdy neproklínala a raději žehnala. Činila to však prapodivným anglosaským způsobem, z něhož všichni vesničané až na ty její nebyli moudří.

Jako politik si slečna Thornová nechala podlými činy zhnusit veřejný život ještě dávno před obilními zákony, ty s ní potom už jen málo hnuly. Bratr byl v jejích očích unáhlený mladík, jenž se svým příliš zaníceným temperamentem nechal strhnout k demokratickým sklonům. Nyní však, když viděl ve světě tolik nepravosti, přivedlo ho to ke zdravějším názorům. Sama se dosud nesmířila se Zákonem o parlamentní reformě a v duchu ještě pořád sténala nad zpronevěrami vévody, pokud šlo o emancipaci katolíků. Kdybyste se jí byli dotázali, koho si má královna vzít za rádce, byla by nejspíš jmenovala lorda Eldona, a kdybyste jí připomněli, že onen ctihodný muž už není mezi námi a pomáhat nám nemůže, byla by asi s povzdechem odtušila, že dnes nám stejně nikdo nepomůže, leda mrtví.

V náboženství byla slečna Thornová ryzí druidka. Nebudiž to chápáno tak, že v těchto pozdních časech se doopravdy účastnila nějakých rituálních vražd nebo že vskutku chovala nepřátelství k církvi Kristově. Křesťanské náboženství přijala totiž jako mírnější

formu uctívání předků a povždy se ho držela na důkaz toho, že nemá žádných předsudků proti reformě, pokud se dá prokázat, že reforma je prospěšná. Tato reforma byla nejmodernější ze všech, na které dosud přistoupila, poněvadž se mělo za to, že britské dámy se vzdaly malování a začaly nosit cosi jako sukně už před časy svatého Augustina. Onen další krok vpřed, který malování a sukně spojuje, ve slečně Thornové svou stoupenkyni nenalezl.

Druidkou byla v tom, že na zvycích a praktikách její církve čehosi, aniž přesně věděla čeho, želela. Někdy mluvila a neustále myslila na staré dobré časy, i když co v nich bylo dobrého, to tušila jen velmi matně. Představovala si, že tehdy existovala čistota, která dnes je pryč; že naše pastýře zdobila tehdy zbožnost a naše lidi prostá učenlivost, k čemuž ji dějiny, jak nutno se obávat, doopravdy jen velmi málo opravňovaly. O Cranmerovi hovořovala, jako by to byl nejpevnější a nejprostodušší z mučedníků, a o Alžbětě tak, jako by její jedinou velikou starostí v životě byla ryzí protestantská víra jejího lidu. Bylo by bývalo kruté vyvést ji z omylu, pokud by to bylo možné; naprosto nemožné však by bylo bývalo přivést ji k tomu, aby uvěřila, že první byl oportunistický přísluhovač, ochotný udělat všechno na světě, jen aby si uchoval své postavení, a druhá že byla v hloubi duše papeženec jen s tou výhradou, že papežem musí být ona sama.

A tak slečna Thornová pořád jen vzdychala a želela a hleděla zpátky na božské právo králů jako na převládající axiom zlatého věku a až kdesi dole v nejvnitřnějším koutku srdce svého chovala vzácnou, nikdy nevyslovenou touhu po restauraci některého vyhnaného Stuartovce. A kdo by jí ten přepych vzdechů a půvab jejího tichého želení odpíral!

Co se její osoby a ústrojí týče, byla dokonalá a své dokonalosti si byla dobře vědoma. Byla to malá, elegantně utvářená stařena s obličejem, z něhož dosud neodešel záblesk mládí, ani na něm nezanechal nějaké stopy zrůžovění. Na svou barvu byla hrdá, hrdá

na své šedivé vlasy, které nosila v krátkých kadeřavých kudrlinkách, jež jí vykukovaly z bílé krajky úhledného čepce kolem celého obličeje. Pomyšlení na to, kolik peněz slečna Thornová utratí za krajky, vždy nesmírně krušilo srdce paní Quiverfulové se sedmi dcerami. Slečna byla hrdá na své zuby, dosud bílé a v hojném počtu, hrdá na své jiskřivé boдрé oko, hrdá na svůj krátký cupitavý krok a velmi hrdá na své úhledné, dokonalé nožky. Hrdá, ba velmi hrdá byla i na bohaté brokátové hedvábí, v němž dle svého zvyku šustívala přes svůj přijímací pokoj.

Známe, jaký zvyk mívala paní z Branksomu:

„Devětadvacet slavných rytířů
věšovalo své štíty v Branksome Hallu.“

To paní z Ullathornu nebyla ve svých zvycích tak válečnická, sotva však to byly zvyky méně nákladné. Mohla se vychloubat, že v její komnatě se dalo nastavět devětadvacet sukní a každá mohla stát sama o sobě. Těch devětadvacet štítů oněch skotských hrdinů mělo méně nezávislosti a sotva více síly odolat každému možnému útoku. O slečně Thornové v plném ustrojení se dalo říci, že je ve zbroji od hlavy k patě, a jinak než plně ustrojenou ji žádný smrtelník ani neznal.

Za veškerou tuto bohatou výstroj však nevděčila štědrosti svého bratra. Byla totiž velmi dobře nezávisle zajištěna a svůj příjem dělila mezi mladistvé příbuzné, modistky a chudé, přičemž právě chudým věnovala největší díl. Lze si tedy představit, že přes veškeré své drobné pošetilosti nebyla neoblíbená. O všech jejích pošetilostech byla už myslím řeč. Jejích ctností je tolik, že je ani nelze vylíčit, ale nejsou dost zajímavé, aby si vylíčení zasloužily.

Když už hovoříme o Thornových, musíme ještě říci několik slov o domě, v němž žili. Nebyl to dům nijak zvlášť veliký ani znamenitý, ani podle moderních představ dům příliš komfortní, ale lidé,

kteří milují zvláštní barvu a zvláštní výzdobu pravé tudorovské architektury, v něm viděli dokonalý skvost. Budiž nám dovoleno počítat se mezi ně a využít proto příležitosti vyslovit podiv nad tím, že Angličané a Angličanky toho o krásách anglické architektury tak málo znají. Zříceniny Kolosea, Campanila ve Florencii, náměstí svatého Marka, Kolín nad Rýnem, burzu a Notre Dame, to všechno naši turisté znají jako staré boty –, o nádherách hrabství Wiltshire, Dorset a Somerset však nevědí zhola nic. Ba co dím, dokonce velmi pochybujeme, že mnozí věhlasní cestovatelé, lidé, kteří rozbili stan třeba i pod horou Sinají, dnes vědí, že v hrabství Wiltshire, Dorset a Somerset vůbec nějaké skvostné památky jsou. Prosíme je, aby se tam vypravili.

Dům statkáře Thorna byl zván Ullathornský dvůr a zval se tak právem –, dům sám tvořil totiž dvě strany čtverhranu, který na zbývajících stranách doplňovala vysoká zeď. Tato zeď byla stavěna z tesaného kamene, vpravdě hrubě tesaného, a toho času notně omšelého, ale překrásné sytě žlutohnědé barvy, již vytvořila ona kamenná žeň drobné patiny, která rostla tři staletí. Vrch zdi zdobily obrovské kamenné koule stejné barvy jako zeď sama. Do dvora se vcházelo velkou železnou branou, tak mohutnou, že ji nikdo nedokázal otevřít ani zavřít, a v důsledku toho byla málokdy vyrušena z klidu. Od brány vedly přes dvůr dvě úhlopříčně cesty; ta vlevo mířila ke vchodu do dvorany, jenž byl v rohu, který tam svíral úhel domu, a ta pravá vedla k zadnímu vchodu na vzdálenějším konci delší části budovy.

Ten, kdo se dnes vyzná v zásadách komfortního ubytování, bude proti Ullathornskému dvoru namítat, že se ke vchodu do dvorany nedá přijet žádným povozem. Pokud kdy, milý čtenáři, do Ullathornu vůbec zavítáš, musíš tak učiniti jedině pěšky anebo alespoň v pojízdné židli. Do té železné branky se jakživ žádný koňmi tažený povoz nevejde. Ale to je nic proti dalšímu hororu, na nějž narazíte. Když vstoupíte předním vchodem, což učiníte nikterak vzhledným

portálem, okamžitě se octnete rovnou v jídelně. Jakže? žádná dvorana? zvolá můj přepychumilovný přítel, uvyklý všem náležitostem moderního života. Ano, milý pane, vznešená dvorana, ráčíte-li si jen prohlédnout; pravá stará anglická dvorana skvělých rozměrů pro rodinu venkovského šlechtice; ale pěkně prosím žádná hodovní síň.

Pan Thorne i slečna Thornová byli na tuto zvláštnůstku jejich obydlí hrdí, i když bratra jednou jeho přátelé div nenalákali, aby ji přestavěl. Blažilo je pomyslení, že zrovna jako kdysi dávno Cedric i oni jedí v oné opravdové síni, i když *tête-à-tête*. Ale i když to nikdy nepřiznali, nepohodlí takovéhoho uspořádání cítili a snažili se je napravit. Přední vchod a kus dvorany odděloval obrovitý paravan a z kouta takto zaštitěného vedly druhé dveře do chodby, jež se táhla podél širší strany budovy nejbliž ke dvoru. Bud' já anebo můj čtenář se málo vyznáme v místopisu, není-li nám jasné, že veliká dvorana tvoří přízemí menší části venkovského sídla, kterou jste měli při vstupu do železné brány po levici, a že zabírá celé křídlo budovy. Zrovna tak jasné musí být, že je z ní vyhlídka na úhledně přistřižený trávník, a to třemi obdélníkovými okny s kamenným žebrovím, při čemž je každé okno rozděleno na dva díly – větší dole a menší nahoře – a každý díl je opět rozdělen svislými kamennými podpěrami na pět částí. Dost možná jsou okna, která skýtají víc světla než tato, a dost možná má pravdu můj utilitaristicky zaměřený přítel, když tvrdí, že okno je na to, aby dávalo světlo. O to se s ním přít nebudu. Ba ani nemohu. Nicméně umřu v přesvědčení, že žádný druh ani způsob okna není s to poskytnout lidstvu polovinu dobré pohody jako to, jímž vzali zavděk v Ullathornském dvoře. Jakže? Žádný arkýř? diví se slečna Diana de Midellage. Nikoli, slečno Diano; ani jediný arkýř, třebaže arkýřové okno je krásné. Přitom však nedává tak dokonalý pocit anglické domácí pohody. Necht' si arkýřová okna zdobí kolej či zpola veřejné sídlo mocného peera, ale pro obývací pokoj tichých venkovských dam, prostých venkovských lidí, není nad hranatá žebrovitá okna tudorovských architektů.

Po stěnách dvorany byly rozvěšeny nevýrazné portréty ženštin od Lelyho a nevábni mužští Thornové v červených kabátcích od Knellera; přitom každý Thorne byl jak se sluší a patří zapuštěn do panelu v táflování. Na vzdálenějším konci místnosti byl obrovitý krb, kvůli němuž se bratr se sestrou už nejednou znesvářili. Starobylé ohniště, kam se vešlo přes půl metráku uhlí, přilepil ke krbu páně Thornův otec. Krb byl ovšem určen pro topení dřevěnými poleny a dosud tam stály železné třínožky k tomuto účelu, byť napolo pohřbeny ve zdivu ohniště. Slečna Thornová by se byla k třínožkám hrozně ráda vrátila. To milé hodné stvoření se odjakživa rádo vracelo ke všemu, co bývalo dříve, a kdyby se jí soustavně ustupovalo, byla by časem určitě uvažovala v tom smyslu, že prsty byly stvořeny před vidličkami, a byla by se k nim v příhodné chvíli vrátila. Jenže ve věcech krbu nebyl statkář Thorne ochoten vracet se ke starým pořádkům. Venkovští šlechtici měli v jídelnách pohodlná ohniště. On sám nebyl takový typ, aby se pro moderní zařízení vyslovil jako první; nebyl však natolik v zajetí předsudků, aby to, co mu k užívání uchystal otec, vyhodil. Ba jednou se pan Thorne doslova vyjádřil, že by se přední dveře daly velmi snadno upravit tak, aby se otevíraly alespoň do chodby; když však to slyšela jeho sestra Monika – tak se totiž slečna Thornová jmenovala – roznemohla se a celý týden s ní nic nebylo. Nežli opět sestoupila do přízemí, dostalo se jí od bratra ujištění, že dokud ona bude živa, vchod se měnit nebude.

Na konci dvorany naproti krbu vedly dveře do salónu, jenž byl stejně veliký a osvětlen naprosto podobnými okny. Celkově však měla místnost velmi odlišný vzhled. Byla vytapetována a strop, na němž se ve dvoraně blýskaly staré trámy, byl zde nabílen a ústil v moderní vlýs. Salón slečny Thornové – sama mu vždy říkala vedlejší komnata – to bylo překrásné apartmá! Okna vedla do rozlehlé, nádherné, dobře udržované zahrady; pod samými okny se rozkládaly květiny na příliš hustých, vznešeně vypadajících a tuhých malých záhonech a každý záhon obepínala vlastní kamenná ob-

rubá; za nimi pak nízká zídka, na níž stály vázy a figury, faunové, nymfy, satyrové a celá čeleď Panovy družiny; a pak opět o kus dál se překrásný trávník svažoval k zapadlému plotu, jenž dělil zahradu od parku. Na konci salónu měl statkář Thorne pracovnu a za ní byly kuchyň a kanceláře. Ze shora zmíněné chodby vedly dveře jak do vedlejší komnaty slečny Thornové, tak do páně Thornova svatostánku; a jak se blížila jejímu budoáru, chodba se rozšiřovala, aby poskytla místo velikým černým dubovým schodům, jež vedly do horních prostor.

Takový tedy byl interiér Ullathornského dvora. Když však jsme jej, snad až trochu příliš rozvláčně, popsali, budiž nám dovoleno říci, že nám nejde o to, abychom právě na tento interiér upoutali pozornost anglického turisty, i když mu radíme, aby nepromarnil žádnou legitimní příležitost k tomu, aby se s ním přátelsky seznámil. Hlavně však je překrásné okolí Ullathornu. Necht' si poutník získá povolení vstoupit alespoň do zahrady a tam ať se vrhne do hebkého pažitů rovnou před předním rohem budovy. Zjeví se mu pohled na dvojí průčelí a jeho zrak potěší to, co je tak úchvatné – dlouhá rozloha architektonické krásy bez tvarové těžkopádnosti jedné dlouhé linie.

Na Ullathornu je hlavně pozoruhodná jeho barva. Má vesměs onen rozkošný hnědožlutý odstín, jakého nenabude žádný kámen, pokud na něm nelpí bohatá rostlinná příměs staletí. Udeřte do zdi rukou a budete mít dojem, že kámen na sobě žádnou krycí vrstvu nemá, ale stačí jej důkladně třít prstem a brzy se vám na něm uchyť barva. Žádný mistr, který kdy nanášel barvy z palety, nedocílil jakživ tohoto bohatého zbarvení let vršících se na léta.

Na venkovské sídlo je Ullathorne budovou vysokou, neboť má tři patra; a v každém patře jsou okna, jak jsme je popsali, i když velikostí i tím, jak přetínají linii domu, se různí. V přízemí jsou velikostí i polohou vesměs stejná. Ale ta nad nimi jsou co do velikosti i polohy nepravidelná a pro tuto nepravidelnost má budova bizarní,

i když nikoli nemalebný vzhled. Na střeše se po všech stranách táhne nízké zábradlí, jež střechu málem zakrývá a na rozích stojí další sochy satyrů a faunů.

Takový tedy je Ullathornský dvorec. Ještě však alespoň slovo o tom, jaký je k němu přístup, a v tom už bude i veškerý popis, jež hodláme věnovati kostelu. Malebný starobylý kostel svatého Ewolda stojí přímo proti železné bráně, která vede do dvorce, a je skoro skryta ve větvích líp, jež vytvářejí stromořadí vedoucí k budově z obou stran. Stromořadí je to velkolepé, ale v očích nejednoho majitele by mnoho ze své hodnoty ztratilo tím, že to není alej soukromá. Je to veřejná úzká venkovská alej mezi řadami keřů a po obou stranách je pruh trávníku, z něhož lípy vyrůstají. Statkář Thorne sice vlastní veškerou přilehlou půdu, ale samotný dvůr není zcela obklopen jeho vlastními pozemky. To mu však jen velmi málo vadí. Lidé, když kupují majetek, na takové věci hodně dbají, ale kdo žije tam, kde po léta žili jeho předkové, ten to jako újmu necítí. Zemana Thorna ani slečnu Thornovou nikdy ani nenapadlo, že by neměli dost soukromí proto, že kdekdo z okolí si může zamluvit projít nebo projet jejich železnou branou. Jenže těch, kteří této výsady využívali, bylo opravdu poskrovnu.

Takoví byli před několika lety Thornovi z Ullathornu. Takoví, máme za to, jsou obyvatelé nejednoho anglického venkovského sídla. Kéž ještě dlouho potrvá, nežli se jejich počet umenší!

23

Farář Arabin se ve Svatém Ewoldu uvede prvním kázáním

Příští neděli dopoledne, jak bylo předem dohodnuto, zajeli do Ullathornu vikář se švagrovou a panem Arabinem. Cestou tam se nový farář vyslovil, že ho pomyšlení, že se tímto způsobem prvně představí svým farníkům, nemálo znepokojuje. Odjakživa prý trpí *mauvaise honte* a nemilou dávkou ostychu, jenž mu začasť znemožnil dát se do čehokoliv nového; a momentálně že ho to bere tak silně, že má strach, že se u lektoria ve Svatém Ewoldu zle uvede. Dobře ví, že tam na něj budou upřena bystrá očka slečny Thornové a že u ní souhlasu nenalezne. Vikář se tomu všemu hrubě vysmíval. Sám prý žádným ostychem netrpí a jakživ netrpěl. Nedovedl si představit, jak by slečna Thornová, obklopená houfem ullathornských vesničanů a hrstkou chudších obyvatel barchesterských předměstí, dokázala vůbec nějak zviklat sebeovládání muže, uvyklého obracet se k učenému shromáždění věřících u Svaté Marie v Oxfordu, a proto se představě páně Arabinovy ostýchavosti bohapustě smál.

Načež se pan Arabin jal věci podrobněji rozebírat. Přejít od Svaté Marie k Svatému Ewoldu je prý zrovna tak mocnou duševní zátěží, jako by byl přechod od Svatého Ewolda do chrámu Panny Marie. Což se šlechtic, jenž se řízením osudu octne v hejnu barabů, nebude zrovna tak bát posměšků svých nových společníků jako ten baraba nenadále osudem vyneseny mezi peery říše? Načež vikář s hlasitým smíchem prohlásil, že slečně Thornové poví, že ji její nový duchovní pastýř přirovnal k barabovi. Avšak Eleonora se vyslovila, že takový závěr není fair; přirovnání může být velmi přiléhavé ve svých částech, i když se tím srovnané věci nestaví

na stejnou úroveň. Pan Arabin však nedbal vikářova výsměchu ani Eleonořiny obrany, a věc rozváděl dál; tak třeba dívka zahraje v místnosti plné cizích lidí s naprosto dokonalým sebeovládáním těžkou skladbu, ale tatáž dívka se nedokáže vyjádřit srozumitelnou řečí ani o sebeobyčejnějším tématu mezi nejbližšími přáteli, když po ní budou chtít, aby si v jejich středu stoupla na trochu vyšší bedýnku. Všechno je věc výchovy a on že se ve čtyřiceti bude už těžko převychovávat.

Stran té bedýnky Eleonora nesouhlasila; a dušovala se, že se jí o šatech, dětech či skopových kýtách bude dobře hovořit z každé bedýnky, pokud bude dost velká, aby na ní mohla beze strachu stát, i když jí budou naslouchat třeba všichni její známí.

Vikář rozhodně tvrdil, že by ze sebe slova nevypravila; v tomto mínění ho však nikterak nepodpořil pan Arabin. Ten pravil, že v té věci podrobí paní Boldovou zkoušce, a jednoho dne, až budou mít na faře plno hostů, ji na tu bedýnku postaví. Eleonora souhlasila s podmínkou, že hosté budou z jejich vlastní společenské skupiny, a vikář hned v duchu přemítal, zda tou podmínkou mínila, že mezi nimi bude i kaplan Slope, i odhodlal se, že se tak zkouška rozhodně nikdy nebude konat v přijímacím pokoji plumsteadské fary.

A za takového dohadování přijeli k železné bráně Ullathornského dvora.

Zeman Thorne a slečna Thornová stáli v dvoraně ustrojení do kostela a své hosty duchovní srdečně uvítali. Vikář byl odjakživa jejich oblíbenec. Byl to duchovní staré školy a tím se dámě zamlouval. Odjakživa se stavěl proti svobodnému obchodu, dokud byl svobodný obchod otevřenou otázkou; a teď, když už jí nebyl, nemusel, podobně jako většina jeho toryovských druhů, přednést své slavnostní odvolání. Tudíž mohl být pokládán za příznivce oněch třiapadesáti neposkrvněných a jako takový byl u zemana Thorna v oblibě. Zvon vyzváněl a venkovští farníci stáli podél stromořadí opření o branku před vchodem do kostela a o zdi starého sídla

a každý dychtil zachytit pohled na nového pastýře, až bude přecházet ze dvora do fary. Tam jej totiž už s mešními rouchy předešel vikářův sloužící.

Ke kostelu šli všichni společně, dámy vstoupily dovnitř a ti tři páni na chvíli setrvali v aleji, aby zeman Thorne mohl faráři – třebaže dost povrchně – představit nejpřednější jeho farníky.

„Tohle, pane Arabine, jsou naši kurátoři, statkář Greenacre a pan Stiles. Pan Stiles má na kraji města Barchesteru mlýn; a kurátoři to jsou moc dobří.“

„A doufám ne příliš přísní,“ prohodil farář Arabin; oba církevní hodnostáři se dotkli klobouků a uznaným venkovským způsobem vysekli poklonu; faráře ujistili, že jsou rádi, že mají tu čest ho poznat, a dodali, že počasí je pro žně velmi příznivé. Pan Stiles byl muž městského života dosti znalý, měl tedy představu o své důstojnosti a nerad by byl nového faráře nechal v mylné představě, že jako kurátor udržuje při bohoslužbách pořádek mezi drobotinou. V tom smyslu si totiž vyložil páně Arabinovu narážku na svou přísnost a chvatně se pokusil uvést věci na pravou míru poznámkou, že „na mládež dohlíží kostelník Clodheve a při kázání to s tou fišpankou třeba drobet přehání.“ Arabinovo jiskrné oko mrklo, když zahlédl pohled vikářův; a v duchu se usmíval, když si uvědomil, jak málo jsou jeho funkcionáři znalí povahy své autority a toho, že jejich povinností je bdít i nad ním.

Farář Arabin přečetl epištolu a evangelium a začal kázání. Byť byl sebevíc zvyklý předčítat z kazatelny, přece jen ho to stačilo drobet vyvést z míry, když viděl, jak venkované nastražují uši a hned v duchu kritizují, dosahuje-li jejich nový duchovní pastýř výtečnosti toho, jenž jim nedávno odešel. Pro tu chvíli to byla pouze kritika vnitřní a neslyšná, co nevidět však bude zveřejněna mezi staršími ve Svatém Ewoldu nad zelenými rovy jejich dětí a předků. Jenže starý pan farář Goodenough nebýval nijak zvlášť vynikající, a tak bylo nemálo těch, kteří usoudili, že si pan farář Arabin vede ob-

stojně – i přes ten trochu nervózní zádrhel, který mu zprvu bránil v rozletu a kvůli němuž vikář div nevytlítl z kůže.

Pravou zkouškou nového faráře však mělo být kázání. Nezřídka nás uvádí v úžas, že velmi mladí kněží seberou dost odvahy a klidně poprvé kážou cizímu shromáždění. Mladíci, sotva odrostlí chlapci, kteří dosud mysleli hlavně na veslování, kriket a pitky, vystupují na řečniště vysoko nad hlavami poddajného davu, nikoli aby těm tam dole pod nimi kázali slovo Boží, nýbrž aby pro povznesení svých posluchačů kázali slovo vlastní. Připadá nám divné, že tou novou a posvátnou hrůzu nahánějící velebností svého postavení neoněmějí. Jak mám já, jemuž nedávno bylo třiaadvacet let, který jsem od doby, kdy se mi dostalo daru přemýšlení, ještě ani deset dnů nerozjímal, jak mám já poučovat tyto šedivé vousáče, kteří se tolika lety umdleného rozjímání už takřka přiblížili hrobu? Copak jsem s to naučit je jejich křesťanským povinností? Což jim snad dokážu vyložit to, čemu sám rozumím tak nedokonale, to, co jim léta rozjímání patrně tolik ozřejmila? Což mě má nově nabytá výsada, že jsem jedním z duchovních Páně, pro tu obdivuhodnou práci kazatele vůbec nějak uzpůsobila?

Nutno předpokládat, že takové myšlenky duchovní opravdu napadnou a že přesto tuto potíž, která nám se jeví jako nepřekonatelná, překonají, a to zřejmě snadno. My ovšem nejsme vysvěceni a žádnou moc jsme z biskupových rukou nepřijali. Snad v těch je něco, co podepírá ducha a zahání přirozenou plachost mládí. V duchu si však musíme přiznat, že duchovní Sampson nám o nic víc k srdci nepřiřostl pro hlubokou náklonnost k svým mladým žákům než pro onu plachost, jež ho poslala něměho a zahanbena z kazatelny, když tam vystoupil a marně se pokusil kázat Boží evangelium.

V naší církvi je nařízení, jež mladšímu řádu našich duchovních zakazuje konat určitou část bohoslužby. Rozhřešení musí udělovat jen vysvěcený kněz. Není-li zrovna žádný přítomen, pak musí shromáždění jeho dobrodiní oželet a spokojit se tím, jaké si každý

sám získá modlitbou. Je to dobrý předpis, jenže jeho nutnost se obecně nechápe. Této záповědi by si mladí ještě více vážili, kdyby byla rozšířena i na kázání. Jediným nebezpečím by zde bylo, že by se shromáždění věřících třeba až příliš dychtivě snažilo zabránit mladým duchovním povznést se k vyšším duchovenským hodnotám. Duchovní, kteří by nemohli kázat, by totiž byli takovým pozhánáním, že by je věřící podpláceli, aby ve své neschopnosti setrvali.

Panu Arabinovi však žádná skromnost mládí v cestě nestála a v kázání tudíž uspěl ještě líp než při čtení z Písma. Za text si vybral dva odstavce z druhé epištoly sv. Jana: „Každý, kdož předstupuje a nesetrvává v učení Kristovu, nezná Boha; když v učení Kristovu setrvá, tent' Otce i Syna má. Přichází-li kdo k vám a tohoto učení nepřináší, toho nepřijímejte do domu, aniž ho pozdravujte.“ Právil jim, že tímto jejich domem je jejich kostel, v němž k nim teď poprvé hovoří; že ho nejvítaněji a nejpatříčněji pozdraví, když mu budou trpělivě naslouchat, jak je učí evangelium; že však nemůže na nich takovéto chování nikterak požadovat, pokud by jim nevštěpoval veliké křesťanské učení o spojení dobrých skutků a víry. Toto pak rozvedl, nikoliv však přespříliš, a po dvaceti minutách se mu podařilo poslat své nové přátele domů na skopovou pečení a pudink, takže byli se svým novým pastýřem navýsost spokojeni.

Potom se šlo do Ullathornu na oběd. Sotvaže vkročili do dvorany, vzala slečna Thornová pana Arabina za ruku a ujistila ho, že jej přijímá do domu svého, do svatostánku, jak pravila, kde konává svou pobožnost, a z celého srdce jej ve jménu Páně vítá. Pana Arabina to dojalo, a aniž slovem odpověděl, stiskl staré panně pravici. Načež zeman Thorne vyjádřil naději, že se panu Arabinovi v chrámu dobře řečnilo, a Arabin odvětil, že bezpochyby ano, jen co se naučí přizpůsobit akustice kostela výšku hlasu, a pak všichni usedli k dobrotám pro ně uchystaným.

Slečna Thornová se zvlášť věnovala paní Boldové, Eleonora totiž dosud nosila vdovské šaty, a proto z ní vyzařovalo ono vážné

a smutné mateřství, jaké bývá údělem čerstvě ovdovělých paní. Proto jí slečna Thornová ukázala své zlaté srdce a ve svém mladém hostu viděla bytost, jíž je třeba snést modré z nebe. Navršila jí na talíř kuře a šunku a nalila plný pohár portského. Eleonoře to přišlo vhod a trochu z něho usrkla a slečna Thornová jí ho hned dolívala. Eleonora se bránila, ale marně. Slečna Thornová mrkla a pokývala hlavou a zašeptala, že se to tak patří a dolít se musí a ona že se v tom moc dobře vyzná; a tak paní Boldovou vyzvala, ať jen se na nikoho neohlíží a pohár dopije.

„Musíte se přece dobře živit, je to vaše povinnost,“ šeptla mladé matce do ucha, „vždyť na tom nezávisíte jen vy sama.“ A Eleonoru studeným kuřetem a portským štědře pohostila. Čím to, že ženy chudých, jež se nemohou živit studeným kuřetem a portským vínem, kojí své děti bez potíží, kdežto paničky boháčů, které jedí všechno, co je dobrého, to nesvedou, to prozatím ponecháme doktorům a matkám, ať si to vyřídí mezi sebou.

A potom pronesla slečna Boldová hotovou přednášku o zoubcích. Malého Johnnyho Bolda totiž posledních pár dnů trápila prořezávající se stolička a slečna Thornová s oním zednářstvím, jaké mezi dámami panuje, se toho dopátrala, ještě než Eleonora dojedla křidýlko. Bez váhání předepsala stará dáma recept, který býval v módě za mladých let její babičky, a Eleonoru slavnostně varovala před omyly moderní medicíny.

„Vemte mu korálek, má drahá,“ radila jí, „a ten pořádně potřete šťávou z mrkve –, třete ho, až na něm šťáva uschne, a pak mu ho dejte na hraní.“

„Když on žádný korálek nemá,“ opáčila Eleonora.

„Jakže? Že nemá žádný korálek?“ vzkřikla div ne zlostně slečna Thornová. „Že nemá žádný korálek? Jak potom můžete čekat, že se mu prořežou zoubky? A Daffyho Elixír máte?“ Eleonora vysvětlila, že ne. Barchesterský doktor Rerechild, kterého k dítěti volá, ho nepředepsal; a potom se mladá maminka zmínila o jakési otřesné

moderní náhražce, které doktora Berechilda naučily předepisovat ty jeho nové rozumy.

Tu se slečna Thornová zatvářila strašlivě přísně. „Má drahá, dejte si pozor, aby ten mastičkář znal své řemeslo; dejte si pozor, ať vám toho vašeho hošíčka nezmaří. Jenže –“ tu náhle zjihla a hovořila spíš s lítostí nežli v hněvu. „Jenže já nevím, komu dnes v Barchesteru můžete důvěřovat. To starý milý doktor Bumpwell –“

„Ale slečno Thornová, vždyť ten zemřel, ještě když jsem já byla holčička!“

„Ano, má drahá a nešťastný to byl pro Barchester den. A co se těch mladíků týče, kteří se od té doby vynořili,“ (mimochodem doktor Rerechild byl stejně starý jako slečna Thornová), „člověk neví, kdo jsou a odkud přišli a jestli to své řemeslo vůbec ovládají nebo ne.“

„V Barchesteru jsou myslím velmi chytří lidé,“ namítla Eleonora.

„Třeba i jsou; ale ty já neznám; a všude se dnes přiznává, že doktoři dnes nejsou co bývali. Bývali to lidé talentovaní, všímaví, vzdělaní. Jenže dnes si může říkat pan doktor lecjaký mrtáva z apatyky. Dnes se zřejmě žádné vzdělání ani nepožaduje.“

Eleonora byla sama vdovou po lékaři a neměla tedy daleko k tomu, aby se jí všechny tyto utrhačné výroky dotkly. Jenže slečna Thornová byla takové dobračisko, že se na ni za něco, co řekla, ani zlobit nešlo. Proto si Eleonora jen usrkla vína a dojedla kuře.

„Rozhodně však, má drahá, nezapomeňte na tu mrkvičkovou šťávu a ten korálek si hned poříd'te! Má babička Thornová měla nejlepší zuby v celém hrabství a v osmdesáti si je odnesla s sebou do hrobu. A kolikrát ta přede mnou řekla, že za to vděčí jedině mrkvové šťávě! Barchesterské doktory naprosto nesnášela. Ani chudák hodný pan Bumpwell jí nebyl po chuti.“ Slečnu Thornovou zřejmě vůbec nenapadlo, že před padesáti lety byl doktor Bumpwell pouze slibný mladý muž, a tudíž zrovna tolik potřeboval dobré jméno u tehdejších ullathornských dam jako dnešní lékaři u ní.

Pan vikář se velmi dobře naobědval a s hostitelem zapředl rozhovor o strojích pro setí tuřínu a o nových žacích strojích; zatím hostitel, maje za to, že slušnost velí věnovat se hostu, a z obavy, že ten zrovna v neděli nemá chuť bavit se o výnosech tuřínu, rokoval o nejrůznějších církevních tématech.

„V životě jsem, Thorne, neviděl utěšenější lán pšenice, než jaký máte na tom poli za hájkem. To asi bude tím guanem,“ nadhodil vikář.

„Ano, guanem. Sám si je vozím z Bristolu. Uvidíte, pane Arabine, že vám sem bude chodit i pěkné procesí lidí z Barchesteru. Oblíbili si to tady ve Svatém Ewoldu, zvlášť odpoledne, kdy na procházku není příliš horko.“

„Aspoň dnes jsem jim rozhodně vděčen, že zůstali doma,“ pravil farář. „Poprvé se nejlíp káže, když je shromáždění co nejmenší.“

„U Bradleyho na High Street jsem ho dostal půldruhé tuny,“ přidal se vikář, „a parádně mě doběhli. Guana tam myslím nebylo ani dva metráky.“

„U toho Bradleyho nemají jakživ nic pořádného,“ utrousila slečna Thornová, která si šeptala s Eleonorou a to jméno zaslechla jen mimoděk. „A takový dobrý obchod tam v tom samém domě býval dřív. Wilfrede, copak nepamatuješ, co tam míval za dobré věci starý Ambleoff?“

„Od Ambleoffových časů se tam vystřídali tři kupci,“ pravil vikář, „a jeden horší než druhý. Ale kdopak vám to, Thorne, obstarává v Bristolu?“

„Letos jsem si tam zajel sám a koupil si to rovnou z lodi. Bohužel, jak se večery budou dloužit, pane Arabine, budete mít u lektoria hodně šero. Musím poslat čeledína, ať větve trochu oseká.“

Pan Arabin prohlásil, že zato ranní světlo je dokonalé, a vyslovil se proti tomu, aby se nějak zakročilo proti lipám. A potom se šlo na malou procházku úhlednou květinovou zahradou a pan Arabin paní Boldové vyložil rozdíl mezi najádou a dryádou a rozpovídal

se o vázách a o jejich tvarech. Slečna Thornová se činila mezi maceškami; a její bratr, jenž ve svém úsilí dodat rozhovoru alespoň náznak zvláštního nedělního tónu zcela ztroskotat, to vzdal a raději si to rozdal s vikářem ohledně bristolského guana.

Ve tři hodiny se šlo opět do kostela; a tentokrát farář Arabin sloužil mši a kázání měl vikář. Přítomno bylo takřka stejné shromáždění a navíc pár příchozích z města, kteří se nenechali od cesty odradit žárem poledního srpnového slunce. Vikář si zvolil text z Epištoly sv. Pavla k Filemonovi: „Prosímť pak Tebe za syna svého, kteréhož jsem zplodil v vězení svém, Onezima.“ Z takového textu si lze představit, o čem asi pan doktor Grantly kázal; a celkem to nebylo kázání nudné ani špatné, ani nemístné.

Řekl jim, že mu připadla povinnost, aby se jim porozhlédl po novém pastýři; a v tom smyslu že pokládá toho, kterého vybral, za svého syna, jako svatý Pavel pokládal za syna mladého učedníka, jehož vyslal mezi pohany. Načež si přisvojil část zásluh na tom, že jim uvážlivě přivedl toho nejlepšího muže, aniž se musel ucházet o protekci či přízeň mocných; to ovšem neřekl, že nejlepší muž je podle něho ten, kdo dokáže zkrotit kaplana Slopa a připravit mu v Barchesteru až nemile horkou půdu pod nohama. Co se vězení týče, tím mínil onen nesmírný zápas, jež postoupil, aby jim opatřil dobrého duchovního. Prosil je, aby mu odpustili srovnání mezi ním a svatým Pavlem, ale prohlásil, že má právo poprosit je o jejich dobrou vůli vůči panu faráři Arabinovi, jako prosil apoštol Filemona a jeho rodinu, pokud šlo o Onezima.

Vikářovo kázání, text s požehnáním a se vším všudy bylo hotovo za půl hodiny. Potom se s ullathornskými přáteli rozloučili a vrátili se do Plumsteadu. Takto se tedy pan Arabin uvedl do Svatého Ewoldu.

24

Kaplan Slope to v Puddingdalu velice chytře zařídí

Následujících čtrnáct dnů v Plumsteadu uplynulo v docela dobré pohodě. Celá tam shromážděná společnost spolu zjevně moc dobře vycházela. Eleonořina přítomnost na faře pohodu ještě zvyšovala, a pan vikář a paní Grantlyová jako by na její poklesek s kaplanem Slopem zapomněli. Pan Harding měl s sebou své violoncello, a za doprovodu svých dcer jim hrál. Malý Johnny Bold, ať už s pomocí doktora Rerechilda či svého korálku a mrkvové šťávy, své trampoty s řezáním zubů překonal. Rovněž se tam konaly všelike radovánky. Grantlyovi byli hosty v Ullathornu a Thornovi večereli na faře. I na Eleonoru došlo a musela si vystoupit na bedýnku, a v té pozici zjistila, že vůbec nedovede vyjádřit, co si myslí o výtečnosti kanýrů, což bylo téma, na němž měla vyzkoušet svou výmluvnost. Pan Arabin se ovšem hodně zdržoval ve své farnosti: dohlížel na to, co se na faře dělalo, navštěvoval farníky a konal povinnosti svého nového povolání. I tak ale byl každý večer v Plumsteadu a paní Grantlyová byla zčásti ochotna souhlasit s názorem svého chotě, že mít ho v domě je příjemné.

Také byli na hostině u doktora Stanhopa, jíž se zúčastnil i pan Arabin. I on si jako ta můra spálil křídla v plamenech svíce spanilé signory. Byla tam i paní Boldová a dost ji rozladil vkus – sama tomu říkala nevkus –, jaký Arabin projevil tím, že si tolik všímal Madam Neroni. To se dalo čekat, že Madelina bude rozladovat a popuzovat ženy, jako že bude okouzlovat a uchvacovat muže. Jeden důsledek plynul přirozeně z toho druhého. A pan Arabin byl opravdu okouzlen. Jevila se mu jako žena velmi chytrá a velmi hezká; rovněž měl

zato, že její zvláštní soužení ji opravňuje k tomu, aby s ní každý cítil. Nikdy prý nepoznal takové utrpení snoubící se s tak dokonalou krásou a tak jasnou myslí. Takto o signoře hovořil cestou domů ve vikářově kočáře; a Eleonoře se ta chvála rozhodně neposlouchala dobře. Že se však na pana Arabina zlobila, bylo od ní nesmírně nespravedlivé, neboť sama prožila velmi příjemný večer ve společnosti Bertieho Stanhopa, jenž ji doprovodil seshora do jídelny a poté, co pánové z jídelny odešli, se od ní ani na okamžik nehnul. Bylo od ní nespravedlivé bavit se s Bertiem a svému novému příteli přitom zazlívat, že si dovilil bavit se s Bertieho sestrou. A přece mu to zazlívala. V kočáře se na něj div nehněvala a prohodila cosi o nevkusných mravech. Ještě že se Arabin v ženských způsobech mnoho nevyznal; jinak si třeba mohl lichotit, že Eleonora se do něho zamilovala.

Jenže Eleonora do něho zamilovaná nebyla. Kolik odstínů je mezi láskou a lhostejností a jak málo se té odstupňované škále rozumí! To už pobyla téměř tři týdny s panem Arabinem pod jednou střechou a dostalo se jí od něj mnoho pozornosti a každodenně naslouchala jeho hovoru. Alespoň jistou část večera věnoval vždy výlučně jí. A u doktora Stanhopa se věnoval výlučně jiné. Na to, aby ji to popuzovalo, nemusí být žena ještě zamilovaná; ani si to, že je jí to nepříjemné, sama nutně nemusí uvědomovat. Takovým sebepoznáním Eleonora obdařena nebyla. V hloubi duše se domnívala, že ji jen kvůli panu Arabinovi mrzí, že se dovede tolik snížit, že ho signora baví. „To jsem myslela, že má víc rozumu,“ řekla si, když po návratu seděla nad synkovou kolébkou. „Koneckonců si myslím, že z těch dvou je pan Stanhope muž příjemnější.“ Běda památce nebohého Johna Bolda! Eleonora není zamilovaná do Bertieho Stanhopa, ani nemiluje Arabina. Ale její oddanost k nebožtíku manželovi se rychle vytrácela, když dokázala přímo nad kolébkou nemluvněte vážit chyby a nedostatky jiných uchazečů o její přízeň.

Bude snad někdo toto naší hrdince klást za vinu? Spíše necht' děkuje, ať muž či žena, Všemohoucímu za jeho dobrotu – neboť Jeho milosrdenství je bez konce.

Po pravdě řečeno, Eleonora zamilovaná není; zamilován není ani pan Arabin. Ba zamilován není ani Bertie Stanhope, byť už bezmála našel příležitost prohlásit, že je. V tom, aby se jasně vyslovil, mu zabránil vdovský čepec, jinak by se byl cítil oprávněn při třetím či čtvrtém setkání se vyslovit. I když je to teď už jen malý čepec a smuteční vrby je v jeho vzorku už jen poskrovnu. Je zvláštní, jak tyto emblémy zármutku s nepozorovatelným odstupňováním vyprchávají. Každý dělá, že je protějškem svého předchůdce, a přece ten poslední kousíček zkadeřeného bílého krepu, jenž tak furiantsky sedí v týlu, je zrovna tolik nepodoben oné první hoře zármutku, která znetvořovala obličej plačící, jako je stav hindské vdovy podoben věnu zámožné anglické vdovy.

Budiž však jasně pochopeno, že Eleonora nebyla do nikoho zamilovaná ani nikdo nebyl zamilován do ní. Za těchto okolností neměl její hněv na pana Arabina dlouhého trvání, a neuplynuly ani dva dny a oba byli opět tak dobrými přáteli jako dříve. Musela si ho dost oblíbit, neboť nebylo hodiny v jeho společnosti, aby ji nestrávila příjemně. Načisto oblíbit si ho však přece jen nemohla, neboť kdykoli s ní hovořil, dával jí tak trochu najevo, že jaksi nepokládá za nutné brát věci vážně. Skoro jako by si hrál s dítětem. Dost dobře věděla, že je to člověk vpravdě střízlivý a přemýšlivý, jenž v leccems při určitých příležitostech dovede za svou opravdovost snášet muka. S ní však přesto vždy jako by mírně laškoval. Být jí dopřáno alespoň jednou uzříť jeho čelo zachmuřené, snad by si ho i dokázala zamilovat.

Takto – a celkem nikoli nepříjemně – tedy věci plynuly v Plumsteadu, až obzor zastřela obrovská bouře a na hlavy obyvatel fary se snesla stejně zuřivě jako vodní smršť. Bylo úžasné, jak se celá tvářnost nebe v několika minutách změnila. Po snídani se společnost

rozcházela v dokonalé shodě; do večera se však rozpoutaly prudké vášně, jež nedovolovaly, aby při večeři zasedli k jedné tabuli. Pro vysvětlení této změny se musíme drobet vrátit nazpátek.

Jistě je v živé paměti, jak biskup v oblékárně před kaplanem Slopem vyslovil své odhodlání, že má být potvrzeno jmenování faráře Quiverfula do chudobince, a jak Jeho Milost kaplana požádala, aby toto rozhodnutí sdělil vikáři. Rovněž je ještě v živé paměti, že vikář rozhořčeně odmítl Slopa přijmout a místo toho napsal biskupovi list, v němž místo správce víceméně kategoricky požadoval pro pana Hardinga. Na tento dopis obdržel vikář okamžitě formální odpověď, v níž se pravilo, že pan biskup vikářův list náležitě obdržel a že jej co nejpečlivěji zváží.

Vikáře tato odpověď trochu zaskočila. Co totiž může dělat s člověkem, který ho nechce ani přijmout, ani s ním polemizovat písemně a který bezpochyby má moc jmenovat kterého duchovního se mu zachce? Poradil se o tom s Arabinem a ten nadhodil, že bude záhodno povolat na pomoc představeného Lazarovy koleje. „Když vy s doktorem Gwynnem formálně ohlásíte svůj záměr vykonat u biskupa zdvořilostní návštěvu, biskup se vás neodváží odmítnout a přijme vás; a když ho společně navštíví dva mužové vašeho kalibru, určitě od něho neodejdete s nepořízenou.“

Vikář si zrovna moc nechtěl připustit, že k získání přístupu do barchesterského biskupského paláce potřebuje pomoc představeného Lazarovy koleje; nicméně cítil, že rada je to dobrá, a rozhodl se jí uposlechnout. Biskupovi znovu napsal, že doufá, že se ve věci chudobince nic dalšího podnikat nebude, dokud Jeho Milost dle svého slibu věc nezváží, načež poslal vroucnou žádost příteli představenému s úpěnlivou prosbou, aby přijel do Plumsteadu a pomohl dohnat biskupa k povolnosti. V odpovědi dělal sice představený trochu drahoty, ale neodmítl; a vikář znovu naléhavě trval na svém, že je nutno zasáhnout okamžitě. Naneštěstí doktor Gwynne zrovna trpěl dnou a nemohl tudíž přímo určit den; nicméně souhlasil, že

přijede, ukáže-li se to nakonec nutným. Tak to tedy vypadalo se společností v Plumsteadu.

Leč pan Harding měl dalšího přítele, jenž se za něj bil, zrovna tak mocného jako byl představený Lazarovy koleje – a to byl kaplan Slope. Třebaže se biskup neochvějně rozhodl ve věci chudobince ustoupit své choti, kaplan Slope nepovažoval za nutné od svého záměru upustit. Měl – aspoň se mu zdálo – den ze dne víc důvodů dělat si naději, že vdova jeho návrhy přijme, a nutně cítil, že pan Harding jako správce ústavu a dosazený tam jeho přičiněním ho spíš přijme za zetě než pan Harding rozladěný a zklamáný pod ochranným křídlem vikáře v Plumsteadu. Máme-li být ke kaplanu Slopovi spravedliví, měl nadto ještě silnější pohnutky než ty, o nichž právě byla řeč. Potřeboval ženu a potřeboval peníze, ale více než obojí potřeboval moc. Plně si uvědomoval, že se nutně musí utkat s paní Proudiovou. Zůstat v Barchesteru jako její kaplan, po tom nikterak netoužil. To bude raději riskovat, že se třeba s diecézí nadobro rozejde. Jakže? On přece cítí, že má nikoli obyčejné nadání, ví, že je muž srdnatý, pevný a ve věcech, kde mu nebrání svědomí, bezohledný; a přitom by se měl spokojit s tím, že bude dělat děvečku pro všechno prelátce. To má pan kaplan Slope vyšší představy o svém životním údělu. Bud' musí padnout on nebo paní Proudiová; a zrovna nadešel čas, kdy vyzkouší, kdo to bude.

Biskup se už vyslovil, že novým správcem má být farář Quiverful. Jenže kaplan Slope – rozhodnut v případě nutnosti zajít i za vikářem, ale plně přesvědčen, že taková nutnost nenastane – cestou ze schodů si v duchu slíbil, že správcem bude pan Harding. S cílem tento záměr prosadit zajel do Puddingdalů a měl s ctihodným čekatelem na duchovenské výhody další rozmluvu. Farář Quiverful byl venkoncem muž ctihodný. Nesplnitelný úkol vychovat jako dámy a džentlmeny čtrnáct dětí z příjmu, který jim nezaručoval ani důstojné živobytí, ho poznamenal a jeho rozpoložení ani jeho britkému smyslu pro humor rozhodně neprospěl. Kdo se může pochlubit,

že by dopadl jinak, kdyby nesl takové břímě? Farář Quiverful byl poctivý, svědomitý a dříč; bažil po chlebě a mase, po tom, aby dobře vycházel s řezníkem, a uměl se mile usmívat i tehdy, když na něj pekařka už dělala kyselý obličej; přitom však velmi dbal na to, aby byl zadobře se svým svědomím. Aby byl zadobře se svým okolím, aby nedopustil, aby se někdo slovem otřel o jeho jméno, či aby se nějaká pověst dotkla jeho cti, na tom si nedal tolik záležet jako třeba takový, kdo sedí mezi laiky na blahobytnějším místě. Takové vybrané chování, takový luxus v mravech si prostě nemohl dovolit. Musel se spokojit s běžnou podobou obyčejné lidské poctivosti, a jinak ať si ho lidské jazyky pomlouvají, jak chtějí.

Měl pocit, že jeho duchovní bratří, lidé, s nimiž se zná už dvacet let, se na něj od prvního okamžiku, kdy projevil ochotu přisluhovat kaplanu Slopovi, dívají chladně; neušlo mu, že ještě víc se na něj začali chmuřit, když se proslechlo, že se má stát novým biskupovým správcem v Hiramově ústavu. Velmi ho to soužilo; ale ten kříž mu bylo souzeno nést. Pomyslel na ženu, jak své poslední nové hedvábné šaty nosí už šest let. Pomyslel na celé to své mladé hejno, jak je ani nemůže o nedělích vzít do kostela, neboť pro všechny nejsou ani slušné punčochy a boty. Pomyslel na vlastní černý plášť s ošoupanými rukávy a na přísný výraz soukeníka, jehož by byl rád požádal o sukno na nový, kdyby nevěděl, že mu úvěr odmítne. Pak pomyslel na útulnou rezidenci v Barchesteru, na utěšený důchod, na to, jak pošle chlapce do školy, na dcery s knihami místo štipendiacích jehel, na to, jak ženě úsměv znovu rozjasní tvář a jak se zas jeho tabule pokryje hojností. Na tyto věci pomyslel; a ty, čtenáři, na ně pomysli též a pak se div, můžeš-li, že se mu kaplan Slope jevil jako člověk, jenž je obdařen všemi utěšenými dary, jež mohou zdobit biskupova kaplana. „Ó jak krásné na horách nohy toho, ježto potěšené věci zvěstuje...“

A navíc jakým právem se barchesterské duchovenstvo dívá na faráře Quiverfula chladně? Což už všichni neukáza li, že vzhlížejí

se samolibostí na chleby a ryby své matky církve? Což se sami, ať už způsobem kalým či nekalým, vesměs nezaopatřili líp než on? Nenesou takové břemeno, jaké nese on. Pan doktor Grantly má pět dětí a bezmála tolik tisíc ročně na jejich obživu. Ten si klidně troufne ohrnovat nos nad novým biskupem a kaplanem, který mu ani za pohled nestojí; ale od muže takto blahobytného je to kruté štvát svět proti otci čtrnácti dětí za to, že se jim snaží opatřit počestné živobytí. On, farář Quiverful, přece o správcovství nežádal; ba ani je nepřijal, dokud ho neujistili, že pan Harding místo odmítl. Jak kruté tedy je vinit ho, že učinil to, co by v opačném případě svědčilo o šílené neprozřetelnosti?

Ve věci chudobince měl tedy nebohý farář Quiverful své trampoty; měl však i zážitky útěšné. Celkem vzato pak ty útěšné nakonec převažovaly. Tak se o chystaném povýšení doslechl přísný soukeník a dal panu faráři Quiverfulovi k dispozici bohatství svého skladu. Blížící se události vrhají před sebe stíny a blížící se událost páně Quiverfulova stěhování do Barchesteru přinesla rozkošný stín ve formě nového oblečení pro paní Quiverfulovou a její tři starší dcery. Takovéto útěšné věci proniknou k srdci mužovu a přímo blaží srdce ženy. Ať měl manžel jakékoli pocity, jeho choť si z mračené děkana, vikáře a prebendáře pranic nedělala. Hlavně když její choť a čtrnáct ratolestí dobře vypadají a nehladují. Mateřská ctižádost vidět je i jeho a sebe náležitě oděné a dostatečně živené překonala v jejích nadrech vše ostatní. Došlo to s ní už tak daleko, že jiného cíle v životě ani neměla. Svému choti to krutě zazlívala, když prohlásil, že chudobinec nemůže přijmout, dokud si nebude jist, že ho pan Harding odmítl. Její choť neměl právo hrát si na Dona Quijota na úkor čtrnácti dětí. Div že ji neranila mrtvice z pomyšlení, že její pán a choť štěstí, které ho potkalo, zahodil. Nyní jim to už opravdu závazně slíbil nejen kaplan Slope, ale i paní Proudiová. Teď už se svým štěstím mohou najisto počítat. Ale co kdyby je byli promarnili? Co kdyby těch jejich čtrnáct ratolestí vinou otcovy morbidní

sentimentality znova zabředlo do chudoby? Zrovna v tom okamžiku byla paní Quiverfulová blažená, ale ještě pořád jí div srdce neutrhlo pomyšlení, co všechno jim ještě donedávna hrozilo.

„Věřu nevím, jak to otec myslí, že tolik zdůrazňuje, čím je kdekdo povinován panu Hardingovi,“ stěžovala si nejstarší dceři. „Snad si nemyslí, že by mu pan Harding dal čtyři sta padesát liber ročně z čistého srdce. A co na tom, koho se nelibě dotkne, jen když to místo dostane? Nic lepšího ho přece nečeká. Nechápu, jak může být tvůj otec tak měkký, když kdekdo kolem něho je tak hrabivý.“

A tak zatímco vnější svět vinil Quiverfula, že baží po zvýšení a ne dbá na svou čest, vnitřní svět jeho vlastní domácnosti mu zrovna tak pádně zazlival, že je ochoten obětovat jejich zájmy za pocit sentimentální pýchy. Je s podivem, nakolik rozdílně se nám všechno, nač hledíme, jeví podle toho, z jakého hlediska se na věc díváme.

Takové byly pocity jednotlivých členů rodiny v Puddingdal, když tam podruhé zavítal kaplan Slope. Sotvaže paní Quiverfulová spatřila, jak jede na koni alejí od farních vrat, chvatné sesbírala svůj obrovitý košík ručních prací a rychle se i s dcerou klidila z místnosti, kde s manželem seděla „Jede sem kaplan Slope,“ zvěstovala. „Přijel se s tebou dohodnout ohledně chudobince. Aby Pámbu dal a mohli jsme se už okamžitě stěhovat!“ A odchvátala poslat děvečku pro všechno ke dveřím, aby vítaný slavný muž nemusel čekat.

A tak Slope zastihl Quiverfula o samotě. Paní Quiverfulová se uchýlila do kuchyně a zadních prostor s úzkostí v rozbušeném srdci, celá vyděšená, aby se její naděje na štěstí nějak nezvrtly, ještě než dozrají, ale přesto se utěšujíc myšlenkou, že po tom, co se stalo, se už skoro nic zvrtnout nemůže.

Kaplan Slope byl samý úsměv, když bratru duchovnímu podával ruku, a pravil, že se vypravil do Puddingdal, protože podle něho je správné, aby pana Quiverfula bezodkladně informoval, jak to s tím správcovstvím chudobince ve skutečnosti vypadá. Nebohému čekateli, choti a otci, stačil jediný pohled, aby pochopil, že jeho zářivé

naděje mají být sraženy v prach a že jeho host k nim přijel, aby to, co při dřívější návštěvě slíbil, opět odvolal. Prozrazovalo to cosi v tónu jeho hlasu a v tom, jak na něj hleděl. Farář Quiverful všechno rázem pochopil. Přesto se ovládl, nic neříkajícím úsměvem se pousmál a jen prohodil, že je pan kaplan moc hodný, že se tak obtěžuje.

„Ona je to skrz naskrz zapeklitá věc,“ vyslovil se Slope, „a pan biskup vlastně neví, jak se zachovat. Mezi námi – ale pozor, Quiverfule, tohle se ovšem nesmí nikomu povídat.“

S tím Quiverful samozřejmě souhlasil. „Pravdou je, že si chudák pan Harding sám nerozuměl. Na naši poslední rozmluvu se pamatujete, to určitě.“

Quiverful ho ujistil, že se na ni pamatuje vskutku velmi dobře.

„Jistě se pamatujete, že jsem vám řekl, že pan Harding návrat do chudobince odmítl.“

Quiverful prohlásil, že nic nemá v paměti uloženo zřetelněji.

„A na základě tohoto odmítnutí jsem přišel s tím, že byste se ústavu měl ujmout vy,“ pokračoval Slope.

„Já jsem z vašich slov vyrozuměl, že vás pan biskup zplnomocnil mně ho nabídnout.“

„To snad ne! Natolik jsem se unáhlil? Inu, možné to je, že jsem se ve své starostlivosti o vaše blaho zavázal víc, než jsem měl. Pokud mi paměť slouží, mám za to, že tak daleko jsem nezašel. Ale přiznám se, moc mi na tom záleželo, abyste to dostal, a tak jsem třeba řekl víc, než bylo tak docela moudré.“

„Ale moje žena,“ namítl Quiverful v zoufalé snaze doložit své tvrzení, „obdržela od paní Proudiové tak zřetelný příslib, že o něm nikdo na světě nemohl pochybovat!“

Kaplan Slope se usmál a mírně pokýval hlavou. Měl to být úsměv příjemný, ale pro toho, s nímž hovořil, to byl úsměv ďábelský. „Ach paní Proudiová!“ pravil. „Kdybychom dali na to, co si o těchto věcech povídají dámy, tak zabředneme do potíží, z nichž se jakživi nevykotáme. Paní Proudiová je dáma nad jiné výtečná, dobrosrdečná,

šlechetná, zbožná a hodná veškeré úcty. Jenže, milý Quiverfule, patronáž v diecézi v jejích rukou není.“

Quiverful chvíli seděl vyděšen a slova neschopen. „Mám to tedy chápat tak, že jsem žádný příslib vlastně nedostal?“ vypravil ze sebe, jakmile dostatečně sebral své myšlenky.

„Jestli dovolíte, já vám řeknu, jak celá věc vypadá. Příklad jste dostal s podmínkou, že pan Harding odmítne. Určitě mi dáte za pravdu a rozpomenete se, jak jste sám prohlásil, že jmenování můžete přijmout jen s jednou podmínkou – budete-li vědět, že je odmítl pan Harding.“

„Ano,“ přisvědčil Quiverful, „to jsem řekl, zajisté.“

„Jenže ono se teď ukazuje, že on to místo neodmítl.“

„Ale vždyť vy sám jste mi řekl a víc než jednou to opakoval, že se tak vyslovil přímo před vámi!“

„Tak jsem ho tehdy chápal. Zřejmě jsem však byl na omylu. Ale ani na okamžik si, Quiverfule, nemyslete, že vás házím přes palubu. Nikoli. Jednou jsem podal pomocnou ruku člověku ve vašem postavení s vaší početnou rodinou a v palčivé tísní, tak ji přece teď neodtáhnu. Jen se mnou musíte jednat čestně a upřímně.“

„Co budu dělat, nevím, ale každopádně budu hledět jednat spravedlivě,“ prohlásil ubožák s vědomím, že podporu musí hledat v duchu mučednictví ve svém nitru.

„Tím jsem si jist,“ odvětil jeho host. „Určitě si nepřejete zmocnit se důchodu, který plným právem patří jinému. Nikdo nezná líp než vy, co pan Harding prodělal, ani neumí líp ocenit, jaký je to charakterní člověk. Pan Harding velmi touží se na své staré místo vrátit a pan biskup má pocit, že momentálně má trochu svázané ruce, i když to, co jsme si o věci povídali my dva, pro něj nijak závazné není.“

„No já nevím,“ špitl Quiverful až děsivě v rozpacích, jak se za takovýchto okolností zachovat, marně usiluje zocelit své nervy trochou onoho pudu sebezáchovy, jenž dodával tolik smělosti jeho choti.

„Pane Quiverfule, správcovství tohoto malého ústavu není ovšem jediné, co má biskup v pravomoci udělit, ani to v mnoha směrech

není to nejlepší. A Jeho Milost není člověk, který by na toho, v němž se mu jednou zalíbilo, zapomněl. Dovolíte-li mi, abych vám dal přátelskou radu –“

„Budu vám vskutku nesmírně zavázán,“ ujistil ho chudák puddingdaleský farář.

„Pak vám radím, vzdejte se veškeré opozice proti nárokům pana Hardinga. Budete-li na svém požadavku trvat, nakonec podle mého neuspějete. Na to místo má totiž pan Harding takměř nezadatelné právo. Jestliže mi ale dovolíte panu biskupovi oznámit, že panu Hardingovi nemíníte stát v cestě, pak vám myslím mohu slíbit – mimochodem to ale nesmíte brát za formální příslib – že pan biskup nedopustí, abyste byl chudší, než kdybyste se tím správcem stal.“

Quiverful seděl v lenošce jak zařezaný a civěl do prázdna. Co měl taky říkat? Vše, s čím kaplan Slope vyrukoval, je svatá pravda. Pan Harding má na chudobinec nárok. Biskup má na rozdávání spoustu dobrých věcí. Člověku v jeho postavení budou biskup s kaplanem Slopem skvělými přáteli nebo strašlivými nepřáteli. A ten příslib nakonec nemůže ničím dokázat; aby ho jmenoval, k tomu biskupa donutit nemůže.

„Nuže, Quiverfule, co tomu říkáte?“

„Inu ovšem, samozřejmě, pane Slope, jak sám nejlíp uznáte. Zklamání je to veliké, hrozně veliké. Pane kaplane, nezastírám, že jsem člověk nesmírně chudý.“

„Nakonec, Quiverfule, uvidíte, takhle to pro vás bude lepší.“

Rozhovor skončil tím, že Slope z Quiverfula vymámil prohlášení, že se jakéhokoli nároku, který snad na dotyčné jmenování měl, dočista zříká. Bylo dáno jen ústně a beze svědků; ale koneckonců stejným způsobem byl dán i původní slib.

Kaplan jej znovu ujistil, že na něj nebude zapomenuto, a odcválal zpět do Barchesteru spokojen, že nyní bude s to zpracovat biskupa podle svého přání.

Čtrnáct argumentů ve prospěch nároků faráře Quiverfula

Snad každý z nás slyšel, jak strašlivě vrčí lvice, když obklopena mládřaty střeží kořist. Málokdo by si troufl rušit matku nedávno vylíhlých štěňat, když v kruhu mladé rodinky hryže kost. Známe příběh Medey a jejích dětí i zármutek Konstancin. Zrovna tak pocítila v hrudi všechnu zuřivost lvice, dravost psice, lýtý vztek tragické královny a hluboké zoufalství truchlící matky paní Quiverfulová, když jí choť vyjevil, co se zběhlo.

Přihnala se zpět za mužem, sotvaže za hostem zaklaply dveře – v pochybnostech, leč do té chvíle bez obav o tom, jak asi vyznělo to, co jim kaplan Slope přinesl. Dobře učinil Slope, že takto zmizel – i jeho by byl hněv takové ženy v takovém okamžiku vyděsil. Všeobecně vzato je nanejvýš žádoucí, aby se dámy dovedly ovládat; když žena bouří, vždycky ji to zhyzdí a zpravidla i zesměšní. Nic není muži tak odporné jako fúrie. Theseus sice miloval Amazonku, ale jen drsně jí lásku dával najevo; a od dob Theseových dodnes žádný muž nestál a nestojí o to, aby jeho žena vynikala přehnanou chrabrostí, nýbrž ostýchavou něhou. Tichý hlas „ženu přenáramně šlechtí“.

Toto lze stanovit jako velmi obecné pravidlo; a jen málokterá žena by si měla dovolit od něho se odchýlit, a když, tak jen velmi vzácně. Existuje-li však doba, kdy žena smí vydat vlasy větru na popas, kdy smí lomit rukama a hlasem polnice vřeštět lidem do uší, pak je to tehdy, když se v ní ozve volání přírody ne kvůli potřebám jí samé, ale těch, které zrodilo její lůno, které odkojily její prsy, kvůli těm, kdož k ní denně zrovna tak přirozeně vzhlížejí pro svůj chléb vezdejší jako vzhlíží Člověk k svému Stvořiteli.

Paní Quiverfulová nic poetického v povaze neměla. Nebyla to žádná Medea ani Konstance. Když v ní vzkypěl hněv, dala mu průchod slovy nečesanými a tónem, jemuž by bylo trochu modulace tuze prospělo; rozhodně se však přitom nepřetvařovala. Tentokrát však se bezděky vzepjala k tragické náladě.

„Tak prý to, má drahá, nedostaneme.“ Taková slova jí na uvítanou udeřila v sluch, když, ještě horká od kuchyňského ohně, vešla do přijímacího pokoje. A manželův obličej hovořil ještě jasněji než jeho slova:

„I takový muž, tak chabý, tak bezduchý,
tak tupý, tak mrtvolně bledý, tak zubožený,
zatáhl Priamovu záclonu v mrtvém tichu noci.“

„Co!“ zvolala – a víc vášně by do té jediné slabiky nevložila ani paní Siddonsová – „Co? Že to nedostaneme? Kdo to povídá?“ Sedla si naproti manželovi. Lokty položila na stůl, ruce sepjala a hrubou, masivní, kdysi však hezkou tvář na něj upřela přes stůl.

Tichá jako smrt tam seděla, když jí to líčil, až se její tichosti zděsil. Vyprávěl chabě a na přeskáčku, nicméně tak, že záhy vše pochopila.

„A tak ty ses toho vzdal?“ řekla.

„Neměl jsem žádnou možnost to místo přijmout,“ odvětil. „I když by ta nabídka biskupa zavazovala, na to, že mi to kaplan Slope přislíbil, jsem neměl svědky. Nakonec jsem udělal líp, že jsem s takovými lidmi zůstal zadobře, než kdybych se rval o něco, co bych stejně jakživ nezískal!“

„Jaképak svědky?“ zavřískla. Rázem byla na nohou a jala se přecházet po světnici. „Copak duchovní potřebují na každé slovo svědky? Ten slib dal biskupovým jménem, a má-li být porušen, pak chci vědět proč. Cožpak tehdy jasně neřekl, že ho s nabídkou na to místo poslal pan biskup?“

„Tak to řekl, má drahá. Ale na tom teď už nezáleží.“

„Ohromně na tom záleží, pane Quiverfule! Jaképak svědky! A pak si klidně řeknou, když se snažíš zaopatřit čtrnáct dětí, že je v sázce tvoje čest! Ohromně na tom záleží; a já jim to nesmlčím. Od městského kříže v Barchesteru to budu vyřvávat!“

„Zapomínáš, Leticie, že pan biskup disponuje spoustou beneficí. Musíme jen trochu dýl počkat. Nic víc!“

„Čekat, čekat! Nakrmíme snad čekáním děti? Vypraví čekání do světa George, Toma a Sama? Nebudou už muset mé ubohé dcery tak hrozně dřít? Dáš tím Betty a Janě vzdělání aspoň na guvernantky? A co ty věci, co jsme nakoupili v Barchesteru minulý týden? Ty se taky zaplatí čekáním?“

„Nic jiného, drahá, se dělat nedá. Já jsem zrovna tak zklamaný jako ty, a přece, jak je Bůh nade mnou, víc než kvůli mně samému mě to bolí kvůli tobě.“

Paní Quiverfulová zírala muži přímo do očí a zahlédla, jak mu po obou vrásčitých tvářích skanula horká slza. To už bylo pro její ženské srdce přespříliš. I on mezitím vstal a stál teď zády k prázdnému krbu. Vrhla se k němu, schvátila ho v náruči a hlasitě se mu rozeštkala na prsou.

„Ty jsi až moc hodný, moc měkký, moc ústupný,“ pravila nakonec. „Tohle panstvo té používá jako onuci; a když tě už nepotřebujou, tak tě odkopnou jako starý škrpál. To ti udělali už dvakrát.“

„V jednom směru nám tohle všechno jen prospěje,“ snažil se namítnout. „Pan biskup se aspoň bude cítit vázán něco pro mě učinit.“

„Rozhodně o tom uslyší!“ zahrozila paní, již se vrátila její hněvivější nálada. „Rozhodně o tom uslyší a hodně hlasitě, a ona jakby-smet! Jestli si myslí, že po všem, co se mezi námi v paláci stalo, budu klidně sedět a tu ztrátu si nechám líbit, tak to Leticii Quiverfulovou málo zná! Má-li v sobě jen trochu citu, bude se za sebe stydět, až s ní skončím –“ a dupajíc těžkou nohou do podlahy znovu se jala přecházet po světnici. „Dobrotivé nebe! Ta ženská nemá kus srdce v těle, když takto nakládá s otcem čtrnácti nezaopatřených dětí!“

Načež se Quiverful pokusil vysvětlit, že podle něho paní Proudiová s tím neměla nic společného.

„To mi neříkej,“ odsekla paní Quiverfulová, „já do toho vidím líp. To přece každý ví, že biskupem v Barchesteru je paní Proudiová a kaplan Slope že je její loutka! Vždyť ten slib dala přece ona, jako by prebenda byla přímo v jejích rukou. Dej si říct, toho sem dnes poslala ta ženská, protože z nějakého osobního důvodu chce od svého slova odstoupit!“

„Mýlíš se, drahá –“

„Tak Quiverfule, jen nebuď tak poddajný!“ vedla dále svou. „Věř tomu, biskup o tom neví o nic víc než naše Jemima.“ Jemima byla jejich dvouletá dcerka. „A necháš-li si ode mě poradit, bez meškání se tam vypravíš a sám ho navštívíš.“

Farář Quiverful byl sice dost poddajný, ale tentokrát se ve svém názoru zvíkat nenechal; a nešetře podrobnostmi jal se své choti vysvětlovat, jakým tónem se kaplan Slope vyjádřil o tom, jak paní Proudiová zasahuje do diecézních záležitostí. Ještě nedomluvil a v hlavě naší matrony ponenáhlu vzklíčil nový nápad a myšlenka, že by se v této věci mohli zachovat jinak. Co když paní Proudiová o Slopově návštěvě nakonec ani nevěděla? Což potom není možné, že ona vznešená dáma ještě stále při ní věrně stojí, je jí pořád ještě přátelsky nakloněna a její věc třeba i proti kaplanu Slopovi prosadí? O této matné naději se však paní Quiverfulová slovem nezmínila, nýbrž ještě trpělivěji než obvykle vyslechla, co k tomu měl říci manžel. Zatímco se jí snažil vyložit, že v posuzování moci a autority paní Proudiové je svět s největší pravděpodobností na omylu, v duchu se plně odhodlala, co podnikne. O svém záměru se však nešířila. Quiverful ještě pořád hovořil a ona mu jen zlověstně přikyvovala; a když domluvil, vstala a jen prohodila, že se s nimi krutě, krutě zachází. Pak se ho zeptala, nebude-li mu vadit, když si místo obvyklého oběda o třetí hodině počká až na večeri, a když na něm v tomto bodu vymámila ústupek, jala se svůj záměr uskutečňovat.

Rozhodla se ihned zajít do paláce; a pokud možno dorazit tam dříve, než se paní Proudiová bude s to dohovorit s kaplanem Slopem; a že podle toho, jak bude přijata, bude buď' poddajně srdceryvná a patetická, nebo v opačném případě rozhořčeně prudká a neodbytná.

Ve svou moc měla naprostou důvěru. Zakalena naléhavými potřebami čtrnácti ratolestí si věřila, že pronikne třeba legiemi biskupských sloužících, a bude-li to nutné, pronikne před tvář paní, která jí tolik ublížila, třeba i násilím. Žádný stud, žádná tréma, ani žádný děs z vikářů jí v tom nevadily. Jak prohlásila před svým chotěm, nedostane-li se jí odčinění a spravedlnosti, uslyší Barchester její kvílení na samém tržišti. Ať si mladý kurát v takových věcech klidně dovolí být ostýchavý; ať si blahobytný farář, jemuž opravdu nic nechybí, ale který stále ještě šilhá po lepším obročí, vyřizuje své věci decentně a v tajnosti. Zato paní Quiverfulová s čtrnácti dětmi už dávno přestala být ostýchavá a v leccems i přestala dbát na dekorum. Jestliže se tu proti ní osnuje taková křivda, jakou obmyslí kaplan Slope, nesmí se to stát v tajnosti. Ať o tom zví celý svět!

Na svůj zevnějšek ve svém rozpoložení paní Quiverfulová nějak příliš nedbala. Uvázala si pod bradou čepec, přes plece si hodila šál, vyzbrojila se starým bavlněným rodinným deštníkem a vydala se do Barchesteru. Dostat se do paláce není pro paní Quiverfulovou tak snadné jako pro našeho přítele z Plumsteadu. Z Plumsteadu je sice do Barchesteru devět mil a z Puddingdalu pouze čtyři. Jenže pan vikář si může objednat bryčku a jeho rychloklusý hnědý valach jej do města dopraví za hodinu. V kůlně puddingdalské fary nestojí žádný kočár, ani ve stáji není žádný hnědák. Její obyvatelé nemají žádnou jinou možnost pohybu kromě toho, jakým člověka obdařila příroda.

Paní Quiverfulová byla žena rozložitá a těžkopádná, žádná mladice, ani nějak chůzi uvyklá. V kuchyni a rodinných spacích prostorách si vedla dosti čile; pro silnici však její krok a chůze uzpůsobeny

nebyly. Jít uprostřed srpnového dne pěšky do Barchesteru a zpět, to pro ni byl úkol strašlivý, ne-li zcela nespílitelný. Asi půl míle od fary cestou do města žil slušný hodný sedlák, dosti obdařený vezdejšími statky a světa příštího natolik dbalý, že celkem pravidelně chodil do kostela. Na toho se paní Quiverfulová v některých svých závažnějších potížích už předtím obrátila a nikoli marně. U jeho dveří se představila i tentokrát, vyložila, že musí neprodleně do Barchesteru v neodkladném řízení, a sedláka Subsoila poprosila, aby ji tam svým lehkým povozem dopravil. Sedlák její prosbu vyslyšel; a jen co dostali Prince do chomoutu, vydali se na cestu.

Paní Quiverfulová se o účelu své cesty nešířila a vlídný sedlák se jí nijak nemístně nevyptával. Měla k němu jedinou prosbu: aby ji vysadil u mostu do města a po dvou hodinách tam na ni zase počkal. Sedlák slíbil, že na sraz přijde včas, a paní, opírajíc se o deštník, zamířila zkratkou k chrámovému nádvoří a v několika minutách se octla u dveří biskupského paláce.

Nadcházející rozmluva ji zatím nijak neděsila. Necítila nic, leda rozhořčenou touhu vysypat své nároky, a nebudou-li ony nároky plně uznány, nemlčet o svých křivdách. V tu chvíli však na ni přece jen trochu dolehla svízelnost jejího postavení. V biskupském paláci už jednou byla, ale to tam šla vzdát vděčné díky. Kdo přichází děkovat za prokázanou přízeň, najde dveře do dvoran velikanů otevřené. Ne vždy však mužové, ba ani ženy, jež přicházejí s prosbou. A ještě méně snadný je přístup pro ty, kdož se dožadují splnění daných slibů.

Paní Quiverfulová poměrně záhy poznala, jak to na světě chodí. V tom všem se vyznala a navíc si uvědomovala, že bavlenný deštník a bezmála rozedraný šál jí v očích palácového služebnictva úctu nezjedná. Dobře věděla, že nikdy neuspěje, bude-li příliš ponížená. S takovým šálem kol ramen a s takovým čepcem na hlavě ovládnout lidi panovačnou zpupností by bylo vyžadovalo osobní vystupování a vzezření o mnoho přitažlivější, než jakým příroda obdařila ji.

Toho si paní Quiverfulová byla rovněž vědoma. Musí dát najevo, že je chotí duchovního a džentlmena, a přesto se snížit a snažit se lidi získat.

Nebohá paní znala toliko jediný způsob, jak tyto potíže zdolat hned na prahu svého usilování, a k tomu se nyní uchýlila. Domácí fondy v Puddingdalu byly sice omezené, ale dosud jí zůstala půlkoruna a tu teď obětovala hamižnosti nabubřelého londýnského sluhy. Ohlásila se jako paní Quiverfulová, manželka důstojného pána Quiverfula. Přeje si navštívit paní Proudiovou. Musí se s paní Proudiovou vidět, je to vskutku nevyhnutelné. James Fitzplush vypadal víc než pochybovačně, neví prý, je-li jeho paní mimo palác nebo zaneprázdněna či snad v ložnici; je prý nanejvýš pravděpodobné, že ji právě z jedné z oněch příčin či z nějaké jiné není vidět; paní Quiverfulová se může posadit v čekárně, zatímco on učiní dotaz u služebné paní Proudiové.

„Koukejte se, vašnosti,“ pravila paní Quiverfulová, „já s ní musím hovořit,“ a vtiskla půlkorunu – považ, milý čtenáři, svou poslední půlkorunu – sloužícímu do dlaně a usedla na křeslo v čekárně.

Zdali to vyhrál ten úplatek nebo zdali se paní biskupová doopravdy uráčila paní farářovou přijmout, po tom dnes nemá cenu se pít. Sloužící se vrátil, vyzval paní Quiverfulovou, aby ho následovala, a uvedl ji před tvář vládkyně diecéze.

Paní Quiverfulová okamžitě postřehla, že je její ochránkyně v úsměvné náladě. Na čele jí trůnila vítězosláva a kolem kudrlinek se jí vznášely veškeré potěchy vládcovství. Její pán a vládce se s ní onoho dopoledne utkal v závažné věci. Pozval ho totiž k sobě na pár dní sám arcibiskup. V hloubi duše po tomto potěšení vroucně toužil. Jenže ve svém dopise se biskup slovem nezmínil, že je ženat; takže pokud by tam vůbec jel, musel by jet sám. Tato nutnost by návštěvě žádnou nepřekonatelnou překážkou nebyla, ani by příliš neumenšila očekávané potěšení, kdyby bylo možné, aby jel sám a paní Proudiové se o tom slovem nezmínil. To ovšem možné

nebylo. Aby si dal sbalit tlumok a vyrazil jen tak se sluhou a paní svého srdce prostě oznámil, že asi v sobotu bude zase doma, to si dovolit nemohl. Existují takoví muži – nemáme snad spíš říci netvoři –, kteří takto jednají: a jsou manželky – či snad spíše otrokyně –, které si takové jednání nechávají líbit. Avšak mezi ty doktor a paní Proudieová nepatřili.

Pan biskup s jistými okolky dal paní na srozuměnou, že by hrozně rád jel. Paní bez okolků dala biskupovi na srozuměnou, že o tom nechce ani slyšet. Netřeba zde opakovat argumenty, jichž obě strany použily, a netřeba zaznamenávat, jak to dopadlo. Ženáci moc dobře pochopí, jak kdo bitvu prohrál a vyhrál; a svobodní, ti to jakživ nepochopí, dokud se jim nedostane poučení, jaké může dát jediné zkušenost. Když byla do komnaty paní Proudieové uvedena paní Quiverfulová, bylo to jen krátce poté, co paní biskupová opustila svého pána a vládce. Než však od něho odešla, viděla, jak odpověď na arcibiskupovo pozvání napsal a zapečetil. Není tedy divu, že když paní Quiverfulovou přijímala, vroubily její tvář samé úsměvy.

A okamžitě nakousla téma, jež jejímu hostu tolik leželo na srdci. „Tak co, paní Quiverfulová,“ oslovila ji, „je-li pak už rozhodnuto, kdy se nastěhujete do Barchesteru?“

„Ta ženská“, jak ji před několika hodinami sama nazvala, byla rázem znovu nadána všemi ctnostmi, jaké jen dovedou zdobit biskupovu choť. Paní Quiverfulová v mžiku poznala, že jí bude svědčit útlocitnost a že nic nezíská, bude-li projevovat rozhořčení; věru pranic, ledaže by je mohla projevovat zároveň se svou ochránkyní.

„Ach paní Proudieová,“ spustila, „obávám se, že do Barchesteru se jakživi stěhovat nebudeme.“

„A proč ne?“ řekla ostře paní biskupová. Úsměvy i blahosklonnost ji v tu ránu opustily, a rázně a rychle se zakousla do věci, jejíž význam okamžitě rozpoznala.

A tak se paní Quiverfulová rozpovídala. Jak pokračovala v líčení svých křivd, postřehla, že čím víc viny nakládá na kaplana Slopa, tím

hůř se čelo paní Proudieové chmuří, ale že ty chmury nejsou v neprospěch její věci. Když byl kaplan Slope dopoledne v Puddingdal, viděla v něm biskupčino dílo; nyní postřehla, že ti dva jsou nepřátelé! Svůj omyl si bez trapnosti či ponížení přiznala. Měla jen jediný zájem a ten se týkal pouze její rodiny. Nic nedbala, jak sebou mezi těmi přivandrovalci do biskupského paláce kroutí a cuká, jen když tím manžela dokroučí do správcovy vily. Nedbala na to, v kom má přítele a v kom nepřítel, jen když to obročí, které tak naléhavě potřebuje, nakonec dostane!

Vypověděla tedy, co se zběhlo, a paní Proudieová to vyslechla téměř mlčky. Vylíčila, jak kaplan Slope úskokem dohnal manžela k tomu, aby se svého nároku vzdal, a jak mu namluvil, že je to biskupova vůle, aby se správcem nestal nikdo jiný nežli pan Harding. Čelo paní Proudieové se chmuřilo stále víc. Nakonec vylítla z křesla, a poprosivši paní Quiverfulovou, ať zůstane sedět a vyčká jejího návratu, vypochozovala z místnosti.

„Ach, paní Proudieová, zachraňte čtrnáct dětí – čtrnáct dětí!“ Takový refrén jí zněl v uších, když za sebou zavírala dveře.

26

Paní Proudiová se utká a utrpí pád

Ani ne před hodinou vyšla paní Proudiová z manželova pokoje jako vítěz; tak nezkrotná však byla její odvaha, že se tam teď, dychtíva dalšího střetnutí, vrátila. Hořela hněvem nad jeho domnělou dvojakostí. Vždyť přece ve věci chudobince jí tak jasně dal svůj slib. V tom směru ho přece už měla načisto na lopatkách. Paní Proudiová začínala mít dojem, bude-li se kvůli každé záležitosti takto dvakrát i třikrát diskutovat a zápolit, že nebude na práci s diecézí stačit ani ona.

Bez zaklepání vpadla do manželovy pracovny. Seděl tam u psacího stolu a proti němu kaplan Slope. V prstech držel zrovna sdělení, které v její přítomnosti napsal arcibiskupovi – a psaní bylo otevřené! Ano, hrubě zneuctil pečeť, kterou její souhlas učinil posvátnou. Ti dva seděli v hlubokém konkláve a bylo nad slunce jasnější, že zcela určitě spolu rozebírali obsah páně arcibiskupova pozvání poté, co bylo již probráno a ve věci bylo rozhodnuto v souhlase s jejími pokyny. Kaplan Slope vstal a lehce se uklonil. Ti dva protivící se duchové si pohlédli přímo do očí a viděli, že z nich na toho druhého zírá nepřítel.

„Biskupe, co se to zas děje s tím Quiverfulem?“ vyhrkla, sotva dorazila ke kraji stolu a zaujala tam postoj.

Kaplan Slope nenechal biskupa odpovědět, nýbrž odpověděl sám. „Dnes dopoledne, madam, jsem byl v Puddingdal u faráře Quiverfula. Pan Quiverful se svého nároku na dobročinný ústav vzdal, neboť se dověděl, že se na své staré místo touží vrátit pan Harding. Za těchto okolností jsem Jeho Milosti vřele doporučil, aby jmenovala pana Hardinga.“

„Farář Quiverful se ničeho nevzdal,“ vylítla ta velmi panovačná dáma. „Jeho Milost mu dala svůj slib a ten slib se musí respektovat!“

Biskup pořád ještě neříkal nic. Z duše rád by byl svou starou sokyni srazil v prach. Jeho nový spojenec ho ujistil, že na světě pro něj není nic snazšího. A ten spojenec tam teď byl po jeho boku, hotov mu pomoci, a přesto biskupa odvaha opustila. Ono se tak těžko vyhrává, když prestiž dřívějších vítězství vyznívá absolutně ve váš neprospěch. Kohout, kterého jednou z jeho dvorku vyhnali, hrozně těžko sbírá odvahu k tomu, aby si své hrdé místo na hnoji znovu vydobyl.

„Snad bych se do toho neměl plést,“ pravil Slope, „a přece –“

„To byste rozhodně neměl,“ okřikla ho rozrušená paní.

„Nicméně jsem pokládal za svou povinnost,“ pokračoval kaplan, nedbaje toho, že byl přerušen, „panu biskupovi doporučit, aby nároky pana Hardinga nepřezíral.“

„Pan Harding měl vědět, co chce,“ odsekla dáma.

„Nebude-li pan Harding jmenován zpátky do ústavu, poštvete tím Jeho Milost proti sobě spoustu lidí nejen v diecézi, ale i všude jinde. Navíc, vzato z vyššího hlediska, Jeho Milost, jak se dovídám, cítí to jako svou povinnost vyhovět v této věci muži tak ctihodnému a tak dobrému duchovnímu, jakým je pan Harding.“

„A co nedělní škola a nedělní bohoslužby v chudobinci?“ opáčila paní Proudiová a obličej jí zhyzdilo cosi, co nemělo daleko k pošklebku.

„Proti nedělní škole prý pan Harding nic nemá,“ pravil Slope. „A co se bohoslužeb v chudobinci týče, tato záležitost se nejlíp projedná po jeho ustanovení. Bude-li na svých námitkách trvat, pak bohužel musí celá věc počkat.“

„V takových věcech máte nějak moc klidné svědomí, pane Slope,“ rýpla ho.

„Vůbec bych neměl klidné svědomí,“ odtušil, „ale svědomí velice neklidné, mělo-li by cokoliv, co říkám nebo činím, vést pana biskupa

k tomu, aby v této věci jednal neuváženě. Je jasné, že tehdy, když jsem s panem Hardingem hovořil, jsem ho špatně pochopil –“

„A zrovna tak jasné je, že jste špatně pochopil pana Quiverfula,“ odsekla, nyní už přímo soptíc hněvem. „Proč se do těchto rozhovorů vůbec pletete? Kdo vás o to žádal, abyste dnes dopoledne pana Quiverfula navštívil? Kdopak vás vedením této záležitosti pověřil? Odpovíte mi, pane? Kdo vás dnes dopoledne za panem Quiverfulem poslal?“

V místnosti zavládlo hrobové ticho. Kaplan Slope se zvedl a stál s rukou na opěradle křesla, tváře se zprvu moc velebně a po chvíli moc nasupeně. Paní Proudiová stála tak, jak se původně postavila, to jest u kraje psacího stolu a při výslechu svého soka udeřila do stolu bezmála větší nežli ženskou silou. Biskup seděl v křesle a nečinně přihlížel, upíraje pohled hned na svou choť, hned zas na kaplana, jak se střídavě vrhali do bitevní vřavy. Co by za to dal, kdyby si to ti dva mohli rozdat mezi sebou a on sám se do toho vůbec nemusel míchat; utkat se tak, aby, pokud jde o věci diecéze, jeden toho druhého dočista ubil a on pak jasně věděl, kým se má nechat vést. V každém případě by zavládl příjemný klid; měl-li však pan biskup přání, kdo by měl vyhrát, pak to přání rozhodně nebylo namířeno v neprospěch kaplana.

„Lepší zlá pravda nežli milosrdná lež!“ praví staré přísloví, jenže jeho pravdivost si náš pan biskup doposud neuvědomil.

„Tak co, odpovíte mi, pane kaplane?“ opakovala. „Kdo vám přikázal, abyste dnes dopoledne za farářem Quiverfulem jel?“ Nastalo další ticho. „Tak míníte mi odpovědět, pane kaplane?“

„Domnívám se, paní Proudiová, že za daných okolností bude lépe, když na takovou otázku neodpovím,“ řekl Slope. Pan kaplan Slope totiž měl mnoho hlasových rejstříků a všechny je náležitě ovládal; mezi nimi byl i svatouškovský tichý a svatouškovský hlasitý, a v tomto případě použil toho prvního.

„Poslal vás tam snad někdo, pane?“

„Paní Proudiová,“ pravil Slope, „jsem si plně vědom, za co všechno vděčím vaší laskavosti. Rovněž jsem si vědom, čím je z dvornosti povinován džentlmen dámě. Existují však ještě vyšší ohledy a doufám, že mi bude odpuštěno, nechám-li se v tuto chvíli vést výlučně jimi. V této věci jsem vázán oddaností Jeho Milosti a nemohu připustit, aby mě kdokoli mimo něho zpovídal. On to, co jsem učinil, schvaluje a musíte mi prominout, když řeknu, že mám-li jeho souhlas a k tomu navíc svůj, o žádný jiný už nestojím.“

Co za úděsná a příšerná slova to udeřila v sluch paní Proudiové? Tak už je to naprosto jasné. V táboře je zosnována vzpoura. Nejenže tu porušují subordinace zloajní duchové, jimž dozrála ta trocha jejich moci, ale buřičství se tu otevřeně vyučuje a hlásá. Biskup není na biskupském křesle ani celý rok a v paláci už zvedla svou ohyzdnou hlavu rebelie. Jim v patách přijdou zmatky a anarchie, pokud sama okamžitě vážně nezakročí a odhalené spiknutí na místě nepotlačí!

„Pane Slope,“ pravila pomalu a důstojně, a to hodně jinačím hlasem než až dosud, „pane Slope, budu vás prosit, abyste se obtěžoval a místnost opustil. Přeji si s Jeho Lordstvem hovořit o samotě.“

I kaplan Slope vycítil, že právě tato rozmluva o všem rozhodne. Dostane-li se teď biskup opět pod vládu sukní, pak bude jeho rabství naprosté a na věčné časy. Přítomná chvíle je pro vzpouru nadmíru příznivá. Biskup se rozlomením pečeti na odpovědi arcibiskupovi jasně zkompromitoval; proto se Slope bál, zda na něj zapůsobí. Slope mu namluvil, že by jej žádné ohledy neměly přimět páně arcibiskupovo pozvání odmítnout; proto měl Slope naději, že na něj přece jen zapůsobí. Biskup rezignaci faráře Quiverfula přijal, a proto se děsí toho, že věc musí znovu přetřásat se svou paní. Už se vzchopil natolik, že prosazuje vlastní vůli; a snad ho v tom může podporovat dotud, dokud úspěch na celé čáře biskupa nepoučí, jak je možné vítězit. Nadešel okamžik vítězství nebo úplné prohry. Právě teď se musí Slope učinit pánem diecéze, nebo se svého místa

vzdát a začít si hledat štěstí jinde. To vše viděl kaplan naprosto jasně. Po tom, co se stalo, není už mezi ním a tou paní možný žádný kompromis. Stačí, aby na její rozkaz jednou z místnosti odešel a biskupa ponechal v jejích spárech, a hned si taky může balit tlumok a biskupským poctám, paní Boldové a signoře Neroni dát sbohem.

A přece to nebylo jen tak prosadit svou, když ho k odchodu vyzvala dáma; ani nadále dělat třetího mezi manželi, když manželka vyslovila přání setkat se s manželem mezi čtyřma očima.

„Pane Slope,“ opakovala, „přeji si být s Jeho Lordstvem o samotě.“

„Jeho Lordstvo mě povolalo v nanejvýš závažné diecézní záležitosti,“ pravil Slope, nejistě pokukuje po doktoru Proudiiem. Cítil, že něco musí s důvěrou nechat i na biskupovi, a zároveň že tu důvěru skládá na žalostně nepravém místě. „Abych od něho v tomto okamžiku odešel, to je obávám se nemožné.“

„Snad se se mnou nechcete dohadovat, vy nevděčníku?“ opáčila ona. „Vaše Lordstvo, budete tak laskav a poprosíte pana Slopa aby se vzdálil?“

Jeho Lordstvo se škrabalo v hlavě, ale nějaký čas nic neříkalo. Víc od něho Slope ani nečekal; tímto způsobem biskup celkem aktivně uplatňoval svá manželská práva.

„Milorde, má se vzdálit pan Slope, nebo se mám vzdálit já?“ pravila dáma.

To byl od paní Proudieové chybný krok. O možnosti toho, že by odešla ona, nemělo padnout ani slovo. Neměla vyslovit myšlenku, že se její rozkaz na vypuzení kaplana Slopa dá řešit i jinak, než že ji biskup okamžitě uposlechne. Biskup si totiž v duchu tu otázku zodpověděl v tom smyslu, že musí-li už jeden z pokoje odejít, může to docela dobře být třeba paní Proudieová. V duchu si to doopravdy říkal; navenek však se jen znovu poškrabal na hlavě a znovu jen palci kroutil mlýnek.

Paní Proudieová kypěla hněvem. Ouvej, ouvej, kdyby jen byla zachovala klid, jako to učinil její sok, byla by jako vždy předtím

slavně zvítězila. Jenže stejně jako jiné hrdinky před ní vzkypěla svatým hněvem a utrpěla pád.

„Vaše Lordstvo,“ zahlaholila „ráčíte mi dát odpověď či nikoli?“

Nakonec biskup přerušil hluboké mlčení a přidal se veřejně na stranu kaplana Slopa. „Ale, má drahá,“ pravil, „já a pan kaplan Slope jsme tuze zaneprázdněni.“

To bylo vše. Nic víc ani nebylo třeba. Pan biskup vytáhl do pole, obstál v prachu a žáru dne, vydržel lýtý nápor nepřítele a zvítězil. Jak lehce se vítězí těm, kdož jen sami sobě zachovají věrnost!

Slope rázem postřehl plný dosah svého zisku a upřel na poraženou dámu pohled, který mu nikdy nezapomněla a nikdy neodpustila. V tom udělal chybu. Měl na ni pohlédnout zkroušeně a okem pokorným a doprošujícím její hněv odvrátit. Měl tím pohledem vyjádřit, že ji za ten svůj úspěch odprošuje a doufá, že mu odpustí, že byl ve službě povinnosti nucen zaujmout takový postoj. Tím snad mohl drobet obměkčit onu pánovitou hrud' a připravit cestu k budoucí dohodě. Slope však mínil vládnout bez dohody. Ach neuvážlivý, nezkušený muži! Což můžeš tu roztřesenou malověrnou oběť dokázat odtrhnout od ženy, která mu vládne? Můžeš snad zařídit, aby byli odloučeni od stolu a lože? Což nejsou ti dva jedno tělo a což tomu nemá taky být i nadále? To je všechno pěkné, že teď držíš své pozice a triumfuješ, zatímco ona je s hanbou vykázána z místnosti; ale copak můžeš být při tom, až se zatáhnou záclony manželského lože, až nasadí onu strašnou přilbu vyřídilky, až chabé zbytky biskupovy srdnatosti zchromí třeba na jeho nočním čepci? Copak se potom dokážeš vetřít, až si manželka bude přát „hovořit s Jeho Lordstvem o samotě?“

Pro tu chvíli však byla páně Slopova vítězosláva úplná, neboť paní Proudiová bez dalšího dohadování místnost opustila a neopomenula za sebou bouchnout dveřmi. Pak následovala mezi novými spojenci důvěrná porada, během níž bylo řečeno mnohé, co kaplana Slopa udivilo, že to říká, a biskupa, že to slyší. A přece to jeden z nich

řekl a druhý bez zlé vůle vyslechl. Nyní se už nedalo nijak okolkovat. Kaplan tedy biskupovi řekl, že svět o něm soudí, že je pod nadvládou své choti; že tím trpí jeho pověst a dobré jméno v diecézi; že určitě zabředne do nesnází, nechá-li paní Proudiovou míchat se do věcí, jež nejsou pro ženské schopnosti vhodné; ba nesvrhne-li ze sebe jho, pod kterým úpí, vyslouží si i opovržení. Biskup byl zprvu jen samé „hm“ a „ehm“ a vypadal, jako když pravdivost toho, co se tam říká, popírá. Nebylo to však popírání sdostatek pádné a záhy ztroskotalo. Brzy pak mlčky uznal své vazalství a slavnostně přislíbil, že s kaplanovou pomocí své jednání změní. Ani kaplan Slope si ve své argumentaci nevedl špatně. Vyložil, jak jej rmoutí, že se musí protivit dámě, jež odjakživa byla jeho ochránkyní, která se ho v tolika směrech přátelsky ujala, ba vlastně biskupa na něj sama upozornila; dnes však, jak prohlásil, je mu nade vše jeho povinnost, zastává místo zvláště důvěrné a panu biskupovi je bezprostředně a bez výhrad osobně oddán. V takovéto situaci po něm svědomí žádá, aby dbal pouze páně biskupových zájmů, a proto prý si dovolil se ozvat.

Biskup jeho ujištění milostivě přijal a víc od něho Slope ani nečekal. Bylo to cosi jako pozlátko na hořkou pilulku, kterou mu Slope byl nucen dát spolknout, a od níž si pan biskup sliboval, že bude méně hořká nežli ta, kterou už tak dlouho bral.

A jako to hodné dítě i „Jeho Lordstvo“ se také vzápětí dočkalo odměny. Dostal pokyn napsat arcibiskupovi další list, že pozvání Jeho Milosti přijímá. Tento list pak kaplan Slope, obezřelejší nežli před ním dáma, osobně odnesl na poštu a vlastnoručně odeslal. Tím zajistil, aby tento akt sebeospravedlnění byl co možná nejvíce *fait accompli*. Biskupa prosil, přemlouval a zastrašoval, aby na místě napsal i panu Hardingovi; jenže biskup, byť na čas osvobozený od ženy, se dosud neporobil kaplanu Slopovi. Řekl, a zřejmě po pravdě, že takovou nabídku nutno učinit určitou úřední formou; že dosud není připraven takovou formální nabídku podepsat; a než tak uči-

ní, raději prý se napřed s panem Hardingem sejde. Ale pan kaplan může aspoň pana Hardinga vyzvat, aby biskupa navštívil. A Slope, ani nějak zklamán tím, čeho zatím dosáhl, šel po svých. Nejprve dal cenný dopis, který nesl v kapse, na poštu a potom se věnoval jinému podnikání, při němž ho musíme sledovat v dalších kapitolách.

Paní Proudiová práskla při odchodu od manžela za sebou dveřmi a tím si alespoň zčásti ulevila, ale za paní Quiverfulovou se hned nevypravila. Ba v prvních chvílích po svém odmrštění měla pocit, že přijmout tu paní znovu je už nad její síly. Musela by se přiznat, že byla poražena, doznat, že jí z hlavy spadl diadém a z ruky vypadlo žezlo. Ne, pošle jí vzkaz se slibem, že jí zítra či pozítří napíše. S tímto odhodláním se uchýlila do své ložnice; tam si to však znovu rozmyslila. Ovzduší onoho hájemství jí trochu vrátilo odvahu a zvýšilo její srdnatost. Jako se Achilles rozehřál při pohledu na svou zbroj, jako se srdce Dona Quijota vzmužilo, jakmile se chopil svého kopí, tak zahořela paní Proudiová touhou po nových vavřínech, sotvaže zahlédla podušku svého chotě. Ne, nepoddá se zoufalství. S tímto odhodláním pak důstojným krokem a s osvěženou tváří sestoupila dolů k paní Quiverfulové.

Výjev, jenž se odehrál v biskupově pracovně, trval déle, než trvalo nám ho vylíčit. Celou rozmluvu jsme patrně ani nezaznamenali. Bud' jak bud', paní Quiverfulová začínala být notně netrpělivá a také jí zatrnulo, že se sedláku Subsoilovi omrzí na ni čekat, když tu se k ní paní Proudiová vrátila. Ach, kdo vylíčí, jak prosebníci bušilo její mateřské srdce, když vzhlížela do tváře oné slovutné paní, aby z ní vyčetla příslib dobrého bydlení a příjmu, pohodlí a zajištění budoucnosti či naopak odsouzení k trvalé a stále se stupňující chudobě. Ubohá matko! Ubohá manželko! Je v ní pro tebe pramálo útěchy!

„Paní Quiverfulová,“ takto ji dost stroze oslovila ta vznešená paní, aniž sama usedla, „zjišťuji, že váš manžel se v této věci choval náramně slabošsky a pošetile.“

Paní Quiverfulová se okamžitě zvedla. Bylo by neúctou zůstat sedět, když paní biskupová stojí! Paní Proudiová ji však vyzvala, ať se jen zase posadí – aby sama mohla stát nad ní a číst jí levity. Obecně se má za urážku, když pán zůstane sedět, zatímco druhý je nucen před ním stát, a máme za to, že stejný zákon platí i pro dámy. Často se to tak posuzuje; máme však chuť poznamenat, že tím se nevyvolá ani polovina pocitu trapnosti a implikované méněcennosti, jako když velikán vysloví přání, aby návštěvník zůstal sedět, a sám hovoří ve stoje. Převeden do lidské řeči znamená takovýto prohrěšek proti taktu asi tolik: „Zdvořilostní pravidla ve světě uznávaná vyžadují, abych vám nabídl místo; když tak neučiním, obviníte mě před světem, že jsem zpupný a nevychovaný; já tedy svět poslechnu, nicméně na stejnou úroveň s vámi se nepostavím. Vy si klidně sedněte, ale já s vámi sedět nebudu. Proto se na mou výzvu posadte a já zůstanu stát a budu na vás mluvit spatra!“

Zrovna tak to mínila říci paní Proudiová; a paní Quiverfulová, ač příliš úzkostiplná a příliš vyplašená, než aby si dovedla takto vyložit plný smysl onoho manévru, nicméně cítila jeho účinek. Cítila se pohoršena a nesvá a pokusila se vstát podruhé.

„Prosím vás, paní Quiverfulová zůstaňte sedět, prosím nevstávejte mi tu! Jak pravím, váš manžel se choval nanejvýš slabošsky a pošetile. Je nemožné, paní Quiverfulová, pomáhat lidem, kteří si nechtějí pomoci sami. Mám vážné obavy, že v téhle věci pro vás už nic nemohu učinit.“

„Ach paní Proudiová – nemluvte tak!“ vyhrkla ta ubožačka a znovu vyskočila.

„Prosím vás, paní Quiverfulová, zůstaňte sedět! Mám vážné obavy, že pro vás v téhle věci nemohu nic učinit. Váš manžel se nanejvýš nevysvětlitelným způsobem svévolně vzdal toho, co jsem byla zmocněna mu nabídnout. Je samozřejmé, že pan biskup od svých duchovních očekává že vědí, co chtějí. Co nakonec udělá – pro co se nakonec rozhodneme – to vám neřeknu. Jelikož vím, jak velkou máte rodinu –“

„Čtrnáct dětí, paní Proudieová, čtrnáct jich je! A sotva co jíst – sotva co jíst! Tvrdý úděl pro děti duchovního, tvrdý úděl pro člověka, který odjakživa poctivě plní své povinnosti.“ Ani slova o sobě; ale po hrubých velkých skráních, na nichž zanechal své stopy prach srpnové silnice, proudem kanuly slzy.

Paní Proudieová nebyla na těchto stránkách zobrazena jako dáma příjemná či přívětivá. Nesnažili jsme nijak zvlášť ovlivnit čtenáře v její prospěch. Je totiž stanoveno, že v každém románě musí být mužský a ženský anděl a mužský a ženský ďábel. Předpokládá-li se, že toto pravidlo se v našem příběhu dodržuje, pak je třeba mít za to, že paní Proudieové přiřkl osud úděl té druhé postavy. Jenže ona nebyla jen a jen ďáblíce. Uvnitř vyztuženého živůtku bylo srdce, i když asi nepřliš velikých rozměrů a nikoli snadno přístupné. Paní Quiverfulová si však k němu přístup získala a paní Proudieová se ukázala jako žena. Zda za to mohlo těch čtrnáct dětí žijících pravděpodobně o suchém chlebě a dost možná s holými zády nebo úctyhodnost otcova povolání či snad ten matčin od prachu a slz umouněný obličej, to si netroufáme říci. Ale paní Proudieová byla dojata.

Nedala to najevo tak, jak by to asi daly najevo jiné ženy. Nenabídla paní Quiverfulové kolínskou ani jí nedala přinést sklenici vína. Nezavedla ji k toaletnímu stolku ani ji nevybídla, aby použila kartáče a hřebeny, ručníky a vodu. Žádné nicotné útěšné průpovídky jí nešeptala ani ji nechlácholila vlídnými slovy. Paní Quiverfulové by se byla takovými něžnůstkami zavděčila zrovna tak jako každé jiné paní na zemi. Nic takového se však nedělo. Místo toho paní Proudieová pouze pleskla jednou rukou o druhou a prohlásila – nezaklela při tom, neboť jako dáma a navíc sobotnice si klení nemohla dovolit – ale zapřísáhla se, že „to tak nenechá“.

Mínila tím, že nedopustí, aby proradností kaplana Slopa a slabostí jejího manžela byl farář Quiverful o příslibené místo ošizen. Význam těchto slov paní Quiverfulové velmi záhy objasnila.

„Proč jen byl váš manžel tak pošetilý,“ to už sestoupila ze svého vysokého koně a důvěrně si k své návštěvnici přisedla, „a tomu člověku sedl na vějičku? Nebýt tak bezmezně pošetilý, nic vám nemohlo v stěhování do chudobince zabránit.“

Nebohá paní Quiverfulová měla sice sama dosti dobrou vyřídilku a dokázala manžela z očí do očí obvinít z měkkosti a snad ani před dětmi o něm vždy nehovořila s náležitou úctou. Hrozně se jí však zajídalo, že ho osočují jiní. I jala se ho omlouvat a vysvětlovat, že kaplana Slopa samozřejmě pokládal za emisaře samotné paní Proudieové; že se mělo za to, že je pan kaplan Slope její zvláště dobrý přítel; a že by tedy pan Quiverful nejednal s patřičnou úctou k ní, kdyby si byl troufl o paně kaplanových slovech pochybovat.

Takto obměkčena, paní Proudieová opětovně prohlásila, že „to tak nenechá,“ a nakonec poslala paní Quiverfulovou domů s ujištěním, že na jmenování pana Quiverfula se bude trvat s veškerou vehemencí, jak jen to rozsah její moci a vlivu v biskupském paláci dovolí. Výraz „trvat“ pak ještě opakovala a tu jí před očima vyvstal obraz biskupa v nočním čepci. Tehdy sevřela rty a mírně potřásla hlavou. Ach, moji ctižádostiví pastoři, duchovní, jejichž sluchu jsou slova *nolo episcopari* z nejsladších, kdo z vás by chtěl dělat biskupa za takovýchto podmínek?

Paní Quiverfulová se svezla domů sedlákovým vozem, věru nikoli s lehkým srdcem, ale aspoň s pocitem, že učinila dobře, že se na tu návštěvu vypravila.

27

Milostná scéna

Jak jsme již řekli, kaplan Slope odešel z paláce s pocitem značné vítězoslávy. Ne že by si myslel, že tím jeho trampoty skončily. Nic takového si nenamlouval, ale měl pocit, že svůj první tah učinil dobře, tak dobře, jak jen to figurky na šachovnici dovolovaly, a že si nemá co vyčítat. Nejprve dal na poštu list arcibiskupovi, a zajistiv si toto, jal se těžit ze získané výhody. Být paní Boldová doma, byl by ji navštívil; věděl však, že je v Plumsteadu, a tak jí napsal následující dopis. Byl to bohdá počátek celé řady psaníček.

Milá paní Boldová!

Zajisté dokonale pochopíte, že v současné době si nemohu dopisovat s Vaším panem otcem. Ze srdce toho želím a doufám, že není daleko den, kdy se mlhy rozplynou a budeme se moci přátelit. Nemohu si však odepřít potěšení zaslat Vám těchto pár řádek s ujištěním, že pan Q. se dnes v mé přítomnosti vzdal veškerých nároků na správcovství chudobince, jež si snad kdy činil, a že pan biskup mě ubezpečil, že je hodlá nabídnouti Vašemu ctěnému panu otcí.

Vyříd'te mu prosím mé uctivé poručení a požádejte ho – neboť mám za to, že je na návštěvě spolu s Vámi – aby buď ve středu nebo ve čtvrtek mezi desátou a jednou hodinou ráčil pana biskupa navštívit. *Je to na páně biskupovo přání.* Pokud mi laskavě sdělíte, který den a hodina bude panu Hardingovi vyhovovati, zařídím, aby služebnictvo obdrželo příkazy a ne-prodleně jej uvedlo. Víc bych snad už ani říkat neměl – nicméně Vás prosím, vysvětlíte panu otcí, že mezi ním a Jeho Milostí se vůbec nebude přetřásati nic, co by jakkoliv souviselo s tím,

jak si sám přeje svůj úřad vykonávati. Osobně jsem přesvědčen, že ten by žádný duchovní nedokázal zastávati k větší spokojenosti, než jak jej v minulosti zastával a v budoucnu opět bude zastávati on.

Při našem předešlém setkání jsem já byl nediskrétní a příliš nedočkavý, uváží-li se, jaký je mezi Vaším panem otcem a mnou věkový rozdíl. Doufám, že tentokrát mé ospravedlnění neodmítne. Rovněž neustále doufám, že s Vaší pomocí a laskavým bohu libým přičiněním se dožijeme dne, kdy k oné starobylé nadaci připojíme nedělní školu, která s Boží milostí a pomocí bude pro chudé zdejšího města požehnáním.

Jistě ihned poznáte, že tento list je důvěrný. Důvěrný je samozřejmě svým obsahem. Zrovna tak samozřejmě je i pro oči Vašeho otce, pokud uznáte za vhodné mu jej ukázati.

Doufám, že můj miloučký malý kamarád Honzíček si stále vede zdatně – drahoušek malinký! Ještě stále tak nešetrně útočí na ty překrásné dlouhé hedvábné kadeře?

Mohu Vás ujistiti, že Vaším přátelům v Barchesteru se po Vás tuze stýská, bylo by však kruté nepřáti Vám Váš pobyt mezi luhy a květy za tohoto vpravdě dusného počasí.

S nejoddanější poklonou a poručením zůstávám, milá paní Boldová, vždy nanejvýš upřímně Váš

OBADIÁŠ SLOPE

Nuže tento dopis jako celek a vzhledem k tomu, že si kaplan Slope přál navázat s Eleonorou značně důvěrnou známost, by nebyl býval špatný, nebýt oné narážky na kadeře. Pánové přece nepíší dámám o jejich kadeřích, pokud se s nimi neznají opravdu velmi důvěrně. Že by si však toto kaplan Slope uvědomil, to se od něho čekat nedalo. Byl by rád do dopisu vložil trochu něhy, přece však to pokládal za neprozřetelné, poněvadž byl přesvědčen, že Eleonora dopis ukáže panu Hardingovi. Byl by si vymínil, že to má být list přísně soukro-

mý a že ho nemá spatřit nikdo, leda Eleonora, cítil však, že ta jeho příkazu neuposlechne. Proto svůj milostný žár ukrotil, nepodepsal se „Váš milující“ a místo toho se spokojil s onou poklonou kadeřím.

Když pak list dopsal, zanesl jej do domu paní Boldové, a zvěděv od služebné, že ještě týž den odpoledne se bude do Plumsteadu leccos posílat, svěřil jej s četnými příkazy jejím rukám.

My nyní budeme kaplana Slopa sledovat a strávíme s ním zbytek dne a k jeho psaní a k tomu, jak povážlivý osud je potkal, se vrátíme v následující kapitole.

V jedné staré písni se nám stran namlouvání dostává velmi dobré rady:

„Je dobře skoncovat se starou, než si něco začneš s novou láskou.“

Kaplan Slope moudrost této životní zásady neznal a tak se po napsání dopisu paní Boldové vydal na návštěvu k signoře Neroni. Ba věru těžko říci, která u něho byla ta láska stará a která nová, neboť Slope se do obou zamiloval takřka současně. Patrně nepokládal za nemístné mít dvě želízka v ohni. Jenže dvě tětiny na Amorově luku bývají pro toho, v jehož jméně mají být šípy vystřeleny, vždycky nebezpečné. Člověk má být pamětliv toho, že mezi dvěma stoličkami může taky dosednout na zem.

Leč po pravdě řečeno o paní Boldovou se Slope ucházel, jsa poslušen svých lepších pudů, a za signorou Neroni ho táhly ty horší. Kdyby byl získal vdovu a ukazoval se s ní, nemohl mu žádný nic vyčítat. Ty, můj čtenáři, i já a další Eleonořini přátelé bychom byli zvěstí, že ji dobyt, neskonale zhnuseni a zklamáni; ale zlobili bychom se na Eleonoru, nikoli na Slopa. Pan biskup i paní biskupová, děkan s kapitulou ani valná hromada diecézního duchovenstva by na takovém svazku nemohli nalézt nic nepřístojného. Ani samo shromáždění, onen záhadný a mocný synod, nebylo by na něm mohlo najít nic závadného. To, že se zmocnil tisíce liber ročně a k tomu pohledné ženy, by hlasu okouzlujícího kazatele nikterak neuškodilo ani nijak neumenšilo dvornost a zbožnost onoho vzorného duchovního.

Nedalo se však čekat, že takového rázu bude jeho jednání vůči signoře Neroni. Předně věděl, že její muž ještě žije, a nemohl si ji tudíž namlouvat čestně. Navíc neměla ničeho, co by ji jeho počestnému namlouvání, být takové namlouvání možné, doporučovalo. Nejenže byla bez věna, ale zároveň jí její nehoda vzala schopnost k tomu, aby si ji muž, jenž potřebuje platnou družku, vyvolil za manželku. Slope si uvědomoval, že je signora bezmocný, beznadějný mrzák.

Jenže Slope si neuměl pomoci. Věděl, že nedobře činí, když svůj čas věnuje zadnímu salónu ve vile doktora Stanhopa. Věděl, že to, co se tam dalo, by jej, kdyby se to rozneslo, u paní Boldové naprosto znemožnilo. Věděl, že co nevidět se mu na paty pověsí pomluvy a mezi černými kabáty Barchesteru rozšíří zvěsti, přehnané zvěsti o tom, jaké vzdechy té dámě vlévá do ouška. Věděl, že jedná proti uznávaným zásadám svého života, proti oněm zákonům jednání, jejichž pomocí se doufal domoci mnohem většího úspěchu. Ale jak již řečeno, nemohl si pomoci. Vášeň, poprvé v životě ho přemohla vášeň.

Pokud jde o signoru, tu nelze nijak takto hájit, neboť, po pravdě řečeno, o Slopa nestála o nic víc než o těch dvacet jiných, co jí leželi u nohou před ním. Jeho hold přijímala ochotně, ba přímo hltavě. Pro ni byl Slope ta nejznamenitější moucha, jakou jí do té doby Barchester nabídl; a signora, to byl mocný pavouk, jenž spřádá báječné pavučiny a bez chytání much vlastně ani nemohl žít. V tomto směru měla bohapustý vkus, poněvadž jakmile své oběti chytila, přestaly ji bavit. Nemohla je spolknout manželsky, jako to činí pavoučí slečny, jejichž pavučiny bývají nejčastěji dílem jejich matinek. Nemohla je pozřít ani nějakou eskapádou méně legitimního rázu. Aby s milencem utekla, z toho jí její neblahý neduh předem vylučoval. Uprchnout s dámou, která k zvednutí pohovky potřebuje tři sloužící, to prostě nešlo.

Signora Neroni nebyla otrokem žádné vášně. Svůj lásky čas měla za sebou. Ze svého srdce, pokud kdy nějaké měla, se vydala

za mlada, ve věku, kdy kaplan Slope dumal o druhé knize Euklidově a o svém nezaplaceném účtu v kolejním refektáři. Věkem byla dáma mladší než pán; zato v citech, ve znalostech věcí milostných, byl nepoměrně mladší on. Ona potřebovala, aby jí u nohou ležel nějaký muž. To byl jediný obvyklý vzruch v jejím životě. Kochala se mocí, kterou jí toto dávalo; bylo to už jediné, co živilo její ctižádost; před sestrou se honosila, že dokáže poplést hlavu každému muži, a sestra, stejně málo obdařená ženským jemnocitem jako ona, se dobrácky domnívala, že je jen spravedlivé, aby se ubohé postižené, již jsou normální radosti života odepřeny, takového povyražení dostávalo.

Slope byl šíleně zamilován, ale sotva si to uvědomoval. Signora ho napíchla na rožeň, jako kluk napíchne na korek chrousta, aby se při otáčení mohla kochat jeho mukami. A dobře si uvědomovala, co dělá.

Slope se všemožně vyšňořil, jak jen se může ozdobit duchovní na ranní návštěvu – vzal si čistý nákrčník, čistý kapesník, nové rukavičky a nikoli nadarmo se i drobet navoněl – a kolem třetí hodiny se objevil u vchodu doktorovy rezidence. Touto dobou bývala signora takřka vždy v zadním salónu sama. Matka dosud nesestoupila do přízemí. Doktor dlel stranou ve svém pokoji. Bertie nebyl doma a Charlota, přišel-li někdo zvlášť za sestrou, vždy alespoň z pokoje odešla. Tak si představovala, co to znamená být milosrdná a sesterská.

Slope se dle svého zvyku ptal po panu doktoru Stanhopovi a sluha mu dle svého zvyku sdělil, že signora je v salóně.

I vypravil se nahoru. Jako vždy ji zastihl, jak leží na pohovce, před sebou francouzskou knihu a na stole překrásné vykládané psací desky. V okamžiku, kdy vstoupil, zrovna psala.

„Ach milý příteli,“ pravila, podávajíc mu přes desky levou ruku, „dnes jsem vás nečekala, tak vám zrovna píši –“

Slope vzal tu hebkou krásnou něžnou ručku do své – a neskonale hebká a krásná a něžná to byla ručka – sklonil nad ni obrovitou svou rusou hlavu a políbil ji. Byl to pohled pro bohy, počín hodný zaznamenání, a pokud by to malíř dokázal, výjev k zachycení na plátně. Slope byl veliký, neohrabaný a těžkopádný, a jelikož do svého namlouvání vkládal celé srdce, nebyl ve své kůži. Dáma byla, jak jsme již řekli, krásná a útlá a všechno na ní bylo jemné a vybrané; její ruka v jeho byla jako růže mezi karotkami, a když ji líbal, vypadal asi tak jako kráva, která našla takovou růži v žrádle. Ona byla půvabná jako ležící bohyně a navíc stejně klidná, jak asi byla Venuše, když si namlouvala Adonise.

Ach, že se takový půvab a taková spanilost vůbec sklonily k tomu, aby se vyplýtvaly na takovou činnost!

„Zrovna vám píši,“ pravila, „ale teď může má škrabanice putovat do koše“ a zvedla ze stolu list dopisního papíru se zlatou ořízkou, jako by se jej chystala roztrhnout.

„To věru nebude!“ A Slope na ten milostný dopis položil přes pět kil masa a krve. „Nic z toho, co píšete pro mé oči, signoro, nebude takto znesvěceno.“ Načež list zvedl, zamíchal ho mezi mrkve a pásl se na něm a jal se ho číst.

„Proboha! Pane Slope,“ zvolala, „snad mi nechcete namluvit, že si všechny ty žvásty, co vám píšu, schováváte. Většinou totiž nevím, co píšu, nebo když ano, tak vím, že to patří jen do ohně. Doufám, že nemáte ten ošklivý zlozvyk dopisy schovávat.“

„Rozhodně je nehážu do koše. Je-li jim souzeno zhynout, pak hynou důstojně a jsou spáleny na hranici jako kdysi Dido.“

„A aby se podobenství náležitě doplnilo, tak je ovšem probodne ocelovým perem. Podle mě byla paní Dido ze všech paní, které znám, ta nejnerozumnější. Proč se nechovala jako Kleopatra? Proč nenechala vyplout své lodi a netrvala na tom, že pojede s ním? Nejdřív neunesla ztrátu země, kterou získala podvodem; a potom neunesla ztrátu milence. A tak přišla o obojí – padla, jak se říká,

mezi dvě stoličky. Pane Slope, nikdy v životě nemíchejte lásku a kšeft!“

Slope zrudl až po oči a přes kropenaté čelo až po kořínky vlasů. Došlo mu, že signora ví vše o jeho záměrech s paní Boldovou. Jeho svědomí mu říkalo, že je odhalen. Má být nad ním vyřčen soud; co nevidět bude za svou dvojakost potrestán a to rozkošné stvoření tady před ním ho odmrští. Nebožák! Sotva tušil, že kdyby signora znala, co všechno s paní Boldovou obmýšlí, byla by se ještě víc bavila. Mít kaplana u nohou, ukojit vlastní nevěru takto podaným důkazem, jak málo náboženství vlastně zmůže, když neudrží na uzdě ani vášně nábožného muže; to bylo sice příjemné, ještě větším zadostiučiněním by však pro ni bylo, kdyby se dopídila, že svou oběť zároveň láká pryč od jiné ženy, jejíž láska, kdyby si ji dovedl získat, by byla v každém směru blahodárná a prospěšná.

Pronikavým instinktem takové ženě vlastním signora skutečně odhalila, že Slope má za lubem se s paní Boldovou oženit, ale při narážce na Didonu ji to zrovna nenapadlo. Z toho, jak její milenec zrudl, rázem postřehla, co má na mysli, a neopomenula toho využít.

Podívala se mu přímo do očí, nikoli hněvivě ani s úsměvem, nýbrž pohledem upřeným a podmanivým; a potom zvedla prst a lehce pokyvujíc hlavou, řekla:

„Nikdy v životě nemíchejte lásku a kšeft. Bud' se držte svého pevného města zboží, nebo následujte svou lásku jako pravý muž. Jakživ však nezkoušejte obojí. Učiníte-li tak, pak určitě zemřete se zlomeným srdcem jako ta nebohá Dido. Co to u vás, pane Slope, bude, láska nebo peníze?“

Tentokrát neměl Slope tak pohotovou patetickou odpověď, jako obvykle míval připravené ony dojemné epizody ve svých improvizovaných kázáních. Cítil, že by měl říci něco velmi pěkného, něco, co by zároveň odčinilo špatný dojem, který u své milenky vyvolal. Nějak ale nevěděl, jak přesně do toho.

„Láska,“ pravil, „opravdová podmanivá láska, to musí být nejsilnější vášně, jakou muž vůbec dovede pocítit; ta musí řídit veškerá ostatní přání a veškeré jiné snažení odsunout stranou. Mne však láska nikdy takto neopanuje, pokud nebude opětována,“ a přitom vrhl na signoru něžný pohled, jímž mínil odčinit všechny nedostatky svého proslovu.

„Dejte na mou radu,“ řekla mu. „Lásku pusťte z hlavy! Koneckonců co je to láska? Sen na několik týdnů. Víc radosti vám nedá. A pomstí se vám celoživotním zklamáním. Kdopak kdy měl v pravé lásce úspěch? Úspěch v lásce ukazuje, že je to láska falešná. Pravá láska je vždy beznadějná a tragická. Julie milovala, Haidi milovala, Dido milovala a co z toho vzešlo? Troilus miloval a přestal být mužem.“

„Troilus miloval a byl podveden,“ namítl mužnější kaplan. „Chlap může milovat a nemusí být zrovna Troilus. Všechny ženy taky nejsou Kresidy.“

„Ne; všechny ženy nejsou Kresidy. Faleš nebývá vždy na straně ženy. Imogena byla věrná, ale jaké se jí dostalo odměny? Její pán se domníval, že je milenkou prvního muže, který se k ní v jeho nepřítomnosti přiblížil. Desdemona byla věrná a byla zardoušena. Ofélie byla věrná a zešílela. V lásce není žádné štěstí, leda na konci anglického románu. Zato v bohatství, penězích, staveních, polnostech, v movitostech, v dobrých věcech tohoto světa, ano, v těch je něco hmatatelného, něco, co lze uchovat a čeho lze užívat.“

„To nikoli,“ namítl Slope. Cítil povinnost se proti tak neortodoxnímu učení ohradit. „Bohatství vezdejšího světa nikomu štěstí nepřináší.“

„A co přinese štěstí vám – ano, vám?“ Zvedla se a přes stůl se na něj obořila. „V čem hledáte štěstí vy? Neříkejte, že vy žádné nehledáte. Nebudu vám to věřit. Právě takovým hledáním stráví každá lidská bytost celý svůj život.“

„A vždycky to bývá hledání marné,“ odtušil Slope. „Hledáme štěstí zde na zemi, zatímco bychom se měli spokojit nadějí, že se ho dočkáme na nebesích.“

„Ale jděte! Vždyť kázete učení, o kterém víte, že v ně sám nevěříte! Tak to děláte všichni. Jestliže víte, že žádné vezdejší štěstí neexistuje, proč toužíte stát se biskupem či děkanem? Pročpak usilujete o polnosti a důchody?“

„Mám přirozenou lidskou ctižádost.“

„Ovšemže máte, a taky přirozené vášně. A proto tvrdím, že v učení, jež kázete, sám nevěříte. Svatý Pavel byl nadšenec. Ten věřil tak, že jeho ctižádost a jeho vášně nebyly v rozporu s jeho vírou. Zrovna tak věří orientální fanatik, který polovinu života tráví vztyčen na sloupu. Osobně nevěřím v žádnou víru, která se neprojevuje vnějšími znaky. Žádné kázání, podle něhož ve vlastním životě sám kazatel nejedná, nebudu mít za upřímné.“

Slope byl vylekán a zděšen, ale nebyl schopen odpovědět. Jak by taky mohl vstát a kázat Mistrovo učení, když je zde zrovna za posláním ďáblovým? Bylť totiž opravdovým věřícím. Nebýt jím, nic by si z toho nedělal. Skoro všeho by se odvážil, ale zahrávat si se slovem Páně netroufal. Signora toto vše chápala a náramně se bavila, když viděla, jak se ten její chroust na špendlíku kroutí.

„Takovéto dohadování nesmírně baví váš důvtip, ale nevkládáte do něho srdce ani rozum.“

„Mé srdce!“ zvolala. „Představujete-li si, že v sobě něco takového mám, pak vůbec nechápete, jaké zásady utvářely mou bytost.“ V tom, co signora říkala, bylo koneckonců málo falše. Nechal-li se Slope vodit za nos, byla to jeho věc. Ona o sobě hovořila navýsost otevřeně.

Stále ještě před ní jako jakási palisáda proti nepříteli stál její stolek s psací slohou. Jako vždy seděla natolik zpřímá, jak jen mohla, a on si k pohovce přinesl křeslo, takže je od sebe dělil toliko roh stolku. Náhodou zrovna spočívala na stolku její ruka a Slope na ni při své odpovědi teď položil svou.

„Vy že nemáte žádné srdce!“ pravil. „To proti sobě vznášíte těžké obvinění a já nemohu říci, že byste jím byla vinna –“

Ruku odtáhla, ne však prudce a hněvivě, jako by ji jeho dotek urážel, nýbrž jemně a pozvolna.

„Nesoudil jste mě, tak nejste vůbec kompetentní vynášet rozsudek,“ odvětila. „Ne, neříkejte, že se k tomu chystáte; sám víte, že nic takového nezamýšlíte; a já vlastně taky ne. A vy své sliby přeneste tam, kde vám z nich kyne něco podstatnějšího nežli honba za takovou přízračnou a děsivou láskou, jako je ta má –“

„Vaše láska by stačila ukojit sen mocného vladaře,“ řekl Slope, aniž mu bylo zcela jasno, co tím míní.

„Třeba arcibiskupa, pane Slope, ne?“ Chudák Slope! Chovala se k němu nadmíru krutě. Při této narážce na jeho povolání se na tom svém korku znova otočil. Přesto se pokusil o úsměv a mírně jí vyčetl, že žertuje o věci, která pro něj, jak řekl, má životně důležitý dosah.

„Ach, jak nás vy muži balamutíte,“ odpověděla mu. „Jaké z nás děláte bulíky, když vás necháme; ze všech mužů právě vy duchovní nejlíp ovládáte ty své medové řečičky. Ted' se mi, pane Slope, podívejte do očí, směle a otevřeně!“

Slope na ni vskutku upřel unylý zamilovaný pohled a přitom se znovu pokusil vzít její ruku do své.

„Vyzvala jsem vás, pane Slope, abyste na mě pohlédl směle; svou smělost však omezte jen na oči!“

„Ach Madelino!“ vzdychl.

„Ano, jmenuji se Madelina,“ pravila ona „ale žádný mimo mou vlastní rodinu mi tak obvykle neříká. Tak mi ted' pohlédněte do očí, pane Slope! Mám to chápat tak, že mi tu říkáte, že mě milujete?“

Nic takového jakživ předtím Slope neřekl. Pokud za ní šel s vůbec nějakým hotovým plánem, pak měl v úmyslu ucházet se o její přízeň, aniž by učinil jakékoliv takové prohlášení. Aby svou lásku popřel, to ted' však bylo naprosto nemožné. Nic mu tedy nezbylo, než aby jako smyslů zbavený padl u pohovky na kolena a přísahal, že ji doopravdy miluje, a to láskou nadpozemskou.

Signora přijala ono ujištění s tuze mírným rozechvěním a bez zjevného úžasu. „A teď mi odpovězte na další otázku,“ pravila, „kdypak si budete brát mou milou přítelkyni Eleonoru Boldovou?“

Nebohý Slope se otáčel na prutu v smrtelné trýzni. Velmi těžko mohl ve své nynější situaci vědět, jakou jí má dát odpověď. Ale když neodpoví, sám se naprosto určitě odsoudí. To může klidně přiznat, že obvinění, proti němu vznesené, je pravdivé.

„A proč mě viníte z takové licoměrnosti?“ vyhrkl.

„Z licoměrnosti? Slovo licoměrnost tu nepadlo. Z ničeho vás neviním, ani vinit nehodlám. Předem mnou se prosím neobhajujte! Přísaháte, že jste oddán mé kráse, a přitom máte před sňatkem s jinou. Já tohle беру jako určitou poklonu. To před paní Boldovou se musíte hájit. A to vám asi nepůjde jen tak; pokud jí to ovšem nedokážete zatajit. Vy duchovní se vyznáte líp než jiní muži.“

„Signoro, já jsem vám vyznal lásku a vy se mi vysmíváte.“

„Já že se vám vysmívám? Bůh mu žehnej; co by nechtěl! Tak podívejte; dejte si na čas a odpovězte mi na tuto otázku – tentokrát nikoli bez rozmyšlení, nýbrž bez chvatu a po zralé úvaze – nehodláte si paní Boldovou vzít?“

„Ne, nehodlám.“ A ještě to říkal a už na ženu, kterou musel nevýslovně milovat, málem nevýslovně zanevřel.

„Ale jste jedním z jejích ctitelů?“

„To nejsem,“ řekl Slope, jemuž se výraz ctitel obzvlášť zajídal. S tím však signora předem počítala.

„To se dívím,“ pravila. „Copak ji neobdivujete? V mých očích je to dokonalá anglická kráska. A k tomu je bohatá. Byla bych si myslela, že pro vás by právě taková žena mohla být přitažlivá. Poslyšte, pane kaplane, v téhle věci dejte na mou radu. Tu půvabnou vdovu si vezměte! Bude vašim dětem dobrou matkou a na faře znamenitou hospodyní.“

„Ach signoro, jak můžete být tak krutá?“

„Jaká krutá,“ řekla už nikoli laškovně, ale výrazně vážným tónem, „copak je tohle krutost?“

„Jak mohu milovat jinou, když mé srdce náleží jen vám?“

„Kdyby tohle byla krutost, pane Slope, co byste o mně řekl, kdybych prohlásila, že vaši lásku opětuji? Co byste si pomyslel, kdybych si vás zavázala i mileneckou přísahou, že budete u této pohovky dennodenně konat pokání? Co mohu já muži dát oplátkou za jeho lásku? Ach, drahý příteli, vy si neuvědomujete, jak krutě mě osud postihl.“

Slope nebyl celý ten čas na kolenou. Po vyznání lásky se z nich zvedl tak rychle, jak jen to ve svém novém postavení pokládal za únosné, a teď tam stál opřen o hřbet svého křesla. Tento výlev něhy ze signoriny strany jej dočista zavalil a v tu chvíli cítil, že kvůli tomu, aby si byl jist láskou té spanilé bytosti, třebaže je zmrzačená, chromá a už vdaná, by dovedl obětovat všechno.

„A nemohu snad s vaším údělem sympatizovat?“ Nohou odstrčil stolec a přisedl si k ní na pohovku.

„Od sympatie je blízko k soucitu,“ opáčila. „Jsem sice mrzák, ale budete-li mě litovat, tak vás s opovržením odmítnu!“

„Ach, Madelino, chci milovat jen vás.“ A opět uchopil její ruku a div ji samými polibky nesnědl. Tentokrát mu ruku neodtáhla, nýbrž klidně seděla, jak ji líbal, a hleděla na něj svýma velikýma očima, zrovna tak, jak by hleděl veliký pavouk na velikou mouchu, která zcela bezpečně uvázla v pavučině.

„A co kdyby do Barchesteru přijel signor Neroni?“ otázala se. „Byl byste ochoten se s ním seznámit?“

„Signor Neroni!“ zhrozil se.

„Představil byste ho panu biskupovi a paní Proudiové a milost-slečinkám?“ Znovu se uchýlila k tomu děsnému tázavému tónu, který Slope z duše nenáviděl.

„A proč se na to ptáte?“

„Protože je třeba, abyste věděl, že jakýsi signor Neroni existuje. Na to jste zřejmě zapomněl.“

„Kdybych se domníval, že si ten ničema uchoval jedinou částechku lásky, již nikdy nebyl hoden, raději bych zemřel, než bych vás obtěžoval povídáním o svých citech! Být pánem vašeho srdce váš manžel, i tehdy bych vás asi miloval; ale jakživa byste se o tom nedověděla.“

„Už zas to mé srdce! Co to povídáte? A vy si tedy myslíte, není-li manžel pánem srdce své ženy, že nemá právo na její věrnost; přestane-li manželka milovat, může také přestat být věrná? Takové učení hlásáte vy jako duchovní anglikánské církve?“

Slope v nitru tvrdě zápolil, aby odvrhl poskvrnu, již, jak cítil, hanobí svou duši. Snažil se od zlověstné sirény, jež ho očarovala, odpoutat. Ale nedařilo se mu to. Svobodné srdce si neudržel. Od lásky k této spanilé bytosti čekal úchvatnou radost a už nyní zjišťoval, že mu přináší málo jiného než zklamání a výčitky. Narazil na plod Mrtvého moře, který byl na pohled tak něžný a rozkošný, avšak na chuť tak hořký a odporný. Přiložil to granátové jablko k ústům a ono se mu mezi zuby změnilo v popel. A přece se nedokázal odtrhnout. Věděl – nemohl nevědět – že se mu pošklebuje, že se jeho lásce vysmívá a tupí slabost jeho náboženství. Jenže jeho zbožňování mu napolo trpěla a to poloviční svolení natolik živilo jeho žár, že ani celý pramen jeho zbožnosti jej nestačil uhasit. Začínal být surový, popuzený a mstivý. Rozvažoval, jak by na ni zahartusil, jak by ji ťal nějakým úštipkem tak, jako její úštipky ťaly jeho. Jak tam tak před ní na okamžik mlčky stál, napadlo ho, že, chce-li jejího ducha zkrotit, musí sám být ještě pyšnější nežli ona; že chce-li ji mít u nohou žadonící o jeho lásku, pak mu přináleží dobýt ji lhostejností. To vše mu běželo hlavou. Co se mrtvé litery týče, věděl – anebo aspoň si myslel, že to ví – jak se má žena krotit. Když se však pokusil svou taktiku uplatnit, ztroskotl jako malý kluk. Jakoupak šanci má ve veškerém obcování mezi mužem a ženou mrtvá litera proti zku-

šenosti? Slope miloval zuřivě, šíleně a opravdově; hru lásky však nikdy v životě nehrál. Signora nemilovala vůbec, ale každý tah na šachovnici ovládala. Jako by se Philidor utkával se školákem. Tak ho urážela dál a on si to dál nechal líbit.

„Za lásku obětoval svět!“ odpověděla na jeho další mdlé vyznání jeho vášně, „jak často už tohle bylo řečeno a vždy stejně falešně!“

„Falešně?“ ohradil se. „Říkáte, že já jsem k vám falešný? Říkáte, že má láska není pravá?“

„Falešná? Ovšemže je falešná, falešná jako sám otec falše, pokud faleš vůbec potřebuje zploditele a od počátku světa se neplodí sama. Vy že jste hotov obětovat za lásku svět? No tak se podívejme, co chcete obětovat. O svatební sliby vůbec nestojím. Ten ničema – tak jste ho myslím ráčil nazvat –, jemuž jsem přísahala věrnou lásku a poslušnost, je tak podlý, že na něj nelze myslit jinak než s odporem a hnusem. V poradní síni svého srdce jsem se s ním rozvedla. Pro mne to má stejnou platnost, jako kdyby se byli letití soudní páni celé měsíce pásli na detailech jeho zhýralého života. Co tomu řekne svět, je mi úplně jedno. Budete vy zrovna tak otevřený? Odvedete si mě domů jako svou ženu? Budete mě zvat paní Slopovou před biskupem, děkanem a prebendáři?“ Ten bídný trýzněný ubožák tam stál mlčky, nevěda co říci. „Jakže? Vy to neuděláte? Tak mi povězte, kterou to část světa jste ochoten za mé půvaby obětovat!“

„Kdybyste byla volná, odvedl bych si vás k sobě domů hned zítra a žádné větší výsady bych si nepřál!“

„Ale já jsem volná,“ opáčila a ve svém zaujetí div nevstala. Na její předstírané úctě k jejímu duchovenskému ctiteli nebylo sice zbla pravdy, ale v tom, jak výsměšně a satiricky mluvila o lásce a manželství vůbec, byla příměs opravdového citu. „Já jsem volná; volná jako pták. Tak co? Chcete si mě vzít takovou, jaká jsem? Ať je tedy po vašem; obětujte svět a ukažte se jako pravý muž!“

Tehdy ji měl Slope vzít za slovo. Byla by ucouvla a on mohl z té nabídky plně těžit. Ale neučinil to. Místo toho tam stál úžasem

zkoprnlý, prsty si pročesával splihlé rusé vlasy a zahleděn do její oživené tváře si pomyslí, že její čarovná krása je před jeho žasnoucími zraky stále podivuhodnější. „Hahaha!“, hlasitě se zasmála. „Podívejte se, pane Slope; že chcete obětovat svět, to už neříkejte! Lidé nad jedenadvacet nemají o něčem takovém ani snít. Já a vy, zůstal-li v nás vůbec aspoň kal nějaké lásky a zbylo-li nám v srdci vůbec nějaké milostné zanícení, bychom měli se svými zdroji líc hospodařit. Už nejsme nejmladší. Svět je moc pěkná věc. Rozhodně aspoň ten váš. Vy můžete získat kdekerou tučnou faru a případně se těšit i z biskupského stolce. Tak se přiznejte; po zralé úvaze byste přece takové věci neobětoval za chromou paní.“

Na toto jí odpovědět opravdu nemohl. Měl-li si zachovat aspoň trochu důstojnosti, cítil, že musí mlčet.

„No tak,“ pravila – „nehrejte si se mnou na schovávanou a ne- zlobte se, že tu otevřeně říkám některé osvědčené pravdy. No tak, řekněte, že mi odpouštíte! Či už nemáme být přáteli?“ A znova mu nabídla svou ruku.

Usedl na křeslo vedle ní, podávanou ruku uchopil a sklonil se nad ní.

„No tak,“ usmála se na něj svým nejsladším, nejnežnějším úsměvem – aby mu odolal, musel by být muž obrněn trojnásobným ocelovým krúnýřem, „no tak, zpečetěte na ní, že mi odpouštíte,“ a zvedla ruku k jeho tváři. Znovu a znovu ji zlíbal a sklonil se nad ní, jako by milodar odpuštění toužil rozšířit mimo nabídnutou ruku. Ona však stačila jeho žár ukrotit. Milenci, který se nechá tak lehce svádět, musí rozhodně stačit její ruka.

„Ach Madelino, povězte, že mě milujete – milujete – milujete mě?“

„Pst!“ okřikla ho. „Jde sem mamá! Naše *tête-à-tête* už trvá děsně dlouho. Ted' už raději jděte! Ale zas brzy přijdete, vidíte?“

Slope slíbil, že nazítří je znovu navštíví.

„A pane Slope,“ pokračovala. „Odpovězte mi na dopis prosím! Držíte jej v ruce, ale musím říci, že ani za ty dvě hodiny jste si jej neráčil přečíst. Píši v něm o nedělní škole a o dětech. Přece víte, že už se nemohu dočkat, až je tu budu mít. Kvůli nim se schválně učím katechismu. Příští týden mi to musíte zařídit. Alespoň jim budu vštěpovat, ať se svěří do rukou svých duchovních pastýřů a pánů.“

Slope toho na téma nedělních škol mnoho neřekl. Poroučel se a se smutkem v srdci, rozháranou myslí a neklidným svědomím se ubíral domů.

Pan doktor s paní Grantlyovou hostí v Plumsteadu paní Boldovou

Čtenář se rozpomene, že když Slope odevzdával v domě paní Boldové svůj *billet doux*, byl ujištěn, že list jí bude do Plumsteadu doručen ještě týž den odpoledne. Do města totiž přijeli společně v kočáře vikář s panem Hardingem a bylo dojednáno, že se na zpáteční cestě staví v Eleonořině domě pro balíky. A také se pro ně náležitě zastavili, a jak služebná předávala kočímu košík i veliký, pečlivě a umně zabalený ranec, doručila do okénka kočáru i páně Slopův dopis. U okna seděl vikář a ten rukopis svého soka okamžitě poznal.

„Kdo to přinesl?“ zeptal se.

„Sám pan kaplan Slope, důstojnosti,“ odvětilo děvče, „a moc mi kladl na srdce, že to paní má dostat ještě dnes.“

A tak se kočár rozjel a vikáři zůstal dopis v ruce. Zíral na něj, jako by držel koš zmijí. Hůř o tom dokumentu nemohl smýšlet, ani kdyby jej byl přečetl a zjistil, že ho psal prostopášník a ateista. Navíc učinil to, co za podobných okolností obvykle učiní tolik moudrých lidí: na místě odsoudil adresátku dopisu, jako by nutně byla *particeps criminis*.

Chudák pan Harding, co by ten, ač nijak nenakloněn Slopově důvěrnosti vůči jeho dceři, byl dal za to, jen aby dopis neupadl do zetových rukou! Tomu však teď už nešlo zabránit. Vikář už jej držel a vypadal navýsost zhnusen, jako kdyby měl naprostou jistotu, že jsou v něm všeliké rapsodie šťastného milence.

„Je to pro mě veliká rána,“ řekl po chvíli, „že se něco takového děje pod mou střechou.“

V tom tedy byl vikář nanejvýš nerozumný. Sám švagrovou pozval k sobě, a tak bylo jen přirozené, že jí tam bude také chodit pošta.

A odhodlá-li se kaplan Slope jí napsat, bude dopis zcela samozřejmě poslán za ní. Navíc už sama skutečnost, že někdo k sobě někoho pozve, zároveň znamená, že mu důvěřuje. Tím, že paní Boldovou pozval, dal najevo své mínění, že je toho hodna, a byl k ní tudíž nanejvýš krutý, když si stýskal, že porušuje posvátnost jeho krovu, zvlášť když sama na zanedbání nenesla žádné viny.

Tak to cítil pan Harding a taky měl pocit, že ho vikář jako Eleonořina otce těmito výroky o svém krovu uráží. Budiž, Eleonora od kaplana Slopa opravdu dopis dostala. Ale co je na tom tak špatného, aby to poskvřnilo čistotu páně doktorova krbu? Pan Harding byl rozhořčen, že se na jeho dceru takto hledí a takto se o ní hovoří; i učinil předsevzetí, že i třeba jako paní Slopová mu určitě bude dražší než kterákoli jiná bytost na tom božím světě. Div že nevybuchl a rovnou to neřekl; ale protentokrát se ještě opanoval.

„Tady máte.“ A vikář podal to urážlivé poselství tchánovi.

„Přece mu nebudu doručovat milostná psaníčka! Vy jste její otec a naložte s tím, jak za vhodné uznáte.“

Tím naložením, jak za vhodné uzná, vikář nepochybně mínil, že pan Harding má plné právo dopis otevřít a přečíst a podniknout jakákoli opatření, jež v důsledku toho uzná za nezbytná. Po pravdě řečeno cítil pan doktor o hodně větší zvědavost na to, co je v něm psáno, než k jaké ho opravňovala jeho potupená ctnost. Sám jej ovšem otevřít nemohl, ale panu Hardingovi dával najevo, že on jako Eleonořin otec je k tomu plně oprávněn. Že by se takto zachoval, to pana Hardinga v životě nenapadlo. Jeho autorita nad Eleonorou skončila, když se dcera provdala za Johna Bolda. A potají číst, co jí kdo píše, to už si vůbec nepřál. Strčil tedy psaní do kapsy a jen ho mrzelo, že to nejde udělat tak, aby o tom nevěděl vikář. Polovinu cesty domů pak proseděli mlčky a nakonec doktor Grantly nadhodil: „Snad aby jí to raději předala Zuzana. Ta sestře vyloží líp nežli já nebo vy, jakou je pro ni tato známost pohanou.“

„Eleonoru myslím soudíte příliš tvrdě,“ odvětil pan Harding. „V mých očích se nijak nezneuctila a neučiní tak bohdá ani v budoucnu. Má právo dopisovat si s kým chce a dávat jí vinu za to, že dostane dopis od Slopa, to si na svědomí nevezmu.“

„Zajisté nechcete,“ řekl doktor Grantly, „aby si toho člověka vzala. Bezpochyby uznáte, že by se takovým činem zostudila.“

„Bodejť že nechci, aby si ho brala,“ zhrozil se vylekaný otec, „nemám ho rád a nevěřím, že z něho bude dobrý manžel. Ale jestli se k tomu Eleonora odhodlá, pak si rozhodně nebudu myslet, že si dělá ostudu.“

„Dobrotivé nebe!“ zvolal doktor Grantly a hodil sebou zpět do kouta kočáru. Pan Harding už slova neřekl, zato se jal hrát jakousi dumku pomyslným smyčcem na pomyslné violoncello, na které už v kočáře zřejmě nebyl dostatek místa; a hrál tu melodii s rozličnými variacemi, dokud nedorazili až ke dveřím plumsteadské fary.

Vikář zatím dupal o smutných věcech. V tchánovi dosud vždycky viděl oddaného spolubojovníka, i když věděl, že pro takovou úlohu veškeré bojovné schopnosti postrádá. Že pan Harding přeběhne k nepříteli, toho se nebál, i když na srdnatost bývalého správce v porážení nepřátelských šiků jakživ mnoho nespolehal. Teď se však zdálo, že Eleonora otce svými úskoky naprosto obloudila a zmátla, ošidila jej o zdravý úsudek, obrala ho o vkus a životní radosti a že její vinou je dnes shovíváný k člověku, jakého by ještě před několika lety naprosto nesnesl. Že mezi Eleonorou a Slopem je vše skoro jakoby dohodnuto, o tom už vůbec nebylo pochyb. A už ani o tom nešlo pochybovat, že pan Harding je do věci zasvěcen. Je nad slunce jasnější, že to každopádně alespoň tuší a je ochoten tomu požehnat.

A máme-li povědět pravdu, tak tomu také bylo. Kaplana Slopa neměl pan Harding rád, pokud vůbec bylo v jeho povaze nemít něko-ho rád. Kdyby si byla jeho dcera přála ho svým druhým sňatkem popudit, nemohla to učinit líp, než že by si vzala kaplana Slopa. Ale

sám si teď velmi často říkal: Jaképak mám právo ji odsuzovat, když nedělá nic, co je doopravdy špatné? Má-li Slopa ráda, je to její věc. Připadalo mu to sice jako zázrak, že žena s takovým rozhledem, tak vzdělaná, tak uhlazená tak vybraného vkusu by si byla oblíbila takového muže. Potom si položil otázku, je-li něco takového vůbec možné.

Ach ty slabochu; na výsost blahovolný, na výsost křesťanský, ale přitom nejslabší z mužů! Proč ses nemohl zeptat jí? Což to není tvá rodná dcera, miláček tvého srdce, bytost ze všech lidí nejmilovanější? Copak ti lety největší přítulnosti nedokázala, že je pravdomluvná, hodná a poslušná dcera? Toto všechno víš a cítíš, a přesto ses neubráníl, tápeš v temnotách, necháš ji ostouzet, až to zraňuje tvé milující srdce, a nedokázals ji hájit tak, jak jsi měl!

Že si jeho dcera tohoto člověka míní vzít, tomu pan Harding nikdy nevěřil, dříve ani nyní; bál se však tímto názorem vázat. Kdyby to přece jen učinila, nebyla by pak žádná možnost ústupu. V hloubi srdce si přál – Za prvé, aby na vikářových domněnkách nebylo zbla pravdy –, najít odvahu, byl by tomu rád naprosto věřil. Za druhé, aby se sňatku, kdyby ho snad Eleonora bohužel zamýšlela, dalo zabránit. Za třetí, kdyby přece jen byla tak poblázněná, že by si toho člověka vzala, aby dokázal své jednání ospravedlnit a prohlásil, že není důvodu k tomu, aby on sám se s ní rozešel a vzdal se toho, co na světě nejvíc miluje.

Chtěl věřit, že takového sňatku není schopna; chtěl dát najevo, že takto o ní smýšlí, zároveň však mu šlo o to, aby později mohl říci, kdyby se naneštěstí ukázalo, že je jiná, než si myslel, že neučinila nic špatného.

Takovou kolísavost nemohlo ospravedlnit nic než láska, ale láska ji vskutku ospravedlnila. Pan Harding nebyl ani zdaleka Říman. Svou Lukrécii, byť i zhanobenou tím, že se nechala namlouvat od duchovenského Tarquinia z biskupského paláce, obětovat nedokázal. Dá-li se Tarquiniovi zabránit, tím líp; ale když ne, i tehdy

by otec dceři otevřel srdce a přijal ji takovou, jaká by před něj předstoupila – třeba i s Tarquiniem!

To mysl páně doktorova byla pevnějšího kalibru a ani srdce mu nijak nechybělo. Ženu a děti miloval poctivou ryzí láskou; miloval svého tchána; Eleonoru byl zcela ochoten milovat, bude-li ochotna přidat se k němu, bude-li na jeho straně, bude-li v Slopech a Proudiových ochotna vidět nepřátele lidstva a uznávat a cítit útesné zásluhy Gwynnů a Arabinů. Každým, koho vpustil do tajných hájemství svého příbytku a svého srdce, si chtěl být, jak říkal, jistý. Nedokázal s rozkoší pobývat v nižádné společnosti, které chybělo jisté cítění věrné neochvějné oddanosti „vysoké církvi“, pro něj to bylo cosi jako svobodné zednářství. Svou definici tohoto postoje nebral nijak přísně. Bez podráždění snesl četné různé odstíny anglikánského konzervatismu; se Slopy a Proudiei se však shodnout nedovedl.

Nadto mu chyběl – či snad lépe řečeno netrápil ho – onen ženský útlocit, jenž byl tak vlastní panu Hardingovi. O přátelích smýšlel tak, že dokud budou oni věrně stát při něm, bude on věrně stát při nich; že s nimi bude pracovat bok po boku; že svým věrným věrnost zachová. O té luzné lásce, jež dovede být věrná falešnému příteli, neměl potuchy.

Takto se tedy tito dva muži – každý svým způsobem dost nešťastný – vrátili do Plumsteadu.

Už se připozdívalo, když tam dorazili, a dámy se nahoře již strojily. Když se ti dva v předsíni loučili, nepadlo už ani slovo. Cestou do svého pokoje zaklepal pan Harding u Eleonory na dveře a odevzdal jí psaní. Vikář odchvátal na své vlastní území ulevit svému srdci u své věrné družky.

Jaká rozprava proběhla mezi manželskou komnatou a přilehlou oblékárnou, nebudeme zde rozvádět. Čtenář dotyčné postavy již důvěrně zná a snadno si to domyslí. Celé její ladění se také dalo vyčíst z čela paní Grantlyové, když sešla dolů k večeři.

Když Eleonora převzala z otcových rukou dopis, neměla tušení, od koho je. Rukopis kaplana Slope nikdy předtím neviděla, nebo pakliže ano, tak už ho zapomněla; a ani na něj nepomyslela, když psaní obracela v rukou, jako je obracejí lidé, když okamžitě podle písma nebo pečeti nepoznají, kdo jim to píše. Seděla u zrcadla a česala si vlasy a co chvíli se zvedla a pomazlila se se synáčkem, jenž ležel roztažen na postýlce a stačil na sebe poutat takřka veškerou pozornost služebné i matky.

Konečně usedla k toaletnímu stolku a rozlomila pečeť, a když list obrátila, spatřila Slopovo jméno. Nejprve pocítila úžas, pak nevoli a nakonec úzkost. Pak se do něho se zájmem začetla. To, že veškeré překážky otcova návratu do chudobince jsou odstraněny, ji tak rozradostnilo, že ani nevnímala květnatou mluvu, jakou byla novina podána. Jen tolik postřehla, že ji pověřuje, aby otci uvedenou skutečnost sdělila, a neuvědomila si, že takové sdělení jí svobodný mladý duchovní vlastně vůbec neměl poslat. Celkově byla Slopovi vděčná a užuž by byla ráda oblečená a běžela s novinou za otcem. Potom si všimla narážky na své nábožné přičinění a v duchu si řekla, že kaplan Slope je afektovaný osel. Pak zas četla dál a pobouřilo ji, že Slope jejího synáčka nazývá svým miláčkem – ten není ničím miláček, jedině její, rozhodně ne miláček protivného cizího člověka, jako je kaplan Slope. Nakonec dospěla ke kadeřím a otřásla se hnusem. Vzhledla do zrcadla a tam před ní opravdu byly – dlouhé a hedvábné, a samozřejmě překrásné. Netvrdím, že snad nevěděla, že takové jsou, ale v tu chvíli se na ně rozzlobila a česala je divoce a bezohledně. Prudce a hněvivě dopis zmačkala a rozhodla se, aniž na to takřka myslela, že jej otci neukáže. Pouze mu sdělí, co v něm stojí. Potom se opět potěšila se svým chlapečkem, dala si zapnout šaty a sešla dolů k večeři.

Když křepce scházela po schodech, začalo jí být jasné, že je v dost svízelné situaci. Zprávu o chudobinci nemůže otci zatajit a před Grantlyovými se dost dobře nemůže přiznat, že jí psal Slope.

Otec byl už dole. Slyšela v předsíni jeho krok. Odhodlala se vzít ho stranou a sdělit mu tu svou novinku. Ubohá dívka! Neměla tušení, s jakou příkrostí se o tom nešťastném dopise už debatovalo.

Když vstoupila do salónu, celá společnost včetně pana Arabina už tam byla a celá společnost se tvářila mrzutě a kysele. Obě dívky seděly stranou a mlčely, jako by tušily, že něco není v pořádku. I pan Arabin vypadal upjatě a mlčel. Toho Eleonora neviděla už od snídaně. Byl totiž celý den ve Svatém Ewoldu a v tom případě bylo přirozené, že bude vyprávět, jak se tam věci mají. Nic takového však neučinil, nýbrž zůstal vážný a mlčel. Všichni byli vážní a mlčeli. Eleonora v skrytu duše věděla, že předtím hovořili o ní, a zatrnulo jí, když pomyslí na kaplana Slopa a jeho dopis. Každopádně cítila, že promluvit s otcem o samotě je za daného stavu věcí naprosto nemožné.

Zanedlouho bylo ohlášeno, že večere se podává, a pan doktor Grantly dle svého zvyku nabídl Eleonoře rámě. Jenže to učinil, jako by to hrubě uráželo jeho city a přiměla ho k tomu nejtvrďší nutnost. Eleonora to okamžitě vycítila, a tak mu sotva prsty na rukáv položila. Jak asi ta večere proběhla, to si lze domyslit. Doktor Grantly utrousil pár slov k panu Arabinovi, pan Arabin utrousil pár slov k paní Grantlyové, ta utrousila pár slov k otci a ten se pokoušel utrousit pár slov k Eleonoře. Ta měla pocit, že byla souzena a shledána vinnou, i když nevěděla čím. Zatoužila jim tam všem říci pěkně od plic: „Tak co jsem provedla? Ven s tím a povězte, jaký to byl zločin. Ať se proboha dovím to nejhorší!“ Ale nešlo to. Na nic se nezmohla, jen tam tiše seděla, napolo se cítila vinna a darmo předstírala i to, že jí svou večeri.

Konečně stáhli ze stolu ubrus a nedlouho nato putovaly za ním i dámy. Po jejich odchodu byli páni o něco, byť ne o mnoho, družnější. O Eleonořiných poklescích se samozřejmě bavit nemohli. Vikář sice švagrovou zradil natolik, že v pracovně, kde se před večerí shromáždili, pošeptal Arabinovi do ucha, čeho se bojí. Učinil

tak s nejvážnějšími a nejsmutnějšími obavami a Arabin, uslyšev to, zvážněl, a zjevně posmutněl. Otevřel oči a ústa a užasle zašeptal: „Slope!“ Zrovna tak by asi byl řekl „Cholera!“, kdyby se byl od přítele doslechl, že se mu v dětském pokoji uhnízdila ona děsivá nemoc. „Bohužel, bohužel,“ pravil vikář a potom společně z pracovny odešli.

Jak taková ohromující zvěst zapůsobila na Arabina, nebudeme nějak přesně rozebírat. Stačí, když na něho povíme, že byl ohromen, rozmrzelý, smutný a nesvůj. Na Eleonoru snad nijak moc nemyslel, ale zapůsobila na něj a měl pocit, že být jí na venkovském sídle takto nablízku mu lahodí a zároveň prospívá. Před vikářem se pochvalně vyjádřil o její inteligenci a s jejím chlapečkem na zádech se s ní procházel po zahradě. Když pak malého Johnnyho nazval svým miláčkem, Eleonoru to nepohněvalo.

A tak ti tři pánové seděli u vína, myslili všichni na stejnou věc, ale zapříst o ní rozhovor nedokázali. Proto je opustíme a navštívíme dámy v přijímacím pokoji.

Paní Grantlyová dostala od svého chotě úkol a dost nerada se ho podjala. Chtěl po ní, ať Eleonoře vážně domluví a řekne jí, že bude-li nadále stranit kaplanu Slopovi, nemůže v budoucnu počítat s přízní svých dosavadních přátel. Paní Grantlyová patrně znala sestru líp než pan doktor a ubezpečila ho, že domlouvat jí bude marné. Podle ní může pomoci jedině: držet Eleonoru mimo Barchester. Mohla snad dodat – pro takové věci měla velmi dobrý čich – že může být nadějně držet Eleonoru nablízku panu Arabinovi. O tom ale nic neřekla. Jenže vikář se přemluvit nenechal; hodně se zaklínal svým svědomím a prohlásil, že neučiní-li to paní Grantlyová, učiní to sám. Paní, takto ponoukána, se nakonec úkolu podjala, ale vyslovila pevně přesvědčení, že svým zásahem zhola nic nezmůže. A tak to i dopadlo.

Jen se octly v přijímacím pokoji, našla si paní Grantlyová nějakou výmluvu a dcery poslala pryč; načež se ujala svého úkolu. Dobře věděla, že sestru může ovlivnit jen velmi nepatrně. Žily každá jinak

a bydlely daleko od sebe, a tak mezi nimi nijaká příliš velká důvěra ani vzniknout nemohla. Vlastně spolu skoro vůbec nežily už od doby, kdy Eleonora byla ještě dítě. Navíc se Eleonora, zvláště v posledních letech, jaksi tiše vzpouzela proti tomu, jak diktátorsky si počínal vikář vůči jejímu otci, a už dlouho nebyla proto ochotna nechat si diktovat od vikářovy ženy.

„Zrovna před večerí dostalas, tuším, nějaké psaní,“ spustila starší sestra.

To Eleonora přiznala a přistihla se, že se při tom červená. Byla by za to dala nevímcu, aby si uchovala přirozenou barvu, ale čím zoufaleji se o to snažila, tím katastrofálněji se jí to nedařilo.

„Nepíše ti snad kaplan Slope?“

Eleonora přisvědčila, že psaní je od kaplana Slopa.

„A to ti píše pravidelně, Eleonoro?“

„Ani ne,“ pravila a ten křížový výsledek se jí už začínal zajídat. Umínila si – těžko říci proč – že ji nic nedonutí, aby sestře Zuzaně prozradila, o čem se v dopise hovoří. Paní Grantlyovou navedl vikář, to je jasné, a tak na žádnou obžalobu, kterou proti ní vznesl on, odpovídat nebude.

„Ale Eleonoro, drahoušku, proč si od toho Slopa necháš psát, když dobře víš, že papá a vikář a všichni tvoji přátelé ho nemohou ani cítit?“

„Za prvé, Zuzano, od žádného Slopa si psát nenechávám; a za druhé, jelikož ten jediný dopis, co od něho mám, psal kaplan Slope a jelikož já ho jenom převzala, čemuž jsem se sotva mohla vyhnout, když mi ho donesl sám papá, bude myslím nejlíp, když se na to zeptáš pana kaplana Slopa a ne mne!“

„A o čem ti tam píše, Eleonoro?“

„To ti říci nemohu,“ odvětila, „je to důvěrné. Týká se to třetí osoby.“

„A tvé osoby se to nijak netýká?“

„To zrovna netvrdím, Zuzano,“ odsekla. Sestřiny otázky jí šly stále víc na nervy.

„No, nezlob se, ale je to dost zvláštní,“ a paní Grantlyová se afektovaně zasmála, „že mladá dáma v tvém postavení dostane od neženatého pána psaní, jehož obsah nechce prozradit a které se stydí ukázat vlastní sestře.“

„Já se nestydím,“ vzkypěla Eleonora, „za nic se v té věci nestydím; jenom se od nikoho nenechám vyslýchat, kdo a co mi píše!“

„Tak poslyš, drahá,“ opáčila sestra, „já si nemohu pomoci. Musím ti to povědět: podle mého není vhodné, aby sis dopisovala s kaplanem Slopem.“

„I kdyby to bylo sebenevhodnější, copak mohu já za to, že mi napsal? Jenže to vy jste všichni proti němu tak zaujatí, že to, co by u jiného bylo přívětivé a šlechetné, je od něho mrzké a nestoudné! Nenávídím náboženství, které člověka učí být v své křesťanské lásce tak jednostranný!“

„Lituji, Eleonoro, že náboženství, které tady nacházíš, nenávídíš; rozhodně bys ale měla být pamětliva, že v takovýchto věcech vikář určitě ví mnohem líp než ty, jak to na světě chodí. Na mne, i když jsem bohužel o tolik let starší, dát nemusíš, to po tobě nežádám, ale od vikáře by ses v takovéto věci nechat vést mohla. Jemu na tom nesmírně záleží být tvým přítelem, když mu to dovolíš.“

„V jaképak věci?“ řekla velmi nedůtklivě Eleonora. „Já namouduši nevím, co si z toho všeho mám vybrat.“

„My všichni chceme, abys Slopa nechala.“

„Vy všichni chcete, abych byla zrovna tak úzkoprsá jako vy. To nikdy nebudu. Na známosti s kaplanem Slopem nevidím nic závadného, proto za ním nepůjdu a něco tak urážlivého mu neřeknu. Pokládal za nutné mi napsat a vikář si svou radu ohledně psaní může nechat. Kdybych radu potřebovala, řekla bych si o ni.“

„Pak je, Eleonoro, mou povinností říci ti,“ a tentokrát hovořila Zuzana nesmírně vážně, „že vikář zastává názor, že takové dopisování je ostudné a že nemůže připustit, aby se dělo pod jeho střechou.“

Eleonořiny oči metaly blesky. Vymrštila se ze sedadla a na sestru se rozkřikla: „Panu vikáři můžeš vyřídit, že ať budu kdekoli, budu přijímat dopisy, jaké se mi zlíbí a od koho se mi zlíbí. A pokud jde o ten výraz ‚ostudný‘, jestli ho doktor Grantly o mně použil, pak se nezachoval ani jako džentlmen, ani jako dobrý hostitel!“ A odkráčela ke dveřím. „Až přijde papá z jídelny, řekni mu prosím tě, ať za mnou zajde do mého pokoje. Jemu, ale nikomu jinému dopis kaplana Slopa ukážu.“ A s těmi slovy se odebrala k své ratolesti.

Z jakého zločinu ji viní, vůbec netušila. Že by ji její příbuzní mohli pokládat za Slopovu milenkou, to jí ani hlavou neblesklo. Všichni jsou zaujatí a úzkoprsí, a pronásledují ho, seč mohou, a proto, ač sama toho člověka vůbec nesnáší, k jejich persekuci se nepřidá.

Eleonora usedla na úzké křeslo u otevřeného okna v nohách dětské postýlky a byla tuze rozezlena. „Já že jsem se zostudila! To je ale opovážlivost!“ opakovala si několikrát za sebou. „Jak jen si papá může nechat líbit zpupnost toho člověka? Já rozhodně v jeho domě k tabuli neusednu, dokud mě za ten výraz neodprosí!“ A potom ji napadlo, že se o té její „ostudné“ korespondenci možná doslechl pan Arabin, a čirou roztrpčeností se prudce zarděla. Ach, kdyby tak věděla pravdu! Kdyby byla mohla tušit, že Arabin byl informován jako o hotové věci, že si Eleonora kaplana Slopa bude brát!

Nebyla ve svém pokoji dlouho a přišel tam za ní otec. Sotvaže ten odešel z jídelny, odvedla paní Grantlyová vikáře stranou do okenního výklenku a pověděla mu, jak neslavně pochodila.

„Sám s ní ještě před spaním promluví,“ reagoval na to vikář.

„Nic takového prosím nedělejte; nic se tím nespraví a jenom to mezi námi vyvolá nepěknou hádku! Nemáte ponětí, jak dovede být paličatá!“

Vikář prohlásil, že to mu naprosto nevádí. Ví, co je jeho povinnost, a tu také vykoná. Pan Harding je v takových věcech krajně shovívavý. Přece si on, vikář, nevezme na svědomí pocit, že nepodnikl vše, co bylo v jeho silách, aby takový ostudný svazek zmařil! Darmo ho

paní Grantlyová ujišťovala, že teď třeba ještě jsou jisté pochyby, ale bude-li na Eleonoru mluvit zhurta, pak krizi určitě vyvolá a uspíší. Vikář byl rozhněván, svéhlavý a dotčen. To, že dáma z kruhu jeho rodiny dostala dopis od kaplana Slopa, ranilo jeho pýchu v místě nejbolavějším, a tak se ničím nenechal ukrotit.

Pan Harding při vstupu do dceřina pokoje vypadal jako boží umučení Tyto strasti na něj smutně doléhaly. Budou-li pokračovat, pak určitě půjde ke zdi – skončí na smetišti jak mu to kaplan tak roztomile prorokoval. Jemně u dcery zaklepal, vyčkal, až ho zřetelně vyzve, ať vstoupí a pak se tvářil, jako by tím podezíraným viníkem byl on a ne ona.

Eleonora nelenila, vzala ho pod paží, pohladila jej a nikoli vesele, leč i tak dychtivě jej láskyplně políbila na čelo. „Ach papá!“ vydechla, „hrozně moc si s váma potřebuju promluvit. Dnes večer se tam dole o mně hovořilo; nevíte o tom něco, papá?“

Pan Harding jen cosi zamumlal a doznal, že si ji vzal na mušku vikář.

„Ten pan doktor Grantly mi začíná lézt krkem –“

„Ach to ne, má drahá!“

„Už to tak bude. Nemohu si pomoci. Vždyť je tak nešlechtný, nevlídný, tak podezíravý vůči každému, kdo se mu neklaní; navíc tak příšerně zpupný vůči jiným, kteří mají zrovna takové právo na své názory jako on.“

„Je to muž upřímný, zanícený; jakživ však nemíní být nevlídný, bůh chraň!“

„A je nevlídný, papá, bezmezně nevlídný. Tak třeba já jsem před večerí dostala ten list od pana kaplana Slopa. Vy sám jste mi ho dal. Prosím, přečtete si ho! Je to celé o vás. Vlastně měl být adresován vám. Však víte, jak se o něm v přízemí hovořilo. Jak se ke mně při večerí chovali: A po večerí mi Zuzana dělala takové kázání, že jsem od ní musela utéct. Jen si to, papá, přečtete; a potom mi povězte,

jestli je to psaní, kvůli kterému se pan doktor Grantly musí tak nehorázně pohoršovat.“

Pan Harding odtáhl ruku od dceřina pasu a dal se do čtení. Eleonora čekala, jak se mu rozzáří obličej nad tím, že jeho cesta zpátky do ústavu je najednou tak hladká; ale jako už jednou předtím při značně podobné příležitosti bylo jí souzeno zklamání. Nejprve se ho zmocnil ničím nezmírněný hnus nad tím, že si Slope najednou zamanul zakročit v jeho prospěch. Za návrat do chudobince byl by dal nevím co, ale neskonale raději by se veškerých nároků na něj zřekl, než aby za něj vůbec nějak vděčil přímlově kaplana Slopa. Navíc se mu načisto hnusil tón Slopova dopisu: byl svatouškovský, farizejský a škodlivý – jako ten člověk sám. Postřehl, co nepostřehla Eleonora, že totiž mnohem víc, než bylo vyjádřeno, bylo řečeno mezi řádky. Zmínka o Eleonořiných zbožných počinech jako o něčem, na čem se pan Harding nepodílel, byla jeho otcovským citům tuze proti srsti. A když pak dospěl k výrazům „synáček“ a „hedvábné kadeře“, tehdy v zoufalství dopis zvolna zavřel a složil. Slope přece nemohl takto psát, aniž se mu dostalo nějakého povzbuzení. Jinak Eleonora přece nemohla takový dopis přijmout, aby jí nezvedl žluč – ledaže je ochotna jít mu na ruku. Takto alespoň pan Harding v duchu uvažoval.

Jak těžké je přesně soudit o citech jiných lidí. Pan Harding psaní dočetl a v nitru dceru odsoudil za nedostatek taktu – a to jej nesmírně sklíčilo. Pravda, nemůže za to, co si zamane napsat nějaký Slope. Jenže na druhé straně vůbec nedala najevo, že je tím zhnusena. Spíše to vyznělo tak, že dopis jako celek schvaluje. A že mu jej dala číst? To jen chtěla sama sebe – a zároveň i jeho – ospravedlnit. Otec posmutněl, když si uvědomil, že dceru nemůže zprostit viny.

A přece to, co na ni tento odsudek uvalilo, byla ryzí ženská jemnost Eleonořina cítění. Poslouchejte mě, dámy, vás zapřísahám, vy jí té viny zprostěte! O tomto muži, o tomto milenci, o němž sama

neměla sebemenší tušení, smýšlela naprosto stejně jako její otec, jako Grantlyovi. Alespoň osobně o něm měla jednaké mínění jako oni. Ale věřila, že je to vcelku poctivec a člověk, kterému opravdu jde o to, aby otci pomohl. Po tom, co se kolem dopisu strhlo, pokládala za svou povinnost psaní panu Hardingovi ukázat. Ať se doví, co v něm kaplan Slope píše; to vědět musí. Ale vulgárnost jeho tónu, která jako každá vulgárnost vzešla z nevědomosti, tu podle ní nebylo třeba omlouvat, odsuzovat, ba ani na ni upozorňovat. Z toho, že si takový Slope troufá vyslovovat se o jejích osobních půvabech, jí bylo nanic –, a o tom, co bylo odporné, nepokládala za nutné se šířit před otcem. Že by se o takovém tématu mohli rozcházet v názorech, to jí ani na mysl nepřišlo. Upozornit na to, hřímat proti člověku, o němž by byla vcelku ráda smýšlela a mluvila dobře, by jí bylo bývalo trapné. Při setkání s takovým mužem narazila na cosi nepříjemného, jako třeba na ulici na nějakou prodejnou ženu. Ale když ji něco takového potkalo, jakživa nepokládala za nutné se o tom, co se jí hnusilo, nijak zvlášť šířit.

A on, pošetilý milující otec, ze sebe jediného slova nevypravil, i když jedním slovem by se bylo vše vyjasnilo. Byl by následoval příval slz a v deseti minutách by byli všichni na faře pochopili, jak se věci doopravdy mají. Otec by byl zářil štěstím. Sestra by byla sestru zulíbala a pokorně odprosila.

Vikář by se byl omluvil, byl by z toho celý pryč, ale byl by ulehl jako šťastný muž. A Arabin – tomu by se bylo o Eleonoře zdálo, byl by procítl s myšlenkami na lásku a příštího večera by byl uléhal s plány na ženění. Leč běda, toto vše nemělo být!

Pan Harding zvolna dopis složil, dceři ho vrátil, políbil ji na čelo a rozžehnal se s ní. Potom se odšoural do své jizby.

Sotva opustil chodbu, ozvalo se nové zaklepání na Eleonořiny dveře a velmi skromná vlastní služka paní Grantlyové vstoupila po špičkách a chtěla vědět, zda by paní Boldová byla tak hodná a promluvila s panem vikářem dvě minuty v jeho pracovně, není-li

jí to nevhod. Pan vikář se nechá poroučet a opravdu ji dýl než dvě minuty nezdrží.

Eleonoře to bylo velmi nevhod; byla unavená, ulopocená a sklíčená. K doktoru Grantlyovi cítila v tu chvíli všechno jen ne náklonnost. Ale nebyla zbabělec a proto slíbila, že bude v pracovně za pět minut. Tak si upravila vlasy, uvázala si čepec a s tlukoucím srdcem sešla do přízemí.

Vážný rozhovor

Jsou lidé, pro něž jsou vážné rozhovory potěšením, zvláště když úloha udílet rady nebo důtky připadá právě jim, a k těm nejspíš patřil i náš vikář. Tentokrát však si od nadcházející rozmluvy žádné velké potěšení nesliboval. Měl své chyby a nebylo jich málo, ale nebyl to muž nepohostinný a div si nevyčítal, že hřeší proti pohostinnosti, když Eleonoře na vlastní faře čte levity. Navíc si nebyl tak docela jist, že to střetnutí vyhraje. Jeho choť jej varovala, že ne, a on jejím slovům obvykle přikládal váhu. Tím, že se Eleonora zachovala nevhodně, a svou povinností učinit tomu přítrž si však byl natolik jist, že mu svědomí nedovolilo nechat si od ní poradit a jít si pokojně lehnout.

To, jak se Eleonora při vstupu do jeho pracovny tvářila, mu jistoty nepřidalo. Druhdy mívala jemné způsoby; tentokrát však jí oči plály a vyčinit jí mu nepřišlo lehké. Po pravdě řečeno, plísnění příliš uvyklá nebyla. Od dětských let si na ni nikdo nevyjel, jenom vikář a i ten, pokud se toho kdy odvážil, většinou nepochodil. Co se vdala, už to nezkoušel; a teď, když viděl, jak klidným volným krokem do pracovny vstupuje, div nelitoval, že svou choť neposlechl.

Začal omluvou za to, že ji obtěžuje. Omluvu velkomyslně odmítla, ubezpečujíc ho, že sejít do přízemí jí nikterak nevadí, a pak usedla a trpělivě čekala, až vikář zahájí útok.

„Drahá Eleonoro,“ začal, „doufám, že mi věříte, když vás ujistím, že nemáte nade mne přítele upřímnějšího.“ Na to mu Eleonora zůstala odpověď dlužna, a tak mluvil dál. „Kdybyste měla bratra, pak bych vás tím, co se vám chystám říci, asi ani neobtěžoval. Za stávající situace se však nemohu ubránit dojmu, že pro vás musí být útěchou vědomí, že máte nablízku člověka, jemuž leží na srdci vaše blaho zrovna tak, jako kdyby byl váš nejmilejší vlastní bratr.“

„Bratra jsem nikdy neměla,“ odpověděla.

„To je mi známo a právě proto s vámi teď hovořím.“

„Bratra jsem nikdy neměla,“ opakovala, „ale ani mi nějak zvlášť nechyběl. Papá mi byl otcem i bratrem.“

„Váš otec je člověk nesmírně laskavý a milující. Jenže –“

„Je to nesmírně laskavý a milující člověk a nejlepší rádce. Dokud je naživu on, nikdy mi rada chybět nebude.“

Vikáře tím dost vyvedla z konceptu. Co jeho švagrová o otci řekla, nemohl dost dobře popřít; a přece s ní vůbec nesouhlasil. Jemu šlo o to, aby pochopila, že jí svou radu nabízí právě proto, že její otec je měkký, dobrosrdečný, slušný člověk, nedosti znalý toho, jak to na světě chodí; toto jí však říci nemohl. A tak musel rychle vyrukovat s tím, jakou radu jí nabízí, dřív než mu vůbec potvrdila, že o ni stojí nebo že za ni bude vděčná.

„Zuzana mi sdělila, že jste večer obdržela dopis od kaplana Slopa.“

„Ano, papá ho přivezl s sebou v kočáře. Copak vám to neřekl?“

„A Zuzana si stěžovala, že jste jí nechtěla prozradit, o čem se tam píše.“

„Však to po mně ani nežádala. Ale i kdyby, stejně bych jí to neřekla. Není příjemné nechat se od lidí vyslýchat stran toho, kdo vám píše. Chce-li jim člověk dopisy ukázat, tak jim je ukáže, ani si o to říkat nemusí.“

„Pravda. Přesně tak. V tom máte plnou pravdu. Ale není fakt, že od kaplana Slopa dostáváte dopisy, které nejste příbuzným ochotna ukázat, okolností, jež nutně vzbuzuje jisté – jisté překvapení – jisté podezření –“

„Podezření, podezření!“ Nezvýšila hlas, stále ještě hovořila tičným ženským, přitom však rozhořčeným tónem. „A kdopak mě podezírá a z čeho?“ Pak nastala odmlka, neboť proč ji podezírá, to nebyl vikář dvakrát ochoten objasnit. „Ne, pane doktore Grantly, ukázat dopis od pana kaplana Slopa Zuzaně jsem neuznala za

vhodné. Nikomu jsem ho nemohla ukázat, dokud ho neuvidí papá. Přejete-li si ho nyní přečíst, je vám k dispozici.“ A přes stůl mu dopis podala.

Že se natolik poddá, toho se vikář vůbec nenadál a dost mu to narušilo jeho taktiku. Nicméně dopis vzal, bedlivě si jej přečetl, znovu jej složil a přikryl ho na stole dlaní. Na něj dopis zapůsobil veskrze jako list nápadníka, který se otevřeně vyslovil; a zjevně ho utvrdil v jeho nejhorším podezírání. A to, že mu jej Eleonora ukázala, bylo bezmála totéž, jako by prohlásila, že dostávat od kaplana Slopa milostná psaní je pro ni potěšením. O čem se v listě psalo, to skoro úplně přehlédli; tolik se v duchu upjal na nastávající námluvy a vdavky.

„Prosím vás, račte mi psaní vrátit, buďte tak hodný.“

Uchopil dopis a zvedl ho, ale s vrácením nijak nespíchal. „A pan Harding tohle viděl?“

„Bodejť že viděl,“ odvětila, „s tím úmyslem to bylo psáno. Týká se výhradně jeho záležitosti – samozřejmě jsem mu ho ukázala.“

„A Eleonoro, domníváte se, že je vhodné, abyste vy – dáma ve vašem postavení – dostávala od kaplana Slopa takové dopisy?“

„Naprosto vhodné.“ Řekla to tak trochu ze vzdoru; na nemístnou zmínku o jejích hedvábných kadeřích v tu chvíli patrně zapomněla.

„Pak je tedy, Eleonoro, mou povinností říci vám, že v tom s vámi naprosto nesouhlasím.“

„Jak jinak,“ přisvědčila. Hnala ji k tomu čirá opozice a odhodlání nedat se. „Podle vás je pan kaplan Slope přímo poslem od Satanáše. Podle mne je to příčinlivý a čestně smýšlející duchovní. Škoda, že se tolik rozcházíme v názorech. Ale poněvadž se nemůžeme shodnout, učiníme snad lépe, když se o věci nebudeme bavit.“

Tady Eleonora zřejmě přestřelila. Odmítnout se s doktorem Grantlym o věci bavit, to ještě snad mohla, aniž by si nějak zadala. Jednou však se uvolila ho vyslechnout, a tak mu neměla co vyčítat, že Slopa pokládá za emisaře samotného ďábla; rovněž neměla

právo Slopa hájit, když v hloubi srdce o něm sama neměla valné mínění. Byla však pohoršena a roztrpčena. Celý večer ji tam tupili, vyslyšeli a týrali. Nikdo – ani pan Arabin, ba ani její otec – tam s ní nejednal vlídně. Za to za všechno mohl vikář a ta jeho předpojatost a zpupnost, a proto se odhodlala nijak se v nevraživosti k němu nemírnit. Nebude nikoho šetřit ani se šetřit nenechá. Zpovídat ji, s kým si píše, byla od něho velikánská troufalost a byla odhodlána dát mu to znát.

„Eleonoro, vy se zapomínáte,“ řekl a stihl ji velmi příkrým pohledem. „Jinak byste mi nikdy neřekla, že v někom vidím posla od Satanáše.“

„Ale je to tak,“ odvětila. „Nejraději byste mu nasadil psí hlavu. Prosím, dejte mi ten dopis!“ A sáhla po listě a vzala mu ho z ruky. „Už delší dobu se snaží mému papá všemožně pomáhat a dělá víc než kterýkoli otcův přítel; nicméně jen proto, že je kaplanem biskupa, kterého vy nemáte rád, o něm hovoříte, jako by ani neměl právo, aby se s ním jednalo jako s džentlmenem.“

„Pro vašeho otce zatím nic neudělal.“

„Podle mne už udělal hodně; a já mu jsem aspoň vděčná. Říkejte si, co chcete, to mi nevymluvíte. Já posuzuji lidi podle skutků a ty jeho, pokud vím, jsou dobré.“ Na chvíli se odmlčela. „Nemáte-li už nic dalšího, budu vám zavázána, když mi dovolíte dát vám dobrou noc – jsem tuze unavena.“

Doktor Grantly – aspoň si to myslel – se snažil být k švagrově vlídný. Od počátku usiloval, aby na ni nebyl přísný, a pokoušel se ulomit osten svým výtkám. Ale pustit ji, aniž by ho vyslechla, to v úmyslu neměl.

„Mám vám ještě co říci, Eleonoro, a musím vás bohužel požádat, abyste se obtěžovala to vyslechnout. Podle vás je skutečnost, že vám kaplan Slope píše takové dopisy jako ten, co držíte v ruce, zcela na místě. Já a Zuzana máme značně odlišný názor. Vy jste ovšem svou vlastní paní, a i když nás oba to určitě bude bolet, pakliže vás

něco od nás odloučí, není v naší moci vám v tom, abyste podnikla kroky, které mohou k takovému odloučení vést, nijak zabránit. Budete-li tak svéhlavá, že si od svých blízkých nenecháte poradit, pak si prosím dělejte, jak chcete. Ale Eleonoro, alespoň na toto se vás snad zeptat smím. Stojí vám za to odtrhnout se kvůli kaplanu Slopovi ode všech, které jste milovala – ode všech, kteří milují vás?“

„Nevím, pane doktore, jak to myslíte; nechápu, co mi to tu povídáte. Od nikoho se trhat nehodlám.“

„Ale trhnete, spojíte-li svůj osud s kaplanem Slopem. Eleonoro, musím s vámi mluvit otevřeně. Musíte si vybrat: buď vaše sestra a já a vaši přátelé nebo kaplan Slope a jeho přátelé! A to nehovořím o vašem otci, poněvadž jeho pocity chápete vy asi lépe než já.“

„Co to říkáte, doktore Grantly? Jak tomu mám rozumět? V životě jsem neslyšela tak bohapustý předsudek.“

„To není předsudek, Eleonoro. Já znám svět déle než vy. Slope je naprosto pod vaši úroveň. To byste měla vědět a cítit. Prosím vás, myslete na to, než bude pozdě!“

„Jak to pozdě?“

„Nebo když nechcete věřit mně, zeptejte se Zuzany; o ní si nemůžete myslit, že je vůči vám zaujatá. Nebo se poradte i s otcem – ten proti vám taky není zaujatý. Zeptejte se pana Arabina –“

„Snad jste o tom nehovořil s panem Arabinem!“ Vyskočila a stála před ním.

„Co nevidět se o tom, Eleonoro, bude hovořit po celém Barchesteru a okolí.“

„Ale hovořil jste s panem Arabinem o mně a kaplanu Slopovi?“

„To víte, že ano, a on je se mnou zajedno.“

„Zajedno? V čem?“ vyhrkla. „Vy mě zřejmě chcete dohnat k šílenství!“

„Zajedno se mnou a se Zuzanou, že je naprosto nemyslitelné, abyste byla v Plumsteadu přijata jako paní Slopová.“

Nejsme miláčky tragické múzy, a tak nemáme odvalu pokusit se vylíčit, jak se Eleonora zatvářila v okamžiku, kdy prvně slyšela vyslovit jméno „paní Slopová“ jako jméno, které by někdy mohlo či mělo patřit jí. Ať už se zatvářila jakkoli, doktor Grantly na ten pohled dlouho nezapomněl. Chvilí nenacházela slov, jež by vyjádřila hloubku svého hněvu a opovržení, a v tomto sběhu okolností se na nějaký projev nevole hned tak nezmohla.

„Jak si troufáte být tak opovážlivý?“ vypravila konečně ze sebe –, a aniž vikáři dala příležitost vyřknout jediné další slovo, odchvátala. Jen s největším vypětím dostihla svého pokoje; potom zamkla dveře, vrhla se na lůžko a vzlykala, jako by se jí mělo srdce rozskočit.

Ani tehdy však ještě netušila pravdu. Neměla potuchy, že otec a sestra už kolik dní střízlivě a vážně pojali myšlenku, že si Slopa bude brát. Ani tehdy ještě neuvěřila, že tak o ní smýšlí vikář. Jakýmsi úskokem myslí přičítala původ onoho obvinění Arabinovi. I zahořela k němu hněvem přenáramným a nesnesitelná byla její duševní trýzeň. Nemohla uvěřit, že obvinění bylo vzneseno vážně. Nejspíš to bylo tak, říkala si v duchu, že vikář s Arabinem tu její nežádoucí známost se Slopem rozebírali; že Arabin tím svým jízlivým, sarkastickým způsobem ten odporný sňatek nadhodil kvůli její urážlivé známosti s jeho sokem; a že vikář od něho nápad převzal a uznal za vhodné s ním za trest vyrukovat. Celou noc probděla rozvažujíc o tom, co bylo řečeno, a toto jí připadalo jako nejpravděpodobnější vysvětlení.

Ale pomyšlení, že Arabina vůbec napadlo uvést její jméno v souvislosti se Slopovým, ji dočista porazilo a za to, že vikář to obvinění před ní tak potměšile a zlovolně opakoval, měla sto chutí odejít z jeho domu ještě před úsvitem. Jedno bylo jisté: za nic na světě tam nezůstane déle než do příštího rána a nic ji nepřiměje zasednout k snídani společně s doktorem Grantlym. Když pomyslela na muže, jehož jméno se tu spojovalo s jejím, všechno se v ní bouřilo a dala se do pláče. Jen proto vyřkl vikář to úděsné slovo, aby ji takto ztrapnil a naplnil hnusem, aby jí otrásl a ťal ji do živého. Chce ji s kaplanem

Slopem znesvářit, a proto ji tak nehorázně a sprostě potupil. Však mu to nesmlčí a dá najevo, že jeho záměr prohlédla.

Ani vikář však nebyl s výsledkem svého vážného rozhovoru o nic spokojenější nežli Eleonora. Vyvodil z něj – jinak ani dost dobře nemohl – že je na něj tuze rozezlena; měl však za to, že Eleonora se hněvá ne proto, že je podezírána z úmyslu vzít si Slopa, nýbrž že se jí takový úmysl imputuje jako zločin. Pan doktor Grantly hleděl na tento domnělý svazek s odporem; ale že se Eleonora urazila proto, že sama na něj hledí zrovna tak, to ho nenapadlo.

K manželce se vrátil roztrpčen a dosti zkormoucen, avšak utvrzen ve svém svatém hněvu vůči švagrové. „Chovala se naprosto nemožně,“ hlásil jí. „Jeho milostné psaní mi dala číst, jako by si na něm zakládala. A ona si na něm zakládá. Zakládá si na tom, že má toho uslintaného chamtivce u nohou. Hodí mu do klína sebe i peníze Johna Bolda, zničí svého synka, zhanobí otce i vás a na sebe uvalí bídu a strádání.“

Na toto všechno jeho choť nijak nereagovala. Seděla zrovna u toaletního stolku a klidně se toaletou zabývala dál. Že vikář svým zásahem nic nepořídí, to věděla předem; byla však natolik uznalá, že ho neprovokovala, a dokud jej krušil tak hluboký žal, nechala si to pro sebe.

„Takhle to dopadne, když někdo zbabrá poslední vůli jako ten Bold,“ horlil dál vikář. „Eleonoře s takovou spoustou peněz ve vlastních rukou nelze věřit o nic víc než holce z chudinské školy!“ A paní Grantlyová pořád nic. „Ale já jsem svou povinnost vykonal; víc dělat nemohu. Jasně jsem jí řekl, že jí nedovolím, aby mezi mnou a tím člověkem vytvořila nějaké příbuzenské pouto. Nemohu si pomoci, ale od nynějška už nebude v Plumsteadu vítaným hostem. Přece nedopustím, aby jí sem od Slopa chodily milostné dopisy. Nejlíp myslím bude, když jí, Zuzano, dáš na srozuměnou, že vzhledem k tomu, že je v této věci zřejmě nezvratně rozhodnuta, bude pro všechny zúčastněné lépe, když se vrátí do Barchesteru.“

Paní Grantlyová se na Eleonoru horšila skoro zrovna tak jako její muž, ale nikterak nepomýšlela na to sestru vyhnat. Proto nakonec promluvila a svým jemně svádivým způsobem vikáři vyložila že se vzteká, rozčiluje a užírá zcela zbytečně. Ponechá-li se věcem volný průchod, pak prý se to srovná mnohem líp, než by to dokázal srovnat on; a nakonec dosáhla toho, že se vikář uložil k spánku v trochu méně nepohostinném rozpoložení.

Druhý den ráno dostala Eleonořina služebná příkaz vyřídit v jídelně, že paní se necítí dost dobře na to, aby se zúčastnila ranních modliteb, a že posnídá ve svém pokoji. Tam za Eleonorou přišel otec a ona mu sdělila svůj záměr okamžitě se vrátit do Barchesteru. Jeho to oznámení ani moc nepřekvapilo. Na faře si zřejmě kdekdo byl vědom, že se cosi zvrtilo. V domě se chodilo po špičkách a lidem víc než obvykle vrzaly boty. Na tvářích žen se rozhostil pohled vědomé zasvěcenosti; a pánové, ti se pokoušeli, byť marně, bavit se, jako by se nic nestalo. Na pana Hardinga toto vše těžce doléhalo, a když mu Eleonora řekla, že její odjezd do Barchesteru je nezbytný, jen žalostně povzdechl a pravil, že bude hotov odjet tam s ní.

Proti tomu se však tvrdě postavila. Nejraději prý pojede sama; nesmírně jí na tom záleží, aby bylo jasné, že do jejího sporu s doktorem Grantlym otec není zapleten. Tomuto argumentu se pan Harding nakonec poddal; ani slova však mezi nimi nepadlo o kaplanu Slopovi – ani slovo, ani jediný dotaz nepadl o vážném rozhovoru z předchozího večera. Žádný z nich nevěděl proč, ale důvěrnosti bylo mezi nimi málo. Jednu chvíli se ho Eleonora otázala, nehodlá-li jít za biskupem; jenže on dost nevrle odvětil, že neví – asi by spíš neměl, ale momentálně nemůže říci. A tak se rozešli. Oba až žalostně prahli po nějakém znamení náklonnosti, po důvěře za důvěru, po náznaku onoho citu, který je k sobě obvykle poutal. Nic se však nekonalo. Otec se nepřiměl k tomu, aby dceru ohledně domnělého nápadníka zpovídal; dcera si zas nechtěla pošpinit ústa a opakovat odporné slovo, kterým jí doktor Grantly tolik zvedl žluč. A tak se rozešli.

Zařízení Eleonořina návratu vyvolalo jisté potíže. Sama otce prosila, aby poslal pro poštovní vůz; slyšela to však paní Grantlyová a mocně se postavila proti tomu. Chce-li se už Eleonora rozejít s vikářem ve zlém, nač to roztrubovat mezi služebnictvem a po celém okolí. A tak se Eleonora nakonec uvolila použít plumsteadského kočáru; a jelikož vikář odešel hned po snídani a měl se vrátit až k večeři, rovněž se nechala přemluvit, aby s rodinou ještě poobědvala a teprve potom odjela. O předmětu sporu nepadlo ani slovo. Záležitost s kočárem vyřídil pan Harding, jenž působil jako Merkur mezi oběma dámami; a ty, když se nakonec setkaly, se tuze láskyplně políbily a pak usedly každá k svému háčkování, jako by všechno na celém světě bylo v nejlepším pořádku.

Další milostná scéna

Na faře však byl ještě jeden návštěvník, jehož city je nutno dosti zevrubně rozebrat. Pan Arabin vyslechl od přítele, že si Eleonora nejspíš bude kaplana Slopa brát, s úžasem, nikoli však s nedůvěrou. Bylo již řečeno, že do Eleonory nebyl zamilován, a až do této chvíle to určitě byla pravda. Sotvaže však slyšel, že ona miluje někoho jiného, najednou k ní zahořel velikou láskou. Ještě se nerozhodl, že si ji přeje mít za manželku; nikdy dřív a ani tentokrát na ni nepomyslel v souvislosti se svou osobou. Ale přepadl ho nedefinovatelný niterný pocit hluboké lítosti, hlodavého žalu, nezvládnutelné sklíčenosti; a rovněž jakéhosi sebepokoření, že on – farář Arabin – něco nepodnikl, aby si tuto sladkou kořist neodnesl ten druhý chlap, jímž tak dokonale opovrhoval.

Kterýkoli muž, jenž neženat dosáhne čtyřicítky, aniž má nějaké ponětí o takových citech, je buď tuze úspěšný, nebo má tuze chladné srdce.

Arabin jaktěživ nepomyslel na to, že by měl na své bárce nastavit plachty tak, aby plul jako konvoj této skvostné obchodní lodi. Už dávno postřehl, že je paní Boldová krásná, ale o tom, že tu její krásu učiní svou, nesnil. Věděl, že je paní Boldová bohatá, ale že by si její bohatství přivlastnil, na to myslel asi zrovna tak, jako kdyby se měl zmocnit bohatství doktora Grantlyho. Zjistil, že paní Boldová je inteligentní, laskavá, příjemná, rozumná, že má opravdu vše, co si muž může u manželky přát. Jenže čím větší byly její půvaby, čím vyšší její nároky na úctu a vážnost, tím méně si dovedl představit, že by se vůbec kdy mohl stát jejich majetníkem. Takový byl do té doby spíš jeho instinkt než jeho úvahy, tolik v něm bylo pokory a tak málo si věřil. A nyní má být jeho ostýchavost odměněna tím, že tuto

ženu, jejíž krása je v jeho očích dokonalá, jejíž jmění je takové, že ho dotud od myšlenek na ni odstrašovalo, jejíž vdovství, i kdyby býval nebyl tak odstrašen, by jej bylo umlčelo, vidí, jak se stává kořistí – Obadiáš Slop!

Toho rána, kdy paní Boldová odjela z Plumsteadu, vsedl na koně, aby si zajel do Svatého Ewoldu. Cestou si pobrukoval verš z Artevelde: *„Jak málo lichotivá je láska ženy.“*

Načež se pokusil svou mysl usměrnit a myslet na jiné věci, na farnost, na kolej, na svou víru – ale jeho myšlenky se mermomocí vracely k Slopovi a k vlámskému vůdci:

*„Když si tak pomyslíme,
Jak málo lichotivá je láska ženy,
Již běžně dostává ten,
Kdo je nejbližší a podepřen největší výhodou.“*

Nešlo o to, že si paní Boldová chystá vzít někoho jiného – vždyť on sám se o ni dosud neucházel – ale že by si měla vzít zrovna Slop – a tak si znovu opakoval:

*„Vnější půvab
Ani vnitřní světlo tobě netřeba – den co den –
Muži, jež obé postrádají, si berou nejlepší
A nejvznešenější z ženského Božího tvorstva,
Jejichž láska si – až na pohlaví – v ničem nevybírá
A samotnému jménu volba se vysmívá.“*

A tak jel dál a jeho mysl neznala klidu.

Toho rána se mu dobře nejelo a nic kloudného ve Svatém Ewoldu nepořídil.

Nezbytné opravy na faře se rychle dokončovaly a on bloumal po pokojích a nahoru a dolů po schodech a toulal se po zahradě: leč

probudit v sobě dostatek zájmu o okolní dění nedokázal. U každého okna se zastavil, zahleděl se ven a dumal o Slopovi. Skoro u každého z těch oken předtím stál a povídal si s Eleonorou. Ta tam tehdy s paní Grantlyovou bývala každou chvíli; paní Grantlyová poroučela a dohlížela na plnění rozkazů a on s Eleonorou zatím rozmlouvali o všem, co přináleží ke kněžskému povolání. Vzpomněl si, jak často jí dělal kázání a s jakou roztomilostí si jeho poněkud diktátorské edikty nechávala líbit. Upamatoval se, jak inteligentně mu naslouchala, jak mu mile, leč hbitě odpovídala, jak ji zajímalo vše, co se týkalo církve, a vše, co se týkalo jeho. Načež bouchl jezdeckým bičíkem o římsu a v duchu se slavnostně zaklínal, že přece není možné, aby si Eleonora Boldová vzala kaplana Slopa.

A i přesto doopravdy nevěřil, jak by měl, že je to nemožné. Měl ji dost dobře znát na to, aby cítil, že to opravdu možné není. Měl si uvědomit, že Eleonora má ve své bytosti něco, co ji před takovou potupou ochrání. Jenže ani on, jako tolik jiných, nechoval k ženě dostatek důvěry. Znovu a znovu si opakoval, že přece není možné, aby se Eleonora Boldová stala paní Slopovou, a přesto věřil, že se jí stane. A tak se potloukal po faře a nebyl s to nic dělat ani na nic myslet. Bylo mu prachmizerně, tatam byla jeho pohoda, čítil se na sebe a na všechny ostatní a v srdci živil nenávist ke kaplanu Slopovi. To nebylo vůbec v pořádku; věděl a cítil to, ale nemohl si pomoci. Po pravdě řečeno, pan farář Arabin o tom ještě nevěděl, ale on se do paní Boldové zamiloval. Byl zamilován, a ač čtyřicátník, byl zamilován, aniž si toho byl vědom. Vybuchoval a užíral se jako nějaký jedenadvacetiletý jinoch a nevěděl, co mu je. A tak když v Svatém Ewoldu nijak zvlášť dobře nepořídil, puzen jakousi nepřiznanou vnitřní nadějí, že třeba ještě paní Boldovou spatří, než mu odjede, rozjel se zpátky mnohem dříve, než mívával ve zvyku.

Ani Eleonora neprožila nikterak příjemné ráno. Všichni jí šli na nervy a nikoli nejméně ona sama sobě. Měla pocit, že se jí stala křivda, zároveň však měla pocit, že sama své karty taky nehrála

dobře. Měla se nad veškeré podezření povznést a sestřiny urážlivé narážky i páně doktorovo kázání přijmout s lhostejností. To tehdy neučinila nýbrž se projevila jako hněvivá a popudlivá a teď se za svou nedůtklivost styděla, ale vymanit se z ní nedokázala.

Větší část dopoledne strávila o samotě; potom však za ní přišel otec. Byl pevně odhodlán, že děj se co děj nic ho od mladší dcery neodloučí. Smířit se s představou, že ji bude vídat v čele Slopova stolu, byl pro něj úkol přetěžký; ale on se jím prokousal. Kaplan Slope, tak si v duchu namlouval, je muž ctihodný a navíc je to duchovní; a on jako Eleonořin otec nemá právo ani o to usilovat, aby jejímu sňatku s takovým mužem zabránil. Toužil jí vyjevit, že je mu drahá nad celý svět, že je jí ochoten přiznat, že není v nepravu, že se s doktorem Grantlym diametrálně rozchází v názorech, ale Slopovo jméno přes rty nepřenesl. Ještě zde přece je možnost, že se ve svém podezření všichni mýlí! A protože tonul v takových pochybách, netroufal si mluvit s ní o věci otevřeně.

Seděl s dcerou v salónu s rukou kol jejího pasu, co chvíli jí pošepstal nějakou něžnůstku a zuřivě tahal ten svůj pomyslný smyčec, když do pokoje vstoupil farář Arabin. Ihned se zvedl a oba bezmyšlenkovitě utrousili pár banálních frází, zatímco Eleonora, nemá a mrzutá, zůstala sedět na pohovce. Farář Arabin patřil totiž mezi ty, proti nimž vzkypěl její hněv. Vždyť i on se opovážil mluvit o její známosti s kaplanem Slopem; i on se jí opovážil vyčítat, že se nezneprátelela s jeho nepřítelem. Před odjezdem se s ním už nehodlala sejít, a proto teď sotva měla náladu být k němu milostivá.

Na celé faře panoval dojem, že něco není v pořádku. A Arabin, spatřiv Eleonoru, nedokázal tvářit se ani hovořit tak, jako by o tom všem neměl ponětí. Před ní nedokázal být rozmarný a sebejistý ani se s ní dle svého zvyku přít. Ještě nebyl v salóně ani dvě minuty a už cítil, že udělal chybu, že se vracel; a v okamžiku, kdy uslyšel její hlas, litoval, že není zpátky v Svatém Ewoldu. Jak si jen mohl myslit, že nastávající choti kaplana Slopa má ještě co říci?

„Mrzí mě, že nás hodláte tak záhy opustit.“ Darmo se snažil hovořit svým obvyklým hlasem. Na to jen broukla, že musí nutně do Barchesteru, a se svrchovanou pilností se zabrala do háčkování.

Potom farář Arabin s panem Hardingem ještě trochu rozmlouvali o všem a o ničem: bylo to banální a nucené a plané a nesmyslné. Jeden ani druhý si doopravdy neměli co říci; a přece ani jeden z nich v tu chvíli nechtěl mlčet. Pan Harding nakonec využil nastalé odmlky a z pokoje se vytratil a Eleonora s Arabinem zůstali sami.

„Váš odchod naši společnost notně naruší,“ začal.

Opět jen cosi sotva slyšitelně zamumlala; oči však měla stále upřené na práci.

„Prožili jsme tu velmi příjemný měsíc,“ pravil, „tedy alespoň já ano; a je mi líto, že to tak brzy skončí.“

„Já už jsem z domu déle, než jsem zamýšlela,“ odpověděla mu, „a je načase, abych se vrátila.“

„Inu, příjemné chvíle a příjemné dny nutně jednou končí. Škoda, že těch příjemných je tak málo; či spíše snad –“

„Rozhodně je škoda, že lidé dělají všechno možné, aby pohodu svých dnů zmařili,“ přerušila ho. „Škoda, že je na světě tak málo křesťanské lásky.“

„Křesťanská láska má začínat doma,“ řekl jí a užuž se jí chystal vysvětlovat, že on jako duchovní nemůže pěstovat to, co by ona nazvala křesťanskou láskou, na úkor oněch zásad, jež považuje za svou povinnost hlásat, když si uvědomil, že dohadovat se o takové věci s nastávající manželkou kaplana Slopa by bylo víc než marné. „Ale vy nás co nevidět opustíte,“ pokračoval, „proto vám poslední hodinu pobytu neotrávím další přednáškou. Už tak se obávám, že jsem se vám napřednášel víc než dost.“

„Měl byste konat a ne pouze kázat, pane Arabine!“ řekla Eleonora.

„Bezpochyby ano. To máme dělat všichni. Všichni, kdož si troufáme kázat, máme povinnost všemožně se snažit podle svých ponaučení také jednat. Plně přiznávám, že v tomto směru zaostávám;

momentálně však dost dobře nevím, na co narážíte. Máte snad pro svou výzvu, abych konal to, co kážu, nějaký zvláštní důvod?“

Eleonora neodpověděla. Toužila mu povědět, proč se na něj hněvá, vytknout mu, že o ní hovořil neuctivě, a nakonec mu odpustit a rozejít se v dobrém. Cítila, že ve svém současném rozpoložení bude nešťastná, když ho takhle opouští; ale k tomu, aby s ním hovořila o Slopovi, se přimět nedokázala. A jak jinak se ohradit proti urážlivé narážce z úst vikářových, vyřčené, jak se domnívala, na Arabinův popud? Chtěla mu ukázat, že se mylí, aby si uvědomil, že se k ní nedobře zachoval, aby pak vlídnost jejího odpuštění byla tím umocněna. Cítila, že na to, aby se s ním rozešla v nemilosti, se jí příliš líbí; a přece jen se přes svou nevoli nedokázala přenést bez nějakého vysvětlení, pokud on to nějak neuzná, pokud ji neubezpečí, že už nikdy proti ní takto hřešit nebude.

„Proč mě vyzýváte, že mám konat to, co kážu?“ naléhal na odpověď.

„Tak mají jednat všichni lidé.“

„Zajisté. To se jaksí všeobecně chápe a uznává. Jenže vy to neříkáte všem lidem ani všem duchovním. Je to dobrá rada, ale člověk ji dává jen tehdy, když naráží na nějaký konkrétní nedostatek. Povíte-li mi, o který můj konkrétní nedostatek jde, pokusím se tou radou řídit.“

Na chvíli se odmlčela, potom mu pohlédla do očí a řekla: „Vy sám, pane Arabine, nemáte odvahu hovořit se mnou upřímně a otevřeně a přitom očekáváte, že já, žena, s vámi otevřeně mluvit budu. Pročpak jste mě za mými zády před doktorem Grantlym pomlouval?“

„Já že vás pomlouval!“ vyhrkl a do celého obličeje se mu vehnala krev. „Jestli jsem vás pomlouval, pak si vymodlím odpuštění u vás a u toho, komu jsem to řekl, a taky u Pánaboha. Ale jakou pomluvu jsem o vás před doktorem Grantlym vyřkl?“

Také ona celá zrudla. Zeptat se ho, neříkal-li o ní, že si bude brát jiného muže, to ze sebe nevypravila. „To víte nejlíp sám,“ odvětila,

„ale ptám se vás jako čestného muže, nehovořil-li jste o mně tak, jak byste nikdy nehovořil o vlastní sestře; raději se vás na to ani nebudu ptát,“ mluvila dál, když viděla, že hned neodpovídá. „K odpovědi na takovou otázku vás nebudu nutit. Doktor Grantly mi řekl, co jste povídal.“

„Každopádně mě pan doktor Grantly žádal o radu a já mu ji dal. Chtěl vědět –“

„Já vím co, pane Arabine. Ptal se vás, bude-li správné, aby mě přijímal v Plumsteadu, neupustím-li od známosti s pánem, jehož náhodou vy i on osobně nesnášíte.“

„To jste na omylu, paní Boldová. Já pana Slopa osobně vůbec neznám; v životě jsem ho neviděl.“

„To však nijak neumenšuje vaši osobní nevraživost. Nepřísluší mi vyslovovat pochyby o oprávněnosti vašeho nepřátelství; ale snad jsem mohla právem očekávat, že mé jméno do těch svých nepřátelských akcí zatahovat nebudete. Ale stalo se tak a vy jste to učinil způsobem, který mě jako ženu hrubě poškozuje a nanejvýš skličuje. Musím přiznat, že od vás, pane Arabine, jsem čekala jiné jednání.“

Měla co dělat, aby při těch slovech zadržela slzy; ale zadržela je. Kdyby se byla poddala a hlasitě rozvzlykala, jak to v takových případech žena dělat má, byl by na místě zjehl, snažně prosil o odpuštění, dost možná ji u nohou poklekl a vyznal jí lásku. Vše se mohlo vysvětlit a do Barchesteru by se byla Eleonora vracela s pokojnou myslí. Jak snadno by byla vikáři odpustila a zapomněla jeho podezírání, jen kdyby byla od Arabina uslyšela celou pravdu. Ale co by potom bylo s mým románem? Faktem je, že Eleonora se do pláče nedala a Arabin nezjehl.

„Vy mi křivdíte,“ hájil se. „Pan doktor Grantly mě požádal o radu a já mu ji nemohl odepřít.“

„Pan doktor Grantly byl hrozně všetečný, hrozně neomalený. Já mám plné právo znát se, s kým chci, zrovna jako on. Co byste mi

řekl, kdybych se s vámi radila, je-li na místě, abych pana doktora Grantlyho vyhnala z domu za to, že jeho známým je lord Tattenham Corner? Víím určitě, že lord Tattenham Corner je pro duchovního zrovna tak nežádoucí známost jako je pro dceru duchovního pan kaplan Slope.“

„Já lorda Tattenhama Cornera neznám.“

„Vy ne, ale pan doktor Grantly ano. Ať si pro mě za mě zná třeba všechny mladé lordy na každém turfu v celé Anglii. Já se mu do toho plést nebudu; ale on mně do mých věcí taky ne!“

„Lituji, ale v tom s vámi, paní Boldová, nesouhlasím; už proto, že mi to málo, co jsem na toto téma řekl, vytýkáte, vám musím říci, že s vámi nesouhlasím. Postavení pana doktora Grantlyho jakožto muže veřejně činného jej až na některé ohledy opravňuje vybírat si, s kým se bude stýkat. Vybere-li si špatně, pak se ony ohledy uplatní. Bude-li se stýkat s lidmi, kteří se k němu nehodí, zakročí jeho biskup. Čím je pro pana doktora Grantlyho biskup, tím je pan doktor Grantly pro vás.“

„S tím nesouhlasím. S tím naprosto nesouhlasím!“ A Eleonora vyskočila, a jak tam tak před Arabinem stála na podlaze salónu, doslova hořela hněvem. Nikdy předtím ji neviděl tak vzrušenou, nikdy předtím ji neviděl tak spanilou.

„S tím naprosto nesouhlasím!“ opakovala. „Pan doktor Grantly nemá nade mnou nijakou pravomoc. Zapomněli jste, vy i on, že nejsem na světě zcela sama? Zapomněli jste, že mám otce? Pan doktor Grantly na to zřejmě zapomíná odjakživa.“

Od vás, pane Arabine,“ pokračovala, „bych si poradit nechala; a byla bych čekala, že mi poradíte jako přítel přáteli, ne jako když učitel poroučí žákovi. Váš názor bych třeba nesdílela – v této věci určitě ne; ale měl jste se mnou promluvit svým obvyklým způsobem a stejně nenuceně jako vždy a já bych se nehněvala. Ale takhle – bylo to od vás mužné, pane Arabine, hovořit o mně takhle neuctivě – tak –? Ani si netroufám opakovat, co jste řekl. Musíte pochopit, jak

mi je. Copak bylo od vás spravedlivé takhle o mně mluvit a sestřinu manželovi radit, aby mě ze sestřina domu vyhnal za to, že se přátelím s člověkem, jehož učení neschvalujete?“

„Nemám jiné volby, paní Boldová,“ začal pomalým a mírným hlasem, obrácen zády ke krbu a upřeně zahleděn na vzorek koberce, „než otevřeně vám vylíčit, jak to mezi mnou a panem doktorem Grantlym doopravdy bylo.“

„Tak mluvte,“ pobídla ho, když viděla, že se na okamžik odmlčel.

„Obávám se, že vám má slova způsobí bolest.“

„Huř než to, co jste již učinil, to už bolet nemůže,“ opáčila.

„Pan doktor Grantly se mě ptal, bylo-li by dle mého mínění prozíravé přijmout vás na faře jako choť kaplana Slopa, a já mu odpověděl, že podle mne by to bylo nemoudré. Byl jsem toho názoru, že je naprosto nemožné, aby kaplan Slope a vy –“

„Děkuji, pane Arabine, to stačí. Vaše důvody mě nezajímají,“ řekla mu děsivě klidným hlasem. „Tomu pánovi jsem projevila běžnou sousedskou zdvořilost; a jelikož jsem to učinila, jelikož jsem ho nezahrnula veškerou škodolibou záští, jakou – a podle vás právem – stíháte vy s panem doktorem Grantlym každého duchovního, který s vámi nesouhlasí – okamžitě z toho vyvozujete, že si ho budu brát; či spíš ani nevyvozujete – žádný myslící člověk by bez platnějšího důvodu k takovému bohapustému závěru ani dospět nemohl – vy si to vlastně myslíte – že však jsem v situaci, kdy je nutně takové nařčení obzvlášť bolestné, tak se k němu sáhne, abych já ze strachu na tohoto vašeho soka zanevřela.“

Domluvila, zamířila ke dveřím a vyšla do zahrady. Arabin, ještě stále zaměstnaný prohlížením vzorku na koberci, v místnosti osaměl. Zřetelně však předtím slyšel a přesně vnímal každé její slovo. Což není jasné, že jí vikář jakýkoli citový vztah k Slopovi přičítal mylně? Není snad jasné, že Eleonora ještě pořád má volné ruce vybrat si jiného? Třeba se to zdá divné, že vůbec zapochyboval; ale on zapochyboval. Vždyť to obvinění nijak absolutně nepopřela:

ani výslovně neřekla, že to není pravda. Pramálo se pan farář Arabin vyznal v ženských citech, jinak by byl věděl, že jasněji se už ani vyslovit nemohla. Málokterý muž chápe povahu ženského srdce, dokud léta soužití neoloupí takové pochopení o jeho hodnotu. A je to tak dobře, jinak by muži vítězili příliš snadno.

Arabin tam stál a počítal vzory na koberci, nešťasten, zoufale nešťasten nad tvrdými slovy, jež musel vyslechnout; a přece šťasten, nevýslovně šťasten při pomyslení, že žena, kterou tolik ctí, přece jen nepůjde za muže, na něhož tolik zanevřel. Stál tam a pomalu mu docházelo, že se zamiloval. Čtyřicet roků mu nad hlavou přelétlo a dotud nikdy kvůli ženské kráse žádnou strastiplnou hodinu nezažil. Tentokrát však to byla hodina tuze strastiplná.

Ani půl, ba ani čtvrt hodiny tam však nesetrval. Přes to, co o něm řekla Eleonora, byl Arabin muž vpravdě srdnatý. Zjistil, že tuto ženu miluje, a měl nyní důvod se domnívat, že je volná, a bude-li chtít, může jeho lásku opětovat. I vykročil do zahrady za ní, aby si ji tam, jak nejlíp uměl, namlouval.

A nemusel ji hledat dlouho. Chodila sem a tam alejí jilmů, jež stojí ve vikářově parku kolem hřbitova. To, co se stalo mezi ní a Arabinem, jí na roztrpčenosti neubralo. Tuze se zlobila a na něho víc než na koho jiného. Vždyť se s ním tak důvěrně zná, mohl si s ní o čem chtěl povídat, vycházela vstříc jeho nápadům, ctíla jeho názory, dbala o jeho pohodlí, dělala mu pomyslení, jak jen může hezká žena dělat pomyslení neženatému muži, aniž by zadala své pověsti či svým citům. Toto vše činila a on v ní zatím viděl snoubenku jiného!

Jak tak šla alejí, každou chvíli se jí na líce prodrala nezvaná slza, a když zvedla ruku, aby ji setřela, dupla nožkou do trávníku samým vzdorem nad tím, že s ní bylo takto nakládáno.

Když zpozorovala Arabina, byl už téměř u ní, tak se prudce otočila a kus cesty se vrátila, aby líce zbavila veškerých stop slzí. Zbytečně se namáhala – Arabinovo rozpoložení mu ani nedovo-

lovalo takových drobností si vůbec všimnout. Kráčel za ní, a dohonil ji, právě když dospěla na konec aleje.

Nerozvážil si, jak ji osloví; nemyslel na to, co řekne. Jenom cítil, že vadit se s ní je vrchol bídy a smět ji milovat by bylo štěstím. A přece se nedokázal tolik ponížit, aby ji odprosil. Vždyť jí nijak neublížil. Neprávem ho viní, že ji pomlouval, že ji ranil. Nemůže se přece doznat k hříchům, jež nespáchal. Může jen nechat minulost minulostí a zeptat se jí, jak je to s ní a s jeho nadějemi do budoucna.

„Doufám, že se nerozejdeme jako nepřátelé,“ nadhodil.

„Já jsem žádné nepřátelství nechtěla,“ pravila Eleonora, „mou snahou je veškerým nepřátelstvím se vyhýbat. Byla by to pustá přetvářka, kdybych tvrdila, že po tom, co se právě stalo, může mezi námi existovat pravé přátelství. Přátelit se s lidmi, jimiž pohrdáme, to přece nejde.“

„A vy mnou pohrdáte?“

„To vy jste musel pohrdnout mnou, než jste o mně mohl tak hovořit. A já se mýlila, krutě mýlila. Věřila jsem, že o mně dobře smýšlíte, že si mě vážíte.“

„Že o vás dobře smýšlím, že si vás vážím,“ ohradil se. „Mám-li se před vámi ospravedlnit, pak musím použít silnějších slov.“

Na okamžik se odmlčel a Eleonoře se srdce v ňadrech bolavě rozbušilo, jak čekala, až opět promluví. „Vážím si vás a ctím vás, jako jsem dosud nectil žádnou ženu. Zda o vás dobře smýšlím! Jakživ jsem o nikom tak dobře nesmýšlel, na žádnou lidskou bytost jsem tolik nemyslel. Já že vás pomlouvám! Urážím! Chci vám ublížit! Co bych za to dal, kdybych vás mohl před každou pomluvou, urážkou a škodou ochránit! Že vás pomlouvám, bože, bože! Snad by bylo líp, kdyby to bylo pravda. Líp než klanět se v hříšné modloslužbě; hříšné a zároveň marné!“ A potom kráčel vedle ní, paže zkřížené za zády, oči upřené do trávy pod nohama a beznadějně v rozpacích, jak se vyjádřit. A Eleonora kráčela vedle něho, odhodlána alespoň mu nijak nevyjít vstříc.

„Běda, běda,“ pronesl konečně, spíš sám k sobě než k ní. „Běda, běda! Procházet se tady v Plumsteadu by člověka docela těšilo, musel by však být v duševní pohodě; bez ní by daleko raději uvítal ty tupé, mrtvé kameny Oxfordu; nebo i Svatého Ewoldu. Paní Boldová, začínám mít dojem, že jsem udělal chybu, když jsem sem přišel. Římskokatolický kněz by byl tohoto všeho ušetřen. Ach Otče na nebesích! Jak dobře by nám bylo, kdyby nám ráčil stanovit pevnou řeholi!“

„Určitý návod k jednání přece máme, pane Arabine.“

„Ano – ano, zajisté! ‚Neuved‘ nás v pokušení, ale zbav nás všeho zlého.‘ Ale co je to pokušení? Co je to zlo? Je tohle zlo – je tohle pokušení?“

Nebohý Arabin! Ne a ne to ze sebe dostat – tu svoji hlubokou pravou lásku! Nedokázal ji vyslovit jasnou řečí, která by potřebovala a žádala si odpověď. Ženě po svém boku neuměl říci: „Jelikož skutečnost je taková, že toho druhého muže nemilujete, že se za něj nehodláte provdat, můžete milovat mne, stanete se mou ženou?“ Tato slova mu vězela v srdci, ale na rty je ani všemi svými vzdechy vytáhnout nedokázal. Celý svět by za to dal, jen aby měl sílu tuto prostou otázku položit; leč třeba na kazatelkách a řečništích byl jeho jazyk sebehbitější, slova, jimiž by byl vyjádřil to prosté přání svého srdce, nyní nenacházel.

I bez toho jej však Eleonora pochopila stejně dokonale, jako kdyby byl svou lásku vyznal s veškerou elegantní plynulostí zkušeného milovníka. Ženským instinktem sledovala každý záhyb jeho mysli, když hovořil o utěšenosti Plumsteadu a o kamenech Oxfordu, když učinil nárazku na jistotu římskokatolického kněze a na skrytá osidla pokušení. Věděla, že to všechno znamená, že miluje. Věděla, že tento muž, krácející po jejím boku, tento znamenitý učenec, tento ostřílený řečník, tento slavný borec polemických půtek zápolí – a zápolí marně – povědět jí, že ztratil srdce.

Věděla to a to vědomí ji jistým způsobem blažilo; a přesto mu na pomoc přijít nechtěla. Hluboce ji urazil, hanebně se k ní zachoval, tím hanebněji, když se uváží, že se naučil ji milovat, a Eleonora se nepřemohla natolik, aby od své pomsty upustila. Zda jeho lásku nakonec přijme či nikoli, takovou otázku si nekladla. Ba ani sama sobě nepřiznala, že ji vědomí, že ji má rád, blaží. Jejího srdce se jeho láska v tu chvíli nedotkla; ta jen upokojila její pýchu a lichotila její marnivosti. Pan farář Arabin se opovážil spojovat její jméno se jménem kaplana Slopa a jejího ducha teď konejšilo zjištění, že by je rád spojil se svým. A tak kráčela vedle něho, vdechujíc kadidlo, ale sama na oplátku žádnou vůni nevydávala.

„Na jednu věc mi odpovězte!“ Arabin se najednou zastavil a předstoupil před svou společnici tak, že jí stanul tvář v tvář.

„Tuto jedinou otázku mi zodpovězte,“ řekl jí. „Kaplana Slopa nemilujete? Jeho ženou se stát nehodláte?“

Arabin na to rozhodně nešel správně, chtěl-li získat takovou ženu jako byla Eleonora Boldová! Zrovna když její hněv vyprchával, vytrácejí se před ryzí vroucností jeho nevyslovené lásky, načisto zbytečně opakoval svůj prvotní hřích a tím její hněv znovu roznítil. Kdyby se byl v lásce vyznal, Slopovo jméno by před Eleonorou Boldovou ani nevyslovil, dokud by ji neučinil svou. Tehdy a teprve tehdy si mohl troufnout o Slopovi hovořit, s jakou chtěl vítězoslávou.

„Na žádnou takovou otázku vám neodpovím“, pravila, „a navíc vám musím říci, že nic vás neospravedlňuje ji vůbec klást. Na shledanou!“

A s těmi slovy pyšně vykročila přes pažit, prošla skleněnými dveřmi do salónu a v jídelně zasedla s otcem a sestrou k obědu. Půl hodiny nato byla v kočáře a tak se před odjezdem z Plumsteadu s Arabinem už neviděla.

Dlouhá a smutná byla jeho cesta mezi chmurnými stromy, které stínily hřbitov. Aby unikl pozornosti, opustil vikářův sad a toulal se mezi zelenými rovy, pod nimiž odpočívalo tolik ze starodávných

plumsteadských milovníků a zapomenutých krás. Poslední Eleonořina slova zněla jeho uším jako umíráček, který už nikdo nikdy nezvrátí. Nedovedl pochopit, že se na něj může hněvat, rozhořčovat se, být k němu nemilosrdná a přesto ho milovat. Nemohl s určitostí říci, má či nemá-li v kaplanovi Slopovi preferovaného soka. Jestli ne, proč mu tedy na tu jeho otázku neodpověděla?

Nebohý Arabine – ty necvičený, negramotný, nevědomý burane! Jak to, že ve čtyřiceti víš tak málo o tom, co hýbe ženským srdcem?

31

Biskupova knihovna

A tak se ta příjemná plumsteadská společnost rozpadla.

Dokud spolu všichni dobře vycházeli, byla to společnost tuze příjemná. Paní Grantlyová si libovala že už drahnou dobu nebylo u nich tolik veselí a radosti; i vikář si pochvaloval, že mu měsíc příjemně uplynul, jenže podle něho se o to nezasloužil nikdo jiný než on a jeho pohostinnost. Tři čtyři dny po Eleonoře odjel domů i pan Harding a Arabin si před usazením na svatoewoldské faře zajel na týden do Oxfordu. Odjížděl tam obtížen četnými vzkazy pro pana doktora Gwynna stran toho, jaké nepřístojnosti se dějí v barchesterském paláci a jaké nebezpečí i přes veškeré ujištění v neblahém listu od kaplana Slopa ještě stále hrozí chudobinci.

Cestou do Barchesteru neměla Eleonora mnoho příležitosti přemýšlet o Arabinovi. Musela se totiž bavit se sestrou a udržovat zdání, že se s ní rozchází v dobrém, a to ji odvádělo od myšlenek na jeho lásku i na jeho hříchy. Když pak jí kočár zastavil před domem a ona se loučila polibky se sestrou a neteřemi, vyběhla ven Marie Boldová a zvolala:

„Ach Eleonoro, už jste to slyšela? Ach paní Grantlyová, slyšela jste, co se stalo? Chudák pan děkan!“

„Dobrotivé nebe!“ pravila paní Grantlyová. „Copak se přihodilo?“

„Dnes v devět hodin ráno jej ranila mrtvice a od té doby nemluví. Moc se obávám, že v tuto chvíli už není mezi živými.“

S děkanem se paní Grantlyová moc dobře znala, a proto jí ta zvěst otřásla. Eleonora ho tak dobře neznala; věděla však dosti o jeho osobě a způsobech, a tak i ji právě vyslechnutá novina vylekala a zarmoutila. „Okamžitě na děkanství zajedu,“ oznámila paní Grantlyová, „vikář, ten už tam určitě bude. Bude-li třeba poslat ně-

jakou zprávu, pošlu k vám před odjezdem z města Tomáše.“ A tak kočár odjel a Eleonora a její synáček zůstali sami s Marií Boldovou.

A paní Grantlyová měla plnou pravdu. Vikář už na děkanství byl. Nechtěje se vnucovat Eleonoře, přijel totiž hned ráno do Barchesteru sám, a sotva tam dorazil, doslechl se o děkanově mrtvičném záchvatu. Jak jsme již poznamenali, katedrálu spojovala s děkanstvím jakási knihovna nebo čítárna. Obecně se jí říkalo „biskupská knihovna“, neboť se soudilo, že ji k dómu přistavěl jistý barchesterský biskup. Vystavěna byla přímo nad částí křížové chodby a po schodišti se scházelo do místnosti, kde si katedrální duchovní svlékávali komže. A jelikož vedla rovnou do děkanovy rezidence, právě tou chodbou se hodnostář ubírával na veřejné pobožnosti. Kdo tam směl chodit a kdo nesměl, to by se asi těžko dalo povědět; barchesterští občané však měli za to, že knihovna patří děkanovi, a barchesterští duchovní soudili, že patří kapitule.

Toho rána zde byla shromážděna většina místních kapitulních duchovních a několik dalších a mezi nimi se jako obvykle s vysokou autoritou tyčil náš vikář. O děkanově záchvatu se doslechl, ještě než přešel barchesterský most. Do knihovny dorazil o jedenácté a už se odtamtud nehnul. Čas od času prošli z děkanství do knihovny přivolaní páni lékaři, pronesli stručné bulletiny a zase se na děkanství vrátili. Je prý velmi malá naděje, že se stařec z toho dostane, a na nějaké konečné uzdravení není vlastně naděje vůbec žádná. Jedinou otázkou bylo, musí-li zemřít ihned neschopen řeči, v bezvědomí, sklácen prvním těžkým úderem; nebo zda se díky náležité pomoci lékařské vědy nedá přivést zpátky na tento svět natolik, aby si svůj stav uvědomil a stačil se ještě pomodlit k Stvořiteli, než bude povolán, aby stanul tváří v tvář před jeho soudnou stolicí.

Z Londýna byl mezitím povolán sir Omicron Straka. Ten slovuťný pán se obdivuhodně osvědčil v případě dobráka starého biskupa Grantlyho tím, jak v starcově srdci ještě dlouho udržoval pohyb a život, a dalo se tedy očekávat, že si povede zdárně i v případě

děkanově. Páni doktoři Fillgrave a Rerechild se mezitím činili, seč mohli, a nebohá slečna Trefoilová seděla v hlavách otcova lože a toužila, jak už to v takových případech u dcer bývá, aby jí dovolili dělat něco, čím by dokázala svou lásku, i když by mu třeba jen zahřívala nohy nebo pokorně posluhovala těm suverénním pánům doktorům; cokoliv, jen když teď v čas nouze bude něčím nápomocna.

Z přítomného duchovenstva byl k lůžku nemocného na okamžik vpuštěn toliko vikář. Boty mu vrzaly, když se tam vplížil, přidušeně pronesl slovo útěchy truchlící dceři, na zkřivený obličej starého přítele vrhl velebný, zároveň však dychtivě zkoumavý pohled, jako by si v duchu říkal, „a jednoho dne takhle asi dopadnu já“; a prohodiv pár bezvýznamných slov k lékařům, odvrzal zpátky do knihovny

„Obávám se, že už nikdy nepromluví,“ řekl vikář nehlučně zavíraje dveře, jako by bezvědomý umírající, z něhož už vyprchalo veškeré vnímání, tam ve vzdáleném pokoji mohl zaslechnout zaklapnutí zámku, s nímž se tam teď tak opatrně zacházelo.

„Snad ne! Snad ne! To je to s ním tak zlé?“ ptal se hubeňourský prebendář, přemítaje v duchu o všech pravděpodobných kandidátech na úřad děkanský a rozmýšleje, zda vikář soudí, že by se mu vyplatilo jej přijmout. „To ale musel být hrozně prudký záchvat.“

„Když raní mrtvice člověka nad sedmdesát, málokdy to lehko projde,“ vyslovil se tělnatý kancléř.

„Byl to muž skvělý a vlídný,“ dal se slyšet jeden z kůrových zpěváků. „Samo nebe ví, jak jeho ztrátu nahradíme.“

„To věru byl,“ přisvědčil jeden mladší kanovník, „a velkým pozhénáním pro každého, kdo má tu čest být účasten našich chrámových bohoslužeb. Nejspíš nám někoho ustanoví vláda, pane vikáři. Pevně doufám, že to nebude někdo cizí.“

„Nebudeme hovořit o jeho následovníku, dokud je ještě naděje,“ pronesl vikář.

„Toť se rozumí, že ne,“ uznal mladší kanovník. „Byl by to vrchol neomalenosti! Ale –“

„Neznám nikoho,“ ozval se hubený prebendář, „kdo je u vlády líp zapsán nežli pan kaplan Slope.“

„Kaplan Slope!“ vyhrkli takřka polohlasně dva tři najednou.

„Pcha!“ vyprskl tělnatý kancléř.

„Pro toho udělá biskup všechno na světě,“ ozval se malý prebendář.

„A paní Proudiová jakbysmet,“ přitakal kůrový zpěvák.

„Pcha!“ řekl kancléř.

Vikář při tom pomyšlení div nezbledl. Co když se barchesterským děkanem stane kaplan Slope? Není sice žádný rozumný, ba vůbec žádný důvod se domnívat, že by se o takovém znesvěcení mohlo vůbec uvažovat. Ale možné to je. Doktor Proudie má u vlády vliv a ten člověk má doktora Proudieho tak říkajíc v hrsti. Jak by si všichni měli vést, kdyby se Slope stal barchesterským děkanem? Už jen to pomyšlení doktoru Grantlymu dokonce na okamžik vzalo řeč.

„Každopádně mít na děkanství pana Slopa by pro nás nebylo dvakrát příjemné,“ mínil malý prebendář a v duchu se chechtal, jaké očividné zděšení svým dohadem vyvolal.

„Zrovna tak příjemné a zrovna tak pravděpodobné jako mít v biskupském paláci vás,“ oplatil mu kancléř.

„Osobně pokládám takové jmenování za velmi nepravděpodobné,“ vyslovil se mladší kanovník, „a navíc krajně nemoudré. Vy ne, pane vikáři?“

„Já se domnívám, že něco takového je naprosto vyloučeno,“ pravil vikář, „v přítomném okamžiku však víc než na kaplana Slopa myslím na našeho nebohého přítele, který tu leží blízko nás.“

„Ovšem ovšem,“ a kůrový zpěvák se zatvářil tuze velebně, „samozřejmě. To my všichni. Chudák pan doktor Trefoil; znamenitý člověk, jenže –“

„Je to nejutěšenější děkanská rezidence v celé Anglii,“ přičinil druhý prebendář. „Patnáct jiter pozemků. Lepší než leckterý biskupský palác.“

„A plné dva tisíce ročně,“ řekl hubený doktor.

„Je to sníženo na dvanáct set,“ opravil ho kancléř.

„To ne,“ nedal se ten druhý prebendář. „Má to být patnáct. Prý udělali výjimku.“

„Nic takového,“ trval na svém kancléř.

„Uvidíte, že mám pravdu,“ řekl prebendář.

„Vím to jistě, bylo to ve zprávě,“ pravil mladší kanovník, projevu-
je úctu k autoritám.

„Nesmysl,“ pravil kancléř. „To nemůžou. Žádné výjimky neměly
být – jen Londýn a Durham.“

„A Canterbury a York,“ skromně dodal kůrový zpěvák.

„Co říkáte vy, Grantly?“ pravil hubený doktůrek.

„Čemu?“ Vikář se tvářil, že myslí na přítele děkana, ve skutečnosti
však myslil na Slopa.

„Kolik má mít příští děkan, dvanáct nebo patnáct?“

„Dvanáct,“ řekl autoritativně vikář a tím zároveň učinil přítrž
veškerým pochybám a sporům na toto téma mezi svými pod-
řízenými.

„Já měl rozhodně za to, že patnáct,“ pravil mladší kanovník.

„Pcha!“ pravil tělnatý kancléř. V tom okamžiku se otevřely dveře
a vstoupil doktor Fillgrave.

„Jak je mu? Nabyl vědomí? Už mluví? Nezemřel doufám. Doufám
doktore, že ne horší zprávy. Doufám, věřím, už je to lepší, pane dok-
tore?“ pravilo půl tuctu hlasů najednou a každý tónem svrchované
úzkosti. Bylo milé slyšet, jaké oblibě se starý dobrák děkan u svého
duchovenstva těší.

„Žádná změna, pánové; ani sebemenší změna – ale došla tele-
grafická zpráva – vlakem ve čtvrt na deset večer přijede sir Omicron
Straka. Dá-li se vůbec ještě něco dělat, pak to může udělat jen sir
Omicron. Ale vše, co lékařský um zmůže, bylo vykonáno.“

„O tom nepochybujeme, pane doktore,“ řekl vikář, „o tom vůbec
nepochybujeme. Přece ale uznáte –“

„Ach ano, zcela správně,“ souhlasil lékař, „zcela správně – sám bych jednal taky tak – však jsem to hned radil. Povídám tuhle Rerechildovi; když jde o takový život a o takového muže, měl by být přivolán sir Omicron – samozřejmě jsem věděl, že na výlohách nezáleží – chápete, u muže tak význačného a tak oblíbeného. Nicméně vše, co lékařský um zmůže, bylo vykonáno.“

Zrovna v tu chvíli přijel na chrámové nádvoří kočár s paní Grantlyovou a vikář sešel dolů, aby zvěst, kterou už dříve zaslechla, potvrdil.

Sir Omicron Straka tím vlakem v 9.15 doopravdy přijel. A v průběhu noci se nebohému staříčkému děkanovi vrátil náznak vědomí. Bylo-li to zásluhou sira Omicrona, je otázka, o níž je nejspíš záhodno žádné mínění nevystavovat. Doktor Fillgrave měl na věc velmi vyhraněný názor, ale samotný sir Omicron se s oním učeným doktorem v mínění rozcházel. Buď jak buď, sir Omicron vyslovil dobrozdání, že děkan má před sebou ještě pár dnů života.

A tak osm či deset dalších dnů setrval nebohý děkan v témž stavu, zpola při vědomí a zpola v kómatu, a shromážděné duchovenstvo si začínalo myslit, že ještě několik příštích měsíců nebude žádného nového jmenování třeba.

Nový kandidát na církevní pocty

Děkanovo onemocnění vyvolalo značný rozruch i na jiných místech než pouze na děkanství a v přilehlé knihovně; a to, co napadlo hu-beňourského prebendáře, nenapadlo pouze jeho.

Když se k němu donesla novina, že se děkan roznemohl, biskup zrovna seděl zvadle v knihovně. Zvěstoval mu ji kaplan Slope, jenž ji samozřejmě v Barchesteru neslyšel jako poslední. Zanedlouho si našla cestu i k paní Proudiové. Lze si domyslit, že ti dva soupeři o poslušnost Jeho Milosti se zrovna tou dobou nějak mnoho přátel-sky nestýkali. Ač dleli pod jednou střechou, od onoho bouřlivého střetu v biskupově pracovně se vlastně neviděli.

Tehdy to paní Proudiová prohrála. Že byla z jejích zástav sraže-na prestiž nepřetržitého vítězství, to onu bojovnou dámu neskonale rmoutilo; prohrála sice, ale udolána nebyla. Cítila totiž, že ještě má možnost ztracenou půdu získat zpátky, že ještě dokáže Slopa srazit v prach, z něhož jej pozvedla, a svého hřešícího pána donutit sypat si na hlavu popel a prosit ji za odpuštění.

Onoho památného dne, památného pro jeho vzpouru a odboj proti jejím vysokopanským příkazům, triumfálně prosadil svou a doopravdy se kochal nadějí, že dny jeho otroctví jsou sečteny. Svitla mu naděje, že co nevidět vkročí do země svobodné, země oplývající mlékem, jež bude sám moci lokat, a strdím, jež ho nebude trýznit tím, že by bylo strdím jen pro oči. Když na odchodu z jeho pracovny bouchla paní Proudiová dveřmi, tehdy se cítil každým coulem jako biskup. Krapet mu sice po-tom spadl hřebínek, když mu četl levity jeho kaplan, ale celkem vzato byl se sebou navýsost spokojen a liboval si, že to nejhorší má za sebou. „*Ce n'est que le premier coup qui coûte*“, zauvažoval; a teď, když byl tak velkodušně učiněn první krok, vše ostatní už půjde jak po másle.

Se svou chotí se viděl jakoby nic při večeři, kde bylo řečeno pramálo, co mohlo zčeřit hladinu páně biskupovy blaženosti. Byli tam i sloužící a jeho dcery a ti ho zaštilili.

Ledabyle prohodil pár slov na téma své chystané cesty k arcibiskupovi, aby všem zúčastněným ukázal, že míní prosadit svou; i samotní sluhové postřehli tu změnu a trochu své úctyplnosti přenesli z milostpaní na milostpána. To všechno milostpán zaregistroval a ani milostpaní to neušlo. Leč paní Proudiová vyčkávala.

Po večeři se vrátil do pracovny, kde ho zanedlouho vyhledal kaplan Slope, a tam spolu pili čaj a kuli plány. Nějakých pár chvil byl biskup vskutku šťasten; jakmile ho však hodiny na krbové římse upozornily, že se neúprosňe blíží tiché noční chvíle, a když pohlédl na svůj ložnicový svícen a uvědomil si, že ho musí použít, opět v něm byla malá dušička. Bylť jako duch, jehož veškerá moc volně se toulat po těchto vyšších sférách končí za kuropění; či spíše byl rubem ducha, neboť až do kuropění musel opět být rabem. A což to tím skončí? Což si může věřit, že ráno přijde k snídani jako svobodný člověk?

K odpočinku se odebral téměř o hodinu později. K odpočinku! K jakémupak odpočinku? Ale vypil si pár skleniček sherry na kuráž a vystoupil do patra. My ho tam následovat nebudeme, Bůh chraň! Jsou věci, do nichž se žádný romanopisec, ani žádný historik nemá pouštět; některé výjevy v dramatu života, jež by se neměl odvážit vylíčit ani žádný básník. Necht' tedy zůstane to, co se této noci událo mezi panem doktorem a jeho chotí, toliko mezi nimi.

Druhý den ráno sestoupil do přízemí smuten a zadumán. Vypadal jaksi vyzáblý, ba lze téměř říci vychrtlý. Nejsem si jist, zda ty jeho nynější šedé kadeře od včerejšího večera viditelně nezešedivěly. Bud' jak bud', podstatně zestárl. Člověk léty nestárne ponenáhlu a rovnoměrně. Rozhlédněte se po světě, není-li tomu tak vždycky, až na vzácné případy, kdy lidská bytost žije a umírá bez slastí a strastí jako ta dýně. Takový muž vám bude vzkvétat a kypět mladistvým

zdravím až do bůhvíjak vysokého věku. Do třiceti, čtyřiceti, padesáti – pak udeří řezavý mráz, přijde naň veliká strážení, jež z vláken v těle vysaje životodárnou mizu, a náš bodrý muž najednou patří mezi starce.

Sešel dolů a posnídal sám; paní Proudiová byla indisponována a pila kávu v ložnici a dcery ji obletovaly. Biskup snědl snídani o samotě a potom se jen jaksi po paměti odebral do pracovny a usedl na obvyklé místo. Snažil se nalézt útěchu v tom, že pojede k arcibiskupovi. Alespoň ono vzepětí vlastní svobodné vůle mu zůstalo jako trvalý triumf. Jenže teď, když ho dobyl, je už zřejmě tolik netěšil. To ho tehdy jeho ctižádost pudila zasednout k arcibiskupské tabuli a dnes v něm ctižádost načisto vyhasla.

Takto tam seděl, když se před ním, celý udýchaný a nedočkavý, objevil kaplan Slope.

„Vaše Lordstvo, zemřel pan děkan!“

„Dobrotivé nebe!“ zvolal biskup, vyburcován z apatie tak smutnou a náhlou novinou.

„Bud' již zemřel nebo zrovna umírá. Ranila ho mrtvice a není prý sebemenší naděje; ba nepochybuji, že v tuhle chvíli už není.“

Rozezvučely se zvonce a okamžitě bylo služebnictvo vysláno na výzvědy. Biskup sám se u vchodu do děkanství objevil během dopoledne, zavěšen do svého kaplana. Paní Proudiová bezpočtukrát nabídla slečně Trefoilové pomoc. I slečny Proudiovy se nabídky a mezi palácem a děkanstvím se zvedla mohutná vlna sympatie. Na každý dotaz byla stejná odpověď: Páně děkanův stav je stále stejný; a čeká se, že vlakem ve čtvrt na deset přijede sir Omicron Straka.

Potom se i kaplan Slope, jako jiní už před ním, jal rozjímat, kdože asi bude novým děkanem; a i jeho jako předtím jiné napadlo, že se novým děkanem může stát on sám. Načež i jemu jako předtím ostatním duchovním v katedrální knihovně vrtala hlavou otázka, bude-li to dvanáct či patnáct set anebo dva tisíce.

At' už to budou dva tisíce či patnáct nebo i dvanáct set, v každém případě by to pro něj, kdyby to místo mohl získat, byla věc náramná. Ještě víc nežli svou hamižnost by tím ukojil svou ctižádostivost. Jak skvěle přetrumfnout vikáře v jeho vlastním katedrálním městě; předsedat prebendářům a kanovníkům a mít naprosto k vlastní dispozici kazatelnu a veškeré chrámové bohoslužby!

Jenže tohle bude snazší si přát nežli získat. Ovšem kaplan Slope nebyl tak docela bez možností své názory podpořit a rozhodně nezahálel. Předně se domníval a nikoli marně – že se do jisté míry může spolehnout na biskupa. Okamžitě změnil své názory ve věci svého patrona; umínil si, že stane-li se děkanem, předá Jeho Lordstvo zpátky do područí jeho choti; a domýšlel se, že Jeho Lordstvu to třeba ani nebude proti mysli, když se zbaví jednoho mentora. Také již podnikl jisté kroky, aby se představil dalším mocipánům. Byl zde jistý vrchní pověřenec státních škol, o němž se soudilo, že je toho času u vládních potentátů nadmíru dobře zapsán, a s tím se Slopovi podařilo navázat jakýsi důvěrný písemný styk. Domníval se tedy, že se na sira Nicholase Fitzwhiggina může s důvěrou obrátit; a byl si jist, že ráčí-li se sir Nicholas namáhat, stačí si mu o takové povýšení říci a bude jeho.

Dále měl pod palcem tisk – nebo aspoň si to namlouval. Deník „*Jupiter*“ se v oněch polemických utkáních s panem Arabinem velmi vehementně stavěl na jeho stranu; a několikrát měl dokonce interview s pánem, jenž pro tyto noviny pracoval a byl ne-li přímo šéfredaktorem, tedy skoro šéfredaktorem. A Slope už drahnou dobu psával o všelikých zlořádech v církvi hřímavé dopisy, které vždy podepsal iniciálami, a svému příteli z redakce navíc zaslal soukromý list vlastnoručně podepsaný plným jménem. S panem Towersem – tak se jmenoval onen mocný pán od tisku, s nímž se Slope stýkal – si většinou věru náramně padli do noty. Slopovi jeho drobné výplody pokaždé otiskli a občas k nim přičinili i komentář a takto svým skrovným způsobem proslul i jako literát. Tato ve-

řejná činnost měla pro něj veliké kouzlo, zároveň však i jisté nevýhody. Jednou totiž před zpravodaji ujel a nezastával a nevelebil a nezapřisahal zrovna ten způsob jednání, jaký zastávali a velebili a na nějž přísahali v *Jupiteru*, a byl pak náramně překvapen, a v tu chvíli i nemálo popuzen, když zjistil, jak ho jeho starodávny spolek nanejvýš nemilosrdně strhal. Vysmívali se mu, plivali na něj a zesměšňovali ho, jako by nebyl, ba hůř než kdyby nebyl, věrný přítel, nýbrž zapřisáhlý nepřítel. Tehdy mu totiž ještě nedošlo, že kdo zatouží pracovat v redakci *Jupitera*, ten se musí vzdát veškeré individuality. Nakonec však toto malé pokárání jeho přátelství s Towersem nijak nenarušilo. Jako tolik jiných i kaplan Slope znal svět příliš dobře, než aby dal najevo, že se na takového potentáta, jako je *Jupiter*, horší. Trest přijal pokorně a nyní se domníval, že si může spravedlivě vybrat svou odměnu. Odhodlal se Towersovi okamžitě sdělit, že kandiduje na místo, jež se už v každou chvíli uvolní. Poslední dobou totiž byl nejeden úřad udělen do značné míry v intencích rad, jež vládě udíleli na stránkách *Jupitera*.

Sloповou první povinností však bylo pojistit si biskupa. Zvláště silně cítil, že se sluší učinit tak dřív, než se jeho protektor vydá za arcibiskupem. Prozřetelnost to věru dobře zařídila – děkan se roznemohl zrovna jako na zavolanou. Dá-li se doktor Proudie ponouknout, aby se věci vřele ujal, mohl by za pobytu v arcibiskupském sídle leccos kloudného pořídit. Skálopevně o tom přesvědčen, rozhodl se očíhnout biskupa ještě téhož odpoledne. Nazítří musí do Londýna a nelze tudíž beztrestně promarnit ani okamžik.

Kolem páté tedy zašel za biskupem do jeho pracovny – ještě pořád tam seděl sám. Jako by se od té trochy vzrušení, kdy se objevil u vchodu děkanské rezidence, ani nehnul. Na jeho tváři pořád ještě tkvěl onen tupý, mrtvý pohled nevědomé trýzně. Už podruhé ten den vstoupil Slope do jeho pracovny, ale biskup nic nedělal, nic nečetl, na nic nemyslel, prostě jenom civěl do prázdna.

„Tak co, Slope?“ pravil dost nevrle; abych pravdu řekl, v tu chvíli mu do řeči s kaplanem Slopem moc nebylo.

„Vaši Milost jistě zarmoutí, že se u nebohého pana děkana neprojevil ani náznak zlepšení.“

„Ehm – aha – vůbec žádný? Chudák! To je mi vážně moc líto. A sir Omicron taky ještě nedorazil?“

„Ne, až vlakem v 9.15.“

„Divím se, že nevypravili zvláštní vlak. Pan doktor Trefoil prý je náramný boháč.“

„Veliký boháč, taky jsem slyšel,“ pravil Slope. „Pravdou však je, že ani všichni londýnští lékaři nic nezmohou; nic víc nežli ukázat, že vše, co bylo možno učinit, bylo učiněno. Chudák pan doktor Trefoil si tu, Vaše Lordstvo, už dlouho nepobude.“

„Těž myslím; těž myslím.“

„Bodejť že ne; ani jeho nejlepší přátelé si nemohou přát, aby takový otřes přečkal, nepřežijí totiž jeho duševní schopnosti.“

„Ubožák! Ubožák!“ zabědoval biskup.

„Vašemu Lordstvu bude přirozeně velice záležet na tom, kdo bude jeho nástupcem,“ nadhodil Slope. „Byla by to veliká věc, kdyby se vám povedlo zajistit, že bude jmenován někdo, kdo v závažných věcech smýšlí stejně jako vy. Strana nám nepřátelsky nakloněná je zde v Barchesteru velmi silná – až přespříliš.“

„Ano, ano. Je-li chudáku doktoru Trefoilovi souzeno odejít, bude to veliká věc dostat na jeho místo dobrého člověka.“

„Pro Vaše Lordstvo to bude ohromné, když dostanete člověka, s jehož spoluprací můžete počítat. Jen považte, co bychom měli nepřijemností, kdyby měl místo dostat doktor Grantly či doktor Hyandry nebo někdo z lidí jejich smýšlení!“

„Že je lord – – – udělí někomu z oné školy, to není pravděpodobné; a proč by taky měl?“

„Ne. Pravděpodobné to není; rozhodně ne, ale možné to je. Nejspíš bude vyvinut veliký tlak. Smím-li si troufnout Vašemu Lordstvu

radit, pak soudím, že byste měl věc prodiskutovat s Jeho Milostí panem arcibiskupem. Nikterak nepochybuji, že vyjevíte-li svá přání a Jeho Milost se za ně postaví, bude to u lorda – – – rozhodující.“

„Inu, to nevím; lord – – – je ke mně odjakživa milý, tuze milý. Ale nemám chuť se do takových věcí plést, pokud nebudu vyzván. A kdyby se mě zeptal, momentálně ani nevím, koho bych navrhl.“

Kaplan Slope, ano, sám kaplan Slope, se momentálně cítil dost zaskočen. Dost dobře nevěděl, jak svou skrovnou petici formulovat s dostatečnou skromností. V duchu uznal a přiznal si, že biskupa musí nejdříve omráčit troufalostí své žádosti, a pojednou byl v úzkých, jak to svou šikovností a výmluvností napravit. „Sám jsem pochyboval,“ pravil, „že by Vaše Milost měla rovnou někoho vyhlédnutého, a právě proto si Vám dovoluji předložit myšlenku, jíž se v duchu obírám. Musí-li už nebohý pan doktor Trefoil odejít, pak nevidím důvodu, proč bych s pomocí Vaší Milosti neměl to výnosné místo získat já.“

„Vy!“ zvolal biskup způsobem, jež Slope sotva mohl považovat za lichotivý.

Led však byl prolomen a kaplan Slope docela nabyl výřečnosti. „Uvažuji o tom, že se o ně budu ucházet. Ráčí-li Vaše Milost věc důrazně prezentovat panu arcibiskupovi, pak nepochybuji, že uspěju. Chápejte, já udělám první tah, což je velká věc. Navíc se mohu spolehnout na podporu veřejného tisku: mé jméno je známé – a lze říci chvalně známé – oné části tisku, která má dnes u vlády největší vliv, a taky ve vládě mám známé! Nicméně o pomoc vzhlížím hlavně k vám, Vaše Milosti. Právě z vašich rukou bych to obročí přijal nejraději. A na co se v takovýchto věcech musí hlavně dbát, určitě sám víte líp než kdokoli jiný, jakou mám kvalifikaci.“

Biskup chvíli seděl načisto zkoprnělý. Slope děkanem v Barchesteru! Takovou proměnu charakteru by si bez cizí pomoci v životě nedokázal představit! Nejprve začal přemítat, proč, z jakých důvodů, na základě čeho by měl barchesterským děkanem být kaplan Slope. Potom však se směr jeho myšlenek ponenáhlu

změnil a biskup začal přemítat, proč, z jakých důvodů, na základě čeho by Slope barchesterským děkanem být neměl. On sám, biskup, se bez kaplanových služeb docela dobře obejde. Ten drobný nápad používat Slopa jako protiváhu proti ženě se už bezmála vypařil. Už si málem přiznal marnost takové akce. Kdyby tak mohl spávat v kaplanově ložnici a ne v ložnici své ženy, mohlo na tom něco být. Ale takhle – a zatímco Slope hovořil, začal se biskup smiřovat s myšlenkou, že by se ten člověk mohl v Barchesteru stát děkanem, bez pohoršení; nevedla ho k tomu ovšem Slopova výmluvnost, neboť kam svou řečí míří, to ani tolik nesledoval; ale dovedly ho k tomu jeho vlastní úvahy.

„Nemusím říkat,“ pokračoval Slope, „že ve věcech souvisejících s katedrálou by mou hlavní tužbou bylo jednat pokud jen možno v souladu s vašimi názory. Vaši Milost znám natolik dobře, a vy doufám natolik znáte mne, abyste měl pocity stejné, že jsem přesvědčen, budu-li to místo zastávat já, zvýší to podstatně vaši pohodu a umožní vám to rozšířit sféru svého užitečného vlivu. Jak jsem už řekl, je žádoucí, aby mezi hodnostáři jedné a téže diecéze vládlo pouze jedno mínění. Silně pochybuji, že bych takové jmenování přijal v diecézi, kde bych byl nucen smýšlet jinak nežli její biskup. V našem případě by panovala utěšená shoda názorů.“

Slope dokonale postřehl, že jej biskup vůbec neposlouchá, ale přesto mluvil dál. Věděl, že je nezbytné, aby se doktor Proudie ze svého ohromení vzpamatoval, a že mu rovněž musí být dána možnost, aby si myslel, že se nechal přesvědčit argumenty. Proto mluvil dál a vyrukoval se spoustou přiléhavých důvodů, jimiž dovozoval, že nikdo na světě nemůže být v Barchesteru tak dobrým děkanem jako on sám, že si vláda i veřejnost zajisté shodně budou toužebně přát, aby barchesterským děkanem byl právě on, Slope; že však ze závažných důvodů plynoucích z církevního řádu bude obzvláště žádoucí, aby právě tuto benefici udělil sám biskup diecéze.

„Ale já vážně nevím, co v té věci mohu učinit,“ ozval se biskup.

„Ráčíte-li se o tom zmínit panu arcibiskupovi, můžete-li Jeho Milosti povědět, že takové jmenování pokládáte za tuze žádoucí, že vám na něm nesmírně záleží proto, abyste tím skoncoval s rozko-lem v diecézi. Vložíte-li se do věci se svou obvyklou energií, pak od Jeho Milosti bez obtíží získáte slib, že o tom promluví s lordem – – –. Panu arcibiskupovi dáte ovšem na srozuměnou, že o toto povýšení neusiluji toliko jeho intervencí; že po něm vlastně ani nechcete, aby to žádal jako protekci, že očekáváte, že místo obdržím přímluvou jiných kruhů, což jest vlastně pravda; že vám však nesmírně záleží na tom, aby svůj souhlas s takovýmto řešením tlumočil lordu – – –“

Dopadlo to tak, že biskup slíbil, že se zařídí podle pokynů. Ne že by to byl slíbil bez výhrady. „Stran toho hospitálu,“ prohodil uprostřed porady. „V životě se mě nic tolik nenatrápilo,“ což bylo asi pravda. „Vy jste od našeho posledního setkání s panem Hardingem nehovořil?“

Slope svého chlebodárcе ujistil, že ne.

„Tak dobrá – celkem vzato bude myslím nejlíp dát to Quiverfulovi. Napolo mu to bylo slíbeno a má kopu dětí a je velmi chudý. Nakonec bude myslím líp vystavit jmenování na Quiverfula.“

„Jenže, Vaše Lordstvo,“ ozval se Slope. Stále ještě se domníval, že je povinován bít se za svůj názor v této záležitosti, že mu stále ještě přísluší udržet si nedávno získanou nadvládu nad paní Proudiovou, aby se snad se zlou nepotázal, až vyjde se svými názory na úřad děkanský –, „ale, Vaše Milosti, mám věru vážné obavy –“

„Pamatujte si, pane Slope,“ odvětil biskup, „v téhle věci nástupnictví po nebohém doktoru Trefoilovi vám nemohu slíbit nic určitého. S panem arcibiskupem rozhodně promluví, jak si přejete, ale nemohu se domnívat –“

„Nuže, Vaše Lordstvo,“ pravil Slope, jenž biskupa plně chápal a ve vhodné chvíli ho přerušil, „s tím Quiverfulem má snad Vaše Milost pravdu. Nepochybuji, že se s panem Hardingem snadno dohodnu, a proto vystavím jmenování k vašemu podpisu, jak ráčíte poroučet.“

„Ano, Slope, tak to bude myslím nejlepší; a můžete se spolehnout, že vše, co je v mých skrovných silách, pro prosazení vašich názorů bude učiněno.“

A v tomto duchu se rozešli.

Slope měl před sebou spoustu práce. Musel vykonat svou každodenní návštěvu u signory. Z čiré opatrnosti ji toho dne měl vynechat, ale Slope byl zaslepen: a chovat se opatrně prostě nedokázal. Proto se rozhodl, že zajde k Stanhopovým na čaj; a také se odhodlal – anebo alespoň si to myslel –, že pak už tam chodit nebude. Rovněž musel dát do pořádku své záležitosti s paní Boldovou. Podle něho bude Eleonora zrovna tak dokonalou ozdobou děkanské rezidence jako prosté kaplanky; a navíc Eleonořino jmění skvěle zacelí veškerou újmu a okleštění děkanské prebendy, jaké snad provedla nelítostná církevní komise.

S paní Boldovou to teď vypadalo nanejvýš nadějně. Slope byl jedním z těch početných mládenců, kteří mají za to, že v lásce je vše dovoleno, a proto se neštítel používat služeb vlastní panské paní Boldové. Od té se leccos dověděl o tom, co se mezitím strhlo v Plumsteadu; nikoli zrovna pravdu, jelikož vlastní „panská“ nebyla s to se skutečné pravdy dopídit, ale něco té pravdě dost podobného. Dozvěděl se, že pan vikář a paní Grantlyová a pan Harding a pan Arabin se kvůli tomu dopisu od Slopa tuze vadili; že „milostpaní“ důrazně odmítla dopis vydat; že od vikáře dostala na vybranou: buď prý se vzdá pana kaplana Slopa, nebo se vzdá společnosti na plumsteadské faře; a že „milostpaní“ velmi rozhořčeně prohlásila, že „na společnost na plumsteadské faře kašle“ a pana Slopa že se kvůli nikomu z nich nevzdá.

Uvážil-li se, z jakého zdroje zpráva pocházela, nebyla ani natolik nepravdivá, jak se dalo čekat. Dost jasně totiž ukazovala, o čem a jak se v čeledníku hovořilo; a když se k tomu přičte, že se Eleonora opravdu náhle vrátila, připadalo to Slopovi natolik hodnověrné, že se mohl právem domnívat, že sličná vdova jeho nabídku se vši lidsky omylnou pravděpodobností přijme.

Veškerou tuto práci bylo tedy zapotřebí vykonat. Nabídku je třeba učinit, napadlo jej, nežli vejde ve známost, že správcem ústavu byl nakonec jmenován farář Quiverful. V dopise Eleonoře jednoznačně prohlásil, že jmenován má být pan Harding. Tohle se mu bude velmi těžko vysvětlovat, a napíše-li Eleonoře další list, v němž poví pravdu a vinu svrhne na biskupa, pak mu to přirozeně v jejím mínění o něm ublíží. Proto se rozhodl ponechat věcem volný průběh a bezodkladně se jí vrhnout k nohám.

Dále se musel ucházet o protekci u sira Nicholase Fitzwhiggina a u pana Towerse, tak se biskupovi okamžitě poroučel a šel skládat své dopisy oněm pánům. Kaplan Slope byl v psaní dopisů uznávaným znalcem, a proto je uvedeme v plném znění:

Biskupský palác, Barchester
září 185-

Důvěrné

Vážený a milý sire Nicholasi,

doufám, že vzhledem k našim dosavadním stykům nebude te tuto mou žádost považovat za nemístné obtěžování. Patrně jste se ještě nedoslechl, že náš milý staroušek pan doktor Trefoil je po mrtvici. V Barchesteru se nad tím kdekdo rmoutí, byť to vždy znamenitý muž – jako člověk i jako duchovní. Ale je už v letech a mnoho dalších let by mu už stejně dopřáno nebylo. Dost možná jste ho znal.

V jeho uzdravení zřejmě valné naděje není. V tuto chvíli je prý u jeho lože sám sir Omicron Straka. Bud' jak bud', zdejší lékaři se vyslovili, že páně děkanův pobyt v tomto slzavém údolí už nepřesáhne dva tři dny. Upřímně doufám, že jeho duše vzlétne k onomu útočišti, kde bude navěky odpočívati v pokoji a věčné blaženosti.

Pan biskup se mnou hovořil o děkanském místu a tuze mu na tom záleží, aby bylo uděleno mně. Přiznávám, že v mém

věku se takového povýšení mohu sotva nadít; avšak povzbudivá slova Jeho Lordstva mě nakonec asi přimějí se o místo ucházet. Jeho Milost odjíždí zítra do – – – a hodlá se o věci zmínit panu arcibiskupovi.

Dobře vím, jak zaslouženě velkou váhu má Vaše slovo u současné vlády. V každé záležitosti, spojené s povýšením v církvi, bude se přirozeně Vašeho hlasu dbát. Ted', když mi tu myšlenku vnukli, záleží mi samozřejmě velice na tom, abych uspěl. Můžete-li mi pomoci svou přímluvou, prokážete mi jen další laskavost.

Snad bych měl dodat, že lord – – – dosud nemůže vědět, že se tato prebenda uvolnila – respektive že se dozajista uvolní (nebohému milému panu doktoru Trefoilovi se nedává žádná naděje). Uslyší-li o tom lord – – – prvně z Vašich úst, snad si pak můžete plným právem dovolit vyjádřit svůj názor.

Naším prvořadým cílem ovšem je, abychom v církevních věcech zastávali jeden názor. V Barchesteru je to totiž nanejvýš žádoucí; a právě proto to našemu hodnému panu biskupovi tolik leží na srdci. Snad uznáte za vhodné upozorniti na to lorda – – –, bude-li ve Vaší moci Jeho Lordstvu se o tom zmínit a prokázat mi tu laskavost.

S projevem své neskonalé oddanosti zůstávám, vážený sire Nicholasi,

Váš nejvěrnější služebník

Obadiáš Slope

Dopis panu Towersovi byl psán tónem zcela odlišným. Slope si namlouval, že rozdíl v povaze a v postavení obou mužů, na něž se obrací, dokonale chápe. Věděl, že pro muže kalibru sira Nicholase Fitzwhiggina je potřeba trochu to vyšperkovat a že to může být přikrášlení běžného lehkého typu. Proto také jeho list siru Nicholasovi byl psán *currente calamo* a psaní mu šlo od ruky. Ne tak snadné

však bylo psát takovému muži, jako byl pan Towers. Musel to být dopis, který bude efektní a přitom nikoli urážlivý, který si adresáta získá a nebude nemístně vtíravý. Pochlebovat takovému doktoru Proudiiemu či siru Nicholasi Fitzwhigginovi, to ještě jde, zato tuze těžké bude pochlebovat panu Towersovi a nedělat to příliš okatě. Ale udělat se to musí. Navíc tento list musí – aspoň na oko – být psán lehkou rukou, musí plynout, být nenucený a nejevit žádné známky toho, že pisatel má sebemenší pochyby či obavy. Pročež se epištola k panu Towersovi zkoumala, přepisovala a přestylizovávala za cenu tolika minut, že kaplan Slope se ten večer sotva stačil obléci a zajít k Stanhopovým.

Při odeslání zněla následovně:

Barchester, září 185-

Důvěrné

(Jakoukoli zmínku o „paláci“ záměrně pominul, maje za to, že by tím mohl vzbudit páně Towersovu nelibost. Upamatoval se, že svého času byl jistý velký muž příkře odsuzován za to, že nadepsal svůj dopis „Zámek Windsor“.)

Vážený pane!

Dnes dopoledne zde námi všemi značně otřásla zpráva, že nebohého starého pana doktora Trefoila ranila mrtvice. Záchvat jej stihl kolem deváté hodiny ranní. Píši rovnou, abych chytil poštu, a on ještě žije, ale bez veškeré naděje či možnosti, že zůstane naživu. Už zde je nebo zakrátko bude sir Omicron Straka; ani sir Omicron však není s to učiniti víc nežli potvrdit výrok svých méně slovutných bratří, že mu není pomoci. Pozemská pout' nebohého pana doktora Trefoila je u konce. Nevím, zda jste jej osobně znal. Byl to člověk hodný, tichý, šlechetný, pochopitelně ze staré školy, jak to u každého duchovního přes sedmdesát let ani jinak nejde.

Nepíši Vám však jen proto, abych Vám sdělil tuhleto novinu; nepochybně jeden z Vašich Merkurů byl při tom a podal Vám zprávu; píši, jak máte ve zvyku psát Vy sám, spíše s pohledem do budoucna než na to, co bylo.

Již zde kolují pověsti, kdo nastoupí po doktoru Trefoilovi, a mezi těmi, jež tu označují za příští děkany, je i ten, o němž se hovoří nikoli nejméně, Váš oddaný služebník; zkrátka a dobře, o tu benefici se hodlám ucházet. Vy nejspíš víte, že od té doby, co v diecézi nastoupil pan doktor Proudie, jsem se osobně značně angažoval; a smím snad podotknout, že nikoli bez určitého zdatu. Ve věcech doktríny i církevní disciplíny jsme téměř vždy shodného názoru; a tudíž jako jeho soukromý kaplan mám hodně věcí ve svých rukou; přiznám se Vám však, že mám vyšší ambice nežli zůstat kaplanem třeba sebelepšího biskupa.

Dnes neexistují žádná místa, kde je třeba více průbojnosti než u našich děkanů. Naše ohromné katedrální instituce se vesměs nechaly uspat – ba co dím, jsou na umření a jen je uložit do hrobu. A přece jak báječného významu by znovu mohly nabýt, kdyby byly dle původního záměru spravovány tak, aby kráčely v čele a byly všemu našemu farnímu duchovenstvu vzorem!

Zdejšímu panu biskupovi na tom, abych uspěl, nesmírně záleží; ba hned zítra jede v mé věci intervenovat u pana arcibiskupa. Rovněž mohu zřejmě počítat s podporou alespoň jednoho vysoce vlivného člena vlády. Přiznám se však, že podpora *Jupitera*, budu-li jí uznán hodným, mi bude milejší než kohokoliv jiného; milejší, budu-li mít její zásluhou úspěch; a milejší i tehdy, jestliže bych snad ani s jeho podporou neuspěl.

Věřu nadešel čas, kdy si žádná vláda nemůže dovolit ob-
sazovat vysoké církevní úřady proti vůli veřejného tisku. Ty

tam jsou časy urozených biskupů a velmožských děkanů; a každý duchovní, byť sebestopstšího rodu, může se dnes nadít úspěchu, pokud si svou pílí, talentem a charakterem dokáže získat otevřenou podporu veřejnosti.

V současné chvíli všichni cítíme, že vše, co v takovýchto věcech radí *Jupiter*, mívá svrchovanou váhu – a většinou se jeho rady uposlechně; a cítíme též – hovořím za sebe a za duchovní mého věku a postavení –, že to tak má být. Nemůže být příznivce nezištnějšího nad *Jupitera* a žádný důkladněji nechápe potřeby lidu nežli *Jupiter*.

Jsem si jist, že mě nebudete podezírat, že od Vás žádám přímluvu, jakou mi list, s nímž jste spjat, nemůže s dobrým svědomím poskytnout. Účelem těchto řádek je sdělit vám, že se o to jmenování ucházím. Na Vás je posoudit, zda mé názory můžete podepřít. Nebyl bych Vám ovšem o takové věci psal, kdybych nevěřil (a k takové víře mám pádné důvody), že se v *Jupiteru* s mými názory na správu věcí církevních souhlasí.

Pan biskup vyslovuje obavu, že pro některé budu v šestatřiceti letech na takové místo příliš mladý. Podle mého se dnes v tomto punktu netřeba nikterak rozpakovat. Na kmety se dnes mezi veřejností už tak netrpí. Bude-li se kdo vůbec někdy hodit na dobrou práci, určitě se na ni bude hodit v šestatřiceti letech.

Zůstávám Vám upřímně oddaný

Obadiáš Slope

Vážený pán
pan T. Towers
– – – Court
Middle Temple

Takto se přičiniv, dal kaplan Slope dopisy na poštu a zbytek večera strávil u nohou své milenky.

Leckdo bude kaplana vinit, že se při své agitaci uchýlil k šalbě. Bude mu vyčítat, že v žádosti adresované každému ze svých tří příznivců lhal. Podle mého lhal a je třeba to přiznat. Přece nemohl zároveň mít jisté pochyby stran svého věku a zároveň si být na-prosto jist, že není příliš mladý. Nemohl se spoléhat hlavně na podporu od biskupa a zároveň hlavně na podporu novin. Přece si nemyslí, že biskup jede za arcibiskupem prosazovat jeho věc. To se musí nechat: v agitaci pro sebe lhal kaplan Slope, jak když tiskne.

Zeptejme se však toho, kdo se v takových věcech vyzná, byl-li falešnější, než lidé při takových příležitostech obvykle bývají. My angličtí džentlmeni se slova „lež“ štítíme; kolik však najdeme veřejných činitelů, kteří tomu, co si mezi sebou říkají, taky věří?

Paní Proudiová vítězná

Následující týden proběhl v Barchesteru na oko velmi pokojně. Zato v srdcích některých jeho obyvatel tolik pokoje jako v ulicích města nebylo. Chudák stařícký děkan ještě žil – přesně, jak to předpověděl sir Omicron – k velkému úžasu, a jak se někteří domýšleli, i znechucení pana doktora Fillgrava. Biskup ještě stále zůstával stranou událostí. Několik dnů pobyl v Londýně a rovněž u arcibiskupa se zdržel déle, než původně zamýšlel. Kaplan Slope dosud neobdržel odpověď ani na jeden ze svých dopisů; dověděl se však, co je toho příčinou. Sir Nicholas byl zrovna kdesi na Skotské vysočině, lovil tam jelena či doprovázel královnu, a také neúnavný pan Towers si tajně vzal podzimní dovolenou a objevil se mezi chasou, která teď každým rokem zlézá Mont Blanc. A toho, jak se kaplan dověděl, nečekali zpět dříve než v posledním dnu měsíce září.

Paní Boldová byla hodně odkázána na Stanhopovy a ti jí byli den ze dne milejší. Na otázku, kdo je její nejmilejší přítelkyní, by byla určitě odpověděla, že Charlota Stanhopová, a myslila by to doopravdy. Leč po pravdě řečeno téměř zrovna tak jí k srdci přirostl Bertie; nápadníka však v něm neviděla, stejně tak by jí mohli za manžela nabídnout velké ochočené psisko. Bertie se s ní velmi sblížil, měl před ní různé průpovídky a říkal jí takové něžňůstky, jaké jí vůbec neříkali jiní muži. Téměř vždy se to však dělo v přítomnosti jeho sester; a sám se tolik lišil od jiných mužů: měl dlouhý hebký vous, světlemodré oči a výstřední oděv. Dovolila mu, aby se k ní choval s jistou důvěrností, jakou nikdy předtím nepoznala u nikoho jiného a jejíž nebezpečnost rozhodně nechápala. Jednou se zarděla, když si uvědomila, že mu řekla „Bertíku“, a ještě týž den si taktak ještě včas uvědomila své postavení, aby

mu neprovedla nějaký osobní kanadský žertík, k jakému ji naváděla Charlota.

V tomto všem byla Eleonora čistá jako lilie a ani Bertieho Stanhopa nebylo možno z ničeho vinit. Leč každou důvěrnost, do níž byla Eleonora vlákána, záměrně nastrojila jeho sestra. Uměla hrát svou hru a hrála ji bez slitování; lépe než kdo jiný věděla, co je její bratr zač, a bez výčitky by mu byla vydala na pospas mladou vdovu a peníze mladé vdovy i peníze jejího synáčka. Předstíraným kamarádstvím a vřelou srdečností usilovala spoutat Eleonoru s bratrem tak úzce, aby se z toho nemohla vymotat, i kdyby chtěla. Ve skutečnosti však Charlota Stanhopová vůbec neznala Eleonořinu povahu; ba ani nechápala, že takové povahy existují. Nechápala, že se mladá a hezká žena k muži jako je Bertie Stanhope může chovat hravě a důvěrně a přitom nemít v hlavě žádnou myšlenku, neskrývat v srdci žádný cit, k němuž by se styděla přiznat veřejně. Charlota Stanhopová si vůbec nedovedla představit, že její nová přítelkyně je žena, kterou nic na světě nemůže vlákat do nepředloženého sňatku, žena, již by se z duše protivila sebemenší nepřístojnost, kdyby si uvědomovala, že se něco nepřístojného děje.

Slečna Stanhopová měla však dost taktu na to, aby paní Boldové sebe i otcovský dům co nejvíc zpříjemnila. K Eleonoře se tam žádný nechoval škrobeně ani upjatě, což ji po silné dávkce duchovenské zpupnosti, již byla nedávno nucena spolknout, zvláště blažilo. Hrála s nimi šachy, chodila s nimi na procházky a popíjela čaj; studovala – či aspoň dělala, že studuje – astronomii; pomáhala jim psát rýmované příběhy, převádět tragédii v próze do komického verše nebo komické příběhy v rádoby tragickou poezii. Předtím ani netušila, že takový talent vůbec má. Že by mohla dělat to, co nyní dělala, to ji ani ve snu nenapadlo. U Stanhopů tak našla nové druhy zábavy a zaměstnání, nové záliby, které samy o sobě nemohly být špatné a byly nesmírně lákavé.

Není to škoda, že se bystří a chytrí lidé tak často chovají nadmíru nepřístojně? A že ti, kdož se jakživi nepřístojně nechovají, bývají tak často tupí a těžkopádní? To Charlota Stanhopová byla vždy bystrá a nikdy netěžkopádná: zato o její přístojnosti je možno pochybovat.

Avšak celý ten čas Eleonora nikterak nezapomínala na faráře Arabina, aniž zapomínala na kaplana Slopa. S Arabinem se rozešla v hněvu. Stále ještě mu zazlívala to, co pokládala za nepřístojné vměšování; nicméně se těšila na to, jak se s ním opět setká, i na to, jak mu odpustí. Ještě pořád jí v uších zněla slova, jež tehdy Arabin vyřkl. Věděla, že nebyla-li míněna jako vyznání lásky, přesto znamenala, že ji miluje; a zároveň cítila, že učiní-li někdy takové vyznání, může se stát, že je ona nepřijme nepřívětivě. Ještě pořád na něj měla zlost, moc velkou zlost; takovou, že při pomyšlení na to, co řekl a učinil, se pokaždé kousla do rtu a dupla. Přesto mu toužila sdělit, že je mu oduštěno; chtěla po něm jediné – aby doznal, že zhřešil.

Poslední den toho měsíce se s ním měla sejít v Ullathornu. Slečna Thornová totiž pozvala celé okolí na zahradní slavnost. Měly tam být stany a lukostřelba a na pažitě tanec pro dámy a na pastvině u stáje pro mládence a panny. Měli tam být šumaři a pištci, závody pro kluky, také se měly zlézat máje, přeskakovat příkopy plné vody a šklebit se skrz chomouty (tuto poslední kratochvíli přidali správcové chlévů, na původním programu, který sestavila slečna Thornová, nebyla) a měla se tam hrát každičká hra, o níž slečna Thornová v průběhu studia pramenů zjistila, že se hrávala za blahých časů královny Alžběty. Vše, co jen trochu zavánělo novotou, mělo být tabu. V jednom punktu byla slečna Thornová tuze nešťastná. Drahnou dobu přemítala o aréně pro býčí zápasy, ale ne a ne to dovést k zdárnému konci. Za nic na světě by totiž neudělala něco, co je kruté – a ani jiným by to nedovolila; že by byla napomáhala týrání býka pro povyražení svých mladých sousedů, něco takového slečnu Thornovou samozřejmě ani ve snu nenapadlo. A přece na tom jméně bylo pro ni cosi tak vábného. Jenže

býčí aréna bez býka – to by bylo pouze memento úpadku doby, a tak nakonec byla nucena nápad pustit z hlavy. Rytířská klání však byla odhodlána mít a náležitě dala přichystat dřevce a obrtlíky i pytle s moukou. Nepochybně by se jí bylo tuze zamlouvalo něco jako malé rytířské klání; ale jak si před bratrem posteskla, to se zkoušelo, jenže se ukázalo, že doba je za svými předchůdci příliš výrazně zaostalá a takovou kratochvíli nedovolí. Zeman Thorne zřejmě její lítost nijak zvlášť nesdílel; nejspíš ho napadlo, že v plné zbroji by jeho osobní pohodlí asi pramálo získalo.

V prvé řadě se tato ullathornská slavnost plánovala jako jakési uvítání pana faráře Arabina při jeho nástupu na svatoewoldskou faru; dodatečně se k ní přidružily chystané dožínky pro zemědělské dělníky, jejich ženy a děti a tím se rozrostla do současných rozměrů. Byla ovšem pozvána celá plumsteadská smetánka a v době, kdy pozvání obdržela, chystala se tam Eleonora se svou sestrou. Ted' však její plány doznaly změny a pojedje tam se Stanhopovými. I Proudieovi tam měli být, a jelikož v pozvánce pro biskupský palác nebyl zahrnut kaplan Slope, signora, kterou její troufalost nikdy neopouštěla, požádala slečnu Thornovou, aby ho směla přivést s sebou.

Slečna Thornová, nemajíc na vybranou, toto povolení udělila; učinila to však s tlukoucím srdcem, neboť se obávala, že se farář Arabin urazí. Jen se vrátil, hned se mu za to div ne se slzami v očích omluvila – takové zavilé záští mezi oběma duchovními podle mínění lidí panovalo. K jejímu upokojení ji však Arabin ubezpečil, že se s panem kaplanem Slopem setká milerád a s neskonalým potěšením, a musela mu slíbit, že je vzájemně představí.

Tento Slopův triumf však už nebyl tak příjemný Eleonoře, jež se mu od návratu z Plumsteadu všemožně vyhýbala. Nerada by ustoupila plumsteadským, kteří ji tak nešlechetně vinili, že je do tohoto protivy zamilovaná; ale že o tomto obviňování věděla, plně si uvědomovala, že je záhodno uklidit se mu z cesty a ponenáhlu jej nechat úplně. Od svého návratu ho takřka neviděla. Služebné přikázala

všem návštěvám sdělit, že paní není přítomna. Konkrétně Slopa jmenovat si netroufala, a tak, aby se mu vyhnula, uzavřela se přede všemi přáteli. Výjimku učinila u Charloty Stanhopové a postupně i u několika dalších. Jednou se s ním střetla u Stanhopů; Slope však tam zpravidla chodil odpoledne, kdežto ona je navštěvovala večer. Při té jediné příležitosti se Charlote podařilo ušetřit ji jakékoli nepříjemnosti. To udělala Charlota moc mile, pomyslna si Eleonora, a taky bystře, neboť Eleonora se o tom, proč se tomu pánovi přeje vyhýbat, slovem nezmínila. Ve skutečnosti však se Charlota doslechla od sestry, že Slope se pravděpodobně bude ucházet o vdovinu ruku, a v důsledku toho si dostatečně uvědomovala, jak záhodno je chránit Bertieho nastávající choť od nebezpečí hrozícího z oné strany.

Nicméně Stanhopovi byli povinováni kaplana Slopa do Ullathornu vzít s sebou. Nutně se tudíž shodli na uspořádání, jež bylo Eleonoře krajně nepříjemné. Doktor Stanhope, Eleonora, Charlota a kaplan Slope pojedou spolu a Bertie pojedě se sestrou Madelinou. Z toho, jak se Eleonora zatvářila, bylo zřejmo, že je jí toto uspořádání krajně nepříjemné; a Charlota, jež v tom viděla velkou pomoc pro vlastní drobnou pletichu, se jí velmi snažně omlouvala.

„Vidím, že se vám to přičí, má drahá,“ pravila, „ale jinak to nešlo. Bertie by dal nevím co za to, aby mohl jet s vámi, jenže Madelina se bez něho prostě neobejde. A dát kaplana Slopa s Madelinou do jednoho kočáru, aby jeli sami, to taky nemůžeme. Chápete, ti dva by se tím navždy znemožnili a po takové nepřístojnosti by je podle všeho ani nepustili za brány Ullathornu.“

„Bodejť, to by nešlo,“ uznala Eleonora, „ale nemohla bych jet v kočáře se signorou a s vaším bratrem?“

„Vyloučeno!“ prohlásila Charlota. „Když je tam ona, je tam místo jen pro dva.“ Popravdě řečeno, signora se nerada přepravovala v přítomnosti cizích lidí.

„Tak tedy, Charloto,“ rozhodla se Eleonora, „vy jste ke mně všichni tak milí, že se jistě neurazíte; ale já myslím nepojedu vůbec.“

„Nepojedete vůbec? – ale to je nesmysl – ne, vy pojedete!“ V rodinné radě bylo totiž pevně dojednáno, že ji Bertie zrovna při té příležitosti požádá o ruku.

„Anebo mohu jet drožkou,“ nadhodila Eleonora. „Nemusím se na nic ohlížet jako vy mladé dámy; a klidně mohu jet sama.“

„Ani nápad, má drahá! To pusťte z hlavy, koneckonců to trvá jen asi hodinku; a upřímně řečeno nevím, co vám na tom tak vadí. Já myslela, že jste s panem kaplanem Slopem dobří přátelé. Tak co vám vadí?“

„Vlastně nic konkrétního,“ odvětila Eleonora, „jen jsem myslela, že to bude rodinná záležitost.“ –

„Ovšemže by to bylo mnohem hezčí, mnohem příjemnější, kdyby s námi mohl jet Bertie. On na to vlastně doplácí. Ujišťuji vás, ten se kaplana Slopa bojí víc než vy. Ale pochopte, Madelina přece nemůže jet bez něho – a ta se chudinka dostane tak zřídka z domu. Určitě jí to nezávidíte, i když její rozmarnost tu naši společnost opravdu drobet rozhází.“

Eleonora ji samozřejmě tisíckrát ubezpečila, že nikoli, a tisíckrát vyslovila naději, že se Madelina povyrazí. A samozřejmě musela ustoupit a zavázat se, že pojede v kočáře s kaplanem Slopem. Ve skutečnosti ji dohnali k tomu, že musela souhlasit, anebo vysvětlit, proč jet nechce. A vykládat Charlotě o všem, co se zběhlo v Plumsteadu – k tomu neměla chuť ani odvahy.

Avšak byla to pro ni bolavá nutnost. Napadlo ji tisíc drobných vytáček, jak se jí vyhnout; vymluví se na nemoc a nepojede vůbec; přemluví Marii Boldovou, aby, ač nezávazná, jela s sebou, a už to ji přiměje objednat si vlastní kočár a švagrovou svézt; raději všechno na světě, jen když ji pan farář Arabin neuzří vystupovat ze stejného kočáru s kaplanem Slopem. Když však nadešlo ono významné ráno, žádný z jejích plánů neuzrál a kaplan Slope jí pomohl do kočáru doktora Stanhopa a pak seděl naproti ní.

Biskup se vrátil z cest v předvečer ullathornské slavnosti a doma ho družka všech jeho starostí i slastí uvítala zářivými úsměvy. Se

srdcem nemálo tlukoucím vystoupil po příjezdu do své oblékárny; o tři dny totiž protáhl propustku a notně se obával trestních sankcí. Nic však nemohlo být láskyplnější a srdečnější nežli přijetí, jehož se mu dostalo: dcerušky vyběhly z paláce a jejich polibky byly balzámem pro jeho duši; a paní Proudiová, ač „neuvyklá této slzavé náladě“, jej sevřela v náručí a div mu nešeptala „můj drahý milovaný hodný mazlíčku, ty můj malý biskupíčku!“ To všechno bylo tuze milé překvapení.

Paní Proudiová totiž poněkud změnila taktiku; ne že by byla viděla jakýkoli důvod si vyčítat, že dříve si počínala špatně; spíše už dovedla věci do takového stadia, kdy si to mohla s klidem dovolit. Slopa už přehrála a nyní je radno ukázat svému choti, že když jí dovolí trumfnout všechny, když ji bude poslouchat a nechá ji panovat nad jinými, ona se postará, aby se mu za to dostalo patřičné odměny. Slope neměl proti ní žádnou šanci; nejenže dokázala nebohého biskupa o půlnoci ohromit svým hněvem, ale bude-li chtít, dokáže ho obměkčit a uchlácholit každodenními odpustky. Může mu dobře zařídit pracovnu, vyšňořit ho jako málokterého biskupa na biskupské stolici v Horní sněmovně, podstrojovat mu, držet ho v teploučku, chovat ho jako v bavlne; to všechno je ochotna dělat, jen když on bude mlčet a poslouchat. Ale běda, když ne –. Leč po pravdě řečeno, oné příšerné noci prožil tolik strážně a utrpení, že mu v nitru zůstalo málo odvahy pro další vzpouru.

Jen se převlékl, už zase byla v pokoji u něho. „Doufám, že jste se v Canterbury měl dobře,“ zahlaholila, usedajíc po jedné straně krbu, zatímco biskup zůstal na druhé a hladil si stehna. Bylo to poprvé v onom roce, co měl v pokoji zatopeno, a to ho těšilo; neboť náš hodný pan biskup si na teplo pohodlíčko nesmírně potrpěl.

„Ano,“ odvětil, náramně dobře se tam měl. Pan arcibiskup byl učiněná zdvořilost a stejně okouzlující byla i paní arcibiskupová.

To paní Proudiová náramně ráda slyšela; nic, jak prohlásila, ji tak netěší, jako když si může být jista, že „její robě jako každé

druhé je ctěno“. Ne že by to byla vyjádřila zrovna těmito slovy, ale to, co řekla, vyznělo zrovna tak; a potom, když mužička sdostatek pohýčkala a počastovala něžnůstkami, přikročila k jednání.

„Chudák pan děkan ještě žije,“ pravila.

„Slyšel jsem, slyšel jsem,“ pravil biskup. „Zajdu na děkanství hned po snídani zítra ráno.“

„Zítra ráno jedeme přece na tu slavnost do Ullathornu, můj drahý; to víte, musíme tam být časně – tuším do dvanácti hodin.“

„Aha!“ pronesl biskup. „Tak to tam určitě zajdu pozítří.“

„A co v Canterbury? Hodně se tam o tom hovořilo?“ zvědala paní Proudiová.

„O čempak?“

„O tom, kdo nastoupí po panu děkanovi,“ řekla paní Proudiová. Z oka jí přitom vyšlehl obvyklý plamen a biskupova dobrá pohoda rázem utrpěla menší trhlínu.

„O tom, kdo nastoupí po panu děkanovi; to jest, jestliže pan děkan zemře? – Pramálo, má drahá. Padla o tom zmínka, nic víc.“

„A co jste o tom řekl vy, biskupe?“

„Inu, řekl jsem, že kdyby, to jest kdyby snad – kdyby děkan zemřel – že – že si myslím –“ Zatímco se zapléтал a koktal, neušlo mu, že ho jeho choť stíhá přísným pohledem. Proč by měl trpět takovou újmu kvůli člověku, jako je kaplan Slope, jehož tak málo miluje? Proč by se měl vzdát svých požitků pohodlí a té trochy důstojnosti, co mu jí bývá dopřáno, a měl bojovat ztracený boj za nějakého kaplana? Koneckonců jestliže uspěje, bude z kaplana zrovna takový tyran jako z jeho ženy. Nač tedy vůbec bojovat? Nač zápolit? Nač ztrácet klid? Od té chvíle se rozhodl pustit Slopa k vodě a vzít zavděk dary, jaké mu bohové sesílají.

„Slyšela jsem,“ začala velmi pomalým tempem paní Proudiová, „že si na nového děkana dělá zálusk pan Slope.“

„Ano – zajisté, mám za to, že ano,“ soukal ze sebe biskup.

„A co pan arcibiskup? Co ten tomu říká?“

„Inu drahá, abych pravdu řekl, Slopevi jsem slíbil, že s panem arcibiskupem pohovořím. Slope se mi o tom zmínil. Je to od něho veliká opovážlivost, na mou věru – ale mně to může být jedno.“

„Opovážlivost!“ vybuchla paní Proudiová, „je to nejnestoudnější domýšlivost, v životě jsem o horší neslyšela. Slope a děkanem v Barchesteru, to tak! A co jste v tom podnikl, biskupe?“

„Inu, má drahá, s arcibiskupem jsem o tom opravdu pohovořil.“

„Snad mi tu nechcete namluvit,“ rozhorlila se paní Proudiová, „že se hodláte zesměšnit a takovémuto absurdnímu pokusu propůjčíte své jméno? Slope děkanem v Barchesteru, to by tak hrálo!“ Pohodila hlavou, založila ruce v bok a zatvářila se tak vzpurně, že její choť nabyl naprosté jistoty, že Slope tím děkanem v Barchesteru jakživ nebude. Pravdou je, že paní Proudiová byla takměř nepřemožitelná; kdyby si byla vzala Petruccia, ani ten arcikrotitel žen by jí nejspíš nezabránil nosit onu část oděvu, kterou muži pokládají za typicky nevhodnou pro ženy.

„To je absurdní, má drahá.“

„Tak proč mu ještě pomáháte?“

„Ale, má drahá – vždyť já mu nepomáhám – nijak moc.“

„Ale proč to vůbec děláte? Proč zaplétáte své jméno do něčeho tak směšného? Tak co jste arcibiskupovi vlastně řekl?“

„No, jen jsem to tak nadhodil – prostě jsem řekl, že – že v případě, že nebohý pan děkan zemře, kaplan Slope by rád – by rád –“

„By rád co?“

„Už nevím, jak jsem to formuloval – by to rád vzal, kdyby to mohl dostat; nějak tak to bylo. Moc víc jsem o tom neřekl.“

„Vůbec nic jste neměl říkat. A co arcibiskup?“

„Nic; jen se uklonil a mnul si ruce. V tu chvíli tam zrovna někdo přišel, a jelikož jsme zrovna probírali nový všeobecný farní výbor, nechala se záležitost nového děkana být; potom už jsem nepokládal za moudré se k ní vracet.“

„Vracet! Mě mrzí, že jste to vůbec nakousl. Co si o vás pan arcibiskup pomyslí?“

„Můžete si být jista, pan arcibiskup tomu žádnou váhu nepřikládá.“

„Ale proč jste na to myslel vy, biskupe? Jak jen vás napadlo chtít udělat takovou stvůru barchesterským děkanem – děkanem z Barchesteru! Nic bych za to nedala, že ten jednoho krásného dne dostane zálsusk na biskupství – člověk, který ani neví, kdo byl jeho otec; člověk, kterého jsem já našla, když neměl co do úst ani co na sebe. Děkanem z Barchesteru – to tak! Já mu dám děkana!“

V politice se paní Proudiová pokládala za ryzího whiga; celá její rodina patřila k whigovské straně. Víte, ono mezi Angličany a Angličankami všech stavů (příčemž paní Proudiovou by vzhledem k její veliké síle vůle bylo podle mého správné počítat mezi ty první) není nikdo tak nevraživý vůči nuzáckým uchazečům o vysoké postavení jako právě ryzí whig.

Biskup považoval za nutné se ospravedlnit. „Ale má drahá,“ pravil, „mám dojem, že vy s panem Slopem už nevycházíte tak dobře jako dříve.“

„Vycházíme nevycházíme!“ Paní Proudiová neklidně pošinu-la nohu na předložce před krbem a sevřela rty způsobem, jenž předmětu jejich hovoru předznamenával veliké nebezpečí.

„Začínal jsem mít dojem, že je vám odporný –“ noha paní Proudiové velmi prudce zapracovala na koberci – „a že by vám bylo milejší, kdyby z paláce zmizel –“ Paní Proudiová se usmála, jako se nejspíš usměje hyena, než propukne v smích – „a tak jsem si myslel, že dostane-li to místo a přestane být mým kaplanem, přijde vám třeba takové uspořádání vhod.“

A pak se hyena rozchechtala. Takové uspořádání jí má být vhod! Má jí být vhod, že by z jejího nepřítele udělali děkana s dvanácti sty liber ročně! To Medea, když popisuje zvyky ve své otčině (cituji z Robsonova vydání), ujišťuje svého užaslého posluchače, že v její zemi se zajatci jedí. „Vy je propouštíte!“ diví se Medea. „Ba věru

ano," odvětlí mírný Řek. „U nás je jíme!" praví s děsivou důrazností Kolchidanka. Paní Proudiová byla Medeou Barchesteru; tu ani nenapadne, aby Slopa nesnědla! Odpustit mu! Jen aby se ho zbavili? Udělat ho děkanem! V její otčině se s zajatci takto nenakládá, alespoň ne mezi lidmi jejího druhu! Slope se žádného takového slitování nadít nemůže; ta ho obere až do kosti.

„Ovšem ovšem, drahý, vaším kaplanem být přestane," pravila. „Po tom, co se stalo, to musí být samozřejmé. Ani na okamžik si nedovedu představit, že bych s takovým člověkem měla žít pod jednou střechou. Navíc se ukázalo, že se pro takové postavení naprosto nehodí; mezi duchovenstvem vyvolává sváry a rozbroje, dostává vás, můj drahý, do malérů a naparuje se, jako by byl sám biskupem. Samozřejmě že potáhne. Ale to, že odejde z paláce, není žádným důvodem k tomu, že by se měl dostat do děkanské rezidence."

„Bodejť by jo," pravil biskup, „ale abychom uchovali zdání –"

„Já žádné zdání uchovávat nechci; chci, aby se ukázalo, jaký Slope doopravdy je – falešný, vypočítavý, sprostý pletichář. Já ho mám v merku; on ani netuší, co všechno vidím. Zahazuje se tím nejhanebnějším způsobem s tou chromou Taliánkou. Ta její rodina dělá Barchesteru ostudu a Slope jakbysmet. Nedá-li si pozor, ještě mu ze zad strhnou sutanu, a ne že bude nosit děkanský klobouk! Děkanem, to by tak hrálo. Ten chlap snad zpupností zešílel!"

Biskup už slova neřekl na omluvu svou ani svého kaplana, a jelikož se ukázal poddajný a krotký, byl znovu vzat na milost. Zanedlouho se šlo k večeři a on pak ve vlastníin domě prožil tak příjemný večer jako už dlouho ne. Dcerušky mu hrály a zpívaly, zatímco sám usrskával kávu a pročítal noviny, a paní Proudiová mu kladla dobromyslné otázky stran arcibiskupa; a potom spokojeně ulehli a spali tak pokojně, jako by paní Proudiová byla učiněná Grizelda. Když pak se biskup ráno holil a chystal na ullathornské slavnosti, pevně se rozhodl, že s válečníkem na vše strany tak plně vyzbrojeným, jako je paní Proudiová, už nikdy žádné dřevce lámat nebude.

Oxford – představený a tutor Lazarovy koleje

Jak jsme již řekli, s těžkým srdcem se Arabin procházel pod stromy na plumsteadském hřbitově. Až do večere se před nikým z rodiny neukázal a tehdy, pokud to stačili posoudit, se zdál docela ve své kůži. Předtím si dle svého zvyku položil celou řadu otázek a dal si celou řadu odpovědí; a výsledkem bylo, že si musel přiznat, že je osel. Dospěl totiž k závěru, že na to, aby začínal s namlouváním, je už přespříliš starý a přespříliš zašlý; že čas, jehož měl k takovým účelům využít, si nechal proklouznout mezi prsty; a že jak si ustlal, tak si teď musí lehnout. Potom si položil otázku, zda tu ženu opravdu miluje; a odpověděl si, nikoliv bez dlouhého zápasu, ale nakonec poctivě, že ji určitě má doopravdy rád. Potom se ptal sám sebe, nemá-li také rád její peníze; a znovu si odpověděl, že ano. Zde si však neodpověděl poctivě. Jeho slabou stránkou totiž odjakživa bylo, že si pro vlastní chování hledal nečisté pohnutky. Nepochybně v jeho poměrech, s malým obročím a odbornou asistenturou, a při tom, jak byl zvyklý na kolejní přepych a nákladné pohodlí, byl by si nejspíš rozmyšlel vzít si ženu bez krejcaru věna, i kdyby v ženě samé nacházel sebevětší zalíbení. Nepochybně Eleonořina zámožnost všechny takové potíže zcela vylučovala; zrovna tak nepochybně však bylo, že jeho láska k ní ho zaskočila a ani ve snu ho při tom nenapadlo, že by její bohatství s ní mohl sdílet a sám si tím polepšit.

Když tam tehdy stál na předložce před krbem a počítal vzorky a zároveň i budoucí šance vlastního života, pomyšlení na to, že je paní Boldová finančně zajištěna, jeho první jasný cit vůči ní rozhodně neztlumilo. A proč by taky mělo? Což pak nutně muselo takto

zapůsobit na nejčistšího z mužů? Bud' jak bud', Arabin se v duchu vyslovil proti sobě; usoudil, že v jeho případě se tak stalo a že tedy sám mezi nejčistší mezi muži nepatří.

Rovněž usoudil – což pro něj bylo závažnější – že Eleonora o něj ani za mák nestojí a že s velkou pravděpodobností dosti stojí o jeho soka. Pak se rozhodl už na ni nemyslet, a přesto na ni pořád dál myslel, až se dostal do takového stavu, že se div neutopil v potoku, který tekł na konci vikářova pozemku.

A každou chvíli zalétal v myšlenkách k signoře Neroni a činil srovnání mezi ní a Eleonorou Boldovou a ne vždy ve prospěch té druhé. Signora mu naslouchá a lichotí mu a věří v něj; tak mu to aspoň říkává. Paní Boldová mu rovněž naslouchá, ale nikdy mu nelichotí; ne vždy v něj věří a nyní se od něj v prudkém hněvu odvrátila. Signora je taky sličnější a navíc má dodatečnou přitažlivost v tom, jak je postižená; neboť pro něho to přitažlivé bylo. Jako by to ještě umocňovalo její kouzlo.

Nikdy však by nebyl schopen signoru Neroni milovat tak, jak teď cítil, že miluje Eleonoru; a tak místo, aby se vrhl do potoka, vrhal tam kameny a sám usedl na břehu; takové boží umučení hned tak nepotkáte snad ani za letního dne.

Slyšel, jak ze hřbitova vyzvánějí k večeři, a věděl, že je na čase znovu se sebrat a ovládnout. Měl pocit, že se sám před sebou zostuzuje, že marní svůj čas a zanedbává náročné povinnosti, které na sebe vzal. Toho odpoledne měl dlít mezi chudými ve Svatém Ewoldu a ne se potulovat po Plumsteadu jako starodávňý, láskou zklamaný jinoch, sklíčený a uvzdychaný, plný pomyslných strastí a wertherovského hoře. Dočista se za sebe styděl a odhodlal se už nemeškat a svůj charakter, ve vlastních očích tolik pošramocený, napravit.

A tak když se objevil u večeře, byl opět jako vždy oduševnělý a také původcem valné části hovoru, jenž toho večera zdobil vikářovu tabuli. Pan Harding byl mrzutý a sklíčený a ani se nijak nesnažil tvářit se spokojeněji, než doopravdy byl; těch pár slov, co utrousil,

prohodil většinou k dceři. Domníval se, že vikář s Arabinem se proti Eleonoře spikli; a v tu chvíli zatoužil se těm dvěma vytrhnout a ve svém barchesterském příbytku podstoupit cokoli, co mu tam Osud chystá. Chudobinec, ten proklínal; vždyť mu pokus dobýt si v něm zpátky svůj ztracený úděl přinesl tolik utrpení. Co se jeho týče, ať se tam farář Quiverful spánembohem nastěhuje.

Ani vikář nebyl nijak zvlášť bodrý. V první řadě se hovořilo o tom, že chudák děkan churaví. O Slopovi se doktor Grantly v souvislosti s očekávaným odchodem doktora Trefoila nezmínil; v tu chvíli se mu o Slopovi nechtělo vůbec mluvit, aniž stál o to přiznat se k svým tesklivým dohadům; leč pomyšlení, že by se jeho nepřítel mohl případně stát barchesterským děkanem, jej naplňovalo chmurami. Mělo-li by se něco takového stát, mělo-li by k takové úděsné katastrofě dojít, znamenalo by to, že s jeho životem, pokud je spjat s městem Barchesterem, je amen. Musí se vzdát svých dávných oblíbených procházek, vzdát se veškerých svých starých zvyků a žít v ústraní v Plumsteadu jako nějaký farář na odpočinku. Už to, že měl mít v paláci doktora Proudieho, byla pro něj zkouška přetěžká. Ale bude-li navíc v děkanské rezidenci Slope, pak cítil, že sám nebude moci na chrámovém nádvoří v Barchesteru dýchat.

Tím se stalo, že přes zármutek v srdci byl v té společnosti ještě nejveselejší farář Arabin. Pan Harding s paní Grantlyovou se na něj za to, že není samá chmura, krapet horšili. Prvnímu se zdálo, že plesá nad Eleonořiným zapuzením, a jí zase, že všechny ty smutné události onoho dne, Eleonořina zatvzelenost, páně Slopův úspěch a mrtvice chudáka pana děkana na něj náležitě nezapůsobily. A tak byli na sebe všichni rozmrzelí.

Pan Harding odešel z jídelny takřka zároveň s dámami a poté vikář otevřel Arabinovi srdce. Ještě stále omílal téma hospitálu. „Co tím jen ten chlap v tom dopise paní Boldové míní,“ kladl si otázku, „že ráčí-li pan Harding zajít za biskupem, pak bude všechno v pořádku? Já samozřejmě nic z toho, co tam říká, za bernou minci

neberu; nicméně snad bude dobře, když pan Harding u biskupa návštěvu vykoná. Bylo by pošetilé nechat si věc ujít jen proto, že se paní Boldová odhodlala před lidmi zesměšnit.“

Arabin naznačil, že si není tak docela jist, že se paní Boldová chce zesměšnit. Není přesvědčen, že k Slopovi chová tak vřelé city, jak se o ní soudí. Kvůli tomuto jej vikář podrobil křížovému výslechu, nic však z něho nedostal; a nakonec se jenom utvrdil v přesvědčení, že je mu souzeno stát se Slopovým švagrem *malgré lui*. Arabin snažně radil, aby pan Harding v souvislosti s tím Slopovým psaním a na jeho základě ohledně hospitálu ničeho nepodnikal. „Míní-li biskup panu Hardingovi to místo vskutku dát,“ dovozoval Arabin, „pak se určitě postará, aby to zvěděl jinak než z dopisu jisté dámě. Půjde-li pan Harding do paláce, nejspíš tím nahraje Slopovi.“ A tak bylo dohodnuto, že se nic podnikat nebude, dokud nepřijede pan doktor Gwynne, nebo každopádně, dokud to onen potentát neschválí!

Bylo zvláštní sledovat, jak tito lidé o panu Hardingovi hovoří, jak by byl nějaká loutka, a osnují své intriky a drobné církevnícké manévry stran jeho budoucnosti a ani ve snu je nenapadne ho do věci zasvětit. V sázce byl důchod a dobře zařízená rezidence a bylo velmi žádoucí, aby obojí dostal pan Harding. V tu chvíli to však nebylo to hlavní; bylo žádoucí porazit biskupa a pokud možno rozdrtit Slopa. Slope si troufl – nebo aspoň se tak soudilo – postavit protikandidáta. Ze všeho nejžádoucnější by bylo Quiverfulovo jmenování veřejně vyhlásit a pak ho nechat opět zrušit pokřikem rozhořčeného světa, který by se hlasitě ujal nároků pana Hardinga. Jenže v takový zdárný konec se sotva dalo doufat; rozhořčen by totiž byl jen nepatrný zlomek světa a zrovna ten, co není na pokřik zvyklý. A navíc prebenda byla panu Hardingovi svým způsobem nabídnuta a on ji svým způsobem odmítl.

V tom, jak se to všechno takto zamotalo, byla zvlášť nápadně vidět Slopova bezbožná, vychytralá ruka a právě zdar Slopovy vychytralosti tak bolestně drásal vikářovy city. Ze všeho nejvíce

se děsil toho, aby jej Slope nepřechytračil, a zrovna v tu chvíli to vypadalo, že jej Slope napadne z boku, vypálí mu rybník, odřízne ho od proviantu, dobude jeho opevněného města ztečí a nakonec ho v pravidelném boji muže proti muži na hlavu porazí. Vikář cítil, že byl napaden z boku už tehdy, když po něm žádali, aby se místo biskupovi představil jeho kaplanu Slopovi, že mu vypálili rybník, když pana Hardinga přiměli biskupovu nabídku odmítnout, že byl odříznut od proviantu, když špitál dostal farář Quiverful, že Eleonora je ona pevnost, jež je odsouzena k dobytí, a že Slope jako barchesterský děkan bude v očích všech v konečném střetu vítězem.

Doktor Gwynne měl být ten *deus ex machina*, jenž měl sestoupit na barchesterskou scénu a přinést vykoupení z těchto příšerných běd. Ale jak mohou být melodramatická *dénouments* náležitě zosnována, jak mohou být Slope a neřest potrestáni a ctnost a vikář odměněni, dokud je mstící bůh upoután na lože dnou? Mezitím se může stát, že zlo bude triumfovat a ubohá nevinnost, přibitá k zemi šípem pana doktora Proudieho, bude ležet na zemi mrtva a ani doktor Gwynne ji už nemusí vzkřísit.

Dva dny po Eleonořině odjezdu se pan Arabin vypravil do Oxfordu a zakrátko se octl v konkláve s onou vznešenou hlavou své koleje. Bylo zcela zřejmé, že doktor Gwynne si od účinku své cesty do Barchesteru mnoho neslibuje a že nemá příliš velkou chuť plést se biskupovi do řemesla. Pravda, stihl ho záchvat dny, ale tou dobou se už pomalu zotavoval a Arabinovi neušlo, že kdyby to bylo posláním, pro něž by jeho představený byl opravdu zapálen, byl by už dávno v Plumsteadu.

Nakonec se pan doktor Gwynne odhodlal přítele navštívit a ochotně přislíbil, že se do Barchesteru vypraví spolu s Arabinem. Že by se dalo čekat, že barchesterským děkanem bude jmenován kaplan Slope, tomu prostě nemohl uvěřit. I k jeho sluchu se leccos doneslo, a ne zrovna příznivého pro pověst onoho pána, a naprosto

důrazně vyslovil mínění, že jakékoliv takové jmenování je zcela vyloučeno. V tomto stadiu jednání byl povolán Tom Staple, pravá ruka představeného, aby byl při poradě nápomocen. Tom Staple byl v Lazarově koleji tutorem a navíc v Oxfordu to byl věhlasný muž. Byť obecně znám pod titulem v univerzitní nomenklatuře tak náramně nedůstojným, byl Tom Staple jedním z těch, kdož si na univerzitě uchovávali vysoké důstojenství. Byl jaksi vůdcem oxfordských tutorů, což je skupina lidí, kteří se kolektivně domnívají, že co do významu jsou jen maličko, pakli vůbec, níže než samotní představení. Nebývá tomu vždycky tak, že představený nebo správce, probošt či principál se svým tutorem dobře vychází. Nezřídka si totiž milý pan tutor taky dovede postavit hlavu. V Lazarově koleji však byli v době, o níž píšeme, představený s tutorem velicí přátelé a věrní spojenci.

Tom Staple byl zdravý, statný muž, asi tak pětáctýřicátník; malé postavy, osmahlý v obličeji, měl tuhé nepoddajné vlasy a kadeřavý černý vous, z něhož jen velmi málo zbývalo na licousy. Bílou vázanku nosil vždy čistou, ne však uvázanou s tak puntičkářskou péčí, jakou se dnes u nás vyznačují mladší duchovní. Vždycky ovšem nosil decentní oblek – velebnost vzbuzující černé barvy. Pan Staple žil slušně a spořádaně a žádné smyslnosti nijak příliš neholdoval; nicméně mu nos začínal prokvétat poněkud teplejší barvou, což, jak tvrdili jeho druhové, konkrétně přivodila jistá značka portského, zavedená do lazarských sklepů zrovna v roce, kdy pan tutor do koleje nastoupil jako prvoročák. Rovněž v páně Staplově hlasu se snad maličko odráželo to portské víno, jakýs co možná nejnepatrnější přídech.

Poslední dobou nebyl Tom Staple šťasten, už dávno ho strašila univerzitní reforma a nyní ho doslova ničila. U něho to nebyla, jako u většiny ostatních, politická záležitost, kolem níž v případě potřeby dokáže udržovat jistou dávku potřebného zanícení; u něho to nebyl předmět diletantského válčení a zdvořilostní všední opozice. Pro

něho to byla otázka života a smrti. Udržet na univerzitě *status quo* bylo jedinou myšlenkou jeho života a jakákoliv reforma byla pro něj stejně zlá jako smrt. Za takovou věc, kdyby to doba připouštěla, by byl ochoten podstoupit mučednictví.

Za nynějších časů veřejné záležitosti pohříchu žádné mučedníky nepřipouštějí, a právě proto panuje tak málo zápalu a zanícení. Kdyby urozenci s 10 000 liber ročního příjmu dokázali zemřít před vlastním prahem při hájení ochránářství, bylo by bezpochyby třeba i půl tuctu staroslavných baronetů padlo a škola ochránářství by dnes měla plno vyznavačů. Jenže kdo dokáže bojovat v boji, v němž nehrozí žádné nebezpečí? Tom Staple by se ochotně nechal před některým sněmovním výborem narazit na kůl, jen kdyby mohl takovou sebeobětí do členů, z nichž se hebdomadální rada skládá, vlít trochu vlastního ducha.

Tom Staple byl jedním z těch, kdož v hloubi duše schvalují úvěrový systém, jaký býval mezi studenty a obchodníky na univerzitě v módě za stará. Věděl a v duchu si přiznával, že veřejně se na toto téma přít *Jupiterem* je v této zkažené době marné. *Jupiter* si zamanul univerzitě vládnout a Tom Staple si byl dobře vědom, že *Jupiter* je na něj příliš mocný. Leč potají mezi spolehlivými druhy prosazoval názor, že úvěrový systém je zatěžkávací zkouška, která mladíkům jen prospěje, když ji podstoupí.

Ti špatní, slabí a bezcenní se prý vpotácejí do nebezpečí a spálí si prsty; zato ti dobří, v nichž něco je, a ti, co své Almě Mater dovedou dělat čest, ti projdou bez úhony. Ale co z toho takový mládenec bude mít, že bezpečně projde, bude-li přitom střežen, chráněn a omezován jako školák? Tím se doba zatěžkávací zkoušky jen oddálí a mužný věk se posune z dvaceti na čtyřiadvacet. Budete-li ho na univerzitě vodit za ručičku, pak se vám spustí a bude hýřit a přitom studovat práva –, svažte ho tam a spustí se vám později, až už bude ženatý. Někde se prostě vybouřit musí. Takto argumentoval Tom Staple stran mladých mužů; pravda nikoli s velkou důsledností,

zato s určitými praktickými poznatky, jež vyloučil z dlouholetých zkušeností.

A tentokrát dal Tom Staple tu svou špetku moudrosti k dobru doktoru Gwynnovi a panu Arabinovi.

„To je zcela vyloučeno,“ pravil, dovozuje, že novým barchesterským děkanem nemohou prostě jmenovat kaplana Slopa.

„Taky si myslím,“ souhlasil představený. „Vždyť nemá žádné postavení, a je-li pravdou, co o něm člověk slyší, má moc chatrnou reputaci.“

„Co se reputace týče,“ namítl Tom Staple, „na tu mnoho nedám. Zhýralé duchovní mívají vlastně za děkany docela rádi; trocha rozmařilosti a špetka nevěry nebývá pro katedrální nádvoří nijakým špatným doporučením. Kaplana Slopa jím ale udělat nemůžou – poslední dva děkani byli absolventi Cambridge a že by ze stejné univerzity jmenovali tři muže za sebou, takový případ mi nikdo nedoloží. My nedostáváme svůj díl a tuším nikdy ani nedostaneme; ale aspoň jednoho ze tří mít musíme.“

„Takovým pravidlům je dnes odzvoněno,“ podotkl Arabin.

„Dneska je podle mého odzvoněno všemu,“ namítl Tom Staple. „Doutník vykouřilo panstvo a my jsme popel.“

„Mluvte za sebe, Staple,“ napomenul ho představený.

„Já mluvím za všechny,“ nedal se tutor. „Už to tak vypadá, že za chvíli nikde v Anglii nezbude ani trochu života. Dnes už není žádný s to vládnout sám sobě ani těm, co k němu patří. Ve všem nás každého bude poručníkovat vláda a vládu zase tisk. Nicméně Slope barchesterským děkanem nebude.“

„A co chudobinec, kdo tam bude správcem?“ přidal se Arabin.

„Slyšel jsem, že už byl jmenován Quiverful,“ odvětil Tom Staple.

„Já mám za to, že ne,“ pronesl představený. „A navíc mám za to, že doktor Proudie nebude tak krátkozraký, aby šel hlavou proti takové zdi; Slope sám by měl mít dost rozumu a zabránit tomu.“

„Ale co když se Slopevi nijak nepříčí vidět svého ochránce s rozbitou hlavou,“ nadhodil podezíravý tutor.

„A copak by z toho měl?“ zeptal se Arabin.

„Druhý takový jako je Slope se hned tak nenajde,“ vyslovil se Staple. „Je naprosto jasné, že biskupa Proudieho má zcela v hrsti, a zrovna tak jasné je, že dělal možné i nemožné, aby do hospitálu protlačil Quiverfula, i když určitě ví, že takovým jmenováním by si biskup nesmírně uškodil. Takového člověka je nemožné pochopit a je děsivé pomyslet,“ a Tom Staple si hluboce povzdechl, „že na jeho intrikách třeba závisí osudy a blaho dobrých lidí.“

Doktor Gwynne a tutor Staple zrovna tak jako farář Arabin neměli totiž nejmenší potuchy, že Slope vyvíjel všemožné úsilí, aby do chudobince prosadil právě jejich kandidáta a že v paláci nezůstane natrvalo, nýbrž že na vysokých místech v diecézi už bylo rozhodnuto, že z něho bude vyhoštěn.

„Já vám něco povím,“ vyslovil se tutor, „bude-li do hospitálu protlačen tenhle Quiverful a jestli pan doktor Trefoil opravdu zemře, pak bych za to nic nedal, že barchesterským děkanem udělá vláda pana Hardinga. Po tom, co se toho o něm napovídalo po jeho rezignaci, se budou cítit povinováni ho nějak odškodnit.“

K tomuto nápadu se pan Gwynne v té chvíli nevyjádřil; přesto se mu ale vryl do paměti. Když už nemůže být pan Harding správcem chudobince, proč by neměl být barchesterským děkanem?

A tak se porada skončila bez nějakého příliš pevného rozhodnutí a pan doktor Gwynne s panem Arabinem se jali chystat na zítřejší cestu do Plumsteadu.

Fête champêtre slečny Thornové

Nadešel den slavnosti a v Ullathornu se sešel celý svět; či alespoň ta část světa, kterou slečna Thornová pojala do svého pozvání. Jak jsme již uvedli, biskup se vrátil domů předešlý večer a týž večer přijeli pan doktor Gwynne s panem Arabinem z Oxfordu. Představeného Lazarovy koleje obřadně očekával s kočárem pan vikář, a tak byla na nástupišti utěšená přehlídka církevních hodnostářů.

Stanhopovi se nakonec srovnali oním již zmíněným nemožným způsobem a Eleonora nastupovala do páně doktorova kočáru plna obav a předtuch dalších neštěstí, zatímco kaplan Slope vstoupil do povozu vítězoslavně.

Ten den ráno obdržel totiž velmi zdvořilý list od sira Nicholase Fitzwhiggina; pravda, mnoho toho nesliboval, ale Slope věděl – nebo si myslel, že ví –, že dávat sliby k etiketě vládních úředníků nepatří. Sir Nicholas sice neslíbil, ale hodně naznačil; vyslovil přesvědčení, že by ze Slopa byl znamenitý děkan, a přál mu mnoho zdaru. Pochopitelně dodal, že, nejso členem vládního kabinetu, nebývá v takovýchto věcech nikdy konzultován, a proto kdyby na toto téma promluvil, neměl by jeho hlas žádnou váhu. Jenže to vše kaplan Slope pokládal za opatrnickou umírněnost veřejného činitele. A zrovna když se chystal do Ullathornu, byl mu k dovršení jeho očekávaných triumfálních úspěchů doručen další dopis.

Slopa rovněž blažilo pomyšlení, že bude, před zraky zástupů u ullathornské brány pomáhat při vystupování z kočáru paní Boldové – a to zrovna tolik, jako se Eleonora téhož obřadu hrozila. Předem se plně odhodlal složit sebe a svůj osud k vdoviným nohám a byl téměř rozhodnut zvolit si k tomu právě dnešní milostivé ráno. Signora byla k němu poslední dobou méně než zdvořilá. Sice si ne-

chala líbit jeho návštěvy a rozhodně bez hněvu naslouchala jeho vyznáním, ale mučila ho a spílala mu, posmívala se mu a zesměšňovala jej, zatímco mu dovolovala zvat ji nejkrásnější z žen, líbat jí ruku a opěťovanými přísahami prohlašovat se za jejího zbožňovatele, otroka a ctitele.

Slečna Thornová prožívala dopoledne onoho gala dne velký zmatek, ale i velké vzrušení. I zeman Thorne, ač slavnost sám nikterak nepořádal, měl plné ruce práce. Snad nejvíce přetížený, nejstarší a přitom nejzpůsobilejší byl však v celém domě majordom pan Plomacy. Tento poslední výtečník se kdysi za časů páně Thornova otce v době, kdy ve Francii vládlo direktorium, vypravil do Paříže s dopisy pro některé příslušníky královské strany v patě boty; a tolik mu přálo štěstí, že se bez úhony vrátil. Tehdy to byl tuze mladý muž a dnes tuze starý, ale onen hrdinský čin mu zjednal věhlas za politickou podnikavost a tajnou diskrétnost, která mu pořád ještě dokonale svědčila jako v době jeho nejčerstvějšího lesku. Pan Plomacy byl v Ullathornu hofmistrem už víc než padesát let a tuze dobré tam měl bydlo. Kdo by taky mohl chtít hodně skutečné práce po muži, jenž pod patou bezpečně pronesl to, co by jej, kdyby to u něj našli, bylo stálo hlavu? V důsledku toho se pan Plomacy jakživ v práci nepřetrhal a v posledních letech už nepracoval vůbec. Měl ponětí o dřevě, a proto určoval, které stromy se mají pokácet; měl ponětí o zahradnictví a tudíž žádný keř se jakživ nesměl zasadit ani záhon osadit bez jeho výslovného svolení. V těchto věcech se někdy nutně dostal do křížku se svou velitelkou, ale málokdy dopustil, aby nad ním jeho paní zvítězila.

Zato při takovýchto příležitostech, jako byla ta dnešní, se pan Plomacy osvědčoval famózně. Ležela mu na srdci čest rodiny; dokonale uznával hostitelské povinnosti a proto, když se pořádaly gala hostiny, vzal vždy řízení věcí do svých rukou a nad pánem i paní vládl svrchovaně.

Abychom k panu Plomacynu byli spravedliví; starý sice byl, ale práci, jíž se podjal, rozuměl dokonale a konal ji dobře.

Program slavnostního dne měl být následující: Honorace, jak zde v kraji nižší třídy se značnou dávkou jemného rozlišování říkají, měla mít snídani a nehonorace oběd. Pro tyto dva bankety byly vztyčeny dva polní stany, ten pro honoraci na vnitřní neboli zahradní straně jisté hluboce zapuštěné ohrady; a pro nehonoraci na straně vnější neboli pastviskové. Oba byly obrovských rozměrů; ten na vnější straně byl, dá se říci, dokonce nesmírně rozlehlý, pan Plomacy však prohlašoval, že jeden ani druhý nebude stačit. Aby se tomu odpomohlo, byla uchystána pomocná hostina v jídelně a vedlejší tabule se měla rozprostřít *sub dio* a tam pohostit nižší třídu vesničanů usedlých na ullathornském panství.

Kdo se přípravy takového podniku osobně nezúčastnil, nepochopí, na kolik všemožných potíží slečna Thornová ve svém plánu narazila. Nebýt toho, že byla udělána z nejznamenitější velrybí kosti a snýtována nejlepší yorkshirskou ocelí, určitě by pod nimi klesla. Nebýt toho, že hofmistr Plomacy cítil, co všechno se právem očekává od muže, jenž kdysi nesl v botě osudy Evropy, dávno by se zhroutil; a jeho paní takto opuštěna by byla mezi těmi svými žerděmi a celtovinou určitě zašla.

V první řadě se musela vést děsivá dělicí čára. Kdo se má uvelebit uvnitř ohrady a kdo mimo ni. Na tohle vám ti nemyslíci jako na každou jinou závažnou otázku odpovědí spatra: No, uvnitř ohrady biskup a jemu podobní; a farmář Půlpán a jemu podobní vně. Pravdu díš, můj nemyslíci příteli; jenže kdo má tyto podobné definovat? Právě v takovýchto definicích spočívá celá potíž se společností. Usadit biskupa do křesla na pažitu a farmáře Půlpána do čela dlouhé tabule v ohradě je celkem nasnadě; ale kam posadíte třeba paní Horehledovou, jejíž manžel, byť na panství pachtýřem, jezdí na hony v červeném kabátci, jejíž dcery chodí v Barchesteru do módní seminární přípravky, která zve své stavení Růžovou strání a jež má

v salóně pianoforte? Slečny Horehledovy vám přece spokojeně neusednou mezi venkovské balíky. Paní Horehledová si přece nebude mačkat své znamenité krinolíny na sprosté lavici a nebude se rozšafně bavit o smetaně a kachňátkách s kmotrou Půlpánovou! Paní Horehledová však zase není náležitou společnicí pro takové Thornovy a Grantlyovy, jakživa se s nimi nestýkala. A bude-li už do svatostánku vznešeného světa vpuštěna paní Horehledová, bude-li jí dovoleno přeskočit ohradu s třemi dcerami, proč to potom upírat ženám a dcerám z jiných rodin? Paní Půlpánová je momentálně s pastviskem plně spokojena, ale co když ji spokojenost opustí, až uvidí paní Horehledovou na pažitě? A tak chudák slečna Thornová z toho byla celá pryč.

A jak rozdělit hosty mezi stan a salón? Čekala hraběnku, šlechtické syny Johna a George a celé hejno urozených dam jménem Amelia, Rosina, Margaretta atd.; měla tam smečku baronetů s jejich baronetami; a jak všichni víme, jednoho biskupa. Když ty umístí na pažitě, žádný jí nepůjde do salónu; když je dá do salónu, nikdo jí nepůjde do stanu. Napadlo ji nechat v salóně staré a pažit nechat pro mladé párky. Ale to si zrovna mohla sednout do hnízda sršňů. Pan Plomacy ihned zakročil. „Pámbu vás potěš, madam, žádné staré dámy tu nebudou; ani jedna, jen vy a paní Clantantramová.“

Toto rozlišení v její prospěch přijala slečna Thornová osobně jako hold své rozumnosti; nicméně však nikterak neprahla po tom být při nadcházející slavnosti připoutána k té povídalcce Clantantramové. Celého nápadu své hosty svévolně rozdělit se tudíž vzdala a předsevzala si pokud možno umístit pana biskupa na pažit a paní hraběnku do budovy, baronety roztrousit a atrakce tak trochu rozdělit. Co si počít s Horehledovými, s tím si nevěděl rady ani hofmistr Plomacy. Ti ať vezmou, co na ně vyjde. Však se jim v pozvání výslovně sdělilo, že jsou zváni všichni pachtýři; a tak bude-li jim setkání s ostatním pachtýřstvem proti mysli, snad budou mít rozum a zůstanou doma.

Načež projevila hofmistr Plomacy obavu, že ctihodní Johnové a ctihodní Georgové přijdou jaksi obojživelně ustrojeni, zpola v dopoledním, zpola večerním, atlasové nákrčníky, fraky, bleď žluté rukavice a naleštěné boty, a takto oděni že odmítnou jezdit v cvičném klání na pytle ani se nezúčastní žádných atletických her, jež slečna Thornová s takovou láskou a pečlivostí připravila.

„Ale vždyť bylo zvlášť zdůrazněno,“ zaúpěla starostmi bezmála zmožena, „že se budou provozovat sporty!“

„A to taky budou, jak jinak,“ prohlásil Plomacy. „Kdekdo bude laškovat se slečinkami ve vavřínových alejích. Takovým kratochvílím se v dnešní době holduje nejvíce. Odloudíte-li jim kavalíry k rytířskému klání, všechny mladice se vám nafrní.“

„A to se nemohou dívat – jako před nimi jejich babičky?“ namítla slečna Thornová.

„S díváním se v dnešní době mladé dámy už zřejmě nespokojí. Co budou dělat páni, budou dělat i ony. Dejte jim na kobyly boční sedla a ať se vrhnou na pytle a určitě máte vyhráno.“

Slečna Thornová neodpověděla. Nebyla si totiž jista, že by dokázala příslušnice svého pohlaví dnešní generace před sarkasmem hofmistra Plomacyho obhájit. Před časem totiž, když se trochu víc rozhorlila, prohlásila, že „v dnešní době jsou pánové všichni jako ženské a dámy zas ze sebe dělají mužské“. Zhovadilost svého věku sama nenapraví. Ale když je tomu tak, proč vůbec brát na sebe úkol lidem tak zvrhlého vkusu chystat zábavu? Tuto otázku si v duchu kladla nejednou a odpovědět si na ni dokázala jen povzdechem. Je zde její vlastní bratr Wilfred, na jehož bedrech dnes spočívají veškerá důstojenství rodu Ullathornů; a je tuze pochybné, bude-li i on ochoten „vrhnout se na pytle“, jak to nikoli neuváženě vyjádřil hofmistr.

A najednou tu ten kýžený den byl. V sídle Ullathornových bylo od časného rána živo. V kuchyni se vařilo a smažilo už dlouho před svítáním a sluhové vynášeli ven stoly a hned po rozbřesku potahovali

lavice hrubým rudým sukmem. S jakou ustrašenou dychtivostí vyhlédla slečna Thornová ven, jaké je počasí, jen co jí to rozhrnující se závoj noci dovolil! Alespoň v tomto směru neměla sebemenší důvod k trampotám. Barometr už tři dny stoupal a jítro se halilo v ono nevlídné, chladné, jednotvárně šedé kouřmo, jež na podzim zpravidla věští jasný a suchý den. Už v sedm hodin byla ustrojena a sešla do přízemí. Onen moderní požitek chození v nedbalkách slečna Thornová vůbec neznala. Kdyby ji napadlo objevit se před bratrem bez punčoch, to už by mohla přijít i bez šněrovačky; a šněrovačka slečny Thornové – to nebyla žádná titěrnost!

A přesto když sešla dolů, nebylo tam pro ni nic na práci. Nervózně vyběhla ven na trávník a pak opět zpátky do kuchyně. Obula si dřeváky s vysokým podpatkem a vystartovala na pastvinu u stáje. Potom zašla do malého domácího parčíku, kde bylo připraveno klání. Bidlo, ráhno, obrtlík, terč a pytel mouky – všechno do puntíku tam bylo. Vylezla si na tesařský ponk a ťukla do terče: překrásně lehce se otočil – obrtlík byl dokonale naolejován. Málem se jí zachtělo vzít starého Plomacyho za slovo a sama si na terč zaharcovat. Co to musí být za mládence, pomyslíla si, který by dovedl dát před takovouhle zábavou přednost bloumání pod vavříny s nějakou neslanou nemastnou fiflenou? „Inu,“ řekla si nahlas, „zavést koně k vodě, to dokáže jeden člověk, ale ani tisíc lidí nedonutí koně pít. Tak to dnes vypadá. Nemají-li dost ducha, aby je to těšilo, nebude to má vina.“

A tak se vrátila do domu.

Chvilí po osmé sešel dolů její bratr a jen tak halabala posnídali v jeho pracovně. Čaj byl připraven bez obvyklého čajníku a obešli se i bez obvyklých žemlí a topinek. Rovněž chyběla vejce, neboť každé vejce v celé farnosti všlehalo do svítků, upekli v koláčích nebo uvařili na humrový salát. Čerstvého másla měli jen malý příděl a kuřecí stehno musel zeman Thorne sníst, aniž mu ho jeho oblíbeným způsobem silně opepřili a usmažili.

„Šla jsem se podívat na kolbiště, Wilfrede,“ přiznala se, „a zdá se naprosto v pořádku.“

„Och – á – ano,“ opáčil roztržitě. „Taky se mi zdálo, když jsem ho včera viděl.“ Zemanu Thornovi se sestrina záliba ve sportech začínala dost zajídat a zrovna kolbiště mu nijak zvlášť k srdci nepřiřostlo.

„Co kdybys to po snídani drobet vyzkoušel?“ nadhodila. „Můžeš si nechat osedlat Marka Antonia a dřevec tam máš taky připravený. Víš, ten pytel s moukou si můžeš dát pryč, jestli se ti zdá, že Markus Antonius na to nebude dost rychlý,“ dodala slečna Thornová, když z bratrova výrazu vyčetla, že s jejím skromným návrhem nijak horlivě nesouhlasí.

Markus Antonius byl sice hodnotný starý lovecký kůň, pro obvyklé použití se zemanu Thornovi hodil, i když u jeho plotů trochu pomalý, zato nesmírně jistý a velmi zdatný v hluboké ornici a spolehlivý na silnicích. Na klání se s ním však dosud nikdy nejelo a zeman Thorne neměl chuti ho při něm, ať už s pytlem či bez něho, zkoušet. Proto se po mnohém *ehm* a *aha* nakonec vyslovil, že má obavu, že se Antonius splaší.

„Tak zkus toho malého silného,“ navrhla neúnavná slečna Thornová.

„Tomu zrovna dali klystýr,“ bránil se Wilfred.

„Tak je tam hříbě Belzebub,“ nedala se sestra, „vím, že ten ve stáji je, viděla jsem Petra, jak ho zrovna cvičil.“

„Drahá Moniko, to je takový divoch, že ho sotva ovládnou. Zničí sebe i mě, když ho budu hnát proti takové rachotině!“

Tak vida, rachotina! Klání, jež sama zbudovala s takovou péčí, kratochvíle, již uchystala pro chrabré anglické junáky, sport, jež poctilo náklonností tolik jejich předků! Talo ji to do srdce, když slyšela vlastního bratra častovat je takovou nadávkou. Vždyť dnes už z rodu zbyli na světě jen oni dva; a zrovna jedním z pravidel, jimiž se slečna Thornová ve svém jednání odjakživa řídila, bylo neříkat

nic, co by bratra mohlo provokovat. Co už se natrpěla pro tu jeho lhostejnost vůči tradicím posvěceným britským zvykům; vždycky však trpěla beze slova výčitky. K jejímu krédu totiž patřilo, že plísnit hlavu rodiny v jeho vlastním domě se nepatří; a slečna Thornová podle svého kréda taky žila. Tentokrát to však pro ni byla zkouška přetěžká. Její prastaré líce zalil nach a v jejím dosud jasném oku se zableskl oheň; přesto ani teď nic neřekla. Odhodlala se, že o klání se každopádně před ním už slovem nezmíní.

V němém bolu usrkovala čaj a s bolestnou lítostí vzpomněla na ony přeslavné časy, kdy její znamenitý předek Ealfried uhájil Ullathorne proti normanskému vetřelci. Dnes už v jejím rodu z takového ducha nezbylo nic než ta neužitečná jiskřička, která hořela v jejích prsou. A což se sama zrovna v tu chvíli nechystá hostit potomka těchž Normanů, marnivou pyšnou hraběnkou s pofrancouzštělým jménem, která si tak jako tak myslí, že pro Ullathorne bude až příliš velikou poctou, jestliže vkročí do jeho bran? Dá-li pak se čekat, že takový ctihodný John, syn hraběte de Courcyho, se zúčastní klání na pytel ve společnosti saských zemanů? A proč by měla čekat od bratra, že učiní to, co odmítnou učinit jeho hosté?

Hlavou jí přelétla jakás nejasná mdlá představa o nereálnosti jejích názorů. Snad je to nutné, aby si národy, jimž je souzeno žít na stejné půdě, navzájem ustupovaly a jisté činnosti od sebe přejímaly. Snad ani není možné, aby po pěti staletích úzkého soužití zůstali Normané Normany a Sasové Sasy. Snad jsou její sousedé nakonec moudřejší než ona. Takové myšlenky se jí vskutku čas od času honily hlavou a dost ji rmoutily. Že však její oblíbené klání je toliko novodobá kopie kratochvíle jednoho normanského rytíře, vznešený turnaj přizpůsobený vkusu a obyčejům saských zemanů, to jí ani na mysl nepřišlo. Sama o tom neměla potuchy a bylo by bývalo kruté ji o tom poučovat.

Pan z Ullathornu zahlédl slzu v jejím oku a rázem svého pohrdlivého výroku litoval. I on totiž uznával za závazný zákon, že

každému sestřinu vrtochu je třeba vyhovět. Snad nebyl ve svých řeholních pravidlech tak pevný jako ona v těch jejích vůči němu. Úmysly však měl zrovna tak dobré, a kdykoli zjistil, že na ně pozapomněl, vždycky ho to zarmoutilo.

„Drahá Moniko,“ pravil. „Prosím za prominutí, nemám sebemenšího úmyslu hovořit o oné kratochvíli nedobře. Když jsem to nazval rachotinou, mínil jsem tím, že to je rachotina pro muže mého věku. Víš, ty pořád zapomínáš, že už nejsem žádný mladík.“

„Taky nejsi žádný stařec, Wilfrede, to určitě ne,“ odtušila. V duchu jeho omluvu přijala a ještě se slzou na líci se na něj usmála.

„Kdyby mi tak bylo pětadvacet či třicet,“ pokračoval, „tak ze všeho nejradši bodám do pytle třeba celý den.“

„Ale na lov a na střelení, na to starý nejsi,“ vyčetla mu. „Když dokážeš přeskočit příkop a živý plot, určitě bys dokázal otočit obrtlík.“

„Jenže, má drahá, když skáču přes ploty – a nedělám to nijak často – ale když skočím přes plot, nepadne na mě žádný pytel mouky. Jen považ, jak bych vypadal, až bych hraběnku vedl k snídani a měl zátylek celý od mouky.“

Slečna Thornová už slova neřekla. Tou zmínkou o hraběnce ji ranil. Nemohla se smířit s myšlenkou, že by ullathornské hrátky měly utrpět úhonu tím, že by si nějaká lady de Courcy vynucovala osobní pozornosti. Viděla však, že hnát věc dál je zbytečné. Budiž tedy, pan zeman bude klání ušetřen; a slečna Thornová si předsevzala vložit veškerou svou víru v jednoho z jejích mladistvých rytířů, jehož často dávala za vzor mladým mužům své doby a jenž byl znamenitou ukázkou anglického junáka.

Byl to nejstarší syn farmáře Půlpána –, ten, abychom pravdu řekli, od nejútlejších let věděl, jak na slečnu Thornovou jít. Už jako kluk jakživ nepropásl příležitost vymámit na ní jablka, kapesné a odpuštění svých četných prohřešků; a teď v jeho rané mužnosti se mu dostávalo zrovna tak cenných výsad a práv. V září si směl den dva

zastřílet; cvičil zemanovy koně; z ovocného sadu dostával odnože stromů a ze zahrady hlízy květin; a ryby si v řece lovil, kdy se mu zachtělo. Ten se zavázal, že přijede na otcově kobyle a předvede, jak se harcuje na pytel. A co udělá mladý Půlpán, to po něm udělají ostatní. Horehledovi mládenci zůstanou třeba stranou, ale ostatní ullathornská omladina se do toho určitě dá, když jim to předvede Půlpánovic Harry! A tak se slečna Thornová usnesla, že se obejde bez ctihodných Johnů a Georgů a vloží důvěru, jak to před ní činívali její předkové, v svalstvo a šlachy domácího ullathornského růstu.

Asi kolem deváté se v ohradě a v parku začaly scházet nižší vrstvy. Dálo se tak pod dozorem hofmistra Plomacyho a vrchního zahradníka a vrchního podkoního, kteřížto byli vzati do přísahy jako jeho náměstkové a měli mu být nápomocni při udržování pořádku a provozování sportu. Četní mladší okolní obyvatelé pod dojmem, že dobrých věcí nemůže být nikdy dost, přišli ve velmi časnou hodinu a už dlouho předtím, než se otevřely brány, byly na silnici mezi budovou a kostelem davy lidí.

A pak nastala další svízele obrovských rozměrů, svízele, kterou hofmistr Plomacy vlastně předvídal a na niž byl do jisté míry připraven. Leckteří z těch, kdož se chtěli podílet na pohostinství slečny Thornové, nebyli náležitě úzkostliví, pokud šlo o předběžný obřad pozvání. Bezpochyby se domýšleli, že byli přehlédnuti omylem; a místo aby – jako to dělají lidé vyššího stavu – dostali vztek, dobromyslně se s potupou smířili a na důkaz toho se u brány prezentovali v svátečním.

Pan hofmistr ovšem dobře věděl, kdo je vítán a kdo ne. Některým, ač nepozvaným, vstup povolil. „Nebudte příliš puntičkářský, Plomacy,“ vybídla ho totiž jeho paní, „zvlášť ne na děti. Bydlí-li v blízkém okolí, tak je pusťte!“

A dbaje tohoto pokynu, hofmistr Plomacy opravdu vpustil nejednoho chtivého malého nezbedu a pár pěkných nastrojených dívek s mládenci, kteří k panství nikterak nepřínáleželi. Zato

k občanům barchesterským byl neúprosný. Ten den se tam objevil nejeden barchesterský učedník, úpěnlivě se dovoláváje toho, že celý týden předtím dělal pro Ullathorne sedla a boty, míchal koním obrok nebo čtvrtil pro kuchyni prasata. Žádné takové nároky hofmistr neuznal. Co je mu po městských učednících, o těch nic neví; jeho povinností je vpustit pachtýře a nádeníky z panství; přece nebude slečna Thornová hostit celý Barchester; a tak dále.

Nic naplat, ještě neuplynulo ani půl dne a toto vše se ukázalo marným. Skoro každý, kdo si zamluvil přijít, si cestu do parku proklestil a strážcové přenesli svou péči na stoly, na nichž bylo prostřeno k banketu. Leč i tu si na místo dělal nárok nejeden neoprávněný host, jehož se nebylo možno zbýt bez většího povyku, než kolik to místo a jídlo stálo.

Ullathornské kratochvíle – dějství první

S hoštěním společnosti, jak se tomu bez ohledu na přísnou pravdomluvnost až příliš obecně říká, bývají u civilizovaných lidí tak veliké trampoty, že člověk vskutku nevychází z údivu nad tím, proč to lidé tak rádi zkoušejí. Těžko zjistit, co je toho *quid pro quo*, to jest, jak se to vyplácí. Kdyby lidé, kteří takové nákladné hostiny pořádají a kteří v marné naději, že je uspořádají zdárně, podstupují takovou lopotu a takový shon, měli opravdové potěšení z večírků, které pořádají jiní, dalo by se to chápat. Našince by smysl pro spravedlnost nutil podstoupit pro blaho druhých jednaké trampoty, jaké ti druhí podstoupili kvůli němu. Jenže všichni svorně prohlašují, že chodit na dýchánky je stejná otrava jako hostit; a když je na takové slezině vidíte, nezbude vám než jim to věřit.

Hostit! Kdopak má dostatek sebejistoty, kdo cítí dost důvěry ve vlastní síly, že svou společnost doopravdy pohostí a pobaví? To ještě tak někdy svede klaun a někdy tanečnice v krátkých sukýnkách a s naditými růžovými stehny; občas třeba některý zpěvák. Ale jinak v tomto umění bavit lidi moc často neuspějete. Mládenci a panny pojící se k sobě dle druhu, vytvářející na jaře páry jako ti ptáci, protože příroda to tak chce, ti se svým nenáročným způsobem jakžtakž vzájemně pobaví. Z ostatních se o to pokouší jen málokdo.

Když si dámy zvou do domu hosty – čímž dá se tušit cudně doznávají, že si samy nestačí – spoléhají se hlavně na voskovice a čalouněný nábytek. Pánové, ti zas zřejmě spoléhají na bílé vesty. K těmto se pro potěchu těch požívačnějších přidává šampaňské a takové pochoutky, jaké ještě móda dovoluje mít za jedlé. I v tomto směru to se světem jde z kopce. Veškeré dobré polévky jsou dnes tabu; a v domácnostech našich obvyklých známých – drobných

advokátů, doktůrků, státních úředníků a podobných (nemůžeme si všichni žít jako španělští grandí obklopeni Elysiem livrejovaných sloužících) – dostane našinec jako jakési finále k skopovému řízků studený brambor. Běda! Kde jsou ty blahé časy, kdy jste se mohli obrátit na souseda: „Jonesi, mám ti dát trochu dýňové kaše? – Můžeš mi laskavě podat trochu zelí?“ A pak to slastné popíjení vína s paní Jonesovou a slečnou Smithovou, se všemi Jonesovými a Smithovými! Dnešní naše zvyky jsou rozhodně úspornější.

Nicméně slečna Thornová učinila smělý pokus opustit vyšlapanou cestu a vyvinula opravdové úsilí k tomu, aby hosty počastovala a pobavila. To se jí však bohužel dařilo jen nevalně. Každý si šel svou navyklou cestou a jít tou její, o to nikdo nestál. Hostitelka jim hrála, ale oni ne a ne tancovat. Nabídla jim poctivý domácí koláč upečený z mouky a hrozinek, vajec a cukrkandlu; oni se však jako naschvál cpali tím oplatkovým šmejdem od barchesterského cukráře, křídou, gumou a pajcovaným cukrem. Nebohá slečno Thornová! Nejste první ušlechtilá duše, jež se marně snaží přivolat zpět ty skvělé staré zlaté časy. Namluví-li móda takové lady de Courcyové, že se sluší, je-li pozvána na *déjeuner* ve dvanáct, přijet ve tři, pak ji žádná vaše výmluvnost nenaučí, že je výhodné dbát drobet víc na dochvilnost.

Pošetile se domnívala, když své známé vyzvala, aby přišli ve dvanáct, a zvláště jim kladla na srdce, že to myslí doopravdy, že je tak do dvou hodin uvidí pohodlně usazené ve stanech. Domýšlivá ženo – či spíše ženo nevědomá – copak nevíš, že zatímco jsi stárla, civilizace ve světě šla mílovými kroky kupředu? Ve dvanáct byla pořád ještě sama, oblečená v celé té skvostné nádheře nejnovějšího ze svých četných souborů slavnostních rouch; leč v pevných botách, na hlavě slušivý, ale štrapační čepec a přes ramena tlustý teplý šál. Takto oděna nakoukla do stanu, zašla do ohrady a přesvědčila se, že alespoň mládež se dobře baví, prohodila pár slov přes příkop s paní Půlpánovou a mrkla po kolbišti. Pár mladých pacholků za-

řízením zrovna otáčelo a do pytle s moukou štouchalo tak, jak to vynálezce hry rozhodně nezamýšlel; žádných sportovců na koni tam ale nebylo. Slečna Thornová pohlédla na hodinky. Bylo teprve patnáct minut po dvanácté a s Harrym Pulpánem měla dojednáno, že začne teprve o půl jedné.

Slečna Thornová se odebrala zpět do salónu o poznání rychleji, než bývalo jejím zvykem. Co když už třeba přišla paní hraběnka a nemá ji tam kdo uvítat? Zbytečně spěchala, v salónu nikdo nebyl. O půl jedné nakoukla do kuchyně; ve tři čtvrtě se k ní přidružil bratr; a zrovna v tu chvíli se objevil první nóbl host. Ohlásili paní Clantantramovou.

Žádného zvláštního ohlášení vlastně nebylo ani třeba; milou paní bylo slyšet, jak jde přes dvůr a plísni chudáka postilióna, jenž ji přivezl z Barchesteru. V tom okamžiku byla slečna Thornová určitě vděčná, že ostatní její hosté jsou ještě víc nóbl, a tak jsou litého rozhořčení paní Clantantramové ušetřeni.

„Ach, slečno Thornová, jen pohleďte!“ pravila, sotva se octla v salóně, „na můj *rokelor*! Je dočista a navždy zničený! Schválně jsem se do něho nastrojila, nedala jsem jinak, protože vím, že si přejete, abychom dnes všichni vypadali grandiózně; i tak se mi dvakrát nechtělo. Ach božítku, božítku! Pětadvacet šilinků za yard!“

Zrovna když paní Clantantramová vystupovala z kočáru, barchesterští poštovní koně se zachovali nějak neblaze a div ji nestrhli pod kolo.

Slečna Thornová ji měla docela ráda. Paní Clantantramová patřila k starým časům, i když jinak na ní nic vábného nebylo. Plášť poslala k vyčištění a půjčila jí jeden z nejlepších šálů z vlastní garderoby.

Jako další se dostavil pan farář Arabin a tomu paní Clantantramová okamžitě zvěstovala svou nehodu i své odhodlání poštmistru ani postiliónovi nezaplatit. Přitom ovšem poznamenala, že se rozhodně ještě nechá odvézt domů, než svůj názor na věc zveřejní. A pak už to v předsíni, kde si dámy odkládaly svrchní oděv, hojně zašustilo;

po chvíli se rozlétly dveře a lokaj hlasem ne zrovna nejpevnějším oznámil paní Horehledovou a slečny Horehledovy a pana Augusta Horehledě.

Chudák – myslím ten lokaj! Věděl totiž – kdo taky líp? – že paní Horehledová tam nemá co pohledávat, že ji tam nechtějí a že nebude vítána. Neměl však odvahu té tělnaté dámě v dlouhé róbě z atlasu, co stojí osm šilinků yard, a s krátkými rukávy povědět, že přišla do nesprávného stanu; ani slečnám v jejich bílých tanečních střevíčkách a dlouhých rukavičkách, že mají připraveno místo v ohradě. A tak paní Horehledová prosadila svou, pronikla strážemi a probíla se do citadely. Že ji tam čekají trapné chvíle, to uhádla předem. Nyní však jí to už nikdo nevezme a bude se moci honosit, že na pažitě dlela ve společnosti pána z Ullathornu a slečny Thornové, paní hraběnky, pana biskupa a velmožů hrabství, zatímco se paní Půlpánová a podobná havěť potloukala po parku s pohůnky. Pro paní Horehledovou to byla náramná trefa a dalo se s důvěrou čekat, že od té chvíle budou barchesterští kupci jejího chotě bez váhání titulovat „Ctihodný pan T. Horehled“.

Smělost paní Horehledové ji přes všechno přenesla, až vítězo-slavně stanula v ullathornském salóně; zato její dcery se tím, jakého se jim dostalo přijetí, cítily mírně zaskočený. Slečna Thornová neměla to srdce vlastní hosty urážet; zároveň však neměla v povaze takovou neomalenost přehlédnout.

„Ó paní Horehledová, to jste vy,“ uvítila ji, „a vaše slečny dcery a pan syn? Nu, jsme moc rádi, že jste přišli; jen mě mrzí, že jste přišli v dlouhých šatech, jelikož se všichni chystáme ven. Můžeme vám něco půjčit?“

„Božítku, jen to ne! Díky, slečno Thornová,“ ozvala se matka, „na dlouhé šaty jsme s děvčaty docela zvyklé, když jdeme ven!“

„Ale jděte, to snad ne?“ A slečna Thornová se otrásla, paní Horehledová to však nepostřehla.

„A kdepak máte Horehledě?“ Pán domu povykročil pozdravit choť svého pachtýře. Pravda, jako rodina mají své chyby, ale to se musí nechat, nájemné platí dobře. Nechtěl je proto přijmout nějak chladně.

„Ukrutně jej bolí hlava, pane Thorne!“ omlouvala ho paní Horehledová, „opravdu si netroufal ven, jinak si můžete být jistě, že by v takovej den doma nezůstal.“

„Božítku,“ chytla se toho slečna Thornová. „Když je mu tak zle, určitě budete rády u něho.“

„Ale kdepak!“ odvětila Horehledová. „Co vás nemá, slečno Thornová. Víte, je to jen žlučník, a když ho to chytne, tak žádného u sebe nesnese.“

Faktem však bylo, že Horehled' – buď že měl víc rozumu nebo míň kuráže než jeho žena – se neodhodlal vecpat do salónu slečny Thornové; a jelikož mezi plebejce dost dobře nemohl, když jeho choť bude mezi patriciji, považoval za výhodnější zůstat doma v Růžové stráni.

Paní Horehledová se zakrátko octla na pohovce a slečny Horehledovy na dvou křeslech, zatímco pan Augustus zůstal stát u dveří; a tak setrvali, dokud je všechny čtyři neusadili jaksepatří vedle sebe na konci tabule.

Potom přijeli Grantlyovi – pan vikář s paní Grantlyovou a obě dcery – a pan doktor Gwynne s panem Hardingem; a zrovna jako naschvál jim bohužel v patách přijel kočár pana doktora Stanhopa. Eleonora vyhlédla z okna, a když viděla švagra, jak pomáhá dámám vystoupit, vrhla se zpátky na sedadlo celá vyděšená, že ji objeví. Měla za sebou krutou cestu. Páně Slopova zdvořilost byla totiž víc než obvykle slizká; a teprve teď, i když vlastně nic, čeho by si mohla všimnout, neřekl, poprvé pojala podezření, že má v úmyslu si ji namlouvat. Je tedy nakonec pravda, že se chovala takovým způsobem, že svět se právem domníval, že v tom člověku našla zalíbení? Je nakonec možné, že vikář s Arabinem mají pravdu a ona že se

mýlí? Kaplana Slopa sledovala i Charlota Stanhopová a usoudila, míní-li bratr vdovu získat, že je dlužno, aby si přispíšil. Málem ji zamrzelo, že nezařídili, aby byl Bertie v Ullathornu dřív než oni.

Doktor Grantly Eleonoru v Slopově společnosti nezahlédl, zato ji viděl Arabin. Vyšel totiž ven se zemanem Thornem k přednímu vchodu a pak zůstal na dvoře – dokud kolem neprošla celá jejich skupina. Eleonora se držela v kočáře tak dlouho, jak jen dost dobře mohla, ale byla u samých dvířek, a když jí Slope při vystupování nabídl ruku, neměla na vybranou než ji přijmout. Arabin stál u otevřených dveří, a zatímco paní Grantlyová se s někým zdravila uvnitř, viděl, jak z kočáru vystupuje nějaký duchovní, v němž okamžitě poznal kaplana Slopa, a jak Slope potom pomáhá z kočáru paní Boldové. To, co zhlédl, mu stačilo, aby následoval paní Grantlyovou do domu dosti zkormoucen.

Jakéhokoliv dalšího ponížení však Eleonora už zůstala ušetřena, neboť přes dvůr jí nabídl rámě doktor Stanhope a Slopovi nezbylo než věnovat se zbůhdarma Charlotě.

Sotva vstoupili do budovy a ze sídla do zahrady, když tu s hlasitým rykem a hlukem, jaký mají na své světské pouti právo tropit velcí mužové a význačné ženy, přiharcovali Proudieovi. Záhy bylo zřejmé, že se u vchodu neobjevila žádná obyčejná návštěva. Jeden sloužící pošeptal druhému, že to je pan biskup, a vzápětí se zvěst rozlétla mezi všemi nohsledy a podivnými pacholky a kočími v domě. Tak se stalo, že tomu, jak pan biskup a jeho „milostpaní“ přecházejí přes dvůr, přihlížel docela slušný špalír a našeho dobrého biskupa potěšilo, že v svatoewoldské farnosti se církev těší takové úctě.

A potom už se hosté doslova rojili a na trávníku jich najednou byly houfy a v salónu nebylo k hnutí. Hlasy šuměly, hedvábí šustělo o hedvábí a mušelín se třel o mušelín. Slečně Thornové to zvedlo náladu a znovu se rozpomenula na ty své kratochvíle. Na vzdálenějším konci trávníku byly připraveny terče, luky a šípy. Tady se panské zahrady dost široce zakrojily do pastviny a milovníkům lukostřelby

skýtaly hojný prostor pro zábavu. Slečna Thornová sehnala do kupy ty dcery Dianiny, jež dovedly napnout luk, a odvedla je k terčům. Byla to děvčata Grantlyova a Proudieova a Chadwickova a obě dcery hřmotného kancléře a slečna Knowlová; a s nimi tam šli Frederick a Augustus Chadwickovi; a mladý Knowle z Knowlova parku a Frank Foster z Jilmů a pan Vellem Deeds, fešný advokát z High Street, a důstojný pán Green a důstojný pán Brown a důstojný pán White, kteřížto, jak jim povinnost velela, šli vesměs v šlépějích tří slečen Proudieových.

„Už jste někdy jel v klání na pytel, pane Fostere?“ tázala se slečna Thornová, když se svou společností přecházela louku.

„Co je to?“ podivil se mladý Foster, dle svého názoru veliký znalec jezdeckví. „Je to něco jako vrata, slečno Thornová?“

Slečně Thornové nezbylo než vznešenou kratochvíli, o níž hovořila, vyložit a Frank Foster byl nucen přiznat, že v takovém klání v životě nejel.

„Chcete se na to podívat?“ lákala ho slečna Thornová. „Když se vám to zalíbí, tady jich bez vás zbude ještě dost.“

„No třeba,“ svolil Frank, „a jít mohou tuším i dámy.“

„Ach ano,“ souhlasila slečna Thornová, „ty, které budou chtít. Vůbec nepochybuji, pane Fostere, že pojedete-li vy, půjdou se na vaši srdnatost podívat.“

Pan Foster jel zrakem po nanejvýš perfektních pantalonech, které mu teprve den předtím došly z Londýna. Jako dělané na piknik či *fête champêtre*, alespoň se domníval; ale jezdit v nich se mu nechtělo. Ani jeho, o nic víc než zemana Thorna před ním, nenadchlo pomyšlení, že na něj zezadu žuchne pytel mouky, který mu slečna Thornová tak barvitě popsala.

„Inu, jezdit se mi zrovna dvakrát nechce, slečno Thornová,“ vymlouval se, „nejsem na to bohužel tak docela vybaven.“

Slečna Thornová neřekla nic, jen si povzdychla. Zůstavila lukostřelce jejich lukům a šípům a vracela se do stavení. Tu ji však

u vchodu do parčíku napadlo, že svou přítomností může každopádně povzbudit alespoň junáky, když už do svých mužných kratochvílí nedokázala zapojit hosty vznešenější. A tak se ještě jednou odebrala na kolbiště.

Tam k své velké potěše zjistila, že Půlpánovic Harry je už v sedle s dřevcem v dlani a kolem něho postává spousta kamarádů, kteří ho hecují do útoku. Stanula opodál a na znamení libosti na něj kývla.

„Mám začít, milostivá?“ tázal se Harry. Dlouhý dřevec držel dost nešikovně a jeho kůň, nezvyklý na jezdce ozbrojeného takovou zbraní, pod ním neklidně přešlapoval.

„Ano, ano,“ jako nějaká královna krásy si slečna Thornová vítězoslavně stoupla na obrácené necky, které tam ze statku nějaká náhoda zanesla.

„Tak hurá na to!“ zahlaholil Harry, přičemž prudce otočil koně, aby získal potřebnou hybnost pro rychlý cval. Cvičný pytel stál přímo před ním a čtvercové prkno, na které se měl vrhnout, mu dost zavázelo. Počítalo se s tím, že zasáhne-li je jaksepatří uprostřed a přitom udrží krok, vynese ho to z dosahu pytle s moukou, zavěšeného na druhém konci ráhna na bidle, jež se při úderu do prkna otočí. Zároveň se počítalo s tím, že jezdec, jenž krok neudrží, dostane od pytle ránu do týla a k velkému pobavení diváků ponese na sobě známky své neobratnosti.

Nechat se ve službě své paní poprášit moukou nebylo Harrymu Půlpánovi proti mysli, a proto dřevec nejdříve co nejlépe zklidnil a pak rytířsky pobídl svého oře. Zřejmě však to příliš neuměl ani pro to nebyl příliš dobře vybaven; a tak jak vyrazil vpřed, nechtě koně bouchl dřevcem do hlavy. Zvíře sebou trhlo, splášlo se a prolítlo hodně daleko od terče. Harry byl dost uvyklý koně ovládat, ne však s čtyřmetroým bidlem v ruce. Sáhl po uzdě, a tak mu dřevec spadl na zem a zapletl se koni mezi nohy. Rázem se jezdec s ořem i dřevcem octli na zemi. Mladého Půlpána to vrhlo nejméně tři metry koni přes hlavu a slečna Thornová div nespadla z necek v mdlobách.

„Bože, bože, je po něm!“ zavřeštěla žena, blízko níž dopadl na zem.

„Pán mu buď milostiv! Nebohá matka, nebohá matka!“ zalkala druhá.

„Hrom aby spral všechny takový krkolomný hry!“ zakrákala nějaká babizna.

„Určitě si zlomil vaz, to je jistý,“ přísahala čtvrtá.

Chudák slečna Thornová! Toto vše slyšela a přece neomdlela. Sama skoro na smrt nemocná, těžce se prodírala davem. Ach, jeho matka, chuděra jeho matka! Jak ta jí to odpustí? Strašlivá muka v tu chvíli prožívala. Těžko se jí pronikalo k místu, kde ubohý jinoch ležel; kolem koně, který se zatím s jistými potížemi zvedl, se shluklo asi půl tuctu mužských: nakonec se však přece k mladíkovi dostala.

„Udělal si něco? Proboha řekněte mi to –, má zlomený kolena?“ Harry se zvolna zvedal, pravou rukou si třel levé rameno; myslil však jen na koně. Slečna Thornová záhy zjistila, že si Harry nezlomil vaz ani žádnou kost, ani se jinak vážně nezranil. Ke klání však už od té doby nikoho nenabádala.

Jen co to zdvořilost dovolila, odpoutala se Eleonora od doktora Stanhopa a vydala se za otcem. Nalezla ho na louce ve společnosti pana Arabina. Ani ji nemrzelo, že je zastihla spolu. Hrozně ráda by byla otce vyvedla z omylu stran toho, co se o ní rozneslo, a byla by jen potěšena, kdyby se jí podařilo stejně upokojit i Arabina. K otci se přiblížila zezadu a zavěsila se do něho a také svatoewoldskému faráři podala ruku.

„A jakpak ses sem dostala?“ ptal se pan Harding, sotvaže se přivítali.

„Vzali mě s sebou Stanhopovi,“ odvětila, „kočár musel jet dvakrát a zrovna teď odjel pro signoru.“ Při těch slovech zahlédla Arabina, jak ji probodává přísným pohledem. Rázem pochopila, jaké obvinění ten pohled skrývá. Říkal tak jasně, jak jen to je možné z oka

vyčíst. „Ano, přijela jste se Stanhopovými, ale proto, abyste mohla být ve společnosti kaplana Stopa!“

„V kočáře se mnou jeli,“ dodala, stále ještě hovoříc k otci, „pan doktor a Charlota Stanhopová a pan kaplan Slope.“ Když vyřkla to poslední jméno, otcova paže se pod jejím dotekem mírně zachvěla. V témž okamžiku se od nich Arabin odloučil a s rukama za zády zvolna odbočil na jednu z cestiček.

„Papá,“ vykládala otcí, „tomu, abych jela v jednom kočáře s kaplanem Slopem, se prostě nedalo vyhnout. Už dávno jsem slíbila, že s nimi pojedu; tehdy mě ve snu nenapadlo, že pojedou i on, a pak už jsem se z toho nemohla vyvléci, moc bych musela vysvětlovat a byly by z toho řeči. Víte, vy jste zrovna nebyl doma a jinak to vážně nešlo.“ Svou omluvu ze sebe tak překotně vychrlila, až jí nestačil dech.

„Nevím, proč by ses tomu měla chtít vyhnout, má drahá,“ namítl otec.

„Ale ano, papá, vy to víte; jak byste nevěděl – dobře víte, co všechno o mně napovídali v Plumsteadu. Víte, co všechno o mně říkal vikář. Jak mě osočoval, a pan Arabin jakbysmet. Je to děsný člověk, děsný a odporný chlap, jenže –“

„Kdo že je odporný chlap, má drahá? Pan Arabin?“

„Ten ne; ale kaplan Slope. Přece víte, že hovořím o Slopovi. Odpornějšího člověka jsem v životě nepoznala, a že jsem musela přijet s ním v jednom kočáře, bylo nanejvýš neblahé. Ale jak jsem se tomu měla vyhnout?“

Pan Harding cítil, jak mu padá veliká tíha ze srdce. Takže se všichni mylili: neskonale moudrý pan vikář a náramně taktní paní Grantlyová i nesmírně duchaplný pan Arabin! Jeho vlastní dítě, jeho Eleonora, dcera, na níž si tolik zakládá, žádnou ženou kaplana Slopa nebude! Už už se sám chystal sňatku požehnat, tak nezvratně byl v této skutečnosti utvrzen; a nyní se dovídá, že Eleonoře je tento údajný nápadník přinejmenším stejně protivný jako každému jinému členu rodiny. Udělal chybu, ale aby ji skryl, na to nebyl pan

Harding dost světem protřelý. Neuměl předstírat, že žádné podezření nechoval; neuměl udržovat zdání, že vikářovým dohadům sám jakživ víry nepřikládal. Byl náramně překvapen a měl nevýslovnou radost a neuměl to skrýt.

„Dceruško moje milovaná,“ zvolal. „Ani nevíš, jakou jsi mi udělala radost; jsem z toho celý pryč. Dítě mé milované, to mi spadl kámen ze srdce!“

„Ale snad jste si, papá, vážně nemyslí –“

„Má drahá, já nevěděl, co si myslit. Vikář mi povídal –“

„Vikář, vikář!“ Eleonoře zahořely líce hněvem. „Muž vikářova rozhledu by myslím líp učinil, kdyby švagrovou neostouzel a nezasíval trpkost mezi otcem a dcerou!“

„To rozhodně neměl v úmyslu, Eleonoro.“

„Tak co tím sledoval? Proč se pletl do mých věcí a napovídal o mně tolik nepravdy?“

„Už na to zapomeň, dítě moje; na to už zapomeň! Ted’ už se budeme všichni lépe znát.“

„Ach papá, jak jen jste si to vy mohl myslet? Že jste mě mohl podezírat!“

„Nevím, co tím podezíráním míníš? Žádná hanba by to přece nebyla; na takovém sňatku by nebylo nic špatného. Nic, co by mě jako otce ospravedlňovalo ti do toho mluvit.“ A pan Harding by se byl hájil dál a dovozoval, že kaplan Slope je muž venkoncem solidní a pro mladou vdovu velmi vhodný jako druhý manžel, nebýt toho, že jej Eleonora rázněji přerušila:

„Ostuda by to byla,“ vyhrkla, „omyl by to byl, ohavnost by to byla. Být schopna něčeho tak úděsného, už bych se nenadála, že se mnou bude ještě vůbec někdo někdy mluvit. Brr –“ a Eleonora se otrásla, když pomyslíla na to, jak náramně ochotně její příbuzní zažehli jejím jménem pochodeň manželství. „Doktoru Grantlymu se nedivím; ani Zuzaně ne; ale vám, papá, vám se opravdu divím. Jak jen jste tomu mohl věřit?“ Při pomyšlení na otcovu zpronevěru

se nebohá Eleonora už neubránila slzám a musela si zakrýt tvář kapesníkem.

Pro její zármutek to nebylo místo zrovna příhodné. Procházeli totiž ozdobným křovím a nablízku byla spousta lidí. Chudák pan Harding vykoktal omluvu, jak nejlíp uměl, a Eleonora se vzchopila, potlačila slzy a kapesník strčila zpět do kapsy. Odpustit otci jí nepřišlo zatěžko, ani nemohla tak docela odmítnout sdílet s ním návrat k veselé náladě, jakou její doznání vyvolalo. Vždyť mu spadl takový balvan ze srdce: už po něm nebudou chtít, aby Slopa uvítal jako zetě! Nesmírně se mu ulevilo, když viděl, že dceřiny city a jeho vlastní jsou opět jako vždy v souladu. Co se jen za těch šest týdnů kvůli tomu mizerovi Slopovi nasoužil! Tak málo želel toho, že přijde o ústav, a tak byl vděčný, že opět získal dceru, že Eleonora, ač měla k hněvu pádný důvod, to nepřenesla přes srdce, aby se na něho dlouho hněvala.

„Drahý papá,“ přitiskla se k jeho paži, „už nikdy mě nepodezřívejte! Slibte mi to! Můžete si být jist, že o všem, co budu činit, vám předem povím; můžete si být jist, že se s vámi vždycky poradím.“

A pan Harding vskutku slíbil, přiznal se k hříchu a znovu vyřkl svůj slib. A tak, než jí slíbil, že se polepší, a než mu ona udělila rozhřešení, octli se spolu opět před francouzskými okny salónu.

A copak to asi měla Eleonora na mysli, když prohlásila, že o všem, co bude činit, otci nejdříve poví? Copak asi má za lubem?

Tak skončilo první dějství melodramatu, jež bylo Eleonoře souzeno v Ullathornu sehrát.

V Ullathornu se setkají signora Neroni, hraběnka de Courcyová a paní Proudiová

A v tu chvíli už přijížděli noví hosté. Zrovna když Eleonora dorazila do salónu, přivezli tam signoru. Z kočáru do jídelny ji spojenými silami vynesli a tam na pohovku usadili bratr se sestrou, pan Arabin a dva sluhové v livreji. Skvěla se v plné své nádheře a vypadala tak pateticky šťastná, tak plná smutku a půvabu, tak spanilá a tak útrpnosti hodná a tolik rozkošná, že bylo téměř nemožné nemít z toho, že tam je, radost.

Slečna Thornová byla upřímně ráda, že ji u nich může uvítat. Signora byla totiž jakousi celebritou; slečna Thornová neměla sice v žilách ani kapku krve člověka, jenž se honí za celebritami, atraktivní lidi však ve svém domě vídala velmi ráda. Signora atraktivní byla, a sotva ji v jídelně usadili, pošeptala slečně Thornové pár čistě ženských slov, jež se v tu chvíli docela dotkla srdce oné šlechtičny.

„Ach slečno Thornová; kdepak jen máme slečnu Thornovou?“ zašveholila, jen co ji její průvodci usadili přímo u okna, odkud viděla vše, co se dalo venku na pěstěném trávníku. „Jak vám jen mám poděkovat za to, že takovému stvoření, jako jsem já, dovolujete zúčastnit se vaší slavnosti! Ale kdybyste věděla, jaké mi tím působíte potěšení, určitě byste mi odpustila, že vám přináším takové nepříjemnosti!“ A takto hovoříc, tiskla ručku staré panny ve svých dlaních.

„Učinila jste mi nesmírnou radost,“ vítala ji slečna Thornová, „jaképak nepříjemnosti? Klademe si za velikou čest, že jste nás poctila návštěvou, že, Wilfrede?“

„Opravdu velikou čest,“ souhlasil pán z Ullathornu s galantní úklonou, byť do uvítání nevložil tolik srdečnosti jako jeho sestra. Zeman se nejspíš víc než sestra doslechl o minulosti jejich hosta a zatím jej nezasáhla moc signořiných půvabů.

Avšak zatímco matka poslední ratolesti rodu Neronů byla takto v plném lesku, zástupy na ni zíraly a kolem pohovky se shlukla elita společnosti, její sláva pobledla, když se v salónu objevila hraběnka de Courcyová. Na hraběnkou slečna Thornová už tři hodiny čekala a nemohla tudíž než projevit očividné uspokojení, když se šlechtična konečně uráčila přijít. Spolu s bratrem odchvátala titulované grandy přivítat a s nimi pohříchu odtáhli i mnozí signořini obdivovatelé.

„Ach pane Thorne,“ zaúpěla paní hraběnka, zatímco ji svlékali z kožichů a odívali do tylových šálů, „máte tu ale hrozné cesty, prostě příšerné!“

Zeman Thorne byl náhodou v hrabství správcem silnic, a že se ho útok nemile dotkl, jal se své silnice hájit.

„Ano, na mou věru,“ vedla svou hraběnka a vůbec jej neposlouchala, „prostě příšerné; vid’ Margaretto? Milá slečno Thornová, vždyť my jsme ze zámku Courcy vyrazili zrovna v jedenáct; bylo sotva chvilinku po jedenácté, není-liž pravda, John? A –“

„Snad nějakou chvilinku po jedné,“ opravil ji ctihodný John, odvraceje se od skupiny a lorňonem si prohlížeje signoru. Signora mu oplatila stejnou mincí, jak se říká, a ještě to vylepšila, takže mladý šlechtic musel odvrátit zrak a lorňon spustit.

„Járku Thorne,“ zašeptal, „kdopak to u čerta tam na té pohovce je?“

„Dcera pana doktora Stanhopa,“ odvětil šeptem zeman Thorne. „Signora Neroni – tak si aspoň říká.“

„Jú-ú!“ vypíslk ctihodný John. „Hotová dáblice. Ledacos jsem o té mršce už slyšel. Té mě zaručeně, ale zaručeně musíte představit, Thorne!“

Pán z Ullathornu byl ztělesněná počestnost a nebyl nikterak nadšen, že u sebe hostí dámu, o které ctihodný John už ledacos slyšel; ale co měl dělat? Jen si předsevzal, že nežli se uloží k spánku, vypoví sestře něco o minulosti dámy, kterou ona u nich s takovou ochotou vítala. Prostoduchost slečny Thornové v jejím věku byla doslova okouzlující; i nevinnost však může býti nebezpečná.

„Ať si John co chce říká,“ hraběnka se slečně Thornové ještě stále mermomocí omlouvala, „já vím, že jsme zámeckou branou projeli ještě před dvanáctou, není-liž pravda, Margaretto?“

„To na mou duši nevím,“ pravila lady Margaretta, „já totiž napolo spala. Určitě však vím, že mě budili už někdy uprostřed noci a že jsem se oblékala ještě za tmy.“

Když jsou moudří lidé v nepravu, vždycky se z toho vyvlečou tím, že na lidi, vůči nimž zhřešili, zaútočí. Lady de Courcyová byla žena moudrá a proto, když se ke slečně Thornové zachovala prachbídne a neukázala se dřív než o třetí, přešla do ofenzívy a napadla páně Thornovy silnice. Její dcera, o nic méně moudrá, napadla zase to, že musela kvůli slečně Thornové časně vstávat. Umění takto jednat je jedním z nejcennějších, jaké zpravidla pěstují lidé, kteří umějí v životě chodit. Není proti němu obrany. Kdopak se dokáže systematicky bránit a má ještě sílu, když se s prvotním obviněním serval a vše vyřídil, vyrazit k protiútoky a vytrvat v něm? Na takovou robotu není život dost dlouhý. Kdo je v právu, ten se snadno spolehne na svou poctivost a chodí beze zbraně. Právě v jeho síle bývá jeho slabost. Kdo je v nepravu, ten ví, že musí spoléhat na své zbraně; a právě v jeho slabosti bývá jeho síla. Ten první jakživ není na boj připraven, ten druhý vždycky. Proto je tomu na tomto světě tak, že kdo je v nepravu nad tím, kdo je v právu, téměř vždy vyhraje a vždycky tím druhým pohrdá.

Kdo se po čtyřicítce snaží být ke svým bližním spravedlivý, musí být buď anděl nebo bloud. Mnozí, jako třeba lady Margaretta, si toto ponaučení osvojili ve věku mnohem ranějším. Závisí ovšem na tom, v jaké škole jim je vštěpovali.

Chudák slečna Thornová z toho byla celá tumpachová. Dobře věděla, že se stala křivda jí, a přesto se přistihla, jak se lady de Courcyové omlouvá. Buďme však k Jejímu Lordstvu spravedliví: musí se uznat, že omluvy přijala velmi milostivě a nechala se i se svou suitou dcer odvést k pažitě.

V salóne byla dvě francouzská okna otevřena dokořán, aby jimi paní hraběnka mohla projít; ta však u třetího okna zahlédla sedět na pohovce nějakou ženu a kolem ní cosi jako houf ctitelů. A tak se Její Lordstvo rozhodlo tu ženu si důkladněji prohlédnout. De Courcyovi byli dědičně krátkozrací a krátkozrakost měli v rodě už nejmíň třicet století. Přijata do rodu, převzala lady de Courcyová i rodové zvyky a nyní se zachovala tak jako před ní její syn: vytáhla lorňon, aby si signoru Neroni zevrubně prohlédla, vtláčila se mezi pány, kteří lehátko obklíčili, a těm, jež ráčila poctit svou známostí, se lehce uklonila.

Chtěla-li se dostat k oknu, musela projít těsně kolem čela lehátka a přitom na tu, která tam trůnila, vyvalila oči. Ta zase oplátkou vyvalila oči na hraběnkou. Od té doby, co jí připadl hraběcí titul, si hraběnka uvykla, že všechny zraky až na oči králů, vévodů a markýzů se před jejími sklopily; proto se cestou kolem zastavila, zvedla obočí a zírala ještě upřeněji. Tentokrát však narazila na někoho, kdo si z nějakých hraběnek moc nedělal. Signoru Neroni žádný smrtelník nevyvedl z míry. Ta jen víc a víc rozevřela ty své veliké, bystré, zářivé zraky, až byla samé oči. Urozené paní hleděla do očí, ne jako když se do toho nutí, nýbrž jako když jí to působí rozkoš. Nijaký lorňon si na pomoc své opovážlivosti nepřibrala ani ho nepotřebovala. Kolem úst jí pohrával nejjemnější možný nádech výsměchu a chřípí měla nepatrně rozšířené, jako by si byla jista svým vítězstvím. A tím si věru jistá byla. Hraběnka Courcyová – i přes těch svých třicet století a přes zámek de Courcyů a přesto, že lord de Courcy byl velmistrem poníků u Prince waleského, neměla proti ní šanci. Nejdřív se hraběnce v ruce roztřásl ten malý krou-

žek zlata, pak se jí zachvěla ruka, kroužek spadl zpět, hraběnčina hlava prudce vylítla nahoru a hraběnčiny nohy se odštrachaly do zahrady. Jenže tak rychle neprošla, aby nezaslechla signořin hlas, jak se ptá:

„Co je to probůh za ženskou, pane Slope?“

„To je lady de Courcyová.“

„Ouha. To jsem si mohla myslet. Chahacha. Inu, je to lepší než divadlo.“

A taky lepší než divadlo to bylo – pro každého, kdo měl oči k vidění a vtip, aby to, co viděl, uměl komentovat.

Záhy si však na pažitu lady de Courcyová našla spřízněnou duši. Střetla se tam s paní Proudieovou. Ta byla nejen chotí biskupa, ale zároveň sestřenicí jistého hraběte, a tak lady de Courcyová usoudila, že vhodnější společníci nad ni v onom shromáždění už sotva potká. A tak byly obě unešeny, že se poznávají. Pro paní Proudieovou nebyla hraběnka rozhodně k zahození, a ježto šlechtična žila v stejném hrabství a v takové vzdálenosti, odkud se ještě dalo jezdit do Barchesteru, paní Proudieové přišla tato možnost zavděčit se jí velmi vhod.

„Má drahá lady de Courcyová, nesmírně mě těší,“ pravila, snažíc se vypadat tak málo zarputile, jak jen jí to její povaha dovolila. „Už jsem ani nečekala, že vás zde spatřím. Taková dálava a ty houfy lidí, vidíte?“

„A takové cesty, paní Proudieová! Opravdu žasnu, jak se zde lidé vůbec někam dostanou. Nejspíš ale nikam nejezdí.“

„Inu, to věru nevím; ale nejspíš ne. Alespoň Thornovi nejezdí, to vím,“ dodala paní Proudieová. „Moc milá osůbka, ta slečna Thornová, vidíte?“

„Och, rozkošná a taková zvláštní; znám ji už dvacet let. A nedám na ni dopustit, na slečnu Thornovou. Je vám tak hrozně osobitá. Mně pokaždé připomíná Eskymáka a Indiána. A to oblečení – není to rozkošné?“

„Rozkošné,“ přitakala paní Proudiová, „tak mě napadá, jestli se náhodou nemaluje. Viděla jste kdy v životě takovou barvu?“

„Inu, ovšem,“ přisvědčila lady de Courcyová, „tedy přesněji řečeno, já o tom nepochybuji. Ale paní Proudiová, kdopak je ta žena támhle na pohovce u okna? Popojděte sem prosím a uvidíte ji, támhle –“ a hraběnka ji zavedla na místo, odkud zřetelně viděla až moc povědomý obličej a postavu signory.

Zároveň však signora zrovna tak dobře uviděla ji. „Jen pohled'te,“ pravila ta paní kaplanu Slopovi, jenž pořád ještě stál u ní, „vizte, jak se duchovenské a světské panstvo spolčuje, a to všechno proti mně, já ubožátko! Vsadím svůj náramek proti vašemu příštímú kázání, že tam zaujala postavení úmyslně, chtějí mě roztrhat na kusy. Já se do boje vrhnout nemohu, ale když mi přijde nepřítel na dosah, umím se chránit!“

Jenže nepřítel byl chytřejší. Ze styku se signorou Neroni nic vyžít nemohly, zato tam na pažitě si ji zpovzdáli mohly pomlouvat po libosti.

„To je ta příšerná italská ženština, lady de Courcyová; o té jste určitě slyšela.“

„Jaká italská ženština?“ podivilo se Její Lordstvo, celé žhavé na to, jaký se doví drb, „ani jsem myslím neslyšela, že by k nám přijela nějaká Italka. A ani na Italku nevypadá.“

„Ale určitě jste o ní slyšela,“ nedala se paní Proudiová. „Ne, doslova Italka to není. Je to dcera doktora Stanhopa – toho prebendáře – a říká si signora Neroni.“

„A-á!“ zvolala paní hraběnka.

„A já si byla jista, že jste už o ní slyšela,“ vedla svou paní Proudiová. „O jejím manželovi nic nevím. Ale jakýsi muž jménem Neroni snad ještě žije. Vzala prý si ho kdesi v cizině, ale kdo to byl a co je zač, to nevím.“

„Á-ha-ha-há!“ A při každém „há“, jež jí splynulo ze rtů, hraběnka velmi inteligentně potřásla hlavou. „Ano, už si vzpomínám. Něco

mi o ní povídal George. Ten o ní ví všechno. Slyšel o ní povídat v Římě.“

„Rozhodně je to ženská bohaprázdná,“ mínila paní Proudieová.

„Nesnesitelná,“ přisadila si hraběnka.

„Jednou – to jsem ji ještě neznala – se mi vám vloudila do paláce; ale to ani k vypovězení není, jak necudně se tam chovala.“

„Neříkejte,“ pravila hraběnka a radostně ožila.

„Naprosto nesnesitelně,“ pravila prelátka.

„Ale proč leží na pohovce?“ ptala se lady de Courcyová.

„Má jen jednu nohu,“ odvětila paní Proudieová.

„Jen jednu nohu!“ žasla lady de Courcyová, již se do jisté míry přičilo, že je signora takto postižená. „A to se tak narodila?“

„Ne, ne,“ opáčila paní Proudieová – a její ujištění Jejímu Lordstvu poněkud zvedlo náladu – „měla obě. Jenže ten signor Neroni ji, jak se proslýchá, bil, až si jednu musela nechat amputovat. Nebo aspoň se na ni vůbec nepostaví či co.“

„Nešťastnice!“ politovala ji hraběnka, jež sama věděla, co to jsou manželské trampoty.

„Věřu tak,“ pravila paní Proudieová, „člověk by ji litoval a na to špatné chování v minulosti i zapomněl, jen kdyby se uměla chovat aspoň nyní. Nestydatější stvoření jsem vám v životě neviděla!“

„Pravdu díte,“ souhlasila lady de Courcyová.

„A k mužům se chová tak nevázaně, že si ji žádná dáma nemůže pustit do salónu.“

„Božíčku!“ zaúpěla hraběnka, rázem zase vzrušená, blažená a bezcitná.

„Všimla jste si toho muže, co u ní stojí – ten rusovlasý duchovní?“

„Ano, ano.“

„Toho člověka načisto zničila. Biskup – ba přiznám se, spíš jsem to zavinila sama – přivezla jsem ho s sebou z Londýna do Barchesteru. Je to obstojný kazatel, příčinlivý mladý muž, a proto jsem ho biskupovi představila. Lady de Courcyová, ta ženská se vám

ho zmocnila a tak ho zostudila, že jsem nucena žádat, aby z paláce odešel; a moc bych za to nedala, že přijde i o duchovenské sukno!“

„To tedy musí být pořádný pošetilec,“ mínila hraběnka.

„Vy nevíte, jaká ničemná intrikánka to je.“ Paní Proudiová se rozpomenula, jak jí tehdy poničila kanýry.

„Ale vždyť říkáte, že má jenom jednu nohu!“

„Ale neplechý má v sobě, jako by jich měla deset. Jen se, lady de Courcyová, jen se podívejte na ty její oči! Už jste kdy viděla takové oči na hlavě počestné ženy?“

„To namouvěru ne, paní Proudiová.“

„A ta její nestoudnost a ten její hlas; jejího otce je mi hrozně líto, je to svým způsobem hodný člověk.“

„Pan doktor Stanhope, vidíte?“

„Ano, doktor Stanhope. Jeden z našich prebendářů – sám takový tichý hodný člověk. Ale že dceři takové chování trpí, to se divím.“

„Nejspíš na ni nestačí,“ mínila hraběnka.

„Ale vždyť je to duchovní, lady de Courcyová! Když už ji neumí ukáznit doma, tak by jí aspoň měl zabránit, aby se předváděla na veřejnosti. Ale člověk s ním musí cítit. Mám za to, že má s celou tou svou familií zoufalý život. Táhleten opičák, co má ten dlouhý vous a ty baňaté kalhoty, je její bratr. Je bezmála stejně špatný jako ona. Oba jsou to pohani.“

„Pohani!“ zhrozila se lady de Courcyová, „a otec prebendář!“

„Ano, a podle všeho i nový děkan,“ přičinila paní Proudiová.

„Ach ano, chudák pan doktor Trefoil!“ politovala hraběnka pána, s nímž hovořila jedinkrát v životě, „tolik mě ta zpráva zarmoutila, paní Proudiová. Tak pan doktor Stanhope že bude novým děkanem? Pochází ze znamenité rodiny a já mu přeji úspěch, i když má nezdárnou dceru. Bohdá, paní Proudiová, až bude tím děkanem, potom snad lépe nahlédnou bludnost svých cest.“

K tomu se paní Proudiová nevyjádřila. Sama totiž signoru Neroniovou příliš hluboce nenáviděla, než aby byla vůbec ochot-

na doufat, že ona dáma nahlédne bludnost svých cest. Pro paní Proudiovou byla signora ztracený člověk – zatracenec, k němuž ani křesťanská láska nesahá, a mohla si ji tudíž po libosti nenávidět a nenechat si kazit radost přáním, aby nakonec ze svých nepravostí vybědla.

Dále se tyto spřízněné duše už bavit nemohly. Překazil jim to pán z Ullathornu, jenž přišel paní hraběnkou odvést do stanu. Vlastně pro ni měl přijít už deset minut předtím, jenže v salóne ho zdržela signora. Podařilo se jí ho zadržet, dostat ho k pohovce a nakonec k tomu, aby usedl na křeslo hned vedle její překrásné paže. Ryba spolkla návnadu, chytila se a byla vytažena. Za těch deset minut vyslechl zeman Thorne celou signořinu historii. A zvolila si k jejímu vyličení tóniny nanejvýš působivé. Přímo z úst oné dámy vyslechl celý ten záhadný příběh, o němž se ctihodný George jen letmo zmínil. Zjistil, že to překrásné stvoření, jež tu před ním leží, je spíše obětí hříchu nežli hříšnicí. Přiznala se mu, že byla slabá, důvěřivá a k mínění okolního světa lhostejná, a proto prý s ní lidé zle nakládali, šálili ji a pomlouvali. Vypověděla mu, jak ji zmrzačili, jak zničili její mládí v nejplnějším rozpuku a její krásu oloupili o všechnen půvab. Hovořila o svém zmařeném životě, o svých zmařených nadějích; a při tom vyprávění jí po líci skanula slza. Všechno mu povyprávěla a žádala ho o soucit.

Co jiného mohl dobromyslný bodrý anglosaský zeman Thorne učinit, než jí svůj soucit slíbit? Zeman Thorne jí tedy slíbil soucit; rovněž slíbil, že se přijde podívat na poslední ratolest rodu Neronů, aby zvěděl víc o těch hrůzných římských dnech, o těch lehkovážných, nevinně prožívaných, ale nebezpečných hodinách, které tak rychle uběhly na březích jezera Como, a že se stane důvěrníkem signořiných strastí.

Ani netřeba říkat, že od nápadu varovat sestru před onou nebezpečnou paní zcela upustil. Zmýlil se – víc než vůbec kdy předtím v celém svém životě. Ctihodný George byl pro něj odedávna hrubý,

brutálně smýšlející mladík; o tom teď byl víc nežli kdy předtím přesvědčen. Právě takoví muži jako ctihodný George ohrožují a kazí pověst takových žen jako je Madelina Neroni. Sám dámu navštíví v jejím domě; v duchu si byl naprosto jist, že jeho úsudek je správný; zjistí-li, jak předpokládá, že to je ukřivděná dobrotivá hodná žena, přemluví sestru, aby ji pozvala do Ullathornu.

„To tedy ne,“ pravila, když se na její pokyn zvedl a před odchodem prohlásil, že jí přinese, co bude chtít, „jen to ne, milý příteli. To nesmíte, to vám výslovně zakazuji. Jakže? Ve vašem vlastním domě, když se u vás shromáždila taková spousta lidí. Přece nechcete, aby mě každá žena nenáviděla a každý muž okukoval? Rozhodně vám přikazuji, abyste se dnes už v mé blízkosti neukáزال. Přijďte za mnou k nám domů. Jenom doma mohu hovořit; jenom doma mohu doopravdy žít a vychutnávat život. Tak jako dnes se totiž dostanu ven jen zcela vzácně. Přijďte za mnou k nám domů a potom vás nebudu posílat pryč.“

Pěťadvacetiletí mladíci celkem běžně sdílejí názor, že muži starší než jsou oni – dejme tomu muži dvakrát tak staří – bývají hotová „dřeva“ – to jest dřeva, pokud jde o ženskou krásu. Není na světě většího bludu. Ženy o tom většinou vědí víc; leč v tomto punktu muži určitého věku nemívají o tom, co je přímo bytostnou vlastností mužského pokolení jiných věkových skupin, ani potuchy. V tom jim pravdu nevstřípí žádná zkušenost z toho, jak to na světě chodí, žádné čtení si v historických knihách, žádné sledování okolního života. Takový padesátník vám netančívá mazurku, protože většinou bývá příliš tělnatý a příliš dušný; ani nevysedává celé hodiny na březích řek u nohou své paní, to aby nechtyl revma. Ale pro opravdovou pravou lásku, lásku na první pohled, lásku až za hrob, lásku, která muži bere spánek, lásku, která „oslepí i orla“, lásku která „slyší sebenepatrnější zvuk, když zmlkne podezřelý šustot zlodějových kroků“, lásku, která je „jako nějaký Herkules, dosud šplhající po stromech v zahradě Hesperidek“ – pro tu je podle nás nejlepším věk

tak od pětáctyřiceti do sedmdesáti; až do té doby muži zpravidla tíhnou k pouhému flirtu.

A v tu chvíli zeman Thorne, ve věku padesáti let, se na první pohled až po uši zamiloval do signory Madeliny Vesey Neroni, rozené Stanhopové.

Nicméně se sdostatek ovládl na to, aby ve vší počestnosti nabídl rámě lady de Courcyové, a paní hraběnka se milostivě nechala odvésti do stanu. Takové byly příkazy slečny Thornové, jen co nahnala biskupa, aby do čela tabule v jídelně uvedl starou lady Knowlovou. Jeden z baronetů byl vyslán pátrat po paní Proudiové a objevil onu dámu na pažitu ne zrovna v nejlepší náladě. Příliš náhle ji totiž opustili zeman Thorne s hraběnkou: darmo pátrala zraky, není-li nablízku nějaký kavalírský kaplan či alespoň zatoulaný kurát; ti ale všichni dole na louce stříleli z dlouhého luku s mladými dámami, anebo pro své partnerky v lukostřelbě hledali místa někde v útulném koutku velikánského stanu. V dřívějších dobách se paní Proudiová v takové situaci obvykle uchýlila ke kaplanu Slopovi; k tomu se však dnes takto uchýlit nemohla. Pohodila hlavou, když si pomyslela, jak ji tam zůstavili o samotě, a tím pohozením se prakticky o týden zkrátil páně Slopův pobyt v Barchesteru. Ze současné svízele ji vysvobodil sir Harkaway Gorse, nicméně jeho počinem se osud zhřešivšího kaplana nikterak nezmiřnil.

A nyní se už s vervou dali do jídla a pití. Pan doktor Grantly se k svému úděsu octl spaktován s paní Clantantramovou. Paní Clantantramová chovala k vikáři náramnou úctu, jež nebyla nijak srdečně opětována; a když za ním přišla a pošeptala mu: „Pojďte, pane vikáři, jsem si jista, že své dávné přítelkyni neodmítnete nabídnout rámě,“ a pak se mu jala líčit celou tu historii s jejím rokelem, předsevzal si, že ji setřese, ještě než bude o patnáct minut starší. Jenže vikáři se poslední dobou jeho předsevzetí nedařila; a při této příležitosti se ho paní Clantantramová držela až do konce hostiny.

Pan doktor Gwynne vyfasoval manželku jednoho baroneta a paní Grantlyovou přiřkl osud jednomu baronetovi. Charlota Stanhopová se nalepila na pana Hardinga, aby uvolnila cestu Bertiemu, a tomu se podařilo přisednout si v jídelně k paní Boldové. Po pravdě řečeno, teď když si měl doopravdy začít namlouvat, odvaha jej takřka opustila.

Eleonoře přišlo velmi vhod, že se může opřít o jeho rámě, vzhledem k tomu, že kolem ní poletoval kaplan Slope. Ve snaze vyhnout se oné strašlivé Charybdě kaplana Slopa octla se ve velikém nebezpečí, že padne do netušené Scylly na druhé straně, a tou Scyllou byl Bertie Stanhope. Přívětivěji se totiž k Bertiemu chovat už ani nemohla. Na nabídnuté rámě mu div neskočila. Z dálky to zahlédla Charlota a srdce jí zaplesalo; Bertie to ucítil a dostal odvahu. Viděl to Slope a žárlivě se zaškaredil. Eleonora s Bertiem zasedli spolu v jídelně k tabuli; a když usedla po jeho pravici, zjistila, že místo po její pravici už obsadil kaplan Slope.

Zatímco se tyto věci dály v jídelně, skláněl se pan farář Arabin v opojení a o samotě nad pohovkou signory; a Eleonora ho ze svého místa otevřenými dveřmi dobře viděla a nic jí neušlo.

Biskup usedá k snídani a děkan umírá

Barchesterský biskup se pomodlil nad bohatě prostřenou tabulí v ullathornské jídelně; a zrovna když tak učinil, barchesterský děkan ležel ve své děkanské rezidenci na smrtelném loži a z těla mu unikal poslední dech. V okamžiku, kdy barchesterský biskup zvedl ke rtům první číši šampaňského, stal se děkanský úřad barchesterský přitažlivým soustem v darovací moci ministerského předsedy. A než barchesterský biskup od tabule odešel, úřadující premiér byl ve svém venkovském sídle o věci zpraven a v duchu si probíral jména pěti ctihodných aspirantů na ono výhodné místo. Zatím budiž řečeno jen tolik, že jméno kaplana Slopa mezi těmi pěti nebylo.

„Veselo bývalo v hodovní síni, když všem natřásaly se brady,“ praví básník; a toho dne se v Ullathornu duchovenské brady natřásaly bujaře. Teprve až byla vytažena poslední zátka, pronesena poslední řeč, rozlousknut poslední ořech, teprve tehdy se k nim donesla a šepem rozšířila zvěst, že děkan skonal. Pro potěchu oněch duchovenských brad bylo dobře, že toto malé zdržení nastalo; jinak by totiž ze slušnosti bradami vůbec potřásat nemohli.

Toho dne však mezi nimi byl jeden smutný muž. Právě Arabinova brada se nenatřásala tak, jak by měla. Přišel tam pln nadějí, že dostane Eleonoru, pln odhodlání smýšlet o ní co nejlépe; v duchu si znovu probíral všechna slova, která si z těch, jež o kaplanu Slopovi utrousila, zapamatoval, a snažil se z nich vyvodit závěry pro svého soka nepříznivé. Dopátrat se ten den nějakého rozhodného důkazu o vdovině záměru, k tomu se doslova neodhodlal; ale zamýšlel známost s Eleonorou pokud možno opět navázat a pěstovat; a v jeho současném rozpoložení muselo každé takové obnovené pěstování známosti vyústit ve vyznání lásky.

Předchozí noc – první, kterou takto prožil – strávil o samotě na své nové faře. Zážitek to byl věru trudný a pochmurný. Dal za pravdu paní Grantlyové, že v Svatém Ewoldu chybí kněžka. Seděl tam sám, před sebou sklenku a pak čajovou konvici a myslel na Eleonoru Boldovou. Jak už to při takových dumách bývá, zahrnul ji samými výčitkami; vyčítal jí, že má ráda kaplana Slopa a ne jeho; vyčítal jí její srdečnost a hned zase nedostatek srdečnosti; vyčítal jí, že je zatvrzelá, svéhlavá a prudká. A přece čím víc na ni myslel, tím výš v jeho zamilovaných očích stoupala. Jen když se ukáže – a ona tomu sama napomůže –, že Slopa hájila nikoli z lásky, ale ze zásady, pak bude všechno v pořádku. Taková zásada sama o sobě bude obdivuhodná, roztomilá, žensky ideální; takový projev přízně může kaplanu Slopovi klidně dopřát. Jestliže však – načež pan Arabin zcela zbytečně prohrábl oheň, osopil se na novou služebnou, jež přišla odnést čajovou soupravu, a v odhodlání usnout, mrštil sebou zpátky do křesla. Proč jen byla tak tvrdošíjná, když jí tehdy položil jasnou otázku? Musí přece vědět, jak on se v ní vidí. Proč na tu jasnou otázku neodpověděla a neučinila tak konec jeho trýzni? Načež pan farář Arabin, místo aby v křesle usnul, pobíhal po světnici jako posedlý.

Nazítří, když se na příkaz slečny Thornové dostavil do Ullathornu, byl z toho stále ještě poněkud zmatený. První jeho povinností bylo bavit se s paní Clantantramovou, ale ve věci svého rokeloru z něho dáma nevydolovala sebemenší sympatii. Slečna Thornová mu položila otázku, zda s Grantlyovými přijede i paní Boldová; a on, slyše ta jména Boldová a Grantlyovi pohromadě, div z křesla nevyletěl.

A v tomto stavu zmatené nejistoty, nadějí a pochyb spatřil, jak Eleonoře pomáhá z kočáru s nejúlisnějším úsměvem na tváři kaplan Slope. Od té chvíle se mu zatmělo v očích. Vůbec neuvažoval, zda kočár patří jí či Slopovi, nebo zda jim ho třeba někdo jiný dal přistavit, aniž se s nimi poradil. V jeho současné náladě byl tento pohled zcela dostatečně průkazný na to, aby ho vyvedl z míry a jeho

odhodlání zvrátil. Je to nad slunce jasnější. Ani kdyby ji viděl, jak jí Slope pomáhá z kočáru v bílém závoji před kostelem, nemohla být pravda víc nabíledni. Vešel do domu, a jak už víme, zanedlouho se octl na procházce s panem Hardingem. Krátce nato za nimi přispěchala Eleonora; a v tu chvíli byl nucen svého společníka opustit a buď se procházet sám, nebo si najít jiného. A právě v takovémto stavu ho střetl vikář.

„Zdalipak je to pravda,“ spustil pan doktor Grantly, „že Slope a paní Boldová přijeli spolu? Zuzana prý je při vystupování z drožky zahlédla ve stejném kočáře.“

Arabinovi nezbylo než dosvědčit, že má paní Grantlyová dobrý zrak.

„To je zcela neslýchané,“ durdil se vikář, „či mám spíše říci nestydaté? Přece ji sem pozvali jako mého hosta; a jestliže už se sama odhodlala zostudit, měla by mít aspoň trochu ohledu a nečinit tak rovnou před zraky mých přátel. Jak se jen ten chlap k tomu pozvání dostal? Snad neměla tu drzost přivést ho s sebou?“

Na to pan Arabin žádnou odpověď dát nemohl, ba ani nechtěl. Sám u sebe Eleonoře leccos vyčítal, ale plísnit ji před jinými si netroufal, ani mu nevonělo, když ji někdo jiný plísnil před ním. Jenže pan doktor Grantly měl velikou zlost a švagrovou nijak nešetřil. Proto se s ním Arabin co nejdříve rozešel a zamířil zpět do zámku.

Nebyl tam dlouho, když do místnosti najednou přinesli signoru. Nějaký čas odolával pokušení a kroužil kolem ní v uctivé vzdálenosti; sotva však od ní odešel pán z Ullathornu, sám se té bazilišce odevzdal a stal se její povolnou kořistí.

Těžko říci, jak se toho dopátrala, ale signora pudově vycítila, že farář Arabin je ctitelem paní Boldové. Muži honí lišku s pomocí psů u vědomí, že jim v tom pomáhá silný čichový orgán, jakým je takový ohař obdařen. I tak ale nemají vůbec ponětí, s jakou přesností může takový smysl fungovat. Zrovna tak silný a zrovna tak nepochopitelný je orgán, jímž ženy instinktivně vycítí, jak se

na jiné ženy dívají muži a jak se na jiné muže dívají jiné ženy; stačí letmý pohled, slovo, pohyb: nějak tak uplatnila signora své ženské smysly a uvědomila si, že pan Arabin miluje Eleonoru Boldovou; i tentokrát tedy uplatnila své zvláštní ženské vlohy a Arabina zcela přirozeně lapila do své sítě.

Dílo bylo zpola hotovo, ještě než přijela do Ullathornu, a kdy se jí naskytne lepší příležitost je dokončit? Slopa měla už skoro dost, byť si nedokázala zcela odepřít potěšení z toho, jak zoufalou a ničivou vášní dohání onoho tuze pobožnůstkářského duchovního k šílenství. Zeman Thorne padl příliš snadno, hon na něho jí sotva poskytl nějakou velkou potěchu. V jeho postavení zámožného zemana mohla mít známost s ním svou hodnotu, ale jako milenec byl notně druhořadý. Na toho, dá se říci, hleděla asi tak, jako lovec pohlíží na bažanta. Ten pták se totiž střílí tak snadno, že nebýt toho, že se tak úctyhodně vyjímá ve spíži, ani by pomalu nestál za zastřelení. Na skolení zemana Thorna nebyla signora ochotna vyplýtvat příliš mnoho času, při tom jí však ještě stálo za to ulovit ho pro rodinnou potřebu.

Zato pan Arabin, to byla jinačí trofej. Signora měla dostatek intelligence, aby věděla, že Arabin je muž více než obvykle intelektuální. Rovněž věděla, že jako duchovní stojí mnohem výš nežli Slope a jako urozenec je vzdělanější nežli zeman Thorne. Faráře Arabina by se nikdy nepokusila vehnat do směšného zoufalství jako kaplana Slopa, ani se nedomnívala, že ho vyřídí za deset minut jako zemana Thorna.

Takovým směrem se nesly její úvahy stran pana faráře Arabina. Pokud jde o Arabina, lze říci, že ten se do nijakých úvah o signoře nepouštěl. Věděl, že je krásná, a cítil, že ho dovede okouzlit. Bylo mu prachbídně, a tak se potřeboval nechat okouzlovat; a proto šel a zaujal postavení v hlavách pohovky. Signoře nic z toho neušlo, takové měla zvláštní vlohy. Měla v povaze rozpoznat, že potřebuje být okouzlován, a jí přináleželo, aby to okouzlování obstarala. Jako

ten zahaleč v Orientu polyká svou dávku opia, jako ten londýnský flamendr polyká svou dávku džinu, tak s podobnými tužbami a z podobných pohnutek se pan Arabin hotovil spolknout půvaby signory Neroni.

„Pročpak nejste venku a nestřílíte z luku, pane Arabine?“ zeptala se ho, když zůstali v salóne takřka sami, „anebo proč nelaškujete s dívkami v stinných altáncích, či jinak neuplatňujete své vlohy? Kvůli čemu sem svobodný pán jako vy byl pozván? Což si snad své studené kuře a šampaňské nemíníte zasloužit? Být vámi, styděla bych se takto zahálet.“

Arabin v odpověď jen cosi zamumlal. Nechat se vábit, to si přál, ale aby s ní oplátkou flirtoval, na to zatím naprosto neměl náladu.

„Ale, pane Arabine, co vás rmoutí?“ pravila. „Jste tady ve vlastní farnosti a slečna Thornová mi prozradila, že se kratochvíle koná výslovně na vaši počest, a přesto jste jediný, kdo se tu nebaví. To před malou chvílí u mne byl váš přítel kaplan Slope, plný života a v bujaré náladě; proč se mu nesnažíte vyrovnat?“

Pro tak bystrého pozorovatele, jakým byla Madelina Neroniová, nebylo těžké rozpoznat, že udeřila hřebík na hlavičku a nýt dobře zatloulkla. Arabin sebou při jejím útoku jenom trhl a v tu ránu Madelina věděla, že pan farář na Slopa žárlí.

„Jenže podle mého jste vy a pan kaplan Slope bytosti zcela protichůdné,“ pravila. „Není ničeho, v čem byste si nebyli pravým opakem – až na to, že patříte oba k témuž stavu; a i v tom se natolik různíte, že to dokonale potvrzuje pravidlo. On je družný, vy jste samotář. On je aktivní, vy pasivní. On koná, vy rozjímáte. On miluje ženy, vy jimi pohrdáte. On má rád společenské postavení a moc a vy také, ale z důvodů právě opačných. Jemu chvála nesmírně lahodí, vy se jí velmi pošetile hrozíte. On dojde své odměny – bude to tuctová odměna – pilná ženuška, dostatečně vysoký příjem, a pověst pobožníka. Vás ta vaše rovněž nemine.“

„Dobrá, a co to bude?“ Arabin věděl, že mu žena pochlebuje, ale milostivě si to nechal líbit. „Jakých odměn se to dočkám já?“

„Srdce ženy, jíž se v své přílišné střízlivosti ani nevyznáte ze své lásky, a úcty hrstky přátel, u nichž vám vaše hrdopýšnost nedovolí přiznat, že si jich vážíte.“

„Bohaté to odměny,“ uznával, „má-li se však s nimi nakládat takto, pak mají malou cenu.“

„Kdepak, vám o takový úspěch, jaký čeká kaplana Slopa, ani nesluší usilovat. On je k úspěchu zrozen. Stanoví si cíl a hned za ním dychtivě vyrazí. Od honby za ním jej nic neodstraší. Nevadí mu žádné skrupule, žádný strach, žádné váhání. Touží být biskupem a mít rodinu, jejíž prestiž poroste; nejdřív přijde manželka, a až nadejde čas, i biskupská mitra. Vy toto všechno budete pozorovat a potom –“

„Nuže, co potom?“

„Potom vám přijde líto, že jste nejednal zrovna tak.“

Arabin mlčky vyhlížel na pěstěný trávník, opřel se ramenem o vrch pohovky a mnul si bradu. To býval jeho trik, když přemýšlel. A to, co právě řekla signora, jej vyburcovalo k přemýšlení. Což to není vesměs pravda? Nebude se později ohlížet, ne-li po kaplanu Slopovi, tedy třeba po jiných, snad ani ne stejně nadaných, jako je sám, kteří udělali díru do světa, zatímco on zaostal a pak mu přišlo líto, že nejednal jako oni?

„Což to nebývá osud všech nadaných uvážlivých mužů?“ zeptala se ho. „Což nesedávají všichni u vytržení jako vy teď tady, nestříhají vybájené jemně lemované hedvábné šňůry, zatímco lidé ne tak vysoko ladění rozetínají každodenní gordické uzly pozemského zápasu a dobývají si bohatství a slávu? Příliš nablyštěná ocel, příliš britké ostří, pane Arabine, se do chodu tohoto světa nehodí.“

Kdo je tato žena, že takhle čte tajemství jeho srdce a opětovně mu vyjadřuje nevítané předtuchy jeho vlastního nitra? Když domluvila, pohlédl jí zpříma do tváře a řekl: „Jsem snad jako ta hloupá britva, co je na užitečnou každodenní práci přespříliš ostrá a příliš jemná?“

„Proč dovolujete Slopům tohoto světa, aby vás předstihli?“ zeptala se. „Což není krev ve vašich žilách zrovna tak horoucí jako ta jeho? Nebije snad váš tep zrovna tak rychle? Což vás Bůh neučil mužem a nepřisoudil vám zde na zemi chlapskou práci a také za ni jaksepatří chlapskou odměnu?“

Arabin seděl a dumal a mnul si tváře a divil se, proč tohleto musí vyslechnout; ale k odpovědi se neměl. Signora mluvila dál –

„Vůbec největší chybu dělá muž, který se domnívá, že o světské radovánky nestojí za to usilovat. Což to tolik odporuje náboženství, které vy kázete? Proč dovoluje Bůh svým biskupům, jednomu jako druhému, pobírat svých pět a deset tisíc ročně, je-li takové bohatství špatné a nestojí-li za to je mít? Proč jsou nám dány krásné věci a přepych a utěšené kratochvíle, není-li jejich účelem, aby se jich užívalo? Pro někoho rozhodně určeny jsou, a co je dobré pro laika, určitě nemůže být špatné pro duchovního. Vy usilujete chovat tyto dobré věci v opovržení, ale zůstává jen při snaze, ono se vám to nedaří.“

„Opravdu ne?“ Arabin byl stále ještě zadumán a ani nevnímal, co mu říká.

„Ptám se vás: Daří se vám to?“

Arabin se na ni soucitně zahleděl. Měl pocit, jako by ho zpovídal jakýsi jeho vnitřní duch, jemuž nemůže odepřít odpověď a jemuž si netroufá zalhat.

„Tak, pane Arabine, jen se přiznejte; daří se vám to? Jsou peníze tak opovrženíhodné? Je světská moc tak bezcenná? Je ženská krása pouhá cetka, již si moudrý muž má tak nepatrně vážit?“

„Ženská krása!“ Při tom jí hleděl do tváře, jako by byla veškerá krása soustředěna právě tam. „Proč se vám zdá, že ji nectím?“

„Budete-li se, pane Arabine, na mě takhle dívat, pak své mínění změním – nebo aspoň bych měla –, ovšem kdybych si neuvědomovala, že sama žádnou krásu, jež by si žádala úcty, nevlastním.“

Pán docela zrudl, zato dáma se ani nezapýřila. Jen se jí do tváře vehnalo krapet víc barvy, zrovna tolik, že pak vypadala zvlášť zajímavě. Poklonu od svého ctitele sice čekala, ale byla mu vděčná, že jí ji nesložil. Pánové Slope a Thorne, pánové Brown, Jones a Robinson, ti všichni jí skládali poklony. Tentokrát dost silně doufala, že se jí podaří Arabina přimět, aby jí lál.

„Ale vy na mě hledíte s úžasem a ne s obdivem,“ namítla. „Žasnete nad mou troufalostí, že se vám takovými otázkami pletu do svědomí.“

„Abych pravdu řekl, ano.“

„Ale i tak čekám odpověď, pane Arabine. Proč byly ženy stvořeny krásné, nemají-li muži na ně hledět?“

„Vždyť muži na ně hledí,“ opáčil.

„A proč vy ne?“

„Jakým právem můžete něco takového tvrdit, madam Neroni?“

„Rozhodně netvrdím nic, pane Arabine, co vy sám neuznáte za správné, a opravdu si vyprošuji odpověď. Což si zpravidla nemyslíte, že vám ženy jako společnost nestojí ani za povšimnutí? Rozeberme si to. Zrovna v tuto chvíli se po vás ze svého křesla ohlíží vdova Boldová. Co byste té řekl jako životní družce?“

Arabin se zvedl, naklonil se přes pohovku a dveřmi salónu pohlédl k místu, kde mezi Bertiem Stanhopem a kaplanem Slopem trůnila Eleonora. Ta jeho pohled okamžitě zachytila a uhnula očima. Její současná pozice nebyla nikterak příjemná. Kaplan Slope se všemožně činil, aby upoutal její pozornost, a ona mu jeho snahu hatila tím, že se bavila s mladým Stanhopem, zatímco její mysl se usilovně upínala na faráře Arabina a madam Neroni. Bertie Stanhope se snažil využít její přízně, myslel však víc na to, jak se jí vrhne k nohám, než na to, aby ji v tom okamžiku bavil.

„Tak vidíte,“ pravila signora. „Zrovna natahovala svou spanilou šiji, aby se na vás podívala, a teď jste ji vyplašil. No, přiznávám, že jsem se ve vás mýlila; mám za to, že v paní Boldové opravdu vidíte

půvabnou ženu. Vidím vám to na očích; a jí zas vidím na očích, že na mě žárlí. Tak, pane Arabine, svěřte se mi, a je-li tomu tak, pak udělám vše, co je v mých silách, abyste se za sebe dostali.“

Netřeba ani říkat, že signora svou nabídku nemínila moc upřímně. V takových věcech nebyvala nikdy upřímná. Upřímnost nečekala od jiných, a proto se ani nenadála, že ji jiní budou hledat u ní. Takto si hrát s lidmi – to byli její hračky, její kulečník, její ohaři a lovci, její valčíky a polky, její pikniky a denní výlety v čas léta. Měla věru málo jiného rozptýlení, a tak si hrála na milování a namlouvání ve všech jeho podobách. Zrovna teď si na ně hrála s Arabinem a naprosto nečekala, že jí odpoví tak zaníceně a pravdivě.

„Vše, co je ve vašich silách, vůbec nic nezmůže,“ řekl jí, „mám dojem, že se paní Boldová už zaslíbila jinému.“

„Pak se tedy ke své vině sám doznáváte.“

„Váš křížový výslech je krajně nespravedlivý,“ odvětil, „a já nevím, proč vám vůbec odpovídám. Paní Boldová je velmi krásná žena a zrovna tak inteligentní, jako je krásná. Kdo ji zná, ten se jí musí obdivovat.“

„Tak ve vašich očích je vdova žena velmi krásná?“

„Namouduši ano.“

„A taková, že by byla ozdobou fary ve Svatém Ewoldu.“

„Taková by byla ozdobou domu každého muže.“

„A tohle se opravdu opovažujete říkat mně,“ zlobila se, „mně, která, jak moc dobře víte, si velmi zakládá na tom, že je sama krasavicí, a zrovna v tuto chvíli, kdy mi tolik leží na srdci vaše záležitosti, si mi troufáte říci do očí, že neznáte krásnější ženy, než je paní Boldová!“

„To jsem neřekl,“ hájil se Arabin, „vy jste krásnější –“

„No prosím, to už zní líp. Já tušila, že nedokážete být tak bezcitný.“

„Vy jste krásnější, možná i chytřejší.“

„Díky, díky, pane Arabine. Já věděla, že my dva budeme přáteli.“

„Jenže –“

„Už ani slovo. Ani slovo už nechci slyšet. Mluvte si do půlnoci, to, co jste zrovna řekl, už nevylepšíte.“

„Jenže, madam Neroni, paní Boldová –“

„O paní Boldové už ani muk. Už mne přepadaly hrůzné myšlenky na strychnin, ale to druhé místo jí mileráda přenechám.“

„Její místo –“

„O ní ani o jejím místě už nechci slyšet. Jsem spokojena, a to mi stačí. Ale pane Arabine, umírám hladu; krásná a chytrá sice jsem, ale pro jídlo si zajít nemohu. Vy to víte a přece mi nic nenesete.“

Aspoň na tom bylo tolik pravdy, že Arabinovi nezbylo než vzchopit se k činu; odebral se tedy do jídelny a signoře posloužil.

„A co vy?“ tázala se.

„Já nemám hlad. V tuhle hodinu nikdy nejím.“

„Ale, ale, pane Arabine, jenom nedopustíte, aby vám láska kazila chuť. Mně ji jakživa nekazila. Ještě mi nalejte sklenici šampaňského a pak si jděte k tabuli. Už se tady se mnou nebavte, nebo mě paní Boldová zabije.“

Arabin vykonal, co mu bylo přikázáno. Přijal od signory talíř a sklenici, zamířil do jídelny, z plného stolu si vzal sendvič a v koutku ho začal žvýkat.

A zrovna v tu chvíli vešla do místnosti slečna Thornová. Sama si ještě ani na okamžik nesesdla, a když ho tam viděla stát, dočista se zhrozila.

„Ach, můj milý pane Arabine,“ pravila, „vy jste si ještě vůbec nesesdl? Jsem z toho celá pryč. A zrovna vy, náš oslavenec!“

Arabin ji ubezpečil, že do jídelny teprve přišel.

„Právě proto byste už vůbec neměl otálet. Pojd'te, já vám najdu místo. Díky, má drahá,“ řekla, když viděla, že se pokouší vstát paní Boldová, „ale za nic na světě se mi nesmíte hnout – všechny dámy by se domnívaly, že vás musí následovat. Ale snad, pokud má už pan Stanhope po jídle – jen na okamžik, pane Stanhope – než seženu další křeslo!“

A tak se Bertie musel zvednout a uvolnit místo sokovi. Učinil to jako vždy s výrazem dobromyslné bodrosti, takže Arabin nemohl nabízené místo odmítnout.

„Jeho biskupský stolec nechť převezme jiný!“ pravil Bertie; v dané situaci ani pro osobu takto oslovenou to nebyl citát příliš vhodný. „Dojedl jsem a jsem ukojen, prosím pane Arabine, přijměte mé místo. Vám bych ten biskupský stolec opravdu přál!“

Arabin tedy usedl a v tu chvíli se zvedla paní Boldová, jako by chtěla svého souseda následovat.

„Prosím prosím, jen zůstaňte!“ naléhala slečna Thornová a Eleonoru do křesla div nev tlačila zpátky. „Pan Stanhope vás neopustí. Stoupne si za vás jako pravý rytíř. A tak mě napadá, pane Arabine – dovolte, abych vám představila pana kaplana Slope. Pan kaplan Slope. Pan farář Arabin.“ A oba pánové se přes dámu, s níž se oba hodlali oženit, strnule uklonili, zatímco ten třetí, co se s ní rovněž hodlal oženit, stál vzadu a přihlížel.

Ti dva se předtím v životě neviděli, a na nějaký moc srdečný rozhovor zrovna nebyla příhodná chvíle, i kdyby mezi nimi byl srdečný rozhovor býval možný. Místo toho ti čtyři lidé ve skupince vypadali, jako by měli svázané jazyky. Kaplan Slope, plně si vědom, co mu, jak doufal, v nejbližším budoucnu kyne, se o přítomný okamžik nijak zvlášť nezajímal. Nejraději by byl, kdyby se Eleonora zvedla a on se mohl pustit za ní. Zato Bertie nebyl zrovna ve stejném rozpoložení; už tak byl zlověstný den dost blízko; nač se to ještě snažit uspíšit? Sám byl rozhodnut: pokud to půjde, tak si paní Boldovou vezme a právě dnes k tomu podnikne první předběžný krok. Na to však má ještě času habaděj. Přece to nabídnutí sňatku neučiní u stolu. Když tedy panu Arabinovi takto uvolnil místo, byl též ochoten ho nechat, dokud v současném seskupení setrvají, ať se s příští paní Stanhopovou baví.

Farář Arabin se kaplanu Slopovi uklonil a bez dalšího slova se pustil do jídla. Byl zcela pohroužen do sebe, a i když jedl, činil tak nevědomky.

Nejvíce k politování byla však nebohá Eleonora. Jediný přítel, na něhož se, jak myslela, mohla spolehnout, byl Bertie Stanhope a ten byl zjevně odhodlán ji opustit. Farář Arabin se ani nepokoušel navázat hovor. Prohodila tedy pár slov s kaplanem Slopem a pak s pocitem, že jí situace přerůstá přes hlavu, a nedbajíc slečny Thornové, vstala a běžela ven. Slope vyběhl za ní a mladý Stanhope zůstal jako opařený.

Když Madelina Neroniová osaměla, musela mnoho rozjímat o onom podivuhodném rozhovoru s oním podivuhodným mužem. Nečekala, že ani slovo z toho, co mu řekla, vezme doopravdy, a přece jí odpověděl v duchu naprosto ryzí pravdy. Ano, učinil tak a ona to na něm viděla. Vytáhla z něho jeho tajemství; a on, zřejmě zbaven obvyklé mužské výsady sáhnout ke lži, jako nevinátka obnažil před ní svou duši. Eleonoru Boldovou miluje, ale v jeho očích není Eleonora tak krásná jako ona. Eleonoru by rád za ženu, ale uznává, že Eleonora je méně nadaná nežli ona. Ten člověk se doslova nezmohl na to, aby při výslechu své myšlenky zfalšoval, byl donucen hovořit pravdu *malgré lui* i když mu pravda musela být tolik nepříjemná.

Tento učitel lidí, tento oxfordský pandit, tato dvojnásob destilovaná kvintesence univerzitní dokonalosti, muž, který píše náboženské traktáty, jenž umí po duchovensku kázat, byl v jejích rukou jako děcko; obrátila ho naruby a jako u nějaké holčičky si přečetla přímo jeho srdce. Za tu svou poddajnou otevřenost by si zasloužil jenom její opovržení, a přece kvůli ní si jej i oblíbila. Pro ni to byla novota, nový rys v mužské povaze. Rovněž měla pocit, že Arabina by nikdy nedokázala tak docela pobláznit, jako pobláznila takového Slopa nebo Thorna. Arabina jakživa nedokáže přimět k vyznáním, jež by nebyla pravdivá, ani k tomu, aby poslouchal hlouposti, které jsou pouhými hloupostmi.

Bylo zcela jasné, že Arabin je do paní Boldové upřímně zamilován, a signora s dobromyslností u ní velmi neobvyklou se jala

přemítat, nemohla-li by mu být nějak nápomocna. Ovšem první musí dostat šanci Bertie. Rodinná rada se totiž usnesla, že si Bertie pokud možno má vdovu Boldovou vzít. Tak výtečný plán, pokud by se dal uskutečnit, přece nenaruší; na to Madelina až příliš dobře znala Bertieho potřeby a věděla, za co vděčí sestře. Jenže má silné podezření, že to nevyjde. Nedá se čekat, že paní Boldová přijme za muže někoho, kdo je na tom tak jako její bratr. Však to Charlotě nesmlčela. Kloní se k názoru, že větší šanci na úspěch má kaplan Slope; a připravit Slopa o nevěstu, toho úkolu se mileráda ujme.

A tak se signora rozhodla. Ztroskotá-li Bertie, udělá sama jednou v životě něco z čistého srdce: vzdá se Arabina a odevzdá ho ženě, kterou on miluje.

Horehledovi a Půlpánovi

Slečně Thornové se vcelku dobře dařilo starat se o zábavu a pochoštění níže postavených hostů ve vnější ohradě.

Dvě poskvrnky na všeobecné dobré pohodě se sice objevily, byly však dočasného rázu a spíš zdánlivé než skutečné. Tou první bylo, že Harry Půlpán spadl z koně, a druhou bylo, jak si paní Horehledová spolu s rodinou vykoledovala povýšení.

Mezi kluky si terč a klání získalo velkou oblibu. Víc si je jakživ nemohli oblíbit ani muži v sedlech, i kdyby byl mladý Půlpán lépe úspěš. Co se s terčem natočili, až ho div ze země nevykroutili; a náramně se uplatnil pytel s moukou: nikdo z těch, co se nechali nalákat do jeho blízkosti, bez zamoučené hlavy a zad neunikl.

Po celém shromáždění se ovšem ihned rozšířila zvěst, že se mladý Půlpán zabil, a tak došlo k dojemnému výjevu mezi ním a jeho matkou, když se ukázalo, že z pádu vyvázl bez úhony. Hodně se při tom vypilo piva a terč tudíž proklínala a zatracovala každá matka, která měla mladého syna, jenž se mohl octnout v podobném nebezpečí. Ale to, co provedla Horehledová, bylo už vážnější povahy.

„Věřte nevěřte, jak je Bůh nade mnou – vlezly tam jemnostpaní do salónu; ona a Gussy i ty dvě vyfintěný ochechule.“ To vyřkla tuze energická, tuze rozhořčená a tuze tlustá selka, která, opřena o držadlo velikánského bavlněného deštníku, seděla na konci lavice.

„Ale na vlastní oči jste je neviděla, kmotra Guffernová,“ opáčila Půlpánová, kterou tato zvěst spolu s nedávným nebezpečím, jež podstoupil její syn, div neporazila. Půlpánovi drželi totiž zrovna tolik půdy jako Horehledovi a pacht platili zrovna tak dochvilně, a i v sakristii byli zrovna tak dobře zapsáni. To, jak Horehledová ve světě povýšila, Půlpánovou dohřálo. Sama si sice nepotrčila

na takovou honoru, aby povýšila barleystubský dvůr na Růžovou stráž a aby jako Horehledová zdobila svá psaní zemanským důstojenstvím. Nikterak netoužila po tom, aby ze své chalupy udělala Fialkovou vilu, ani aby se zhlížela v tom, jak její pantáta pobíhá s nově nabytým přídomkem. Ovšem smrtelně ji uráželo, že ve své honbě za poctami má Horehledová takový úspěch. Proto Horehledovou pomlouvala a zesměšňovala, seč jen bylo v jejích skrovných silách. Když tuhle vycházely z kostela, strčila do ní a klidně se jí jako rovný rovnému ospravedlnila. „Ach, móc se omlouvám, dámo, ale vy jste se poslední dobou náko ukrutánsky rozrostla.“ Horehledě se zas s předstíranou srdečností ptala, jak se má jeho „lepší polovička“, a celkem vzato si myslila, že proti své ctižádostivé sousedce své pozice zatím dost dobře uhájila. Tentokrát však zjistila, že ji zjevně odsunuli do zvláštní a nižší třídy. Horehled'ku totiž do salónu pozvali jedině proto, že svému stavení říkala „Růžová stráž“ a starého přemluvila, aby raději koupil klavír a hedvábné róby, než aby peníze vložil do statků a nakoupil synům dobytka.

Půlpánová sice náramně ctíla slečnu Thornovou a ve veliké úctě chovala i lenního pána svého manžela, ale to, co se teď stalo, nebylo pro ni nic jiného než nespravedlivost spáchaná na ní a jejích blízkých. Až dotud jaktěživ nikdo neuznával, že by Horehledovi patřili do jiné kasty než Půlpánovi. Sami byli strůjci své důležitosti, sami si za všechnu tu svou parádu platili, a ne že by jim ji byl někdo věnoval. Místní sousední honorace, z níž pramení veškerá důstojenství, jim zatím žádnou pečeť vyššího stavu neudělila. Pro Půlpánovou byly až dotud jejich krinolínové spodničky, jejich ponocování a upejpavé cupitání spravedlivým terčem posměchu a tento posměch byl pojišťovací záklopkou její závisti. Tentokrát však a do budoucna se celý případ jevil docela jinak. Teď už se Horehledovi budou chvástat, že jim venkovská honorace jejich aspirace posvětila; od nynějška budou s jistým zdáním pravdy prohlašovat, že jejich nároky na

zvláštní postavení byly uznány. Zasedli jako rovný s rovným za jeden stůl s biskupy a baronety; sama slečna Thornová jim na vlastním koberci v salóne vysekla poklonku a co nevidět zasednou za stůl s opravdickou hraběnkou! Ta, co jí Půlpánovic omladina dřív, když si byli rovni, říkávala Bobina, bude třeba sedět vedle ctihodného George a ta ničema Gussy bude třeba smět podat lady Margarette de Courcyové moučník.

Po pravdě řečeno, těch poct – či aspoň té trochy, které jim bylo dopřáno – si ani tolik, aby jim je někdo mohl nějak moc závidět, neužili. De Courcyovi si Horehledových sotva povšimli a ta trocha povyražení, jehož se jim dostalo od biskupovy společnosti, jim sotva vynahradila nudu a jednotvárnost celého dne. Jenže na to, co museli vytrpět, Půlpánová nic nedala; jí tanulo na mysli jen to, jak náramně se tam dle jejího zdání baví a jak strašlivě nóbl si teď v Růžové stráni v důsledku tohoto vyznamenání budou žít.

„Ale to jste je tam, kmotra, viděla, viděla jste je tam na vlastní oči?“ zvědala nebohá Půlpánová; ještě pořád si dělala naději, že je třeba nějaký důvod k pochybám.

„Jak bysem mohla? Dyk sem tam sama nebyla,“ opáčila Guffernová. „Ani jednu jsem tohoto božího rána sama nezhlídlá, ale viděli je jiní, a tak to vím. To náš John, toho znáte; ten je jedna ruka s panskou zámecký paní, Betsey Ruskovou. A Betsey, to vám není žádná obyčejná holka z kuchyně. Tak Betsey vyšla ven za naším Johnem, a ke mně je tahle Betsey Rusková vždycky ohromně zdvořilá, to zas jo. A tak sotva se s Johnem pozdravila, vypověděla mi do mrtě všechno, co se tam nahoře v zámku děje.“

„Ale jděte!“ žasla Půlpánová.

„Namouduši že jo,“ dušovala se Guffernová.

„A ti lidé že jsou nahoře v salóne, to vám povídala?“

„Prej je tam viděla vcházet – vymustrovaný prej byly o moc líp než kdo jinej v celý rodině a celý krky a řadra úplně holý jako to novorozeně!“

„Ty mrchy!“ vzkřikla Půlpánová. Tohleto ji vyvedlo z míry víc než všechno ostatní, co její sokyně stavěly na odiv na znamení své aristokratické nadřazenosti.

„Na mou věru,“ mlela dál Guffernová, „nahý jako holý zadky, zatímco všechna elita byla oblečená jako vy a já, paní Půlpánová!“

„To je ale nestydatost,“ horlila Půlpánová, z jejíchž dobře ukrytých ňader, pokud šlo o Horehledovy, mizelo veškeré mléko lidské vlídnosti.

„To je má řeč,“ přitakala Guffernová, „a můj starej, Thomas Guffern, to taky vodsoudil, když to slyšel. Molly, povídá mi, jestli mi někdy začneš po ránu chodit po baráku celá nahá jako ony, tak tě prosím, ať mi už nikdá nevstročíš do chalupy! A já na to: Tomáši, to v životě neudělám! Ale, povídá on, safra, jak to k řasu jenom vydrží, když má to regma a na sobě ani lunt!“ A paní Guffernová se hlasitě zasmála, když pomyslila, jak asi Horehled'ku ty nápory revmatismu trápí.

„Ale takle se snažit rovnat lidem, co maj v žilách modrou krev!“ divila se Půlpánová.

„No, ale ještě něco ta Betsey říkala. Prej se tam k milostslečně do salónu nahrnuli jako ti krocani, jako by říkali ‚A kdo si nám troufne říct ne?‘ A Gregory jim chtěl říct, že mají jít sem, ale když je viděl, jak báječně jsou vymustrovaný, ztratil odvahu. Tak je pustil dovnitř; ale milostslečna prej na ně hrozně zhlížela.“

„Tak vida,“ Půlpánové se nesmírně ulevilo. „Tak to je nijak jináč nezvali než nás ostatní.“

„Betsey povídala, že Gregory povídal, že milostslečna nebyla nijak zvlášť nadšená, když je tam viděla; podle něho prej měli přijít sem, zrovna jako my všichni ostatní.“

V tomhle byla veliká útěcha. Ne že by spokojenost Půlpánové byla úplná. Měla pocit, že spravedlnost vůči ní vyžaduje, aby se Horehledové nejen nešlo na ruku, ale že si rozhodně zaslouží potrestat. Jak to bylo na oné hostině v Písmu, o níž paní Půlpánová

rodině tolikrát četla. Proč nepřistoupila slečna směle k vetřelci a nepověděla mu: „Příteli, přišel jsi sem do vyšších míst, kterážto tobě nepřísluší. Sejdiž dolů a tam nalezneš sobě rovné!“ I když se s Horehledovými v tu chvíli jedná sebezpřezíravěji, i tak se jim dává možnost se tím svým postavením, svými aspiracemi a svou poctou později honosit.

„No, nějak mi nejde na rozum, že může být tak sprostá. Hore huj a dole fuj, jak se říká,“ vedla svou Půlpánová; ještě pořád toho nebyla s to nechat. „Slyšel jsi to, hospodáři?“ oslovila svého muže, který k nim zrovna přišel, a hned se chystala mu to celé znova vyličit. „Támhle si Horehled'ka s Bobinou a s Gussy sedí jako pávice u milostslečny v salóně a přitom ji nikdo nezval. Už jsi někdy v životě něco takového slyšel?“

„No a proč ne?“ pravil hospodář Půlpán.

„Čpát se mezi urozený lidi, jako by měla bůhvíjaký statky či co!“ horlila paní Guffernová.

„No, když jim to hová a milostslečně taky, tak ať si spánembohem dělají, co chtějí,“ vyslovil se. „Osobně je mi líp tady, připadám si tu víc mezi svejma a panímámě nemusím platit za parádu. Každý podle svého gusta, kmotra Guffernová, a jestli si soused Horehled' myslí, že na tom něco trhne, tak prosím!“

Půlpánová usedla vedle manžela, aby se s pomocí boží pustila do hodování, a bylo na ní vidět, že se už drobet upokojila; nicméně zavrtěla hlavou na znamení kmotře, že v tomto případě manželovu doktrínu tak docela neschvaluje.

„A já vám něco povím, dámy,“ pokračoval Půlpán, „jestli si tu hostinu, co nám milostslečna uchystala, nemůžeme vychutnat proto, že kmotra Horehledová si sedí támhle nahoře jako grófká, pak podle mého bysme se všichni měli sebrat a jít domů. Když skuhráme nad takovouhle věcí, co si počneme, až na nás přijdou opravdový trampoty? Jak by vám, vážená paní, bylo, kdyby si támhle náš hoch při tom pádu zlomil vaz?“

Tím Půlpánovou usadil a ta už se o věci nešířila. Ale ať si mudr-
lanti, jako je Půlpán, dělají jaké chtějí kázání, Horehledova rodina
stejně vyvolává v okolním světě notnou zášť.

Utěšený byl pohled na pana Plomacyho: opíraje se o svou tlustou
sukovici, procházel mezi venkovskými hosty a dělal jaksi vrchní-
ho strážníka a ceremoniáře v jedné osobě. „Mladíče, neumíš-li se
chovat a musíš pořád takhle vrískat, seber se a zaběhni si na druhý
konec těch dvanácti jiter pozemku a jídlo si vem s sebou! Tak co,
děvčata, co tam tak zbůhdarma postáváte? Vyzraté a ukažte se mlá-
dencům, vždyť jste docela pohledný holky! Hola! Vy tam, kterýpak
vy jste? Jak jste se sem dostal?“

Tato poslední nepříjemná otázka patřila mládenci asi čtyřiadva-
cetiletému, který v očích pana Plomacyho nejevil dostatečné stopy
výchovy a pobytu na venkově.

„Pěkně prosím, vaše ctihodnosti, mě sem pustil kostelníma vrát-
kama kočí, mladý pan Barrell, protože pro Thornovy hodně dělám.“

„Tak ať tě mladej pan kočí Barrell zase pustí ven!“ zahromoval
Plomacy, jehož ani uštědřená úřednická důstojenství neobměkčila.
„Jak se jmenuješ? Jakýho jsi řemesla? A pro koho děláš?“

„Jmenuju se Stubbs, vaše ctihodnosti, Bob Stubbs; a – a – a –“

„A jakýho řemesla?“

„Obkladač, prosím, vaše ctihodnosti.“

„Já tě obložím a Barrella jakbysmet, klid' se odtud a hodně zčer-
stva! Žádný obkladače tady nepotřebujeme; až budeme, tak si pro
ně pošleme. Tak hybaj, fešáku!“

Obkladače Stubbse tento hrůzný edikt dočista zdeptal. Byl to
čiperný mládenec a hned na počátku svého výletu do ullathorn-
ského Elysia k sobě připoutal lesní žínku, které právě šeptal sladké
obkladačské něžnůstky, když tu ho stávil slovný pan Plomacy.
Strašné to pomýšlení, že by měl být takto oddělen od své dryády
a s brekotem poslán zpět do barchesterského pandemonia, zrovna
když na pole zlatohlávku měly sestoupit nektar a ambrosie. Zkusil

to s prosíkem, ale co zmůžou městské prosby proti takovému venkovskému potentátu! Pan Plomacy nejenže nařídil jeho odchod; zároveň mu zvednutou holí ukázal na branku, kterou dal střežit onomu proradnému Kerberovi Barrellovi, a sám se jal dohlížet, aby jeho výhost byla vskutku provedena.

Vtom však se na poli v podobě pachtýře Půlpána zjevila bohyně Milost, nejspanilejší bohyně, jaká kdy seděla na obláčku, a křehkému chybujícimu člověku nejmilejší. Nikdy nebyla orodující bohyně vítanější.

„Kamaráde,“ zakročil Půlpán, „dnes je taková sláva, tak nebud' malichernej! Já toho mládence dobře znám. Ať tady zůstane, přimlouvám se za něj. To, co on vypije a sní, milostslečně neubude.“

Plomacy s Půlpánem byli jako pokrevní bratři. Plomacymu v Ullathornu přidělili snad nejpohodlnější místnost. Jenže jako starý mládenec v ní žil sám; navíc v sídle nesměl nikdo kouřit – ani pan Plomacy. Ten proto trávil chvíle nezkaleného blaženství v obrovitém křesle a nejteplejším koutku Půlpánovic překrásné čisté přední kuchyně. Tam mohl nechat své nitro zjihnout a vylít své srdce v proudech příjemného besedování; tam se těšil úctě a zároveň byl v pohodě. Právě tam, a snad pouze tam, mohl ze sebe strást břímě obřadnosti života, aniž urazil důstojnost nadřazených, ani se nevystavoval familiárnosti lidí níže postavených, než byl sám. Právě tam byla povždy na liště u krbu k nalezení jeho dlouhá dýmka, kterou tam nejen trpěli, ale přímo hýčkali.

Tak se tedy věci měly, a proto se nedalo předpokládat, že by pan Plomacy mohl Půlpánovi takovou laskavost odepřít; neodpustil si však, aby ještě dál neuplatnil svou přísnou autoritu.

„Copak o jídlo a pití, milý pane Půlpáne. To nic. Nejde o to, co sám sní a vypije; ale o to, jaký dává takový mládenec příklad, když si přijde, kam není zvanej, a navíc v jeho letech. Přitom co se narodil, ani den v Ullathornu nerobil. Obkladač! Já ho obložím!“

„Ale pro mě toho napracoval dost. A takových obkladačů jako on v Barchesteru hned tak nenajdeš,“ bránil ho Plomacyho druh, i když, jak už to u milosrdenství bývá, se pravdy tak docela nedržel. „Tak nebudte takovej, dnes ho nechte bejt a zítra mu dejte do těla! Snad byste ho nezahanbil tuhle před tou dívčinou?“

„Tak dobrá, ale je mi to proti srsti,“ obměkčil se Plomacy. „A ty si, Stubbsi, dávej pozor a sekej dobrotu! Uslyším-li někde kravál, hned budu vědět, kdo v tom má prsty. Já vás barchesterské tovaryše moc dobře znám; vím, jací jste kujóni!“ A tak Stubbs, celý šťastný, odchvátal. Nejdřív však na počest hofmistrovky dobroty zatahal jednou vpředu za kadeř své střapaté hlavy a dvakrát na počest sedlákovy vlídné přímluvy. A na odchodu z vděčnosti v nitru přísahal, že, bude-li někdy sedlák Pulpán potřebovat jeden den práce zdarma, bude to on, kdo mu píchne. Že bude kdy požádán, aby slib splnil, nebylo ovšem pravděpodobné.

Zato pan Plomacy nebyl v nitru zcela spokojen; trápila ho představa nespravedlivého hofmistra a soužil se pomyšlením, zda se nespřátelil s mamonem bezbožnosti. Nijak však mu to nevadilo v tom, jak konal své povinnosti na dolním konci dlouhé tabule; ani pachtýř Pulpán, provázen blahořečením obkladače Stubbse, se svého úkolu nezhostil o nic hůř na horním konci. A ani v tom neviděli hosté nic nepřístojného, když pan Plomacy potom povstal a prosil Boha, aby je učinil vpravdě vděčnými za dobroty, jež jim milostivá slečna Thornová ve své štědrosti uchystala.

Celý ten čas smetánka ve stanu na pažitu tonula v samých radovánkách; to jest, pokud neomezený tok šampaňského nedá urozencům utonout. Sir Harkaway Gorse připil na zdraví slečny Thornové, připodobniv ji k čistokrevné závodní klisně, která je vždycky v kondici a již žádné množství práce neudolá. Za přípitek poděkoval pán z Ullathornu, jenž vyslovil naději, že sestře její forma vydrží a bude vždy schopna závodit; načež pronesl přípitek na zdraví a blaho rodu de Courcyových. Pro sestru je velikou poctou,

že jich tolik zasedlo k její skrovné hostině. Všichni chápou, že pan hrabě se nemohl dostavit, jsa zaneprázdňen důležitými povinnostmi. Povinnost vůči vládce jej odvolala od rodinného krbu, proto si on, zeman Thorne, nemůže dovolit vyslovit politování nad tím, že nezavítal k nim do Ullathornu; nicméně si dovolí prohlásit – to jest vyslovit přání – lépe řečeno mínění – A tu se milý pán z Ullathornu, jak se to venkovským šlechticům za podobných okolností stává, začal dosti zaplétat; nakonec se však zmohl na prohlášení, že je mu nesmírným potěšením připít na zdraví vznešenému hraběti, zároveň též paní hraběnce a celé rodině de Courcyových, a usedl.

S poděkováním pak vystoupil ctihodný George. Spletitými periodami jeho poněkud neurovnané výmluvnosti ho sledovati nebudeme. Jeho bezprostřední sousedé měli nejdříve co dělat, aby ho dostali na nohy; ještě větší potíže však záhy nastala s tím, jak ho přimět, aby si opět sedl. Rozhodně by se v dnešní době mělo zavést jedno ze dvou opatření: buď dát veškeré řečnění při slavnostních příležitostech prohlásit za naprosté tabu a tím mu jaksi učinit přítrž; anebo donutit lidi, kteří mají oné výsady požívat, aby prošli konkursním řízením před státní zkušební komisí. Za současného stavu totiž takoví ctihodní Georgové dělají našemu úsilí o povznesení britské vzdělanosti jen skrovnou čest.

To v jídelně se biskup zhostil slavořečnění daleko uhlazeněji a korektněji. I on připil na zdraví slečně Thornové a učinil tak způsobem, jenž dělал čest stolci, jehož byl ozdobou. Tamní společnost byla snad drobet nudnější, o poznání méně živá nežli ve stanu. Co se však ztratilo na veselosti, to se plně nahradilo na důstojnosti.

A tak hostina u jednotlivých tabulí probíhala s velikou slávou a za všeobecné radosti a veselí.

Ullathornské kratochvíle – dějství druhé

„To, z čeho oni jsou opilí, mně dodalo smělosti.“ Takto si kaplan Slope dodával odvahy, když vyrazil z jídelny za Eleonorou. Nikoho skutečně opilého vlastně neviděl; leč vypila se tam už hojnost vína a ani Slope si neopomenul vzít svůj díl, aby se na to, co měl před sebou, náležitě posilnil. A není to první muž, jenž při takové příležitosti usoudil, že je radno hledat pomoc u Bakcha.

Eleonora prošla dveřmi do zahrady a byla už na trávníku, když postřehla, že za ní kdosi jde. Hosté se zrovna v tu chvíli vesměs bavili u stolů. Na louce bylo jen tu a tam vidět věrný milenecký pár a ti raději poslouchali vlastní zamilované žvatlání nežli cinkání sklenic či kouzla rétoriky, jež splývala ze rtů ctihodného George a barchesterského biskupa; jinak tam ale bylo téměř pusto – líp si to pan kaplan Slope ani přát nemohl.

Eleonora viděla, že je pronásledována, a jako ta laň, když už není úniku, se chrtům postaví, tak se ona obořila na Slopa.

„Prosím neobtěžujte se a neopouštějte kvůli mně hodovní síň,“ řekla mu, jak nejpjatěji jen dovedla. „Já zde hledám přítelkyni. Vraťte se, pane Slope, snažně vás o to prosím!“

Jenže kaplan Slope se takto uprosit nedal. Že se k němu paní Boldová celý den nechová srdečně, to mu neušlo a do jisté míry jej to skličovalo. Že však jsou jeho snahy marné, takový neklamný závěr z toho nevyvodil. Že se na něj zlobí, to na ní viděl. Nebude to tím, že si tak dlouho zahrával s jejími city – nevyvěrá to z toho, že jeho vinou, jak sám dobře ví, se její jméno vyslovuje na veřejnosti v spojitosti s jeho, aniž jí dal možnost před světem doznat, že na příště jim má být toto jméno společným? V tomto punktu ho tak trochu hryzlo jeho křesťanské svědomí. Nebohá paní! Co když jí svým

otálením ublížil? Vnitřně však v tu chvíli nijak nezapochyboval, na to si přespříliš přihnul páně Thornova šampaňského. Právem si opakoval chlubný výrok lady Macbethové: nebyl opilý, ale ke všemu osmělen. Škoda, říkal si, že se v takovém rozpoložení nemůže utkat s paní Proudiovou.

„Musíte mi dovolit, abych vás doprovodil,“ pravil, „nechat vás jít samotnou, na to nemohu ani pomyslit.“

„Ale to doopravdy musíte, pane Slope,“ odbyla ho stále ještě velmi upjatě Eleonora, „nic si totiž nepřeji víc nežli být sama!“

Nadešel čas vytasit se s tím velikým tajemstvím. Musí to být teď, nebo nikdy. To Slope viděl a odhodlal se, že to bude teď. Nebyl to jeho první pokus získat přízeň dámy. Už dřív před leckterou klečel, očima dávaje najevo věci jinak nevyslovitelné a šeptaje medová slova. Ba v těchto věcech byl dost honěný a dobře si pamatoval rapsodie, které kdysi tolik lahodily sluchu Olivie Proudiové – jenom je bude muset přizpůsobit patrně jinému vkusu paní Boldové.

„Jen mě neposílejte pryč, paní Boldová,“ pravil se zaníceným pohledem, zaníceným a přitom svatouškovským, jaký u pánů Slopovy školy nebývá vzácností a snad ho lze nazvat něžně zbožným. „Neposílejte mě pryč, dokud nevyřknu několik slov, jimiž mi překypuje srdce; vždyť proto, abych je vyslovil, jsem sem záměrně vážil cestu.“

Eleonora viděla, kolik uhodilo. Rázem věděla, co ji čeká a co musí podstoupit, a tuze ji to krušilo. Ovšem, řeknete si, tak Slopa prostě odmítne, dá mu košem a basta. Jenže pro Eleonoru by to tímhle neskončilo. Už jen to, že jí Slope nabídl sňatek, by byl pro vikáře hotový triumf a také páně Arabinovo chování by bylo do velké míry ospravedlněno. Vdova se prostě nedokázala smířit s myšlenkou, že neměla pravdu. Slopa se zastávala, prohlásila, že má plné právo počítat jej mezi své přátele. Představě, že on sám se pokládá za víc nežli jejího přítele, se vysmála a štětla se, když ji vikář v jejím zájmu varoval: teď jí tedy bude dostatečně trapným způsobem podán důkaz, že pravdu měl vikář a ona se bohapustě mylila.

„Nevím, co mi teď můžete chtít povědět, klidně jste mi to mohl říci před chvílí, když jsme spolu seděli u stolu.“ Sevřela rty, zklidnila zřítelnicu a upřela na něj pohled, který ho měl zmrazit.

Jenže pány tak snadno mezmrazíš, když jsou plni šampaňského, a Slopa zmrazit by nebylo hračkou nikdy.

„Jsou věci, paní Boldová, jaké se muži neříkají dost dobře před davem lidí; jež se mu neříkají dobře vlastně nikdy; může si co nejvřeji přát je pronést, a přesto je ze sebe skoro nevypraví. Zrovna něco takového chci teď povědět já vám.“ A znovu, ještě s větším důrazem než předtím, opakoval ten svůj něžně zbožný pohled.

Zůstat stát jako solný sloup přímo před oknem do jídelny a dostat tak jeho nabídku rovnou před zraky hostí slečny Thornové, o to Eleonora vůbec nestála. V sebeobraně kráčela proto dál a Slope tak dosáhl svého cíle a octl se jí po boku. Vzápětí jí nabídl rámě.

„Děkuji, pane Slope, jste nesmírně laskav, ale tu chvilinku, co s vámi zůstanu, půjdu raději sama.“

„A to musí být tak krátká?“ opáčil, „musí být –“

„Ano,“ přerušila ho Eleonora, „co nejkratší, pěkně vás prosím.“

„Ale já doufal, paní Boldová – já doufal –“

„Pokud jde o mou osobu, v nic prosím nedoufejte. Snažně vás o to prosím. Nevím a ani vědět nemusím, jakou naději to máte na mysli. Vždyť se spolu známe jen velmi málo a tak to nejspíš i zůstane. Prosím, prosím už toho nechme, hádat se přece kvůli tomu nemusíme!“

Paní Boldová určitě jednala se Slopem dost kavalírsky a ten to cítil. Odmítla ho dříve, než se vyslovil, a zároveň mu sdělovala, že si trochu příliš dovoluje, když se chová tak důvěrně. Vůbec se ani nepokoušela

„z takového ostrého a vosího slova jako je ,ne‘ vytrhnout žihadlo“,

a tak byl ještě stále odhodlán chovati se velmi něžně a velmi zbožně. I přes to, co mu paní Boldová řekla, se dosud veškeré naděje nevzdal, zároveň však neměl daleko k tomu, aby se rozzlobil. Trochu moc zpupně si vdova vede, říkal si, příliš panovačným tónem o sobě hovoří. Zřejmě si vůbec neuvědomuje, že to má být pro ni čest. Slope bude něžný, dokud to půjde, ale když tohle ztroskotá, nebude zřejmě na škodu, když na chvíli bude na koni on. Kaplan Slope uměl totiž být tuze něžný, ale uměl také být tuze surový a dobře věděl, co umí.

„To je kruté a přitom nekřesťanské. I ty nejhorší mezi námi stále všechny nabádáme, aby doufali. Co jsem spáchal, že nade mnou vynášíte tak přísný rozsudek?“ A pak se na okamžik odmlčel a vdova zatím šla pořád dál už beze slova a odměřeným krokem.

„Krásná paní,“ vybuchl konečně, „krásná paní, přece nemůžete předstírat, že netušíte, že vás zbožňuji. Ano, Eleonoro, ano, já vás miluji. Miluji vás tou nejčistší láskou, jakou vůbec dovede muž chovat k ženě. Hned vedle mých nadějí na nebe jsou moje naděje míti vás!“ (Zde kaplanu Slopovi selhala paměť, jinak by nebyl vynechal děkanský úřad.) „Jak sladké kráčetí vstříc nebi s vámi po boku, míti vás svým průvodcem, jít společně životem! Povězte, Eleonoro, nejdražší Eleonoro, půjdeme po této sladké stezce pospolu?“

Eleonora Boldová jakživa nehodlala jít s kaplanem Slopem po žádné jiné stezce nežli po té konkrétní stezce slečny Thornové, na níž se v tu chvíli spolu octli. Že však vyjádření Slopových přání a tužeb nestačila zabránit, odhodlala se nejdříve ho vyslechnout až do konce a teprve potom mu dát odpověď.

„Ach Eleonoro,“ pokračoval, zřejmě pod dojmem toho, že když už se jednou odvážil oslovit ji křestním jménem, může je opakovat co nejčastěji. „Ach Eleonoro, což to nebude rozkošné s pomocí Hospodinovou kráčetí ruku v ruce tímto slzavým údolím, které nám jeho milosrdenství učiní lahodným do té doby, než budeme spolu na věčnosti dlít u nohou trůnu Všemohoucího?“ A z oka milencova zazářil pak ještě něžněji zbožný pohled. „Ach Eleonoro –“

„Pro vás jsem paní Boldová, pane Slope,“ zarazila ho Eleonora. Byla sice odhodlána vyslechnout jeho milostné vyznání až do konce, jenže jeho rouhání se jí přespříliš hnusilo a nevydržela ho už poslouchat.

„Nejsladčí anděli, nebud'te tak chladná!“ To se v něm provalilo to šampaňské a Slopovi se povedlo vzít ji kolem pasu. Učinil to dost rafinovaně, neboť až do té chvíle se Eleonoře dařilo držet si ho od těla. Octli se totiž v místě takřka obklopeném ozdobnými keři, a Slope se proto bezpochyby domníval, že by jí měl teď, když jsou sami, podat nějaký vnější důkaz své náklonnosti, o níž jí toho tolik napovídal. Dá se snad předpokládat, že počiny téhož ražení se mu u Olivie Proudiové osvědčily. Jisté však je, že u Eleonory Boldové s nimi nepochodil.

Odskočila od něj jako od nějakého hada, ale neuskočila daleko; ba ne víc než na délku paže. A pak bleskurychle zvedla ruku a tak rázně mu vyťala políček, že to v stromoví zaznělo, jako když udeří miniaturní hrom.

A nyní jest se třeba obávat, že každý slušný a dobře vychovaný čtenář těchto stránek knihu znechuceně odloží s pocitem, že hr-dinka koneckonců není hodna sympatie. Je to rozverná holčice, řekne jeden. Každopádně to není dáma, zvolá druhý. Já ji podezíral od počátku, prohlásí třetí; nemá ponětí o důstojnosti vdané ženy, ani o zvláštní způsobnosti, jakou si její postavení žádá. Jednu chvíli láškuje s mladým Stanhopem; hned nato dělá oči na faráře Arabina; vzápětí svede pěstní zápas s třetím nápadníkem – a to ještě není ani dva roky vdovou!

Bezvýhradně ji hájit nelze, nicméně lze tvrdit, že není žádná rozverná holčice, že na láskování si nepotrpí a ani boxerské sklony že nemá. Bylo by si vroucně přát, aby byla Slopa po tváři nepleskla. Zadala si tím a slevila ze své důstojnosti. Kdyby tak chodila do školy v Belgravii, byla vychována přísnějším mentorem, než byl její milující papá, nebo žila déle pod vládou manžela, mohla se snad

této veliké chyby vyvarovat. Takto byla pro ni provokace příliš silná, pokušení okamžitě se vzepřít urážce příliš mocné. Příliš ji ovládl pocit nezávislosti, pocit pro každou mladou ženu nebezpečný, ale takový, jemuž holdovat ji její postavení obzvlášť svádělo. A navíc páně Slopův obličej, účinkem vypitého vína víc než obvykle zbrunátnělý, jenž se culil a špulil pseudozbožností a něžnými grimasami, si o takový trest zřejmě zvlášť říkal. Správně také pudově vycítila, jaký je to člověk; takového že lze pokárat jen tak a nijak jinak. Pro něj byla rána její ručkou zrovna takovou urážkou, jako když mu vrazí pořádnou ránu druhý muž. Cítil se potupen, utrpěla jeho důstojnost. Ve vzteku jí ránu div neoplátil. Sama bolest byla nesmírně mrzutá a pocit, že byl načisto přehlížen jeho duchovenský stav, jej náramně dožral.

Jsou takoví muži; muži, kteří nesnesou sebemenší poskvrnu na své osobní sebeúctě, a to ani od ženy – muži, pro něž je tělo jejich takovým posvátným chrámem, že vtípkovat o něm je znesvěcením a drsný dotek hotovým rouháním. Kaplan Slope byl takový muž; a proto políček, který utržil od Eleonory, byl pro muže jeho typu nejnaléžitějším pokáráním, jaké mu jen kdo vůbec mohl uštédřit.

Nicméně zvednout proti tomu muži ruku neměla. Ručky dam, tak hebké, tak roztomilé, tak rozkošné na dotek, tolik lahodící oku, tak půvabné při svých něžnostech, ty nebyly stvořeny k tomu, aby dopadaly na obličeje mužů. Hned v okamžiku, kdy byl čin vykonán, Eleonora cítila, že se prohřešila proti vši slušnosti, a byla by dala nevímco za to, kdyby tu ránu mohla odvolat. V prvním bolestném návalu zármutku a lítosti toho člověka div neodprosila. Další pud jí však velel, ať prchne, a toho také uposlechla.

„Už nikdy, nikdy v životě s vámi slova nepromluvíím,“ vyhrkla, zadjkajíc se vzrušením a zadýchaná námahou a prudkými city, a s těmi slovy vykročila a po pěšině se rozběhla zpět k budově.

Ale jak mám vyzpívat posvátný hněv kaplana Slopa či jak vzývat tragickou múzu, abych stačil vylíčit hněv, jenž lomcoval hrudí bis-

kupova kaplana? Takový úkol nízké tragédii moderního romanopisectví vůbec nesluší. Když se dříve žádalo po malíři, aby zobrazil žal otce nad raným skolem milující dcery, tehdy Agamemnonův obličej zahalil závojem. Onen bůh, jenž se odhodlal ztrestat odbojné vichry, se ovládl a nevyrážel plané hrozby. Ani my se nepokusíme vylíčit, s jakým mocným dmutím nitra Slope přísahal pomstu ženě, jež ho pohaněla; aniž se budeme zbůhdarma snažit vykreslit jeho hlubokou duševní trýzeň.

Avšak tady ho máme, o samotě na zahradní cestě, a nějak jej odtamtud dostat musíme. Ani se mu vykročit hned nechtělo. Ještě mu brněla tvář vahou Eleonořiných prstů a měl dojem, že stopy právě utrpené pohany na jeho obličej každý hned rozezná. Chvilí se zastavil a čím dál víc rudl vztekem. Stál nepohnutě, nerozhodně, očima metaje blesky, myslel na utrpení a tresty Hádu a přemítal, jak by nejlíp mohl s veškerým zanícením své navyklé výmluvnosti vydat nepříteli mocností pekelným. V hloubi duše zatoužil, aby na ni mohl hřímat z kazatelny. Takto se obvykle mstil obyčejným smrtelníkům, hříšníkům a hříšnicím. Kdyby tak mohl okamžitě vystoupit na své nedělní rostrum a dštít na ni hrozby zatracení, v nichž si jeho duch tolik liboval, bylo by se mu nesmírně ulevilo.

Ale jak kázat páně Thornovým vavříinům či jak věru vůbec kázat na takovém jarmarku marnosti, jaký se teď odehrává v Ullathornu? A pak jej najednou jal spravedlivý hnus nad bezbožností všeho toho, co se kolem něho dalo. Spravedlivě byl ztrestán za to, že svou přítomností takovým světským svodům propůjčil posvěcení. Bujarost společnosti, veselí hostiny, smích omladiny a pití a hodování starších nenacházely v tu chvíli v jeho očích omluvy. Co si nyní jen snesl na hlavu svou, že takto pobýval ve stanech pohanských? Obcoval s modloslužebníky kolem oltářů Bálových; a proto na něj dolehl trýznivý trest. Poté si vzpomněl na signoru Neroni a jeho nitro zcela zaplavil žal. Měl tušení – a bylo to tušení pravdivé – že je bezbožný a pln nepravosti; žádným správným směrem ho to však nevedlo.

Křesťanskou lásku si do srdce vpustit nedokázal. Cítil, jak se na něho snáší potupa, a snažil se ji setřást, pozvednout se v třmeni, povznést se k vysokým místům a veliké moci, aby mohl vystoupit na mohutnou kazatelnu a světu kázat hlasité kázání proti paní Boldové.

Tak tam jako k zemi přikován stál asi deset minut. Zatím mu štěstí přálo v tom, že ho tam v jeho bídě nenašly žádné slídivé oči. Potom se prudce zachvěl na celém těle; sebral se a pomalu se oklikou ubíral k pažitě – nevrátil se směrem, jímž odchvátala Eleonora, nýbrž šel rovnou po stezce dál. Ve stanu zastihl biskupa v hovoru s představeným Lazarovy koleje. Jeho Lordstvo se po svém namáhavém proslovu vyšlo ven provětrat.

„Je na to radost pohledět – radost pohledět, Vaše Milosti, není-liž pravda?“ pronesl kaplan Slope s tím nejshovívavějším úsměvem, ukazuje přitom na stan. „Člověka přímo blaží, když vidí tolik lidí, jak se tak neskonečně dobře baví.“

Slope myslel, že biskupa donutí, aby ho představil doktoru Gwynnovi. Jeden nedostizný vzor prohlásil a sám to v praxi prováděl, že je moudré být každému vším, a pan kaplan Slope byl žádostiv se podle této zásady chovat. Jeho heslem bylo nikdy si nenechat ujít příležitost. Biskup však v tu chvíli nebyl nikterak ochoten okruh páně Slopových známých mezi duchovními bratřími rozšiřovat. Měl své důvody, aby opomenul o svém domácím kaplanu učinit nějakou výraznější zmínku, a proto mu jeho společnost byla momentálně dost nevíтанá.

„Radost, veliká radost,“ pravil biskup. Neotočil se a na Slopa ani pohlédnout neráčil. „A proto se, doktore Gwynne, vskutku domnívám, že uvidíte, jak hebdomadální rada bude vykonávat zrovna tak rozsáhlou a všeobecnou pravomoc jako v současné chvíli. Já osobně, pane doktore –“

„Pane doktore,“ přerušil ho Slope. Smekl, jsa odhodlán, že od takové nuly jako je barchesterský biskup se přelstít nenechá.

Představený Lazarovy koleje rovněž smekl a velmi zdvořile se Slopovi uklonil. V celých dominiích královny Viktorie nebylo totiž muže dvornějšího nežli představený Lazarovy koleje.

„Vaše Milosti,“ obrátil se Slope k biskupovi, „prokažte mi prosím tu čest a představte mne panu doktoru Gwynnovi. Pro mě je to příležitost natolik prospěšná, že si ji nemohu dovolit propást.“

Biskupu nic jiného nezbylo. „Můj kaplan, doktore Gwynne,“ pravil, „můj současný kaplan pan Slope.“ Kaplanovi to představování rozhodně co nejvíc znepríjemnil a tím slovem „současný“ jako by naznačoval, že z onoho čestného místa, které teď zastává, se nejspíš nebude těšit dlouho. Ale z toho si Slope nic nedělal. Narážku pochopil a pustil ji z hlavy. Dost možná nastane situace, že se kaplanství bude s to vzdát dříve, než se biskup zmůže na to, aby jej propustil. Nač se budoucí barchesterský děkan potřebuje ohlížet na biskupa či paní biskupovou? Což neobdržel Slope, zrovna když nastupoval se Stanhopovými do kočáru, od Toma Towerse z *Jupitera* nesmírně závažné sdělení? Což to sdělení nemá v tuto chvíli v kapse?

A tak, neohlížeje se na biskupa, jal se zapřádat hovor s představeným Lazarovy koleje.

Zničehonic však nastalo přerušení, kaplanu Slopovi nikoli nevídané. K biskupovi se totiž dostavil jeden z jeho sloužících a s dlouhým vážným obličejem mu cosi pošeptal.

„Copak je, Johne?“ ptal se biskup.

„Pan děkan, Vaše Milosti; je nebožtík.“

Kaplan Slope najednou nijak dál netoužil po rozhovoru s představeným Lazarovy koleje a zanedlouho byl už na zpáteční cestě do Barchesteru.

Jak jsme již uvedli, Eleonora se zařekla, že s kaplanem Slopem v životě už ani slova nepromluví, a rozběhla se zpátky k budově. Jenže pomyšlení na to, co provedla, ji velice krušilo, a tak se nakonec neubránila slzám. Takto tedy sehrála ono druhé dějství v melodramatu toho dne.

Paní Boldová se svěří se svým hořem své přítelkyni slečně Stanhopové

Když paní Boldová dorazila na konec stezky a octla se tváří v tvář louce, jala se přemítat, co dělat. Má tam počkat, až ji Slope dohoní, nebo se uplakaná a rozhněvaná vmísit do davu? Ve skutečnosti tam mohla ještě drahnou chvíli postát zcela bez obav, že ji Slope bude stíhat; jenže bubáky, kteří nás děsí, každý rád zveličuje. Jaká zvěrstva se třeba ještě rozhodne spáchat, napadlo ji, jak byla vyděšená. Kdyby jí před týdnem někdo řekl, že ji na této slavnosti u slečny Thornové Slope vezme kolem pasu, absolutně by tomu nevěřila. Něco takového bylo pro ni stejně nepravděpodobné, jako že ho příští neděli uvidí lidé kráčet po Hlavní třídě v nachovém plášti a vysokých botách!

Jenže nyní onu nepravděpodobnou nepřístojnost spáchal a ona se od něho může nadít čehokoliv. Předně je zcela očividné, že byl podnapilý, dále se nad slunce jasněji ukázalo, že veškeré jeho náboženství je čiré pokrytectví, a konečně ten člověk je s hanbou jedna ruka. Proto tam stála ve střehu, aby slyšela jeho kroky. Co když se k ní třeba náhle připlíží mezi keři?

A jak tam tak stála, viděla najednou jen kousek od sebe kráčet Charlottu Stanhopovou. Aby skryla slzy, zakryla si tvář kapesníkem a přes louku se za přítelkyni rozběhla.

„Ach Charloto,“ vyhrkla celá zadýchaná, že jí bylo sotva rozumět, „to mám radost, že vidím zrovna vás!“

„Radost, že mě vidíte?“ zasmála se Charlota. „To je dobré. Vždyť my vás s Bertiem všude už jak dlouho hledáme. Ten přísahá, že jste utekla s panem Slopem, a chce se věšet!“

„Takhle nemluvte, Charloto!“

„Ale dítě, co to jen s vámi je?“ zhrozila se slečna Stanhopová, když ucítila, jak se Eleonoře na její paži chvěje ruka, a viděla, že se její družka ještě napolo zalyká slzami.

„Panenanebi, něco vás zkrušilo! Copak je to? Jak vám mohu pomoci?“

V odpověď Eleonora jen jaksi křečovitě zakloktala. Byla, jak se říká, notně vyvedena z míry a ještě se nestačila vzpamatovat.

„Pojďte tudy, paní Boldová; pojdte sem, tady nás nebude vidět. Co vás souží? Jak vám mohu pomoci? A co Bertie, může ten nějak pomoci?“

„Ach ne ne ne ne ne,“ drmolila Eleonora. „Tady se nedá nic dělat. To jenom ten příšerný chlap –“

„Jaký příšerný chlap?“ ptala se Charlota.

Jsou v životě okamžiky, kdy to lidi neodolatelně pudí někomu se svěřit; kdy tak neučiní toliko ten, kdo osvědčí nežádoucí odhodlání a také nežádoucí podezíravost. Existují muži i ženy, kteří se nikdy nikomu nesvěří; které ani největší tíseň nikdy nevystaví pokušení odhalit svá tajemství. Většinou to však bývají duše matné, nevášnivé, „ponuří gnómové, co žijou v chladných temných slujích“. Na Eleonoře nic skřítkovského nebylo; a tak se odhodlala Charlotě Stanhopové vylíčit, jak to s tím Slopem všechno bylo.

„Ten příšerný chlap; ten Slope,“ hlesla, „nevšimla jste si, jak za mnou vyběhl z jídelny?“

„Bodejť že všimla a moc mě to mrzelo. Já věděla, že vás tím rozzlobí Jenže vy jste to s Bertiem zpackali.“

„Za to nikdo nemohl, on ani já. Však víte, jak mi bylo protivné, že s tím člověkem mám jet v jednom kočáře.“

„Bylo-li to tím, pak je mi to upřímně líto.“

„Čím to bylo, nevím,“ Eleonora se málem znovu rozplakala. „Já za to ale nemůžu!“

„Ale co provedl, má drahá?“

„Je to ohavný, příšerný pokrytec a patřilo by mu, abych na něj všechno pověděla biskupovi!“

„Chcete-li, aby z toho měl zle, pak uděláte věru líp, když to na něj povíte paní Proudiové. Ale co provedl, paní Boldová?“

„Hnus!“ otrásla se Eleonora.

„No, moc jemný není, to musím přiznat,“ pravila Charlota Stanhopová.

„Ten a jemný!“ zaúpěla Eleonora. „Odpornějšího podlézavce a hnusnějšího chlapa jsem v životě neviděla! Jakým právem za mnou doleжал? – Vždyť já mu nedala sebemenší špetku naděje – odkáživa ho ani vidět nemůžu, i když je pravda, že jsem se ho zastala, když ho jiní ostouzeli.“

„Právě v tom to vězí, má drahá. On se o tom doslechl, a tak se samozřejmě domýšlel, že jste do něj zamilovaná.“ Tím Eleonora tala do živého. Vždyť zrovna to jí už celý měsíc tvrdili všichni její známí; a nyní zkušenost ukázala, že je to pravda. Už jakživa se žádného muže nezastane, zařekla se Eleonora. Necht' si svět se vši svou podlostí a se vši svou zlomyslností klevetí jak chce; ona se už nikdy nebude pokoušet napravovat křivdy!

„Ale co udělal, má drahá?“ opakovala, hoříc zvědavostí Charlota.

„Ten – ten – ten –“

„No tak povídejte, nic tak příšerného to být nemohlo, opilý nebyl.“

„Vsadím se, že ano. Určitě musel být opilý.“

„Inu, já tvrdím, že jsem to nepozorovala. Ale copak se stalo, má milená?“

„Já ani nevím, jak to povědět. Ten vám tak příšerně blábolil, že jste nic podobného v životě neslyšela, o náboženství a o nebi a o lásce – ach bože – je to děsně oplzlý chlap!“

„Jak ten asi plácá, to si dovedu živě představit. No – a potom –“

„A potom – potom se na mě sápal.“

„Sápal?“

„Ano – nějak se ke mně přitočil a vzal mě –“

„Kolem pasu?“

„Ano,“ otřásla se Eleonora.

„A potom –“

„Potom jsem uskočila a vytála mu políček; a utíkala po cestičce, až jsem zahlédla vás.“

„Hahaha!“ Charlota Stanhopová se tomu finále celé tragédie s chutí zasmála. Představa, že Slope utržil pohlavek, jí nesmírně lahodila. Ale proč je její přítelkyně nad výsledkem schůzky tak zoufale nešťastná, to docela pochopit nedovedla. Po jejím soudu skončila celá věc pro vdovu náramně šťastně a zaslouží si, aby jí známí za to vzdali jakýsi hold. Zato Slope ať si jen vypije všechny ty úsklebkky a posměšky, které ho po takové aféře zákonitě postihnou. Známi se ho budou ptát, svědí-li ho pokaždé, když uvidí nějakou vdovu, tvář; a budou ho varovat, že krásné věci byly stvořeny na dívání a ne na sahání.

Takto viděla věci Charlota Stanhopová. O svých názorech se však v tu chvíli nešířila. Jejím cílem bylo zavázat si přítelkyni díky; proto se přestala smát a přeochoťně jí dala najevo, že s ní cítí. Nemůže třeba nějak pomoci Bertie? Co aby s tím pánem promluvil a upozornil ho, že v budoucnu musí zachovávat větší dekorum? Snad nikdo jiný nebude tak zuřit jako Bertie, až uslyší, jaké pohaně byla paní Boldová vystavena, ujišťovala ji.

„Snad byste mu o tom nevyprávěla?“ zhrozila se paní Boldová.

„Když vám to není milé, tak ne,“ ujistila ji Charlota, „ale celkem vzato bych to moc doporučovala. To víte, mít bratra, tak se bez toho obejdete. Ale moc dobře bude, když si kaplan Slope uvědomí, že máte nablízku někoho, kdo je ochoten a schopen se vás zastat.“

„Však je tady otec.“

„Ano, jenže duchovním je to moc trapné, když se spolu musí přít; a váš pan otec je zrovna v situaci, kdy se vůbec nehodí, aby si to s kaplanem Slopem nějak rozházel. S naším Bertiem se přece dost důvěrně znáte na to, abyste mu dovolila se vás zastat.“

Charlotě Stanhopové velmi leželo na srdci, aby si bratříček veškeré záležitosti se svou nastávající vyřešil ještě týž den. Mezi ním a otcem a mezi ním a jeho věřiteli to totiž došlo tak daleko, že se Bertie buď musí oženit, nebo z Barchesteru zmizet; buď to nebo se vrátit mezi své nemyté kumpány, do špinavého podnájmu a k bídnému živoření v Carraře. Pokud si nezajistí nějaký příjem, musí odjet do Carrary nebo – Výslovně tak to otec-prebendář sice neřekl, ale jasněji už to nemohl naznačit, ani kdyby se byl k věci vyslovil.

Za takovéto situace bylo nanejvýš nutné už vůbec neztrácet čas. Apatie, s jakou bratr promeškal možnost vyběhnout za paní Boldovou z jídelny, ji naplnila hněvem, který v sobě jen stěží dusila. Že ho Slope tak odstavil, to bylo krušné pomyšlení. Charlotě připadalo, že ona svou úlohu sehrála dosti obratně. Svedla ty dva dohromady a navodila takovou míru důvěrnosti, že bratr v té věci vlastně ani nemusel hnout prstem. Navíc bylo zcela zřejmé, že paní Boldová nalezla v Bertiem veliké zalíbení. A nyní je zcela nasnadě, že od svého soka kaplana Slope se nemá čeho obávat.

Trochu nešikovné to ovšem bylo podrobit paní Boldovou druhé nabídce sňatku v jediný den. Líp by snad bylo věc o týden odložit, jenže týden čekat se už nedalo. Mnohdy bývají okolnosti příliš neúprosné a nedá se vše zařídit tak, jak bychom si to přáli; a tak tomu bylo i tentokrát. Když už je to tak, nedalo by se téhle Slopovy aféry vhodně využít? Nebude to snad dost dobrá výmluva pro to, aby Bertieho s paní Boldovou ještě víc sblížila, sblížila je natolik, že se nemůže stát, aby si nepadli do náručí? Takovou hru se teď slečna Stanhopová z okamžitého popudu odhodlala hrát.

A moc dobře ji hrála. Předně zařídila, aby se Slope do Barchesteru nevracel v Stanhopově kočáru. Slope byl náhodou už pryč, ale o tom se nevědělo. Signoru přemluví, aby jela jako první s ní a sloužícími, a při té druhé cestě zaujme Slopovo místo Bertie. Bertieho do celé věci důvěrně zasvětit, a až kočár s prvním nákladem odjede, bude Eleonora zůstavena Bertieho zvláštní ochraně, aby si byla jista,

že si ji už žádní Slopové netroufnou napadnout. Nežli bude kočár přistaven, musí Bertie za tím pánem zajít a dát mu na srozuměnou, že si na zpáteční cestu do Barchesteru musí opatřit jiné vozidlo. Nejprve však musí jít s Eleonorou Bertieho najít. Bertie zkrátka bude tím Pegasem, který je na svých křídlech ze současného dilematu vysvobodí.

Vroucí přátelství a srdečná vlídnost všeho toho zapůsobily na vdovu velmi konejšivě; na úmluvu přistoupila, ale nějak se s tím nemohla smířit. Kde by ji bylo napadlo, že teď, když jednoho draka skolila, skočí jí do cesty druhý; a to ještě vůbec netušila, že se z navrhovaného ochránce vyklube další nápadník. Leč i tak se jí vůbec nezamlouvalo, že se tolik odevzdává do rukou mladého Stanhopa. Potřebuje-li ochranu, měla by ji hledat u otce. Toho by měla požádat, ať jí na zpáteční cestu do Barchesteru opatří povoz. Jedno místo jí určitě poskytne paní Clantantramová, to věděla. Přece se nemůže docela vnutit lidem, s nimiž se zná tak říkajíc od včerejška! Přesto nemůže říci ne Charlotě Stanhopové. Vždyť je k ní tak sestersky vlídná, tak dobrotivě vroucná, tak hřejivě soucitná. A tak na všechno, co jí navrhovala, přistoupila.

Toho jejich kavalíra hledaly nejprve v jídelně a odtamtud zamířily do salónu. Tam zastihly pana Arabina – ještě stále se ochomýtal kolem signořiny pohovky, či spíše jí po doktorsku seděl u hlavy, jako by byla jeho pacientkou. Nikdo jiný v místnosti nebyl. Z hostů byli někteří ve stanu, jiní se ještě drželi v jídelně, někteří byli na lukostřelbě, většinou však se procházeli po parku se slečnou Thornovou a přihlíželi provozovaným hrám.

Vše, co se událo a stále ještě dělo mezi farářem Arabinem a onou dámou, je zbytečně podrobně líčit. Pohrávala si s ním jako s každým jiným. Jejím posláním bylo dělat si z mužů bláznů a toto posláním teď plnila s Arabinem. Nejdřív ho div nepřiměla doznat, že miluje paní Boldovou, a pak jej div nepřiměla vyznat se z vášnivé lásky k ní. Nebožák sotva věděl, co dělá a říká, sotva si uvědomoval, je-

li v nebi či v pekle. V ženských půvabech oné zvláštní třídy, jimiž vládla signora, se tak málo vyznal, že vystaven jejich moci upadl na čas do jakéhosi deliria. Ztratil spíše hlavu než srdce a udělal duševní kotrmelec, vrávoral v myšlenkách jako opilec na nohou. Pošeptala mu slova, která ve skutečnosti nic neznamenalala, ale že vycházela z tak krásných úst a provázely je tak zářivé pohledy, měla jakýsi záhadný význam, který cítil, i když jej nechápal.

Takto očarován sirénou choval se farář Arabin docela jinak nežli kaplan Slope. Správně to o nich řekla signora – ti dva muži byli úplné protiklady; jeden byl stvořen pro činy, druhý pro samé rozjímání. Když tato dáma opojila jeho smysly podmanivým dechem svých vnad, Slope se okamžitě snažil dosáhnout nějakého naplnění, osvědčit se jako slavný dobyvatel. Začal tím, že ji vzal za ruku, a pokračoval tím, že jí ruku líbal. Přísahal lásku a oplátkou žádal přísahy od ní. Sliboval oddanost, padl před ní na kolena a dušoval se, že být na hoře Idě ona, nebyla by Juno vůbec měla příčinu na Venušina potomka zanevříť. Arabin nevyslovil žádné přísahy, ruku měl většinou v kapse a na to, aby madam Neroni políbil, nepomyslel o nic víc než na to, aby políbil hraběnku de Courcyovou.

Sotvaže Arabin zahlédl, že do salónu vchází paní Boldová, zrudl a vyskočil z křesla; potom znova usedl a znova se zvedl. Signora ten ruměnec okamžitě zahlédla a na nebohou oběť se usmála, zato Eleonora byla příliš zmatena a neviděla nic.

„Madelino,“ oslovila sestru Charlota, „s tebou si musím zvlášť nutně promluvit; víš, něco se musí zařídit s kočárem.“ Arabin okamžitě poodstoupil, a jelikož Charlota měla věru co činit, nežli sestře to nové uspořádání s kočárem jaksepatří vyložila, nezbylo mu než se dát s paní Boldovou do řeči.

„Je zde velice příjemná společnost,“ prohodil tónem, jako by prohlašoval, že velmi jasně svítí slunce, nebo že se tuze rozpršelo.

„Velice,“ odvětila Eleonora, která dosud v životě nestrávila den méně příjemný než ten dnešní.

„Doufám, že se pan Harding dobře baví.“

„Ale ano, moc dobře,“ přisvědčila Eleonora, třebaže se s otcem neviděla, co se s ním krátce po příjezdu rozloučila.

„Večer se tuším vrací do Barchesteru.“

„Ano, taky myslím; vlastně zůstane, tuším, v Plumsteadu.“

„Aha, tak zůstane v Plumsteadu,“ pravil Arabin.

„Odtamtud sem ráno přijel. Patrně se tam zase vrátí; ale nijak přesně se nevyslovil.“

„Doufám, že paní Grantlyové slouží zdraví.“

„Ano, vypadala tak. Však je zde; tedy pokud už neodjela.“

„Ano, máte pravdu. Vždyť jsem s ní hovořil. Opravdu moc dobře vypadala.“ Pak nastala značná pauza; neboť Madelině nedokázala Charlota hned tak vysvětlit, proč má být najednou odexpedována domů bez bratra.

„A vy se vracíte do Plumsteadu, paní Boldová?“ Arabin se ptal jen tak, aby řeč nestála, ale hned viděl, že vstupuje na nebezpečnou půdu.

„Nikoli,“ pravila velmi tiše paní Boldová, „vracím se domů do Barchesteru.“

„Ach tak. Já zapomínám, že z Plumsteadu jste už dříve odjela.“ A poté se už Arabin nezmohl ani na slovo a stál tam bez hlesu, dokud Charlota nedokula své plány, a paní Boldová, na oko zaměstnaná uspořádáváním svých prstenů, taky stála a slova ze sebe nevypravila.

A přece byli tito dva lidé do sebe načisto zamilovaní; on byl duchovní středního věku a ona už měla první starosti s vdavkami za sebou, ale že si na sebe myslí, to si prostě povědět nedokázali – zrovna jako kdysi Damon a Phyllis, jenže ti dva dohromady neměli ani tolik let jako Arabin sám.

Madelina Neroniová na sestřin návrh nakonec přistoupila a naše dvě dámy se opět vydaly hledat Bertieho Stanhopa.

Ullathornské kratochvíle – dějství třetí

To už se hosté slečny Thornové zvolna vytráceli a zábava těch, kteří vytrvali, začínala váznout. Již se stmívalo a dámy v dopoledních úborech měly dojem, mají-li se objevit ve světle svěc, že se na to musí náležitě upravit. Někteří mladí pánové se bavili tak hlučně, že se obezřelé matinky rozhodly prozíravě se vzdálit, a ti rozváznější z mužského pohlaví, kteří si přihýbali mírněji, měli pocit, že už tam nemají o mnoho víc co pohledávat.

Takové dopolední dýchánky obvykle končívají nezdarem. Lidé se z nich totiž jakživi neumějí slušně vzdálit. Takový piknik na ostrově nebo na pahorku či v lese, s tím se lze jakžtakž ještě smířit. Na pahorku nebývá žádný hostitel, jemuž zdvořilost velí vás vybízet, abyste zůstali, zatímco v hloubi srdce prahne po tom, abyste už byli pryč. Zato v soukromém domě či na soukromém pozemku je takový odpolední dýchánek otrava. Chce se po vás, abyste jedl a pil v nepřírozených hodinách. Musíte obětovat den, jenž mohl být užitečný, a pak si nevíte rady, co s načatým večerem. Domů přijdete umlácený a *désoeuvré*, to jest naladěný k zahálce, leč na to, abyste šel rovnou spát, je ještě moc brzy. Věru žádná přijatelná zábava vám nezbyvá. Karty jsou v naší vznešené době tabu a partie whistu je tudíž vyloučena.

Takový pocit tam nyní zavládl. Někteří mladí lidé tam přišli s nadějí, že se jim večer třeba podaří zorganizovat tanec, a jiní nebyli ochotni odejít, dokud veškerá naděje na tanec nepomine. Jiní zase – z obavy, aby nezůstali déle, nežli jsou vítáni – si objednali kočáry na brzkou hodinu a z ohledu na služebnictvo a na koně se teď všemožně snažili odjezd uskutečnit. Mezi prvními odjela paní hraběnka a její čeleď, a co se ctihodného George týče, bylo věru na čase, aby se ubíral k domovu. Její Jasnost se vztekala a prska-

la. Z těch děsných silnic by se pominula, kdyby se jim náhodou něco stalo a zastihla je na cestě noc. Kočí ji ujistili, že lampy mají dobré, ale kterápak lampa to drncání na silnicích ve východním Barsetshiru vydrží? A de Courcyovy statky se rozkládají až v západním cípu hrabství.

Ted', když se poroučela paní hraběnka, nemohla zůstat ani paní Proudiová. A tak bylo zahájeno pátrání po panu biskupovi – toho se ujali důstojní pánové Grey a Green a svého pána našli v jednom rohu stanu, kde se náramně dobře bavil úvahami o hebdomadálním synodu. Příkaz své choti však okamžitě splnil; ani nestačil dokončit větu, v níž doktoru Gwynnovi sliboval, že jeho autorita v Oxfordu zůstane nenarušena; a biskupští koně otočili nozdry k stájím biskupského paláce. Pan Harding před odjezdem ještě stačil pošeptat dceři pár slov. Pokud jde o onu hloupou chýru o kaplanu Slopovi, Grantlyovy samozřejmě vyvede z omylu.

„Ne ne ne,“ bránila se Eleonora, „prosím nedělejte to! Počkejte prosím vás, až se opět uvidíme. Za pár dní jste doma a potom vám všechno vysvětlím.“

„Doma budu už zítra,“ opravil ji.

„To jsem moc ráda,“ pravila Eleonora. „Přijdete se mnou povečeřet a zase nám spolu bude dobře.“

Pan Harding jí to slíbil. Dost dobře sice nevěděl, co tu je k vysvětlování, ani proč by neměl být doktor Grantly vyveden z omylu, do něhož upadl, přesto jí slib dal. Dceru nějak odškodnit musel a usoudil, že se toho nejlíp zhostí, když dá na její slova.

A tak zrovna, když Charlota s Eleonorou běžely po parku a hledaly Bertieho, lidé se ponenáhlu vytráceli. Taky jej mohly hledat bůhvíjak dlouho, nebýt toho, že zaslechly jeho hlas. Bertie byl šikovně schovaný ve stanu zády k jeho šikmé ploše, kouřil doutník a zaujatě se bavil s jakýmsi mladíkem ze vzdálenějšího konce hrabství, jenž kouřil pod Bertieho dohledem a bedlivě naslouchal jeho vyprávění o jistých kratochvích východních krajin.

„Co jsme se tě nahledaly, Bertie,“ vyčetla mu Charlota. „Hned sem pojď!“

Bertie vyhlédl ze stanu a spatřil před sebou obě dámy. Nezbylo mu než poslechnout, a tak se zvedl a odhodil doutník. Eleonora Boldová mu padla do oka od první chvíle, kdy se s ní setkal. Kdyby do něj neryli a ona neměla ani haléře a kdyby bylo vyloučeno, že by se s ní kdy mohl oženit, nejspíš by se byl do ní vášnivě zamiloval. Jenže teď na ni nezbytně pohlížel asi tak jako kdysi na ty sochařské dílny v Carraře, jako na ten svůj stojan a paletu, jako tehdy na tu advokátní kancelář v Londýně – jako prostě na vše, co mu doma navrhovali jako prostředek k získání obživy. Eleonora Boldová se tedy před ním zjevila už ne jako krásná žena, ale jako nové povolání zvané manželství. Takové povolání vyžaduje věru málo námahy a příjem je zajištěn. Nicméně si připadal, že jej do toho chomoutu jaksi ženou. Sestra s ním teď o Eleonoře hovořila tak jako předtím o bustách a o portrétech. Proti penězům Bertie sice nic neměl, ale strašně mu bylo proti mysli, že by si je měl vydělávat. A zrovna teď ho odvolali od jeho libého doutníku, aby si je vydělal tím, že se paní Boldové nabídne za manžela. A to mu práci opravdu ulehčili; místo, aby vdovu musel sám hledat, vdova zřejmě hledá jeho.

Znenadání se svému besedníku nějak hloupě vymluvil, zahodil doutník a vyškrabav se kolem zdi stanu, přidal se na pažitů k dámám.

„Tak nabídní přece paní Boldové rámě,“ vybídla jej Charlota, „a já ti zatím uložím úkol, který musíš jako chrabrá kavalír okamžitě splnit. Osobně se pohříchu octneš jen v nepatrném nebezpečství, tvým sokem je totiž duchovní.“

Bertie rázem paní Boldové rámě nabídl a kráčel mezi ní a sestrou. Aby jej podle anglického zvyku napadlo nabídnout rámě oběma dámám najednou, na to pobyl už příliš dlouho v cizině; cizinci mimochodem tento zvyk považují za náběh k bigamii či za první fázi mormonismu.

Načež se sestra jala Bertiemu líčit onu epizodu, jak se kaplan Slope spustil, až Eleonoru uši brněly. Je-li už vůbec třeba onu

hanebnost omílat, proč se má vyprávět před takovým člověkem, jako je Bertie Stanhope, a proč to sama musí ještě poslouchat? Věděla, že nedělá dobře, a byla z toho nešťastná a sklíčená. Ale jak se z toho vymanit, jak zaujmout správný postoj, na to nic vymyslet nedokázala. Ji samotnou šetřila Charlota, jak mohla a celou věc vylíčila tak, jako že Slope drobet přebíral. Samozřejmě nic se s tím dělat nebude, řekla, ale něco se musí podniknout a nepustit ho do kočáru.

„V tom směru nemusí mít paní Boldová nijaké obavy,“ pravil Bertie, „kaplan Slope je už hodinu pryč. Měl prý v Barchesteru nějaké řízení a tak musel ihned vyrazit.“

„Aby nevěděl, co provedl, tak podroušený zas nebyl,“ podotkla Charlota. „Tak má drahá, jednu potíž bychom měli za sebou. Ted' vás tu nechám s vaším oddaným rytířem a co nejrychleji pošlu domů Madelinu. Kočár zde tuším už je, Bertie?“

„Už nejímín hodinu.“

„To je dobře. Na shledanou, má milá. Samozřejmě k nám brzy zas přijdete na čaj. Bertie, spoléhám na tebe, že paní přivedeš.“ A s těmi slovy se Charlota rozběhla přes trávník a bratra s vdovou zůstavila o samotě.

Slečna Stanhopová byla pryč a Eleonoru napadlo toto: Slope už odjel, tak vlastně už vůbec není třeba mladého Stanhopa odlučovat od sestry Madeliny, která je na něm tolik závislá. Původně totiž bylo dohodnuto, že Bertie nastoupí do kočáru předem coby mravnostní policista a toho protivného Slopa vyřadí. Slope se však vyřadil sám a nebylo tedy žádného myslitelného důvodu, proč by Bertie neměl se sestrou jet. Aspoň Eleonora žádný takový důvod neviděla a v tom smyslu se i vyjádřila.

„Jen nechte Charlotu prosadit svou,“ namítl Bertie. „Tak to zařídila, a budeme-li do toho ještě nějak vrtat, bude z toho jen neskonalejší zmatek. U nás vždycky všechno zařizuje Charlota, vládne nám jako despota.“

„Ale co signora?“ opáčila Eleonora.

„Signora se beze mne docela dobře obejde. Vlastně se bude muset beze mne obejít,“ dodal Bertie. Zřejmě měl při tom na mysli spíše svá studia v Carraře než svatební obřady v Barchesteru.

„Snad nám někam neodjíždíte?“ podivila se Eleonora.

Že je Bertie Stanhope člověk bez zásad, to už tady bylo řečeno. A takový rozhodně byl. K tomu, aby se vyvaroval zla, nedokázal vyvinout dost duševního úsilí. Ve zlu žádnou ošklivost nespatořoval, ani v ctnosti žádnou krásu. Pud, který ženou lidi k tomu, aby konali dobro, naprosto postrádal. Snad stejnou měrou mu chyběly pocity, které nás pudí páchat zlo. S naprostou bezstarostností se zadlužil, a zda obchodníkům bude někdy zapláceno či nikoli, o tom ani na okamžik neuvažoval. Přitom však žádné pletichy k tomu, aby zboží od jiných vymánil, neosnoval. Když mu někdo poskytl úvěr, byla to jeho věc; dál si tím Bertie Stanhope hlavu nelámал. Zrovna tak si vedl při vypůjčování peněz: jako ručitele uváděl „starého pána“, dodávaje, že „starý pán“ má dobrý příjem; a za takovou úsluhu se uvolil zaplatit šedesát procent navíc. Toto vše dělal bez jakýchkoli skrupulí, sám však žádnou ničemnost neosnoval.

Tu jeho ženitbu mu přdestřeli jako povinnost, že se má zmocnit ruky paní Boldové a jejího jmění; a zpočátku na to taky tak pohlížel. Na ni přitom myslel pramálo. Muži v jeho postavení se totiž obvykle ženili pro peníze a nebylo tedy důvodu, proč by neměl učinit to, co kolem dělal kdekdo. A tak na to přistoupil. Tentokrát však začínal celou věc vidět v jiném světle. Tu ženu se chystá lapit jako ta kočka myš. Má ji chytit, pozřít ji a jejího synka a její domy a pozemky, aby mohl žít a týť z ní a nikoli už z otce. Byla v tom chladná obezřelá vypočítavost, jež se zcela rozcházelá s Bertieho povahou. Bylo to opatření vypočítavé a zároveň ničemné, a to se mu přičilo.

A pak, i když uspeje, jaká ho čeká odměna? Až polovinou vdovina jmění uspokojí věřitele, bude si smět poklidně sedět v Barchesteru a se zbytkem opatrně hospodařit. Jeho povinností bude dělat synu

zesnulého doktora Bolda chůvu a vrcholným vzrušením bude nevinný večírek na plumsteadské faře, pakliže se ovšem nakonec ukáže, že vikář se s ním dostatečně smíří a vezme ho na milost.

Pro muže charakteru Bertieho Stanhopa bylo v tomto výhledu velmi málo lákavého. Což nebude carrarská dílna či jakékoli uplatnění ve světě, jaké mu snad osud chystá, ba vlastně skoro cokoli jiného nakonec lepší? Paní sama je bezpochyby vrcholně žádoucí; jenže i ta nejvíc žádoucí paní se zprotiví, bere-li se jako pilulka. Své sestře je zavázán, a ať už se bude škorpit s kýmkoliv, s ní se škorpit mu nepřísluší. Kdyby ji ztratil, pak je amen se vším, čeho se od nynějška od rodičovského krovu vůbec může nadít. Matka, ta je k jeho štěstí či zármutku očividně lhostejná, tu jeho potřeby ani zápasy nevzrušují. Otcovo čelo, jak se tak stařec dívá na svého beznadějného syna, se den ze dne stále víc chmuří. A pokud jde o Madelinu – nebohou Madelinu, kterou má ze všech nejraději, ta má dost co dělat sama se sebou. Ne; ať se co chce děje, sestry se musí držet a její příkazy, byť sebestříkřejší, poslouchat; anebo přinejmenším dělat, že je poslouchá. Nedá se snad nalézt nějaká šťastná finta, aby u sestry neztratil dobré oko a přitom vdovu zrádně nevydal v záhubu? Což tak se s Eleonorou spolčit? A právě v tomto duchu se Bertie Stanhope pustil do svého namlouvání.

„Ale snad nám nechcete z Barchesteru odejít?“ ptala se Eleonora.

„Nevím,“ odvětil, „zatím nemám zdání, co budu dělat. Něco však rozhodně udělat musím; to je jisté.“

„To jako myslíte se svým povoláním?“

„Ano, s mým povoláním, dá-li se to tak nazvat.“

„Copak to není povolání?“ podivila se Eleonora. „Být mužem, neznám žádné, na něž bych se dala raději, snad kromě malířství. A pro obojí máte podle mého stejné vlohy.“

„Ano, asi tak stejné,“ souhlasil s lehkým náznakem sarkasmu namířeného do vlastního nitra. V hloubi srdce totiž věděl, že jedním ani druhým si stejně nevydělá ani halíř.

„Často si, pane Stanhope, kladu otázku, proč se víc nesnažíte.“ Eleonora pocítila k muži, vedle něhož v tu chvíli kráčela, přátelskou náklonnost. „Ale říkat něco takového je ode mne velmi troufalé, to já vím.“

„Troufalé!“ podivil se. „Vůbec ne, ba až příliš vlídné. Už to je od vás až moc milé, že se o takového darmošlapa, jako jsem já, vůbec zajímáte.“

„Rád si třeba pohovíte, ale žádný darmošlap nejste; a mne velmi zajímáte; velmi zajímáte,“ dodala takovým hlasem, že Bertie si to s tou svou fintou div nerozmyslil. „A když říkám, že si rád pohovíte, vím, že tomu tak je pouze v současnosti. A proč se neusadíte a trvale nepracujete tady v Barchesteru?“

„A dělat busty děkana, biskupa a kapituly? Či snad, když se mi to poštěstí, dostat zakázku na složitý náhrobek pro vdovu po prebendáři, mrtvou paní s řeckým nosem, stuhou ve vlasech a umným krajkovým závojem? Ta samozřejmě bude ležet na mramorové pohovce a zpoza jejích nohou bude vykukovat Smrt a do své oběti bude píchat malou opékací vidličkou!“

Eleonora se dala do smíchu; nicméně si myslila, že když pozůstalý prebendář účet zaplatí, cíl umělce na volné noze se tím do značné míry splní.

„Na toho děkana, kapitolu a prebendářské vdovy bych moc ne-sázela,“ pravila Eleonora. „Ty ovšem musíte brát tak, jak jsou. Ale je tu veliká katedrála a ta takové okrasy potřebuje a to vám může být jedině ku prospěchu.“

„Žádný opravdový umělec se jakživ nesníží k tomu, aby zdobil chrámy.“ Jako každý umělec, který nemá dobrý příjem, i Bertie měl své představy o vysoké extatické náročnosti umění. „Budovy mají být uzpůsobeny tak, aby zdobily sochařské dílo, a ne aby sochařské dílo zdobilo budovy.“

„Ano, pokud je umělecké dílo tak dobré, že si to zaslouží. Pane Stanhope, jenom vytvořte něco dostatečně vynikajícího a my bar-

chesterské paní pro to zbudujeme náležitou schránku. Tak co, na jaký námět to bude?“

„Posadím vás na vaše sedátko na poníka, paní Boldová, jako Dannecker posadil Ariadnu na jejího lva. Jen mi musíte slíbit, že mi budete sedět!“

„Mám jen obavy, že moji poníci jsou příliš krotcí a můj slaměný klobouk s širokou střechou se v mramoru nebude tak dobře vyjímat jako krajkový závoj prebendářovy manželky.“

„Jestli na to, paní Boldová, nepřistoupíte, tak se zavážu, že se o žádný jiný námět v Barchesteru pokoušet nebudu.“

„Jste tedy odhodlán zkusit štěstí v jiných končinách?“

„Jsem odhodlán,“ začal Bertie pomalu a významně, jak se snažil naladit mysl k velikému rozhodnutí, „já jsem odhodlán nechat se v této věci zcela vést vámi.“

„Zcela vést mnou!“ zvolala Eleonora. Změna v jeho chování ji překvapila a ani dost málo nepotěšila.

„Zcela vámi,“ opakoval Bertie. Pustil rámě své společnice a stanul na cestičce před ní. Na své procházce dorazili zrovna na místo, kde Eleonoru vyprovokoval Slope k tomu, aby mu vytála políček. Je možné, že zrovna na tomto místě jí není souzena žádná dobrá pohoda? Je možné, že se zde musí utkat s dalším zamilovaným nápadníkem?

„Pakliže se, pane Stanhope, necháte vést mnou, pak se usadíte a dáte se do stálého a neúnavného díla, a rozhodnutí o tom, v kterém místě bude pro vás nejvíc radno tuto činnost provozovat, ponecháte panu otci.“

„Nic by nemohlo být prozíravějšího, jen kdyby se to dalo uskutečnit. Nyní mi však prosím dovolu, abych vám vypověděl, jak se chci nechat vámi vést a proč. Smím vám to povědět?“

„Já opravdu nevím, co mi můžete chtít povědět a proč.“

„To opravdu nemůžete vědět, je to vyloučeno. Ale my dva jsme dobří přátelé, není-liž pravda?“

„To ano, aspoň myslím,“ pravila. V jeho chování postřehla opravdovost, jaké se u něho nenadála.

„Právě jste se ráčila zmínit, že se o mne zajímáte, a já byl snad dost marnivý a uvěřil jsem vám.“

„Na tom nic marnivého není; zajímáte mě jako bratr své sestry – a taky jako můj přítel.“

„Abyste ke mně chovala takové vlídné city, to si věru nezasloužím,“ pravil Bertie, „ale na mou čest jsem vám za to velmi vděčen.“ Bertie se náhle odmlčel, najednou nevěděl, jak s tím, co má před sebou, začít.

A není divu, že mu to přišlo zatěžko. Svou společnici musel obeznámit s tím, co si na ni se sestrou vymyslili, aby ji připravili o její bohatství; musel jí povědět, že se s ní hodlal oženit, aniž ji miluje, anebo že ji miluje, aniž si ji hodlá vzít; a rovněž si od ní musel vyprosít, aby jemu i sestře odpustila, a paní Boldovou přimět, aby v budoucnu před Charloutou tvrdila, že jí náležitě učinil nabídnutí k sňatku a ona že ho náležitě odmítla.

Bertieho Stanhopa sice žádné velké pochyby stran účinnosti jeho vlastních konverzačních schopností netrápily, ale tentokrát se mu věru zdálo, že je hodlá podrobit až příliš velké zatěžkávací zkoušce. Nevěděl dost dobře, kde začít, ani dost dobře nevěděl, kde asi skončí.

Eleonora zatím už opět kráčela po jeho boku. Nezavěsila se do něho, jako to učinila předtím, ale velmi napjatě poslouchala, co jí to jen Bertie může chtít povědět.

„Já se chci nechat vést vámi,“ řekl jí, „a věřte, v této věci mi nemůže pomoci nikdo jiný jenom vy.“

„To jistě nemíníte vážně,“ namítla.

„Ted' mě, paní Boldová, vyslechněte; a nehoršete se na mě, prosím vás.“

„Já a zlobit se!“

„Však uvidíte, že máte proč. Víte přece, jak si vás má sestra Charlota zamilovala.“

To Eleonora potvrdila.

„Na mou duši, nikoho si po tak krátké známosti tolik nezamilovala jako vás. A taky víte, jak moc miluje i mne.“

Eleonora neodpověděla, ale cítila, jak se jí do tváří hrne krev, když jí svitlo, v co asi ta dvojí láska slečny Stanhopové vyústí.

„Já jsem, paní Boldová, její jediný bratr, a tak se není co divit, že mě miluje. Ale vy naši Charlotu ještě neznáte – nevíte, že blaho naší rodiny odvisí jedině od ní. Nebýt toho, že nám vede domácnost, nevím nevím, jak by se nám den ze dne žilo. To vše jste vy dosud nestačila postřehnout.“

Ve skutečnosti toho Eleonora už postřehla dost, zatím však nic neříkala a nechala ho mluvit dál.

„Proto vás nemůže překvapovat, že by nás všechny ráda co nejlépe zabezpečila.“

Eleonora podotkla, že to ji nikterak nepřekvapuje.

„Odjakživa to s námi má velice těžké, paní Boldová – velice těžké. Chudák Madelina se nešťastně vdala a děsivě zmrzčila, matka neustále churaví, otec je už dlouho z Anglie pryč a konečně asi ze všeho nejhorší, já jsem takový toulavý zahálčivý duch; to všechno ji div neudolalo. Potom se nemůžete divit, že ze všech starostí jí leží na srdci nejvíce ta jedna: abych já byl na tomto světě zaopatřen.“

Tentokrát Eleonora žádný souhlas neprojevila. Rozhodně ji napadlo, že jí co nevidět bude učiněna formální nabídka k sňatku, a neubránila se dojmu, že tak podivnou předeheru v podobné situaci ještě nikdy žádný pán nezahrál. Slope, ten ji rozzlobil přemírou svého zanícení. Od pana Stanhopa se žádného takového nebezpečí bát nemusela. Toho vedou pohnutky čistě rozumové. Nejenom že se chystá o ni ucházet proto, že mu to přikázala sestra, ale on se zároveň pojistil, a ještě než vůbec začal, jí toto všechno předem vyložil. Tak nějak – dá se předpokládat – se věc jevila paní Boldové.

Když dospěl až sem, jal se Bertie štouchat hůlčičkou do šterku. Pořád ještě kráčel dál, ale velmi pomalu, a jeho společnice šla zvol-

na po jeho boku – ani ji nenapadne, aby mu v úkolu, s nímž se zjevně těžce potýká, nějak pomohla.

„Když víte, paní Boldová, jak vás sestra má ráda, umíte si představit, jaký se jí v hlavě zrodil plán?“

„Žádný jiný plán než ten, který jsem vám právě předestřela, si, pane Stanhope, představit neumím.“

„To chápu,“ pravil tak trochu rozcitlivěle, „tak by to asi bylo nejlepší. Jenže podle Charloty se k tomu druží ještě jeden záměr. Chce po mně, abych se s vámi oženil.“

Eleonoře najednou blesklo hlavou tisíc vzpomínek – jak Charlota pořád jenom mluvila o bratrovi, jak ho vychvalovala, jak věčně osnovala svést je dva dohromady, jak podporovala všeliké drobné důvěrnosti, jak se k Eleonoře s neobyčejnou srdečností chovala jako k členu rodiny. A to všechno se podnikalo, aby se ve prospěch jednoho z jejich rodiny zajistil její utěšený příjem!

Takovýto pocit, když prvně dolehne na mladou mysl, bývá velmi trpký. U starých patří takové pikle a plány, takové promyšlené intriky k bezpracnému dosaženíездеjších statků, takovéto důmyslné pokusy proměnit „tuum“ na „meum“, k způsobu života, na jaký jsou zvyklí. Takto mnozí žijí, a proto je třeba, aby každý, kdo pozemskými statky oplývá, se měl na pozoru před těmi, kteří jimi neoplývají. Takovým se totiž tohle jednání přičítá, jen když se podvod podaří, ne to, že se o něj pokoušejí. Jenže vidět ve svých penězích zdroj nebezpečí, to se Eleonora dotud nenaučila; zatím jí nedošlo, že je vlastně slibným úlovkem pro hladové pány. U Stanhopových jí bývalo dobře, Charlolina srdečnost ji blažila a byla šťastna, že našla nové přátele. Nyní poznala příčinu veškeré té laskavosti a otevřely se jí oči nad novou fází lidského života.

„Slečna Stanhopová,“ pravila povýšeně, „mi chystala náramnou poctu, ale svou starost si mohla klidně ušetřit. Já nejsem dostatečně ctižádostivá.“

„Nehoršete se na ni prosím, paní Boldová,“ pravil Bertie, „ani na mne ne!“

„Na vás rozhodně ne, pane Stanhope,“ řekla mu se značným sarkasmem ve hlase. „Na vás rozhodně ne.“

„Ne ne, ani na ni ne,“ žadonil.

„A proč, smím-li se ptát, proč jste mi, pane Stanhope, tuto prapodivnou historku vyprávěl? Podle toho, jak jste to líčil, mohu myslím soudit, že – že se sestrou nejste v této věci tak docela zajedno.“

„Ne, to nejsme.“

„A je-li tomu tak,“ paní Boldovou teď už doopravdy nahněvala zbytečná urážka, kterou jí tím podle jejího mínění uchystali, „je-li tomu tak, pročpak jste se vůbec obtěžoval tohle všechno mi vyprávět?“

„Mně se kdysi zdálo, paní Boldová, že vy – že vy –“

I tentokrát se vdova zachovala zcela apaticky a nebyla ochotna společníku nic sebeméně ulehčit.

„Mně se kdysi vážně zdálo, že jste se – že jste se ve mně naučila vidět víc než pouhého kamaráda.“

„Nikdy!“ vybuchla paní Boldová, „to nikdy! Dovolila-li jsem si někdy učinit něco, čím jsem k takové představě zavdala příčinu, pak jsem se velice provinila – věru velice provinila.“

„To nikdy ne,“ pravil Bertie. Ve své dobromyslnosti dělal co mohl, aby jí jeho slova byla co nejméně nepříjemná. „To vy nikdy; a já už nějaký čas vidím, že nemám šanci; zato sestra, ta si s vámi dělala daleko větší naděje. Já se ve vás, paní Boldová, nemýlil, ale ona patrně ano.“

„Tak proč mi to tady všechno vyprávíte?“

„Protože si ji nesmím rozhněvat.“

„A tohle ji nerozhněvá? Namouduši, pane Stanhope, já chování vaší rodiny nechápu. Nejradši bych už byla zase doma!“ A pak už se neudržela a usedavě se rozplakala.

Chudák Bertie z toho byl celý pryč. „Cestou domů budete mít kočár jen pro sebe,“ konejšil ji, „to jest pro vás a pro otce. Já mohu jít pěšky, koneckonců na tom, co já dělám, stejně moc nesejde.“ Zcela správně pochopil, že částí toho, co Eleonoru kruší, je, že zpátky do Barchesteru musí jet v jednom kočáře se svým druhým nápadníkem.

Drobet ji tím uchlácholil. „Ach pane Stanhope, proč jen jste mi způsobil takové trápení? Proč jste mi tohle všechno povídal? Co z toho máte?“

Tu nejtěžší část svého návrhu jí však dosud nevyložil; neřekl jí, že na té malé šalbě, kterou sestře uchystal, se má podílet i ona. To se teprve muselo naznačit; a jelikož nebylo zbylí, tak se do toho pustil.

Vše, co a jak povídal, sledovat nemusíme. Nakonec a nikoli bez značných obtíží Eleonoře vyložil, proč ji do toho všeho zasvětil, když už je zřejmé, že formálním nabídnutím sňatku ji poctit nehodlá. Konečně jí ozřejmil, jakou úlohu v této malé rodinné komedii měla sehrát.

Ale když jí to došlo, jen se ještě víc na něho rozhněvala; a nejen na něho, ale i na Charlotu. Jejím poctivým jménem si ti dva chtěli mezi sebou všelijak pohazovat a jeden větší falešník než druhý! Sestra ji mínila stavět proti otci; a potom zas bratr proti sestře. Její drahá přítelkyně Charlota se vší svou milou sympatií a láskou se ji snažila obětovat pro dobro Stanhopovy rodiny; a Bertie, který, jak se právě přiznal, je až po uši zadlužen, nasadil tomu všemu korunu, když přiznal, že o to, aby se jeho dluhy zaplatily za cenu tak veliké oběti z jeho strany, nestojí! A ona se má se svým neochotným nápadníkem spřáhnout, aby rodina uvěřila, že poslušen jejich rozkazů se všemožně vynasnažil se takto zahodit!

Když domluvil, zvedla tvář, a i přes slzy na něj pohlédla s velikou důstojností, a pravila –

„Lituji, pane Stanhope; ale po tom, co se stalo, se domnívám, že bude nejlépe, když veškeré moje styky s vaší rodinou ustanou.“

„Inu, to snad opravdu ano,“ naivně přitakal Bertie, „asi to tak bude lepší, rozhodně aspoň na čas. A Charlota se bude domnívat, že vás to, co jsem vám provedl, urazilo.“

„A teď, když dovolíte, se vrátím zpět do budovy,“ pronesla Eleonora. „Já už tam trefím, pane Stanhope. Po tom, co se stalo,“ dodala, „půjdu raději sama.“

„Ale já vám, paní Boldová, musím najít kočár a otci musím sdělit, že se s ním budete vracet jen vy sama, a za to, že s vámi nepojedu, se mu nějak omluvit. A sluhovi musím přikázat, ať vás vysadí u vašeho domu. S lidmi na chrámovém nádvoří se teď patrně chtít vidět nebudete.“

Na tom bylo hodně pravdy a také prozíravosti, s kterou se její bezprostřední rozpaky snažil zmenšit, což Eleonořin hněv do jisté míry umenšilo. A tak jej nechala kráčet po svém boku po pažitu v tu chvíli již opuštěném, až došli ke dveřím do salónu. Bertie Stanhope měl v sobě cosi, co mu v očích všech ostatních propůjčovalo jiné postavení, než jaké by za podobných okolností zaujímal kterýkoli jiný muž. Eleonora byla tuze rozzlobena a měla taky proč, na něho se však nezlobila ani zdaleka tak, jak by se byla horšila na každého jiného. Bertie totiž byl tak prostomyslný, tak dobrosrdečný, nestrojený a tak snadno se s ním hovořilo, že mu, ještě než k těm dveřím dorazili, napolo odpustila.

Když vstoupili do salónu, seděl tam pan doktor Stanhope s Thornovými už téměř sám; ještě tam zbylo pár nešťastníků, kteří se z té či oné příčiny zdrželi s odchodem, ale těch každým okamžikem ubývalo.

Sotvaže Bertie Eleonoru předal otci, vypravil se k přední bráně hledat kočár a tam pak trpělivě čekal, opřen o přední zídku a spokojeně si pokuřuje z doutníku, až kočár přijel. Když se potom do místnosti vrátil, byli tam doktor Stanhope a Eleonora s hostiteli už sami.

„Konečně jsem vás přišel vystřídat, slečno Thornová,“ řekl bodře. „Paní Boldová a můj papá jsou poslední růže báječného léta, které

jste nám uchystala, a i když společnost paní Boldové je povždy žádoucí, v tuto chvíli budete jistě ráda, když budou z keře utrženy poslední květy.“

Slečna Thornová prohlásila, že je jí nesmírným potěšením, že paní Boldová a pan doktor Stanhope ještě u ní setrvávají; a zeman Thorne by byl pronesl totéž nebýt toho, že mu to překazilo zívnutí, kteréžto nedokázal potlačit.

„Otče, nabídnete paní Boldové rámě?“ nadhodil Bertie. A tak se odbylo poslední loučení a prebendář paní Boldovou vyvedl a za nimi odcházel i jeho syn.

„Já přijedu domů brzy po vás,“ prohlásil, když ti dva usedli do kočáru.

„Ty s námi nepojedeš?“ podivil se otec.

„Ne ne; mám se cestou s někým sejít, a tak půjdu pěšky. Johne, nezapomeň a nejdříve zavez paní Boldovou domů!“

Vyhlížejíc z okna, viděla ho Eleonora s kloboukem v ruce, jak se jí uklání se svým obvyklým veselým úsměvem, jako by se nic nebylo přihodilo a nenarušilo pohodu dne. Trvalo pak řadu let, nežli ho opět spatřila. Pan doktor Stanhope s ní cestou takřka nepromluvil; a John ji bezpečně vysadil před vchodem do její haly, nežli pokračoval v jízdě na chrámové prostranství.

A takto naše hrdinka dohrála poslední dějství melodramatu onoho dne.

Na Quiverfulovy se usměje štěstí. Kaplanu Slopovi se dostane povzbuzení od tisku

Nežli se vydala do Ullathornu, dala ta přepečlivá duše paní Proudiová napsat dva dopisy – jeden od sebe a druhý od jejího pána a velitele. Byly určeny obyvatelům puddingdalské fary a obšťastnily jejich rodinný krb.

Sotvaže koně odjeli a páně biskupův čeledín si tak uvolnil ruce pro jiné služby, vyrazil onen skromný občan diecéze na biskupově vlastním poníku s oběma depešemi na cestu. Poslední dobou jsme měli tolik dopisů, že tyto si klidně ušetříme. Ten od Jeho Lordstva byla pouze výzva, aby pan farář Quiverful ráčil Jeho Lordstvo navštívit v paláci druhý den ráno v jedenáct hodin; a ten od Jejího Lordstva, byť psán poněkud rozvláčnějším a bombastičtějším stylem, byla prostě výzva, aby totéž učinila u ní paní Quiverfulová.

Pro paní Proudiovou se totiž stalo věcí svědomí, aby se tato velická otázka chudobince konečně řešila. Byla odhodlána, že ústav dostane farář Quiverful. Byla odhodlána, že už nesmí býti dalších pochyb ani průtahů, dalších odmítnutí a demisí, žádných tajných jednání ze strany kaplana Slopa zcela o své újmě a proti jejím příkazům.

„Biskepe,“ pravila ihned po snídani onoho pohnutého dne, „to jmenování jste již podepsal?“

„Nikoli, má drahá, dosud ne; vskutku dosud podepsáno není.“

„Tak to učíňte,“ přikázala dáma.

A pan biskup to učinil; proto také potom v Ullathornu strávil nadmíru utěšený den. A když se pak vrátil domů, vypil si v manželči-

ně salónu sklenici horkého neguše a s velkým vnitřním uspokojením si přečetl poslední číslo „Malé Dorritky“. Ach manželé, ach moji ženatí přátelé, jak velké potěchy se lze dočkati od manželky, kterou na slovo posloucháme!

Když do Puddingdalu dospěly obě biskupské depeše, vyvolalo to hojně zmatku, rozechvění a obnovených nadějí. Manželovi je přinesla paní Quiverfulová, jejíž bdělé ucho zaslechlo klapot poníkových kopyt, jak příklusal ke vchodu do fary. V tu chvíli zrovna vařila irský guláš, jenž měl ukojit polední hlad čtrnácti ptáčat, o rodičovském páru ani nemluvě. Z poslových rukou je vzala do záhybů prostorné zástěry, aby je uchránila od potřísnění gulášem, a takto je přinesla svému choti na psací stůl.

Kořist si okamžitě rozdělili; každý si vzal dopis toho druhého. „Quiverfule,“ pravila paní působivým hlasem, „zítra v jedenáct se máš dostavit do paláce.“

„A ty též, má drahá,“ pravil on a významnost zvěsti mu div nevzala dech; a potom si dopisy vyměnili.

„Kdyby to nebylo v suchu, jakživa by pro mě znova neposílala,“ mudrovala Quiverfulová.

„Jen si nebud' příliš jistá, má drahá,“ varoval pán. „Jen považ, kdyby to nevyšlo.“

„To by pro mě, pane Q., jakživa neposlala, kdyby to nebylo v suchu,“ znovu argumentovala dáma. „Je škrobená a hrdá, a tvrdá jako kůrka na koláči, ale v hloubi duše je dobrá.“ Takový byl verdikt paní Quiverfulové a toho se i v nastávajících časech vždy držela. Když lidem zdvojnásobí dosavadní příjem, obvykle si myslí, že ti, jejichž zásluhou se tento malý obřad provádí, jsou v hloubi duše dobří.

„Ach Letty!“ A pan Quiverful se zvedl ze svého tuze ošoupaného sedadla.

„Ach můj Q.!“ zvolala paní Quiverfulová; a potom si ti dva, nedbajíce kuchyňské zástěry, umaštěných prstů ani přilnavého irského guláše, vroucně padli do náručí.

„Pro živého boha, jen už se z toho zas nenechej někým vystrnadit!“

„Tohle nech na mně!“ Manžel se zatvářil bezmála přísně a pěst měl při těch slovech pevně přitisknutou k psacímu stolu, jako by pod kotníky měl Slopovu hlavu a mínil ji pod nimi podržet.

„Jak brzo to asi bude?“

„Pakli to bude vůbec někdy,“ opáčil on, stále ještě na pochybách.

„No, já bych neřekla, že dlouho,“ prohlásila dáma. „Už dvakrát předtím nám pohár unikl a tentokrát se třeba úplně rozbije; ale mně se tomu nechce věřit. Už zítra ti to jmenování dá. Uvidíš!“

„Ach, kéž by to dobrotivé nebe dalo,“ přál si velebně farář Quiverful. A kdo by tvrdil, že to byla modlitba nesprávná, když se uváží, jaké břímě tíží hřbet tohoto muže? Vždyť jich má čtrnáct – čtrnáct naživu – jak před biskupovou chotí tehdy vehementně zdůrazňovala paní Quiverfulová. Dokud povýšení pochází z jakéhokoli lidského zdroje, ať ze severu či jihu, z východu či západu, nebude tento nárok přes veškeré naše soutěžní zkoušky, přes zásadu *detur digniori* a tendence vybírat ty nejlepší i nadále platit jako oprávněný? Musíme upřímně doufat, že ano. Dokud nebudeme bohy, musíme se spokojit, že jsme lidmi, abychom snad v honbě za změnou neklesli na něco nižšího.

A potom naše dvojice usedla a probírala veškeré své potíže, jako tak často předtím, i veškeré své naděje, k čemuž se jim zřídka naskýtal příležitost.

„Nejlíp bude, můj milý Q., když se cestou z paláce zastavíš u toho člověka.“ A paní Quiverfulová ukázala na hněvivou upomínku, kterou ten den ráno na faru doručil pošták. Krkoun, nespravedlivý hladový krkoun! Když se tehdy poprvé rozneslo, že chudobinec mají dostat Quiverfulovi, tehdy s podlízavou dychtivostí tenhle chlapík chudému duchovnímu své zboží na krytí jeho potřeb doslova vnuť! Učinil tak v domnění, že dostane zapláceno z ústavních fondů, a gratuloval si, že muž s čtrnácti ratolestmi a s penězi na jejich

šacení nemůže být než kapitální zákazník. Sotvaže však se k němu donesla druhá zvěst, hněvivě se hned svých peněz dožadoval.

A těch „čtrnáct“ – nebo alespoň ti mezi nimi, kteří byli dost staří na to, aby doufali a o svých nadějích spolu rozmlouvali – hovořili o své skvostné budoucnosti. Vysoké urostlé dívky si šeptaly, jak budou chodit do Barchesteru do společnosti, že možná dostanou na šaty nebo třeba i klavír – ten, který na faře mají, je bouřemi let a dotyky dětských prstů tolik ošlehaný, že už ani není hoden svého jména – jak budou mít pěknou zahradu a pěknou rezidenci. Právě o takových věcech jim nejvíc slušelo si šeptat.

A ten mladší potěr, ti se nespokojili šeptáním, nýbrž mezi sebou hlasitě povykovali, jak si budou pěkně hrát pod oblíbenými jilmy našeho milého bývalého správce, o tom, jak budou mít vlastní zahrady, jak si v tom žádoucím městě opatří kuličky na hraní a že se proslychá, že v Barchesteru je škola.

Darmo se jejich obezřelá máti snažila vlít jim do řader právě onen pocit, který se snažila vypudit z řader jejich tatínka; nadarmo opakovala, že „nikdo neví, co všechno se ještě může stát“, darmo usilovala vzbudit u svých ratolestí dojem, že je jim souzeno navěky žít v Puddingdal. Naděje stoupaly vysoko a ničím se zkrotit nedaly. Doslechli se o tom jejich venkovští sousedé a přicházeli jim blahopřát. Ten požár měla na svědomí paní farářová Quiverfulová a v prvním zápalu nových nadějí jej rozdmychala tak důkladně, že nyní bylo zcela mimo její moc jej uhasit.

Nebohá matrono! Dobrá poctivá matrono, kteráž ve stavu, k němuž jsi byla povolána, konáš svou povinnost ne-li s uspokojením, tedy se zápal; ten oheň ať si jen klidně hoří dál! Tentokrát plameny tebe ani tvé drahé neožehnou, nýbrž tobě i jim teplo přinesou. Prozřetelnost rozhodla, že tvůj choť, tvůj milovaný Q., bude po léta svrchovaně vládnout nad almužníky Hiramova ústavu.

A poslední člověk v celém Barchesteru, kdo by byl chtěl jejich naděje zmařit, kdyby byl viděl a slyšel, co se toho dne v Puddingdal

odehrálo, je pan Harding. Jaké by taky mohl postavit potřeby proti potřebám takového regimentu mladých havráňat? Vždyť čtrnácte je jich naživu! Alespoň u něho – to si můžeme troufnout tvrdit – by už jen tento pouhý argument sám stačil na to, aby správcem byl jmenován farář Quiverful.

Na své schůzky druhý den ráno přišli pan Q. s chotí s patřičnou dochvilností – však taky měli hlavy plné očekávání. Přejícný sedlák jim půjčil dvoukolový kočár a tím do Barchesteru jeli a cestou ještě kdeco probírali. Doma nechali pokyny, aby je zpátky čekali tak kolem jedné hodiny, a nejstarší ratolesti přikázali, ať má do oné navyklé hodiny k obědu hotov zbytek té obrovité spousty guláše, který pro ně předešlý den přepečlivá máti uchystala. Jenže nežli u vchodu do fary znovu zaslechli vrzot sedlákových kol, ručičky se na kuchyňských hodinách vyhouply na dvě, na tři a nakonec až na čtyři hodiny. S jakým tlukoucím srdcem pak vracející se poutníky vítali!

„Děti, vy jste si už nejspíš mysly, že se vám už ani nevrátíme,“ zahlaholila matka, zvolna spouštějíc pevnou nohu, až dopadla na stupátko kočáru. „Ani nevíte, jakej my jsme měli den!“ A pevně opřena o rameno svého velikého chlapce opět se sestoupila na *terra firma*.

Už jen ze zabarvení jejího hlasu dostatečně vyrozuměly, že je všechno v pořádku. Ted' ať se irský guláš třeba spálí na popel!

To vám bylo lítání a objímání a křiku a smíchu. Pan farář Quiverful neměl nikde stání, pořád jen chodil z pokoje do pokoje, pak vyšel ven do zahrady, potom alej na silnici a pak zase zpátky k své choti. Ta však takovou zahálkou čas neztrácela.

„Děvčata, hned se musíme dát do práce, a to pěkně s vervou. V ústavní budově se máme představit už patnáctého října, tak to od nás čeká paní Proudieová!“

Dívky by si z toho nic nedělaly, i kdyby byla paní Proudieová vyslovila přání, že tam všichni mají být už druhý den ráno!

„A odkdy vám jde plat?“ ptal se nejstarší hoch.

„Hned odedneška, můj milý,“ odpověděla rozradostnělá máti.

„To je příjemné,“ prohlásil jinoch.

„Paní Proudiová nedala jinak, prej se musíme do budovy podívat,“ pokračovala matka, „a tak jsem si řekla, když už tam jsme, ušetříš si cestu a některé místnosti a okna si poměříš. A tak jsem si od Bobbinse koupila cívku pásky. Bobbins je teď učiněná zdvořilost.“

„Za to bych mu vděčná nebyla,“ ozvala se Letty mladší.

„Tak už to na světě chodí, má milá. Všichni jsou stejní. To by ses zrovna tak mohla zlobit na krocana, že na tebe hudrá. Je to jeho přirozenost.“ A přitom, jak svým ratolístkám sdělovala výsledek svých životních zkušeností, vytáhla z kapsy kusy pásky, jimiž změnila délku a šířku jednotlivých místností v ústavní rezidenci.

A tak ji ponecháme blaženou v jejích tenatech.

Quiverfulovi sotva vytáhli paty z paláce a paní Proudiová ještě dělala svému choti kázání, když byla ohlášena další návštěva v osobě doktora Gwynna. Představený Lazarovy koleje si přál hovořit s biskupem a proto, byv uveden do jeho pracovny, byl spíše udiven nežli potěšen, že tam s ním je jeho paní.

Jenže na to se musím trochu vrátit a bude to věru jen trochu, protože se začíná jevit potíž v tom, že v tom malém zbytku tohoto jediného svazku musíme vyřídit všechny naše známé. Ach, kéž by mi byl dovolen další! Ten by ty ostatní tři převýšil tak, jako sedmé nebe převyšuje všechna nižší stadia nebeské blaženosti.

Když onoho večera jel pan doktor Gwynne v kočáře z Ullathornu, měl co dělat, aby svého přítele vikáře získal pro mnohem méně bojovnou linii taktiky, než byla ta, která by byla vikářově letoře hověla daleko lépe. „Bude od nás nezdvořilé dávat najevo špatnou náladu. Navíc nemáme v této věci žádnou moc a bude tudíž špatnou politikou dělat, jako že nějakou máme.“ Takto alespoň představený Lazarovy koleje argumentoval. „Pakliže je biskup odhodlán jmenovat do čela ústavu někoho jiného, žádné hrozby mu v tom

nezabrání a hrozeb by vikář vůči vlastnímu biskupovi neměl používat lehkovážně. Přeje-li si do hospitálu dosadit cizího člověka, pak my ho jen můžeme nechat, ať sklídí rozhořčení druhých. Dá se čekat, že vašeho tchána takový krok nakonec nepoškodí. Dovolíte-li, já biskupa navštívím sám.“ Při těch slovech sebou vikář viditelně trhl. „Ano, sám, takto budu aspoň klidnější a když nic víc, tak aspoň zvím, jaké má v té věci úmysly.“

Vikář prskal a odfukoval, okno kočáru vytáhl a pak je zase stáhl, až k vlastní bráně se s nimi do krve hádal – až nakonec ustoupil. Všichni byli proti němu – jeho vlastní žena, pan Harding i doktor Gwynne.

„Prosím vás, doktore Gwynne, nedopustíte, aby se unáhlil,“ žádala hosta paní Grantlyová. „Má nejdražší madam, já udělám, co budu moci,“ odpověděl tehdy dvorný představený koleje. Svůj slib splnil; a vysloužil si vděčnost paní Grantlyové.

A nyní se můžeme vrátit do biskupovy pracovny.

S potíží, která se zde vyskytla, doktor Gwynne rozhodně nepočítal. Slyšel sice pověsti – spolu s celým duchovním světem Anglie – že se paní Proudiová neomezuje na své komnaty, spíže a prádelny; ani ve snu jej však nenapadlo, že je vůbec možné, navštíví-li biskupa v jednu hodinu v poledne, aby ho zastihl v konkláve s jeho chotí, nebo když ano, že tam žena setrvá déle, než je třeba na složení poklony. Zdálo se však, že v tomto případě paní Proudiová na ústup vůbec nepomýšlí.

Pan biskup byl předešlého dne s panem doktorem Gwynnem moc spokojen a samozřejmě se domníval, že i doktoru Gwynnovi bylo v jeho společnosti zrovna tak dobře. Jeho návštěvu měl tudíž za čistě zdvořilostní a to, že představený Lazarovy koleje tak brzy po příjezdu na venkov váží cestu z Plumsteadu výlučně proto, aby vykonal návštěvu v paláci, mu připadalo nesmírně milé a náležité. Skutečnost, že v politice ani v náboženských doktrínách nebyli na stejné straně, váhu onoho komplimentu jen zvyšovala. Pan biskup

byl proto samý úsměv. A paní Proudieová si potrpěla na lidi s řadou titulů za jménem, a tak byla k uvítání představeného Lazarovy koleje rovněž velmi dobře naladěna.

„V tom Ullathornu to ale byla báječná slavnost, pane prezidente, není-liž pravda?“ pravila. „Doufám, že se paní Grantlyová nevrátila domů unavena.“

„Každý byl trochu unaven,“ pravil doktor Gwynne, „ale dnes ráno jsme už zase svěží.“

„Je to ale znamenitá žena, ta slečna Thornová,“ nadhodil biskup.

„A rovněž prý příkladná křesťanka,“ dodala paní Proudieová.

Doktor Gwynne prohlásil, že to velmi rád slyší.

„Její nedělní školu jsem dosud nenavštívila,“ pokračovala dáma, „ale co nevidět se tam schválně vypravím.“

Při tomto sdělení se doktor Gwynne pouze uklonil. O paní Proudieové a jejich nedělních školách jak od doktora Grantlyho, tak od pana Hardinga už něco slyšel.

„Mimochodem, pane prezidente,“ vedla svou dáma, „tak mě napadá, jestli bude paní Grantlyové vhod, když se na její nedělní školu přijedu podívat. Je prý to tam skvěle vedeno.“

To doktor Gwynne nevěděl. Nepochybuje prý, že paní Grantlyová bude nadmíru potěšena, kdykoli ji paní Proudieová poctí svou návštěvou; to jest zastihne-li ovšem zrovna paní Grantlyovou doma.

Čelo velké dámy zastínil mráček. Nabídka nebyla přijata s nadšením. Stále ještě je toto pokolení neohrožených zmijí zvrhlé, neústupné a ve své nepravosti zahalené. „Pan vikář těmto zařízením nepřeje, to já vím.“

Doktor Gwynne se jen lehce zasmál. Byl to pouhý úsměv, ale odpustit si jej nemohl, i kdyby ho měl stát jeho doktorskou čapku.

Paní Proudieová se opět zachmuřila. „Nechte dítek, ať jdou ke mně, a nebraňte jim,“ pravila. „Nemáme snad toho býti pamětlivi, pane doktore? Dbejte, ať nezhrdnete ni jediným z těchto maličkých.“

Nemáme snad toho býti pamětlivi, doktore Gwynne?“ A při každé z těchto otázek výhružně na něj zvedla prst.

„Zajisté, milostivá, zajisté,“ přisvědčil představený, „a toho je určitě ve všední dny i o nedělích pamětliv i pan vikář.“

„Ve všední dny se nemůžete mít na pozoru, abyste jimi nezhrdli,“ opáčila paní Proudieová, „to bývají venku na polích. Ve všední dny patří rodičům, ale o neděli by měli patřit duchovnímu.“ A znovu se zvedl onen varovný prst.

Mistr začínal chápat a sdílet silný odpor, který vždy pozoroval na vikáři, kdykoli jen padlo jméno paní Proudieové. Co si s takovou ženskou počít? Přirozeným východiskem by bylo bývalo vzít si klobouk a jít; jenže tím by si byl zkřížil vlastní záměr, a to nechtěl.

„Vaše Milosti,“ pravil, „hodlal jsem se vás na něco zeptat úředně, můžete-li se mi prosím na okamžik věnovat. Víím, že se musím omluvit, že vás takto obtěžuji; ale více než pět minut vás opravdu nezdržím.“

„Zajisté, mistře, zajisté,“ souhlasil biskup: „jsem vám zcela k dispozici – jen se prosím neomlouvejte, jen žádné omluvy prosím!“

„Biskupe, vždyť zrovna máte spoustu práce. Nezapomínejte, jak nesmírně jste zaneprázdněn!“ řekla paní Proudieová, jejíž smělost stoupla, neboť na návštěvníka dostala zlost.

„Nezdržím Jeho Lordstvo o mnoho déle než minutu,“ pravil představený Lazarovy koleje. Přitom vstal a očekával, že paní Proudieová teď odejde, anebo že ho biskup zavede do jiné místnosti. Ani jedno, ani druhé se však zřejmě stát nemělo a doktor Gwynne zůstal chvíli stát uprostřed pracovny.

„Týká se to snad Hiramova ústavu?“ nadhodila paní Proudieová.

Doktor Gwynne jen zíral, a nevěda kudy kam, přiznal, že právě o Hiramově ústavu chce s panem biskupem jednat.

„Jeho Milost s konečnou platností na toto místo dnes dopoledne jmenovala pana faráře Quiverfula.“

Doktor Gwynne se jen stručně obrátil na biskupa, a když zjistil, že ten výrok své paní formálně potvrdil, poroučel se a šel. „Tohle je dílo Zákona o volební reformě,“ řekl si v duchu, kráčeje biskupovou alejí. „No, v řecké hře biskupové rozhodně tak zlí nebývali.“

Bylo již řečeno, že zrovna předtím, než se vydal do Ullathornu, obdržel pan kaplan Slope od přítele pana Towerse depeši, jejíž zásluhou se dostal do oné dobré pohody, kterou následující události pak dosti nešetrně pocuchaly. Zde je její znění. Je krátká a to samo je dostatečnou omluvou.

„Vážený pane, přeji Vám mnoho zdaru.

Nevím, v čem Vám mohu být nápomocen, ale půjde-li to, pomohu.

Váš oddaný

T. T.

30/9/185-“

Tohle znamenalo víc než celá nabubřelost sira Nicholase Fitzwiginse; víc než všechny biskupovy sliby, i kdyby byly sebeupřímnější; víc než arcibiskupova přímluva, i kdyby se byla dala získat. Tom Towers pro něj učiní, co bude moci.

V moc tisku věřil Slope hned od mládí. Sám do něj trochu dělal, jen co dostudoval, a viděl v něm velikého činitele, jenž pořádá a třídí vůbec všechny budoucí britské světské záležitosti. Zatím ještě nedospěl do onoho věku, který na nás na všechny jedenkrát přijde a všechny zlaté sny mládí rozmetá. Velmi mu lahodilo pomyslení, že lze vyrvat moc z rukou magnátů jeho země a uložit ji do opatrovnictví, které je mu rozhodně blíž na dosah. V jeho očích, těch šedesát tisíc širokých listů, které se dennodenně rozšíří mezi jeho spoluobčany čtenáře, tvořily lepší základ pro svrchovanost nežli trůn ve Windsoru, kabinet na Downing Street, ba i nežli ono shromáždění ve Westminsteru. A v této věci se s kaplanem Slopem

nesmíme přít, neboť tento dojem je příliš všeobecně rozšířen, než aby se k němu dalo přistupovat s neúctou.

A Tom Towers svůj slib dodržel, ne-li ještě překročil. Hned druhý den ráno *Jupiter*, chrlící do světa veřejné mínění šedesáti tisíc polnic, vyhlásil, že pan kaplan Slope je vhodný kandidát na uvolněné místo. Slope se zaradoval, když si v barchesterském tiskovém středisku třicet minut poté, co do města dorazil ranní vlak z Londýna, mohl přečíst následující řádky:

„Právě je tomu pět let, co jsme naše čtenáře upozornili na poklidné město Barchester. Od onoho dne až do dneška jsme do záležitostí onoho blaženého církevního společenství nikterak nezasahovali. Od té doby tam starý biskup zemřel a byl instalován nový; tehdy jsme myslím neučinili nic víc, leda že jsme onu zajímavou událost obvyklým způsobem zaznamenali. Ani dnes nehodláme do věcí diecéze zasahovat nijak moc hluboce. Dělá-li se někomu z kapituly po přečtení výše uvedených řádek mdlo, nechť se upokojí. Hlavně biskupova mysl nechť zůstane klidná. Nejsme vyzbrojeni na válku, nýbrž k velebným věžím staré katedrály se blížíme s olivovou ratolestí v rukou.

Čtenáři se upamatují, že v zmíněném čase před pěti lety jsme měli možnost vyslovit se k stavu jednoho charitativního zařízení v Barchesteru, zvaného Hiramův hospitál. Měli jsme dojem, že je špatně spravován a že dvojctihodný a vážený duchovní, jenž tehdy místo správce zastával, pobírá poněkud vysoký plat za konání povinností, jež se plnily až poněkud příliš snadno. Tento pán – a toto říkáme ve vši upřímnosti a bez jakéhokoli náznaku sarkasmu – předtím věc v tomto světle jakživ neviděl. Ať je zde na místě či nikoli, žádnou slávu si neosobujeme. Ale důsledkem našeho upozornění bylo, že správce šel věci na kloub, a když při tom zjistil, že nemůže dospět k jinému názoru, než jaký jsme vyslovili my, místa se vzdal, za což mu budiž čest a sláva. Tehdejší biskup velmi chvalně odmítl místo obsadit, dokud se celá věc nepostaví na lepší bázi. Pak se do toho vložil parlament; a dnes můžeme své čtenáře s uspokojením

informovat, že Hiramův hospital bude co nevidět otevřen pod novým vedením. Až dosud se tam pečovalo o dvanáct starců. Nyní se péče rozšíří i na něžné pohlaví a k osazenstvu přibude dvanáct starších žen, pokud se v Barchesteru takové najdou. Bude tam působit představená; k ústavu budou bohdá přiřčeny školy pro nejchudší z dětí chudiny a bude tam i hospodář. Správce – neboť správce tam bude i nadále – bude pobírat služné, jež bude více než dosud v souladu s povahou dobročinného zařízení. Služné bude podle všeho činit 450 liber ročně. Možno dodat, že k místu bude i nadále patřit znamenitá rezidence, kterou obýval dřívější správce.

Barchesterský hospital se snad nějakou světovou proslulostí honosit nemůže; ale jako jsme referovali o jeho stavu dekadence, tak pokládáme za správné referovat o jeho renesanci. Kéž pokračuje v činnosti a vzkvétá. Byla-li zdravá reforma, v jeho zdech provedená, dovedena tak daleko, jak si bylo možno přát, o tom lze možná pochybovat. Závažná otázka nedělní školy se zřejmě dosti ponechává k rozhodnutí novému správci. Škola se mohla stát nejdůležitější součástí celého zařízení a nového správce, jehož doufáme otevřeností svých poznámek nepohoršíme, bylo možno vybírat s jistým přihlédnutím k tomu, hodí-li se na to, aby dělal učitele. Nyní se však darovanému koňovi na zuby dívat nebudeme. Necht' hospital pokračuje v činnosti a vzkvétá! Místo správce bylo samozřejmě nabídnuto správci, jenž je před pěti lety tak čestně uvolnil; dovídáme se však, že je odmítl. Zda jsou dle jeho úsudku ženy, které tam byly uvedeny, pro něj příliš silný tabák, zda je to tím, že snížený důchod není k návratu na staré místo dostatečným lákadlem, či zda snad mezitím převzal jiné duchovenské povinnosti, nám není známo. Byli jsme však zpraveni, že nabídku odmítl a místo že přijal puddingdaleský farář pan Quiverful.

Tolik jsme podle našeho názoru povinováni povědět k věci *Hiram redivivus*. Ale když už o Barchesteru píšeme, dovolíme si s veškerou úctyplnou skromností vyjádřit své mínění v další věci spjaté s náboženskou obcí onoho starobylého katedrálního místa. Včera

tam zemřel dosavadní děkan doktor Trefoil. Stručnou zprávu o jeho úmrtí s uvedením věku a rozličných prebend, jichž byl zesnulý v různých dobách držitelem, nalezne čtenář v jiném sloupci tohoto listu. Jedinou jeho vadou bylo jeho stáří, a jelikož to je zločin, jakým se, jak doufáme, jednou proviníme všichni, nebudeme jej za něj přísně soudit. Necht' odpočívá v pokoji! V případě zesnulého děkana nemůže vysoké stáří sice zavdat příčinu k výtce, zato u nově nastupujícího děkana by taková vada dle našeho názoru byla naprosto neodpustitelná. Doby jmenování šedesátníků jsou doufáme za námi. Potřebujeme-li děkany, pak je potřebujeme k nějakému účelu. Tento účel nutně splní lépe čtyřicátník nežli šedesátiletý kmet. Máme-li už vůbec děkany platit, pak je máme platit za nějakou práci. Ať už je to práce jakákoliv, nejlépe ji bude konat dělník v plném rozkvětu sil. Doktor Trefoil, jak vidno, zemřel ve věku osmdesáti let. Jelikož zatím jsme nevypracovali žádný plán na penzionování přestárých děkanů, nepřejeme si žádných děkanů takového věku se zbavit. Bude-li nyní jmenován sedmdesátník, pak si lorda – – – dovolujeme upozornit, že ten za pár let nebude k ničemu, pokud takto chatrný není už v tomto okamžiku. Jeho Lordstvo nám dovolí připomenout, že ne všichni muži jsou takoví nezmaři jako on.

Dovídáme se, že v souvislosti s tímto obročím padlo jméno pana Slopa. Pan Slope je toho času páně biskupovým kaplanem. Sotva by se dal vybrat někdo lepší. Je to muž nadaný, mladý, aktivní a záležitostí katedrály znalý; navíc je to, jak upřímně věříme, duchovní vpravdě zbožný. Víme, že v Barchesteru si jeho služby vysoce cení. Je to výmluvný kazatel a vyzrálý učenec. Takováto volba by do značné míry zvýšila důvěru veřejnosti v současnou správu udělování církevních úřadů a lidem by vnukla víru, že systemizace v rámci církve není zaopatřovacím ústavem pro vyčerpané duchovenské rozkošníky.“

Stoje u lektoria v barchesterské čítárně novin, zažíval Slope tento článek se značným uspokojením. To, co se tam pravilo o chudobinci, bylo teď pro něj věcí poměrně lhostejnou. Rozhodně byl rád, že se

mu nepovedlo dostat tam zpátky otce oné dračice, která nedávno v jeho osobě tak troufale potupila veškerou slušnost. Jeho mysl se však v tom okamžiku vznášela výš než nad paní Boldovou či paní Proudiovou. S taktikou *Jupitera* byl sdostatek obeznámen, aby mu bylo jasné, že trest' článku tvoří vždy poslední odstavec. Čestné místo bylo tedy věnováno jemu a větší pocty si už vskutku ani přát nemohl. Příteli Towersovi byl náramně vděčen a z plna srdce se už těšil na den, kdy jej bude s to královsky pohostit u své hojně zásobené tabule v jídelně děkanství.

Slope měl štěstí, že pan doktor Trefoil zemřel na podzim. Redakce *Jupitera* – oni dodavatelé stravy pro naši ranní hostinu – měla totiž v posledním měsíci nemálo starostí, jak najít dostatek vhodných krmí. Tou dobou se zrovna nehovořilo o novém americkém prezidentovi. Na železnicích Georgie ani nikde jinde se žádné úžasné tragédie neudály. Vyloupených bank bylo poskrovnu, a tak mrtvý děkan a tím vyvstalá nutnost děkana živého byl přímo dar z nebes. Kdyby byl doktor Trefoil skonal v červnu, pak by toho pan Towers o páně Slopově zbožnosti asi mnoho nevěděl.

A tady Slopa s jeho vítězoslávou na chvíli opustíme; neopomeneme však doložit, že v nitru tak docela vítězoslavné pocity nechoval. To, že jej vdova odmítla, či spíše jak ho odmítla, jej děsně trýznilo. Ještě mnoho dní stačilo, aby na utrpené příkoří jen pomyslně, a to pálení na tváři doslova cítil. A když tak, hovoře sám k sobě, chodil ulicemi Barchesteru, neubránil se a zval ji všelijakými příkrými jmény. Ani na modlitbách se nedovedl přimět k tomu, aby jí odpustil. Když o to usiloval, jeho mysl se vzpouzela a místo odpuštění vybuchla s dvojnásobnou pomstychtivostí a neustále se k tomu, jak mu bylo ublíženo, vracela. A tak modlitby, linoucí se z jeho rtů, žádného smyslu neměly.

A potom signora; co by byl za to dal, kdyby i tu dokázal nenávidět! Jenže pravdou bylo, že i tu pohovku, na níž ona věčně líhá, přímo zbožňoval. A tak byť jeho naděje stoupaly vysoko, na různých ustlání pan kaplan Slope neměl.

Paní Boldová doma

Když nebohá paní Boldová po slavnosti slečny Thornové večer dorazila z Ullathornu domů, byla tuze nešťastná a navíc tuze unavená. Nic nevyčerpá tělo tolik jako únava ducha a Eleonořin duch vskutku unavený byl.

Předtím ji doktor Stanhope sice zdvořile, leč nepřiliš srdečně pozval na čaj a způsob, jakým pozvání odmítla, slovutného pana doktora přesvědčil, že pozvání nemusí opakovat. Ne že by byl doslova zapleten do intrik, které měly jmění po otci zesnulého doktora Bolda přeměnit na důchod pro jeho nadějného synátora, ale co se děje, to si uvědomoval dobře. A když viděl, jak Bertie odmítá jet s nimi v kočáře domů, stejně dobře si uvědomil, že záměr ztroskotat.

Eleonoru předtím sužoval strach, že na ni hned poté, co prebendář u vlastního vchodu vystoupí, zaútočí Charlota, ale toho ji Bertie ohleduplně uchránil, když zařídil, aby kočár jel kolem jejího domu. I toto pan doktor Stanhope dobře pochopil a přešel bez poznámky.

Doma zastihla Marii s chlapečkem na klíně. Vrhla se vpřed, padla na kolena a pacholíčka zahrnula polibky, div ho nevyděsila.

„Ach Marie, to jsem ráda, žes tam nešla. Byla to příšerná slavnost.“

O tom, zda má Marie na slavnost jít, se mezi nimi dlouho diskutovalo. Paní Boldová byla pozvána s Grantlyovými a slečna Thornová, jež Eleonoru znala většinou z chudobince nebo z plumsteadské fary, na Marii dočista zapomněla. Švagrová ji úpěnlivě prosila, ať tam jde pod její záštitou, a nabídla se, že slečně Thornové kvůli tomu napíše nebo ji v té věci navštíví. Slečna Boldová však odmítla. Pravdou bylo, že doktor Bold nebyl u lidí, jako jsou Thornovi, nějak zvlášť oblíben a jeho sestře, pokud by ji výslovně nepozvali, se mezi ně moc nechťelo.

„Nu, aspoň mě to nemusí tolik mrzet,“ bodře odvětila Marie.

„Tebe, Marie, nic mrzet nemusí; ale mne ano – ach, tolik, tolik –“ A jala se líbat hošíčka, až ho její něžňůstky z dřímot probudily. Když potom zvedla hlavu, viděla Marie, jak jí po lících kanou slzy.

„Dobrotivé nebe, Eleonoro, co se stalo? – Co se ti přihodilo? – Eleonoro – nejdražší Eleonoro – co ti je?“ A Marie Boldová, stále ještě s hošíkem v náručí, se zvedla.

„Dej mi ho – dej mi ho!“ zvolala mladá matka. „Dej mi ho, Marie!“ A chlapečka švagrové div z náručí nevytrhla. Nebohý hošík jen tak cosi broukl, jako co ho ruší, ale pak se schoulil v matčině náručí.

„Tu máš, Marie, vezmi mi ten plášť! Můj miláčku, nejsladší, miláčku, ty můj klenote! Ty ke mně nejsi falešný. Všichni ostatní jsou falešní; všichni ostatní jsou krutí. Maminka nikoho mít ráda nebude, jenom svého milého, miloučkého jedináčka!“ A znovu chlapce líbala a tiskla k srdci, až i dítěti se po tváříčce řinuly slzy.

„Kdo k tobě byl krutý, Eleonoro?“ ptala se Marie. „Já doufám ne.“

V této věci měla vlastně Eleonora silný důvod k znepokojení. Vinit svou milující švagrovou z krutosti, to určitě nemůže; musí však učinit něco, co je ještě krušnější; sama se obvinít z neprozřetelnosti, před níž ji její švagrová varovala. Slečna Boldová totiž Eleonořině známosti s kaplanem Slopem nikdy nepřála, a pokud jí to její obvyklý mírný způsob mluvy jen dovoľoval, rozhodně ji zrazovala od toho, aby se přátelila se Stanhopovými. Když jí Marie řekla, že nemá ráda ženy, které žijí pryč od manželů, a upozornila, že Charlota Stanhopová nechodí do kostela, tehdy se jí Eleonora jen vysmála. Nyní však musela Eleonora buď mlčet, což bylo zcela nemožné, anebo doznat, že se naprosto mylila, což bylo bezmála stejně zlé. Oddálila tedy ten zlý den dalšími slzami a utěšovala se tím, že malého Johnnyho přiměla sdostatek se probrat, aby mohl její laskání opětovat.

„Ty jsi moje zlato a zrovna tak ryzí. Co by si bez tebe maminka počala? Nemít milovaného Honzíčka Bolda, aby ji utěšil, maminka by

si lehla a umřela.“ Toto a ještě mnoho podobného žvatlala a na Mariiny dotazy na čas vůbec neodpovídala.

Tento druh útěchy nad proradností světa je velmi běžný.

Matkám se jí dostává od jejich dětí a mužům od jejich psů. Někteří muži ji čerpají ze svých vycházkových holí, což je zrovna tak racionální. Čím to, že nám dělá radost, že nás neklamou ti, kteří si umění nás klamat neosvojili? Od opravdového muže, najde-li se taký, či od opravdové ženy lze se věru nadít mocné útěchy.

Nicméně Eleonoře se z laskání jejího děcka útěchy dostalo; a necht' zlo stihne člověka, který by jí to měl za zlé. Zlý den tím však byl pouze odložen. Svou trapnou historku musí vypovědět Marii a stejně tak otci. A nebude ji muset vylíčit i celému okruhu známých, než si u nich bude dobře stát?

V současné chvíli se nemá ke komu obrátit o útěchu. Slopa nenávidí; jinak ani nemůže být a ten pocit jí přímo blažil. Stanhopovi jsou jí protivní a pohrdá jimi; tento pocit ji však deptal. Vždyť se sama rozešla se starými přáteli a vrhla se této rodině do náruče; a jak s ní potom chtěli naložit? S otcem za to, že o ní tak špatně smýšlel, je jí zatěžko se smířit. Z Marie Boldové se vyklubal mentor. Kdyby se ukázalo, že se mentor mýlil, ještě by jí dovedla odpustit; ale mentorům, kteří mají pravdu, se neodpouští! Vikáře prostě nenávidět musí; a v tu chvíli ho nenáviděla víc než kdy předtím, neboť se před ním musí tak či onak pokořit. Na sestru zanevřela za to, že ve všem prostě jde s vikářem. A i na pana Arabina by zanevřela, kdyby mohla. Ten předstírá, že k ní chová úctu, a přitom se jí rovnou před očima skláněl nad tou Taliánkou, jako by na světě ani nebylo jiné krásy než té její – žádné jiné ženy hodné ani na okamžik jeho pozornosti. A přitom se tento pan Arabin bude muset dovědět všechno, jak to se Slopem bylo! Říkala si, že Arabina ani vidět nemůže, a přitom věděla, že si něco nalhává.

Žádné jiné útěchy než toho svého chlapečka neměla a té útěchy si nejvíc vážila. Marie si nedovedla představit, co švagrovou tak prud-

ce rozrušilo. Rázem však postřehla, že její zármutek je tak silný, že jej v sobě neudusí, a tak trpělivě čekala, až bude dítě v kolébce.

„Musíš něco posvačit, Eleonoro,“ navrhla.

„Nemám chuť,“ odvětila, i když po pravdě řečeno musela být tuze hladová, poněvadž v Ullathornu nic nejedla.

Marie mlčky udělala čaj a namazala chléb, odložila plášť a vytvořila dobrou pohodu.

„Ten už tvrdě spí,“ pravila, „ty jsi moc unavená; dej mi ho, uložím ho do postýlky.“

Eleonora však nepřipustila, aby se švagrová dítěte vůbec dotkla.

Zasněně se zahleděla synáčkovi do očí, a přesvědčivši se, že jsou pohrouženy v nejhlubší spánek, uchystala mu na pohovce jakési lehátko. Nic na světě ji nedonutí pustit toho večera dítě z očí.

„Tak Elenko,“ řekla jí Marie, „na mne se nehorši! Vždyť já jsem tě snad ničím neurazila.“

„Já se nehorším,“ řekla Eleonora.

„Tak se zlobíš? Na mne se určitě zlobit nemůžeš!“

„Však já se nezlobím; aspoň na tebe ne.“

„Jestli ne, tak jsem ti přichystala čaj; vypij ho. Určitě ti přijde vhod.“

Eleonora se nechala přemluvit a čaj vypila. Něco pojedla, a když se do toho vložilo i její ženské nitro, začala s trochu větším pochopením vnímat okolní svět. Nakonec našla slova a jala se vyprávět, co se jí přihodilo, a nežli odešla spát, otevřela švagrové svou duši a všechno jí vypověděla – to jest vše, co se týkalo nápadníků, které odmítla – o Arabinovi však slova neřekla.

„Jednala jsem špatně, to vím,“ přiznávala, když líčila, jak Slopa uhodila, „ale musela jsem se bránit, nevěděla jsem, co by mohl udělat!“

„Bohatě si to zasloužil,“ mínila Marie.

„Bodejť že zasloužil!“ vyhrkla Eleonora.

Slopa by byla nejraději zakousla. „Dýkou ho probodnout, tak si to zasloužil! Jenže co tomu řeknou v Plumsteadu?“

„Těm bych to myslím neříkala,“ uvažovala Marie. A Eleonoru napadlo, že jim to raději neřekne.

Nemohlo být vlídnější utěšitelky nad Marii Boldovou. Když slyšela o plánu Stanhopových, neprojevila ani známku vítězoslávy, aniž Eleonoře připomněla, co o ní dříve sama tvrdila, když teď Eleonora o své bývalé přítelkyni Charlotě prohlásila, že je to podlá intrikánka. S každou nadávkou, jež se snesla na hlavu kaplana Slopa, souhlasila a ani slovem nenaznačila, že to sama dávno říkala. „A neříkal jsem to, neříkal jsem to!“ skuhrá každý ryzí Jobův utěšitel.

Marie však viděla, jak její přítelkyni zármutek udolal a jak se sama trýzní, a tak se opanovala a ani nejásala, ani se s ní nepřela. Eleonora tuto zdrženlivost velice ocenila a nakonec se nechala upokojit.

Druhého dne ani z domu nevyšla. V Barchesteru, napadlo ji, budou samí Stanhopové a Slopové, dost možná i Arabinové a Grantlyové. Snad kdyby potkala kohokoli ze známých, určitě by se cítila nesvá.

Během odpoledne se doslechla, že děkan je mrtev; a rovněž se doslechla, že na místo do ústavu byl konečně jmenován farář Quiverful.

Večer za ní přišel otec, a to se příběh, či alespoň tolik, k čemu se dokázala donutit, musel vyprávět znova. Otce Slopova nestoudnost vlastně ani nepřekvapila; ale z ohledu na dceřino rozpoložení musel dělat, že ano. Jenže klamat, to pan Harding moc neuměl a dcera to prohlédla.

„Vám to, jak vidím,“ řekla mu, „připadá zcela normální, že se ke mně kaplan Slope tak zachoval.“ To ještě neřekla nic o objetí ani o tom, s jakou se při něm potázel.

„V tom, že někdo obdivuje moji Eleonoru,“ řekl jí, „nevidím nic divného.“

„Mně to ale divné je,“ odvětila, „že muž vůbec může mít tolik opovázlivosti, aniž se mu někdy dostalo sebemenšího povzbuzení.“

Na to jí pan Harding neodpověděl. U vikáře by to byl býval podnět k replice, za jakou by se nemusel stydět ani Bildad Suchský.

„Ale vikáři to povíš?“

„Co mu mám povídat?“ odsekla.

„Či Zuzaně?“ pokračoval pan Harding. „Zuzaně to povíš. Ukážeš jim, jak ti křivdili, když si myslili, že ti námluvy toho muže byly milé.“

„Nechť si na to přijdou sami,“ pravila. „Já ze své vůle Slopovo jméno před nimi už nevyslovím.“

„Ale třeba já ano.“

„V ničem, co snad může být nutné pro váš klid, vám nemám právo bránit, ale jen kvůli mně to nedělejte! Pan doktor Grantly o mně jakživ dobře nesmýšlel a nikdy nebude. A já si v tuto chvíli ani nejsem jista, že mu o to stojím.“

A potom se hovor stočil na chudobinec. „Ale je to pravda, papá?“

„Copak, má drahá? Ohledně pana děkana? Ano, bohužel, holá pravda. O tom ani žádných pochyb být nemůže.“

„Chudák slečna Trefoilová. Jak s ní cítím! Ale tak jsem to nemyslela,“ opravila se Eleonora. „Co však chudobinec, papá?“

„Ano, má drahá! Už to asi bude pravda, že ho má dostat pan farář Quiverful.“

„To je ale škoda!“

„Nikoli, má drahá; to vůbec ne; žádná škoda: já aspoň doufám, že mu to tam půjde k duhu.“

„Ale, papá, přece víte, že to škoda je. Tolik jste v to doufal, tolik jste se načeka, že se do svého bývalého domova vrátíte, a najednou vidíte, jak se takto předává úplně cizímu člověku!“

„Má drahá, pan biskup má právo dát ho, komu se mu zlíbí.“

„S tím, papá, nesouhlasím. Žádné takové právo nemá. Vy se tady přece neucházíte o nějaké nové obročí. Je-li pan biskup jen trochu spravedlivý –“

„Pan biskup mi úřad nabídl za svých podmínek a mně ty podmínky nevyhovovaly, tak jsem jej odmítl. Nemohu si tedy stěžovat.“

„Podmínky! Klást si podmínky, na to neměl žádné právo!“

„To nevím, ale pravomoc k tomu zřejmě měl. Ale abych ti pravdu řekl, Nelly, já jsem spokojen. Když se kolem toho začalo tak hněvivě diskutovat, ze všeho nejvíc jsem si přál se ústavu zbýt.“

„Ale do starého domova jste se vrátit chtěl, papá. Sám jste mi to povídal.“

„Ano, má drahá. Krátký čas jsem si to doopravdy přál. A byla to ode mne pošetilost. Už přece stárnu a mým hlavním světským přáním je mít pokoj a klid. Kdybych se vrátil do ústavu, tak jsem z toho měl nekonečné tahanice s biskupem, tahanice s jeho kaplanem a tahanice s vikářem. Na tohle já už nejsem, už nedovedu čelit takovým trampotám; a proto nejsem nijak nespokojen, že mi zbyl kostel svatého Cuthberta. Však hlady neumřu,“ dodal se smíchem, „dokud jsi tady ty.“

„Ale budete žít u mě,“ pravila dychtivě a vzala ho za obě ruce. „Když to uděláte, když mi to slíbíte, pak uznám, že máte pravdu.“

„Aspoň dnes s tebou rozhodně povečeřím.“

„To ne, musíte tu žít nastálo. Nechte být ten těsný protivný pokojík na High Street!“

„Má drahá, je to hezký pokojík; a ty jsi věru hrozně nezdvořilá.“

„Ale papá, nežertujte! Nebydlí se vám tam hezky. Tvrdíte, že stárnete, ale já určitě vím, že ne.“

„Jak to, že ne, má drahá?“

„Ne, papá – starý nejste – to se nedá říct. Ale jste dost starý na to, aby vám vadilo, že si nemáte kam slušně sednout. Víte přece, jak jsme tu s Marií opuštěné. Víte, že ve velké přední ložnici žádný nespává. Od vás je to věru kruté, že tam zůstáváte sám, když je vás tolik zapotřebí tady.“

„Děkuji ti, Nelly – děkuji. Jenže, má drahá –“

„Kdybyste tady bydlel s námi, jak jste už dávno měl – to myslím doopravdy, však vidíte, jak je nám tu smutno – k ničemu z celé té úděsné záležitosti s kaplanem Slopem jakživ nedošlo.“

K tomu, aby se svého vlastního a jediného *pied à terre* vzdal, se však pan Harding přemluvit nenechal. Slíbil, že k dceři bude chodit na večeri a že u ní pobude a bude ji navštěvovat a dělat všechno až na to, aby se u ní trvale usadil. Při své zvláštní ostýchavosti se zdráhal dceři povědět, že sice odmítla Slopa a i mladého Stanhopa byla hotova odmítnout, že však se třeba záhy objeví vhodnější nápadník; a až se ten nápadník vyskytne, bude ta velká přední ložnice muset sloužit častěji než zrovna nyní. Něco takového jej nepochybně napadlo a ta myšlenka přidala svou váhu k ostatním důvodům, proč se rozhodl, že si ten těsný protivný pokojík na High Street přece jen ponechá.

Večer uběhl rychle a v dobré pohodě. V otcově společnosti bývala Eleonora vždycky šťastnější než s kýmkoliv jiným. Přírozený sklon klanět se robátkům snad ani neměl, vždy však byl ochoten se obětovat, a proto v triu s dcerou a Marií Boldovou dělal výtečného třetího v pění chvalozpěvů na ono divotvorné dítě.

Večer chlapečkovi opět ustlali na pohovce a jali se muzicírovat. Vtom však přinesl sluha malinkatý dopis v překrásné růžové obálce. Ležel na táčku a provoněl doslova celou místnost. Marie Boldová s Eleonorou seděly u klavíru a pan Harding blízko nich, violoncello mezi nohama, a tak jim neušlo, jaký elegantní dopis byl doručen.

„Prosím milostpaní, kočí pana doktora Stanhopa má prej počkat na odpověď,“ hlásil sloužící.

Eleonora zvedla dopis a najednou celá zrudla. Takový rukopis dosud nikdy neviděla. Charlottyiny dopisy, které už dobře znala, bývaly jinačího stylu a druhu. Charlota většinou psávala na veliký dopisní papír; dopisy pak kroutila vždy do tvaru a leckdy i do velikosti třírohého klobouku a adresu psala rozvlácným mužským písmem a nejednou připojila – jako jakýsi vlastnoruční podpis – kaňku či šmouhu.

Na tomto dopise byla adresa napsaná úhledným ženským písmem a na obálce byla vytištěna pozlacená čelenka. Takovou Eleonora sice nikdy předtím neviděla, ale snadno uhádla, že je od signory. Takové dopisy bývaly velmi hojně rozesílány odevšad, kde signora zrovna přebývala, málokdy však bývaly adresovány dámám. Když tedy panská sdělila kočímu, že má dopis doručit paní Boldové, otevřeně vyjádřil mínění, že je to určitě omyl. Načež od panské utržil pohlavek. Kdyby tam byl pan Slope a viděl, jak pokorně kočí onu výtku přijal, mohl dostat užitečnou lekci jak z filosofie, tak z náboženství.

Dopis zněl takto. Můžete mě vzít za slovo, že se na těchto stránkách už žádný další dopis v plném znění neobjeví.

„Milá paní Boldová!

Smím Vás požádat o velikou laskavost a poprosit Vás, abyste mě zítra navštívila? Můžete stanovit hodinu, která se Vám nejlépe hodí; ale je-li Vám to možné, hodně brzy. Nemusím snad říkat, že moci Vás navštívit sama, rozhodně bych si nedovolila takhle Vás obtěžovat.

Zčásti je mi známo, co se onehdy událo, a slibuji Vám, že Vás nečeká žádná nepříjemnost. Bratr dnes odjíždí do Londýna; odtamtud pak jede do Itálie.

Patrně Vás napadne, že bych se takto nevnucovala, pokud bych Vám nemohla říci něco, co může být dosti závažné. Prosím proto, abyste mě omluvila, i když třeba mé žádosti nevyhovíte.

A přijměte prosím projev mé upřímné úcty.

Vaše M. Vesey Neroni

čtvrtek večer“

Ti tři pak seděli a deset až patnáct minut se o dopisu radili. Nakonec se usnesli, aby Eleonora napsala pár řádek v tom smyslu, že signoru navštíví nazítří dopoledne, a to ve dvanáct hodin.

45

Stanhopovi doma

Nyní se musíme vrátit k Stanhopovům a podívat se, jak ti se chovali po návratu z Ullathornu.

Charlota se vrátila domů se sestrou jako první a celá rozechvělá teď čekala, dokud kočár nezastavil u vchodu podruhé. Neseběhla dolů ani nestála u okna, ani nijak jinak nedávala najevo, že čeká, že se stane něco podivuhodného. Když zaslechla kola kočáru, vstala a s nastraženými ušima poslouchala, až uslyší na dlažbě Eleonořiny kročeje či bodrý tón Bertieho hlasu, jak ji u nich vítá. Uslyší-li jedno nebo druhé, bude vědět, že je všechno v pořádku; ani jeden, ani druhý zvuk se však neozval. Slyšela jen otcův pomalý krok, jak při výstupu z kočáru těžce došlápl na zem a pak zvolna kráčel dvoranou, dokud nezapadl do svého soukromého pokoje v přízemí. „Pošlete ke mně slečnu Stanhopovou,“ nařídil sluhovi.

„Stalo se něco zlého,“ usoudila Madelina, ležící na pohovce v zadním salóně.

„S Bertiem je konec,“ odvětila Charlota. „Já vím, já vím,“ řekla sluhovi, když jí přinesl nahoru vzkaz. „Povězte otci, že jsem ihned u něho.“

„To Bertieho namlouvání se nepovedlo,“ pravila Madelina. „Já to věděla.“

„Pak si je tím sám vinen. Ona měla ochoty dost, o tom jsem plně přesvědčena,“ pravila Charlota s onou potměšilostí, jež není neobvyklá, když jedna žena hovoří o druhé ženě.

„Co mu teď řekneš?“ Tím mínila signora otce.

„Přijde na to, v jaké ho zastihnu náladě. Kdyby tahle svatba vyšla, byl ochoten zaplatit za Bertieho dvě stě liber, aby odrazil ty nejhorší

z jeho věřitelů. Místo toho musí teď dostat peníze Bertie a jít si hledat štěstí.“

„Ale kdepak vězí?“

„Sám pámbu ví! Nejspíš kouří na podlaze páně Thornova stanu, anebo flirtuje s jednou z těch Chadwickových slečen. S tím jakživ nic nehne. Ale otec bude zuřit, když za ním hned nepřijdu.“

„Ne, tím jakživ nic nehne. Ale Charloto, nebud' tam dlouho, já chci svou svačinu.“

A tak šla Charlota za otcem. Na starcově čele seděl tuze černý mrak; černější tam dcera nikdy předtím neviděla. Seděl ve své lenošce – nikoli pohodlně s nohama u krbu, ale uprostřed místnosti – a čekal, až za ním přijde a vyslechne ho.

„Co je s vaším bratrem?“ zeptal se, sotva zavřela dveře.

„To bych se spíš měla zeptat já vás,“ odvětila Charlota. „Já jsem odjela a vy jste oba zůstali spolu v Ullathornu. Co jste udělal s paní Boldovou?“

„S paní Boldovou! Nesmysl. Ta jela, jak se sluší a patří, domů. A jsem tomu ze srdce rád, že nebude obětována tak bezcitnému zpustlíkovi.“

„Ach papá!“

„Ano bezcitnému zpustlíkovi. A teď mi pověz, kde je a co míní dělat. Já se od vás dvou nechal pěkně ošálit. Sňatek, kdepak! Kterápak, když může přijít o peníze nebo dobré jméno či úctu ve světě, by si ho vzala?“

„Nemá smyslu plísnit mne, papá. Já jsem pro něj a pro vás udělala, co jsem mohla.“

„A Madelina je skoro zrovna tak špatná,“ horlil prebendář, jenž byl vpravdě tuze, tuze rozezlen.

„Jsme asi všichni špatní,“ opáčila Charlota.

Starý pán ze sebe vyrazil obrovský lví povzdech. Jsou-li všichni špatní, kdo za to může? Jsou-li bezzásadoví, sobečtí a bezectní, kdo za tu výchovu, jež měla tak škodlivý vliv, vlastně může?

„Vy mne mezi sebou zničíte, to určitě,“ řekl.

„Ale papá, to je přece nesmysl. V tuto chvíli žijete v rámci svých příjmů, a jsou-li nějaké nové dluhy, pak já o nich nevím. Rozhodně by žádné být neměly, nijak skvěle si tady nežijeme.“

„A co ty Madelininy účty, ty jsou zaplacené?“

„Ne. Kdo je měl zaplatit?“

„Třeba je zaplatí její muž.“

„Její muž! Chcete snad, abych jí vyřídila, že jste tohle řekl? To ji chcete vyhnat z domu?“

„Chci, aby se uměla slušně chovat.“

„Ale, probůh, co zase provedla? Chudák Madelina! Dnes byla teprve podruhé z domu, co jsme sem do tohoto zvilého města přijeli.“

Potom chvíli seděl beze slova, rozvažuje, jak by měl formulovat své rozhodnutí. „Tak co, papá,“ pravila Charlota, „mám tady zůstat, nebo mohu jít nahoru a dát mamá svačinu?“

„Tobě se bratr se vším svěřuje. Pověz mi, co hodlá dělat.“

„Nic, pokud vím.“

„Nic – nic! Nic, leda jíst a pít a utratit každý šilink mých peněz, ke kterému se dostane. Charloto, já jsem se rozhodl. V tomto domě už jíst a pít nebude.“

„Dobrá. Tak potom, myslím, musí zpátky do Itálie.“

„Ať si jde, kam chce.“

„To se lehko řekne, papá, ale co to znamená? Přece ho nemůžete –“

„Znamená to tohle,“ doktor hovořil hlasitěji, než bylo jeho zvykem, a z očí mu sršel hněv, „že jak je nebe nade mnou, já už ho v zahálce dál podporovat nebudu.“

„Och, nechte nebe nebem,“ opáčila Charlota. „To nemá žádnou cenu. Musíte ho zvládnout tady na zemi; a otázkou je, jak to dokážete. Přece ho nemůžete vyhnat z domu bez haléře, ať žebrá po ulicích!“

„Ať si žebrá, kde chce!“

„Musí se vrátit do Carrary. Nikde jinde nebude žít tak lacino jako tam a nikdo mu tam nedá úvěr nad dvě až tři stovky liber. Ale musíte mu dát prostředky, aby mohl odjet.“

„Jak je –“

„Och otče, nerouhejte se. Vždyť víte, že musíte. Byl jste ochoten zaplatit dvě stovky, kdyby to vyšlo s tím sňatkem. K tomu, aby vyrazil do Carrary, mu stačí polovina.“

„Cože? Dát mu sto liber?“

„Víte dobře, že zatím nikdo nic nevíme, papá,“ pravila, domnívající se, že je vhodné změnit téma rozhovoru. „Co když v tuto chvíli třeba je s paní Boldovou zasnouben?“

„Pitomost,“ řekl otec. Viděl totiž, jak paní Boldová nastoupila do kočáru, zatímco jeho synátor stál opodál a ani jí ruku nenabídl.

„Tak to musí do Carrary,“ pravila Charlota.

Právě v tom okamžiku klapl zámek u předního vchodu a Charlotty bystré uši zachytily v předsíni bratrův kočičí krok. Nic neřekla, neboť cítila, že prozatím udělá Bertie nejlépe, když otci nepůjde na oči. Jenže doktor Stanhope to klapnutí zámku taky zaslechl.

„Kdo je to?“ ptal se. Charlota neodpovídala a on se zeptal znova: „Kdo to přišel? Otevři dveře. Kdopak to je?“

„To bude asi Bertie.“

„Řekni mu, ať sem přijde!“ pravil otec. Bertie však byl zrovna u dveří a rozkaz slyšel, a tak žádnou další výzvu nepotřeboval, nýbrž vpochodoval dovnitř, tváře se naprosto bezstarostně a vesele. Právě tato zvláštní *insouciance* doktora Stanhopa zlobila, dokonce víc než synova marnotratnost.

„Tak co, vášnosti?“ oslovil jej doktor.

„A jak jste se dostal domů, pane otče, se svou půvabnou společnicí?“ pravil Bertie. „Nahoře snad není, Charloto?“

„Bertie,“ pravila Charlota, „papá nemá vůbec náladu na nějaké šprýmy. Hrozně se na tebe zlobí.“

„Zlobí!“ A Bertie zvedl obočí, jako by svému rodiči v životě nezavdal příčinu ani k jediné chvilce starostí.

„Posad'te se prosím, pane!“ pravil doktor Stanhope tuze přísně, ale už ne příliš hlasitě. „A ty, Charloto, se laskavě taky posad'! Matka si na ten svůj čaj může pár minut počkat.“

Charlota jaksi ze zvrácenosti usedla na židli nejblíže ke dveřím; jako by chtěla říci – Tak tady mě máte. Nebudete tvrdit, že nejsem poslušná. Ale neustoupím vám, to se raději nechám spráskat. A byla odhodlána nepovolit. I ona se na Bertieho zlobila, ale proto ještě nebyla méně ochotna ho před otcem bránit. Bertie rovněž usedl. Přitáhl si židli až k samému stolu v knihovně, opřel si o něj loket, a podepřel si pohodlně obličej, druhou rukou si na papíře čmáral obrázky. Než se výslech skončil, namaloval obdivuhodné postavy slečny Thornové, paní Proudiové a lady de Courcyové a začal s rodným portrétem, na němž měla být celá skupina Horehledových.

„Ráčil byste mi, vašnosti,“ pravil otec, „naznačit, jaké jsou vaše současné záměry? – Jakým způsobem se hodláte živit?“

„Učiním vše, co sám navrhnete, pane otče,“ odvětil Bertie.

„Ne, já už nic navrhovat nebudu. Můj čas pro navrhování už uplynul. Už mi zbývá dát jen jeden rozkaz, a to je, že půjdete z domu!“

„Dnes večer?“ řekl Bertie. A prostý tón oné otázky vyrazil panu doktorovi dech, nezmohl se na dostatečně důstojnou odpověď.

„Papá nemyslí doslova dnes večer,“ pravila Charlota, „aspoň doufám, že ne.“

„Tak třeba zítra,“ nadhodil Bertie.

„Ano, vašnosti, zítra,“ řekl doktor. „Zítra odejdete z mého domu.“

„Dobře, pane otče. Bude stačit, když odjedu vlakem v půl páté odpoledne?“

Než to dopověděl, dokreslil Bertie boty slečny Thornové s vysokým podpatkem.

„Můžete si, prosím, jít, jak a kdy je vám libo, hlavně když zítra opustíte můj dům. Zostudil jste mne; zostudil jste sebe a mne i své sestry.“

„Alespoň jsem rád, že jsem nezostudil svou matku,“ řekl Bertie.

Charlota sotva udržela vážnou tvář; zato páně doktorovo čelo se neskonale víc zachmuřilo. Bertie kreslil své *chef d'oeuvre* při vystižení nosu a úst paní Proudiové.

„Jste bezcitný zpuštělík, pane; bezcitný nevděčník, zpuštělík a darmošlap. Já jsem s vámi skoncoval. Jste můj syn – to nelze změnit, ale od nynějška nebudete mít jako můj potomek se mnou nic společného ani já s vámi jako váš otec.“

„Ach papá, papá! Takhle nesmíte mluvit, neříkejte to,“ bránila bratra Charlota.

„Chci tak mluvit a taky to říkám,“ pravil otec a vstal. „A teď opusťte tuhle místnost, pane!“

„Ustaňte, ustaňte!“ zvolala Charlota. „Proč nic neřekneš, Bertie? Proč nezvedneš oči a nepromluvíš? Právě tvé způsoby papá nejvíce rozčilují.“

„Ten je naprosto lhostejný ke vší slušnosti, ke vší způsobilosti,“ řekl doktor a pak vykřikl: „Odejděte, pane! Slyšíte, co říkám?“

„Papá, papá, takhle se rozejít nesmíte, to není možné. Víím, že vás to bude mrzet.“ A pak vstala a pošeptala mu: „Má na tom vinu jen on? Rozvažte to! Sami jsme si ustlali, a jak jsme si ustlali, tak si musíme lehnout. Nemá smyslu se mezi sebou hádat.“ A zrovna jak to došeptala, Bertie dokreslil hraběněčin honzík, jenž byl tak dobře udělán, že se na papíře po svém obvyklém způsobu doslova ze strany na stranu házel.

„V tuhle chvíli je otec rozzloben,“ Bertie na okamžik zvedl oči od svých skic, „protože si nebudu brát paní Boldovou. Co k tomu mohu říci? Brát si ji nebudu, to je pravda.“

„To není pravda, pane,“ řekl doktor Stanhope. „Ale s vámi se o tom přít nebudu.“

„Zrovna před chvílí jste se zlobil, že nechci mluvit,“ pravil Bertie a klidně si dál kreslil jednu mladou Horehledovou.

„Nech toho kreslení!“ A Charlota k němu přiskočila a vytrhla mu papír zpod ruky. Ale karikatury si nechala a později je Thornovým, Proudiovým a de Courcyovým ukázala. Zbaven svého zaměstnání, Bertie se v křesle zvrátil dozadu a vyčkával dalších rozkazů.

„Rozhodně si myslím, že bude nejlíp, když Bertie odejde ihned, třeba hned zítra,“ pravila Charlota, „ale prosím, papá, dohodněte se na nějakém plánu.“

„Odejde-li zítra z tohoto domu, dám mu 10 liber a bankéř v Carrare mu bude vyplácet 5 liber měsíčně dotud, dokud tam zůstane trvale usazen.“

„Nu, pane otče, to nebude tak dlouho,“ upozornil Bertie: „Asi do tří měsíců tam totiž umřu hladu.“

„Na práci musí mít mramor,“ upozornila Charlota.

„Na ty tři měsíce mám v ateliéru mramoru dost,“ pravil Bertie. „Pouštět se do něčeho velikého v tak omezeném čase nebude mít žádný smysl; pokud si nevytesám vlastní náhrobek.“

Nakonec se však přece jen dohodli na podmínkách o něco štedřejších, než byly ty původně navrhované, a pan doktor se nechal přimět k tomu, aby synovi podal ruku a popřál mu dobrou noc. Doktor Stanhope nechtěl jít svačit nahoru, dal si čaj přinést od dcery do pracovny.

Zato Bertie, ten nahoru šel a dobře se poměl. K velké radosti svých sester dokončil Horehledovy, třebaže způsob, jakým zachytil jejich hluboce dekoltované šaty, nebyl zrovna příliš vybraný. Když viděl, jak se situace vyvíjí, nechal se postupně slyšet, že při svém namlouvání vdovy si nepočínal zrovna nejnaléhavěji.

„Tak se mi zdá, že jsi jí vlastně o ruku nikdy neřekl?“ mínila Charlota.

„To jo, pochopila, že mě může mít, když bude chtít.“

„A ona nechtěla,“ pravila signora.

„To jsi mě ale nejhanebnějším způsobem podrazil,“ zlobila se Charlota. „Určitě jsi jí vyžvanil, jak jsem to celé trochu naplánovala.“

„Ono to jaksi samo vyšlo na povrch; aspoň většina z toho.“

„Tím tedy ten román končí,“ pravila Charlota. „Ale ani na tom moc nezáleží. Stejně mám za to, že brzy budeme zas všichni u jezera Como.“

„To rozhodně doufám,“ vyslovila se signora, „už mě to tu leze krkem, hledět na samé černé sutany. Jestli sem ještě někdy přijde pan Slope, bude to má smrt.“

„To tys byla jeho zkáza,“ pravila Charlota.

„A co se týče toho druhého mého nápadníka v černém suknu, toho s nejpodivnější nezištností daruju jiné dámě.“

Věren svému slibu, Bertie si nazítří sbalil věci a odjel odpoledním vlakem ve 4.30 s 20 librami v kapse, maje namířeno do carrarských mramorových lomů. A tím nám z naší scény mizí.

Ve dvanáct hodin následujícího dne po Bertieho odjezdu také paní Boldová dodržela slovo a bázlivou rukou a se srdcem rozechvělým zaklepala u Stanhopových na dveře. Ihned byla uvedena do zadního salónu, jehož křídlové dveře byly zavřeny, takže při návštěvě signory se nutně nemusela střetnout s lidmi v předním salónu. Když stoupala do schodů, nikoho z rodiny nezahlédla a zatím tedy značné části nepříjemností, jichž se děsila, zůstala ušetřena.

„Jste velmi laskava, paní Boldová; velmi laskava po tom, co se stalo,“ řekla jí dáma na pohovce a co nejlíbezněji se na ni usmála.

„Psala jste takovým tónem, že jsem nemohla jinak, než se k vám vypravit.“

„Ano, ano; chtěla jsem vás k návštěvě donutit.“

„Nuže, signoro; tady mě máte.“

„Jak jste ke mně chladná. Ale s tím se patrně musím smířit. Vím, myslíte si, že máte důvod horšit se na nás na všechny. Chudák Bertie! Kdybyste věděla všechno, určitě byste se na něj nezlobila.“

„Na vašeho bratra se nezlobím – ani v nejmenším. Doufám však, že jste si pro mne neposlala proto, abychom se bavily o něm.“

„Zlobíte-li se na Charlotu, to už je horší; v celém Barchesteru totiž nemáte vroucnější přítelkyni. Ale kvůli tomu jsem opravdu pro vás neposlala – prosím vás, paní Boldová, přisuňte si křeslo blíž ke mně, ať se mohu na vás dívat. Je to tak nepřirozené, že si sedáte ode mne tak daleko.“

Eleonora vyhověla a posunula si křeslo až k pohovce.

„A teď vám, paní Boldová, povím něco, co třeba budete pokládat za neslušné; ale přesto vím, že jedním správně.“

Paní Boldová na to nic neřekla, ale div se v křesle nezachvěla. Signora není nijak zvlášť vybíravá, to věděla, a to, co se jí samé jeví jako neslušné, může se paní Boldové zdát krajně nehorázné.

„Pana Arabina myslím znáte?“

Paní Boldová by byla dala celý svět za to, aby se nezapýřila, ale její krev si od ní nedala poručit. Zarděla se až po čelo a signoře, která ji usadila do zvlášť dobrého světla, aby ji mohla pozorovat, to neušlo.

„Ano, znám se s ním. To jest, tak trochu. Je to důvěrný přítel pana doktora Grantlyho a doktor Grantly je můj švagr.“

„Inu, jestliže pana Arabina znáte, určitě se vám taky líbí. Já ho znám a moc se mi líbí. Ten se totiž musí líbit každému, kdo ho zná.“

Na toto nenalezla paní Boldová žádnou odpověď, bylo to zcela nemožné. Krev jí v těle prudce kolovala, aniž věděla jak a proč. Bylo jí, jako by se s ní křeslo houpalo; a věděla, že je nejen rudá v obličeji, ale že se div nedusí horkem. Nicméně seděla nehnutě a bez hlesu.

„Jak jste ke mně upjatá, paní Boldová,“ posteskla si signora. „A já tu zatím pro vás činím vše, čím jen může jedna žena posloužit druhé.“

Do vdoviny myslí se vloudila myšlenka, že signorino přátelství je třeba opravdové a že buď jak buď uškodit jí nemůže. A další myšlenka, jen takový záblesk myšlenky jí proběhl hlavou – že pan Arabin je příliš drahocenný, než aby se o něj nechala připravit. Signorou opovrhne; ale nemohla by se trochu sklonit, aby dosáhla vítězství. Snad by stačil jen nejmenší zlomeček sehnutí!

„Nechci být upjatá,“ pravila, „ale když vy mi kladete takové prapodivné otázky.“

„Nuže, položím vám jednu ještě prapodivnější,“ řekla Madelina Neroni. Zvedla se přitom na loket a pohlédla své společnici přímo do tváře. „Milujete ho, milujete ho celým srdcem a celou duší, veškerou láskou, kterou vaše nitro dokáže cítit? Protože já vám mohu říci, že on vás miluje, zbožňuje, uctívá, myslí na vás a na nic jiného; také zrovna teď na vás myslí, když se snaží psát kázání na příští neděli. Co bych já za to dala, být takto milována a takovým mužem, to jest kdybych byla hodna toho, aby mě vůbec nějaký muž mohl milovat.“

Paní Boldová vstala a stála neschopna slova před ženou, která k ní v tu chvíli takto vášnivě promlouvala. Když se signora zmínila o sobě, vdovino srdce se obměkčilo a jakoby chlácholivě položila ruku na ruku své společnice, jež spočívala na stole. Signora se jí chopila a mluvila dál. Byl to bezděčný pohyb, do ničeho se nenutila.

„To, co vám tady říkám, je svatá pravda; a je na vás, abyste toho použila co nejlíp pro vlastní štěstí. Ale nesmíte mě prozradit. On o tom nic neví. Nemá tušení, že znám jeho nejhlubší nitro. V těchto věcech je prostoduchý jako děcko. Tisíce způsoby mi pověděl své tajemství, poněvadž se neuměl přetvařovat; že to na sebe pověděl, o tom se mu ani nesní. Vy to teď víte a radím vám, využijte toho!“

Eleonora opětovala stisk ruky své společnice pranepatrným náznakem stisknutí.

„A pamatujte si,“ mluvila dále signora, „on není jako jiní muži. Nesmíte od něho čekat, že za vámi bude chodit se sliby a přísahami a pěknými dárky, že vám bude klečet u nohou a líbat vám tkaničky u bot. Jde-li vám o to, takových je habaděj, ale on mezi nimi nebude.“ Z Eleonořiných řader se div nevydral vzdech. Madelina jí však nevěnovala pozornost a pokračovala. „U něho ano znamená ano a ne znamená ne. Třeba mu to bude rvát srdce, ale žena, která ho jednou odmítne, ho odmítne jednou provždy. Toho buďte pamětlivá! A teď vás, paní Boldová, už nebudu zdržovat, jste celá rozrušená. Dovedu

částečně uhádnout, jak s tím, co jsem vám tady řekla, naložíte! Budete-li kdy šťastnou manželkou v domě toho muže, budeme my už kdesi daleko; ale budu čekat, že mi napíšete třeba jen řádek, že jste naší rodině její hříchy odpustila.“

Eleonora to zpola šeptem slíbila a pak už se bez dalšího slova vytratila z pokoje dolů, po schodech, sama si otevřela dveře, aniž koho viděla či slyšela, a ocitla se na chrámovém nádvoří.

Bylo by obtížné rozebírat, co Eleonora cestou domů cítila. Slova, jež jí byla právě řečena, ji takřka omráčila. Hryzlo ji, že její srdce tak probádal a uhádl člověk poměrně neznámý, žena, kterou nikdy neměla ráda a nikdy ani mít ráda nemůže. Omráčilo ji, že muž, o němž sama sobě přiznala, že ho miluje, před ní svou lásku skrýval a jiné ji odhalil. Bylo toho mnoho, co jejího hrdého ducha soužilo. Nicméně v tom všem byl spodní proud radosti, který ji obdivuhodně povznášel. Zkoušela, zda by tomu, co jí Madam Neroni právě řekla, dokázala nevěřit, ale zjistila, že nikoli. Je to pravda; musí to být pravda. Nemohla, nechtěla o tom pochybovat a také nepochybovala.

V jedné věci se plně odhodlala zachovat se podle dané rady. Zlíbí-li se kdy panu Arabinovi položit jí otázku zmíněného druhu, bude její „ano“ znamenat „ano“. Cožpak by nebyl konec všem jejím trampotám, kdyby je, s hlavou opřenou o jeho rameno, mohla s ním otevřeně rozebírat?

Kaplan Slope se rozloučí se signorou

Druhého dne byla signora v plném lesku. Na sobě měla nejskvělejší dopolední šaty a kolem pohovky hotové *levée*. Bylo zrovna překrásné říjnové odpoledne a ti pánové, kteří byli v domě doktora Stanhopa vítáni, byli u signory v zadním salóně. V přední místnosti byla Charlota s paní Stanhopovou a ti z rytířů oné dámy, kteří se pro tu chvíli ke středu přitažlivosti dostat nemohli, byli nuceni plýtvat svou libovonností na matku a sestru.

První přišel a poslední odcházel pan farář Arabin. Byla to druhá jeho návštěva u Madam Neroni od doby, kdy se s ní viděl v Ullathornu. Přišel, nevěda proč, aby s ní hovořil, nevěda o čem. Leč po pravdě řečeno city, jež ho tentokrát tížily, byly pro něj nové a nemohl jim přijít na kloub. Snad vám to bude připadat divné, že se přišel točit kolem Madam Neroni, když byl zamilován do paní Boldové. Nicméně tomu tak bylo. A třebaže sám nechápal, proč to dělá, Madam Neroni to chápala moc dobře.

Byla k němu něžná a milá a povzbuzovala jej, aby zůstal. A tak Arabin zůstal. Stiskla mu ruku, když ji poprvé pozdravil, nedala jinak, než aby setrval v její blízkosti, šeptala mu sladké nesmysly. A potom ty její oči, lesklé a zářivé, hned veselé, hned zádumčivé, a tak i onak nepřekonatelné! Kterýpak muž vroucích citů, nezmrazené krve a srdce nechráněného trojitým krúnýřem zkušenosti by těm očím odolal! Pravda, žádnou smrtící ránu mu ta dáma zasadit nehodlala; jen se jí zachtělo do té vzácné schrány, nežli ji předá jiné, trochu kadidla vdechnout.

Zda by třeba jenom tolik z vlastní vůle ušetřila paní Boldová, to je jiná otázka.

A potom přišel kaplan Slope. To už kdekdo věděl, že Slope je kandidátem na úřad děkanský a že je všeobecně považován za favorita. Pan kaplan si proto po zemi vykračoval dosti povýšeně. Nasadil vážnou tvář, jež by asi tak slušela děkanovi, s ostatními duchovními hovořil jen málo a biskupovi, tomu se vyhýbal nejvíce. Jak jenom se ten vychrtlý prebendář a hřmotný kancléř a všichni nižší kanovníci a katedrální zpěváci, ba i všichni sboristé krčili a třásli a chodili kolem se ztrápeným obličejem, když si v *Jupiteru* přečetli ten článek, nebo se o něm doslechli. I nadcházeli dnové, kdy nic nepomůže a toho nečistého ducha musejí na katedrální kazatelnu pustit. Věru jemu ta kazatelna teď připadne. Na vrbí té zemi mohou teď precentoři, faráři i sboristé klidně pověšet citary své! *Ichabod! Ichabod!* Sláva jejich domu se od nich přestěhovala.

Slope sice bobtnal zárodečnou velkolepostí, signoru však přece jen navštívit přišel. Vlastně nemohl od ní zůstat odloučen. Snil o její hebké ručce, kterou tak často líbal, a o tom majestátním čele, na něj jednou přitiskl rty, a potom snil o ještě dalších milostech.

A byl tam rovněž pan zeman Thorne. Byla to jeho vůbec první návštěva u signory a nevykonal ji bez náležité přípravy. Zeman Thorne byl šlechtic obvykle puntičkářsky dbalý svého oblečení a s oblibou dával nenápadně vyniknout veškerým svým přednostem. Asi tak jedenkrát za měsíc se odstraňovaly z jeho licousů šedivé vlasy; šediny na hlavě se zmírňovaly směsí, již nebudeme zvat barvivem; byl to pouze přeliv. Jeho krejčí šil na St. James's Street a čižmář na rohu oné ulice a Piccadilly. Zvláště si potrpěl na rukavice a úprava jeho košil bylo něco, co se v ullathornské prádelně jen tak ledabyly neodbylo. U příležitosti této návštěvy své obvyklé úsilí mírně přehnal a způsobil jisté drobné znepokojení sestře, kterážto návrh, aby signora přijela do Ullathornu na delší návštěvu, dosud nijak zvláště srdečně neuvítala.

A byli tam i další – mladí šviháci, kteří neměli mnoho co dělat a jež půvaby oné dámy svedly k tomu, že i to málo zanedbávali.

Všichni však ustoupili panu Thornovi, jenž byl tak trochu grand signior, jak už takový venkovský šlechtic v provinčním městě povždy bývá.

„Ach pane Thorne, to je od vás hrozně milé!“ vítala jej signora. „Slíbil jste, že přijдете; ale doopravdy jsem vás nečekala. Domnívala jsem se, že vy venkovští šlechtici nikdy sliby neplníte.“

„Ale ano, někdy taky,“ odvětil zeman Thorne, jenž se tvářil dosti nesměle a své poklony skládal až trochu příliš ve stylu minulého století.

„Vy tedy nešidíte nikoho, leda své klien-klien-, no, jak říkáte těm lidem, co vás nosívají po ulicích v křesle a potom, až vás udělají poslancem, vás bombardují vejci a rajčaty?“

„Ale někdy i jeden druhého, signoro,“ přičinil Slope a jaksi děkanský nasládle se zazubil. „Venkovští šlechtici, ti se někdy klamou navzájem, vidíte, pane zemane?“

Zeman Thorne jej stihl pohledem, který ho na okamžik dočista odděkanoval; kaplan se však záhy rozpomenul na své vysoké naděje, rychle se vzpamatoval a své pravděpodobné nastávající důstojenství podepřel smíchem na Thornův účet.

„Rozhodně však nikdy neklamou dámu,“ pravil zeman Thorne, „zvlášť když k tomu, abych držel slovo, mě tak mocně podněcuje naděje na splnění mých vlastních přání, jako je tomu právě teď.“

V těchto předdiluviálních grimasách a poklonách, které pochytil od sira Charlese Grandisona, Thorne ještě chvíli pokračoval a signora se při každé grimase a každé pokloně pousmála a lehce uklonila. Thornova však nechala stát v nohách pohovky, neboť v čestné lóži u stolu seděl novopečený děkan. Pan Arabin stál zatím zády obrácen ke křeslu, s krovkami fraku pod paží, a hltal ji očima – a ne tak docela marně, neboť každou chvíli se k němu zvedl pohled – zářivý jako ten meteor z nebe.

„Ach pane Thorne, vy jste mi slíbil, že vám smím představit svou dcerušku. Máte chvíli času – přijmete ji hned teď?“

Zeman Thorne ji ujistil, že slečinku přijmout může a chce, a to milerád a s největším možným potěšením. „Pane Slope, smím vás požádat, abyste zazvonil?“ pravila signora; a když Slope vstal, pohlédla na Thorna a ukázala na židli. Jenže na to, aby ji pochopil, byl pan zeman příliš pomalý a Slope se div znovu nezmocnil svého místa nebýt toho, že signora, která si jakživa nenechala líbit neúspěch, jej z něho úsečně vykazala.

„Prosím vás, pane Slope, musím vás požádat, abyste na malou chvíli nechal u mě sedět pana zemana Thorna. Jistě mi to prominete. Tento týden si na vás ještě můžeme trochu dovolovat. To víte, příští týden, až se přestěhujete do děkanské rezidence, se vás budeme všichni bát.“

Slope se zatvářil nanejvýš lhostejně, zvedl se a odkráčel do vedlejší místnosti, kde se náramně zajímal o pletení paní Stanhopové.

A pak už přivedli dítě. Byla to dívenka asi osmiletá, podobná matce až na to, že měla ohromné černé oči a vlasy černé jako uhel. Rovněž její pleť byla velmi tmavá a svědčila o tom, že je z cizí krve. Snad žádné dítě jakživ nebylo oblečeno tak cizokrajně a výstředně jako ona. Na holých pažičkách měla velikánské náramky, kol hlavy purpurovou, zlatem vykládanou čelenku a na nohou šarlatové botičky s vysokými podpatky. Šaty měla samé volánky a trčely z ní, jako by jejich cílem bylo, aby čněly vodorovně z jejích útlých boků. Ani kolena jí skoro nekryly, to však napravily volné, zřejmě krajkové podvlékačky; a konečně na sobě měla růžové punčochy. Takto obvykle strojivali poslední z Neronů v hodinu, kdy k nim chodily návštěvy.

„Julinko, miláčku,“ oslovila ji matka – Julie bývalo v rodině odjakživa oblíbené ženské jméno. „Julinko, miláčku, pojd' sem! Pamatuješ, jak jsem ti vyprávěla, jak tvá nebohá mamá byla na té překrásné slavnosti. Tohle je pan zeman Thorne; pojd', drahoušku, a dej mu hubičku!“

Julinka nastavila líčko k políbení, jako je nastavovala všem matčiným návštěvám. A najednou zeman Thorne zjistil, že má ji a – což pro něj bylo ještě hrůznější – celou tu její parádu v náručí. Krajkoví a škrob se mu mačkaly o vestu a o kalhoty, napomádované černé kadeře mu visely na líci a jeden z uzávěrů náramku ho škrábl do ucha. Tak skvostnou dámu vůbec neuměl držet, a když už ji držel, nevěděl, co si s ní počít. Nicméně se už kolikrát musel mazlit s malými neteřemi a synovci, a tak se do svého úkolu pustil, jak byl zvyklý.

„Houpy houpy houpy hou,“ zanotoval, když si holčičku posadil na koleno a prudce jím komíhal, jako by točil brusičovým brouskem.

„Mamá, mamá,“ zvolala nevrle Julinka. „Já se nechci houpat! Pust'te mě, vy nezvedený dědku, vy jeden!“

Chudák zeman Thorne beze slova holčičku postavil na zem a přítáhl si zpět křeslo. Slope se zatím k polárce, která ho přitahovala, už vrátil a nyní se hlasitě zasmál. Arabin zaúpěl a zavřel oči. A signora dělala, že dcerku neslyšela.

„Jdi si za tetou Charloutou, miláčku,“ vyzvala ji mamá, „není-li už čas na tvou procházku.“

Slečince Julii se způsob, jakým jí projevoval pozornost zeman Thorne, sice zrovna nezamlouval, ale že byla zvyklá na to, aby si s ní páni hráli, nebylo jí po chuti, že ji tak brzy posílají k tetě.

„Julinko, drahoušku, tak poslouchej a běž!“ Julinka však ještě pořád ohrnovala rty a chodila po pokoji. „Charloto, prosím tě, pojd' sem a vezmi si ji,“ zaprosila signora. „Musí jít ven; ono se teď tak brzy připozdívá.“ Takto tedy skončila tolik opěvovaná schůzka mezi zemanem Thornem a poslední z rodu Neronů.

Z dětské nezbednosti se zeman Thorne vzpamatoval dříve nežli z páně Slopova smíchu. S tím, že ho děcko nazve dědkem, se dokázal smířit, avšak nelibě nesl, že se mu vysmívá biskupův kaplan, i když se onen kaplan co nevidět má stát děkanem. Nic sice neřekl, ale bylo na něm jasně vidět, že se zlobí.

Signora zas byla hotova zemana pomstít. „Pane Slope,“ pravila, „slyšela jsem, že sklízíte triumfy na všech stranách.“

„Jak to?“ usmál se Slope. Nebylo mu proti mysli, když se s ním hovořilo o děkanství, i když tu domněnku ovšem vehementně popíral.

„Vyhráváte v lásce i ve válce.“ V tu ránu se Slope už netvářil tak docela spokojeně jako ještě chvíli předtím.

„Pane Arabine,“ pokračovala signora, „nemyslíte, že má pan kaplan Slope veliké štěstí?“

„Rozhodně ne víc, než si zaslouží,“ odvětil Arabin.

„Jen považte, pane zeman, pan kaplan Slope má být naším novým děkanem; to ovšem ví už každý.“

„To snad ne, signoro,“ bránil se Slope, „o tom nevíme nikdo nic. Mohu vás ujistit, já sám –“

„Naším novým děkanem určitě bude – o tom není sebemenších pochyb, pane Thorne!“

„Ehm!“ hlesl zeman.

„A přeskočí při tom staré pány, jako je můj otec a vikář Grantly –“

„No – no!“ protestoval Slope.

„Vikář by to stejně nepřijal,“ upozornil Arabin. Načež se Slope neomaleně usmál a tak jasně, jak jen to pohled dovede naznačit, řekl, že to jsou jen kyselé hrozny.

„Vlastně nás přeskočí všechny,“ mluvila dál signora, „já se taky samozřejmě považuji za člena kapituly.“

„Budu-li kdy děkanem,“ řekl na to Slope, „– to jest kdybych se jím měl stát, pak bych se takovou kanovnicí nesmírně honosil.“

„Nepřerušujte mě, pane Slope! Ještě jsem zdaleka nedomluvila. Vy se přece můžete honosit jinou kanovnicí. Pan kaplan má totiž dostat nejen děkanství, ale i ženu do něho.“ Slope se opět naježil.

„A to ženu tuze mohovitou. Komu Pámbu, tomu všichni svatí, vidíte pane zeman?“

„Pravdu díte,“ řekl pan Thorne, jemuž se hovor o panu Slopovi a jeho záležitostech dost zajídal.

„A kdypak to bude, pane Slope?“

„Kdy bude co?“

„Kdy to bude s tím děkanstvím, to víme: to se vyřídí do týdne. Bezpochyby je už objednáno i nový klobouk. Ale kdypak se bude konat svatba?“

„To myslíte moje nebo pana Arabina?“ zažertoval si Slope.

„No, já měla na mysli tu vaši, ale nakonec se pan Arabin třeba bude ženit první. Jenže o něm nic nevíme. Ten na sebe nikomu z nás nic nepoví. Zato vy všechno děláte otevřeně a bezelstně. A to se mi, mám-li být, pane Arabine, upřímná, zamlouvá nejlíp. Kdo má oči k vidění, ten vidí, že pan kaplan Slope je oblíbený nápadník. Tak, pane Slope, kdy bude z vdovičky paní děkanová?“

Arabini bylo toto vtipkování navýsost trapné; ale aby se od něho odtrhl a šel, to nedokázal. Věřil – pořád ještě onou vírou, jakou plodí strach, věřil, že se paní Boldová ženou kaplana Slopa stane. O Slopově malém dobrodružství v zahradě nic nevěděl. Ale co když měl kaplan Slope dobrodružství zcela jiného druhu? Co když se vdově vrhl k nohám, ta ho přijala a on se do města vrátil rozjařeně jako úspěšný nápadník? Pro Slopa bylo signořino vtipkování hodně trpké, stejně trpké však bylo i pro Arabina. A tak pořád ještě stál opřen o krb a rukama nervózně šátral v kapsách u kalhot.

„Ale, ale, pane Slope, jen nebuďte tolik stydlivý!“ pokračovala signora. „Všichni víme, že jste té dámě onehdy v Ullathornu řekl o ruku. Povězte nám, jakými slovy vás přijala. Bylo to prosté ‚Ano‘ nebo dvojí ‚Ne, ne‘, které dohromady dává klad? Či snad mlčela a tím souhlasila? Anebo mluvila otevřeně v takovém duchu, jaký vdově svědčí, a řekla přímo ‚Na mou věru, vážený pane, paní Slopovou mě můžete učinit, jakmile se vám jen zlíbí?‘“

Málokdy předtím v životě bylo kaplanu Slopovi tak nevolno. Seděl tam zeman Thorne a tiše se smál. Stál tam jeho starodávný sok farář

Arabin a byl samé oči, jak na něho zíral. Kolem dveří spojujících obě místnosti stál hlouček lidí, mezi nimi slečna Stanhopová a důstojní pánové Gray a Green a všichni slyšeli, jak je deptán. Věděl, že jedině na jeho vlastním důvtipu bude záležet, zda dámě její šprým dokáže oplatit či nikoli. Věděl, že je to záhodno učinit, svede-li to; nezmohl se však ani na jediné slovo. „Tak svědomí z nás ze všech činí baby.“ Na líci cítil ostré špičky Eleonořiných prstů a nevěděl, kdo ještě ten políček mohl vidět a kdo to asi prozradil téhle prožlукlé ženštině, jež si ho s takovou rozkoší dobírá. Proto tam stál rudý jak rak a němý jako ryba a jen se tak mírně zubil – prostě k politování!

Signora však neznala slitování; milosrdenství jí bylo cizí. V tu chvíli si zamanula Slopa pokořit, a dokud jej měla v moci, byla odhodlána učinit to jaksepatří důkladně.

„Jakže, pane kaplane, vy neodpovídáte? Snad nebyla ta žena natolik pošetilá, že vás odmítla? Nebo že by měla políčeno na biskupa? To snad ne. Ale já už vidím, pane Slope, jak to je. Vdovy, ty bývají příslovečně opatrné. Měl jste jí asi dát pokoj, dokud nemáte na hlavě ten nový klobouk; dokud jí nebudete s to ukázat klíč od děkanské rezidence!“

„Signoro,“ řekl konečně, snaže se nasadit tón důstojné výčitky, „vy si věru dovoluujete hovořit o velebných tématech tuze nepřístojně!“

„O velebných tématech – jakápak velebná témata? Děkanský klobouk není přece tak velebný námět.“

„Žádné takové aspirace, jaké mi imputujete vy, nemám. Bud'te prosím tak laskava a nechte toho!“

„Ale ovšem, pane Slope; dříve však ještě slovíčko. Běžte za ní znova teď, když máte v kapse dopis ministerského předsedy. Vsadím svůj šál proti vašemu klobouku, že tentokrát vás neodmítné!“

„Promiňte, signoro, ale podle mého hovoříte o té paní tuze urážlivě; to vám musím říci.“

„A ještě jednu další malou radu, pane Slope; už jen tu jedinou.“
A dala se do zpěvu –

„Je dobře být veselý a moudrý, pane Slope,
Je dobře být poctivý a věrný.
Je dobře skoncovat se starou láskou, pane Slope,
než si něco začnete s novou! Chachacha!“

A signora se zvrátila na svou pohovku a od srdce se rozesmála. Málo dbala, jak si ti, kteří jí naslouchají, historku Slopovy první lásky ve své obraznosti doplní. Málo dbala, že někteří třeba tu čest, že někoho obdivoval dříve, přičtou jí. Slope ji omrzela a chtěla se ho zbavit. Měla proč se na něj hněvat a usmyslila si pomstít se mu.

Jak se tenkrát Slope dostal ze salónu ven, to sám jakživ nevěděl. Nakonec se, patrně s cizí pomocí, zmocnil svého klobouku a vy-
padl na čerstvý vzduch. Z lásky k signoře byl konečně vyléčen. Kdykoli pak o ní opět ve snách přemítal, nejevila se mu jako anděl s blankytnými křídly. Spíše ji spojoval s ohněm a sírou, a třebaže ještě stále věřil, že je to duch, z nebe ji dočista vyhostil a našel jí místo mezi božstvy pekelnými. Když pak později obě ženy, k nimž se v Barchesteru připoutal – a činil tak často – zvažoval, přednostní místo v záští jeho nitra připadlo obvykle signoře.

47

Zvolený děkan

Celý následující týden Barchester nevěděl, kdo bude jeho novým děkanem. V neděli dopoledne byl rozhodně favoritem kaplan Slope; neukázal se však v katedrále a tím v uzavíraných sázkách o nějaký ten bod klesl. V pondělí ho biskup v doslechu služebnictva vyplísnil a tím padl o tolik, že by ho žádný ani zadarmo nechtěl; zato v úterý obdržel dopis s označením „Důvěrné“, čímž své místo v přízni veřejnosti znovu získal zpět. Ve středu se povídalo, že onemocněl, a to nevypadalo nijak dobře; ve čtvrtek ráno však šel na nádraží a tuze bodře se tvářil. A když se pak zjistilo, že si koupil jízdenku první třídy do Londýna, nebylo už důvodu k žádným pochybnostem.

Zatímco v Barchesteru bylo všechno takto ve varu, v Plumsteadu mnoho duševní pohody nebylo. Náš přítel vikář měl mnoho příčin se rmoutit. Notně jej rozladil nezdar diplomatické mise doktora Gwynna v biskupském paláci a netížil si před ženou prohlásit, že kdyby tam šel sám, byl by celou věc zvládl mnohem líp. Jeho choť s ním nesouhlasila, ale to příliš nepomohlo.

Jmenování faráře Quiverfula správcem hospitálu bylo však *fait accompli*, a neméně hotovou věcí bylo, že pan Harding se s ním smířil. Aby se veřejně odvolal k biskupovi, k tomu pana Hardinga nemohlo přimět nic na světě; a představený Lazarovy koleje s jeho jednáním plně souhlasil.

„Nevím, co se to s představeným stalo,“ opakoval si neustále vikář. „Dřív býval ochoten za svůj stav bojovat.“

„Můj milý vikáři,“ odpovídala na to paní Grantlyová, „jakou to má cenu pořád jen bojovat? Já si opravdu myslím, že doktor Gwynne má pravdu.“ Jenže on na vlastní pěst podnikl kroky, o nichž vikář ani jeho choť nevěděli.

Navíc úspěchy kaplana Slopa, to byl pro vikáře blín, a nepřístojnosti paní Boldové zrovna tak. Čím bude vikáři Grantlymu celý svět, stane-li se Slope barchesterským děkanem a vezme si sestru jeho choti? Pořád a pořád o tom mlel, až se málem rozstonal. Paní Grantlyová si div nepřála, aby už bylo po svatbě a měli to za sebou a ona o tom už nic neslyšela.

A k prachbídne náladě tu byl další důvod, který ho ťal do živého skoro tak ostře jako oba dříve zmíněné. Ten zářivý vzor duchovního, jímž před časem obdařil Svatý Ewold, ten přítel ze studií, jímž se tak hlasitě vychloubal, ten rytíř církve, jehož dřevcem měl padnout a být sražen v prach kaplan Slope, ten důstojný val vzorné církve, ten všemi uctívaný představitel nejlepšího ducha Oxfordu se – aspoň tak mu to už několikrát povídala jeho žena – nepřístojně choval!

Už celý minulý týden se Arabin v Plumsteadu vůbec neukázal, slyšet však o něm bylo bohužel nemálo. Sotvaže se paní Grantlyová tehdy večer po ullathornské slavnosti sešla s vikářem o samotě, vyslovila se velmi rozhořčeně o tom, jak špatně se farář Arabin při té příležitosti zachoval. Tvářil se a jednal a hovořil, jak se na slušného duchovního nepatří. Vikář se tomu zprvu smál a ujistil ji, že si dělá zbytečné starosti; uvidí, že se Arabin o sebe docela dobře postará. Postupně však shledával, že jeho žena měla bystřejší zrak než on. Také další lidé spojovali jméno signory se jménem pana Arabina. Ten hubeňoučkový malý prebendář, co bydlí na chrámovém nádvoří, mu na vlas přesně vypočítal, kolikrát byl pan farář Arabin návštěvou u Stanhopových a jak dlouho se tam pokaždé zdržel. Zeptal se na Arabina v katedrální knihovně a úslužný sborový zpěvák se nabídl, že skočí k Stanhopovým, není-li náhodou zrovna u nich. Jakmile se Pověsti podaří vyloudit na trubce první tón, záhy se rozezvučí dost hlasitě. Bylo nad slunce jasnější, že Arabin podlehl té italské ženštině a že vikářovo dobré jméno strašlivě utrpí, jestliže se něco nepodnikne a oharek se nezachrání před vzplanutím. Navíc, abychom k němu byli spravedliví, vikář měl Arabina doopravdy rád a jeho poklesek jej velice rmoutil.

Toho dne, kdy Slope odjel do Londýna, seděli Grantlyovi v salóne a rozebírali své trampoty, a při této příležitosti popustila paní Grantlyová uzdu své výmluvnosti. Na duchovní farnosti měla své vlastní názory a v tu chvíli pokládala za správné dát je najevo.

„Měl jste si ode mne nechat poradit, vikáři, a do Svatého Ewoldu žádného starého mládence nedosazovat.“

„Ale má drahá, snad nechcete tvrdit, že každý svobodný duchovní má špatné chování.“

„Nezdá se mi, že duchovní jsou o moc lepší než jiní muži,“ opáčila paní Grantlyová. „S kurátem, kterého má člověk na očích, to ještě celkem ujde. Když ve svých nepřístojnostech setrvává, může se ho člověk zbavit.“

„Jenže pan Arabin byl členem profesorského sboru koleje a jako takový se ženit nemohl.“

„Tak bych byla našla někoho, kdo mohl.“

„Ale; má drahá, což členové kolejí nemají nikdy dostat obročí?“

„Ano, to jistě, když se zasnoubí. Já bych mladého muže do obročí nedosadila, dokud není ženatý nebo zasnoubený. A teď tu máme pana Arabina. A všechno máte na svědomí jenom vy!“

„V tuhle chvíli není v celém Oxfordu jediný duchovní, který je pro své chování více vážen nežli Arabin.“

„Och ten váš Oxford!“ ušklíbla se paní. „Co muži v Oxfordu vyvádějí, o tom se nikdo nikdy nedoví. V Oxfordu se třeba velmi dobře osvědčí muž, který pak farnost dokáže zostudit; a abych vám pravdu řekla, mně se zdá, že pan Arabin je právě takový.“

Vikář si jen zhluboka povzdechl, ale na žádnou další odpověď se nezmohl.

„Vikáři, vy mu musíte domluvit. Jen si představte, co si řeknou Thornovi, až uslyší, že duchovní jejich farnosti si dělá zálusk na tu strašnou ženskou a je u ní pečený vařený.“

Vikář si opět jenom povzdechl. Byl to muž odvážný, a když bylo třeba, uměl dost dobře kárat mladší duchovní diecéze. Ale

v Arabinovi bylo cosi, pro co bude, jak pan doktor cítil, velmi těžké účinně ho pokárat.

„Můžete mu poradit, ať si najde manželku, a on jistě pochopí, co mu tím chcete říci,“ mínila paní Grantlyová.

Vikář na to nic, jenom zasténal. Je tu ten Slope; z toho udělají děkana; ten si najde manželku co nevidět, získá vážnost a bohatství, skvělou rodinnou rezidenci a rodinný kočár; záhy se vyšvihne mezi zámožnou elitu barchesterského duchovenského světa; zatímco jeho vlastní *protégé*, pravý štěp pravé církve, na něhož přísahal, stále ještě bude chudým farářem a navíc s tuze nevalnou pověstí co se týče mravného chování! Ono se to řekne – doporuč Arabinovi, ať se ožení, ale jak uživí manželku, až se ožení?

Takto se v plumsteadském salónu situace vyvíjela, když vtom doktora a paní Grantlyovou z jejich rozmarného povídání vytrhl nenadálý hřmot: to na štěrkovaný chodník vjel kočár s párem koní. Takto nepřijíždějí návštěvy, jejichž soukromé kočáry zastavují u vchodů do venkovských vil s náležitým ostychem; spíše se zdálo, že přibyla nějaká osoba či osoby, které mají naspěch, aby užuž byly uvnitř a nikterak nehodlají dům hned zas opustit. Takto by asi přijížděli hosté pozvaní na týden u vědomí, že jedou, když už první gong oznámil, že se podává večeře. Takto by mohl přijet notář se zprávou o skonu prastrýce anebo syn z univerzitní koleje, čerstvě ověnčený vavříny dvojího vyznamenání. Takovýmto způsobem by se ke dveřím venkovského sídla nebyl dal dopravit nikdo, kdo by o svém právu vynutit si vstup seabeméně pochyboval.

„Kdopak to je?“ pravila paní Grantlyová a pohlédla na svého chotě.

„Koho to sem čerti nesou?“ zavrčel vikář. Pak tiše vstal a zůstal stát s rukou na klice otevřených dveří do salónu. „No ne, to je váš otec!“

A byl to opravdu pan Harding a pan Harding bez doprovodu. Přijel z Barchesteru jen tak sám jednospřežním poštovním vozem, dorazil téměř po setmění a zřejmě plný čerstvých zpráv. Jindy

přijížděl na návštěvu zcela tiše a nenápadně; málokdy si dovolil přijet neohlášen a bylo to vždy ve skromné staré malé zelené bryčce s jedním koněm, který se ke vchodu připlížil takřka nehlučně.

„Pane na nebi, pane správce, to jste vy?“ vyhrkl vikář, samým úžasem zapomínaje, co se událo v několika posledních letech. „Ale pojdte dál! Nic zlého nám doufám nenesete!“

„To mám radost, že jste přijel, papá,“ vítala ho dcera. „Hned vám jdu přichystat pokoj.“

„Žádný správce,“ ohradil se pan Harding. „Správcem je pan farář Quiverful.“

„Já vím, já vím,“ pravil vikář nedůtklivě. „Na okamžik jsem na to zapomněl. Stalo se snad něco?“

„Neodcházej hned, Zuzano! Musím ti něco sdělit.“

„Za pět minut budou zvonit k večeři.“

„Vážně?“ řekl pan Harding. „Tak to snad abych raději počkal.“

Byl toho, co přišel zvěstovat, plný, ale věděl, že se to neobejde bez velké debaty. Do Plumsteadu se vydal tak rychle, jak jen ho dva koně stačili přivést. A nyní, když už tam byl, byl ochoten přijmout oddech, jaký by mu poskytla večeře.

„Máte-li pro nás něco závažného,“ pravil vikář, „tak nám to prosím řekněte rovnou. Snad neutekla Eleonora?“

„To ne, to ne!“ A pan Harding na něj pohlédl s velkou nelibostí.

„Udělali snad Slopa děkanem?“

„Ne, to ne, ale –“

„Ale co?“ naléhal vikář.

„Oni to nabídli mně.“ Pan Harding to samou skromností ze sebe stěží vypravil.

„Dobrotivé nebe!“ zvolal vikář a klesl vyčerpaný do lenošky.

„Tatínku, můj milý tatínku!“ zajásala paní Grantlyová a vrhla se otci kolem krku.

„Tak mě napadlo, že bude nejlíp zajet rovnou sem a poradit se s vámi,“ vysvětloval pan Harding.

„Poradit?“ broukl vikář. „Ale můj milý Hardingu, já vám z celého srdce blahopřeji – z celého srdce, na mou duši. Radostnější zprávu jsem v životě neslyšel!“ A uchopil tchána za obě ruce a potřásal jimi, jako by mu je chtěl setřást, a jal se po místnosti chodit kolem dokola, mávaje nad hlavou výtiskem *Jupitera* na znamení, jak nesmírně je tou zprávou unesen.

„Ale –“ začal pan Harding.

„Jen žádné ale!“ zakřikl ho vikář. „V životě jsem nebyl tak šťasten. Zrovna tak jsem si to představoval. Na mou čest, proti lordu už slova neřeknu, do nejdelší smrti ne!“

„To určitě zařídil pan doktor Gwynne,“ podotkla paní Grantlyová, již se představený Lazarovy koleje, spořádaný ženatý muž se spoustou dětí, velmi líbil.

„Taky si to myslím,“ řekl vikář.

„Ach papá, vy ani nevíte, jakou mám radost!“ A paní vikářová vstala a otce políbila.

„Ale, počkej, má drahá,“ namítal pan Harding. Nadarmo se však namáhal, nikdo ho neposlouchal.

„Nuže, pane děkane,“ oslovil ho vítězoslavně vikář, „děkanské zahrady budou jistou útěchou za ústavní jilmy. Chudák Quiverful! Už mu jeho štěstí nebudu vůbec závidět!“

„Bodejt' že ne,“ souhlasila nadšeně paní Grantlyová. „Chudák ženská, vždyť má čtrnáct dětí na krku. Věru mě těší, že to dostali.“

„Mě taky,“ řekl pan Harding.

„Dvacet liber bych za to dal,“ pravil vikář, „vidět tak Slopa, jak se tváří, až se to doví.“ Právě pomyšlení na Slopovu porážku tvořilo totiž nemalou část jeho radosti.

Konečně směl pan Harding nahoru umýt si ruce, i když vlastně z toho, kvůli čemu do Plumsteadu schválně přijel, řekl pramálo. A nic víc se ani povědět nedalo, dokud služebnictvo po večeři neodešlo. Doktor Grantly se samou radostí neudržel a před služebnictvem tchána oslovoval „pane děkane“. A tak se v dolních prostorách

záhy debatovalo o tom, že novým děkanem má být pan Harding a ne nastávající jeho dcery, a názory na to se značně rozcházely. Kuchařka se sklepníkem, oba pokročilého věku, soudili, že je to tak správné; zato lokaj a panská, kteří byli mladší, soudili, že je to velká škoda, že pan kaplan Slope přišel o svou šanci.

„On je to stejně mizera,“ řekl lokaj, „a kvůli němu to neříkám. Ale odjakživa obdivuju sestru naší milostpaní, a ta by se na děkanku moc hodila.“

Zatímco dole se uvažovalo takto, nahoře panovala veliká rozdílnost názorů. Jen co se stáhl ubrus a na stole se objevilo víno, vydobyl si pan Harding příležitost, aby promluvil. Stálo ho to však mnoho vnitřních útrap, nežli řekl:

„Lord – – je velice laskav, velice laskav, a já si toho hluboce, velmi hluboce cením. Nabídka, to musím přiznat, mě potěšila –“

„To bych řekl,“ vpadl mu do řeči vikář.

„Ale i tak ji bohužel nemohu přijmout.“

Vikářovi div karafa z rukou na stůl nevypadla, tak prudce sebou trhl, že i jeho choť vyskočila z křesla. Nepřijmout děkanství! Má-li to takhle opravdu dopadnout, pak není pochyb o tom, že tchán přišel o rozum. Vždyť tentokrát jde o to, má-li duchovní nízké hodnosti s obročím méně než 200 liber přijmout vysokou hodnotu, 1200 liber ročně a jedno z nejžádoucnejších postavení, jaké jen jeho povolání může poskytnout!

„Jakže!“ Vikář zalapal po dechu a zíral na hosta, jako by z prudkého hnutí mysli dostal záchvat.

„Jakže?“

„Necítím se schopen konat nové povinnosti,“ naléhal pan Harding.

„Nové povinnosti! Jaképak povinnosti?“ Ve vikářově tónu nechtěně zazněl sarkasmus.

„Ale papá!“ přidala se paní Grantlyová, „nic nemůže být snazšího, než co má na práci takový děkan. Rozhodně jste čilejší než pan doktor Trefoil.“

„Nebude mít na práci ani polovinu toho, co má dnes,“ dodal doktor Grantly.

„Viděl jste, co onehdy psal *Jupiter*, že tam patří mladí?“

„Ano. A viděl jsem, že *Jupiter* říká všechno možné, jen aby vymohl jmenování kaplana Slopa. Snad nechcete, aby udělali děkanem Slopa?“

Na tuto výtku, i když se ho silně dotkla, pan Harding neodpověděl. Do Plumsteadu nepřišel proto, aby se zetěm vedl další spor stran kaplana Slopa, a tak to nechal být.

„Já vím, že se mi nepodaří přivést vás k tomu, abyste pochopil, jak mi je,“ pravil. „Jsme totiž každý z jiného těsta. Snad mě i mrzí, že nemám vašeho ducha a vaši energii a vaši bojovnost, ale faktem prostě je, že nemám. Každý další den života, který je mi dopřán, jenom zvyšuje mou touhu po klidu a míru.“

„A kde proboha může člověk mít víc klidu a míru, ne-li na děkanství?“ namítl vikář.

„Lidé budou říkat, že jsem na to moc starý.“

„Dobrotivé nebe! Lidé! Jací lidé! Co si potřebujete dělat z nějakých lidí!“

„Ale já sám si myslím, že jsem na každé nové místo starý.“

„Milý papá,“ pravila paní Grantlyová, „denno denně jsou na nová místa jmenování lidé o deset let starší.“

„Má drahá, nikdy tě nedokážu přivést k tomu, abys pochopila moje pocity, a ani si z toho žádné zásluhy nedělám. Pravdou je, že mi chybí síla charakteru, která by mi snad umožnila postavit se proti duchu doby. Na všech stranách se dnes volá po mladých lidech a já nemám odvahu se proti tomuto požadavku postavit. Co když *Jupiter*, až se o mém jmenování doslechne, bude psát článek za článkem a dokládat v nich mou neschopnost? Určitě by mě to připravilo o rozum. Řekneš, že bych se měl s takovými věcmi vyrovnat. Inu, má drahá, já uznávám, že bych měl. Jenže cítím svou slabost a vím, že

to nedokážu. A abych ti pravdu řekl, o tom, co takový děkan vůbec dělá, nemám větší ponětí než nemluvně.“

„Pcha!“ zvolal vikář.

„Nezlobte se na mě, pane vikáři! Nepřeme se kvůli tomu, Zuzano! Kdybyste věděli, jak mě to drásá, že vás v této věci musím zklamat, určitě byste se na mě nehněvali.“

Pro doktora Grantlyho to byla hrozná rána. Jemu se totiž nic nemohlo hodit víc než mít na děkanství pana Hardinga. Na pana Hardinga se kvůli jeho nedávné chudobě sice nikdy spatra nedíval, nicméně plně uznával, že je výhodné mít lidi z rodiny na příhodných místech. Hodilo by se mu mnohem víc mít pana Hardinga barchesterským děkanem nežli farářem u svatého Cuthberta a k tomu regenschorim. A pak ta zdrcující porážka onoho úhlavního nepřítele všeho, co je v Barchesteru úctyhodného, toho nového puritánského duchovního *parvenu*, který mezi ně vpadl, už jen ta by byla víc, či skoro víc, nežli to místo samo. Je úděsné pomyslit, že takové nečekané štěstí mají zničit absurdní vrtochy a nezdravé halucinace, jimiž se pan Harding nechává svést na scestí. Mít číši tak blízko rtům a nesmět se napít, to bylo víc, než si byl doktor Grantly ochoten dát líbit.

A přesto se zdálo, že si to bude muset nechat líbit. Darmo vyhrožoval, darmo přemlouval. Pan Harding sice s naprostou rozhodností netvrdil, že nabízenou skvělou příležitost odmítá, ale zároveň nikterak rozhodně netvrdil, že ji přijme. Když ho znovu a znovu tlačili ke zdi, znovu a znovu se bránil, že se pro nové povinnosti naprosto nehodí. Marně se vikář snažil dát mu nepřímý najevo – i když to otevřeně prohlásit nemohl – že s tím žádné nové povinnosti spojeny nejsou. Marně naznačoval, že ve všech případných potížích je on, vikář, schopen a ochoten slaboduchého děkana vést. Pan Harding zřejmě zastával pošetilý názor, že nové povinnosti čekají a že nikdo, kdo není ochoten je sám vykonávat, nemá místo vůbec přijmout.

Porada skončila dohodou, že pan Harding přijem dopisu, který obdržel od ministrova soukromého tajemníka, okamžitě potvrdí, a vyprosí si dva dny na rozmyšlenou a že během těch dvou dnů se věc projedná.

Nazítří pak zaveze vikář pana Hardinga zpátky do Barchesteru.

Slečna Thornová osvědčí dohazovačský talent

Po návratu z Plumsteadu do Barchesteru, kterýžto v patřičné době provedl ve společnosti pana vikáře, čekaly tam pana Hardinga další překvapivé zvěsti. Cestou byl podroben takové tíži nepopíratelných argumentů – z nichž většina dokazovala, že je jeho svatou povinností neplést se do řemesla rodičovské vlády, jež z něho mermomocí chce udělat děkana –, že když dorazil ke vchodu do lékárny na High Street, skoro vůbec nevěděl, kam se v té věci vrtnout. Už tak z toho byl dost zmatený, ale další zápletky mu osud ještě chystal. Doma nalezl dopis od dcery s prosbou, ať se k ní okamžitě vypraví. To se však ve svém vyprávění musíme kousíček vrátit.

I slečně Thornové se zanedlouho donesly zvěsti o panu Arabinovi, které předtím tolik narušily pohodu paní Grantlyové. A také ji tížilo pomyšlení, že duchovní její farnosti je obviňován z uctívání cizí bohyně. I ona byla toho mínění, že faráři a kaplani mají být vesměs ženatí, a s dobromyslnou energií pro ni příznačnou zapráhla svůj rozum do úsilí nalézt panu Arabinovi vhodnou nevěstu. Paní Grantlyová nedokázala v této mrzuté situaci vymyslet žádný lepší lék než vikářovu domluvu. Zato slečna Thornová usoudila, že nějaká mladá dáma na vdávání a s věnem by to mohla spravit. Když tak procházela svůj soupis neprovdaných přítelkyň, jež by mohly potřebovat manžela a byly zároveň vhodné pro povýšení, jaké s sebou venkovská fara přináší, nenapadla ji žádná vhodnější aspirantka na onen titul nežli paní Boldová. A tak nemeškala a právě v ten den, kdy byl kaplan Slope pokořen a její bratr měl ono zajímavé setkání s poslední z Neronů, zajela do Barchesteru a paní Boldovou pozvala,

aby synáčka i s chůvou přivezla do Ullathornu a zůstala tam s nimi na delší návštěvu.

Navrhla tak měsíc či dva, a pak hodlala použít svého vlivu a návštěvu prodloužit, aby u nich přečkaly zimu – to aby měl pan farář dostatek příležitosti poznat se se svou nastávající co nejlíže.

„Pozveme též pana faráře Arabina,“ řekla si slečna Thornová, „a než přijde jaro, ti dva se spolu spřátelí, a do roka či půldruhého roku, půjde-li všechno dobře, bude paní Boldová ve Svatém Ewoldu doma.“ Načež si ta dobrosrdečná dáma nikoli nezaslouženě vzdala chválu za svou dohazovačskou genialitu.

Eleonoru tím trochu překvapila, ale ta nakonec přece jen slíbila, že se do Ullathornu alespoň na pár týdnů vypraví; a den předtím, než se otec rozjel do Plumsteadu, se sama vypravila do Ullathornu.

Slečna Thornová ji nechtěla uvést do rozpaků a předvést jí jejího nastávajícího ještě týž večer; bude lépe, dá-li jí pár hodin k tomu, aby se tam cítila jako doma. Druhý den ráno však už Arabin přijel. „A teď,“ řekla si v duchu, „teď to musím zaonačit tak, aby se setkali.“ Ještě týž den po večeri Eleonora s důstojností, kterou nedokázala udržet, v očích slzy, které nedokázala potlačit, s rozechvěním, které neuměla přemoci, a s radostí, kterou nedovedla skrýt, sdělila slečně Thornové, že je s panem farářem Arabinem zasnoubena a že se sluší, aby se co možná nejrychleji vrátila domů, do Barchesteru.

Říci prostě, že slečna Thornová měla z úspěchu svého plánu radost, by jen tuze matně naznačilo, co při té příležitosti cítila. Mým čtenářům se už třeba někdy zdálo, že mají před sebou strašlivě dlouhou cestu, nějakou pouť dvacet až třicet mil, námahu, která je při pouhém pomyšlení děsí, a pak sotva vyrazili, důmyslně objevili nějakou příhodnou zkratku, která je bez námahy v pěti minutách zavedla na konec jejich lopoty. Téměř stejného rázu byly pocity slečny Thornové co do bdělosti. Moji čtenáři už jistě měli co činit s dětmi, a třeba při některé příležitosti svým mladým svěřencům slíbili nějakou velikou odměnu, kterou měli dostat třeba na konci

zimy nebo na počátku léta. Jenže netrpělivá omladina nechce čekat a svého pamlsku se hlasitě dožaduje, ještě než se uloží ke spánku. Slečna Thornová měla pocit, že ty její děti jsou právě tak nerozumné. Byla jako ten nezkušený střelec, který si špatně vypočítal délku pokládané šňůry. Prach vybuchl předčasně a nebohé slečně Thornové připadalo, že vyletěla do vzduchu silou vlastní petardy.

Slečna Thornová rovněž svého času mívala milovnický, jenže to byli pánové staromódních a rozšafných zvyků.

I když byla starou pannou, nebývalo její srdce tvrdé; nikdy však takto nepodlehlo prvnímu útoku. Plánovala původně svést dohromady snaživého duchovního středního věku s uvážlivou matronou, která se třeba ještě dá pohnout k novým vdavkám; a svým počínáním vhodila jiskru mezi troud. Inu, vše bylo jaksepatří, snad jen se tím rychlým úspěchem cítila trochu zaskočena, a snad ji i trochu mrzelo, jak ochotně se paní Boldová dala namlouvat.

Nikomu však o tom nic nepovídala, a vše přičítala na vrub změněným mravům nového věku. To jejich matky a babičky si na sobě přece jen trochu víc zakládaly – jenže na všech stranách se uznává, že dnes se leccos dělá zcela jinak nežli za starých časů. Než se slečna Thornová nadála, stačí dnes jen pár hodin na to, čemu ona ve své nevědomosti přidělila celý rok.

To namlouvání však zas tak kavalírsky přejít nesmíme. Vylíčili jsme – dost možná s unavující přesností – jak si Eleonora poradila s oběma nápadníky v Ullathornu; a zrovna tak přesně, a možno-li méně nudně, teď musíme vylíčit její setkání s panem Arabinem.

Nelze popřít, že se Eleonora, když obdržela pozvání od slečny Thornové, rozpomenula, že Ullathorne leží v svatoewoldské farnosti. Od své poslední rozmluvy se signorou musela skoro pořád myslet jen na Arabina a na signořinu výzvu. Uvěřit, že by to, co jí bylo řečeno, nebyla pravda, k tomu se nedokázala donutit a ani se o to nepokoušela. Ať to v hlavě jakkoliv obracela, nemohla než uznat jako skutečnost, že ji má pan Arabin rád; a když pak šla dál

a položila otázku sobě, nemohla jinak než uznat jako skutečnost, že sama má ráda jeho.

Je-li souzeno, že s ním má sdílet jeho naděje i strasti, u koho jiného může tak náležitě hledat přátelství než u slečny Thornové? Toto pozvání bylo krokem určeným k naplnění jejího osudu, a když slyšela, že na příští den se v Ullathornu očekává i pan Arabin, zdálo se jí, že se v její prospěch spolčil celý svět. A cožpak si to nezaslouží? Což se v oné záležitosti se Slopem celý svět nespolečil proti ní?

Nedokázala se však uklidnit a cítit se jako doma. Když večer po hostině slečna Thornová sáhodlouze líčila znamenitost páne Arabinových vlastností a naznačila, že jakákoli šeptanda šířená ze zlomyslnosti kolem něj nic neznamená, nezmohla se paní Boldová na odpověď. Když pak slečna Thornová zašla o něco dál a prohlásila, že v celém hrabství nezná utěšenější fary než ve Svatém Ewoldu, vzpomněla si paní Boldová na chystané arkýřové okno a chystané uvítání kněžky a stále ještě nic neřekla. Přitom jí v uších znělo přesvědčení, že celý svět ví o její lásce k Arabinovi. Nuže, co je tedy na tom, když se nakonec přece jen setkají a budou si konečně moci povědět, co si už tak dlouho touží říci?

A tak se setkali. Arabin přijel časně dopoledne a zastihl obě dámy při práci v přijímacím pokoji. Kdyby věděla celou pravdu, byla by se slečna Thornová v tu ránu vypařila. Ta však neměla ani potuchy, že pro ty dva by bylo požehnáním, kdyby se okamžitě vzdálila, a tak s nimi setrvala v rozhovoru až do oběda. Arabin nedokázal hovořit o ničem jiném než o kráse signory Neroni a o nikom jiném než o Stanhopových. Eleonoru to velmi soužilo a ani slečně Thornové to nebylo nijak příjemné. Jeho obdiv však byl očividně nevinný.

Pak poobědvali a poté šel Arabin po svých farních povinnostech a Eleonora se slečnou Thornovou musely na procházku samy.

„Myslíte, že signora Neroni je tak půvabná, jak se o ní říká?“ otázala se cestou domů Eleonora.

„Je zajisté velmi krásná, velmi krásná,“ odvětila slečna Thornová, „ale nevím, že by ji někdo měl za půvabnou. Na takovou ženu se každý muž rád podívá, ale málokterý by si ji asi vzal rád ke svému krbu, i kdyby nebyla vdaná a tak postižená.“

Byla v tom aspoň kapička útěchy. A tou se Eleonora konejšila, jak jen mohla, dokud se nevrátily do sídla. Pak se stalo, že v salóne osaměla, a právě když se začalo šerit, vešel tam Arabin.

Bylo zrovna překrásné odpoledne na počátku října a Eleonora seděla ve francouzském okně, aby ještě posledního denního světla využila ke čtení. V útulném pokoji hořel v krbu oheň, ale počasí nebylo ještě dost chladné, aby jej činilo přitažlivým. A že z místa, kde Eleonora seděla, viděla slunce, nevěnovala knize příliš mnoho pozornosti.

Arabin vstoupil a po svém zvyku postál chvíli zády ke krbu. Prohodil jen pár všedních poznámek o krásném počasí, přičemž zřejmě sbíral odvalu pro zajímavější rozhovor. Že by se byl rozhodl na místě nabídnout Eleonore ruku, to asi říci nelze. Nedávno tak již učinili pánové Slope a Stanhope; muži však povětšinou nabízejí sňatek, aniž se k tomu předem nějak určitě odhodlali. A v takovém postavení byl teď Arabin.

„To je nádherný západ slunce,“ reagovala na jeho strašlivě otřelý námět Eleonora.

Z koberce před krbem Arabin západ slunce neviděl, a tak musel jít blíže k ní.

„Věru překrásný,“ přisvědčil, stoje cudně tak daleko, aby se nedotýkal volánků na jejích šatech. Pak se ukázalo, že dál už nemá co říci, a tak se ještě chvíli pokochal pohledem na záři zapadajícího slunce a vrátil se ke krbu.

Ani Eleonora nedokázala sama navázat rozhovor. Předně ji vůbec nic nenapadlo; jindy většinou slovy oplývala, ale tentokrát jí ne a ne přijít na pomoc. A potom, ač se snažila, seč byla, stěží se ubránila pláči.

„Líbí se vám v Ullathornu?“ navázal Arabin konverzací z bezpečně vzdáleného postavení, jež zaujal u krbu.

„Ó ano, moc se mi tu líbí.“

„Já nemyslím Thornovy. Ty jste si, jak vím, oblíbila, ale já mám na mysli styl jejich sídla. Ty staré panské domy stavěné jako tento a ty starobylé zahrady mají v sobě cosi, co mě zvlášť okouzluje.“

„Mám ráda všechno starobylé,“ souhlasila Eleonora, „starobylé věci bývají daleko nepoctivější.“

„To bych zrovna neřekl,“ pousmál se Arabin. „Na tento námět lze říci leccos pro i proti. Je to zvláštní, jak je svět rozdělen v názorech na námět, jenž se nás všech tak těsně dotýká a který máme tak blízko na očích. Někteří mají za to, že kráčíme vpřed k dokonalosti, jiným se zdá, že ctnost a hodnota z Anglie mizí.“

„A co soudíte vy, pane Arabine?“ Eleonoru dost překvapilo, jakým směrem jeho rozmluva zabíhá, bylo jí však zároveň úlevou, že začal o něčem, o čem se s ním mohla sama bavit, aniž odhalila svoje city.

„Co si myslím já, paní Boldová?“ Načež zacinkal drobnými v kapse a stěží vypadal a hovořil jako úspěšný milovník. „Je kletbou mého života, že si o významných tématech nevytvářím pevný názor. Já uvažuji a uvažuji a opět uvažuji; a přece se mi myšlenky vždy rozbíhají různými směry. Vlastně ani nevím, zda na těch velkých nadějích, o které dle vlastního tvrzení usilujeme, lpíme či nelpíme houževnatěji než naši otcové.“

„Podle mne je svět den ze dne víc a víc světský,“ prohlásila Eleonora.

„To je tím, že ho poznáváte víc, než když jste byla mladší. Jenže podle toho, co vidíme, bychom vlastně ani soudit neměli – vidíme toho tak málo.“ Pak nastala krátká odmlka a Arabin opět převracel v kapse ty své šilinky a půlkoruny. „Věříme-li v Písmo, pak se sotva můžeme domnívat, že lidstvo jako celek bude smět kráčet zpět.“

Eleonora se v duchu obírala zcela jinačími myšlenkami nežli všeobecným stavem světa a na toto vůbec neodpověděla. Byla sama

se sebou vrcholně nespokojena. Ne a ne odtrhnout myšlenky od námětu, na který s ní tehdy tak podivným způsobem hovořila signora, a přitom věděla, že dokud toto nesvede, nedokáže s Arabinem rozmlouvat nenuceně a přirozeně.

Záleželo jí nesmírně na tom, aby mu nedala najevo žádné zvláštní pohnutí, a přece měla pocit, že stačí, aby se na ni podíval, a ihned pozná, že se s ní něco děje.

Jenže on se na ni nepodíval. Místo toho odešel od krbu a začal přecházet po pokoji. Eleonora se rezolutně chopila své knihy; číst však nemohla – měla v očích slzu, a ať se bránila sebevíc, skanula jí na líce. Setřela si ji, když byl Arabin od ní odvrácen, ale na její místo záhy skanula další. Ubránit se jim nestačila; nebyla jich sice žádná záplava, která by ji na místě prozradila, ale kanuly jedna za druhou, jednotliví varovníci. Arabin ji nijak zevrubně nesledoval, a tak jeho zraku unikly.

Čtyřikrát pětkrát přešel Arabin sem a tam, než opět promluvil, a Eleonora seděla zrovna tak bez hlesu skloněna nad knihou. Bála se, že ji slzy přemohou, a užuž se chystala prchnout ze salónu, když tu se Arabin ve svém přecházení před ní zastavil. Nepřistoupil k ní nijak blízko, zůstal stát přesně na místě, kam ho kroky dovedly, a potom, s rukama pod šosy taláru, učinil takto své doznání:

„Paní Boldová,“ pravil, „dlužím vám ospravedlnění za to, jak velice jsem se na vás provinil.“ Eleonoře se tak rozbušilo srdce, že si mu netroufla říci, že se proti ní ničím neprohřešil. A tak Arabin mluvil dál.

„Mnoho jsem o tom od té doby přemýšlel a jsem si vědom, že jsem vůbec neměl právo vám takovou otázku položit. Bylo to ode mne nešetné a dost možná neomalené. Žádnou důvěrnou známostí mezi mnou a vaším příbuzným panem doktorem Grantlym to nelze ospravedlnit. Ani tím, že my dva se spolu známe.“ Eleonoru ten výraz „známe“ zamrazil v srdci. Tak přece má toto být její zkáza? „Proto pokládám za správné pokorně vás poprosit za odpuštění a tímto tak činím.“

Co mu Eleonora měla povědět? Pro pláč toho ani mnoho povědět nemohla, ale něco říci musela. A to něco by mu byla moc ráda řekla vlídně, laskavě, a přesto tak, aby se neprozradila. Nikdy v životě se jí tolik nedostávalo slov.

„Já jsem se, pane Arabine, nijak neurazila.“

„Ale ano! A kdyby ne, tak jste to nebyla vy. Ale vy jste byla v právu se urazit zrovna tak, jako já byl v nepravu urazit vás. Sám jsem si to neodpustil, ale od vás doufám uslyším, že mi odpouštíte.“

To už se na klidnou odpověď vůbec nezmohla, i když slzy stále ještě skrývala, a Arabin chvíli marně čekal na její odpověď, a potom zamířil ke dveřím. Přece jej nesmí nechat bez odpovědi, byl by to hřích proti křesťanské lásce. A tak vstala, lehce se dotkla jeho paže a řekla: „Prosím vás, pane Arabine, neodcházejte, dokud s vámi nepromluví! Já vám ze srdce odpouštím. Vy to víte, že vám odpouštím.“

On uchopil ruku, jež se tak něžně dotkla jeho paže, a poté se jí zahleděl do tváře, jako by z ní jako z nějaké knihy chtěl vyčíst svůj celý budoucí osud; a jak tak na ni zíral, rozhostila se na jeho tváři střízlivá, smutná vážnost, kterou Eleonora nevydržela. Dokázala jen sklopit oči, nechat slzy volně kanout a ponechat svou ruku v jeho.

Stáli takto stěží minutu, ale dost dlouho na to, aby se pro ně stala památnou. Teď už Eleonora věděla, že je milována. Žádná slova, byť sebevýmluvnější, nemohla být působivější než ten dychtivý zamyšlený pohled.

Proč jí jen tak hledí do očí? Proč na ni nepromluví? Je to snad tím, že chce, aby první krok učinila ona?

A byť se v ženách málo vyznal, i on věděl, že je milován. Stačí jen o ni požádat a bude celá jeho, ta nevýslovná spanilost, ty vždy výmluvné, ale teď ještě němé oči, ta ženská bystrost a vroucí milující duch, který jej tolik přitahuje od doby, co se s ní prvně setkal tehdy ve Svatém Ewoldu. To všechno teď může, musí být jeho. Nic jiného nemohl předpokládat, když dovolila své ruce zůstat takto sevřena

v jeho. Stačí jen požádat. Ale ach, v tom je ta potíž. Což na to všechno stačí jedna minuta? Ne, třeba to bude víc nežli minuta.

„Paní Boldová –“ řekl konečně, a pak se zarazil.

Když nemůže mluvit on, jak by mohla ona? Oslovil ji příjmením, zrovna jako by ji oslovil cizí člověk! Vyprostila svou ruku a udělala pohyb, jako by se chtěla vrátit tam, kde předtím seděla. „Eleonoro!“ řekl nato tím nejjemnějším hlasem, jako by si byl teprve sotva napůl dodal odvahy chovat se jako milenec, jako by se ještě stále bál ji urazit tím, co si dovoluje. Ona mu pomalu, něžně, takřka úpěnlivě vzhledla do obličeje. V jejím pohledu rozhodně nebyl žádný hněv, který by jej mohl odstrašit.

„Eleonoro!“ Tentokrát to vykřikl a v mžiku ji měl v náručí. Jak se to stalo, zda to učinil on či ona, zda mu padla do náruče zdolána něhou v jeho hlase, nebo zda ji k své hrudi přivinul on – prudce, ale tak, aby ji neurazil – to nikdo z nich nevěděl, ani já sám vám to nepovím. Byl teď mezi nimi soulad, který ani individuální pohyb nepřipouští. Byli teď spolu – jedno tělo – jeden duch – jeden život.

„Eleonoro, má milovaná Eleonoro, má jediná, má choti!“ Odvážila se zvednout k němu oči přes slzy a on se sklonil nad její tvář a přitiskl jí rty na čelo; své panické rty, které dosud nikdy neokusily rozkoš ženské líce.

Svého času byla poučena, že její ano musí být ano nebo její ne skutečně ne; jedno ani druhé se však po ní nežádalo. Slečně Thornové později řekla, že je s Arabinem zasnoubena, mezi nimi však žádná taková slova nepadla, žádné sliby nebyly vyžadovány ani dány.

„Ach pusťte mne,“ pravila, „pusťte mne už! Jsem tak šťastná, že tu ani zůstat nemohu – nechte mne odejít, abych mohla být sama!“ Nebránil jí, neopakoval svůj polibek, ani ji nepolíbil na rty. Mohl tak učinit, kdyby se mu bylo zachtělo. Pustil ji z objetí, povolil paži, jež se chvěla novou rozkoší, a nechal ji odejít. Prchla jako laňka do svého pokoje, zavřela dveře na závoru a plně vychutnávala rozkoš

své lásky. Tento muž, jenž ji tak pokorně prosil za odpuštění, je nyní jejím idolem, takřka jejím bohem! A patří jí! Ach jak plakala, hned mírně, hned zas usedavě; a jak se smála, defilovaly před jejím duševním zrakem veškeré naděje a obavy a svízele posledních týdnů.

Kaplan Slope! Že si vůbec někdo troufl pomyslit, že by ona, kterou si On teď vybral, se vůbec kdy mohla spojit s kaplanem Slopem! Že si dovolili povědět to i jemu a vystavit její štěstí takovému zbytečnému nebezpečí! A potom se radostně smála, když si pomyslila, čím vším jej bude schopna oblažit; ne že by si na takové požitky sám zvlášť potrpěl, ale proto, že jí bude takovou rozkoší mu je poskytovat.

Vstala a zazvonila na chůvu, aby maličkému mohla zvěstovat, že má nového tatínka; a to mu též svým způsobem zvěstovala. Chůvu pak propustila, aby mohla být s dítětem o samotě, a pak zatímco chlapeček ležel a protahoval se na lůžku, vychrlila na něj, i když jemu to nic neříkalo, veškerou chválu na muže, jehož si vyvolila, aby bděl nad jeho útlým dětstvím.

Nemohla však být šťastná, dokud nepřiměje Arabina vzít hošíka do náruče a tím ho jakoby adoptovat. V okamžiku, kdy ji to napadlo, vzala dítě do náruče, otevřela dveře a rychle proběhla do přijímacího pokoje. Slyšela ho tam ještě přecházet a nahlédnutím zjistila, že tam je sám. Okamžik zaváhala, a pak se svým drahocenným břemenem spěchala za ním.

Arabin ji střetl uprostřed pokoje. „Tady je,“ pravila od spěchu celá udýchaná, „tady je, vezměte ho – vezměte ho a mějte ho rád!“

Arabin od ní chlapečka vzal, a znovu a znovu jej líbaje, prosil Boha, aby dítěti požehnal. „Bude zcela jako můj – zcela jako můj,“ pravil. Eleonora se sklonila, aby si dítě vzala zpět, a ruku, která je držela, při tom políbila. Načež se svým pokladem odběhla zpět do svého pokoje.

Takto tedy byla páně Hardingova dcera podruhé získána pro manželství. Při večeři ona ani Arabin příliš bystře nereagovali,

ale jejich mlčení nezavdalo příčinu k žádným poznámkám. Jak jsme již uvedli, pověděla Eleonora v salóň slečně Thornové, co se přihodilo. Příštího dne se vrátila do Barchesteru a Arabin s plnou kapsou novinek se vydal za vikářem. Doktor Grantly nebyl doma, a tak musel Arabin vzít za vděk tím, že pověděl paní Grantlyové, jaká čest to pro něj bude, stát se jejím švagrem. Paní vikářová, celá bez sebe radostí nad novinou, kterou slyšela, jej uvítala vroucněji nežli do té doby samotná Eleonora.

„Dobrotivé nebe!“ zvolala – což bylo na faře obvyklé zvolání. „Nebohá Eleonora! Drahoušek Eleonora! Jak obludně jsme jí ubližovali! Nyní se to aspoň všechno napraví.“ A pak si vzpomněla na signoru: „Co za lži lidé napovídají,“ řekla si v duchu.

Jenže v této věci lidé žádné lži nepovídali.

Hříbě Belzebub

Když slečna Thornová z jídelny odešla, v Eleonoře dosud neuzrál úmysl prozradit jí, co se přihodilo. Když však seděla vedle své hostitelky na pohovce, vypadlo z ní její tajemství takřka nepozorovaně. Eleonora byla totiž špatný pokrytec, a tak se jí vůbec nedařilo hovořit o Arabinovi jako o cizím člověku, když ho měla plné srdce. Když se pak slečna Thornová, jdoucí za svým cílem s diskrétní horlivostí, mladé vdovy otázala, zda by podle jejího mínění nebylo pro pana faráře Arabina dobré, aby se oženil, nezbylo jí než přiznat pravdu. „Mám za to, že ano,“ pravila dost ostýchavě Eleonora. Načež začala slečna Thornová svou myšlenku rozvádět, a tehdy jí Eleonora řekla: „Však on se, slečno Thornová, ožení, jsem s ním zasnoubena.“

Slečna Thornová moc dobře věděla, že ráno, když byla s paní Boldovou na procházce, žádné takové zasnoubení ještě nebylo. Rovněž toho dost slyšela, aby si byla jakž takž jista, že se k takovému zasnoubení ani nekonaly žádné přípravy. A tak ji to trochu, jak jsme již uvedli, překvapilo. Nicméně však svého hosta objala a srdečně Eleonoře blahopřála.

Toho večera neměla Eleonora příležitost promluvit s Arabinem jediného dalšího slova, kromě takových, jaká mohl slyšet celý svět; a těch, jak si lze představit, bylo pramálo. Slečna Thornová se snažila, seč byla, aby je spolu nechala o samotě, ale zeman Thorne, nevěda nic o tom, co se přihodilo, a další host, jeden z jeho známých, jí její dobré úmysly zcela mařili. A tak chudák Eleonora musela jít spát bez jediného znamení náklonnosti. Přesto její stav nevyžadoval politování.

Druhý den ráno vstala záhy. Je pravděpodobné, myslila si, sejdu-li dolů chvilku před obvyklou hodinou snídaně, najdu třeba v jídelně

Arabina o samotě. Možná že i on počítá s tím, že by se tímto způsobem mohli setkat. Takto smýšlejíc, byla Eleonora oblečena celou hodinu před dobou, jež byla v ullathornské domácnosti stanovena k ranním modlitbám. Hned však dolů nesešla. Bála se budit dojem, že se svého milého už nemůže dočkat, i když samo nebe ví, že po něm toužila tuze moc. Proto usedla u okna, a sledujíc hodinky, mazlila se s maličkým, dokud jí nenapadlo, že se již může odvážit sejít dolů.

Když se octla u dveří do jídelny, zůstala chvíli stát, rozpakujíc se vzít za kliku; potom však uvnitř zaslechla hlas pana Thorna a to už vůbec nezaváhala. Její záměr byl zmařen, a tak mohla nyní vstoupit tak brzy, jak se jí zachtělo, aniž jí kdo mohl vytknout sebemenší nedostatek jemných mravů. Zeman Thorne a farář Arabin stáli na rohožce před krbem a debatovali o přednostech hříběte Belzebuba; či spíše pan zeman debatoval a pan Arabin poslouchal. To zajímavé zvíře si totiž odřelo kořen ocasu o zed' stáje a ullathornskému vrchnímu podkonímu to způsobilo mnoho starostí. Kdyby byla Eleonora bývala jen chvilinku počkala, byl pan Thorne ve stájích.

Zeman Thorne potlačil své obavy, když spatřil dámu, jež byla jeho hostem. Hříbě Belzebub se musí bez něj obejít. A tak tam ti tři stáli a říkali si málo či nic, až pán domu zjistil, že současný stav napětí již déle nesnese, velmi vybraně se paní Boldové omluvil a odchvátal. Jen za sebou zavřel dveře, Eleonora málem litovala, že nezůstal. Ne že by se byla Arabina bála, ale zatím vůbec nevěděla, jak ho oslovit.

On ji však z jejích rozpaků brzy vysvobodil. Přistoupil k ní, vzal obě její ruce do svých a řekl: „Tak Eleonoro, vy a já máme být manželé. Je to tak?“

Vzhlédla k němu a její rty utvořily jedinou slabiku. Žádný zvuk však ze sebe nevydala, její „ano“ mohl jasně vyčíst z jejího obličeje. „Je to veliká důvěra,“ pravil, „moc veliká důvěra.“

„Je to – je to,“ pravila Eleonora, která jeho slova nebrala přesně v tom smyslu, jak je mínil. „Je to moc, moc velká důvěra a já se všemožně budu snažit si ji zasloužit.“

„A já se budu také všemožně snažit, abych si ji zasloužil,“ pravil farář Arabin velmi slavnostně. A pak ji objal kolem pasu a stál, zíraje do ohně, a ona s hlavou opřenu o jeho rameno vedle něho, a stálo se jí tak moc dobře. Ani jeden ani druhý nemluvili, a ani necítili potřebu něco říci. Všechno, co si potřebovali povědět, už bylo řečeno. Eleonora své „ano, ano“ pronesla svým způsobem – a Arabina ten způsob dokonale uspokojil.

A nyní jim každému bylo vychutnat ujištění, že ho ten druhý miluje. A jak veliká je to rozkoš! Jak dalece převyšuje každou jinou slast, jakou Bůh svým stvořením dopřává! A pro srdce ženy jak dvojnásob nádherná!

Když břečťan nalezne svou věž, když ta jemná popínavá rostlina najde svou silnou zeď, víme, jak ty parazitní rostliny rostou a jak se jim daří. Nebyly stvořeny k tomu, aby své větvičky rozpínaly samy a aby bez ochrany snášely letní slunce a zimní bouři. Samy se pouze plazí po zemi a krčí se, nikým neviděny, v nevlídném stínu. Jakmile však najdou svou pevnou oporu, jak nádherná je jejich krása, vše prostupující a vítězná! Čím je věž bez svého břečťanu, či vysoká zahradní zeď bez jasmínu, který jí dává krásu a vůni? Živý plot bez zimolezu je jenom živý plot.

Stále ještě se napolo traduje mínění, i když dnes již silou lidské přirozenosti napolo překonané, že se má žena za svou lásku stydět, dokud ji právo jejího manžela na ni nedonutí ji přiznat. My bychom rádi hlásali odlišné učení! Žena by se svou láskou měla pyšnit; proto nechť tím víc dbá, aby byla její nádhery hodna.

Eleonora se svou pyšnila a cítila – měla důvod cítit –, že si zaslouhuje být považována za skvost. Kdyby to dovolil osud a zeman Thorne, vydržela by tam stát s jeho paží kolem pasu celé hodiny. Každým okamžikem se vinula blíž k jeho hrudi a stále bezpečněji cítila, že

tam je její domov. Čím jí nyní byla vikářova zpupnost, sestřin chlad či slabost milovaného otce? Co si potřebovala dělat z licoměrnosti takových přátel, jako je Charlota Stanhopová? Nalezla si tu mocný štít, který by ji měl chránit před každou křivdou; spolehlivého lo-divoda, který ji od nynějška převede přes skaliska a mělčiny. Vzdá se těžkého břemene své nezávislosti a znovu zaujme postavení ženy a převezme povinnosti věrné a milující manželky.

I on tam stál plně spokojen se svým postavením. Oba upřeně hleděli do ohně, jako by v něm mohli číst svůj budoucí osud, až se Eleonora konečně obrátila tváří k němu: „Jak jste smutný,“ pravila s úsměvem; a jeho tvář byla skutečně ne-li smutná, tedy alespoň vážná. „Jak jste smutný, můj milý!“

„Smutný?“ pravil a shlédl na ni, „ne, rozhodně ne smutný.“ Její něžné milující oči byly obráceny k němu a ona se při jeho odpovědi lehce pousmála. I pro zdrženlivého ostýchavého Arabina to bylo pokušení příliš silné, a tak se sklonil a přitiskl své rty k jejím.

Hned poté se objevil zeman Thorne a oba s nesmírným potěšením vyslechli, že ocas hříbete Belzebuba neutrpěl nikterak vážné zranění.

Pan Harding si chtěl původně pospíšit do Ullathornu co možná nejdříve po návratu do Barchesteru, aby si pro svou zamýšlenou vzpouru proti vikáři ve věci děkanství zajistil dceřinu podporu; té cesty navíc byl však ušetřen, když slyšel, že paní Boldová se neočekávaně vrátila domů. Sotvaže si přečetl její vzkaz, vyrazil a našel ji, jak už na něj ve vlastním domě čeká.

Tolik si toho ti dva měli povědět a jak si každý z nich byl jist, že jeho zpráva toho druhého ohromí!

„Má drahá, tak moc s tebou potřebuji mluvit!“ pravil pan Harding, líbaje dceru.

„Ach papá, a já mám pro vás tolik zpráv!“ pravila dcera, oplácějíc mu objetí.

„Má drahá, oni ti mi nabídli děkanství!“ začal pan Harding, předbíhaje svým nečekaným odhalením zvěst, kterou pro něj měla Eleonora.

„Ach papá,“ odvětila ona, zapomínajíc z radosti nad tou udivující zprávou na vlastní lásku a štěstí, „ach papá, je to vůbec možné? Drahý papá, ani nevíte, jak vrchovatě, vrchovatě jsem z toho šťastná!“

„Jenže, má drahá, já si myslím, že bude nejlíp, když to odmítnu.“

„Ale papá!“

„Dáš mi určitě za pravdu, Eleonoro, až ti to vysvětlím. Víš přece, má drahá, jak jsem starý. Zůstanu-li na živu, pak –“

„Ale papá, já vám musím povědět něco o sobě.“

„Tak prosím, drahá.“

„Já opravdu nevím, jak to přijmete.“

„Jak co přijmu?“

„Jestli se nad tím nebudete radovat, jestli vás to neučiní šťastným, jestli mě v tom nepodpoříte, pak mi to zlomí srdce!“

„Je-li tomu tak, Nelly, pak tě určitě podpořím.“

„Ale já mám strach, že ne. Tolik se bojím, že ne. Ale přesto vám říkám, že jsem ta nejšťastnější žena na tom Božím světě, to mi věřte.“

„Opravdu jsi, nejdražší? Pak se budu určitě radovat s tebou. Pojd', Nelly, pojd' ke mně a všechno mi pověz!“

„Budu se –“

Zavedl ji k pohovce a, usednuv vedle ní, vzal obě její ruce do svých. „Budeš se vdávat, Nelly, vid'?“

„Ano,“ hlesla. „To jest, jestli vy budete souhlasit,“ a pak se zarděla, když si vzpomněla na slib, který před nedávnem dala sama od sebe a na nějž při zasnoubení s panem Arabinem tak dočista zapomněla.

Pan Harding chvíli přemýšlel, kdo asi může být ten muž, jehož teď má uvítat jako svého zetě. Ještě před týdnem by byl nebyl na pochybách, koho jmenovat. V tom případě by byl býval ochoten dát své požehnání, i když s těžkým srdcem. Ted' alespoň věděl, že to nebude kaplan Slope, i když naprosto nedokázal uhodnout, kdo

by jen mohl přijít místo něj. Na okamžik ho napadlo, že to třeba je Bertie Stanhope, a byla v něm malá dušička.

„Nuže, Nelly?“

„Ach papá, slibte mně k vůli, že ho budete mít rád!“

„Tak Nelly, dělej, pověz mi, kdo to je!“

„Ale rád ho mít budete, papá?“

„Má nejdražší, já musím mít rád každého, koho máš ráda ty.“ Potom k němu přitiskla tvář a zašeptala mu do ucha jméno faráře Arabina.

Ať by byla jmenovala kohokoli, žádný ho nemohl víc udivit ani mu udělat větší radost. Kdyby si byl po celém světě hledal zetě podle svého gusta, nemohl si vybrat nikoho, komu by byl dal přednost před Arabinem. Byl to duchovní; měl obroč v sousedství; patřil k lidem, k nimž pana Hardinga těsně poutala vlastní náklonnost. Byl to veliký přítel doktora Grantlyho. A navíc muž, o němž pan Harding nevěděl nic než to, co sám schvaloval. Avšak jeho úžas byl tak velký, že hned nedokázal svou radost projevit. Na pana Arabina totiž ve spojení se svou dcerou nikdy nemyslel; v životě ho nenapadlo, že ty dva váže nějaký společný cit. Obával se, že dcera na duchovní Arabinova typu zanevřela, protože se jí tolik protivila vikářova namyšlenost. Kdyby si mohl volit, byl by si nejspíš Arabina za zetě přál; kdyby však měl hádat, nikdy by ho to jméno nenapadlo.

„Pan Arabin!“ zvolal. „To není možné!“

„Ach papá, pro boha živého, jen proti němu nic neříkejte! Máte-li mě rád, nic proti němu neříkejte! Ach papá, stalo se a odestát se nesmí, ach papá!“

Nevypočitatelná Eleonora! Kde je její slib, že si žádného nezvolí bez otcova souhlasu? Už si zvolila, a teprve teď žádala jeho požehnání. „Ach papá, což není hodný? Což není šlechetný? Což není zbožný, velkomyslný, prostě všechno, co jen hodný muž může být?“ A tulíc se k otci, dožadovala se jeho souhlasu.

„Moje Nelly! Mé dítě, má dcero milovaná! Ano, je! Je šlechetný a hodný a velkomyslný. Je vším, co žena může milovat a muž obdivovat. Bude můj syn, můj drahý syn. Mému srdci bude tak blízký jako ty. Moje Nelly, mé dítě, má šťastná, přešťastná dceruško!“

Dále už rozmluvu sledovat nemusíme. Ponenáhlu se vrátili k tématu nového povýšení. Jako Grantlyovi před ní i Eleonora se mu snažila dokázat, že jeho věk nemůže být vůbec na překážku tomu, aby z něj byl znamenitý děkan; takové argumenty však u něj našly ještě menší váhu nežli předtím. Říkal málo nebo nic, ale seděl a dumal. Co chvíli dceru políbil a řekl „ano“ nebo „ne“ nebo „svatá pravda“ anebo „inu, má drahá, v tom s tebou souhlasit nemohu“, ale aby se k otázce „být či nebýt barchesterským děkanem“ vyslovil jasně, k tomu se nijak přivést nenechal. O ní, o jejím štěstí, o Arabinovi a jeho přednostech, o tom byl ochoten rozmlouvat tolik, kolik si jen Eleonora mohla přát – a to, po pravdě řečeno, bylo nemálo; o děkanství však už nebyl ochoten říci ani slova. To proto, že dostal nový nápad: Proč by novým děkanem nemohl být pan Arabin?

Vikář je spokojen se stavem věcí

Vikáři se na zpáteční cestě do Barchesteru dostalo ujištění od pana Hardinga, a tak veškeré jejich prognózy stran kaplana Slopa a Eleonory ztratily smysl. Ale otřást zeťovou vírou v jeho vlastní ostrovtip, to panu Hardingovi šlo jen velmi ztuhla. V očích doktora Grantlyho byla celá věc podepřena tak zjevnými důkazy, doložena tak bezmeznými okolnostmi, že zpočátku odmítal uznat pravdivost páně Hardingova rozhodného prohlášení, že Eleonora sama ono nařčení popřela. Nakonec však byť s výhradami, ustoupil. Našel v sobě odvalu připustit, že svá minulé přesvědčení bude od nynějška mít za omyl; přitom se však pro případ, že by se Eleonora kdykoli v budoucnu před světem objevila jako paní Slopová, natolik pojistil, aby i tehdy ještě mohl prohlásit: „Tak vida, co jsem povídal! Vzpomeňte si, co jste říkal vy a co já; a i pro budoucí léta si zapamatujte, že i v této věci – jako ve všem ostatním – jsem měl pravdu já!“

Svůj ústupek však hnal tak daleko, že se přemohl a zavázal, že Eleonoru navštíví, a tak se u ní objevil, když otec s dcerou byli ještě uprostřed rodinné rady. Pana Hardinga už hlava brněla od toho, co všechno musel vyslechnout, a sám toho tolik napovídal, že jak na smrt zapomněl Eleonoře vyřídit, jaká ji čeká pocta, a tak vikářův hlas zaslechla v předsíni, na jeho návštěvu zcela nepřipravena.

„Jde k nám pan vikář!“ vyskočila.

„Ano, drahá! Měl jsem ti vyřídit, že se k tobě chystá; ale abych pravdu řekl, já na to dočista zapomněl.“

Na veškeré otcovo zapřísahání Eleonora nic nedala a prchla. Aby hned v prvních hodinách své blaženosti vyslechla veškerá vikářova odvolání, omluvy a gratulace, k tomu se přimět nedokázala. Co ten

zas bude mít řeči a jaká nuda ho poslouchat. Tím se stalo, že vikář, byv uveden do salónu, zastihl tam pouze pana Hardinga.

„Eleonoru musíte prosím omluvit,“ vítal ho pan Harding.

„Něco se přihodilo?“ tázal se doktor. Ihned se domýšlel, že se konečně provalila celá pravda o tom, jak je to se Slopem.

„Baže, něco se přihodilo. Ani nevím, bude-li to pro vás takové překvapení.“

Z tchánova chování vikář usoudil, že o Slopovi mu koneckonců věru co říci nemá. „Ne, rozhodně ne,“ odvětil, „mne už jakživ nic nepřekvapí.“

Není to jen vikář, v dnešní době doktrínu *nil admirari* vyznávají, či to alespoň předstírají, četní jiní; soudě však podle toho, jak se tváří, i oni propadají náhlým citovým vzruchům jako před nimi jejich báby a dědové.

„Co myslíte, že učinil pan Arabin?“

„Pan Arabin! Snad za tím doufám nevězí ta Stanhopova dcera!“

„Ne, ta žena to není,“ pravil pan Harding a v skrytu se ze žertu radoval.

„Ta žena ne! Copak ten si hodlá najít vůbec nějakou ženu? Proč to neřeknete naplno, máte-li co? Z takového tajnůstkářství mě nejvíc čert bere!“

„S vámi, pane vikáři, nikdo tajnůstkařit nebude; dál to ale prozatím jít nesmí.“

„No dobrá.“

„Jen Zuzaně. Nikomu jinému – to mi musíte slíbit.“

„Nesmysl!“ Vikář celý napnutý se začínal durdit. „O Arabinovi přece vy nemůžete znát žádné tajemství.“

„Jen to – že jsou s Eleonorou zasnoubeni.“

Na vikářovi bylo zcela jasně vidět, že mu nevěří ani slova. „Arabin! To není možné!“

„Aspoň tak mi to Eleonora právě oznámila.“

„To není možné,“ opakoval vikář.

„Já to nepokládám za nemožné, to říci nemohu. Rozhodně mě to překvapilo; ale proto to ještě není nemožné!“

„To se určitě mylí.“

Pan Harding jej ubezpečil, že o žádnou mýlku nejde; až dojde domů, zjistí, že Arabin už byl v Plumsteadu výslovně proto, aby oznámil totéž; že i slečna Thornová je o tom zevrubně zpravena; a že je to mezi nimi tak jasně dohodnuto, že líp už to mezi dámou a pánem ani ujednáno být nemůže.

„Dobrotivé nebe!“ zvolal vikář a jal se přecházet sem tam po Eleonořině salónu. „Dobrotivé nebe! Dobrotivé nebe!“

Nuže, tyto výkřiky rozhodně svědčily o tom, že tomu věří. Pan Harding z toho náležitě usoudil, že doktor Grantly té skutečnosti konečně uvěřil. V prvním výkřiku jasně zazněl náznak toho, že mu přijaté sdělení mnoho po chuti není; v druhém prostě zazněl úžas; v tónu toho třetího se panu Hardingovi zazdalo, že zachytil jistý záblesk uspokojení.

Své duševní pochody vyjádřil vikář pravdivě. Určitě to přijal s odporem – jak jinak – když zjistil, jak byly všechny jeho předtuchy scestné. Škoda, že neměl to štěstí a ten sňatek nenaznačil sám, když tehdy Arabina k nim do hrabství uvedl; věhlas jeho úsudku a jeho moudrosti tím mohl o tolik stoupnout, že by ho lidé řadili aspoň hned vedle Šalamouna. A proč tak neučinil? To přece mohl vědět, že Arabin bude na faře potřebovat manželku. Že bude Eleonora potřebovat manžela, to postřehl už dávno; ale proč taky nepostřehl, že Arabin jako manžel bude pro ni daleko přitažlivější než kaplan Slope? Vikář zjišťoval, že chybil, a tak se ze svého zkoprnění hned tak nevzpamatoval.

Veliké pak bylo jeho podivení. Jak tajnůstkářsky se k němu tento pár mladých hrdliček choval. Jak znamenitě ho obelstili! On před Eleonorou hřímal proti tomu, jak domněle přilnula k Slopovi, a to zrovna v době, kdy byla zamilovaná do jeho chráněnce Arabina; a témuž Arabinovi se zcela důvěrně svěřil, jak se děsí, že si Eleonora vezme Slopa. Bylo jen přirozené, že se vikář cítil zaskočen.

Byl zde však i důvod k uspokojení. Pohlížeje na sňatek jako takový doktor viděl, že právě ten mu pomůže z jeho nesnází. Předně už jen jistota, že jaktěživ nebude mít za švagra kaplana Slopa, byla velikou útechou. Dále právě Arabin je ze všech mužů ten, s nímž mu bude nejlépe vyhovovat být úzce spřízněn. Korunou všeho je, jakou ránu sňatek zasadí kaplanu Slopovi. O ženu teď už rozhodně přišel; a po Barchesteru se pošuškává, že bohdá přijde i o místo v biskupském paláci; a bude-li jen pan Harding mít pravdu, bude největší nebezpečí zažehnáno. V takovém případě se totiž dá čekat, že Slope přizná svou porážku a z Barchesteru odtáhne docela. A vikář bude opět s to dýchat čistý vzduch.

„No tohle, no tohle,“ opakoval. „Dobrotivé nebe! Dobrotivé nebe!“ A tón onoho pátého zvolání pana Hardinga plně přesvědčil, že se ve vikářových nadrech rozhostila pohoda.

Načež pan Harding pozvolna, postupně a umně předestřel svůj vlastní nový plán. Proč by novým děkanem neměl být pan Arabin?

Pozvolna, postupně a uvážlivě se pan doktor Grantly s názory svého tchána ztotožnil. Arabina sice měl ve velké oblibě a jeho duchovenským schopnostem se upřímně obdivoval, ale pro opatření, jímž by byl tchán oloupen o spravedlivé zasloužené povýšení, by zrovna nebyl – nechá-li se ovšem tchán vůbec přimět, aby to zasloužené povýšení přijal. Jenže vikář se už jednou předtím přesvědčil, jak zatvrzele se pan Harding dokáže držet vlastních názorů, i když mu všichni přátelé radí jinak. Moc dobře věděl, že bude-li to pokládat za nesprávné, pak ten pokorný, tichý muž nabízené místo za nic na světě nepřijme. U vědomí toho si sám v duchu několikrát opakoval: Proč by barchesterským děkanem neměl být pan Arabin? Nakonec si ujednali, že nazítří hned prvním vlakem odjedou spolu do Londýna a cestou si odskočí do Oxfordu. Třeba jim doktor Gwynne nějakou radu dá.

Tím byla věc vyřízena a vikář odchvátal, aby se vrátil do Plumsteadu a vypravil se na cestu. Byl zrovna nesmírně krásný den a on

do města přijel v otevřeném lehkém dvoukolovém kočáře. Když jel po High Street, vpadl mu na křižovatce do cesty kaplan Slope. Ještě že hodně ostře zastavil – jinak by ho přejel. Od oné pamětihodné příhody v biskupově pracovně ti dva spolu slova nepromluvili. Ani teď mezi nimi nepadlo ani slovo; vzájemně si však pohlédli zpříma do očí a Slope se zatvářil zrovna tak nestydatě, zrovna tak vítězoslavně a zrovna tak vzpurně jako vždycky. Kdyby nevěděl, že to všechno dopadlo jinak, byl by si doktor Grantly pomyslně, že si jeho sok vydobyl děkanství, ženu a veškeré bohaté pocty, o něž odedávna usiloval. Ve skutečnosti Slope o všechno, co na tomto světě měl, přišel, a od biskupa právě dostal *congé*.

Cestou z města jel vikář okolo velmi povědomého vchodu do Hiramova chudobince. U brány stál veliký nevzhledný vesnický povoz naložený nevzhledným nábytkem, a tam taky na jeho příjezd čekala ta dobračka paní Quiverfulová: zrovna nějak svátečně oděná nebyla – ani ty její šaty nebyly zrovna moc čisté – a čepec a přehoz jí žádného půvabu nedodaly, ba ani celkově její zjev ženskými půvaby nikterak nevynikal. Zrovna se činila ve svém novém obydlí a troufla si jen tak ven, aniž se nadála, že ji při příjezdu rodinných svršků někdo spatří. A než se vzpamatovala, stál před ní vikář.

S panem doktorem Grantlym a jeho rodinou se znala opravdu jen velmi spoře. Vikář sám v okruhu své působnosti – lze téměř říci v celé diecézi – znal každého duchovního a více méně dobře se znal i s jejich manželkami a rodinami. S farářem Quiverfulem měl v minulosti co činit při různých příležitostech; zato s paní Quiverfulovou se znal jen velmi málo. V tu chvíli však byl příliš dobrotivě naladěný, než aby kolem ní přejel bez povšimnutí. Quiverfulovi, jeden jako druhý, se od doktora Grantlyho nadáli nejzatrpklejšího nepřátelství; věděli, jak vroucně si přeje, aby se pan Harding zase vrátil do svého starého domova, nevěděli však, že tomu byl nabídnut nový domov na děkanství. Paní Quiverfulovou tón, jakým byla oslovena, nemálo udivil a nemálo potěšil.

„Pěkně vás vítám, paní Quiverfulová – pěkně vítám,“ pravil pan doktor, z bryčky jí podáváje ruku. „Velmi rád vás vidím zaměstnanou tak příjemnými a užitečnými věcmi, opravdu moc rád.“

Quiverfulová mu poděkovala, podala mu ruku a podezíravě mu pohlédla do tváře. Nebyla si jista, nejsou-li ta blahopřání a přívětivost míněna ironicky.

„Prosím, vyříd'te ode mne panu Quiverfulovi, že mě jeho jmenování tuze těší. Bude mít dobré místo a dobré bydlení a já jsem moc rád, že už vás zde vidím. Buďte sbohem – sbohem!“ A jel dál. Jeho dobrotivost milou paní velmi potěšila a zároveň udivila. Vikářovy záležitosti se vesměs vyvíjely velmi slibně, a tak si trochu shovívavosti k paní Quiverfulové mohl klidně dovolit. Ze své bryčky úsměvně hleděl na celý svět a všem barchesterským – všem až na paní Proudiovou a kaplana Slopa – v tu chvíli odpustil jejich hříchy. Kdyby měl před sebou biskupa i toho by byl snad vlídně pohladil, taková se ho zmocnila nálada.

Rozhodl se, že domů pojede přes Svatý Ewold. Sice si tím o nějaké tři míle zajede, měl však pocit, že z Plumsteadu nemůže v pohodě odejet, aniž chvíli přátelsky pohovoří s Arabinem. Když na faru dorazil, byl farář ještě někde venku; ale podle toho, co se dověděl, nepochyboval, že ho určitě střetne na cestě mezi oběma farami. V tom se nemýlil, neboť napůl cesty v úzké zatáčce na Arabina, který jel na koni, vskutku narazil.

„No, to jsou mi pěkné věci,“ zahlaholil vikář radostně a v nanejvýš dobrém rozmaru, „to jsou mi pěkné věci; tak nakonec se toho Slopa už vůbec nemáme co bát.“

„Děkanský úřad nabídl panu Hardingovi, povídala paní Grantlyová,“ pravil jeho druh.

„Slope zřejmě přišel o víc než jenom o děkanství.“ A vikář se vesele zasmál. „To se musí nechat, Arabine; své tajemství jste si moc dobře střežil. Já už ale o všem vím.“

„Já jsem, pane vikáři, žádné tajemství neměl,“ odvětil s úsměvem jeho společník. „Naprosto žádné – ani jediný den. Teprve včera jsem zvěděl, jaké mě potkalo štěstí, a dnes jsem byl v Plumsteadu žádat vás o souhlas. Podle toho, co mi pověděla paní Grantlyová, mohu doufat, že ho dostanu.“

„Z celého srdce,“ řekl vikář vroucně a příteli pevně stiskl ruku. „Zrovna tak jsem si to přál. Je to skvělá mladá žena; a nepřijde k vám s prázdnýma rukama; a bude vám myslím dobrou ženou. Bude-li o vás pečovat tak, jak její sestra pečuje o mne, pak vám bude blaze; víc vám říkat nemusím.“ A když pan doktor domluvil, zaleskla se mu v každém oku slza.

Farář Arabin vikářův stisk horoucně opětoval, ale mnoho toho neřekl. Srdce mu překypovalo a vděčnost, kterou cítil, nedokázal vyjádřit. Doktor Grantly mu porozuměl stejně dobře, jako kdyby byl mluvil celou hodinu.

„A dejte pozor, Arabine,“ řekl mu, „ruce vám svážu já a nikdo jiný. Eleonoru dopravíme k nám do Plumsteadu a svatba se bude konat tady. Zuzana si dá záležet, já na to dohlídnu a uděláme to ve velkém stylu. Zítra musím v neodkladné záležitosti do Londýna. Jede se mnou i pan Harding. Ale než si nevěsta došije svatební šaty, budu zpátky.“ A s tím se rozešli.

Cestou domů se vikář v myšlenkách obíral přípravami na svatební veselí. Svatosvatě si slíbil, že bude velkomyslný a tím Eleonoru odškodní za vše, čím jí ublížil. Ukáže jí, jaký je v jeho očích rozdíl mezi takovým Slopem a Arabinem. A ještě na jednom se pevně ustanovil: nebude-li ta záležitost s děkanstvím vyřízena v Arabinův prospěch, nic mu nezabrání, aby v jídelně na faře v Svatém Ewoldu nedal udělat nové průčelí a nový arkýř.

„Tak jsme ji, Zuzko, přece jen prodali,“ pravil, když ženu při vstupu do fary uvítal polibkem. „Zuzko“ své choti neříkal víc než dvakrát třikrát do roka, a to vždy při příležitostech velmi slavnostních.

„Eleonora má víc rozumu, než kolik jsme jí ho přiznávali,“ pravila paní Grantlyová.

A toho večera zavládlo na plumsteadské faře veliké uspokojení a paní Grantlyová svému choti slíbila, že nyní dovolí panu Arabinovi, aby jí přirostl k srdci. Do té doby se tomu vzpírala.

Slope se loučí s biskupským palácem a jeho obyvateli

Nadešel okamžik kdy se s kaplanem Slopem a s biskupem i s paní Proudiovou musíme rozloučit. V románech bývají taková loučení zrovna tak nemilá jako v životě; pravda, ne tak smutná, neboť opravdového smutku v nich nebývá; člověka však zrovna tak matou a většinou i méně uspokojí. Kterýpak romanopisec, který Fielding, který Scott, která George Sandová či Sue nebo Dumas umí svému smyšlenému příběhu dodat zajímavosti? Nic nepomohou sliby, že hrdinové budou mít dvě děti a budou nadlidsky šťastni, ani ujištění, že zůstanou neskonale vážení do vyššího věku, než jakého bývá smrtelníkům zpravidla dopřáno. Smutky našich hrdinek a hrdinů, právě ty tobě, ó čtenářská veřejnosti, bývají rozkoší; blaží tě jejich hříchy a pošetilosti, nikoli jejich ctnosti, rozumnost a následné odměny. Když začneme závěrečné stránky, jak nám velí pevně stanovené pravidlo, přibarvovat do růžova, pak tím zcela utlumíme vlastní schopnost přinášet potěchu. Když začneme psát fádně, urážíme váš intelekt; jenže my fádně psát musíme, jinak bychom uráželi váš vkus. Ve snaze udržeti zájem až do poslední stránky dal jeden nedávno zesnulý spisovatel svého hrdinu pověsit až na konci třetího dílu. Důsledkem bylo, že žádnému se jeho román nechtělo číst. A kdo-pak dokáže rozporcovat své události, rozmluvy, postavy a líčení a nechat je do sebe zapadat tak, aby se mu vešly přesně do čtyř set pětadesáti stran, aniž je přitom nepřirozeně zhustí, nebo je na konci svého usilování uměle neprotáhne? Což sám nevím, že v tuto chvíli potřebuji ještě tucet stran a že se mi z toho, jak si lámu hlavu, kde je vzít, dělá zle? A když je vše vykonáno, pak nás i ten

nejlaskavější kritik neopomene pokárat za to, jaký jsme to napsali nepřesvědčivý a neslaný nemastný závěr. Bud' jsme propadli zahálce a odbyli to, nebo jsme propadli nudě, a všechno jsme přehnali. Je to závěr nanicovatý nebo nepřírozený, přehnaný nebo slaboduchý. Bud' neznamená nic, nebo usiluje o příliš mnoho. Poslední výjev románu, jak asi po našem soudu musí nutně být všechny poslední výjevy,

„je druhé dětinství a úplné zapomnění,
bez zubů, bez očí, bez chuti, beze všeho“.

Mohu říci jen tolik: Uvolí-li se některý pan kritik, jenž své řemeslo důkladně ovládá a pracuje v něm tak dlouho, že ho zkušenost dovedla k dokonalosti, napsat posledních padesát stránek románu tak, jak se psát mají, pak se osobně v budoucnu všemožně vynasnažím následovat jeho příkladu. Nechám-li se vésti jen vlastním umem, pak se přiznám, že zoufám nad výsledkem.

Za celý poslední týden či deset dnů se kaplan Slope s paní Proudiovou neviděl vůbec a s biskupem jen pramálo. Pořád ještě v paláci bydlel a ještě pořád konal svou obvyklou denní práci; zato důvěrné záležitosti diecéze už přešly do jiných rukou. Sám to viděl jasně a dobře si toho všímal; nějak zvlášť se tím ale neznepokojoval. Předtím se opájel jinými nadějemi, až ho páně biskupovy záležitosti přestaly bavit, a navíc si uvědomoval, že pokud jde o diecézi, dostal od paní Proudiové mat. Hned na počátku tohoto vyprávění jsme vyložili, že o to, kdo vlastně bude v Barchesteru biskupem, soupeřili tři až čtyři uchazeči. Z těch teď každý uznal (nebo ona se tím v duchu holedbala), že střetnutí vyhrála paní Proudiová. Absolvovali totiž tuze přísný konkurs a z toho jako vítěz, *facile princeps*, vyšla ona. Na okamžik, ale jen na okamžik, ji tvrdě doháněl kaplan Slope. Jaksi se předem dohodli, že hlavním bodem soutěže bude Hiramův ústav a v tu chvíli už byl – jako důkaz dovednosti a odvahy paní Proudiové – správcem Quiverful.

Slopova ducha toto všechno nezlomilo; měl totiž jiné želízko v ohni. Ale bohužel! Nakonec mu od jeho přítele sira Nicholase došel přípis, že ve věci děkanátu je rozhodnuto. Leč budme k Slopovi spravedliví, dejme mu, což jeho jest. Tato rána ho na lopatky nersazila ani se neoddal marným nářkům; nezoufal si ani nevzýval božstva nebeská ani božstva pekelná, aby ho zbavila života. Usedl do křesla, spočítal si, kolik má po ruce peněz pro současné účely a jaké další mu ještě mají přijít, podumal o tom, na kterou oblast je v budoucnu nejlépe upřít své snažení, a bez meškání napsal choti bohatého cukrovarníka na Baker Street, o níž věděl, že tuze ráda hostí, podporuje a zabezpečuje mladé evangelické duchovní. Je opět, jak napsal, „na volné noze, jelikož shledal, že ovzduší katedrálního města a sama povaha katedrálních bohoslužeb nejsou jeho duchu kongeniální“; a pak chvíli seděl a úporně promýšlel, jak se rozloučí s biskupem a též jak se zachová pro budoucnost.

„Nakonec vstal a v modrý (černý) plášť se oděl,
by zítra k čerstvým hájům a pastvinám se poděl.“

Když pak obdržel formální příkaz, aby se k biskupovi dostavil, vstal a jal se příkaz plnit. Zazvonil a požádal sloužícího, ať Jeho Lordstvu vyřídí, že pakliže to jeho pánu vyhovuje, je mu kaplan Slope k službám. Sluha dobře pochopil, že kaplan už není na vzestupu, a tak se záhy vrátil, aby mu vyřídil, že „Jeho Lordstvo si žádá, aby jej pan kaplan Slope bezodkladně navštívil v jeho pracovně“. Aby dokázal svou nezávislost, kaplan Slope ještě deset minut počkal a teprve pak do biskupova budoáru vstoupil. Tam podle očekávání našel i paní Proudiovou.

„Ehm – aha – pane Slope, přijměte prosím místo,“ vybídl ho urozený pan biskup.

„Račte se posadit prosím,“ vyzvala jej paní biskupová.

„Díky, díky,“ pravil kaplan Slope, přešel ke krbu a zapadl do jednoho z křesel, jež tam zdobila rohožku.

„Pane Slope,“ pravil biskup, „nastala situace, abych si s vámi vážně pohovořil o záležitosti, která se mi už nějaký čas vtírá na mysl.“

„Smím se otázat, zda náměť rozhovoru vůbec nějak souvisí s mou osobou?“ pravil kaplan Slope.

„Tak jest – nepochybně – ano, nepochybně to souvisí s vaší osobou, pane Slope.“

„V tom případě bych, Vaše Lordstvo, uvítal – smím-li vyjádřit nějaké přání –, aby se žádné rokování na toto téma mezi námi nekonalo v přítomnosti třetí osoby.“

„Jen se, pane Slope, neznepokojujte,“ pravila paní Proudiová, „žádného rokování mezi námi nebude vůbec zapotřebí. Pan biskup pouze hodlá vyjevit svá přání.“

„Ano, já pouze hodlám vyjevit svá přání – žádného rokování nebude vůbec zapotřebí,“ opakoval biskup slova své choti.

„Tím si vy, Vaše Lordstvo, ani já nemůžeme být jisti,“ namítl Slope, „paní Proudiovou nemohu ovšem donutit, aby z komnaty odešla, ani sám nemohu odmítnout zde setrvat, jestliže si to Vaše Lordstvo přeje.“

„Rozhodně právě to si Jeho Lordstvo přeje,“ přičinila paní Proudiová.

„Pane Slope,“ spustil biskup velebně vážným hlasem, „rmoutí mě, že musím plísnit. Rmoutí mě, že musím plísnit duchovního, a obzvláště duchovního vašeho postavení.“

„A čím pak jsem se, Vaše Lordstvo, provinil?“ směle se otázel Slope.

„Čím pak jste se, pane Slope, provinil?“ odpověděla mu paní Proudiová, tyčíc se nad provinilcem a zvedajíc ten svůj strašlivý ukazováček. „Vy se ještě opovažujete sám biskupa ptát, čím jste se provinil? Což vám svědomí –“

„Paní Proudieová, budiž prosím mezi námi jednou provždy jasno – s vámi se vůbec nebudu bavit!“

„Ale budete, vašnosti, budete,“ okřikla ho, „vy musíte. Proč jste se tolik bavil s tou signorou Neroni? Pročpak jste se zostudil, vy jako duchovní, a ustavičně se stýkal s takovou ženštinou – vdanou ženou – ženou, která se do společnosti duchovního naprosto nehodí?“

„Každopádně jsem jí byl představen ve vašem salónu,“ odsekl jí Slope.

„A hanebně jste se tam choval,“ oplatila mu paní Proudieová, „nanejvýš hanebně. Udělala jsem chybu, že jsem vás po tom, co jsem viděla, nechala u nás byt' jediný den. Měla jsem trvat na tom, abyste byl okamžitě puštěn!“

„To se ještě ukáže, máte-li vy, paní Proudieová, pravomoc trvat na tom, abych odtud odešel nebo abych zde zůstal.“

„Jakže!“ vylítla dáma, „já že nemám mít výsadu rozhodovat o tom, kdo mi do salónu chodit může a kdo ne! Kdo mi upírá právo chránit své služebné a podřízené před narušováním mravů nepřístojným chováním? Nemám chránit před nemravností své vlastní dcery? Já vám, pane Slope, ukáži, mám-li či nemám onu pravomoc. Vezměte laskavě na vědomí, že u pana biskupa už žádné místo nezastáváte –, a jelikož váš pokoj bude okamžitě potřebovat nový kaplan, musím vás požádat, abyste si co možná nejdříve opatřil nový byt.“

„Vaše Lordstvo,“ obrátil se Slope na biskupa, a tím úplně zády k dámě, „dovolte mi požádat vás, abych, ať už v této věci jakkoliv rozhodnete, vyslechl rozhodnutí přímo z vašich úst.“

„Zajisté, pane Slope, zajisté,“ pravil biskup, „to je jen rozumné. Nuže, moje rozhodnutí zní, že bude líp, když se poohlédnete po nějakém novém obročí. Na místo, jež jste poslední dobou zastával, se podle mého dost dobře nehodíte.“

„A čím jsem se, Vaše Lordstvo, provinil?“

„Ta signora Neroni, to je provinění číslo jedna,“ vložila se do toho paní Proudieová, „a je to provinění tuze odporné; tuze odporné

a tuze ostudné. Fuj, fuj, pane Slope! To jste mi věru pěkný evangelický duchovní!“

„Vaše Lordstvo, přeji si vědět, kvůli jakému provinění mi Vaše Milost dává výhost.“

„Slyšel jste, co říká paní Proudieová,“ odbyl ho biskup.

„Až zveřejním průběh tohoto jednání, Vaše Lordstvo – a to na své ospravedlnění určitě udělám – pak vám nebude po chuti, když uvedu, že jste mě propustil na pokyn své manželky – protože té je proti mysli, že se přátelím s jinou dámou, dcerou prebendáře zdejší kapituly?“

„Zveřejněte si, co je vám libo, pane,“ zaútočila paní Proudieová. „Ale vy o tom, co jste v Barchesteru tropil, nic nezveřejníte; takový šílenec nebudete. Snad si nemyslíte, že se mi nedoneslo, jak jste klekával u nohou toho stvoření – jestli vůbec nějaké nohy má – a jak jste jí ustavičně nad rukou slintal? Radím vám, pane Slope, dávejte si pozor, co děláte a co říkáte. Duchovní už byli zbaveni kněžství za menší přechyby, než jste spáchal vy!“

„Vaše Lordstvo, půjde-li to takhle dál, budu nucen tuto ženu – chci říci paní Proudieovou – žalovat pro utržení na cti.“

„Myslím, pane Slope, že uděláte nejlíp, když se neprodleně vzdálíte,“ řekl biskup. „Na to, co vám snad ještě patří vyplatit, vám vystavím šek; a za stávajících okolností bude samozřejmě nejlépe pro všechny strany, když palác opustíte pokud možno okamžitě. Cestu do Londýna a diety na týdenní pobyt v Barchesteru dneškem počínaje vám zaplatím.“

„Míníte-li však zůstat zde v okolí,“ pravila paní Proudieová, „a slavnostně odpřisáhnete, že se už jakživ nesetkáte s tou ženštinou, a zavázete se, že budete ve svém chování obezřelejší, zmíní se o vás pan biskup panu Quiverfulovi, který teď potřebuje v Puddingdalu kuráta. Mám za to, že pro vaše potřeby je tamní fara zcela vyhovující, a navíc je k tomu prebenda padesát liber ročně.“

„Madam, kéž vám za to, jak jste se ke mně zachovala, Bůh odpustí,“ a Slope na ni vrhl tuze nábožný pohled, „a pamatujte, madam, že i vy sama se ještě dočkáte pádu.“ A přitom na ni vrhl pohled náramně světský. „Co se pana biskupa týče, toho je mi líto!“ A s těmi slovy Slope místnost opustil. Takto skončilo důvěrné přátelství biskupa z Barchesteru s jeho prvním osobním kaplanem.

V tom, že Slope nebude tak na hlavu padlý, aby cokoliv z toho, co v Barchesteru prováděl, zveřejnil, měla paní Proudiová pravdu. Svého známého pana Towerse žádným písemným prohlášením o nepravostech paní Proudiové ani o imbecilitě jejího chotě neobtěžoval. Uvědomil si, že moudře učiní, jestliže všechny narážky na to, co v katedrálním městě dělal, pro budoucnost vynechá. Záhy po právě popsané rozmluvě z Barchesteru odjel, a vstupuje do železničního vozu, si střepal z nohou prach; ani nespočinul dlouhým toužebným pohledem na věžích katedrály, jak ho vlak rychle unášel z jejich dohledu.

Je dobře známo, že lidé z rodu Slopů jakživi hladu netrpí; ti vždycky dopadnou na nohy jako kočky, a ať dopadnou kamkoli, všude tyjí z žíru země. Tak tyl i náš pan Slope. Vrátiv se do Londýna zjistil, že cukrovarník zemřel a že jeho vdova je k neutěšení; jinými slovy, že je jí třeba útěchy. Pan Slope ji utěšil a zanedlouho se velmi pohodlně usadil v domě na Baker Street. Netrvalo dlouho a domohl se kostela v blízkosti New Road a získal si věhlas jako jeden z nejvýmluvnějších kazatelů a bohabojných duchovních v oné části metropole. A tam ať si zůstane!

O biskupu a jeho choti už jen pár slov. Od těch časů se nepříhodi-
lo nic závažného, co by rovnoměrný běh jejich domácího souladu nějak narušilo. Velmi záhy se na biskupské stolici v Horní sněmovně uvolnilo místo a pan doktor Proudie tak získal křeslo mezi lordy, po němž zpočátku tolik prahl. Zatím však už o mnoho zmoudřel. Své místo nicméně zaujal a čas od času hlasoval pro názory vlády na církevní věci. Mezitím si však důkladně osvojil, že jeho náležité

pole působnosti je v těsné blízkosti šatny paní Proudieové. Už nikdy se nepokusil neposlechnout, ba po autokratické autoritě v diecézi zřejmě ani netoužil. Přemítal-li někdy o svobodě, činil tak jako lidé přemítají o mileniu, jako o dobrých časech, jež třeba někdy nastanou, ale od nichž nikdo nečeká, že nastanou ještě za jeho života. O paní Proudieové možno říci, že ještě pořád kvete a má rozhodně zdravý kořen; a tak biskup nemá sebemenší důvod k obavám, že jej nějak brzy stihnou trampoty vdoveckého života.

Ještě pořád je barchesterským biskupem. Tomu stolci je takovou ozdobou, že vláda nemá chuti ho někam překládat – ani na nějaká vyšší důstojenství. Tam necht' tedy setrvá, pod bezpečnou kuratelou, dokud jej novotářské mravy doby neodhalí, že je už přestárlý, a nepřirknou mu penzi. Co se paní Proudieové týče, za tu se modlíme, aby žila navěky.

Nový děkan se ujímá děkanátu a nový správce svého ústavu

Pan Harding a pan vikář Grantly se společně odebrali do Oxfordu a tam důmyslnou argumentací nakonec představeného Lazarovy koleje přiměli položit si následující závažnou otázku: „Proč by barchesterským děkanem neměl být pan Arabin?“ Ten ovšem chvíli zkoušel pana Hardinga přesvědčit, že je pošetilý, příliš ohleduplný, svéhlavý a přitom neprůbojný; zkoušel to však marně. Nebyl-li pan Harding hotov poddat se doktoru Grantlymu, nedalo se čekat, že se poddá doktoru Gwynnovi, zejména dnes, když byl rozjet záměr tak obdivuhodný, jakým bylo uvést na děkanství faráře Arabina. Když potom představený koleje viděl, že marnát' je veškerá jeho výmluvnost, a zároveň zjistil, že se Arabin má co nevidět stát páně Hardingovým zetěm, přiznal, že za takových okolností on sám na uvolněném nenáročném místě rád uvidí svého dávného přítele, člena sboru vlastní koleje.

„Víte, pane profesore, tímto se třeba vyloučí z uchazečství kaplan Slope,“ nadhodil vážně a obezřele vikář.

„Ten na to místo nemá větší šanci než náš kolejní kaplan,“ odušil představený koleje. „Já o tom leccos vím.“

Domněnka paní Grantlyové se ukázala správnou. Právě představený Lazarovy koleje přednesl předtím na vysokých místech, jaké nároky má vůči vládě pan Harding, a tentýž muž se nyní uvolil zasadit se všemi silami o to, aby se nabízené místo převedlo na faráře Arabina. Všichni společně odjeli do Londýna a k velké nevoli paní Grantlyové a nejspíš také paní Gwynnové se tam zdrželi celý týden. Pan ministr dlel totiž zrovna mimo Londýn a jeho privátní

sekretář rovněž tak, jen kdesi na jiném místě. Zbylí úředníci neměli pravomoc v takovéto záležitosti něco podnikat, a byly z toho samé potíže a zmatky. Oba páni doktoři měli zřejmě plné ruce práce a po Londýně si mohli nohy uběhat; však si také večer v klubu naříkali, jak je bolí. Zato pan Harding neměl co dělat. Několikrát dokonce nadhodil, že se snad i vrátí do Barchesteru. Jeho žádost však byla stroze zamítnuta, a tak mu nezbylo než si krátit dlouhou chvíli ve Westminsterském opatství.

Nakonec však odpověď od slovutného muže přece jen přišla. Představený Lazarovy koleje podal totiž svůj návrh prostřednictvím biskupa rezidenční londýnské čtvrti Belgravie. A tento biskup, byť svým biskupským důstojenstvím nadán teprve krátce, měl ve světě politiky a duchovenstva dlouhé prsty. Tak zbožný jako svatý Pavel zrovna nebyl, ale byl stejně moudrý jako on a takové vážnosti mezi všemi lidmi se těšil, že ač si získal věhlas mezi oxfordskými dony, whigovský ministerský předseda si právě jeho vybral pro nejkýženější místo na stoličce biskupské. Tomu hodnostáři sdělil pan doktor Gwynne své přání a své argumenty a biskup je sdělil dál markýzi Kensingtonovi-Goreovi. Markýz byl královským hofmistrem a většinou se o něm soudilo, že zastává nejvyšší úřad mimo kabinet, a záležitostmi tohoto druhu se hojně zaobíral. Nejenže toto řešení navrhl ministři při šálku kávy, když spolu stáli na koberci v audienční síni windsorského zámku, navíc ještě páně Arabinovo jméno pochvalně pošeptal do ucha jisté významné osobnosti.

A tím to bylo vyřízeno. Odpověď od slovutného pána pak už přišla a pan Arabin byl jmenován barchesterským děkanem. Když jim tuto zvěst doručili, tehdy naši tři velební pánové, kteří se s tímto významným posláním do Londýna vypravili, v družné a nadmíru veselé náladě spolu povečeřeli. Tiše a decentně po duchovensku připili panu Arabinovi na zdraví plnými číši klaretu. Všichni byli navýsost spokojeni. Představený Lazarovy koleje ve své snaze uspěl a úspěch, ten nás všechny blaží. Pan vikář rozdupal Slopa

a k vysokým počtům pozvedl mladého duchovního, jenž předtím na jeho naléhání opustil ústraní a pohodu staroslavné univerzity. Tak aspoň si to vikář domýšlel; i když po pravdě řečeno kaplana Slopa rozdupaly okolnosti a ne on. Snad ze všech nejvíce byl však spokojen pan Harding. Ten odložil svou obvyklou zádumčivost a z hloubi veselosti srdce svého i tiché žertíky vydoloval; vikáře si dobíral stran Slopova sňatku a vyptával se ho na jeho nezřízenou lásku k paní Proudiové. Příští den se pak všichni svorně navrátili do Barchesteru.

Domluvili se, že o ničem z toho, co bylo vykonáno, nesmí Arabin zvědět, dokud z rukou svého novopečeného tchána nepřeveze ministrův list. Aby nemarnili čas, zaslali mu ještě večer před odjezdem písemný vzkaz s prosbou, ať se v době, kdy přijede londýnský vlak, dostaví na děkanství. Pro Arabina na tom nic překvapivého nebylo. Po celém Barchesteru se totiž nějakým způsobem rozneslo, že novým děkanem je pan Harding, a celý Barchester se jej hotovil z plna srdce uvítat vyzváněním zvonů. V Barchesteru zajisté měl lidi na své straně i kaplan Slope; určitě tam byli lidé, kteří mu byli ochotni s předstíranou upřímností k povýšení blahopřát, ale ani jeho vlastní strana nebyla jeho nezdarem nijak zdrcena. Barchesterským, počítaje v to vysokomyslné exaltované pětatřicetileté slečny, konečně došlo, že jejich blaho – a blaho celého města – je jaksi záhadně spjato s každodenním kostelním zpěvem a se zpěvem chorálů každou druhou neděli. V paláci se skrbilo na výdajích, a to oblíbenost biskupské strany v této otázce příliš nezvýšilo; celkově byla reakce velmi silná. Když pak bylo celému světu zvěstováno, že novým děkanem má být pan Harding, celý svět se upřímně zardoval.

Jak již řečeno, výzva, aby se dostavil na děkanství, Arabina nepřekvapila. Od té doby, co jej Eleonora přijala za svého budoucího manžela, ani poté, co se dověděl o povýšení svého budoucího tchána, se s panem Hardingem neviděl. Nebylo tudíž nic přirozenějšího,

nic potřebnějšího, než aby se co možná nejdříve setkali. A tak, když pan Harding s doktorem Grantlym přijeli kočárem z nádraží, Arabin je v přijímacím salónu děkanství už očekával.

Všichni byli značně rozrušeni, když se setkali a podali si ruce; až přespříliš rozrušeni na to, aby kdokoli z nich byl s to svůj příběh začít a patřičným vyrovnaným, výpravným stylem jej vylíčit. Pan Harding nebyl hodnou chvíli vůbec mocen slova a pan Arabin dokázal o své lásce a svém štěstí hovořit pouze v krátkých trhaných větách. Včlenil do toho, jak nejlíp uměl, jakési blahopřání k povýšení do úřadu děkanského a znovu se rozhovořil o svých nadějích a obavách – nadějích, že bude přijat za syna, a obavách, že si tolik štěstí ani nezaslouží. Potom se vrátil k otázce děkana; ještě nikdy prý neslyšel o jmenování, jež by bylo víc na místě. A jeho osobně prý nesmírně těší.

„Ale! Ale! Ale –“ koktal pan Harding; a když už nemohl dál, upřel prosebný pohled na vikáře.

„Pravda je taková, Arabine,“ ujal se slova doktor Grantly, „že nakonec vám není souzeno být zetěm děkana. Ani mně ne; tím větší škoda.“

Arabin na něj vyvalil oči a čekal na vysvětlení. „Tak pan Harding tím novým děkanem nebude?“

„Zřejmě nikoli,“ pravil vikář. Arabin se zatvářil drobet zklamaně a hleděl z jednoho na druhého. Z toho, jak se tvářili, bylo jasné, že není důvodu, aby z toho byl kdokoli nešťasten, oni dva rozhodně ne; k objasnění záhady však dosud nedošlo.

„Považte, jak už jsem starý,“ zanaříkal pan Harding.

„Nesmysl!“ odbyl ho vikář.

„Říkejte si co chcete, ale mladíka tím ze mne neuděláte!“ bránil se pan Harding.

„A kdo tedy má být děkanem?“ tázal se Arabin.

„Ano, to je otázka,“ pravil vikář. „Nuže, pane precentore, když sám tak tvrdošíjně odmítáte být čímkoli jiným, povězte nám, kdo jím má být. Jmenování máte přece v kapse.“

Se slzami v očích vytáhl pan Harding ministrův dopis a podal jej nastávajícímu zeti. I o malý proslov se pokusil, ale skončilo to neslavně. Odevzdav dokument, otočil se ke stěně pod záminkou, že smrká; a nakonec se uvelebil na špinavé žíněné pohovce starého děkana. A tu nám nastává nutnost líčení oné rozmluvy ukončit.

S jakým nadšením pak pana Hardinga uvítala dcera, to si ani popisovat netroufáme. Plakala žalem a plakala radostí; žalem nad tím, že otec má ve svém věku ještě pořád zůstat bez hodnosti a světského postavení, jež si podle jejích představ tolik zasluhuje; a radostí nad tím, že její milovaný papá ty dobré věci, k jejichž přijetí sám nebyl ochoten otevřít dlaň, převedl na tu druhou, jí tolik drahou bytost. A tady pan Harding opětovně projevil svou slabost. V rozruchu kolem vyznávání lásky a obapolné náklonnosti neměl dost síly odolat prosbám, aby svůj byt na High Street vypověděl. Eleonora prý na děkanství nepůjde, nepůjde-li tam s ní i otec. Arabin že se děkanem nestane, nebude-li pan Harding děkanovat s ním. Vikář prohlásil, že by tchán neměl ve všem prosazovat svou, a paní Grantlyová ho unesla do Plumsteadu – ať prý tam zůstane, než ho budou moci ve vlastní rezidenci přijmout Arabinovi.

Co jiného mohl slabý staroušek pod tíhou takovýchto argumentů učinit nežli couvnout?

Zbýval však ještě jeden úkol, který musel pan Harding splnit, než si mohl dovolit odpočívat. Prozatím jsme na těchto stránkách jen spoře vylíčili, jak se dařilo v chudobinci zbylým starcům, kteří tam dříve žili za jeho panování. Nikdo se však proto ještě nesmí domýšlet, že pan Harding na ně zapomněl nebo že by je byl za anarchie, kdy jim neměl kdo vládnout, nenavštěvoval. Chodil za nimi neustále a před časem jim dal na srozuměnou, že se po nich co nevidět bude chtít, aby projevili věrnost novému pánu. To jich tam už bylo jenom pět – jednoho totiž teprve nedávno uložili k věčnému odpočinku. Jen pět z původního plného počtu dvanácti, který se teď měl zvýšit na čtyřiaadvacet včetně dvanácti almužnic. Jedním z těch pěti byl

starý Bunce, po mnoho let oblíbenec starého správce, druhým pak Abel Handy, jenž tehdy byl skromným nástrojem toho, že starého správce z domova vypudili.

Pan Harding se rozhodl, že nového správce uvede do chudobince on sám. Cítil totiž, že se může spiknout mnoho okolností, jejichž vinou chovanci pana Quiverfula třeba přijmou s odporem a neúctou; a že sám Quiverful třeba bude mít jisté výčitky svědomí, bude-li do chudobince vstupovat s myšlenkou, že tam vchází v nepřátelství k svému předchůdci. Pan Harding se proto odhodlal, že se do Quiverfula zavěsí, vstoupí tam s ním společně a na chovancích bude požadovat, aby novému představenému projevovali úctu a poslušnost.

Po návratu do Barchesteru zjistil, že Quiverful dosud v chudobinci nenocoval, ani se zatím neujal svých nových povinností. Vyjevil tedy tomu pánovi svá přání a on jeho návrh neodmítl.

Byl sice listopad, ale zrovna jasné slunečné ráno, když brankou chudobince, zavěšení do sebe, prošli pan Harding s panem Quiverfulem. Jedním povahovým rysem našeho starého přítele bylo, že nic nedělal okázale. Ani při významných událostech svého života si nepotrpěl na onen druh okázalosti, jíž většina z nás považuje za nutné dodat lesku našim významným činům. Pořádáme večírky, když se usadíme v novém bytě; pořádáme křtiny a oslavy; slavíme, když už ne vlastní narozeniny, tedy alespoň narozeniny našich dětí; div se z toho nepomineme, když se máme stěhovat; a skoro každý máme své slavnostní příležitosti. Pan Harding žádné slavnostní příležitosti neměl. Když tehdy opouštěl ten svůj starý domov, vykročil z něho s rovnakou tichou vyrovnaností, jako kdyby šel na svou každodenní procházku; a teď, když do něj opětovně vstupoval s novým správcem pod křídlem, kráčel stejně tiše a klidně jako tenkrát. Šel sice o drobet méně zpříma než tehdy před pěti, ne, už skoro před šesti lety; snad šel o trochu pomaleji; snad o poznání nejistěji došlapoval; jinak budil dojem, jako když se, zavěšen do přítele, jenom vrací z procházky.

Pro faráře Quiverfula byla přívětivost vším. I při své chudobě trpce nesl pomyšlení, že vystrnadil z místa bratra duchovního, a přitom tak vlídného a zdvořilého, jako byl pan Harding. Při svém postavení prostě nemohl nabízené dobré bydlo odmítnout – nemohl odmítnout chléb nabízený jeho dětem ani odmítnout úlevu od těžkého břemene, které už tak dlouho doléhalo na jeho ubohou ženu. Přesto jej od samého počátku krušila představa, že nástupem do chudobince na sebe uvalí nevoli svých bratří v diecézi. Pan Harding toto vše dávno pochopil. Právě pro takovéto pocity byly jeho srdce a jeho intelekt obzvlášť uzpůsobeny. Ve většině věcí světského dosahu pokládal vikář svého tchána div ne za hlupáka. A snad měl i pravdu. Zato v některých jiných věcech, zrovna tak závažných, pokud je náležitě posuzujeme, mohl pan Harding, kdyby se mu zachtělo, zrovna tak oprávněně mít za hlupáka svého zetě. Jenže pan Harding měl povahu, jakou má jen málo mužů. On totiž dostal do vínku uznalé pochopení pro city druhých, jaké po právu přináležejí výlučně ženám.

A tak zavěšen do faráře Quiverfula vstoupil spolu s ním na čtvercové nádvoří chudobince, kde je očekávalo oněch pět vetchých starců. Pan Harding každému podal ruku a totéž po něm učinil i pan Quiverful. S Buncem si pan Harding potřásl rukou hned dvakrát a Quiverful se užuž chystal obřad opakovat, stařec však mu vůbec nevyšel vstříc.

„Velice mě těší, že konečně máte nového správce,“ pravil bodrým hlasem pan Harding.

„Na změny jsme tady už příliš staří,“ odvětil jeden z chovanců, „ale snad to tak bude nejlepší.“

„Tot' se rozumí – takhle je to nejlepší,“ přisvědčil mu pan Harding. „Zase tady s vámi pod jednou střechou bude duchovní vaší vlastní církve, a to duchovní věru znamenitý. Mě na tom velice blaží, že o vás přichází pečovat takový dobrotivý pán a že to není někdo cizí, ale můj přítel, který mi dovolí, abych vás tu čas od času navštívil.“

„Jsme vaší důstojnosti moc vděční,“ přičinil další.

„To vám, moji milí přátelé, ani říkat nemusím, jak jsem panu Hardingovi vděčný já. To, jak je ke mně hodný, jsem věru ani nečekal, ani si to nezasloužím.“

„Hodnej, to von je vodjakživa,“ přidal se třetí.

„Ze všech sil se budu snažit, abych mezeru, kterou tu po sobě zanechal, vyplnil. Už kvůli vám a kvůli sobě, ale hlavně kvůli němu. On však vám býval milovaným přítelem a otcem a tím já vám, kteří jste ho znali, jakživ být nemohu.“

„To máte pravdu, důstojnosti,“ ozval se Bunce, jenž do té chvíle mlčel. „Tím nemůže bejt žádnej. Ani kdyby nám náš novej pan biskup poslal anděla z nebe. Což o to – snažit se budete, o tom nepochybujem, ale takovej jako náš bejvalej pán nebudete; aspoň pro nás starý ne.“

„Ale, Bunci, že se nestyďíš! Jak se opovažuješ takhle hovořit?“ okřikl ho pan Harding. Ale i při tom plísnění starce pořád držel za paži a láskyplně mu ji tiskl.

V té věci se nijaké nadšení vyburcovat ani nedalo. Jak také mohlo pět staroušků belhajících se k poslednímu odpočinku nějak nadšeně vítat cizího člověka? Čím mohl být farář Quiverful jim a čím oni faráři Quiverfulovi? Kdyby se jim vracel pan Harding, mohl snad přece jen na jejich stařeckých lících naposled problesknout náznak blaženého úsměvu. Marné však bylo mít je k tomu, aby jásali nad tím, že se jim do chudobince chystá vtáhnout farář Quiverful s kopou dětí! Nepochybně jim teď bude lépe na duchu i na těle, to však zatím ještě nedokázali předvídat ani ocenit.

Tohle představování faráře Quiverfula byla záležitost dosti trapná, ale i tak to svůj účinek mělo. Pan Harding mínil prokázat dobro, a to určitě mělo svůj dosah. Celý Barchester včetně pěti starých špitálníků se k faráři Quiverfulovi choval s tím větší úctou, že při jeho nástupu k plnění povinností se s ním přátelsky vedl pan Harding.

A zde v jejich novém bydlíšti manžele Quiverfulovy a jejich čtrnáct ratolestí zanecháme. Necht' jim jdou k duhu ony dobré věci, jimiž je Prozřetelnost nakonec zaopatřila!

53

Závěr

Stejně jako na konci dětské hostiny i na konci románu to musí být samá cukrátka a sladkosti. Ted' už nám jen zbývá vypočítat velkolepou páně Arabinovu svatbu, už jen popsat, jak kdo byl na veselce ustrojen, a zaznamenat jen jediný rozhovor – ten, jenž se odehrál mezi vikářem, který snoubence sezdával, a Arabinem a Eleonorou, kteří se brali. „Béřeš si tuto ženu za svou zákonnou manželku?“ a „Béřeš si tohoto muže za svého zákonného manžela, abyste spolu žili ve svátosti manželství?“ Arabin i Eleonora řekli své ano. O tom, že svůj svatební slib dodrží, nemáme pochyb; tím spíše, že ještě před vykonáním obřadu signora Neroni z Barchesteru odjela.

Než se vdala podruhé, byla paní Boldová déle než dva roky vdovou a malý Johnnie mohl tedy s patřičnou pomocí vstoupit do salónu na vlastních nožkách a přijímat hold shromážděných svatebčanů. Nevěstu vedl k oltáři pan Harding, obřad provedl vikář a svých družičkovských povinností se se stejnou gráciézností a rovnakým zápallem zhostily obě slečny Grantlyovy, jimž v onom bohulibém počínání asistovaly i další slečny z okolí. Snídani a kytice si vzala na starost paní Grantlyová a svatební oznámení a koláče rozdávala Marie Boldová. Na svatbu přijeli domů i vikářovi tři synové. Ten nejstarší vynikal velikou učeností a všichni známí v něm viděli jistého držitele dvojitého bakalářství s vyznamenáním. Na svatbě si však palmu vítězství odnesl druhý syn, jenž se skvěl v zbrusu nové uniformě. Ten třetí právě vstoupil na univerzitu a nesl se ze všech tří nejpýšněji.

Nejpozoruhodnější na celé té slavnosti byla však přílišná štedrost samotného vikáře. Ten vám obdaroval doslova kdekoho. Od záměru prodloužit jídelnu ve Svatém Ewoldu bylo pochopitelně

upuštěno, neboť pan Arabin se odtamtud odstěhoval; ale kdyby ho nechali, vikář by byl nově zařídil i celé děkanství. I tak tam dal poslat skvostné piano od Erarda, Arabinovi věnoval těžkého hřebce, na něhož by s hrdostí zasedl každý děkan v Anglii, a Eleonoře jako zvláštní svatební dar novou bryčku taženou poníky, která předtím na výstavě vyhrála jednu z cen. Ani tam však svou štědrou ruku nezastavil; své choti koupil soubor kamejí a slečně Boldové saffirový náramek; na dcery spustil hotový déšť perel a pompadurek a každému synovi dal šek na dvacet liber. Panu Hardingovi uštědřil velkolepé violoncello se vším novomódním vybavením a nákladnými doplňky – jenže právě kvůli těmto novostem si tchán na ně jakživ nezahrál ku spokojenosti svých posluchačů ani ku vlastní potěše.

Kdo vikáře dobře znal, ten příčinu oné marnotratnosti dokonale pochopil. Právě tímto způsobem pěl vikář svůj hymnus triumfu nad kaplanem Slopem. Byl to jeho chvalo zpěv, jeho píseň díkůvzdání, jeho hlasitá slavnostní řeč. Opásal se mečem a šel do války; a nyní se z bitevního pole vracel, obtížen nepřátelskou kořistí. Těžký hřebec, kameje, violoncello a piano, to vše byly trofeje ukořistěné v ležení poraženého nepřítele.

Dle zvyku tehdy už v těch věcech ustáleného odjeli Arabinovi po svatbě na několik měsíců do ciziny a pak započali svůj život na děkanství pod šťastnou hvězdou. A nic nemůže být utěšenější nežli současné uspořádání věcí v Barchesteru. Titulární biskup do nich zasahuje jen zřídkakdy a paní Proudiová nikoli často. Její sféra zájmů je širší a vznešenější a lépe hová její ctižádostivosti nežli okruh katedrálního města. Pokud si může s diecézí dělat, co se jí líbí, je ochotna nechat děkana s kapitulou v klidu. Kaplan Slope se pokusil starodávné zvyky chrámového prostranství podkopat a z jeho nezdaru si vzala ponaučení. Hřmotný kancléř a hubeňourský prebendář mají klid – nikdo je neotravuje žádostmi stran nedělních škol, děkan je svým pánem a styk mezi paní Proudiovou a paní Arabinovou se omezuje na každoroční večeři, na niž se vzájemně

zvou. Těchto večerí se pan doktor Grantly ze zásady neúčastní, jaktěživ však neopomene vyžádat si a vyslechnout úplnou zprávu o všem, co paní Proudieová koná a říká.

Proti těm skvělým časům, kdy si neomezeně vládl jako majordom v otcově paláci, je jeho církevní pravomoc notně okleštěná, zato ze zbylé pravomoci se může těšit nerušeně. Může si kráčet po High Street a nemít při tom pocit, že mimojdoucí srovnávají jeho nároky s nároky kaplana Slopa. Styk mezi Plumsteadem a děkanstvím je navýsost stálý a srdečný. Od té doby, co se Eleonora vdala, a navíc za církevního hodnostáře, objevila totiž paní Grantlyová četné další důvody pro sympatie k sestře a při nadcházející rodinné události, na niž se všichni zúčastnění nesmírně těší, chystá se pobýt na děkanství třeba i několik měsíců. To když se narodil malý Johnnie Bold, tehdy ji nenapadlo pobýt v Barchesteru ani měsíc!

Ve věcech církevního učení se sestry neshodnou, ale jejich různice mívají nanejvýš přátelský ráz. Páně Arabinova liturgie má totiž o dva stupně blíž ke katolictví než liturgie, která vyhovuje paní Grantlyové. Lidem, kteří si pamatují, jak Eleonoře kdysi předhazovali, že straní kaplanu Slopovi, to asi připadá dost divné; nicméně je tomu tak. Zamlouvá se jí mužův hedvábný šat, zamlouvá se jí, že si potrpí na rumělku, zvláště se jí zamlouvá výmluvná filozofie jeho kázání a lahodí jí, že sama má v modlicích knížkách červená písmena. Z toho se sice nesmí vyvozovat, že si libuje ve svících ani že nějak bloudí, pokud jde o reálnou přítomnost Kristova těla v hostii; ale sklon k tomu trochu má. Poslala například pořádnou subskripci na úhradu soudních výloh, které si před časem vysloužili duchovní v Bathu, na seznamu dárců se ale její jméno neobjevilo. Když padne zmínka o arcibiskupu z Canterbury, vykouzlí na tváři lehce výsměšný úsměv a v katedrále dala zbudovat pamětní okno.

Paní Grantlyová náleží k církvi neokázalé, jaká bývala před takovými padesáti lety, než se začaly psát traktáty a než se mladí duchovní podjali záslužného úkolu vyčistit kostely, a sestře se dost

vysmívá. Krčí rameny a před slečnou Thornovou prohlašuje, že ani se nenadají a Eleonora bude mít na děkanství oratoř. Ale ani dost málo ji to nepohoršuje. Zastává názor, že semtam nějaký ten vrtoch anglikatolické církve se na bedrech mladé děkanovy choti nijak zle nevyjímá. Ukazuje to aspoň, že do věci vkládá srdce. Navíc to svědčí, že je na hony vzdálena – zcela tak jako jsou od sebe vzdáleny protikladné póly – od onoho bahna ohavnosti, v němž se, jak se kdysi domýšleli, hodlala válet a plazit. *Anathema maranatha!* Jen když to bude náležitě proketo, vše ostatní budiž považováno za požehnané. Budťež vítány pokleky a klanění, ranní pobožnosti a večerní služby boží, vítány budťež zvonění, svíce i knížky modlicí, jen když budou v náležitě ohavnosti chovány páně Slopovy špinavé komže a obřadní sabaty!

Pakliže je zásadně nutné a absolutně nezbytné mezi oběma volit, souhlasíme vcelku s paní Grantlyovou, že zvonění, svíce a modlitební knížky jsou tím menším zlem. Budiž však pochopeno, že na těchto stránkách se žádná taková nutnost nepřipouští.

Pan doktor Arabin (máme za to, že se určitě stal doktorem, když povýšil na děkana) je ve věcech náboženských umírněnější a méně otevřený nežli jeho choť, jak mu ostatně v jeho postavení přísluší. Je to pán snaživý, přemýšlivý a pracovitý. Stále dlí na děkanství a kázání mívá téměř každou neděli. Jinak tráví čas tříděním a vydáváním staré církevní literatury a tím, že tytéž články nově píše. V Oxfordu je všeobecně považován za nejslibnější ozdobu duchovenského stavu. Se svou ženou žije v naprosté vzájemné důvěře. Ona v srdci chová toliko jediné tajemství, které s ní manžel nesdílí. Dosud se totiž nedověděl, jak od ní kaplan Slope schytl pohlavek.

Stanhopovi zanedlouho zjistili, že páně Slopova moc jim už nemusí bránit v návratu do jejich rozkošné italské vily. Ještě před Eleonořinou svatbou vesměs odtáhli na břehy jezera Como. Ještě ani nebyli dlouho znovu usazeni, když signoře přišel od paní Arabinové tuze krátký, ale velmi pěkný list, v němž ji pisatelka

informovala o svém osudu. Odpovědí na něj byl další list, bystrý, rozkošný a vtipný jako všechna signorina psaní; a tím přátelství mezi Eleonorou a Stanhopovými skončilo.

Ještě slovo o panu Hardingovi a jsme u konce.

Ten ještě stále působí jako barchesterský regenschori a pastor kostelíka svatého Cuthberta. Vzdor tomu, že si na to sám tak často postesčne, ještě ani dnes není starý. Povinnosti, které jsou jeho údělem, plní dobře a svědomitě a blahořečí sobě, že jaktěživ nebyl v pokušení vzít na sebe další, pro něž by třeba byl méně vybaven.

Autor ho teď ponechává v rukou čtenářů, nikoli jako hrdinu, nikoli jako člověka hodného obdivu a rozprávění, ani jako muže, jehož je třeba slavit na banketech a s konvenční absurditou vynášet jako vzor dokonalého duchovního, ale jako dobrého člověka, bezelstného a pokorně věřícího v náboženství, které neúnavně vštěpuje jiným, a jednajícího podle mravních příkazů, jež si neúnavně usiluje osvojit.

Anthony Trollope
Barchesterské věže

Překlad Vladimír Vařecha

Ilustrace na obálce WellingtonDrawe/Shutterstock.com

Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání

Verze 1.0 z 30. 4. 2020

ISBN 978-80-274-0701-9 (epub)

ISBN 978-80-274-0702-6 (pdf)

ISBN 978-80-274-0703-3 (prc)